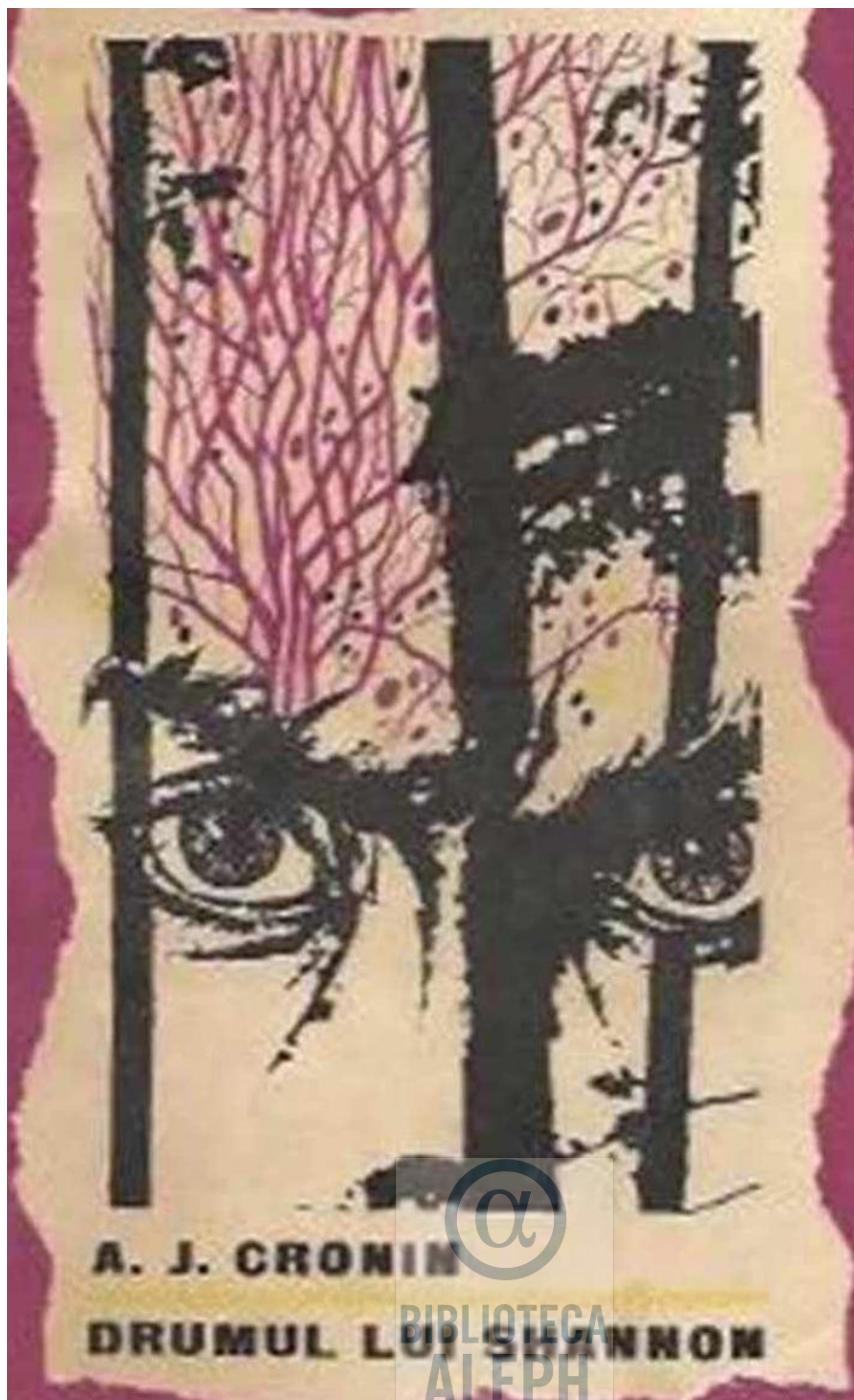

A. J. CRONIN
DRUMUL LUI SHANNON

A. J. CRONIN
THE GREEN YEARS - SHANNON'S WAY
VICTOR GOLLANCZ LTD LONDON – 1960

A. J. CRONIN
DRUMUL LUI SHANNON

ÎN ROMÂNEȘTE DE EUGEN FILOTTI
EDITURA TINERETULUI
Coperta de VAL MUNTEANU

PREFAȚĂ

Ca de obicei, și aceste două romane ale lui A. J. Cronin, apărute respectiv în anii 1944 și 1948 și reunite în ediția de față sub titlul unic de *Drumul lui Shannon* (Shannon's Way), sunt pline de tristețe. Universul pe care-l creează scriitorul te introduce într-o lume cenușie, mic-burgheză, foarte autentic britanică, plină de convenții și păstrătoare de aparențe, ce-și duce suferințele și măruntele aspirații ca pe niște poveri de care nu se va elibera parcă niciodată. Eroul, Robert Shannon, trece prin roman într-o singurătate la început căutată, dorită, apoi dobândită, și aceasta parcă fără soroc de scăpare.

Biografia lui e construită ca una din binecunoscutele biografii dickensiene, oricare din ele, fie aceea din *David Cooperfield*, din *Oliver Twist* sau *Marile speranțe*, adică din primii ani ai copilăriei și până în pragul maturității depline. Dar ceea ce deosebește aceste două romane ale lui Cronin de cărțile lui Dickens e mai întâi o sensibilitate acută și o supraluciditate a eroului prin care transpare, cu destulă ușurință, autorul. E la mijloc acea sensibilitate și acea luciditate care despart secolul XIX de secolul XX, care fixează formula de analiză a romanului chiar atunci când acesta se referă, fără întrerupere, la o ambianță și la o problematică socială.

Referindu-se la cele două romane ale lui Cronin, mult mai târziu în ordine cronologică decât *Sub stele* (The Stars look-down — 1935) sau *Citadela* (The Citadel — 1937), unii istorici literari consideră că ele fac parte dintr-o etapă întârziată a vieții scriitorului, când acesta a abandonat problematica socială din lumea engleză

contemporană și a pornit, într-o tendință oarecum psihologizantă, la explorarea unor întortocheri lăuntrice ale eroilor săi.

E adevărat că eroul e „singur”, cum spuneam mai înainte, adeseori poate cu ostentație, dar nu numai dintr-o înclinație a firii sale, ci dintr-o continuă nepotrivire cu lumea, chiar din anii copilăriei. Rămas foarte de mic orfan, Robert Shannon vine în casa bunicilor săi, unde este un intrus, o gură mai mult de hrănit, o greutate și o cheltuială în plus într-o familie bântuită de mania economiei ce-l stăpânește pe bătrânul Leckie până la a deveni primejdioasă pentru sănătatea și nervii celor din jur. Copilul, învățat devreme cu răbdarea, cu foamea chinuitoare, suportând cu umilință conștientă și îndurătoare capriciile contrarii ale străbunicului Gow și ale străbunicei Leckie, care-l tratează ca pe un obiect, își găsește parcă o mică și închisă insulă consolatoare în religia catolică, întrupată în roman prin cele câteva maici blajine și inteligentul și mult abilul canonic Roche. Catolicismul îl atrage cu atât mai mult pe copil, cu cât e o religie persecutată în mediul acela sever, puritan, al scoțienilor fanatici, mediu pe care-l înfățișează așa de exact Daniel Law, brutarul predicator, tatăl lui Jean, viitoarea soție a eroului.

Copilul e chinuit de colegii săi, neînțelegători față de mizeria lui materială și netoleranți, în copilăreasca lor inconștientă, față de religia lui, moștenită de la părinții morți. Asta îl face, desigur, să se lege cu mai sporită ferveare de practicile ritului, chiar dacă foarte adesea în mintea lui pătrunde câte o notă ascutit critică la adresa acestora. Criza antireligioasă va veni desigur curând, în pragul adolescenței, și Robert, deși refuză să mai creadă, în urma eșecului la bursa Marshall și a morții nobilului său prieten Gavin Blair, care i se pare o cumplită nedreptate, va mai frecventa din când în când, foarte arar, biserica, doar pentru amintirile tot mai depărtate ale unei copilării în care-i fusese singura mângâiere.

De altfel, toată povestea aparentei evoluții mistice a eroului, care se sfârșește însă o dată cu adolescența lui, nu ni se pare decât un prilej mai mult pentru Cronin de a înfiera prejudecățile în ceea ce privește deosebiri, discriminările făcute între oameni prin intoleranță și fanatism religios. Nu întâmplător Robert are de întâmpinat atâtea obstacole în dragostea lui cu Jean, care, sub înrâurirea indirectă a educației și sub cea directă a familiei, refuză la început să se căsătorească cu el din pricina apartenenței lui la altă religie.

Nici nu mai e nevoie, credem, să arătăm câte argumente pledează în favoarea acestei teze, dacă ne gândim numai la incidentul cu maimuța Nicolo, luată de bigota străbunică Leckie drept diavolul în persoană, episod satirizând hazliu de tot bigotismul superstițios.

Altădată, adolescentul vede în știință (de altfel încrederea în știință alcătuiește punctul său permanent de sprijin moral și spiritual, în mijlocul unei lumi meschine și

urâte) posibilitatea de a face din el un om mare, „a Kind of Saviour of humanity“ („un fel de mântuitor al omenirii“), care să realizeze o fraternitate universală între oamenii de toate religiile și naționalitățile.

Ceea ce vrem să subliniem e faptul că, pentru Cronin, religia nu are nicio clipă sensul de superstiție sau bigotism pe care i-l dau cele mai multe personaje ale romanului, ci e o etică umană pur și simplu.

Selectând cu abilitate împrejurările cele mai tipice pentru personajul central al cărților, Cronin trece de la religie la știință pentru a pune din nou în valoare, într-un mod critic și pe acest tărâm, caracterele negative ale oamenilor societății engleze, orizontul lor limitat, invidia și competiția lipsită de șanse egale între cei mici și cei din clasele dominante, între avuți și sărmani.

Pasiunea pentru știință se naște de foarte timpuriu în Robert Shannon, încă din primii ani ai adolescenței, și va constitui calvarul lui în tot restul vieții. Sărac la ultima limită, dar studios și inteligent, el dorește cu pasiune să-și continue învățătura, pentru care simte o chemare deosebită. Dar toți îi sunt potrivnici, până și cei din propria familie. Eșuarea la bursa Marshall, nu din vina lui, ci datorită unei întâmplări, îl umple de durere și descurajare. Îndreptarea spre uzină, spre care e împins de toți ai lui pentru a aduce cât mai degrabă o contribuție materială în casă, îi adâncește singurătatea și-i crește sensibilitatea și așa destul de vie. Moartea străbunicului, Alexander Gow, îi dă în cele din urmă posibilitatea multdoritelor lui studii medicale și biologice la Colegiul din Winton, prin dispozițiile de ultimă voință ale bătrânului.

Volumul al doilea înregistrează luptele și înfrângerile tânărului doctor într-o lume superioară în aparență celeia din târgușorul Levenford, unde-și petrecuse copilăria și adolescența, dar la fel de indiferentă, de rapace și de egoistă. Acum Shannon înfruntă inerția, ambițiile, susceptibilitățile și intrigile șefilor săi din toate instituțiile prin care e nevoit să treacă. Îndrăznind să fie mereu egal cu sine, să aibă opinii și caracter, și mai ales să-și ducă mai departe munca științifică de cercetare a virusului brucelozei, în cele mai vitrege condiții cu putință, el întâlnește pretutindeni numai neînțelegeri. Și cu cât oamenii sunt mai sus pe scara socială, cu cât cariera lor e mai strălucită și faima lor mai întinsă, cu atât se simte în ei mai mult lipsa de valoare reală. Toate caracterele adevărate stau în umbră, sunt scoase din competiția în care nu pot rezista sau au un sfârșit tragic. Nu întâmplător „Iason” Reid, profesor excepțional, e înfundat într-un târg de provincie, profesoral Challis, om de știință onest și pasionat, a fost scos la pensie înainte de vreme, nu întâmplător doctorul Goodall, conducătorul ospiciului Eastershaws, pare să fi ajuns morfinoman. Și mai ales nu e întâmplătoare reeditarea, în volumul al doilea, a unei sinucideri. Ființa cea mai delicată sufletește pe care o întâlnește Robert Shannon în copilăria sa fusese

Gavin Blair. Acesta murise într-un accident care însă arăta foarte tare a sinucidere, într-o clipă de deznădejde, de dezorientare absolută. Gavin Blair fusese singurul prieten și sprijinitor al copilului sărac și orfan. Singurul amic al doctorului Shannon, cel care-l ajută să-și găsească post atunci când de atâtea ori e silit să părăsească locul de munca câștigat cu trudă infinită, e doctorul Neil Spence. Și acesta moare în împrejurări asemănătoare cu cele în care și-a pierdut viața Gavin Blair. Mutilat în război, părăsit de soție, doctorul Spence e încă una din victimele vieții burgheze și o ilustrare a limitelor realismului critic întârziat, care încă nu găsește ieșirea pentru personajele cu caracter pozitiv. Sfârșitul firesc al romanului ar fi fost, în această lumină, nebunia eroului, ruina lui totală. Până acolo, în pragul crizei de nervi finale, își duce Cronin eroul, după ce, la capătul atâtor eforturi și sacrificii, el își vede contestată originalitatea, întâietatea descoperirii sale. Dacă autorul a depășit sfârșitul nefericit, dar normal al personajului principal printr-un happy-end destul de neverosimil, cu oferta unui post în Elveția și cu căsătoria cu Jean, asta s-a întâmplat, ca în majoritatea romanelor engleze contemporane, pentru satisfacerea gustului public sau pentru cruțarea inimii „sensibile” a cititorului.

Galeria personajelor negative e mai bogată și mai variată în cel din urmă volum. În *Anii adolescenței*, bunicul Leckie și Adam, fiul lui mai mare, sunt modelele negative ale felului în care se ajunge în cercul strâmt al lumii mic-burgheze. Un fel de Pristanda fără haz, purtându-și uniforma ca pe un simbol al conformismului și terorizându-și familia cu economiile forțate pentru a-și spori depunerile, Leckie e un cenușiu la înfățișarea fizică și la cea morală, mărginit la minte și zgârcit peste măsură. Adam, pornit de la premisele de viață ale tatălui său, e un oportunist ieftin, fără idei, dar cu foarte multe pretenții, un speculant de rând al unor împrejurări alese fără inteligență. Între mărunții, femei și bărbați, care-și duc viața în casa Leckie și în afara acesteia se detașează două figuri la fel de interesante, desenate cu același creion binevoitor, ușor satiric, de către autor. E vorba mai întâi de străbunica Leckie, cea cu șapte fuste și dinți falși, care supraviețuiește întregii familii, îngrijindu-l pe Robert până la sfârșitul romanului. Străbunica Leckie e un hazliu prototip de demnitate mic-burgheză, de respect pentru propria ei viață virtuoasă, pentru principiile ei morale și religioase și mai cu seamă pentru mica ei pensie, de care se simte foarte mândră. Bătrâna se află într-un război tacit neîntrerupt cu cuscrul ei, Alexander Gow, pe care-l disprețuiește pentru moravurile lui libertine și pentru lipsa lui de mijloace de existență. Obiectul concret al acestui război devine Robert, care trece dintr-o mână într-alta, primind în mintea lui influențe care se ciocnesc violent între ele. Străbunica îi insuflă tot felul de superstiții, care mai de care mai absurde, dar străbunicul are grijă să i le scoată prin ceea ce consideră el a fi o educație într-un spirit cu totul liberal. E interesant de urmărit jocul de simpatii și antipatii ale

eroului care, deși foarte atras de modul de viață liber al străbunicului său, îl acuză de slăbiciuni și păcate până la moarte, când înțelege ce plin de omenie și de înțelepciune a vieții a fost bătrânul care s-a stins. Acest Alexander Gow e un personaj aparte, care se numără printre cele mai realizate din roman, un fel de Nicawber, dacă ne este îngăduită o nouă referire la Dickens. Amestec de pretenție burgheză și de bonomie indulgentă pentru el și pentru ceilalți, străbunicul fabulează galant și eroic pe marginea propriei sale vieți, pe care o dorește la o înălțime de relații și de acțiuni niciodată atinsă. Lipsit de mijloace de trai și vârandu-se adesea în neonorabile expediente, bătrânul e totuși mult mai demn decât ginerele său Leckie sau decât nepotul Adam. În înclinația destul de pronunțată pentru sexul slab, pentru flori și cochetărie a lui Gow se deslușește o estetică proprie, destul de rudimentară, dar țintind, în măsura măruntelor sale posibilități, la înfrumusețarea vieții atât de obscure, de lipsite de culoare din mediul său. Și meritul său cel dintâi constă în încercarea pe care o face neconștient de a îndulci viața amară a nepotului său, Robie. El e singurul care se apropie de copil, care se străduie să-l facă apt pentru o existență ce se anunță vitregă, care își însușește fiecare din năzuințele și visurile lui, căznindu-se să realizeze cât mai multe din ele. În figura lui Gow, grotescul se îmbină mereu cu umanul, așa încât oricare din gesturile sale poate fi văzut pe o parte sau pe alta, într-o dublă lumină. Până și actul copleșitor de generos pe care-l săvârșește înainte de moarte, lăsând banii rămași de pe urma poliței de asigurare asupra vieții sale pentru studiile lui Robert, poate fi interpretat, din celălalt punct de vedere, ca o tiflă aruncată de bătrân, după moarte, avariției lui Leckie și oportunismului lui Adam, care abia așteptau încasarea banilor.

De la acest bătrân caraghios și disprețuit de toată familia, eroul învață, așa cum mărturisește, să nu fie meschin, să fie lipsit de josnicie în orice acțiune.

Profesorul Hugo Usher, șeful Secției de patologie experimentală a Universității, elegant, monden și cabotin, e tipicul personaj negativ în care aparențele se străduiesc să acopere o perfectă nulitate profesională și o lipsă stridentă de caracter. El e cel care-l obligă pe Robert Shannon la o muncă nerodnică, fără rezultate și-l penalizează când îl surprinde făcând o cercetare de mare preț. În cele din urmă, când aude că fostul lui colaborator e pe punctul de a face o mare descoperire, îl recheamă, îl invită, îl cultivă, pentru a-l abandona din nou, definitiv, la știrea nereușitei lui. Doctorul Lomax, unul din colaboratorii lui Usher, e la fel de monden și de nepriceput în profesie ca și superiorul său. Atrăgând pe soția lui Spence, el provoacă, indirect, moartea acestuia. Laș pe deasupra, Lomax se dezvăluie ca atare în încercarea de dezvinovățire întreprinsă în fața lui Shannon. Superficială și frivolă, Muriel, soția lui Spence, e cucerită de farmecul ieftin al lui Lomax și ruinează, din ușurătate, viața corectului și generosului ei soț, ca și pe a ei.

O seamă de alte experiențe de viață ale doctorului Shannon ne pun în fața ochilor exemplare omenești dintre cele mai variate: medici venali, administratori și surori medicale fără conștiință, toți supuși intereselor lor personale, strâmte, și neștiind sau nevrând să aprecieze meritul sau valoarea, și cu atât mai puțin sacrificiul. De fapt, ceea ce înfățișează Cronin e o multiplicitate de lumi închise asupra lor și intereselor lor și care nu poate realiza o unitate umană. Anglia se arată atât de închistată în inerție și prejudecăți în fiecare din aceste lumi, încât o năzuință nobilă, dezinteresată nu se poate traduce în fapt pe pământul ei. Lucrul acesta, enunțat de profesorul Challis mai întâi, e pus în practică de erou în final, când el va părăsi Anglia spre a se instala în Elveția.

Viziunea critică a scriitorului nu s-a alterat deci și nici n-a dispărut, cu toate că problematica socială propriu-zisă nu mai e atât de ascuțit pusă ca în *Sub stele*, de pildă. Dar modul formulării acestei viziuni critice e diferit într-un roman de factură mai modernă, care aplică formula subiectivă, de analiză. Eroul, părând enorm mărit pentru că se află întruna pe prim plan, nu acoperă, însă, de fel lumea obiectivă, societatea contemporană engleză, ci o răsfrânge prin intermediul propriei sale gândiri, dar fără deformări, ci la adevăratele ei dimensiuni.

La Dickens, eroul era unul din foarte numeroasele personaje pe care le mișca scriitorul în paginile cărții, într-o forfotă de viață revărsată, cu o mare bogăție a evocării și scăldată în umanitatea vibrantă a scriitorului. Sceptic, amar lucid, Cronin își urmărește aci exclusiv eroul, transformându-l într-o lentilă prin care e privită lumea.

Ca întotdeauna, ceea ce impresionează și place în romanele lui Cronin este marea veridicitate pe care o dă ficțiunii lui, conturul net al personajelor principale și secundare, selectarea convingătoare a împrejurărilor, pictura exactă a mediului într-o paletă rafinată monocromă, de cenușii, întrerupte din când în când de o frântură de cer, de natură scoțiană, generoasă și sălbatică, măreață și familiară. Toate acestea, la care se adaugă și insistența asupra detaliului semnificativ, fac din Cronin un realist critic întârziat până la jumătatea secolului XX și care și-a desăvârșit meșteșugul atât la școala clasică a romanului englez, cât și, după propriile lui spuse, la aceea a strălucitului roman rus, la Cehov, Dostoievski și Gorki.

ZOE DUMITRESCU-BUȘULENGA

ANII ADOLESCENȚEI

CARTEA ÎNTÂI

CAPITOLUL I

Ținând strâns mâna Mamei, ieșii de sub arcadele întunecoase ale gării în străzile

luminoase ale orașului străin. Eram dispus să mă-ncred în Mama, pe care, până în ziua aceea, n-o mai văzusem niciodată și a cărei față obosită și îngrijorată, cu ochii ei de un albastru stins, nu semăna întru nimic cu chipul maică-mi. Dar în ciuda batonului de ciocolată pe care mi-l luase de la automat, ea nu izbutise să-mi inspire dragoste. În tot timpul călătoriei cu trenul personal de la Winton până aci, Mama, șezând în fața mea în compartimentul de clasa a treia, îmbrăcată cu un costum uzat de culoare cenușie, pe care era prinsă o broșă galbenă de cuarț, și purtând un gulerăș de blană în jurul gâtului, iar pe cap o pălărie cu boruri negre care-i cădea pe urechi, se uitase, cu capul într-o parte, pe fereastra vagonului. Mișcând din buze, întreținea o conversație mută, dar plină de emoție, cu ea însăși, ducându-și din când în când batista la ochi, ca pentru a goni o muscă.

Acum însă, când coborâsem din tren, se sili să-și stăpânească tristețea; mă privi cu un zâmbet și-mi strânse mai tare mâna.

— Îmi pare bine că nu mai plângi. Crezi că poți să mergi pe jos? Nu e mult până acasă.

Dorind să-i fiu pe plac, îi răspunsei că pot foarte bine să umblu, și astfel renunțarăm să luăm trăsura care aștepta singuratică în fața arcadelor, pornind pe jos de-a lungul Străzii Mari. Mama încerca să-mi stârnească interesul pentru locurile mai însemnate pe lângă care treceam.

Aveam impresia că trotuarul urcă și coboară întruna, căci eram încă amețit de valurile agitate ale Mării Irlandei și puțin asurzit de bătăile elicei „Viperei”. În fața unei clădiri arătoase, cu pilaștrii de granit lustruit, retrasă de la stradă și având în față două tunuri și un stâlp pentru drapel, o auzii însă pe Mama spunând cu calmă mândrie:

— Asta e primăria orașului, Robert. Domnul Leckie... Tata... lucrează aici, e șeful serviciului sanitar.

„Tata – îmi zisei în zăpăceala mea – trebuie să fie bărbatul Mamei... tatăl maică-mi.”

Genunchii începeau să mi se moaie, și Mama se uita la mine plină de grijă.

— Ce păcat că tramvaiele nu circulă astăzi, zise ea.

Eram mult mai obosit decât crezusem și oarecum speriat. Scăldat în lumina crudă a după-amiezii de septembrie, orașul mă întâmpina plin de pietre de pavaj și de zgomote mult mai puțin liniștitoare decât murmurul constant și familiar al circulației de sub fereastra locuinței mele de pe Phoenix Terrace. Un puternic huruit de ciocane venea dinspre șantierul naval, iar deasupra fabricii de cazane, arătată de Mama cu un deget pe care mânușa era ruptă, se ridicau înfricoșătoare izbucniri de văpaie și abur. Pe stradă se schimbau șinele de tramvai. La colțurile străzilor, mici rafale de vânt îmi suflau praful în ochii umflați și îmi stârneau tusea.

Deodată însă lăsarăm în urmă zgomotul și zăpăceala, străbăturăm de-a curmezișul un parc deschis, cu un lac și un chioșc rotund pentru muzică, și intrarăm într-o suburbie liniștită, foarte frumos situată la poalele unui deal păduros și semănând mai degrabă cu o parte dintr-un sătuc. Erau acolo copaci și pajiști verzi, câteva prăvălii și case de țară de modă veche, o potcovărie cu un jgheab în față pentru adăpatul cailor și vile cochete, noi, cu grilaje de fier, cu răzoare de flori îngrijite și cu nume mândre, ca „HELENSVILLE” sau „GLENELG”, scrise cu litere aurii pe geamurile colorate de deasupra intrărilor.

Ne oprirăm în cele din urmă pe la mijlocul Căii Drumbuck –Drumbuck Road – în fața unei case cenușii de gresie, lipită într-o parte de casa vecină și având perdele de dantelă galbenă la ferestre. Purta numele de „LOMOND VIEW”, scris deasupra ușii. Era cea mai puțin arătoasă dintre toate casele de pe această stradă liniștită – numai cadrul ușii și al ferestrelor era de piatră cioplită, restul zidurilor fiind lăsat în stare brută. Clădirea avea un aer cam sărăcăcios, pe care-l compensa însă grădinița din fața ei, căreia abundența de crizanteme galbene îi dădea o surprinzătoare strălucire.

— Iată-ne ajunși, Robert, îmi spuse doamna Leckie pe un ton care, o dată cu grija de a mă face să simt că sunt binevenit, exprima ușurarea de a fi sosit. În zile se-nine – adăugă ea – avem o vedere frumoasă asupra Piscului. E plăcut aci și nu suntem departe de satul Drumbuck. Levenford e un oraș vechi și plin de fum, dar împrejurimile lui sunt minunate. Hai, dragul meu, șterge-te la ochi și intră!

Îmi pierdusem batista când aruncasem pesmeți pescărușilor, dar o urmași ascultător pe Mama după colțul casei, cu inima zbuciumată din nou de teama necunoscutului. Cuvintele duioase, dar nechibzuite, rostite de vecina noastră din Dublin, doamna Chapman, când mă sărutase de despărțire în dimineața aceea, la debarcaderul din Winton, înainte de a mă da în primire Mamei, îmi răsunau încă în urechi: „Ce-o să ți se mai întâmple de-acum încolo, sărmanul de tine?”

La ușa din spatele casei, Mama se opri: un tânăr de vreo nouăsprezece ani, care lucra în genunchi la o brazdă de flori proaspăt întoarsă, se sculase în picioare la sosirea noastră, ținând încă în mână o săpăligă. Avea un aer greoi și flegmatic, pe care-l accentua tenul său palid, părul negru stufos și o pereche de ochelari mari și groși, care făceau ochii săi miopi să pară și mai mici.

— Iar te-ai apucat de asta, Murdoch! exclamă Mama, pe un ton de blândă muștrare. Apoi, împingându-mă înainte, îi spuse: Uite-l pe Robert!

Murdoch nu-și desprindea de mine privirea încordată. Stătea în mijlocul micii grădini bine îngrijite din spatele casei, care avea în colțuri prăjini de fier pentru frânghia de rufe, un strat plantat cu rubarbă într-o parte, iar în alta o imitație de stâncă, formată din bucăți de lavă cenușie, peste care era împrăștiată funingine spre a omorî melcii. În cele din urmă, își exprimă cu multă solemnitate gândul:

— Va să zică, el e. În sfârșit, bine că a venit.

Mama dădu din cap. Tristețea și emoția îi împânziră din nou ochii cu lacrimi; o clipă mai târziu, Murdoch îmi întinse, în chip aproape teatral, mâna lui mare, pe care se întărise o coajă de pământ reavăn.

— Mă bucur că te văd, Robert. Te poți încrede în mine. Apoi își întoarse cu seriozitate lentilele lui groase spre Mama. Nu sunt decât niște răsaduri de ochiul-boului, pe care le-am căpătat de la pepinieră, mamă. N-au costat niciun ban.

— Ei, chiar și așa, dragul meu – zise Mama, întorcându-se – caută să te speli înainte de sosirea tatii. Știi cât îl supără să te găsească aici afară.

— Mai am puțin. În două minute vin și eu. Pregătindu-se să îngenunche din nou, Murdoch căută s-o mai liniștească pe maică-sa, în timp ce dansa intra în casă cu mine: Mamă, ți-am pus cartofii să fiarbă.

Trecurăm prin încăperea unde se spălau și se păstrau vasele și intrarăm în bucătăria aranjată ca o cameră de zi, cu mobilă incomodă de mahon sculptat, cu tapete cadrilate și lăcuite pe pereți, care răsfrângeau în ecouri furioase tic-tac-ul unei pendule. După ce-mi spuse să stau jos și să mă odihnesc, Mama își scoase din păr acele lungi de pălărie, ținându-le între buze până când își strânse voalul. Apoi prinse pălăria și voalul cu ácele, le atârână împreună cu haina în firida acoperită de o perdea și, punându-și un halat albastru, care atârna după ușă, începu să se miște mai încrezătoare încoace și-ncolo pe linoleumul uzat, de culoare cafenie. Îmi arunca priviri blânde și încurajatoare, în timp ce eu, speriat de această casă străină, ședeam țeapăn și cu respirația tăiată pe marginea unui scaun tapisat cu pânză de păr de cal, lângă mașina de gătit.

— O să mâncăm târziu astăzi, dragul meu, pentru că am lipsit de acasă. Când o să vină Tata, caută să nu-l lași să vadă că ai plâns. A fost o mare durere și pentru el. Și are o mulțime de griji, un post cu atâtea răspunderi în orașul ăsta. Trebuie să sosească îndată și Kate, cealaltă fată a mea. E învățătoare... Poate ca maică-ta ți-a spus. Văzând că las buza-n jos, se grăbi să adauge: O, știi că și un băiat mare ca tine se poate încurca întâlnind pentru prima oară tot neamul maică-si! Și cu asta nu s-a isprăvit! În toiul treburilor, încerca, alintându-mă, să mă facă să zâmbesc. Mai e și Adam, fiul meu mai mare, căruia îi merge admirabil cu asigurările. Stă la Winton, dar vine să ne vadă de câte ori are ocazie. Mai avem apoi pe mama Tatii... E plecată acum la niște prieteni... dar își petrece jumătate din an la noi. Și, în sfârșit, tatăl meu, care locuiește tot timpul aici, străbunicul tău din partea familiei Gow. Mi se învârtea capul de acest talmeș-balmeș de rubedenii necunoscute; ea însă urmă cu un mic zâmbet: Crede-mă, nu orice băiat are parte de un străbunic! E o adevărată cinste! Poți să-i spui însă mai pe scurt „bunicul”. Când tava asta va fi gata, să i-o duci sus. O să ai astfel prilejul să-i spui bună ziua și să mă ajuți și pe mine.

Pe lângă că pusese masa pentru cinci persoane, pregătise cu mâinile ei abile o tavă veche, ovală, de lac japonez, cu un trandafir pictat în mijloc, așezând pe ea o ceașcă de porțelan în dungi, cu marginea răsfântă, spre a nu uda mustățile, o farfurie cu gem și brânză și trei felii de pâine.

Urmărindu-i mișcărilor, o întrebai mirat, cu un glas cam răgușit:

— Dar bunicul nu mănâncă jos?

Mama păru cam jenată.

— Nu, dragă, își ia mesele în odaia lui. Apoi ridică tava și mi-o întinse: Poți s-o duci? Tocmai sus, la ultimul etaj. Ia seama să nu cazi.

Cu tava în mâini, urcai, clătinându-mă, scara, pe care nu o cunoșteam încă și ale cărei trepte înalte, cu mușamaua lustruită care le acoperea pe mijloc, mă stinghereau. Prin luminătorul de sus pătrundea doar o frântură din razele palide ale amurgului. Pe al doilea palier, în fața unui rezervor de apă îmbrăcat în lemn, încercai să deschid prima ușă. Era încuiată. A doua însă cedă când o împinsei, șovăind.

Intrai într-o odaie stranie și interesantă, în care domnea o îngrozitoare dezordine. Patul înalt, de alamă, din colțul camerei, cu măciulii strâmbe la capete și o învelitoare făcută din petice pestrițe, era încă nefăcut; blana de urs din fața căminului era mototolită; prosopul de la lavoarul de mahon pătat de stropi atârna într-o parte. Privirea-mi fu atrasă de un ceasornic de marmură neagră, de felul celor ce se oferă ca amintire. Era răsturnat pe polița căminului, cu piesele dinăuntru lui împrăștiate în jur. Simțeam un miros de tutun și de mâncăruri stătute, un amestec complex și confuz de arome, formând, ca să zic așa, buchetul unei încăperi locuite tot timpul.

Îmbrăcat cu un costum uzat de stofă de casă și având în picioare niște papuci rupți de catifea verde, străbunicul meu ședea înfundat în ruina masivă a unui fotoliu tapisat cu păr de cal, lângă căminul de tuci ruginit. Plimba neîncetat un condei peste o foaie groasă și lungă de hârtie, copiind un document întins pe masa joasă din fața lui, care era acoperită cu o cuvertură galben-verzuie. Într-o parte a căminului se afla o colecție formidabilă de bastoane, iar în cealaltă, o lădiță cu ghemotoace de hârtie pentru aprinsul focului și un suport lung de pipe de lut cu capace de metal, gata umplute cu tutun.

Era un bărbat spătos, cam de șaptezeci de ani, destul de înalt, rumen la față și cu o coamă de păr încă ușor roșcată, ce se înfoia semeț la ceafă. Era de fapt un păr roșu care-și pierduse puțin din văpaie, fără a albi cu totul, ceea ce-i dădea o nuanță bizară, aproape aurie într-o anumită lumină. Barba și mustața, răsucită agresiv, erau de aceeași culoare. Cu toate că albul ochilor lui avea pete galbene, pupilele erau limpezi, pătrunzătoare și cu marginile albastre, dar nu de albastrul spălăcit al ochilor Mamei, ci de unul viril, strălucitor – un albastru de nu-mă-uita, izbitor și în fond,

atrăgător. Dar partea cea mai remarcabilă a chipului său era, nasul, un nas mare, roșu și umflat. Privindu-l înmărmurit, nu puteam să-l asemăn decât cu o uriașă căpșună coaptă, căci avea aceeași culoare și era chiar ciuruit de găuri minuscule ca alveolele semințelor acestui fruct savuros. Organul acesta îi domina toată fața; nu văzusem niciodată un nas atât de ciudat, nu, niciodată!

Între timp, el încetase să scrie și, proptindu-și tocul după ureche, se întoarse încet spre mine. Arcurile rupte ale fotoliului, în ciuda hârtiei cafenii care era îndesată între ele, scoaseră un zdrăngănit muzical la deplasarea greutateii lui, ca și cum ar fi vrut să anunțe începutul dramei relațiilor mele cu bunicul. Ne uitam cu ochi mari unul la altul, în deplină tăcere, iar eu, uitând de fascinația pe care nasul lui o exercitase o clipă asupra mea, mă înroșii la față gândindu-mă la impresia lamentabilă pe care, desigur, i-o făceam stând acolo în hainele mele negre de gata, cu un ciorap căzut, cu șireturile dezlegate, cu fața palidă și mânjită de plâns, cu roșeața de neînălțurat a părului meu.

Fără a scoate un cuvânt, își împinse la o parte hârtiile și făcu, enervat, dar energetic, un gest, arătând înspre locul golit de pe masă. Așezai tava acolo. Continuând să se uite aproape tot timpul la mine, începu să mănânce, grăbit și cu un fel de magnifică nepăsare, înfruptându-se fără alegere din brânză și din gem, îndoind bucata de pâine, muindu-i coaja în ceașcă și dând totul pe gât cu o ultimă înghițitură de ceai. Apoi, ștergându-și favoriții cu o mângâiere de sus în jos, își întinse instinctiv mâna – ca și cum acțiunea de a mânca n-ar fi fost decât un preludiu pentru a fuma sau chiar pentru lucruri mai bune – și își aprinse o pipă.

— Va să zică, tu ești Robert Shannon?

Glusul lui era rezervat, dar nu dușmănos.

— Da, bunicule.

Cu toate că rostii acest răspuns într-un chip forțat și aproape ca o scuză, nu uitasem recomandăția de a nu folosi întregul nume de „străbunic”.

— Ai călătorit bine?

— Cred că da, bunicule.

— Vezi bine! „Năpârca” și „Vipera” sunt două vapoare frumoase. Le vedeam acostând când lucram la biroul accizelor. „Năpârca” are o dungă albă sub punte; așa le deosebești între ele. Știi să joci dame?

— Nu, bunicule.

Dădu încurajator din cap, dar cu o urmă de superioritate.

— Vei învăța la timp, băiete, dacă rămâi aici. Am aflat că vei sta la noi.

— Da, bunicule. Doamna Chapman mi-a spus că nu e alt loc unde m-aș putea duce.

Un val de deznădejde și de înduioșare față de soarta mea mă năpădi. Simții

deodată o nevoie sălbatică de a-i cuceri simpatia, o dorință nestăpânită de a-mi ușura sufletul de groaznica lui taină. Știa el oare că tatăl meu murise de ftizie, boala fantomatică a familiei mele, care răpise mai înainte pe cele două surori ale lui, o infectase și pe urmă o nimicise cu îngrozitoare repeziciune pe maică-mea și, pe cât se șoptea, își întinsese cu perfidie degetul mic până la mine...?

Dar bunicul, pufăind din pipă și măsurându-mă din ochi cu un zâmbet ironic pe buze, se grăbi să ocolească acest subiect.

— Ai opt ani, nu-i așa?

— Aproape, bunicule.

Doream să mă fac cât mai tânăr cu putință, dar bunicul era neînduplecat.

— E o vârstă când un băiat trebuie să se apere singur... Deși găsesc că ai fi putut fi mai dezvoltat pentru vârsta ta. Îți plac plimbările?

— N-am prea încercat, bunicule. Am mers o dată la Calea Urișilor¹, când am fost în vacanță la Portrush. Dar ne-am întors cu decovilul.

— Așa? Ei bine, vom face câteva plimbări împreună, ca să vedem dacă aerul scoțian ne priește. Se opri, reculegându-se, urmând apoi: Îmi pare bine că ai părul la fel cu al meu. E culoarea morcovie a familiei Gow. Și maică-ta avea părul la fel, biata fată.

Nu mai eram în stare să mă împotrivesc valului cald de emoție și, mai mult din obișnuință, izbucnii în plâns. În tot timpul săptămânii care se scursese de la înmormântarea mamei, simpla rostire a numelui ei dezlănțuia în mine acest reflex, stimulat de altfel de simpatia pe care mi-o atrăgea de fiecare dată. Acum însă, lacrimile mele nu-mi atraseră nici alintările la pieptul monumental al doamnei Chapman, nici cuvintele de mângâiere însoțite de miros de tabac pe care părintele Shanley de la biserica Sf. Dominic le revărsase asupra mea. Curând, de altfel, vădita dezaprobare a străbunicului meu trezi în mine o dureroasă nedumerire; încercai să mă opresc, mă înecai și începui să tușesc. Tușii și tușii până când fui nevoit să mă iau cu brațele de piept. Era unul dintre cele mai impresionante accese de tuse din câte avusesem vreodată; rivaliza chiar și cu cea mai severă criză a tatălui meu. Ca să fiu sincer, eram mai degrabă mândru de acest acces, și când se termină, mă uitai la bunicul, așteptând ce va zice.

El însă nu făcu nimic ca să mă mângâie, nu spuse nicio vorbă. În schimb scoase o cutiuță de metal din buzunarul vestei, o deschise și alese din ea o pastilă mare de mentă. Credeam că se gândea să mi-o întindă, dar, spre mirarea și mâhnirea mea, și-o băgă liniștit în gură. Apoi declară cu asprime:

— Dacă e un lucru pe care nu pot să-l sufăr, Robert, e să văd un copil bocindu-se.

¹ Cunoscută formație de coloane bazaltice pe coasta de nord a Irlandei. (n.t.)

Prea dai drumul ușor la lacrimi! Trebuie să te stăpânești, băiete. Își luă tocul de după ureche și își umflă pieptul. În viața mea am avut de luptat cu o mulțime de greutateți. Crezi că le-aș fi învins dacă m-aș fi lăsat strivit de ele?

Bunicul părea gata să se lanseze într-o predică profundă și cam pompoasă; în clipa aceea însă, un clopoțel de mână se auzi sunând în josul scării. Își curmă cuvântarea, părând cam decepționat, și-mi făcu semn cu coada pipei să cobor. Se apucă apoi din nou de scris, iar eu ridicai tava goală și mă târâi încruntat spre ușă.

CAPITOLUL II

Jos, în casă, domnul Leckie, Kate și cu Murdoch sosiseră și, împreună cu Mama, mă așteptau în bucătărie. Brusca tăcere care umplu încăperea arăta că vorbiseră despre mine. Ca mai toți copiii stingheri, sufeream de o apăsătoare sfială, pe care starea mea sufletească prezentă nu făcea decât s-o sporească. Înțelegând nedeslușit cât de adâncă fusese înstrăinarea dintre maică-mea și tatăl ei, simții un fel de buimăceală când, după o pauză, el se apropie șchiopătând, îmi apucă mâna ținând-o câteva clipe într-a lui, apoi se aplecă și mă sărută pe frunte.

— Mă bucur să te cunosc, Robert. Îmi pare nespus de rău că nu te-am întâlnit până acum.

Glasul lui nu era supărat, cum mă cam temusem, ci potolit și deprimat. Îmi spuneam în gând că nu trebuie să plâng, dar îmi fu greu să n-o fac când Kate se aplecă și ea și mă sărută cu stângăcie, dar cu o generoasă intenție.

— Să stăm la masă, spuse Mama, ducându-mă la locul meu și arborând din nou masca ei de bună dispoziție. E aproape șase și jumătate. Trebuie să fii mort de foame, fiule.

După ce ne așezarăm, Tata, care stătea în capul mesei, își aplecă fruntea în jos și rosti rugăciunea – o rugăciune lungă, stranie, pe care n-o mai auzisem niciodată; și nu-și făcu nici semnul crucii. Se apucă apoi să împartă friptura, care aburea pe farfuria ovală din fața lui, în timp ce Mama, la celălalt capăt al mesei, servea cartofii și varza fiartă.

— Poftim, spuse Tata, vrând să arate că-mi alesese o bucată bună.

Mișcările lui erau precise și corecte. Era un bărbat scund, de patruzeci și șapte de ani, mai degrabă șters. Avea un obraz lunguiet, trăsături șterse și ochi mici. Mustața lui neagră, dată cu ceară, era răsucită în sus, iar părul îl purta adus peste creștet, spre a-i ascunde chelia. Avea expresia oarecum resemnată a oamenilor care știu că sunt conștiincioși și harnici, dar cărora, după părerea lor, viața nu le-a adus nici recunoașterea, nici răsplata meritată. Purta guler tare, îngust, cravată legată de-a gata și un interesant, dar neașteptat costum de șeviot albastru, cu două rânduri de nasturi de alamă. O șapcă de uniformă, cu fundul de mușama, care semăna cu a

ofițerilor de marină, era așezată pe comoda din spatele său.

— Mănâncă varza o dată cu carnea, Robert, îmi spuse el, aplecându-se spre mine și bătându-mă pe umăr. E foarte hrănitoare!

Simțind toate privirile ațintite asupra mea, nu prea izbuteam să mânuiesc ciudatul tacâm cu mânere de os, mult mai lungi decât cele de acasă și foarte alunecoase. Nu-mi plăcea nici varza, iar mica mea felie de carne era teribil de sărată și de fibroasă. Tatăl meu, cu apucăturile lui ușuratice, ținuse ca la mesele din casa noastră de pe Phoenix Crescent să se servească „tot ce e mai bun” și adesea se întorcea de la birou cu trufandale, ca, de pildă, peltea de guava¹ sau stridii de Whitstable. Eram, în adevăr, un copil foarte răsfățat și atât de năzuos și de capricios la mâncare, încât, în ultimele șase luni, maică-mea mă ademenise cu câte o jumătate de șiling și un sărut ca să mă facă să mănânc câte o bucată de carne de pui. Simțeam însă că nu-l puteam indispune pe Tata; înghiții în silă câteva îmbucături din aposul zarzavat.

Cum atenția mea părea concentrată asupra mâncării, Tata își îndreptă, peste masă, privirea către Mama, reluând cu precauție, dar pe un ton îngrijorat, conversația întreruptă.

— Doamna Chapman nu ți-a cerut nimic?

— Nu, nimic – răspunse Mama cu voce scăzută – cu toate că a dat, desigur, destul de mult din buzunarul ei pentru biletele de vapor și câte altele. Părea să fie o femeie bună și înțeleghătoare.

Tata scoase un mic oftat.

— E o ușurare să mai întâlnești un om cumsecade în lume. Ai luat o trăsură?

— Nu... nu aveam multe bagaje. Aproape toate lucrurile lui i-au rămas prea mici. De altfel, se pare că creditorii au luat totul.

Un spasm lăuntric părea să-l chinuie pe Tata; cu privirea pierdută, urmărea parcă o viziune dureroasă, murmurând:

— O extravaganță după alta! Nu mă mir că n-a rămas nimic.

— O, Tată, era atâta boală și suferință în casa lor...

— Dar prea puțină minte. De ce nu s-au asigurat? O poliță bună, sănătoasă ar fi acoperit toate cheltuielile.

Își întoarse spre mine ochii lui adânciți în orbite, în timp ce eu, din ce în ce mai moleșit, mă căzneau să-mi golesc farfuria.

— Așa-mi placi, Robert. La noi în casă nu se risipește nimic.

Kate, care ședea în fața mea, urmărind posacă prin fereastră cum se lăsa amurgul, ca și cum conversația ar fi fost lipsită de interes pentru ea, îmi aruncă un

1 Fruct tropical din America. (n.t.)

ciudat surâs de încurajare. Cu toate că avea douăzeci și unu de ani, deci era cu trei ani mai mică decât maică-mea, mă miram că semăna atât de puțin cu ea. În timp ce mama fusese o femeie drăguță, ea era urâtică, cu ochi spălăciți, cu pomeți ieșiți în afară și o piele uscată, crăpată și roșcată. Părul ei era de o culoare incertă, un fel de stare neutră între părul roșu al neamului Gow și cel negru al spiței Leckie.

— Ai învățat la școală, cred.

— Da, răspunsei, roșind pentru simplul fapt că vorbea cu mine. La școala domnișoarei Barty de pe Crescent.

Kate dădu înțelegător din cap.

— Îți plăcea?

— Da, foarte mult. Dacă răspundeam bine la catehism sau la intuiție, miss Barty ne dădea o bomboană din borcanul pe care-l ținea în dulap.

— Avem o școală minunată aici, la Levenford. Cred că are să-ți placă.

Tata își dresе glasul:

— Cred că școala elementară din John Street... cu tine, Kate, ca profesoară... ar fi foarte potrivită.

Kate își întoarse privirea de la fereastră, îndreptând-o direct spre Tata cu un aer de împotrivire aproape îmbufnat:

— Știi că școala din John Street e o mică instituție nenorocită. Robert trebuie să meargă la liceu, unde am învățat cu toții. În situația dumitale, nu poți să faci altceva.

— Să vedem..., făcu Tata, lăsându-și ochii în jos. Poate... dar, în orice caz, nu înainte de jumătatea trimestrului... adică la 14 octombrie, nu-i așa? Pune-i câteva întrebări și vezi ce pregătire are.

Kate clătină din cap cu hotărâre.

— Acum e mort de oboseală și ar trebui să se culce. Cu cine o să doarmă?

Tresărind din toropeala ce mă cuprindea tot mai mult, mă întorsei clipind din ochi spre Mama, care stătea pe gânduri, ca și cum grijile ei ar fi împiedicat-o să se ocupe până atunci de această problemă.

— E prea mare ca să doarmă cu tine, Kate... iar patul tău, Murdoch, e foarte îngust... Afară de asta ai deseori de învățat până noaptea, târziu. De ce nu l-am culca în odaia bunicii, Tată? Vreau să zic cât timp lipsește.

Tata respinse sugestia clătinând din cap.

— Ne plătește bani buni pentru camera ei. N-o putem deranja fără ca s-o întrebăm. De altfel se întoarce în curând.

Până atunci, Murdoch păstrase tăcerea, mâncând încet, scrutându-și îmbucăturile, inspectând fiecare dumaticat de pâine ca un detectiv și apucând din timp în timp un manual aflat lângă farfuria lui, pe care-l ținea atât de aproape de fața sa, încât părea să-l miroasă. Acum își ridică privirea cu expresia unui om căruia

i-a venit o idee practică.

— Trebuie să doarmă cu bunicul. E soluția normală.

Tata făcu un semn de aprobare, cu toate că se întunecă la față auzind pomenindu-se de bunicul.

Problema era tranșată. Deși eram pe jumătate adormit, inima mi se făcu cât un purice în fața acestei îngrozitoare perspective, acestei noi verigi în lanțul suferințelor mele, care mă lega de straniul și înfricoșătorul personaj din capul scării. Mă temeam, totuși, să protestez și, de oboseală, nu eram în stare nici să-mi țin ochii deschiși, când Kate se ridică de pe scaun spunându-mi:

— Vino, dragul meu! Avem apă caldă, mamă?

— Cred că da. Dar îmi trebuie și pentru vase. Să nu lași să curgă prea multă.

În strâmta odaie de baie, Kate mă ajută să mă dezbrac și se îmbujoră la față în chip ciudat când rămăsei gol. Nu erau decât vreo șase degete de apă caldută în cada îngălbenită în jurul gurii de scurgere și asprită de vopseaua cu care fusese dres smalțul sărit. Kate se aplecă spre a mă spăla cu cârpa și cu o bucată de săpun galben, grunzuos. Capul mi se clătina, ochii îmi erau prea grei de somn spre a mai putea plânge. O lăsai pe Kate să mă șteargă și-mi pusei din nou cămașa de zi. Trase înapoi zăvorul și urcarăm împreună scara. Acolo sus, pe palier, răsărind nedeslușit din întuneric, din valuri, din trepidația vaporului, din duduitul tunelurilor, se afla bunicul, întinzându-și mâna ca să mă apuce.

CAPITOLUL III

Era greu să dormi cu bunicul. Sforăia zgomotos, se zvârcolea pe nodurile saltelei și mă strivea de perete. Cu toate acestea mă scufundai într-un somn adânc; dar către zori, avui un vis urât. Se făcea că-l văd pe tată-meu îmbrăcat cu o cămașă lungă de noapte, trăgând în piept și dând afară aburi de ceai verde din inhalatorul său, acel mic rezervor de alamă cu tuburi roșii de cauciuc pe care unul din prietenii săi de afaceri i-l recomandase într-o vreme când celelalte doctorii nu mai aveau niciun efect. Din când în când se oprea, cu o privire veselă, spre a râde și a glumi cu maică-mea, care stătea lângă el observându-l și încleștându-și mâinile cu înfrigurare. Pe urmă apăru doctorul, un om bărbos, între două vârste, cu o față cenușie și tristă. După câteva clipe, auzii o lovitură de trăsnet și un cal mare, negru, cu un panăș tot negru clătînându-i-se pe cap, năvăli vijelios în cameră, iar eu, cuprins de durere și groază, îmi ascunsei fața văzându-i pe amândoi părinții mei încălecând și pornind în galop pe spinarea lui.

Deschisei ochii, scăldat în sudori și tremurând de spaimă, și zării lumina dimineții pătrunzând în odaie. Bunicul, pe jumătate îmbrăcat, stătea în fața ferestrei, trăgând storul, care scârțâia.

— Te-am deșteptat? întrebă el, întorcându-se spre mine. E o zi minunată și ar fi timpul să te scoli.

Când mă ridicai din pat începând să mă îmbrac, el îmi spuse că mătușă-mea Kate pornise la școală și că Murdoch era în drum spre gară ca să ia trenul de Winton, unde se pregătea, la colegiul Sherry, pentru un post în administrația poștală. De câte ori Tata pleca la serviciu, terenul avea să fie liber ca să coborâm. Simții ca o ușoară lovitură când bunicul îmi spuse că Tata, în ciuda frumoasei sale uniforme, nu era decât inspector sanitar al districtului. Marea lui ambiție era să ajungă director al uzinei de apă, dar slujba lui actuală – adăugă bunicul cu un zâmbet de nedescris – consta în a veghea ca toată lumea să-și țină în regulă cutiile de gunoi și closetele.

Aproape în aceeași clipă auzirăm pe cineva trântind ușa din față. Mama se apropie de piciorul scării, chemându-ne:

— Cum v-ați împăcat amândoi? ne întrebă ea când coborârăm în bucătărie. Un zâmbet ușor de complicitate se ivi pe fața ei îngrijorată, ca și cum am fi fost niște școlari gata de tot felul de ștrengării.

— Foarte bine, Hannah, îți mulțumesc, răspunse politico bunicul, așezându-se în capul mesei, pe fotoliul cu braț de lemn al Tatii. Aflai curând că această masă de dimineață era singura pe care o lua în afara granițelor camerei sale și că punea mare preț pe ea. În bucătărie, mașina de gătit răspândea o căldură plăcută; la locul lui Murdoch, fața de masă era plină de firimituri și de pete; un sentiment de intimitate ne unea pe toți trei când bunica puse în trei cești câteva lingurițe de cacao din cutia de tinichea Van Houten, turnând apoi în ele apă fierbinte dintr-un ibric mare, negru.

— Mă întrebam, tată – spuse ea – dacă ai să-l iei pe Robert cu tine în dimineața asta.

— Desigur, Hannah, răspunse politico, dar cu rezervă, bunicul.

— Știi că ai să ne ajuți cât poți. Părea să vorbească numai pentru el. O să fie cam greu la început.

— Mofturi! zise bunicul, ducându-și ceașca la gură cu amândouă mâinile. Nu-ți mai face griji dinainte, fata mea.

Mama continua să-l privească cu acel zâmbet trist și discret, cu acea expresie particulară care, ca și ușoara ei clătinare din cap, era manifestarea dragostei pe care i-o purta. Când isprăvirăm micul dejun, ea ieși pentru un moment, întorcându-se cu bastonul lui, cu pălăria tare, pătrată, și cu documentele pe care-l văzusem copiindu-le în ajun. Îi perie cu grijă pălăria veche și decolorată, strângând apoi mai tare panglica roșie, subțire, cu care erau legate actele.

— Un om de valoare duminică, tată, n-ar trebui să se ocupe de asemenea lucrări. Știi însă că prinde bine.

Bunicul schiță un zâmbet impenetrabil, se ridică de la masă și-și puse cu un gest

larg pălăria pe cap. Mama ne petrecu până la ușă. Aici, se apropie de bunicul și-l privi adânc, plin de înțeles, drept în ochii lui albaștri, punând în această privire toată căldura inimii ei îngrijorate. Cu o voce scăzută, spuse:

— Făgăduiește-mi acum, tată!

— Of, Hannah! Nu-ți mai face atâtea griji. Îi surâse îngăduitor și, apucându-mă de mână, ieșirăm în stradă.

Ajunserăm curând la capătul liniei de tramvai, unde un vagon roșu era oprit, iar vatmanul întorcea troleul, făcându-i contactul cu cablul de sus, în mijlocul unui pâraie de scântei albastre. Era un lucru cu totul nou în anul acela. Bunicul mă conduse la locul din față, pe platforma deschisă de deasupra vagonului. Îl strânsei mai tare de mână, iar el îmi aruncă o privire piezișă, plină de ardoare comunicativă, când tramvaiul se puse în mișcare, luând viteză pe panta domoală ce cobora de la bariera orașului, înaintând repede și săltând, în aerul proaspăt al dimineții, spre Levenford.

— Taxa, vă rog! Toată lumea, taxa! Auzii apropiindu-se țcănitul cleștelui de perforat al încasatorului, zăngănitul banilor din punga lui, dar bunicul, uitându-se țintă înainte, cu bărbia sprijinită pe bastonul lui și cu părul fluturând în vânt, căzuse într-un fel de transă din care nici privirea mea rugătoare, nici stăruințele slujbașului nu izbutiră să-l trezească. Era atât de absorbit, iar atitudinea lui atât de monumentală, încât încasatorul rămase nehotărât pe loc. Fără a-și schimba poziția, bunicul schiță la adresa lui un zâmbet atât de camaraderesc și de plin de tainică complicitate, făcându-i totodată semnificativ cu ochiul, încât omul izbucni într-un fel de rânjet intimidat.

— Dumneata erai, Dandie? spuse el și, după o clipă de șovăială, trecu repede mai departe.

Eram profund impresionat de această dovadă a prestigiului de care se bucura bunicul, dar îmi dădui brusc seama că ne aflam pe Strada Mare, în fața primăriei. Aici, bunicul coborî cu demnitate, îndreptându-se către o casă joasă cu o mică scară exterioară de piatră și o placă mare de alamă cu inscripția aproape ștersă de lustruirile repetate: DUNCAN McKELLAR, NOTAR PUBLIC. Ferestrele din ambele părți ale ușii erau pe jumătate acoperite cu un fel de voal. Pe una era scris cu litere palide, aurite, titlul: SOCIETATEA DE CONSTRUCȚII A ORAȘULUI LEVENFORD; pe cealaltă: COMPANIA DE ASIGURĂRI „STÂNCA”. Când bunicul intră în această clădire, o bună parte din semeția lui făcu loc unei atitudini vizibil umile, care nu-l împiedică însă să se strâmbe caraghios la mine când o femeie puțin atrăgătoare, cu manșete lucioase la mâneci, își scoase capul printr-un ghișeu, spunându-i pe un ton sever că domnul McKellar e ocupat cu primarul Blair și că trebuie să așteptăm. Aveam să aflu curând că femeile acre îl iritau totdeauna pe bunicul și-l făceau să se

schimonosească în acest fel.

După vreo cinci minute, ușa dinăuntru se deschise și un bărbat cu un aer prosper și o barbă neagră trecu prin anticameră, punându-și pălăria pe cap. Privirea lui atentă mă intimidă, și deodată, încruntându-se dezaprobat la bunicul, se apropie de noi.

— Va să zică, acesta-i băiatul?

— Da, domnule primar, răspunse bunicul.

Primarul Blair mă măsură de sus până jos, ca un om care-mi cunoștea povestea mai bine chiar decât mine, evocând vădit, în gândul lui, întâmplări în legătură cu mine, incidente atât de teribile și de puțin onorabile, încât simții cum mi se înmoaie picioarele de rușine.

— Ai avut timp să te împrietenești cu băieți de vârsta ta? Întrebă el cu o liniștitoare blândețe.

— Nu, domnule.

— Te-ai putea juca cu băiatul meu, Gavin. Nu e mult mai mare decât tine. Vino la noi într-una din zilele astea. E foarte aproape, pe Drumbuck Road.

Îmi lăsaî capul în jos. Nu puteam să-i spun că nu aveam nicio poftă să mă joc cu acest necunoscut de Gavin. Stătu un moment mângâindu-și barba, oarecum nehotărât, apoi, dând din nou din cap, ieși pe ușă.

Domnul McKellar, liber acum, putea să se ocupe de noi. Biroul lui, deși demodat, era foarte frumos aranjat, cu o masă de lucru din lemn de mahon, un covor roșu în care mi se afundau picioarele, câteva cupe de argint pe cămin și fotografii de bărbați cu aere importante, atârinate de pereții vopsiți într-un verde palid. Domnul McKellar, care stătea așezat pe un scaun turnant, se adresă bunicului, fără a-și ridica ochii.

— Te-au făcut să-ți pierzi vremea, Dandie. Ai terminat lucrarea? Sau îți bate capul vreo biată fată...?

Ridicându-și capul, mă zări și se întrerupse, ca și cum i-aș fi stricat gluma. Era un om de vreo cincizeci de ani, voinic și rumen la față, complet ras, cu părul tăiat scurt. Avea o ținută sobră. Ochii lui, umbriți de sprâncene roșcate și stufoase, erau uscați și pătrunzători, dar în spatele lor se ghicea o fire blajină. Își împinse înaintea în chip critic buza de jos, roșie și cărnoasă, aruncându-și privirea pe hârtiile pe care bunicul i le înmânase.

— Pe cinstea mea, Dandie, scrii foarte frumos! Ca un gravor. Ți-aș dori să reușești în toate așa cum ai reușit cu acest act de transfer.

Râsul bunicului sună puțin cam forțat.

— Omul propune și Dumnezeu dispune, notarule. Îți sunt recunoscător pentru lucrările pe care mi le dai.

— Atunci ferește-te de diavol, zise domnul McKellar, făcând o însemnare pe registrul din fața lui. Voi trece asta în contul dumatăle, împreună cu lucrările dinainte. Prietenul nostru Leckie – spuse el ironic – va primi cecul la sfârșitul lunii. Văd că ai adus pe noul sosit.

Se lăsă pe spate, uitându-se fix la mine, poate cu mai multă perspicacitate decât primarul. Apoi, părând să admită un lucru care-i contrazicea părerile anterioare și lăsând, în adevăr, să se înțeleagă că se așteptase să vadă în fața lui, ca rezultat al acelui oribil șir de întâmplări pe care le trecuse în revistă în gând, o stârpitură groaznică și deprimantă, el murmură:

— E un băiat destul de drăguț, dar va avea multe greutăți, sau atunci mă înșel amarnic.

Cu multă chibzuială, alege un șiling din mărunțișul pe care-l avea în buzunar, întinzându-l peste masă bunicului.

— Ia-i o limonadă, Dandie, acestui fiu al duhului rău. Și-acum plecați. Miss Glennie îți va da un alt act de copiat. Nu știu unde mi-e capul de lucru.

Bunicul părăsi biroul într-o excelentă dispoziție. Își umplu pieptul, gustând parcă briza care sufla. Când coboram treptele de la intrare, el arătă spre trotuarul de peste drum. Două spoitorese de tingiri colindau strada, cu coșuri și împletituri de răchită. Cea mai tânără dintre ele, voinică și oacheșă, cu părul de un portocaliu-aprins, întâlnit atât de des la țiganii nomazi din Scoția, își purta povara pe cap, clătinându-se puțin în mers; brațele-i ridicate înălțau mai mult sânii ei plini.

— Privește, băiete! exclamă bunicul aproape cu venerație. Nu-i oare plăcut să vezi un asemenea spectacol într-o frumoasă și răcoroasă zi de toamnă?

Nu înțelegeam ce voia să spună. Într-adevăr, cele două țigănci înfășurate cu șaluri mi se păreau foarte puțin demne de atenție. Eram însă foarte abătut din pricina unor aluzii nedesluite ale notarului și, simțindu-mă eu însumi mai enigmatic decât oricând, nu urmării lucrurile mai departe. Frământat de gânduri și cu fruntea încrețită, îl urma pe bunicul când pornirăm agale spre casă. De ce oare trezeam atâta curiozitate la toți oamenii aceștia? Ce-i făcea oare să dea din cap uitându-se la mine?

Adevărul, deși nu-l puteam ghici, era simplu. În acest mic oraș scoțian, plin de prejudecăți, era un lucru admis de toată lumea că maică-mea, fată drăguță și apreciată de toți, care ar fi putut cuceri pe orice bărbat, se clasase de-a binelea măritându-se cu taică-meu, Owen Shannon, un străin pe care-l întâlnise într-o vacanță. Era un om din Dublin, care nu avea rude, ocupa un post neînsemnat într-o firmă de import de ceai și nu avea nimic care să pledeze pentru el decât firea lui veselă și frumusețea lui – dacă aceste atribute pot, în adevăr, pleda pentru cineva. Nu se ținea seama de anii de fericire pe care îi cunoscuseră. Moartea lui, urmată

atât de senzațional de a ei, era privită ca o răsplată meritată, iar ivirea mea pe pragul casei Leckie, fără niciun mijloc de existență, ca o dovadă clară a hotărârii providenței.

Bunicul apucă pe drumul ce trecea prin parcul comunal, ceea ce ne oferi o priveliște a lacului; după o jumătate de ceas ajunserăm, printr-o cotitură neașteptată, în satul Drumbuck, pe care Mama și cu mine îl ocolisem în ajun. Sirena fabricii, care acum era departe, tocmai răsuna muzical.

Era un loc frumos, așezat sub o coastă păduroasă și străbătut de un pârau care curgea pe sub două poduri de piatră. Lăsarăm în urmă o mică prăvălie de dulciuri, plină de „cutii cu surprize“, de acadele și de batoane de miambal. Deasupra ușii era o firmă cu inscripția: TIBBIE MINNS, BREVET PENTRU VÂNZARE DE TUTUN. Apoi trecurăm prin fața ușii deschise a unei căscioare, unde un țesător lucra la război. Peste drum puteam vedea pe fierar potcovind un cal alb. Stătea aplecat, cu potcoava în buzunarul șorțului de piele; în spatele lui, în atelierul întunecos, se zăreau sclipiri roșii; un miros plăcut de copită arsă venea dintr-acolo.

Bunicul părea să cunoască pe toată lumea, chiar și pe negustorul ambulant care vindea pește afumat pe un cărucior cu două roți și pe femeia care striga: „Rubarbă, luați rubarbă proaspătă, doi bani kila“. Trecând pe ulița satului, el împărțea și primea saluturi cordiale. Simțeam că e un om cu adevărat însemnat.

— Ce mai faci, șelarule?

— Dar tu, Dandie?

Omul vânjos și roșu la față care stătea în cămașă în ușa localului „Pajura Drumbuckului“ îl salută cu atâta prietenie, încât bunicul se opri, își împinse pălăria pe ceafă și se șterse pe frunte cu aerul unui om care știe ce plăceri îl așteaptă.

— Nu trebuie să uităm de limonada ta, dragul meu.

În timp ce intrase la „Pajură“, mă așezai pe treapta caldă de piatră din fața ușii laterale, uitându-mă la câțiva pui albi care ciuguleau cu graba lăcomă a unor intruși grăunțele împrăștiate în curtea prăfuită. Simțeam toropeala de amiază a satului și o vedeam pe domnișoara Minns, proprietara prăvăliei de dulciuri, privindu-mă prin fereastra ei de un verde-marin. Silueta ei întunecată era estompată și puțin deformată de geamurile de sticlă suflată, încât arăta ca un mic monstru marin înotând într-un bazin.

Îndată după aceea, bunicul îmi aduse un pahar de limonadă, care mă pișcă plăcut pe limbă, îngroșându-mi saliva. Îl observai, când se întoarse la locul său, în mijlocul oamenilor adunați în timpul pauzei de amiază, în întunecimea răcoroasă a localului. Dădu întâi pe gât, dintr-o singură înghițitură dibace, conținutul unui păhărel gros, apoi, stând de vorbă cu multă volubilitate și cu un aer important cu ceilalți oameni, sorbi încet dintr-o cană mare, plină cu bere spumoasă, întărind

astfel efectul lichidului superior, de culoare aurie, înghițit înainte.

În momentul acela, atenția mea fu abătută de strigătele și mișcările a două fete care-și băteau cercurile pe terenul de joc al satului, peste drum de han. Cum mă simțeam izolat, iar bunicul părea instalat pentru multă vreme, mă ridicai, apropiindu-mă treptat și pe ocolite de marginea terenului. Nu mă prea interesau băieții necunoscuți, căci cei mai mulți dintre elevii domnișoarei Barty fuseseră fete și mă împăcasem destul de bine cu ele.

În timp ce tovarășa ei de joacă continua cu furie să-și rostogolească cercul în fundul terenului, cea mai mică dintre cele două fete se opri, așezându-se pe o bancă. Era cam de vârsta mea, purta o fustă de tartan cu bretele și cânta, cânta pentru ea însăși. Și în vreme ce cânta, mă așezai discret la capătul băncii, începând să cercetez o zgârietură de pe genunchiul meu. Când termină, se făcu tăcere; apoi, așa cum sperasem, ea se întoarse spre mine cu prietenie și curiozitate.

— Știi să cânți vreun cântec?

Clătinai cu tristețe din cap. Nu eram în stare să cânt nici măcar o notă; într-adevăr, singurul cântec pe care-l cunoșteam era unul pe care tatăl meu încercase să mă învețe să-l cânt. Era vorba în el de o doamnă frumoasă, care murise în dezonoare. Totuși, fetița asta cu ochii căprui și părul negru buclat, tras înapoi de pe fruntea ei albă cu un pieptene încovoiat, îmi plăcea. Țineam să nu las conversația să cadă.

— Cercul tău e de fier?

— Da, desigur. Dar de ce-i zici „cerc”? Noi îi spunem „rotocol”. Și bățului cu care îl mănăm îi zicem nuia.

Rușinat de neștiința mea, care dezvăluise atât de curând că eram străin de oraș, mă uitai la prietena ei, care acum își ataca „rotocolul” spre a-l îndrepta către noi.

— E sora ta?

Surâse liniștit și prietenos.

— Louisa e vara mea; a venit în vizită de la Ardfillan. Mă cheamă Alison Keith. Locuiesc cu mama, în partea aceea. Îmi arată cu degetul un acoperiș impunător, înconjurat de verdeață, la capătul satului.

Umilit de noua mea greșală și de faptul că Alison locuia într-o casă mult mai mare decât a noastră, întâmpinai sosirea săltăreață a Louisei cu un zâmbet defensiv.

— Ia te uită! Oprindu-și cu multă dibăcie cercul, Louisa, respirând greu, mă privi cu neîncredere. De unde-ai răsarit?

Era o fată de vreo doisprezece ani, cu părul lung, de un galben spălăcit, pe care și-l scutura cu un aer autoritar, ceea ce trezi în mine dorința arzătoare de a străluci în fața ei, de dragul meu și al lui Alison.

— Am sosit ieri de la Dublin.

— Dublin? Vai de mine! Intercală psalmodiind: Dublin e capitala Irlandei. Apoi se opri. Te-ai născut acolo?

Confirmai din cap, constatând cu mulțumire interesul din privirea ei.

— Atunci trebuie să fii irlandez!

— Sunt și irlandez, și scoțian, răspunsei eu cam lăudăros.

Departa de a se lăsa impresionată, Louisa mă privi de sus.

— Nu poți să fii și una și alta. E absolut imposibil. Tot ce spui sună cam ciudat. Deodată păru să-i vină o idee. Se înțepeni, uitându-se la mine cu expresia bănuitoare a unui inchiizitor. La ce biserică te duci?

Zâmbii cu un aer superior – ca și cum n-aș fi știut. Eram gata-gata să răspund: „La Sf. Dominic“, când deodată sclipirea, focul din privirea ei trezi în mine instincte primitive de apărare.

— O biserică ca toate bisericile, spusei eu. Are o clopotniță mare și e foarte aproape de casa noastră de pe Phoenix Crescent.

Adânc tulburat, încercai să ocolesc subiectul, sculându-mă brusc și începând să mă dau de trei ori de-a tumba – singura performanță fizică de care eram capabil. Când mă ridicai din nou, cu obrazul îmbujorat, Louisa, continuând să mă fixeze cu privirea ei iscoditoare, îmi spuse cu o candoare în glas care era mai crudă decât orice acuzare:

— Începusem să mă tem că ești catolic, spuse ea zâmbind.

Mai roșu la față ca oricând, bâlbâii:

— Cine ți-a băgat asta în cap?

— O, nu știu! Noroc că nu ești.

Înghețat de spaimă, îmi țineam ochii în pământ, simțindu-mă și mai stingherit de faptul că privirea lui Alison oglindea ceva din propria mea suferință. Continuând să zâmbească, Louisa își aruncă înapoi, cu o mișcare a capului, părul ei lung.

— Ai să rămâi aici?

— Da, răspunsei eu în silă, cu buzele strânse. Peste trei săptămâni încep să învăț la liceu, dacă vrei să știi.

— La liceu? Asta-i școala ta, Alison. O, Doamne, ce noroc că nu ești ce credeam! Zău, mi se pare că nu e *niciunul* în tot liceul. E vreunul, Alison?

Alison clătină din cap, cu privirea în pământ. Simțeam cum mă ustură ochii; atunci, schițând o reverență, Louisa spuse, în sfârșit, cu un râs vesel:

— Trebuie să mergem la masă. Își apucă cu un gest afectat „rotocolul“, adăugând cu aerul ei de zâmbitoare compătimire, care mă distruse cu totul: Nu mai fă un cap așa de nenorocit! Totul o să meargă bine, dacă ceea ce ai spus e adevărat. Hai acasă, Alison!

Pe când se depărtau, Alison își întoarse peste umăr privirea spre mine, o privire

plină de mândrită simpatie. Ea nu-mi fu însă de mare ajutor, căci eram prea copleșit de această teribilă și neprevăzută catastrofă. Încremenit de umilirea suferită, urmării cu o privire zăpăcită figurile lor care dispăreau în depărtare. Deodată îmi dădui seama că bunicul mă chema de peste drum.

Avea un surâs larg când ajunsei lângă dânsul. Ochii îi străluceau, iar pălăria îi era trântită îndrăzneț pe o ureche. Când pornirăm spre Lomond View, mă bătu pe spate cu un aer aprobator.

— Am impresia că ai mult succes la cucoane, Robert. Era fetița lui Keith, nu-i așa?

— Da, bunicule, mormăii eu.

— Sunt oameni de treabă, spuse el cu îngâmfare și cu nebănuit snobism. Tatăl ei a fost căpitan al pachebotului „Rawalpindi” al Companiei peninsulare și orientale... înainte de a muri. Maică-sa e o femeie bine, deși cam debilă... Cântă frumos la pian... iar fetița cântă din gură ca un cintezo. Dar ce-i cu tine?

— Nimic, bunicule, nimic.

Mă privi clătînând din cap, apoi, spre marea mea încurcătură, începu să fluiera. Fluiera de minune, clar și melodios, dar fără a se sinchisi de zgomotul pe care-l făcea. Când ne apropiarăm de casă, începu să îngâne:

O, dragostea-mi e ca un roșu trandafir

Ce floarea își deschide-n cireșar...

Își puse în gură un fir de cuișoară, șoptindu-mi confidențial:

— N-ai nevoie să-i pomeniști Mamei de micul nostru popas. Își face sânge rău pentru orice fleac.

CAPITOLUL IV

Cred că în această fază timpurie, tactica Mamei era să mă țină departe de ceilalți membri ai familiei. Adesea nu-l vedeam pe Tata decât seara, căci atunci când era ocupat cu o verificare a conductelor sau cu un control al laptelui, nu se întorcea la dejun. Devotamentul lui în serviciu era exemplar; chiar și seara, el se odihnea rareori. Ședea la gura sobei, lucrând la un raport oficial despre starea canalizării sau alimentele alterate. Ieșea seara numai joia, spre a lua parte la ședința săptămânală de lucru a Societății de construcții a orașului Levenford.

Murdoch era plecat aproape toată ziua la colegiu. Când se întorcea acasă, zăbovea cât mai mult la masă; apoi, cu toate că deseori părea să dorească a sta de vorbă cu mine, își întindea cărțile pe toată masa, așezându-se, cu un aer resemnat, în fața lor.

Kate apărea de la școală la ora prânzului, dar era ciudat de tăcută și își petrecea rar serile în cercul familiei. Dacă nu ieșea ca s-o viziteze pe prietena ei, Bessie Ewing,

se retrăgea, trântind ușa, în camera ei, ca să corecteze caietele elevilor sau să citească. Curioasele umflături ce-i apăreau pe frunte trădau agitația ei lăuntrică.

Nu era de mirare că, în timp ce așteptam să încep școala, încăpeam tot mai mult pe mâinile bunicului. Afară de copiile pe care le făcea, nu avea nicio treabă și, cu toate că pretindea că sunt o pacoste pentru el, nu disprețuia, în fond, tovărășia mea plină de înfricoșată admirație. În mai toate după-amiezile când vremea era frumoasă, mă lua cu el pe pajiștea din Drumbuck, ca să-l văd câștigând la jocul de bile, în care era mare meșter și căruia i se deda împreună cu doi prieteni: Boag, șelarul, un bărbat voinic, irascibil, care ținuse timp de treizeci de ani șelăria satului, și Peter Dickie, un fost factor poștal, mărunț și iute ca o vrabie, care-mi povestea că, în vremea lui, străbătuse pe jos o distanță egală cu jumătatea înconjurului lumii. Acum se interesa de aproape de cometa Halley¹ temându-se că ar putea să se ciocnească în orice moment cu pământul. Bilele bunicului erau de un roz-deschis, cu pătrățelele cafenii. Ce minunat era să-l vezi ridicându-și cu un zâmbet ironic ultima bilă până în dreptul ochilor și împrăștiind bilele albe ale domnului Boag, care detesta să piardă!

Alteori, bunicul mă lua să vizităm biblioteca publică sau să asistăm la exercițiile pompierilor, de care era foarte nemulțumit, iar odată, când domnul Parkin, care închiria bărcile, lipsea, făcu cu mine o splendidă plimbare gratuită pe lacul din parc.

Duminicile, care totdeauna îmi dădeau un sentiment de neliniște, aveau un program diferit. În zilele acelea, Mama se scula mai devreme decât de obicei și, după ce aducea Tatii o ceașcă de ceai în pat, îi pregătea pantalonii vârgați și jacheta neagră, apoi punea friptura la cuptor. Atunci începea forfota și zăpăceala generală a îmbrăcării: Kate gonea în sus și în jos pe scară numai în jupon; Mama încerca să-și tragă pe mâini mănușile care intraseră prea mult la spălat; Murdoch se apleca în ultimul moment în cămașă și bretele, cu părul vâlvoi, peste balustrada scării, strigând: „Mamă, unde mi-ai pus ciorapii curați?” – în timp ce Tata, pe care gulerul înalt și scrobrit îl tăia la ceafă, se agita în vestibul, cu ceasul în mână, repetând neîncetat: „Clopotele or să sune dintr-o clipă într-alta”.

Dându-mi seama mai mult decât oricând că sunt o mare belea pe capul acestor oameni de treabă, mă țineam la o parte, în odaia bunicului, până când, din depărtare, clopotele începeau să mângâie aerul liniștit al dimineții, aceste clopote melodioase și nedorite, care totdeauna îmi sporeau însingurarea. Bunicul nu se ducea niciodată la biserică. Părea să nu simtă nicio nevoie de ea; afară de aceasta,

¹ La epoca când se petrece acțiunea, celebra cometă Halley, care apare la intervale de 76 de ani, se apropia de Pământ, ceea ce dăduse naștere în popor la ideea falsă că s-ar putea ciocni cu planeta noastră. (n.t.)

nu avea haine destul de bune. Când ceilalți plecaseră la biserica stabilită¹ de pe Knoxhill – dealul lui Knox – unde primarul și consilierii orășenești asistau la slujbă, bunicul îmi făcea confidențial cu ochiul, ceea ce însemna că-mi dădea voie să-l însoțesc în vizita matinală pe care avea s-o facă prietenei sale, doamna Bosomley, care locuia în casa vecină.

Doamna Bosomley era văduva unui cârnățar și fusese odată membră de frunte a unei trupe teatrale ambulante, în reprezentațiile căreia rolul ei cel mai strălucit fusese acela al Josefinei din „Logodnica împăratului”. Era o femeie grăsuță, de vreo cincizeci de ani, cu păr castaniu, frizat cu fierul, o față lată cu vinișoare roșii pe obraji și ochi mici, blânzi, care dispăreau când râdea. Deseori când mă uitam prin gardul viu de lemn-câinesc, o vedeam plimbându-se în sus și în jos în mica ei grădină, urmată de motanul ei galben, Mikado, și oprindu-se din când în când spre a lua o poză teatrală și a recita ceva cu glas tare. Odată o auzii limpede spunând: „Luptați pentru mormintele înverzite ale strămoșilor voștri! Luptați pentru pământul strămoșesc!”

Levenford nu era pământul ei strămoșesc; obârșia ei și viața dusă de ea în tinerețe erau nelămurite. Mai târziu, băieții de la școală insinuară față de mine că, de fapt, nu fusese actriță, ci călătorise cu un circ și era tatuată pe stomac. Voi mai vorbi despre doamna Bosomley; acum e de ajuns să spun că ospitalitatea ei contrasta izbitor cu regimul spartan de economii din casa de alături. Invitându-ne în odaia din față, îmi dădu lapte și sandvișuri, în timp ce bunicul și dânsa beau cafea; mă înspăimântă teribil aprinzând o țigară, căci era prima dată că vedeam o cucoană făcând așa ceva. Numele de pe pachetul plat de culoare verde mi-a rămas până azi întipărit în memorie: țigările purtau numele de „Mușcată sălbatică”.

În după-amiaza aceleiași duminici, în vreme ce Tata, cu cravata și gulerul desfăcute, moțăia pe sofa în penumbra răcoroasă din salon, iar Murdoch și Kate plecaseră să dea lecții la școala de catehizare a copiilor, bunicul îmi făcu din nou semnul lui cu ochiul și porni domol cu mine spre sat, care era scufundat acum în toropeala digestiei. Apucând pe drumul de dincolo de pajiștea satului, se opri cu un aer degajat și sigur în fața gardului de păducel al grădinii de zarzavat a lui Dalrymple.

Era o grădină frumoasă, cu o firmă mare deasupra porții, pe care, în litere scorjite de soare, se citea: PEPINIERA A. DALRYMPLE. Brazdele erau plantate cu varză creață, varză de iarnă, morcovi, iar livada era încă plină de pere și mere. Bunicul, aruncând întâi o privire în susul și în josul drumului pustiu, se uită cu atenție peste gard; apoi plescăi din limbă în semn de regret.

¹ Expresie care desemnează biserica presbiteriană, cultul dominant în Scoția. (n.t.)

— Ce păcat! Omul nostru, dragul de el, nu e aici. Se întoarce, își scoase pălăria și mi-o întinse cu un surâs amabil. Repede-te pe sub gard, Robert, ca să nu fi obligat să mergi până la poartă. Ia din perele galbene, sunt cele mai gustoase. Și ține-ți capu-n jos.

Urmând recomandațiile șoptite de bunicul, mă târâi pe sub gard și umplui pălăria cu pere galbene coapte, în timp ce el stătea în mijlocul drumului scrutând cu grijă peisajul și îngânând un cântec.

Când mă întorsei lângă dânsul și începurăm să mâncăm, lăsând zeama să ni se prelingă pe bărbie, el spuse pe un ton grav:

— Dalrymple mi-ar da și ultima lui agrișă. Mi-e atât de devotat, dragul de el!

Cu toate că eram un copil melancolic, nu pot nega că găseam în societatea bunicului o mare consolare, fie ea numai trecătoare. Exista, din nefericire, un ciudat motiv de scădere a plăcerii pe care mi-o făceau expedițiile noastre. Acest motiv mă scandaliza și mă nedumerea. Bunicul, salutat cu cordialitate și aclamat pretutindeni, era întâmpinat de o anumită parte juvenilă a comunității cu strigăte de nemaipomenită batjocură.

Cei care ne chinuiau nu erau elevi ai liceului, ca de pildă Gavin Blair, pe care bunicul mi-l arătase pe celălalt trotuar, făcându-mă să mă înroșesc violent, ci băiețașii din sat, care se adunau lângă pod ca să prindă cu șepcile lor plevușcă în râu. Când treceam, acești băieți căscău cu mojiție ochii la noi, strigând în bătaie de joc:

Milogul Gow își târâie pasul!

De unde și-o fi luat el nasul?

Mă îngălbeneam la față de rușine, dar bunicul trecea maiestuos mai departe, cu capul ridicat, în timp ce groaznicul cântec îl urmărea. La început mă făceam că nu-l aud. În cele din urmă însă, curiozitatea îmi învinse spaima. Îl implorai cu ochi mari:

— De unde ai căpătat nasul ăsta, bunicule?

Tăcere. Se uita pieziș la mine, cu o atitudine distantă și foarte demnă.

— Băiete, l-am căpătat în război.

— O, bunicule! Rușinea mi se topi într-un șuvoi de mândrie și de furie împotriva acestor băiețași neștiutori. Povestește-mi despre asta, bunicule... te rog!

Îmi aruncă o privire precaută. Deși șovăia, părea măgulit de interesul meu.

— Eh, băiete – spuse el – nu-mi place să mă laud...

Pe când umblam tipa-tipa, fascinat, lângă el, cuvintele lui îmi zugrăviră întâmplări minunate. Mi se tăia răsuflarea auzindu-l povestind cum, în beznă noapții, ținând câte un revolver în fiecare mână și un pumnal între dinți, se târa peste o câmpie stâncoasă. Trecuse aproape printre liniile inamicului, când luna – o, luna perfidă! – se ivi dintre nori. Într-o clipă, hoarda dușmanilor năvăli asupra lui. Pif! Paf! Puf! Revolverele lui fumegau descărcate. Cățărat pe o stâncă rotunjită de

vânturi și ploi, lovea în dreapta și în stânga cu pumnalul. Trupuri însângerate se zvârcoleau de jur împrejurul lui. El scoase un fluierat muzical și iată că din noapte apăru năvalnic bălanul lui favorit. O, ce intensă fu emoția acestei goane călare, în toiul nopții! Dar până la urmă, istovit și sângărând, ținându-se de gâtul calului, el ajunsese la cantonament. Drapelul era salvat.

Răsuflai adânc. Agitația și admirația îmi făceau ochii să sticlească.

— Ai fost grav rănit, bunicule?

— Da, băiete, cred că am fost...

— Și de atunci ai căpătat... nasul ăsta, bunicule?

El confirmă solemn din cap, mângâindu-și organul cu o duioșie încărcată de amintiri.

Îl privii cu o nouă venerație, cu o nouă dragoste. Minunatul, eroicul meu străbunic! Îl țineam strâns de mână când ne înapoiarăm de la „Pajura Drumbuckului” la locuința noastră.

Când intrarăm în casă, Mama se găsea în vestibul, citind o carte poștală care tocmai sosise cu poșta de după-amiază, în acea zi de întâi octombrie.

— Bunica sosește mâine. Și, întorcându-se spre mine, adăugă: Se bucură să te vadă, Robert.

Vestea avu un efect straniu asupra bunicului. Nu scoase niciun cuvânt, dar se schimonosi către Mama, ca și cum ar fi înghițit o acritură, și începu să urce scara.

Ridicându-și capul după el, Mama încercă parcă să-l consoleze:

— Vrei să-ți dau un ou la ceai, tată?

— Nu, Hannah, nu. Acum nu mai am poftă de nimic.

Intră în camera lui și putui auzi zdrăgănitul melancolic al arcurilor, când se aruncă în fotoliul său.

.....

Oricare ar fi fost reacția bunicului, a mea era plină de curiozitate. A doua zi, care era o sâmbătă, zgomotul dramatic al unei trăsurii mă făcu să alerg la fereastră.

Cuprins de emoție, o observai pe bunica. Își aplecă capul și, strângându-și cu o mână punga la piept, peste capa cu paiete negre, își săltă cu cealaltă mână fusta până deasupra ghetelor cu elastic și coborî cu grijă din trăsură. Vizitiul părea supărat. Când bunica îi plăti, el își ridică brațele în sus; în cele din urmă însă, recunoscându-și parcă înfrângerea, consimți să ducă până în casă geamantanele. Cu toată ora neobișnuită, bunicul plecase discret să se plimbe, dar Kate și cu Murdoch ieșiră respectuos ca s-o întâmpine. În vestibul, Mama striga:

— Robie! Unde ești? Vino s-o ajuți pe străbunica ta la bagaje!

Leșii alergând și, în zăpăceala generală, începui să car în grabă pachetele mai ușoare până la primul etaj, uitându-mă pe furiș, dar cu un interes sfios, la bunica.

Era o femeie înaltă – mai mare decât bunicul – și cu picioare plate. Avea un obraz lung, energic, gălbui și brăzdat de cute adânci, pe care-l scotea agreabil în relief tiveala de un alb imaculat a bonetei ei negre. Părul ei, încă închis, era despărțit la mijloc, iar în colțul buzei de sus, lungi și încrețite, se afla un neg cafeniu, din care creștea un smoc de păr creț. În timp ce vorbea cu Mama, povestindu-i întâmplările din timpul călătoriei, își arăta dinții puternici și îngălbeniți, care erau totuși puțin cam rebeli și scoteau o ușoară clămpăneală.

Sus la etaj, ușa tainică a camerei ei era deschisă și, în timp ce bunica se întărea la parter cu o ceașcă de ceai, mă așezai pe geamantan în prag, satisfăcându-mi curiozitatea care mă chinase atâta vreme. Era o odaie curată și ordonată, care mirosea a camfor și a ceară de albine. Două covoare împletite formau insule ovale pe o dușumea băițuită, iar între ele se afla un pat masiv de mahon cu picioare strujite și cu o plapumă groasă, roșiatică, de puf. O oală de noapte lucioasă era ascunsă discret dedesubt. Într-un colț al camerei se găsea mașina de cusut; un balansoar cu spetează de pluș și acoperit cu o învelitoare albă în partea de sus stătea îmbietor lângă fereastră. Pe pereți atârnav trei litografii, mărețe și înfiorătoare: „Samson distrugând templul“, „Izraeliții străbătând Marea Roșie“ și „Judecata de apoi“. O ramă lugubră de abanos, având forma unei pietre de mormânt, încadra, lângă ușă, unde puteam s-o citesc, o poezie cu chenar negru, intitulată „Ziua făgăduinței“, care slăvea pe Avram pentru că-l luase la sânul lui pe Samuel Leckie, împovărând cu o atât de grea durere pe nemângâiata și preaiubita soție a acestuia.

Bunica urcă scara încet, dar fără a se opri, împingând cu putere fiecare treaptă la locul ei, în timp ce, fără voia mea, îi dădeam, ca magnetizat, târcoale, asemenea peștișorilor care, mai mult din instinct decât din dorința lor, gravitează în jurul leviatanilor din adâncul mării, escortându-i cu supunere. Își inspectă odaia spre a vedea dacă vreun lucru fusese schimbat de la locul lui, apucându-se să mute scaunele cu o fracțiune de centimetru și să verifice cu piciorul pedala mașinii de cusut. În tot acest timp, mă observa cu o privire senină, dar pătrunzătoare.

În cele din urmă, ea dădu din cap, nu tocmai mulțumită, și, deschizând sacul de voiaj, scoase din el tocul de ochelari, o biblie și câteva flacoane de doctorii, pe care le așeză cu cea mai mare precizie pe măsuta acoperită cu un șervețel mic de dantelă, de lângă patul ei. Apoi se întoarse către mine și mă întrebă cu accentul ei rustic:

— Ai fost cuminte cât timp am lipsit?

— Da, bunicuțo.

— Îmi pare bine, dragul meu. Tonul ei sobru făcu loc unei note mai calde. Poți să mă și ajuți să aranjez lucrurile. E de ajuns să lipsesc chiar și o zi din odaia asta, pentru ca altcineva să-și bage nasul și să le încurce pe toate.

O ajutați să-și despacheteze lucrurile, pe când ea își rânduia toată rufăria, spălată și împăturită, într-un dulap adânc. Apoi, întinzându-mi o bucată de flanelă, mă puse să frec apărătoarea de alamă a căminului, în vreme ce ea se apucă să curețe de praf cățeei de porțelan de pe cămin cu o scuturătoare scoasă din același dulap.

Mulțumită de activitatea mea, bunica deveni și mai blândă, dăruindu-mi o privire plină de adâncă și grăitoare bunăvoință.

— Orice s-ar zice, ești un băiat cuminte. Bunica ta are ceva bun pentru tine.

Din sertarul superior din stânga al scrinului, scoase un pumn de pastile tari de mentă și luă una ea însăși, punându-mi-le în mână pe celelalte.

— Suge-le, nu le mesteca! mă sfătui ea. Țin mai mult, în felul ăsta. Mă mângâie pe frunte în chip protector: Ai să fii băiatul bunicii. Rămâi cu mine, puiule. Te iau după-masă la ceai.

Potrivit făgăduielii ei, bunica mă ținu lângă ea aproape toată ziua, vorbind cu mine din timp în timp și povestindu-mi chiar câte ceva despre dânsa. Se trăgea dintr-un neam de la țară; nepotul la care stătuse era un cultivator de cartofi din Ayreshire. Soțul ei fusese controlor la fabrica de cazane din Levenford, un „sfânt” care o ajutase să-și găsească mântuirea sufletească.

Într-o zi de dureroasă amintire, o tonă de oțel de pe un pod rulant căzuse drept peste el, pe când trecea prin curtea fabricii. Bietul Samuel! Ea însă nu depindea de nimeni, slavă Domnului – primea o mică pensie și putea să plătească cinstit pentru întreținere și găzduire.

La ora patru după-amiază, îmi spuse să mă spăl pe obraz și pe mâini. O jumătate de ceas mai târziu, plecarăm spre satul Drumbuck.

În momentul acela, spiritul auster și creștinesc al bunicii își producea efectul asupra mea și, din dorința de a-i câștiga aprobarea, devenisem serios, credincios vechilor obiceiuri, și începeam chiar să imit în chip afectat felul ei de a da din cap. Eram pătruns de un sentiment de cucernică mândrie umblând alături de ea în toate gătelile sale, căci, deși era o zi caldă, își pusese din nou toată îmbrăcămintea de gală cu care sosise din călătorie, ținând în mână, ca un sceptru, umbrela-i lungă, strâns înfășurată, cu mâner de aur și sîdef. În urma ei, nimeni nu cuteza să arunce strigăte.

— Bagă de seamă, dragul meu – mă preveni ea când ne apropiarăm de modesta cofetărie dintre jgheabul de adăpat și potcovărie – trebuie să te porți bine. Domnișoara Minns e prietena mea intimă. Să nu-ți bei ceaiul cu zgomot și să nu vorbești fără să fii întrebat.

Nu visasem nici pe departe, atunci când îmi apăsam cu jind obrazul de vitrinele joase și verzui ale domnișoarei Minns, că voi avea atât de curând cinstea de a fi oaspetele ei. Un clopoțel răsună când bunica, coborând treptele urmată de mine, împinse ușa spre interiorul micului subsol, scufundat într-o plăcută penumbră și

mirosind a pastile de mentă, a bomboane cu anason, a săpun parfumat și a lumânări de seu. Domnișoara Minns, o femeie mică, adusă de spate, îmbrăcată cu o rochie neagră de lână cu mătase și purtând pe nas ochelari cu ramă de metal, ședea după tejghea tricotând. Când intrarăm pe neașteptate, tresări, exclamând cu afecțiune și mirare:

— Nu se poate, femeie, te știam plecată!

— Ei da, Tibbie, eu sunt și nu alta.

Încântată de a-și fi luat prietena pe nepusă-masă, bunica se supuse cu neabănută veselie afectuoaselor ei efuziuni de bun sosit, întretăiate de multe țipete de bucurie, cărora le răspunse cu aceeași căldură.

Apoi, schiopătând din pricina reumatismului, domnișoara Minns ne conduse în încăperea din spatele prăvăliei, unde, cu multă grabă, așeză pe masa rotundă cești și farfurioare, punând apoi ceainicul să fiarbă și urmărind tot timpul cu mare atenție relatarea în care se lansase bunica despre vizita ei la Kilmarnock și care se referea, în cea mai mare parte, la adunările religioase frecventate cu acest prilej.

Când bunica își încheie povestirea, domnișoara Minns oftă, spunând pe un ton de resemnată și șireată măgulire:

— Da, draga mea. Ți-ai petrecut timpul cu folos. Aș fi dorit să-l aud pe domnul Dalgetty. Bine că l-ai auzit măcar tu.

Turnând ceaiul, ea începu să-i povestească bunicii tot ce se întâmplase în lipsa ei: nașterile, înmormântările și, cu toate că pe atunci nu înțelegeam despre ce e vorba, cazurile de graviditate. Dar când isprăviră cu aceste nimicuri lumești, se făcu deodată o tăcere plină de tâlc. Se uitară la mine cu expresia unor pofticioase care, după ce au isprăvit cu gustările, trec cu lăcomie sporită la felurile principale ale ospățului.

— E un băiat minunat, spuse deschis domnișoara Minns. Mai ia o bucată de prăjitură, omulețule. E un lucru foarte sănătos.

Nu puteam fi decât măgulit de această atenție deosebită. Domnișoara Minns îmi dăduse mai înainte, pentru mine singur, o farfurie de biscuiți cu chimen și-mi pusese pe scaun o pernă ca să ajung până la masă. Văzând apoi că nu-mi beau ceaiul, îmi adusese din prăvălie o sticlă cu o delicioasă apă gazoasă galbenă, a cărei etichetă înfățișa, dedesubtul numelui de „Elixir de fier“, un om vânjos, înfășurat cu o piele de leopard, care ridica niște haltere de o înspăimântătoare greutate.

— Acum, dragul meu – zise ea cu bunătate – povestește-ne, bunicii tale și mie, cum ai dus-o. Ai fost mult împreună cu bunicul tău?

— O, da! Am fost aproape tot timpul cu el.

Cele două doamne schimbară între ele priviri triste și pline de înțeles; apoi, pe un ton care părea să ascundă presimțiri rele, bunica mă întrebă:

— Și ce-ați făcut aproape tot timpul?

— O, am făcut o mulțime de lucruri! spusei eu cu ifos, luându-mi singur încă o prăjitură. Am jucat bile cu domnul Boag, am cules fructe în pepiniera domnului Dalrymple... bunicul avea, bineînțeles, încuviințarea de a mă trimite înăuntru pe sub gard.

Măgulit de atenția doamnelor, dădui bunicului cinstea cuvenită, neuitând nici de vizitele noastre la „Pajura Drumbuckului”, ba amintind chiar de cele două spoitoare care-i plăcuseră bunicului pe Strada Mare.

În pauza care urmă, bunica nu încetă să mă privească cu sinceră compătimire. Apoi, ca și cum ar fi fost gata să audă cele mai grave lucruri, începu, cu discreție dar cu multă hotărâre, să mă descoasă în privința trecutului meu mai îndepărtat, storcând de la mine o descriere a vieții pe care o dusesem la Dublin. Atât de măsurate îi erau întrebările, încât mă trezii curând destăinuind, fără șovăială, toate amănuntele anilor petrecuți lângă părinții mei.

Când isprăvii, cele două femei se uitară una la alta într-o ciudată tăcere.

În cele din urmă, domnișoara Minns spuse cu voce înnăbușită:

— Ei, acum, femeie, știi ce ai de făcut.

Bunica își înclină capul cu gravitate, uitându-se scurt la mine:

— Robert, dragul meu, ieși puțin afară și joacă-te în fața ușii. Am ceva de discutat cu miss Minns.

Îmi luai rămas bun de la domnișoara Minns, apoi așteptai, din ce în ce mai neliniștit, lângă jgheabul cailor, până când bunica ieși și ea. Păstră tăcere tot drumul până acasă, ținându-mă însă de braț cu un fel de milă reținută. Ducându-mă direct în camera ei, închise ușa și își scoase capa.

— Robert – îmi spuse ea – vrei să faci o rugăciune cu mine?

— Da, bunicuțo, o asigurai eu cu înfricoșată ardoare.

Ca și cum inima i-ar fi sângerat, mă apucă de mână, punându-mă să îngenunchez, apoi, în întinericul ce creștea în odaie, căzu și ea cu greutate în genunchi. Plină de încredere și smerenie, se rugă pentru fericirea mea. Agitat și îngrijorat cum eram, mă simțeam totuși mișcat de intensitatea și caracterul personal al rugăciunii ei, iar ochii mi se umplură de lacrimi când bunica, după ce imploră iertarea pentru un păcătos și neîncetată îndurare pentru ea însăși, chemă cu duioșie ocrotirea cerească asupra mea. Când încheie, se ridică zâbind mulțumită, lăsă storurile în jos și aprinse lumina de gaz.

— Costumul pe care-l porți, Robert... e o adevărată rușine. Mă întreb ce-or să creadă despre tine cei de la școală. Chemându-mă lângă dânsa, încercă, frecând între degetul mare și arătător, cu un aer de dezaprobare, stofa sărăcăcioasă, gata să se destrame, a hainelor mele. Măine – zise ea – mă apuc să-ți cos ceva la mașină.

Adu-mi centimetrul din sertar!

Statui liniștit, în timp ce ea mă măsura din toate unghiurile, notând cu o bucățică de creion, pe care o uda în gură, diferite cifre pe un tipar de hârtie cafenie, scos de ea dintr-un număr al „Croitorului amator“. Apoi își deschise dulapul, gândind cu glas tare:

— Am pe undeva o fustă de șeviot bun. Tocmai ce trebuie!

Pe când scotocea prin dulap, cineva bătu la ușă.

— Robie, se auzi de afară glasul bunicului. E timpul să te culci.

Bunica își întoarse fața:

— Îl culc eu pe Robert.

— Dar doarme cu mine.

— Ba nu, o să doarmă cu mine.

Urmă o pauză. Apoi bunicul spuse prin ușă:

— Cămașa lui de noapte e la mine în odaie.

— Îi găsesc eu o cămașă de noapte.

Din nou tăcere, tăcerea înfrângerii, și o clipă mai târziu se auzi târșăitul papucilor bunicului, care se retrăgea. Eram alarmat de-a binelea acum, și fața mea palidă trebuie să fi trădat acest lucru, căci purtarea bunicii deveni mai calmă și încă mai protectoare. Mă dezbrăcă, turnă apă din cana de toaletă, punându-mă să mă spăl, apoi mă îmbrăcă cu o jachetă de flanelă și mă ajută să mă urc în patul ei înalt. Se așeză lângă mine, mângâindu-mă pe frunte, ca pentru a mă pregăti pentru o veste neplăcută.

— Bietul meu băiat! zise oftând cu sinceră compătimire. Trebuie să-ți spun adevărul. Bunicul tău n-a luptat niciodată în vreun război. Toată viața lui n-a trecut cu mai mult de șaptezeci de kilometri dincolo de limitele comitatului Winton.

Ce-mi auzeau urechile? Ochii mi se dilatau de buimăceală și neîncredere.

— Nu e în firea mea să vorbesc de rău pe cineva, urmă ea. Dar aici e vorba de o sfântă datorie, care-ți pune în joc viitorul.

Toată ființa mea se revolta în timp ce dânsa continua să vorbească. Făceam totul ca să nu aud ce spunea, totuși din când în când cuvintele ei ajungeau necruțătoare până la mine:

— ...Un ratat în tot ce-a făcut... dat afară din toate slujbele... funcționar la antrepozitele vămii... trăind ani de zile de azi pe mâine... A băgat-o în mormânt pe biata nevastă-sa... Și-apoi băutura... i se vede pe față... nasul lui. Chiar și oamenii cu care se-ntâlnește... Boag, de trei ori falit, iar Dickie, cu un picior în azilul de bătrâni... El însuși, fără un ban pus deoparte... trăind din mila fiului meu...

— Nu, nu! strigai eu, astupându-mi urechile cu mâinile și îngropându-mi capul în pernă.

— Era nevoie să afli toate astea, zise ea, netezind cearșafurile. Nu e omul potrivit pentru a crește un băiat. Nu plânge, puiule! Mă voi îngriji eu de tine.

Așteptă cu răbdare să mă liniștesc și apoi se sculă. Declarându-mi că și ea e obosită și citându-mi zicala: „Culcarea timpurie, sculatul timpuriu dau omului putere, îl fac deștept și viu“, începu să se dezbrace.

În ciuda mâhnirii mele, nu mă puteam împiedica s-o observ cu fascinație. Începu prin a-și scoate bonețica neagră care-i acoperea cocul rămas castaniu. Apoi își desprinse de pe piept micul ceas de aur, pe care-l întoarse cu grijă, atârându-l de un cârlig deasupra căminului. Urmă șalul alb care-i încălzea umerii. O pauză pentru a-și descheya corsajul negru cu mâneci lungi, pe care-l împături, punându-l pe balansoar. Veni rândul unor fâșii de chembrică, vreo patru la număr, cu șireturi la capete, după care bunica apăru strânsă într-un corset negru, care-i acoperea trupul până sus, lângă scobiturile întunecate ale subsuorilor.

Ajunsă la etapa aceasta, ea se opri spre a-și scoate dantura cu un gest rapid, ca de scamator, al mâinii stângi, ceea ce făcu obraji ei să se năruie brusc. Expresia severă a trăsăturilor ei cedă locul unei plăcute moliciuni. Totuși, după ce-și lăsă dantura să alunece într-un pahar cu apă de lângă pat, bunica își puse pe cap o scufie albă, ale cărei panglici legate strâns sub bărbie restabiliră în parte rigiditatea structurii ei faciale. Acum își lăsă fusta să cadă și făcu un pas peste ea, operație pe care o repetă cu toate jupoanele. Numărul de jupoane pe care le purta bunica deveni obiectul uneia din marile nedumeriri ale copilăriei mele: întâi unul negru de alpaca, pe urmă trei de bumbac alb, două de flanelă crem... dar n-am ajuns niciodată să dezleg ultima enigmă de nepătruns, fiindcă în acest stadiu bunica se uita aspru, dar jenată la mine, poruncindu-mi:

— Robert! Întoarce-te cu fața la perete!

După ce dădeam urmare acestui ordin, azeam alți pași peste veșminte căzute, plesnituri de balene și alte sunete. Apoi lampa de gaz se stingea, iar bunica se suia în pat lângă mine. Dormea liniștită și nemișcată, dar picioarele ei, pe care și le proptea în mine, erau foarte reci.

Stând culcat pe o coastă în întuneric, scrutam plin de teamă dinții ei care rânjeau luminos la mine de pe masa de noapte: două rânduri grele de culoare verzuie, de modă veche, dar nespuse de rezistente, legate între ele printr-un arc puternic. Bunicul nu avea asemenea dinți, dar doream – vai, în ciuda păcătoșeniei sale! – doream din toată inima să fiu din nou lângă el.

CAPITOLUL V

Vechea clădire de piatră cenușie a liceului, cu orologiul din înaltul ei turn pătrat, cu scările de piatră roase de pașii generațiilor, cu coridoarele lungi și umede, cu

sălile încinse și mirosind a praf de cretă, a copii și a gaz aerian, își îndrepta de mai bine de o sută de ani spre Strada Mare bolta adâncă și întunecoasă de la intrare, pe care, în imaginația mea înfricoșată, o asemuim cu deschizătura muntelui din Hameln¹.

Trezindu-mă plin de îngrijorare și de emoție în dimineața zilei când urma să pășesc pentru prima oară pe sub bolta aceasta, bunica îmi dădu de veste că hainele mele erau gata. Mă conduse mulțumită la fereastră, unde erau întinse pe o hârtie subțire, ca o surpriză pentru mine.

Privindu-mi noul costum, de care-mi legasem atâtea speranțe, rămăsei înmărmurit, neștiind ce să spun. Era verde, dar nu de un verde închis și stins, ci de un verde măsliniu, aprins și țipător. E adevărat că pe când bunica cususe hainele la mașină, văzusem acest material, dar în naivitatea mea crezusem că era căptușeala.

— Îmbracă-te! îmi spuse ea cu inindrie.

Erau largi, haina mă înghițea, iar pantalonii cădeau în linii drepte, ca o pereche de nădragi lungi amputați sub genunchi.

— Minunat, minunat! făcu bunica, netezindu-mi haina și trăgând de mine într-o parte și într-alta. Te acoperă bine. Am ținut seama că ai să mai crești.

— Dar culoarea, bunicuțo! protestai eu timid.

— Culoarea?! Îndepărtând un fir de ață albă de însăilat și strângând un ac între buze, mă întrebă: Ce cusur are culoarea? E o stofă minunată, rezistentă. N-o să se uzeze niciodată!

Sângele îmi pieri din obraz. Uitându-mă îndeaproape la mâneca hainei, observai în stofă o dungă palidă, formată din mici vârtejuri care se urcau: o, Doamne, un desen de trandafiri, foarte frumos pentru juponul bunicii, dar departe de a fi potrivit pentru mine.

— Dă-mi voie, bunicuțo, să-mi pun azi vechiul meu costum.

— Prostii! L-am tăiat aseară în bucăți, ca să fac cârpe de praf din el.

Elogiile bunicii la adresa creației ei mă făcură să părăsesc camera pe jumătate convins; imediat după aceea însă, Murdoch mă distruse. Întâlnindu-mă pe scară, el se opri cu prefăcută spaimă, acoperindu-și ochii cu mâna și rezemându-se apoi de balustradă cu un râs sălbatic:

— Iată-l! Iată-l, în sfârșit!

În bucătărie, tăcerea ciudată a Mamei și expresia de deosebită bunătate cu care-

¹ Aluzie la legenda medievală despre „Fermecătorul de șobolani din Hameln“, care, scăpând prin cântecul lui din fluier acest oraș de plaga rozătoarelor și neprimindu-și răsplata făgăduită, a fermecat, prin același cântec, pe toți copiii orașului, făcându-i să-l urmeze și să dispară în deschizătura unui munte. (n.t.)

mi întinse farfuria de porridge¹ nu mă liniști.

Leșii în aerul cenușiu și rece al dimineții, descurajat și conștient de faptul că în tot peisajul acela melancolic de iarnă scoțiană exista o singură și stranie notă primăvărată: eu.

Trecătorii își întorceau cu priviri mirate capul după mine. Rușinat și intimidat, ocolii Strada Mare, apucând „Calea comună”, un drum mai liniștit, dar mai lung, ceea ce mă făcu să sosesc cu întârziere la școală.

După ce mă rătăcii pe coridoare, găsii cu oarecare greutate clasa a doua, în care, la recomandarea lui Kate, fusesem repartizat. Când intrai pe ușă, panoul despărțitor din mijlocul sălii fusese tras înapoi, cele două diviziuni ale clasei fiind adunate laolaltă. Domnul Dalgleish, instalat pe catedră, tocmai anunțase prima lecție. Încercai să mă strecor neobservat într-o bancă liberă, dar profesorul mă opri în mijlocul clasei. După cum aveam să descopăr, nu era un tiran încarnat, căci avea zile în care se arăta nespus de binevoitor și revărsa asupra noastră un belșug de cunoștințe interesante; avea însă și perioade, sumbre și amare, când părea stăpânit de un demon sinistru. Văzui acum cu spaimă, după felul în care-și mesteca mustața, că dispoziția lui nu era prielnică. Mă așteptam la o muștrare pentru că întârziaseam. El însă nu se răsti la mine. În schimb, coborî de pe catedră și se învârti alene în jurul meu, cu capul ușor înclinat. Toată clasa îl urmărea din ochi, speriată și agitată.

— Va să zică așa! spuse el în sfârșit. Suntem noul elev. Și, dacă nu mă-nșel, avem un rând de haine noi. Vremea minunilor n-a trecut încă.

Un chicot și un freamăt de curiozitate făcu înconjurul clasei. Eu tăceam.

— Haide, domnule, nu sta așa îmbufnat! Unde le-ai cumpărat? La Miller, pe Strada Mare, sau la Cooperativă?

Fără o picătură de sânge în obraz, bolborosii:

— Străbunica mea le-a făcut, domnule profesor.

Un hohot de râs scutură clasa. Domnul Dalgleish, privindu-mă serios cu ochii săi injectați, continua să-mi dea târcoale.

— Curioasă culoare! Dar potrivită, în cazul ăsta. Dacă nu ne înșelăm, ești de origine irlandeză².

Clasa hohoti din nou. În tot acest amfiteatru de obrazuri rânjite, căruia înfricoșarea de care eram cuprins îi dădea proporțiile unui Coloseu, dar pe care-l distingeam limpede în toate amănuntele, nu erau decât două fețe care nu zâmbeau. Gavin Blair, așezat în prima bancă, se uita la profesor cu un fel de dispreț rece, iar pe deasupra cărții ei de citire, Alison Keith își ținea ochii ei căprui ațintiți cu

¹ Fiertura de ovăz, consumată în general în Marea Britanie la micul dejun. (n.t.)

² Verdele este culoarea atribuită Irlandei - „Insula verde”. (n.t.)

îngrijorare asupra mea.

— Răspunde la întrebarea mea, domnule! Ești sau nu ești discipol al sfântului Patrick¹?

— Nu știu.

— Nu știe! Tonul său sarcastic căpătă o nuanță de uimire și de și mai nestăpânită batjocură; elevii se tăvăleau de râs pe bănci. Dă buzna peste noi, înghirlandat cu trifoii² ca o apoteoză vie a mișcătoarei balade „Purtatul verdeței”³, dar i-e rușine să admită că fruntea lui mai e umedă de agheasmă⁴.

Continuă câțva timp pe acest ton, întorcându-se deodată și impunând elevilor, cu o privire rece, să tacă. Îmi spuse apoi cu glasul lui obișnuit:

— Te va interesa poate să afli că am fost profesorul mamei tale. Îmi vine să cred acum că mi-am pierdut vremea cu ea. Așază-te acolo!

Tremurând și adânc umilit, trecui, poticnindu-mă, la locul meu.

Speram că cu aceasta suferințele mele se terminaseră, dar, vai! — fusese numai începutul.

În recreație mă văzui înconjurat de o gloată sfidătoare și batjocoritoare. Fusesem pecetluit ca o ființă deosebită de celelalte, acum devenisem ca oaia râioasă în mijlocul turmei.

Cei care mă chinuiau mai mult erau Bertie Jamieson și Hamish Boag.

— Verde îi e culoarea, dar albastră i-e mama⁵!

Gândul era mai brutal decât al domnului Dalgleish, dar urma aceeași linie. Nenorocita fustă a unei femei bătrâne stârnise și împinsese până la culme ura religioasă și de neam. La ora mesei, mă încuiai într-una din despărțiturile toaletei, lăsând neatinsă pe genunchii mei felia de pâine unsă cu marmeladă de revent și învelită în hârtie. Dar fui descoperit și silit să ies la lumina zilei.

În după-amiaza aceea avurăm ora de gimnastică, predată în școală de portar, care fusese sergent în trupele teritoriale. Când îmi scosei haina, ca și ceilalți elevi, Bertie Jamieson și Hamish Boag se apropiară de mine cu un aer amenințător. Bertie era un bădăran cu fruntea bombată, care gonea tot timpul fetele, bătându-se cu ele. Îmi spuse:

— O să-ți arătăm noi ție după exerciții!

¹ Sfântul național și patronul Irlandei catolice. (n.t.)

² Emblema națională a Irlandei. (n.t.)

³ Baladă populară irlandeză din secolul al XVIII-lea. (n.t.)

⁴ Catolicii fac semnul crucii muindu-și degetele în agheasmă. (n.t.)

⁵ Aluzie la originea irlandeză a băiatului („verde”) și la faptul că mama sa, scoțiană, murise, (n.t.)

— Dar de ce? bâiguui eu speriat.

— Pentru că ești o secătură papistașă.

În ora care urmă, executai comenzile „ridicați brațele” și „îndoțiți genunchii” cutremurându-mă de sinistre presimțiri. De îndată ce exercițiile se terminară, iar portarul plecă, mă împinse înapoi în vestiarul sălii. Aproape toți băieții mai mari se aflau acolo, și după ce mă înghiontiră cu mâinile și cu picioarele până într-un colț al încăperii, Jamieson, apucându-mi brațul, începu să mi-l tragă spre spate și să-l răsucescă. Căutând să scap de acest chin, alunecai și căzui. Într-o clipă, Hamish Boag îmi imobiliză picioarele, iar Jamieson mi se așeză pe piept, apucându-se să mă izbească cu capul de dușumea.

— Trage-i, Bertie! strigară câteva voci. Întoarce-l pe dos!

Asta-i dădu lui Jamieson o idee. Își scoase mâna din părul meu și schimbă o privire cu ceilalți.

— Cine are un briceag? Să vedem dacă e tot atât de verde pe dinăuntru ca pe dinafară.

— Nu, Bertie, nu! strigai eu.

Abia puteam vorbi de spaimă. Deodată, clopotul sună, silindu-i să-mi dea drumul. Când ajunsei pe coridorul unde urma să ne aliniem spre a intra în clasă, domnul Dalgleish, care aștepta cu mâna pe limba clopotului, făcu ochi mari la hainele mele prăfuite și la părul meu ciufulit.

— Ce înseamnă toate astea?

Ceilalți răspunseră în cor în locul meu, pe un ton lingușitor:

— Nimic, domnule profesor!

Apoi, micul Howie, ghiduș ca o veveriță, strigă din spate:

— Am admirat tocmai noile haine verzi ale lui Shannon.

Domnul Dalgleish schiță un zâmbet acru.

Toată săptămâna aceea simții întregul chin al vieții. Abuzurile săvârșite împotriva mea se țineau lanț. După școală, o bandă prădalnică era de obicei adunată în fața bisericii Sfinților Arhangheli din apropierea liceului. Cu toate că nu pusesem niciodată piciorul în acest locaș, ei îmi porunceau cu grosolănie să intru un moment ca să cer iertarea păcatelor mele, să jefuiesc cutia de pomeni și să sărut picioarele preotului – și alte părți ale anatomiei sale. Mă chinuiau fără îndurare, iar când, în deznădejdea mea, începeam să dau în ei, numărul lor sfârșea totdeauna prin a mă coplesi.

Spre a mă feri de ei, eram veșnic cu ochii-n patru și gata a o lua la fugă, apucând drumuri ocolite și puțin bătute, printre care mai ales „Calea comună”, care trecea prin fața fabricii de cazane. Nici aici însă nu eram ferit. Înfrorătoarea bandă se ținea după mine, iar tinerii mecanici și ajustori ai fabricii mă întâmpinau strigând: „Ei,

haină verde! Maică-ta știe că ai ieșit de la școală?” Reflecțiile lor nu erau răutăcioase, eu însă eram prea intimidat pentru a fi în stare să deosebesc gluma de insultă. Căzând tot mai mult pradă deznădejzii, îmi făceam lecțiile de mântuială, răspundeam prost la toate materiile și mă purtam ca un nătărău. Odată, când domnul Dalgleish îmi ceru să mă scol în picioare și să recit o poezie pe care o învățasem în clasă, șovăii atât de mult, încât țișă la mine:

— Ce mai aștepti?

Răspunsei distrat și năucit:

— Aștept ceva despre hainele mele verzi, domnule profesor.

Toți încremeniră, izbucnind apoi în urlete de râs.

Nu mai puteam răbda. În seara aceea dădui buzna în camera bunicului. Simții o adiere a aerului stătut, dar atât de familiar și de drag mie, iar ochii mi se umplură de lacrimi. De când bunica mă luase la dânsa, mă înstrăinasem cu totul de el și deși încercasem să-i cer iertare, el trecuse pe lângă mine cu capul ridicat, cu surâsul rece, distant și disprețuitor, răspunzând cu indiferență explicațiilor pe care le bolboroseam:

— Dormi cu cine vrei, băiete.

Acum stătea așezat ca un filozof, dar cu un aer cam apatic, fără a face nimic.

— Bunicule! îi spusei plângând.

Se întoarse încet către mine. Mă înșelam oare, sau ochii lui se luminau văzându-mă?

— Eram sigur că ai să te întorci, spuse el cu simplitate, după un moment de tăcere. Pe urmă, neputând rezista grozavului său obicei de a vorbi în zicători, adăugă: Prietenii vechi sunt mai buni decât cei noi.

CAPITOLUL VI

Șezând pe genunchii bunicului, ceea ce era o fericită dovadă a împăcării noastre, mă liniștii, în sfârșit, descărcându-mi sufletul. Mă ascultă în tăcere. Apoi, cu un gest hotărât, își luă o pipă umplută de pușcărie.

— Nu e decât un singur lucru de făcut, zise el pe tonul său cel mai cumpănit. (O, cum binecuvântam logica lui liniștită, după atâtea zile de zbucium!) Mă întreb numai dacă ai să-l faci.

— O să-l faci! strigai eu cu ardoare. O să-l faci, o să-l faci!

Își aprinse pipa și pufăi din ea de câteva ori.

— Care e cel mai tare... cel mai îndrăzneț... cel mai dârz băiat din clasa ta?

O clipă îmi fu de ajuns ca să mă gândesc: nu era decât un singur răspuns la această întrebare. Fără șovăială îi declarai:

— Gavin Blair.

— Fiul primarului?

Dădui afirmativ din cap.

— Atunci — și își scoase pipa dintre buze — trebuie să-l iei la bătaie pe Gavin Blair.

Holbai ochii la el, înspăimântat. De fapt, Gavin nu era printre cei ce mă chinuiau. Se ținuse cu dispreț la distanță de toată această zarvă nenorocită. La școală, nu-mi vorbise decât de două ori. Era un băiat superior: ager la minte, dar stăpânit, frunzașul clasei, apreciat chiar și de Dalgleish. La toate jocurile era cel mai tare; toți recunoșteau că-l putea bate pe Bertie Jamieson ținându-și o mână la spate. Încercai să explic acest lucru bunicului.

— Nu cumva ți-e frică? Întrebă el.

Îmi lăsaî capul în jos, gândindu-mă la trupul vânjos al lui Blair, la bărbia lui mică, dar hotărâtă, la luminoșii săi ochi cenușii. Contrar copiilor îndrăzneți din poveștile care-mi căzuseră în mâini, eram teribil de speriat.

— Nu știu să mă bat.

— Te învăț eu. Într-o săptămână ești gata. Nu înălțimea contează, ci curajul. Ridică din umeri. Dacă vrei, îi putem trimite lui Dalgleish o scrisoare, cerându-i să vorbească cu băieții. Te vor disprețui însă și mai mult dacă facem asta. E o chestiune de principiu ca să te duci și să-l iei la bătaie pe cel mai bun dintre ei. Ești gata s-o faci?

Mă înfiorai; dar — lucru ciudat — ananghia la care mă găseam îmi dădu o putere de voință asemănătoare, poate, aceleia care împinge pe sinucigași să se arunce din vârful unei clădiri înalte. Cu un nod în gât, scosei un sfios „da”.

Pregătirea mea începu în aceeași seară, după ce ștersesem farfuriile pentru Mama. Ne înțelesesem ca bunica să nu afle nimic despre planul nostru. Bunicul mă puse să iau o serie de poziții țepe și incomode, cu pumnii împinși înainte și bărbia trasă înapoi, astfel încât nu puteam vedea decât vârful ghetelor mele. Postându-se apoi în fața mea, într-o poză corespunzătoare, îmi porunci „să-i trag una cu stânga”. Dădui urmare cu atâta precipitare acestei porunci, încât îl nimerii drept în stomac, făcându-l să se îndoie de mijloc și să se trântescă gâfâind în fotoliul său.

— Vai, bunicule — strigai eu înspăimântat — n-am vrut să te fac să suferi!

Era foarte supărat. Nu pentru că l-aș fi făcut să sufere, ci doar pentru că profitasem de ocazie, în chip foarte puțin cavaleresc, spre a-l lovi într-o regiune cunoscută ca fiind „sub centură”. Când își reluă suflul, îmi ținu o predică severă despre loviturile sub mijloc, trimițându-mă apoi afară ca să alerg până la capătul străzii și înapoi, spre a-mi întări picioarele.

În zilele ce urmară se strădui serios să mă facă să progrez în nobila artă a boxului. Ca să mă îmbărbătezi, îmi povesti istorii sângeroase despre Jem toroipanul, Jim gentilomul și Billy casapul, care se luptase timp de optzeci și două de reprize cu

o falcă ruptă și o ureche smulsă din rădăcini. Îmi porunci să mă lipsesc de apă sau să beau cât mai puțină, ca sa-mi întăresc pielea. Își sacrifica la masa de seară chiar porția de brânză – singurul fel la care ținea – punându-mă s-o mănânc încet sub ochii lui, în timp ce un firisor de salivă i se prelingea pe favoriți.

— Nimic nu întrece brânza de Dunlop¹, băiete, ca să bage vlagă în tine.

Nu-i puneam la îndoială spusele, dar brânza mă ardea îngrozitor în stomac.

În după-amiaza de sâmbătă mă luă cu dânsul la cimitir, ca să arate prietenilor săi rezultatele obținute cu mine. Când luai în fața lor atitudinile mele pugilistice, el le descrie în culori sumbre motivele viitorului conflict. Îl auzii pe șelar râzând răutăcios.

— Cum rămâne, Gow, cu ideile tale nobile? Te aud într-una spunând că trebuie „să trăim și să lăsăm pe alții să trăiască” și totuși pui la cale o încăierare!

— Șelarule – răspunse tăios bunicul – uneori e necesar să te bați ca *să poți trăi*.

Această replică îl reduse la tăcere pe domnul Boag; îmi dădui însă seama că avea îndoieli serioase în privința șanselor mele de succes.

În sfârșit, ziua fatală sosi. Când traversai palierul, mă chemă în odaia lui și-mi strânse mâna solemn.

— Adu-ți aminte – zise el privindu-mă în ochi – orice... dar să nu-ți fie frică!

Simțeam cum mă podidesc lacrimile, căci, în ciuda porțiilor de brânză ale bunicului, urmele anilor liniștiți și duiosi în care mă ținusem de poalele biete mele mame nu se șterseseră încă. Ceea ce agrava lucrurile era faptul că, deși persecuțiile împotriva mea nu slăbiseră, Gavin dăduse în ultima vreme semne de a-mi lua partea; îl cârpise pe Bertie Jamieson pentru că-i îmbrâncise prea brutal pe alții la capră, iar o dată, în clasă, văzând că am nevoie de o gumă, mi-o împinsese tăcut pe a lui. Îi dădusem însă bunicului cuvântul meu, și nimic, nimic nu trebuia să mă oprească. Mentorul meu alesese pentru mine ora patru, imediat după sfârșitul școlii. În tot cursul zilei, tremurând neîncetat, urmării în cealaltă parte a clasei fața calmă, concentrată, inteligentă a lui Gavin. Era frumos, cu ochi adânci și gene negre, lungi, cu buza de sus întoarsă mândru; avea o față de muntean din Scoția de sus², căci tată-său era originar din Perth, iar maică-sa, care murise, era din neamul Campbell de la Invenmaray. În ziua aceea, poate pentru că avea să iasă seara împreună cu sora sa mai mare, el purta *kilt*³-ul de tartan cu culori închise al clanului Blair, un

¹ Brânză iute, presată, fabricată în Scoția. (n.t.)

² Partea muntoasă din nordul Scoției (Highlands), cu locuitori viguroși, bruni, de origine celtică, spre deosebire de Scoția de jos (Lowlands), cu locuitori înalți și blonzi, de origine anglo-saxonă. (n.t.)

³ Fustă ajungând până la genunchi și plisată, de obicei de tartan țesut în culorile

*sporrán*¹ sobru și pantofi negri groși, de piele netăbăcită. De câteva ori, privirea lui se întâlnea cu a mea, care trebuie să fi avut o ciudată expresie de implorare. Inima mi se topea. Simțeam aproape că-l iubesc. Totuși trebuia să mă bat cu el.

Vechiul orologiu din turnul cenușiu al liceului bătu de patru ori. Ultima mea speranță că domnul Dagleish avea să mă oprească în clasă se năruise. Fusesem lăsat să plec o dată cu toți ceilalți și tocmai străbăteam terenul de joc. Gavin mergea cu pași mari în fața mea, cu ghiozdanul aruncat pe spate. Nevoia de a nu șovăi o clipă – dacă era vorba să nu mă întorc la bunicul ca un neputincios – îmi dădea ghes, împotriva oricărei rațiuni. Mă repezii brusc înainte, îmbrâncindu-l cu putere pe Gavin. Se întoarse cu fața spre mine și mă văzu înfruntându-l cu pumnii puși unul peste altul, ca și cum aș fi purtat o lumânare într-o procesiune.

— Doboară stavila! mârâii eu, cuvinte care la Levenford aveau înțelesul tradițional de provocare la luptă.

Îndată, ceilalți băieți scoaseră un strigăt colectiv, în care mirarea se amesteca cu oarecare curiozitate.

— O încăierare! Gavin și cu Shannon! O încăierare! O încăierare!

Gavin, al cărui ten deschis roșea ușor, se îmbujoră la față, uitându-se plictisit la cercul de băieți ce se strângea în jurul nostru. Era nevoit să accepte provocarea, oricât de timidă ar fi fost. Cu palma întinsă, el îmi dădu peste pumni, despărțindu-i. Imediat îi clădii la loc, ținându-i într-o parte a corpului.

— Scuipă peste stavilă!

Gavin scuipă cu iscusință peste pumnii mei.

Procedai după ritual. Cu tocul ghetelor, care păreau desprinse de picioarele mele subrede, trasei o linie nesigură în pietrișul de pe terenul de joc.

— Te provoc să treci peste linie.

Îmi dădui seama cu groază că Gavin începea să se înfurie. Făcu imediat un pas peste linie.

Tremuram vargă. Nu mai rămânea decât actul final. Băieții din jurul nostru nu scoteau o vorbă. Cu gura uscată, șoptii:

— Lovește ca un laș.

Îmi trase fără șovăială un pumn în piept. Ce gol îmi suna sternul! Parcă ar fi fost de carton! Ce palid simțeam că sunt! Dar nu puteam da înapoi. Îmi încleștai dinții, care clănțăneau, și mă repezii asupra scumpului meu Gavin.

Uitai tot ce învățasem de la bunicul, tot. Roteam în aer, ca un sălbatic, brațele

clanului, purtată de barbații din partea muntoasă a Scoției. (n.t.)

¹ Mică traistă ornamentală de piele netăbăcită, purtată, în costumul scoțian, deasupra *kilt*-ului. (n.t.)

mele subțiri. Îl nimerii deseori pe Gavin, dar totdeauna în locurile cele mai tari și mai rezistente, ca, de pildă, în coaste, în pomeții obrazilor și mai ales în nasturii pătrați, de metal, ai *kilt*-ului său. Prezența perfidă a acestor nasturi teribili mă umplea de amărăciune. De câte ori îi nimeream păream să-i pricinuiesc mult mai puțină suferință decât mie însumi. În schimb pumnii lui se înfingeau dureros în părțile cele mai moi ale trupului meu.

Mă doborî de două ori la pământ, în mijlocul aclamațiilor celorlalți. Niciodată până atunci nu descoperisem în mine capacitatea de a mă înfuria. Aceste aplauze josnice mă ajutară s-o descopăr. Da, desigur, cele mai josnice ființe omenesti erau acelea care, stând împrejur, găseau plăcere în lupta și suferința semenilor. Furia împotriva adevăraților mei dușmani izbucnea din însăși măduva mea; fețele lor, din care nu distingeam decât rânjetul, mă împingeau să le arăt din ce stofă eram făcut. Ridicându-mă de pe pietriș, mă repezii din nou la Gavin.

Căzu jos în fața mea. Tăcere mormântală. Apoi, când Gavin se sculă, se auzi glasul micului Howie, veverița:

— Ai alunecat numai, Gavin. Arde-! Dă-i la cap!

Gavin era mai precaut acum. Se învărti multă vreme în jurul meu și nu părea încântat de șarjele mele. Aveam amândoi hainele mototolite și suflam din greu ca niște locomotive. Eram roșu la față și înfierbântat: sudoarea rece îmi pierise de pe frunte. Zării cu mirare că unul din ochii lui Gavin era vânăt și închis. Dădusem eu într-adevăr o lovitură atât de grea unui asemenea erou? Atunci, în mijlocul negurii, al tumultului și al zăpăcelii, o voce stârni un ecou frenetic în urechea mea. Venea de la unul din elevii „mari”, din clasele superioare – un grup al acestora se oprise în drum spre sala de gimnastică:

— Ia te uită! Ce bine se luptă haine-verzi!

Încântare și extaz! Așadar, nu-l dezonoram pe bunicul, nu eram atât de laș cât mă temusem. Mă arunca din nou asupra iubitului meu Gavin, ca și cum aș fi fost gata să-l îmbrățișez. Deodată, dar fără intenție, în momentul când eram încăierăți, el își înălță capul.

Primii izbitura amețitoare a țestei sale drept pe nasul meu, care începu să sângereze. Simțeam în gură gustul cald și sărat al șuvoiului ce-mi țâșnea pe nas, improșcându-mă de sus până jos. O, Doamne! Nu bănuisem niciodată că aveam atâta sânge în trupul meu firav. Nu eram însă câtuși de puțin incomodat. Capul mi-era într-adevăr din ce în ce mai limpede, cu toate că picioarele mi se muiau din nou. Zăpăcit, mă ciocnii încă o dată cu pumnii de nasturii lui Gavin. Urechile-mi vâjâiau, vedeam stele verzi... poate cometa Halley! Dădeam încă din mâini, când descoperii că cineva mă trage din spate. Altul dintre băieții cei mari îl ținea pe Gavin de guler în același fel.

— Ajunge, deocamdată, băieți! Dați-vă mâna! A fost o păruială minunată. Să alerge acum cineva după cheia de la poartă. Puștiul ăsta sângerează ca un purcel înjunghiat.

Zăceam întins pe spate pe terenul de joc, cu cheia uriașă și rece apăsată pe ceafa mea, în vreme ce Gavin stătea în genunchi lângă mine, cu fața mânjită și speriată. Hainele mi-erău learcă; băieții cei mari erau îngrijorați că sângele nu mai înceta să curgă. În cele din urmă, punându-mi în nări tamponare rupte dintr-o batistă muiată în apă cu sare, ei reușiră să-l oprească.

— Stai așa vreo douăzeci de minute, piciule, și ai să fii iarăși sănătos tun.

Plecară. Toți colegii mei de clasă o șterseseră unul după altul, toți afară de Gavin. Rămăseserăm singuri pe strania întindere goală a terenului de joc – un câmp de bătaie pătat de sânge, scurmat și răscolit de picioarele noastre. Ca în vis, încercai să-i zâmbesc, dar tamponarele din nas și poșghița țeapănă de pe obraz mă împiedicară.

— Nu te mișca! spuse el cu blândețe. N-am vrut să te lovesc cu capul. A fost o mișcare nepermisă.

Tăgăduii din cap, făcând cât pe-aci sângele să curgă din nou. Într-un fel, izbutii să surâd.

— Îmi pare rău că ți-am umflat ochiul.

Își pipăi ușor pleoapa închisă, apoi se aplecă din nou asupra mea, cu zâmbetul lui cald, fermecător, care mă pătrunse ca razele soarelui.

Când capetele peticilor de batistă ce-mi atârnavă din nas încetară să picure, el mi le scoase cu grijă; apoi mă ajută să mă ridic. Începurăm împreună, tăcuți, pelerinajul nostru spre Drumbuck Road.

Cometa Halley tot mai nălucea pe cer. În fața casei lui, el se opri.

— Nu poți să te întorci acasă în halul ăsta. Intră la mine ca să te speli.

Îl însoții cu timiditate printre cele două felinare de la intrare, pe care era pictată stema orașului: erau însemnele reședinței primarului. Trecurăm prin aleea greblată cu grijă și minunat întreținută; un rânșăș lucra în fund, lângă o roabă. În spatele vilei, ne apropiarăm de un șopron mare, cu un robinet de apă în perete. Când începurăm să spălăm ce era mai murdar pe noi, o femeie de serviciu, îmbrăcată cu o uniformă curată în dungi albe și negre, ne zări speriată de la fereastră. Îndată după aceea, o doamnă purtând o rochie cafenie veni în grabă spre noi.

— Ce s-a întâmplat, dragii mei? Ați avut un accident?

Era Julia Blair, sora adultă a lui Gavin, care, de la moartea mamei-si, îngrijea de casa tatălui ei. După prima privire scrutătoare, ea încetă să ne mai pună întrebări. Mă duse sus în camera lui Gavin – o încăpăre frumoasă, ocupată numai de el, plină de fotografii, de undițe, de articole de pescuit și de obiecte de traforaj, lucrute de el. Acolo, mă puse să-mi scot hainele năclăite de sânge, și în vreme ce fata din casă le

apucă cu oarecare dezgust spre a le împacheta într-o hârtie cafenie, ea îmi dădu să îmbrac un rând de haine bune, de homespun cenușiu, ale lui Gavin.

— Am cunoscut-o pe maică-ta, Robert, spuse ea cu glas blând și ocrotitor. Ar trebui să vii să-l vizitezi pe Gavin când – se uită în jurul ei, dar el fusese reținut în bucătărie ca să i se îngrijească ochiul – când amândoi o să fiți mai bine.

Coborî scara cu mine și, la ușa din față, îmi întinse pachetul. O roșeață trecu peste fața ei matură și serioasă când îmi spuse:

— Nu e nevoie să aduci îndărăt costumul. Lui Gavin i-a rămas prea mic.

Stătu multă vreme singură pe pragul casei, urmărindu-mă cu privirea pe când dispăream în amurg.

Urcai încet drumul spre Lomond View. Simțeam acum cât de obosit eram. Toate oasele mă dureau, pământul se învârtea cu mine, abia îmi târam picioarele. Și o dată cu sfârșeala care mă cuprindea, moralul meu scădea și el. Locuința impunătoare a lui Gavin mă deprimase. Începea acum să mă roadă o ciudată descurajare care, mai târziu, avea să însoțească și să întunece chiar și cele mai vădite succese ale mele. După criteriile perfecțiunii, isprava mea îmi apărea din ce în ce mai nemulțumitoare. De fapt, dacă băieții mai mari n-ar fi oprit încăierarea...

Ajunsei la poartă, iar acolo, singur, se afla bunicul, așteptându-mă.

— Ai învins?

— Nu, buncule – bolborosii eu – cred că am pierdut.

Fără a scoate o vorbă, mă duse în odaia lui, așezându-mă în fotoliul său. Izbucnii:

— Nu mi-a fost teamă... cel puțin după ce începusem...

Mă făcu să depăn, șovăind, toată povestea bătăliei mele. Nu-i înțelegeam agitația. Când isprăvii, îmi strânse cu un fel de exaltare mâna. Apoi se sculă în picioare și apucând pachetul de hârtie cafenie care conținea cauza suferințelor mele, îl aruncă în focul din cămin. Hainele mele verzi se mistuiră nespuse de încet, umplând odaia de un fum înecăcios. În cele din urmă, însă, pieriră.

— Acum îți dai seama, zise bunicul.

CAPITOLUL VII

În săptămânile de iarnă care urmau, cu gerul lor aspru și serile lor lungi și întunecate, vrăjmășia dintre cei doi străbunici ai mei, care izvora din deosebirea concepțiilor și inegalitatea situației materiale, continuă să se manifeste într-o luptă surdă pentru a pune stăpânire pe mine.

Bunica era, în adevăr, foarte supărată de schimbarea hainelor mele; îmi trase o palmă zdravănă, iar seara, când eram culcat în pat lângă ea, îmi ținu o predică sănătoasă despre josnicia lipsei de recunoștință, spunându-mi că trebuie să mă port mult mai bine dacă vreau să rămân „băiatul ei”. Grija, totdeauna serioasă, pe care o

purta sănătății mele, părea să crească, căci nu puteam strănuta fără ca să mă declare bolnav de pneumonie și să-mi administreze doze masive dintr-o doctorie negricioasă de unguraș cu siminichie, preparată de ea însăși. Cu toate acestea, eram mai fericit decât înainte.

La liceu, lupta mea îmi fusese de mare ajutor, și poate nu atât lupta, cât homerica mea pierdere de sânge. Aceasta amenința să devină istorică, fiindcă unii dintre băieți începuseră să situeze evenimentele în raport cu ea, vorbind despre ele ca întâmplare înainte sau după „ziua în care lui Shannon i-a curs sângele pe nas”. În orice caz, îmbrăcat cuviincios în hainele cenușii, pentru care o binecuvântam pe domnișoara Julia Blair, nu mai eram obiectul bății lor de joc. Într-adevăr, Bertie Jamieson și aliații săi căutau ocazii ca să-mi manifeste stima lor. Recunoșteau cu toții că Gavin mi-era prieten.

Gavin, după cum am mai spus, se ținea deoparte față de ceilalți băieți, și aceasta nu din snobism, ci din cauza firii și însușirilor lui deosebite, a întregii lui vieți sufletești. Era priceput la toate jocurile obișnuite, dar le practica prea puțin, căci avea alte gusturi și feluri de recreație, cu mult superioare celor ce erau la îndemâna altora. În biblioteca din camera lui erau volume de științe ale naturii pline cu desene viu colorate, de păsări, insecte și flori sălbatice, cu numele tipărite dedesubt. Avea o colecție foarte frumoasă de ouă de păsări. Pe un perete al camerei era o fotografie înrămată, înfățișându-l pe el însuși în pantaloni de golf, ținând în mână un pește mare. Tată-său, care era meșter în pescuitul cu undița, îl lua adesea cu dânsul la lacul Lomond, iar în toamna dinainte, Gavin, care nu împlinise nouă ani, adusese peste bord, cu cangea, un somon de șase kilograme.

Aceste isprăvi minunate nu însemnau însă nimic față de tăria lui de caracter. Era un băiat tăcut și cu apucături spartane. Linia fermă a buzelor sale, bărbia lui mică, dar hotărâtă, păreau să spună liniștit vieții: „Nu mă voi da bătut niciodată”.

În vinerea de după încăierarea noastră, mă așteptase la ieșirea din clasă și, fără a scoate un cuvânt, ci numai zâmbind timid, ținuse pasul cu mine de-a lungul Străzii Mari. Ce emoționat eram de această distincție, după săptămânile în care mă furișasem pe străzile dosnice! Ne oprirăm o jumătate de ceas la depozitul tatălui său, unde urmărirăm cu atenție, în grajdurile din spate, cum Tom Drin, șeful camionagiu, doftoricea un cal care fusese bolnav de răpciugă. Când trecurăm înapoi prin magaziile de furaje și de cereale, de saci cu făină, fasole și ovăz, printre care forfoteau manipulanți cu șorțuri albe, primarul Blair ne chemă:

— Voi doi ați găsit calea potrivită ca să vă împrieteniți, ne spuse cu un surâs sumbru, surâsul lui olimpien, de zeu, întinzându-ne un pumn de roșcove, cărora le ziceam „lăcuste”.

În timp ce ne întorceam acasă, în lumina amurgului, mâncând împreună

„lăcustele“ noastre, încercai să-i arăt lui Gavin ce lucru minunat și ce mare fericire este să ai un tată ca al lui, ceea ce-l făcu să roșească de mândrie. Nimic nu putea să-i fie mai plăcut. Pe urmă, când ne oprirăm în fața locuinței mele, el își lăsă ochii în jos, lovind ușor cu călcâiul în muchea trotuarului.

— La primăvară mă duc să scotocesc prin cuiburi... pe colinele de la Winton... după un ou de fluierar... Poate că vii cu mine...

O, nespusa bucurie de a mă vedea ales ca tovarăș al lui Gavin în aceste hoinăreli viitoare pe colinele de la Winton! Și încă pentru un ou de fluierar! În noaptea aceea, aproape că nu dormii, gândindu-mă la ele. Perspectiva unor minunate aventuri mijea în fața ochilor mei...

Dar, așteptați... Înainte de a trece la aceste plăceri sunt dator să pomenesc de o vizită care mă făcu să-l cunosc pe ultimul membru al familiei Leckie.

La începutul lui ianuarie, după raita pe care o dădea seara la cutia de scrisori a casei, Mama scoase un strigăt de bucurie.

— E de la Adam! spuse ea aducând scrisoarea în bucătărie, unde eram cu toții așezați la ceai. Sosește duminică la ora unu. E o vizită scurtă, de afaceri.

Tata își întinse zelos mâna, iar Mama îi cedă, nu fără greutate, scrisoarea, care se plimbă apoi pe la toți ai casei. Doar bunicul, care părea să nu facă mare caz de această veste, cât și Kate, care își încrețea din nou îmbufnată fruntea, rămaseră nepăsători.

O ascultai cu emoție crescândă pe Mama povestindu-mi ce strașnic fusese Adam la jocul de bile; ce minte sănătoasă avusese de mic copil; cum, înainte chiar de a împlini treisprezece ani, cumpărase și vânduse o bicicletă cu un câștig de zece șilingi; cum intrase cu un an mai târziu în biroul de notariat al domnului McKellar, fără nicio plată; cum lucrase, după orele de serviciu, ca achizitor pentru Compania de asigurări „Stânca”; cum își pusese deoparte toți banii; cum, fără a fi împlinit nici douăzeci și șapte de ani, se stabilise pe cont propriu, ca agent de asigurări atât pentru Compania „Caledonia”, cât și pentru „Stânca”, instalându-și biroul în imobilul societății „Fidelity” din Winton. Câștiga cel puțin patru sute de lire sterline pe an, ceea ce – și aici Mamei i se opri răsuflarea – era mai mult decât însuși venitul Tatii.

Mama îmi arătă cu mândrie darul primit de la el: broșa ei de aur, foarte galbenă, care – după cum îi spusese Adam – valora o groază de bani.

Duminică, cu câteva minute înainte de ora unu, o mașină se opri în fața casei. Nu vreau să dau impresii greșite, nici speranțe înșelătoare – nu era mașina lui Adam. Era totuși un automobil! Un Argyll de tip vechi, vopsit în roșu viu, cu un radiator mic cu cadru de alamă, purtând pe el leul albastru al mărcii Argyll. Avea o caroserie înaltă și largă, cu locuri confortabile pe ambele laturi și o ușă la spate.

Zâmbitor și plin de încredere, Adam intră. Purta un palton cu guler de blană cafenie. O îmbrățișă pe maică-sa, care se sculase în zorii zilei ca să gătească pentru el, iar acum îl aștepta; strânse apoi cu putere mâna Tatii și ne salută cu capul pe toți ceilalți. Era de talie mijlocie și începea să se rotunjească; avea părul negru, iar fața lui rasă era rumenită de pe urma cursei cu mașina în aerul rece al iernii. Când se așează ca să mănânce o friptură cu conopidă și cartofi, pe care Mama, cu înflăcărată dărnicie, o scosese din cuptor așezându-i-o în față, el arată că domnul Kay, coproprietar al noilor uzine Argyll, îl luase cu el în mașină, în drumul său de la Winton spre Alexandria. Parcurseseră cei șaptezeci și cinci de kilometri în mai puțin de două ceasuri.

Ședeam cu toții în jurul mesei, asistând la ospățul lui solitar, căci ne luasem cu o oră înainte dejunul nostru mai simplu, constând din plăcintă cu carne de berbec. Ne povesti că sosise de o jumătate de ceas în oraș și încheiase câteva tranzacții de asigurare cu domnul McKellar. Ochii lui, mici ca și ai Tatii, dar de o culoare cafenie deschisă, se opriră aproape cu jovialitate asupra mea. Sângele mi se sui în obraz de plăcere.

Mama, care se furișase în vestibul ca să examineze noul palton cu guler de blană al fiului ei, se întorsese și-l servea cu adorație.

Adam își întrerupse povestirea, ridicându-și zâmbind privirea spre dânsa.

— Un lucru trebuie să-l discutăm: polița de asigurare a bătrânului.

— Da, Adam, interveni Tata, care-și amânase întoarcerea la serviciu.

Își apropie scaunul de al lui Adam, vorbindu-i pe un ton confidențial și respectuos.

— E aproape exigibilă acum – spuse Adam îngândurat – la șaptesprezece februarie... patru sute cincizeci de lire neto, plătibile în mâinile mamei, așa cum s-a stipulat.

— Frumoasă sumă! oftă Tata.

— Da, destul de rotunjoară, admise Adam. Dar am putea s-o mărim.

Schițând un zâmbet în fața perplexității și aerului serios al Tatii, el explică:

— Dacă am prelungi polița de asigurare actuală, lucru pe care l-aș putea aranja ușor, suma plătabilă la vârsta de șaptezeci și cinci de ani sau la moarte, dacă aceasta intervine mai devreme, s-ar ridica, împreună cu părțile de beneficiu, cam la șase sute de lire.

— Șase sute! îngână Tata. Asta înseamnă însă că n-am putea încasa banii acum.

Adam ridică din umeri.

— Dar nu-i pierdeți... „Stânca” e tot atât de solidă ca Banca Angliei. E o ocazie sigură. Ce zici, mamă?

Mama părea foarte nenorocită și își tremura mâinile în aer:

— Am spus și înainte... Nu-mi place să câștig bani de pe urma tatii... Nu pe calea asta.

— Lasă astea, mamă! făcu Adam cu un zâmbet indulgent. Am lămurit de mult treaba aceasta. Îți datorează acești bani pentru casă și masă. În plus, trebuie să te gândești la istoricul poliției. Când bunicul a contractat asigurarea, cu mulți ani în urmă, era o biată afacere cu o primă de cinci șilingi pe lună, la vechea Companie „Castle”. Și știi că se prescrisese și zăcea îngropată la Compania „Castle” când am transferat-o la „Stânca”. Ar fi rămas tot acolo dacă n-aș fi dezgropat-o și n-aș fi obținut de la McKellar, ca o favoare personală, să o accepte ca bază pentru o nouă asigurare asupra vieții bunicului.

Mama suspină, fără a spune nimic.

— Ai cere un comision pentru prelungire? întrebă Tata cu precauție.

— Bineînțeles, răspunse Adam râzând, fără a se arăta cătuși de puțin jignit. Afacerile sunt afaceri de la un capăt la altul al lumii.

Urmă o pauză de chibzuire; apoi Tata rosti cu prudentă hotărâre:

— Da... da, Adam. Cred că trebuie s-o prelungim.

Adam dădu din cap în semn de aprobare.

— Ești un om înțelept. Deschise geamantanul de la picioarele sale, scoțând un document împăturit: lată polița gata scrisă. Ți-o las, mamă. Fă-l pe bunicul s-o semneze înainte de șaptesprezece ale lunii.

— Da, Adam, răspunse Mama cu o umbră de remușcare în glas.

Convorbirea aceasta îmi lăsase o impresie adâncă despre priceperea în afaceri a lui Adam, cu toate că nu înțelesesem nimic din ea. Mai târziu, când Tata se întoarse la serviciul său, Adam găsi răgaz pentru a schimba câteva cuvinte cu mine, înainte de a pleca spre a prinde expresul de la ora două și jumătate.

— Sper că ai să mă însoțești până la gară, Robert, îmi spuse el, sculându-se de la masă și scobindu-se în dinți. Adăugă apoi, privindu-mă vesel și prietenos cu ochii lui mici: Vreau să-ți fac un mic cadou în amintirea primei noastre întâlniri. Vezi asta? Apăsând pe cutiuța de monede atârnată de lanțul ceasului de buzunar, făcu să iasă o piesă de zece șilingi și mi-o arătă, ținând-o între degetul mare și arătător: Bani... proaspăt ieșiți de la monetărie... un articol foarte util, cu tot disprețul arătat pentru el de cei ce nu-l posedă. N-ar fi o idee rea să-ți dai seama de valoarea banilor cât timp ești mic, Robert. Să nu mă înțelegi greșit. Nu sunt zgârcit ca cei de aici. Îmi place să profit de banii mei... Să mănânc ce e mai bun, să port lucrurile cele mai bune, să trag la hotelurile cele mai scumpe, să fac pe toată lumea să alerge la porunca mea. Așa văd eu lucrurile. Cât despre ceilalți... Uită-te la bunicul... Nicio lăascaie de care să se bucure... numai brânză cu pâine în mansarda lui... depinzând de alții chiar pentru un pachetel de mahorcă...

Se opri, uitându-se la ceas și zâmbind în chip atât de molipsitor, încât nu mă putui împiedica să-i răspund cu un surâs.

Așteptându-l în vestibul, împărtășeam cu convingere părerile sale despre seriozitatea vieții și însemnătatea banilor. Râvneam la ziua când, cu buzunarele zornăind de bani, aveam să intru și eu într-un restaurant și să comand cu aere de lord un biftec, făcând chelnerii să gonească spre a-mi îndeplini ordinele. Tremuram de bucurie gândindu-mă la darul pe care avea să mi-l cumpere cu frumoasa piesă de zece șilingi.

— Nu te plictisește să-mi duci geamantanul? mă întrebă Adam în treacăt, în timp ce Mama îl ajuta să-și pună paltonul.

Îl asigurai de dorința mea fierbinte de a-l servi și apuca geamantanul lui moale, care părea să conțină niște bulgări, ce nu puteau fi nici cărți, nici dosare, și era mai greu decât bănuisem. Mama îl sărută încă o dată și pornirăm spre gară. Adam mergea cu pași elastici, iar eu, aproape alergând și schimbând mereu geamantanul dintr-o mână într-alta, căutam să țin pasul cu el.

— Acum spune-mi ce cadou ți-ai dori?

— Orice vrei tu, Adam, gâfâii eu politicos.

— Nu, nu – insistă Adam – trebuie să fie un lucru care să-ți placă, băiețelul meu!

Ce generos era! Ce înțeleghător! Văzându-mă încurajat în acest chip, îndrăznii să-mi exprim preferința. Lacul din parcul comunal era acoperit cu un strat de gheață netedă de zece centimetri, care „ținea” bine și, ducându-mă sau întorcându-mă de la școală, mă oprisem ca să-i observ pe patinatori cu ochii unui om pentru care o asemenea fericire era inaccesibilă.

— Mi-ar face plăcere o pereche de patine, Adam. Le-am văzut în vitrina lui Langland pe Strada Mare.

— A! Patine! Mă îndoiesc. Doar nu poți să patinezi vara!

Cu toată decepția mea, trebuia să recunosc logica argumentului său.

— O minge de fotbal ar fi mai potrivită, continuă el. Partea neplăcută e numai că trebuie s-o împărți cu ceilalți băieți. Scot sufletul din ea lovind-o cu picioarele, o sparg, o pierd. De fapt nu e niciodată a ta. Ce-ai zice de un briceag? sugeră apoi Adam, răspunzând unui salut de pe celălalt trotuar. Ba nu, ai putea să te tai. E primejdios. Alege-ți altceva!

Greutatea geamantanului mă trăgea la pământ; nădușeam în urma lui, cu genunchii muiați și cu un umăr atârând în jos.

— Nu-mi vine nimic în gând, Adam.

— Să-ți spun ceva! exclamă el, chibzuind. I-ar face plăcere mamei dacă ți-aș da un lucru util. De fapt – și aici entuziasmul îl făcu să vorbească mai repede – gândindu-mă mai bine, cred că am găsit lucrul potrivit!

— O, îți mulțumesc, Adam!

Speram să ajung încă viu la gară, cu povara pe care o duceam.

Se uită la ceas:

— Mai sunt încă două minute până la plecarea trenului. Repede, băiete! Și nu ciocni geamantanul!

O luă grăbit înainte, în vreme ce eu urcam anevoie scările gării în urma lui. Trenul era tras la peron. Adam sări într-un compartiment de clasa întâi pentru fumători, apucă geamantanul, pe care i-l cedai cu un oftat de ușurare, și-l făcu să dispară în fundul compartimentului. Apoi se aplecă pe fereastră și-mi puse în palmele mici și umede un calendar masiv de alamă, cioplit grosolan ca un bulgăre de minereu și sclipitor ca broșa Mamei, cu butoni pentru a întoarce zilele săptămânii și cu inscripția frumos gravată:

COMPANIA DE ASIGURĂRI „STÂNCA“

Semper Fidelis

— Iată, spuse Adam, ca și cum mi-ar fi înmânat giuvaerele coroanei. Nu e minunat?

— O, da! Îți mulțumesc, Adam, îi răspunsei consternat.

Conducătorul fluieră. Plecase.

Ieșii din gară plin de recunoștință față de Adam, dar oarecum nemângâiat și puțin uimit de acest nou bun al meu și de strania rapiditate cu care se desfășurase ziua aceea. Când ajunsei acasă, urcai scările și-i arătai bunicului trofeul meu. Îl privi în tăcere, ridicând ciudat din sprâncene.

— Nu e de aur, nu-i așa, bunicule?

— Nu, spuse el. Dacă vine de la Adam, poți fi sigur că e de alamă.

Tăcui un moment, recitind inscripția.

— Bunicule, are vreo legătură cu polița dumitale?

Se făcu stacojiu la față, luând o expresie mâhnită, jignită și furioasă. Îmi răspunse cu glas tare:

— Să nu mai pomenești niciodată în fața mea de această pungășie, sau îți sucesc gâtul...

Urmă o tăcere. Bunicul se ridică și începu să măsoare agitat odaia în lung și în lat. La urmă rosti pe un ton solemn și indignat:

— Cea mai mare crimă din lume... viciul de neiertat... ESTE MESCHINĂRIA!

Cu o expresie amară la început, apoi ironică și pe urmă liniștită, el repetă de câteva ori această maximă. În sfârșit, regretându-și parcă ieșirea, se întoarse către mine scrutându-mi mutra plouată:

— Vrei să mergi la patinaj?

Cu inima friptă, îi răspunsei:

— N-am patine, bunicule.

— T-ț-ț! Nu te da bătut așa repede. Vom vedea ce se poate face.

Folosind un moment când terenul era liber, el coborî în pivnița din dosul bucătăriei și se întoarse sus cu o ladă plină de vechituri: cuie, buloane, clanțe de ușă și patine ruginite, care – întrucât nimic, repet, nimic nu se arunca în casa aceasta – se adunaseră în cursul multor ani. Șezând în fotoliul lui, cu pipa în gură, în timp ce eu mă ghemuisem descălțat pe podea, el mânuia o cheie, încercând să potrivească pe ghetele mele cea mai mică pereche de patine. Eram foarte decepționat văzând că nu reușește. Când totul părea pierdut, descoperi însă pe fundul lăzii o pereche de patine de lemn care aparținuseră lui Kate când era mică. Ce bucurie! Înșurubate în tocurile ghetelor mele, se potriveau perfect. Ne lipseau, ce e drept, curelele, dar bunicul avea destulă sfoară groasă care putea face același serviciu. Deșurubă patinele, mă puse să mă încălț cu ghetele, și pornirăm grăbiți spre lac.

Priveliștea era plăcută și antrenantă: o întindere de gheață lungă de vreo jumătate de kilometru și lată de un sfert, înțesată de o mulțime care se avânta, alerga, se poticnea, se mișca plină de bucurie, desenând figuri complicate, ciocnindu-se, căzând și ridicându-se din nou – toate acestea sub un cer albastru, senin, către care se înălțau neîncetatul sunet cristalin al gheței și strigătele patinatorilor.

Bunicul îmi fixă patinele și începu să mă învețe, cu răbdare și cu multe explicații științifice, cum să-mi păstrez echilibrul. Umbla greoi, lângă mine, conducându-mă, și sprijinindu-mă, până când fui în stare să mă țin singur pe picioare. Se retrase atunci pe mal, lângă demnul Boag și Peter Dickie, își aprinse pipa și mă urmări cu privirea.

Încântat de această nouă formă de mișcare, înaintam pe gheață împleticindu-mă. Într-un colț liniștit al lacului, câțiva patinatori buni așezaseră pe gheață o portocală, care făcea o pată de culoare vie pe suprafața cenușie, și executau figuri în jurul ei. Domnișoara Julia Blair și, spre mirarea mea, Alison Keith și maică-sa se aflau printre ei. Amândouă patinau, în adevăr, foarte bine. Deodată, Alison se apropie de mine și, așezându-și brațele cruciș, mă apucă de amândouă mâinile. Prințând, prin imitație, ritmul mișcărilor ei, pe când mă pilota în jurul lacului, începui să fac progrese reale. La mulțumirile mele, ea răspunse cu un zâmbet, dând ușor din cap. Se repezi apoi spre maică-sa și spre portocală. În timpul înconjurului făcut cu mine, ea nu scosese niciun cuvânt.

Mai târziu, bunicul mă chemă la mal, cu zâmbetul lui enigmatic.

— Ei, îți place?

— O, bunicule, e splendid, pur și simplu splendid!

Seara, acasă, pe jumătate adormit, îmi revizuiesc o părere... La urma urmei, nu am nevoie de chelneri care să gonească la porunca mea. Câtă plăcere mi-a fost dată

cu acele patine vechi și cu legătura de sfoară a bunicului! Păcat numai că nu m-am întâlnit pe gheață cu Gavin. Da, bunicuțo, voi fi cuminte mâine. Îmi pare rău că am fost ingrât și fângăduiesc că de-acum încolo n-o să-mi uit rugăciunile. Acum însă... acum, am adormit.

CAPITOLUL VIII

Primăvara sosi repede în anul acela și cei trei castani din fața casei își agitau panașurile albe sub ochii unui băiat amețit de libertate, îmbătat de bucurii strănii și nevisate.

La cincisprezece aprilie, bunica plecă, potrivit obiceiului ei, spre a petrece câteva luni la neamurile ei din Ayrshire. După cum am amintit, ea împărțea anul în mod egal: toamna și iarna la Levenford, primăvara și vara, „lunile de creștere”, la Kilmarnock.

Progresasem, ea și cu mine, în solemnele noastre închinăciuni intime. Nimeni – și trebuie să stăruie asupra acestui lucru – nu ar fi putut fi mai reținut decât bunica în mânuirea situației delicate în care mă aflam. Ca membră ferventă a sectei puțin numeroase, dar pasionate, la care soțul ei o făcuse să adere, ținea morțiș la convingerile ei, dar nu încercă niciodată să mi le impună. Atitudinea ei rămânea totdeauna în limitele stricte ale unei speranțe răbdătoare. Acțiunea ei cea mai intensă se producea duminicile, după cină. Mă lua atunci în camera ei, punându-mă să citesc cu glas tare, stând la picioarele ei, bucăți alese din scriptură. Aproba povestirea mea despre războiul dintre Saul și David, legănându-se ușor în balansoarul de lângă geam, pe care muștele bâzâiau amorțite. Urmărea jos, în stradă, obișnuita plimbare de duminică a oamenilor spre cimitirul din Drumbuck, sugând în același timp nu pastilele plate și moi alese cu statornicie de bunicul, ci o „imperială” rotundă și tare, care-i clămpănea multă vreme în gură. (Caracteristicile opuse ale dulciurilor preferate de cei doi străbunici ai mei simbolizau exact, pe cât mi se părea, deosebirea dintre ei doi.) Din timp în timp, mă întrerupea din citit spre a-mi ține câte o predică despre traiul bun și primejdia de constipație, sau spre a mă îndemna stăruitor să mă împotrivesc cu hotărâre satanei.

Satana, necuratul, Lucifer sau, cum îl mai numea, fiara era pentru bunica un dușman personal, care stătea veșnic, scrâșnind din dinți, alături de cel drept; și cum, într-adevăr, teologia ei severă îmi întărea pe nesimțite învățătura anterioară, diavolul începu să devină în ochii mei o înfiorătoare realitate.

În serile acelea de iarnă, când bunica lipsea de acasă pentru vreo activitate religioasă, aveam obligația să duc sus, în patul nostru, un vas de gresie cu apă fierbinte, ca să-l încălzesc, iar dacă nu se întorcea până la opt, să mă dezbrac și să mă retrag în singurătate. Palierul de sus nu era niciodată bine luminat și deseori

bunicul lipsea și el, fiind dus, firește, nu la biserică. Pe când eram culcat în întunecimea plină de șoapte a camerei și amenințat din toate părțile de pereții sumbri și de scârțâitul lemnăriei, simțeam cu nervii încordați că nu eram singur. Necuratul era și el acolo, ascuns în șifonierul bunicii, gata să mă strângă în ghearele sale în clipa în care atenția mea ar fi slăbit.

Clipe lungi de spaimă, în care stăteam nemișcat și cu suflarea oprită, treceau până când, în cele din urmă, simțeam că nu mai pot răbda. Cu bruma de curaj pe care sfiala mea naturală mi-o lăsa, săream din pat și mă repezeam în fața înfiorătorului dulap. Acolo, tremurând din tot corpul – mică făptură albă, palid luminată de licărirea slabă ce venea de la felinarul din stradă – îmi ridicam glasul înfiorat spre a goni duhul rău:

— Ieși de acolo, satano! Cunoscut numărul¹ fiarei.

Apoi, crucindu-mă de trei ori, pentru mai multă siguranță, deschideam repede ușa. O clipă, inima îmi stătea în loc... dar nu, nu era nimic acolo, afară de contururile confuze ale rochiilor bunicii. Oftând ușurat, mă întorceam și mă vâram sub plapumă.

Bunica nu bănuia nimic despre aceste conflicte nocturne; cred însă că era mulțumită de felul plin de tact în care îmi forma spiritul meu gingaș și neștiutor. Când plecă la Kilmarnock, cu o bonetă nouă pe cap, îmi puse în palmă o monedă de o jumătate de șiling și, storcându-mi făgăduiala că-mi voi lua doctoria, murmură, după multe recomandări și îndemnuri la „perseverență”:

— Când mă voi întoarce, pușorule, vom vedea ce avem de făcut pentru tine.

Inima mi-era plină, ca o fântână, de dragoste pentru bunica. Totuși, absența ei îmi dădea un ciudat sentiment de ușurare, care crescuse când Mama îmi instală un culcuș după o perdea în firida din bucătărie. O, ce dulce era intimitatea acestui colțisor! Aveam aproape o odaie a mea.

Bunicul părea ușurat și el. Prima lui acțiune fu de a lua sticla mare cu doctoria lăsată de bunica și de a o vărsa pe fereastră cu un zâmbet impenetrabil. Aproape imediat, ferigile de pe stratul de sub fereastră pâliră și se uscară, ceea ce-l făcu pe Murdock să se încrunte și să bodogănească – firește, fără temei – împotriva apucăturilor intime ale bunicului.

Dar puțin importă; menajul din Lomond View își găsi o vremelnică liniște o dată cu miracolul renașterii pământului cenușiu. Liniștit de pacea ce domnea pe palierul de sus, bunicul se ducea tacticos în fiecare zi pe pajiște, ca să-l bată pe Boag, șelarul, la bile. Tata își puse un înveliș alb pe șapca lui de uniformă și mă luă efectiv într-o după-amiază de duminică la uzina de apă, ca să admir, peste balustrada vopsită în

¹ Aici, în sens de număr magic, din vechile practici oculte. (n.t.)

roșu, marele rezervor și locuința cochetă pe care nădăjduia să o ocupe atunci când domnul Gleghorn, directorul, avea să iasă la pensie. Mama, mai puțin preocupată, încetă cu nesfârșitele ei calcule meticuloase în bani mărunți spre a face față cheltuielilor cu ceea ce primea. Iar Murdock, când își rădea dimineața tuleiele de pe bărbie, putea fi auzit intonând răsunător: „Mi-e dragă o fată de muntean, o blândă, dulce fată”. Numai Kate părea tulburată, înfuriată chiar de seva care fierbea în plante, de zborul repezit al rândunelelor ducând fire de paie sub streșini, de încântătorul nechezat al unui armăsar, ce se auzea din depărtare, de la ferma lui Snoddie.

Înainte de a destăinui propria mea bucurie, trebuie să caut a pătrunde, cu duioasă grijă, enigma care se cheamă Kate.

Stăm în cea mai deplină armonie, cu fereastra deschisă, la desertul prânzului nostru. Mireasma liliacului înflorit din spatele casei adie până la noi. Mama, care nu suferă să vadă că ceva a rămas nefolosit, pescuiește cu lingura de servit ultimele trei prune fierte rămase stinghere pe fundul castronului.

— Cine le vrea? întreabă ea. Sunt foarte bune pentru a curăți sângele, primăvara.

Încearcă să le ofere lui Kate, care stă îmbufnată, și, neprimind niciun răspuns, le lasă să cadă pe farfuria lui Murdoch. Kate sare în sus ca înțepată; umflăturile de pe frunte i se aprind ca niște pete de migrenă și țipă isteric:

— Eu nu însemn *nimic* în casa asta! Și totuși câștig și eu... aducând bani buni... învățând de dimineață până seara pe copiii aceia puturoși. Nu mai vorbesc niciodată, nu, niciodată cu vreunul din voi.

Se repede pe ușă afară. Mama, speriată, se ține după ea, întorcându-se după un minut, respinsă. Clatină din cap și oftează:

— Ciudată fată mai e Kate!

Murdoch se declară gata să cedeze cu mărinimie prunele. Mama însă prepară panaceul ei universal, o ceașcă de ceai, trimițându-mă să i-l duc lui Kate în cameră. Mă alege pe mine pentru că, desigur, nu eu am putut-o jigni.

O găsesc pe Kate trântită pe pat, scăldată în lacrimi, topindu-se de jale și bocindu-și propria soartă.

— Toți mă urăsc, toți, fără excepție!

Deodată se ridică în capul oaselor și își întoarce spre mine obrazul răvășit de plâns:

— Spune-mi, dragul meu, mă găsești, într-adevăr, atât de urâtă?

— Nu, Kate, nu... nici vorbă de așa ceva! îi răspund, mințind de frică.

— Maică-ta era mult mai drăguță decât mine, ba de-a dreptul încântătoare, făcu ea, dând cu tristețe din cap. Și am un nume atât de groaznic! Dă-ți seama... Kate.

Cine s-o poftescă pe *Kate* la o plimbare cu barca într-o seară cu lună plină... sau la muzicanții de pe malul apei? Dacă mă întâlnești vreodată cu un tânăr necunoscut, spune-mi Irina. Promite-mi asta!

Îi promit conștiincios, dar plin de uimire. În alte privințe, *Kate* e atât de cumpănită: învățătoare serioasă, bine apreciată la Școala normală, jucătoare bună de hochei, pricepută la tricotat, membră a Institutului femeilor. Posedă în cel mai înalt grad acea minunată însușire a scoțienilor: tenacitatea. În lupta împotriva lindinilor din părul elevilor ei nevoiași, ea, care e de o curățenie atât de riguroasă, se trezește adesea cu vermină, fiind silită, de câte ori se întoarce de la școală, să stea și să-și scuture în baie îmbrăcămintea, cu fața, pălită, de scârbă, dar fără a se plânge. Străinii spun cu un ton elogios despre *Kate*: „Ce fată demnă!” Lui *Kate* îi datorez dinții mei sănătoși, căci atunci când, cu o lună în urmă, începuseră să se strice, m-a dus, fără a scoate un cuvânt, la domnul Strang, dentistul din Levenford. Tot ea e aceea care îmi dă să citesc cărți bune din mica ei bibliotecă, cum ar fi *Ivanhoe* și *Hereward cel treaz*¹. Știu însă că în același raft există – căci le-am citit pe nerăsuflăte din scoarță în scoarță – cărți în care frumosul erou oacheș îngenunchează în ultimul capitol, cu un murmur șovăielnic, în fața dulcei făpturi femeiești, înveșmântate în mătase albă și pe care până atunci o nesocotise...

— Ei, *Robie* – zice *Kate*, punând capăt cu un oftat întrevederii noastre – cred că dacă e vorba să putrezim, e indiferent dacă suntem aici sau în altă parte.

Când cobor, îi spun Mamei că i-au trecut toanele lui *Kate*. Dar nu este așa. Timp de două săptămâni, ea își limitează conversațiile familiale la comunicări mângălite pe fițuici de hârtie. Se ceartă violent cu cea mai bună prietenă a ei, *Bessie Ewing*, astfel încât *Bessie*, buna, mioapa *Bessie*, vine seara târziu pentru a avea lungi convorbiri confidențiale cu Mama în taina încăperii de lângă bucătărie. *Bessie*, care a răbdat toanele lui *Kate* de pe vremea când erau colege la școală, e o fată deșteaptă, dintr-o familie de oameni cumsecade din cartierul *Knoxhill*. Lucrează la centrala telefonică locală, iar în fiecare duminică îmbracă uniforma albastră și roșie a Armatei Salvării². Scundă și anemică, dar cu un păr frumos și vaporos, ea are o fire angelică și un fel al ei de a se uita la *Murdoch* când se întâlnesc în bucătărie.

Acum o aud spunând Mamei pe un ton serios:

— Vă asigur, doamnă *Lecke*, că sunt îngrijorată. Nimic n-o interesează. Dacă am putea s-o convingem, cel puțin, să învețe să cânte din mandolină... sau chiar din banjo...

Ca mic pârător ce sunt, dau goană la bunicul ca să-i duc vestea:

¹ Romane istorice, primul de *Walter Scott*, al doilea de *Charles Kingsley*. (n.t.)

² Asociație religioasă. (n.t.)

— Bunicule! Bunicule! Kate o să învețe să cânte din banjo!

Bunicul face ochi mari la mine, strâmbând ironic din buze:

— Mă tem, dragul meu, că instrumentul ăsta n-o va ajuta prea mult.

Mă uit la el nedumerit; poate vrea să spună că ar face mai bine să învețe să cânte la pianina din salon: „Frații McKillop, model mare cu cadru de fier”. Dar n-are a face; ridic capul și pornesc ca o săgeată, numai de dragul alergatului. Fac curse pentru toată lumea: pentru doamna Bosomley, care, la întoarcerea mea, mă răsplătește cu surâsul ei matur și cu o bucată de pâine prăjită, unsă cu bovril¹ la vederea căreia îmi lasă gura apă. Uitând de poziția mea precară de mic paria, abia recunoscut de alții și suspendat deasupra necunoscutului, mă simt fericit... fericit pentru că-l iubesc pe Gavin și sunt iubit de el.

Gavin și cu mine începuserăm să cutreierăm dealurile. Erau expediții curajoase, pe lângă care escapadele anterioare cu bunicul păreau, în adevăr, copilărești. Gavin căuta fără preget și cu patimă singurul specimen de ou care lipsea din colecția sa: oul de fluierar, cea mai rară pasăre din Winton. În timp ce colindam pădurile de la poalele colinei, umblând aplecați în căutarea unui asemenea ou, el avea răbdarea să mă instruiască: găsea și-mi arăta, în locuri ascunse și inaccesibile, toate cuiburile mai obișnuite; dădea la o parte crengile unui măceș, murmurând liniștit: „sturz-de-vâsc cu cinci ouă”, iar eu scrutam blidul făcut cu îngrijire din paie și noroi, în care zăceau, fragile și calde, ouăle albastre cu pete închise. Mă iniție în arta subtilă a golirii ouălor prin suflare. Mă făcu să mă leg prin jurământ de pădurean că nu voi lua niciodată mai mult de un ou dintr-un cuib și se îngălbeni la față de mânie pomenindu-mi despre băieții care furau toate ouăle, făcând pasărea-mamă să părăsească acel cuib.

Apoi ne urcarăm pe colina de lângă Drumbuck. Descopeream un ținut nou, unde adia o boare dulce, care-mi răcorea obrazii ca apa de izvor. În depărtare, sub noi, se desfășura panorama deschisă și vastă a lumii, străbătută de drumuri albe și despicată de estuarul Clyde-ului, o dungă lată și strălucitoare de argint, pe care pluteau vapoare micuțe. Orașul Levenford era ascuns sub un văl de ceață, din care răsărea cocoșa rotundă a Stâncii Castelului – Castle Rock. Casele pitice ale satului Drumbuck se pitulau până departe în vale, la picioarele noastre. Fâșii verzi se desfășurau către apus și, urmărind cu privirea aceste pășuni, zării o formă mare și înaltă ridicându-se, colțuroasă și vânăta, până în văzduh, deasupra norilor albi ce goneau.

— Privește, Gavin, privește! strigai eu strident, lipindu-mă de el și întinzând degetul spre munte.

¹ Extract de carne (n.t.)

Confirmă solemn din cap:

— E Piscul!

Nu mă săturam să privesc. El însă mă trase mai departe, prin fața casei văruite a unei ferme dintr-o vâlcea a colinei, în jurul căreia erau grupate în careu grajdul de vaci și acareturile. Un miros de vite și de paie venea din curtea fermei; o tufă de grozămă, cu florile ei de un galben-aprins, umbrea tinda din spatele casei. Ploierii se roteau pe deasupra capetelor noastre, iar albinele zumzăiau în jurul tufelor sclipitoare de drobiță, în timp ce străbăteau pajiștile fermei, unde vacile stăteau culcate la umbră, toate cu capul în aceeași direcție; rumegau alene și goneau muștele cu o mișcare din urechi, privindu-ne pieziș cu ochii lor mari și umezi.

La capătul câmpului, începurăm să urcăm anevoie spre vârfurile mai înalte.

Ținutul unde mă duse Gavin se găsea aproape de cer – o sălbăticie plină de melodii, mlăstinoasă pe alocuri și brăzdată de stânci de calcar. Înaintând cu spinările aplecate și căutând cu ochii printre tulpinile de poroinic și de trifoiște ale paraginii, păream să ne ferim de norii pufoși care goneau în văzduh deasupra capetelor noastre. Din când în când, Gavin se oprea, arătându-mi tăcut vreo plantă rară: rouacerului, care prinde insecte în firele ei lipicioase și le mistuie, sau albina¹, cu parfumul ei nespus de pătrunzător. Odată, o viperă ne tăie drumul și, înainte ca să pot striga, Gavin îi strivi capul cu tocul bocancului. Îmbucurăm mâncarea rece adusă cu noi, odihnindu-ne pe o lespede netedă, numită Piscul Vânturilor, unde ajunserăm de-abia după o cățărătură amețitoare.

Timp de o lună, Gavin căută, cu toată iscusința și hotărârea lui, oul dorit – dar în zadar. Într-o după-amiază, pe când ne întorceam descurajați din locul cel mai îndepărtat pe care-l atinsesem vreodată, rămăsei în urmă lângă o mlaștină acoperită de papură. În chip ciudat, aceste mlaștini de locuri înalte și vietățile ce mișunau în ele începuseră să mă intereseze. Mă aplecai ca să prind în mână niște mormoloci. Deodată, ca într-un vis, ochii îmi căzură pe un mic așternut răvășit de paie groase, așezat pe un petic de mușchi la marginea mlaștinii. Pe paie zăceau trei ouă mari, de un verde-auriu, cu pete purpurii.

Strigățul pe care-l scosei opri în loc mica siluetă neagră a lui Gavin, ce se profila la orizont. Era obosit, dar mișcările sălbatice pe care le făceam cu brațele îl hotărâră să se întoarcă cu pași greoi. Mut de emoție, îi arătai cu degetul peticul de mușchi. Nu puteam vedea fața lui Gavin, dar, din faptul că încremenise brusc, înțelesei că găsisem în sfârșit cuibul.

— Țsta e! strigă el, intrând în apă până peste marginea bocancilor și întorcându-

¹ Plantă ierboasă cu flori frumoase, care seamănă foarte mult cu o albină; crește prin locuri argiloase, pe coaste și râpe cu iarbă sau la marginea pădurilor. (n.t.)

se cu unul din ouă.

Ne așezarăm la marginea mlaștinii și, după ce puse oul să plutească în apă, spre a vedea dacă nu cumva era clocit, îl goli suflându-l cu cea mai mare grijă. După aceea mi-l puse în palmă.

— Ține! E minunat, nu-i așa?

— O adevărată minune! spusei eu încântat. Îmi pare atât de bine că l-am găsit, în sfârșit! După ce mă săturai să admir oul, i-l întinsei: Ia-l, Gavin!

— Nu.

Stătea cu privirea ațintită asupra ouălor rămase. Știam că ar fi primit mai curând să moară decât să se atingă de ele.

— E al tău, nu al meu.

— Nu spune asta, Gavin! E al tău.

— Ba nu, al tău! stăruie el cu stoicism. Tu l-ai găsit și ai dreptul să-l păstrezi.

— Nu l-aș fi găsit fără tine, pledai eu. E al tău și numai al tău.

— Ba al tău! insistă el, palid la față.

— Al tău! strigai eu.

— Al tău! murmură el.

— Ba al tău! făcui eu, gata să plâng.

Ne ciondănim cu deznădejde până când, în cele din urmă, căutând cu orice preț să-l fac să primească ouii, îi spusei tot adevărul:

— Gavin! Crede-mă! E un ou admirabil. Dar nu-l doresc. Nu am nicio colecție, iar tu ai una. Ceea ce mă interesează sunt broaștele, mormolocii, libelulele și altele de soiul ăsta! Dacă nu iei oul, îți jur că... îl arunc!

Convins, în sfârșit, prin această amenințare, se uită la mine cu ochii lui cenușii, care erau plini de lacrimi. Vocea îi tremura:

— Atunci, îl primesc, Robie. Dar nu degeaba; n-ar fi cinstit. Am să-ți dau în schimb ceva... un lucru al meu care știu că-ți place.

Înveli cu vată prețiosul ou, îl puse în cutia de colecționar și-mi aruncă un zâmbet – zâmbetul lui sfios și cam sumbru, care pornea de sub pleoapele-i pe jumătate închise și care îmi umplu inima de bucurie.

În aceeași seară plecai din camera lui cu un obiect ciudat, pe care mi-l dorisem încă din clipa când, sub îndrumarea lui Gavin, învățasem să-l mănuiesc. Era un vechi microscop de alamă, fost pe vremuri al surorii sale Julia, care, ca fată, urmasese un curs de științe ale naturii la Universitatea din Winton. Era un model simplu, dar avea două oculare și două obiective, iar lentilele, deși fixe, erau de marca Smith și Beck – căci chiar în privința lucrurilor mărunte, primarul Blair ținea la ce e mai bun. Instrumentul era însoțit de câteva preparate elementare și de o carte cu pagini îngălbenite și cu pete de rugină, al cărei prim capitol purta titlul: „Ce putem vedea

într-o picătură de apă”, iar al doilea pe acela: „Structura aripii de muscă”.

Așezai microscopul pe masa din odaia bunicului și, pe când acesta mă observa pe ascuns, începui să examinez cu pasiune lamele. De când legasem prietenie cu Gavin, bunicul îmi arătase oarecare răceală. Nimeni nu se ofensa mai ușor decât dânsul. Cred că în sinea lui, el aproba hoinărelile mele prin locurile mlăștinoase de pe coline, cum însă nu lua parte la ele, afecta o atitudine de dezaprobare și dispreț. Acum însă nu-și mai putu stăpâni curiozitatea.

— Ce bazaconie nouă ai mai adus acolo, Robert?

Faptul că-mi rostea numele întreg arăta că nu era în cei mai buni termeni cu mine. Îi explicai cu mult zel, și îndată el se așează lângă mine, lipindu-și un ochi de misteriosul tub, încurcându-se în punerea la punct, dar pretinzând a cunoaște perfect aparatul. Vedeam că-l incintă, și când mă întorsei după cină, îl găsii tot lipit de microscop, cu o expresie de fascinație pe față.

— Pe toți dracii! strigă el. Ai văzut gângăniile acelea din brânză?

Astfel începu pentru bunicul și mine o eră de minunate aventuri, în care ne avântam, cu aripi întinse, în necunoscut. Curând terminarăm cu îndreptarul îngălbenit al domnișoarei Julia Blair, și atunci bunicul, pornind ca un nou Huxley¹ la biblioteca de împrumut, aduse de acolo cărți mai serioase: *Biologia elementară* de Brooke, *Ierburile acvatice* de Steed și, cea mai însemnată dintre toate, *Fauna lacurilor, cu treizeci de planșe în culori*, de Grant. În timpul zilei, când eram la școală, el scormonea mocirlele din împrejurimi, iar seara, după ce isprăveam de învățat, ne așezam împreună ca să comparăm vietățile care se perindau pe sub lentila noastră magică cu ilustrațiile din cărți. Închipuiți-vă emoția noastră când identificam o amibă lentă sau urmăream uimiți învârtiturile unui rotifer. Nu uitați că nu împlinisem încă nouă ani și că nu stăpâneam încă pe deplin tabla înmulțirii.

O, eram îmbătat de minunile vieții care renăștea. Cuiburile erau pline de pui, care-și întindeau gâtul după hrană; un mânz stătea pe câmp, dincolo de castani; mieii behăiau lângă oi pe pășunile fermei lui Snoddie. În cărțile mele era un cuvânt pe care nu-l prea înțelegeam: „reproducere”. Unele din micile mele ființe se înmulțeau prin simplă diviziune, altele printr-un proces mai complex de împreunare. Simțeam nedeslușit că mă găsesc pe pragul unei mari descoperiri. Cine putea să-mi dezvăluie această taină? Dintre toți, poate Bertie Jamieson. Gavin plecase pentru o săptămână la Luss, fiind scos liniștit de la școală de atotputernicul său tată, pentru a profita de migrația de primăvară a somonilor în susul lacului. Mă întorceam acum în fiecare seară împreună cu Jamieson și aliații săi, dar, ajunși la locuința lui, aproape de bariera Drumbuck, ei mă păraseau, declarându-mi că sunt „prea mic” ca să-i

¹ Thomas Huxley (1825-1895), cunoscut naturalist englez. (n.t.)

însoțesc. Dispăreau apoi în spălătorie, încuind ușa după ei și închizând obloanele. Rămâneam trist afară, auzind zgomote și chicoteli în interiorul, desigur întunecos, al spălătoriei. Când ieșiră jenați într-o seară, Bertie îmi spuse că a doua zi mi se va face marea favoare de a mi se permite să intru și eu. Nu mai puteam de bucurie și-i spusei acest lucru bunicului, când ne așezarăm unul lângă altul în fața lamelor noastre.

— Ce-ai spus? făcu bunicul, sărind în sus, răsturnând prețiosul microscop și izbind cu pumnul în masă. N-ai să intri în spălătoria aceea decât peste cadavrul meu! Nu, niciodată, niciodată!

A doua zi, când ieșii de la liceu, bunicul mă aștepta afară. Mă apucă de mână, iar când Jamieson trecu alergând pe lângă noi, îi trase nenorocitului de băiat un ghiont care aproape că-l trânti la pământ. Pe când mă trăgea furios după el, nu puteam decât să constat cât de bizare și de nemaipomenite erau manifestările primăverii.

CAPITOLUL IX

Și totuși, primăvara continua.

Din Drumbuck Road pornea o fundătură scurtă și discretă, cu case mai mici, purtând numele înșelător de „Aleea Băncii”. Stradela aceasta distona oarecum cu distincția rigidă a căii vecine, care era locuită de notabilitățile și de funcționarii orașului, începând cu primarul și ajungând, după șeful gării și comandantul pompierilor, la însuși administratorul sanitar Leckie. În Aleea Băncii locuiau câțiva mecanici și lăcătuși de la fabrica de cazane. Nimeni nu-i vedea dimineața la cinci, când sirena îi scula din paturile lor; la ora prânzului însă, și iarăși seara, bocancii lor cu ținte sunau pe pavajul curat, iar salopetele lor murdare, mâinile și fețele înnegrite aduceau o notă tristă alături de șapca albă de uniformă și lucioșii nasturi de alamă ai domnului Leckie.

Erau oameni liniștiți, căci munceau din greu, și izbuteau, poate din cauză că salariile lor erau dureros de mici, să se distreze într-un fel al lor, care era foarte inofensiv. În fiecare după-amiază de sâmbătă, șepcile lor cadrilate în culori vii puteau fi văzute contopindu-se cu șuvoiul de oameni ce se scurgea, în așteptarea unor emoții plăcute, spre parcul Boghead, sediul echipei locale de fotbal. Gătiți și purtând hainele lor cele mai bune, ei plecau adesea cu trenul până la Winton, spre a lua un ceai cu pateuri cu carne și a petrece seara la Palatul de varietăți. Iar duminicile, pe vreme senină, hoinăreau seara liniștiți, în grupuri mici, pe drumurile de țară, în timp ce unul dintre ei improviză cu multă pricepere câte un cântec la acordeon sau muzicuță. Când, în prima perioadă a șederii mele la Lomond View, stam culcat seara simțind apăsarea întunericului și a respirației grele a buncii, o adiere de fum de țigară sau crâmpetele unei melodii vesele și glumețe, care

pătrundeau prin fereastra deschisă, mă făceau să mă ridic în pat și să zâmbesc, nevăzut, constatând liniștit că în lume totul e încă în regulă.

Unul dintre acești cazangii, pe numele de Jamie Nigg, începuse să-mi dea dovezi de atenție. Era un om scund, de vreo treizeci de ani, cu umeri grei, mâini late care se bălăbăneau și ochi mari, melancolici. Cu o stranie intuiție, înțelesei că era trist din pricina picioarelor sale, care erau teribil de strâmbe, formând un oval desăvârșit, și, deși prin felul său de a umbla făcea tot ce putea pentru a-și ascunde cusurul, acesta era destul de neplăcut spre a amărî chiar și inima cea mai curajoasă. Când fugeam înapoi la școală, după ora prânzului, acest cazangiu cu picioarele crăcănate mă oprea adesea, măsurându-mă cu ochii lui iscoditori de prepelicar și frecându-se ușor pe obraz cu palma lui noduroasă; deși se rădea în fiecare zi, iuțeala cu care-i creștea barba așternea o umbră plumburie pe obraji și bărbia lui.

— Ce mai faci?

— Foarte bine, Jamie.

— Toată lumea-i sănătoasă acasă?

— Da, mulțumesc, Jamie.

— Domnul Leckie și familia?

— Da, Jamie.

— Murdoch trebuie să-și dea în curând examenul?

— Așa e, Jamie.

— Bunică-ta e tot plecată?

— O, da, Jamie.

— L-am văzut pe bătrânul tău bunic duminică pe pajiște.

— Zău, Jamie?

— Arată bine.

— Da, Jamie.

— E o zi frumoasă.

— Așa e, Jamie.

Aici conversația se întrerupea. După o pauză, Jamie își băga mâinile în buzunar scoțând un gologan pe care, cu un zâmbet aproape imperceptibil, mi-l punea în mână, însoțindu-l cu una din cele mai vechi și mai hazlii glume din Levenford:

— Nu-l cheltui tot într-o singură prăvălie.

Și pe când mă îndepărtam țopăind, cu banul în mână, el rămânea nemișcat, cu picioarele lui arcuite, strigându-mi:

— Respectele mele la toată lumea de acasă.

În mod vag, atribuiam atenția pe care mi-o arăta Jamie faptului că, tot astfel ca primarul, domnișoara Julia Blair și alți oameni din oraș care-mi dăduseră dovezi de bunătate, o cunoscuse pe maică-mea. În adevăr, cuvintele banale, dar atât de

binefăcătoare „am cunoscut-o pe maică-ta“, reveneau adesea, în timpul copilăriei mele, asemenea unei fraze ce se repetă într-o bucată de muzică banală, dar ciudat de emoționantă. Ele trezeau totdeauna în mine un simțământ de liniște și de încredere în bunătatea inerentă oamenilor și vieții.

De obicei însă eram prea grăbit să mă reped la prăvălia domnișoarei Tibbie Minns și la borcanele ei de sticlă cu acadele roz, vărgate, pentru a mai chibzui asupra cauzelor atenției lui Jamie. Experiența mea cu piesa de o jumătate de liră a lui Adam mă făcuse cam neîncrezător. Dacă nu mi-aș fi cheltuit gologanul, el ar fi fost, desigur, descoperit de cineva, sau mi-ar fi căzut seara din buzunar, când îmi scoteam pantalonii, rostogolindu-se din firida mea, peste linoleumul lucios, până în dreptul Tatii, care s-ar fi aplecat ca să-l ridice, cu intenția lăudabilă de a-l „pune deoparte“ pentru mine. De altfel, organismul meu de animal tânăr și prost hrănit țipa după zahăr. Fiarele câmpiilor și ale pădurilor pier în mijlocul belșugului aparent, dacă sunt lipsite de anumite substanțe simple și, cum s-ar crede, neînsemnate. Când îmi aduc aminte de chinurile pe care mi le pricinuia foamea pe jumătate potolită și de neliniștea ce mă cuprindea în după-amiezele din copilăria mea, îmi dau seama că și eu aș fi pierit dacă n-aș fi avut parte de liniștea pe care zaharicalele domnișoarei Minns o răspândeau în tot corpul meu.

În ultima sâmbătă a lunii mai îl întâlnii pe Jamie nu din întâmplare, ci pentru că mă aștepta de fapt la colțul Aleii Băncii, ferchezuit și purtând hainele sale bleumarin, pantofi galbeni și o șapcă cu pătrățele roșii și negre.

— Vrei să vii cu mine la meciul de fotbal?

Inima îmi crescuse în piept de această neașteptată năvală de bucurie, căci în lipsa prelungită a lui Gavin, care era plecat cu tată-său la Luss, după-amiaza aceea se anunța goală și monotonă pentru mine. Meciul de fotbal! Marea întâlnire de jucători adulți, pe care n-o mai văzusem niciodată și nici nu speram s-o văd!

— Să mergem atunci, spuse Jamie Nigg, mișcându-și în cercuri pantofii galbeni.

Stătui lângă Jamie și grupul lui de prieteni, lipit de frânghia ce înconjura arena Boghead, și răgușii de strigăte entuziaste în fața tricourilor colorate ce alergau și se amestecau pe iarba verde. Echipa din Levenford juca împotriva celui mai detestat rival al ei, clubul din orașul vecin, Ardfillan. N-au existat niciodată așa escroci, așa brute, așa criminali ca indiviziiăștia din Ardfillan, cunoscuți sub porecla de „Mâncătorii de peltea“ din cauza obiceiului lor rușinos de a permite băieților mici să pătrundă în incinta lor, dacă ofereau în loc de bani borcane goale de gem, pe care clubul le vindea apoi la depozitul de vechituri. Slavă Domnului că dreptatea învinse! Levenfordul ieși biruitor!

După meci, Jamie și cu mine ne întoarserăm pe jos acasă într-o splendidă dispoziție camaraderească. Când ne apropiarăm, cu sângele încă înfierbântat, de

punctul unde drumurile noastre se despărțeau, Jamie dădu la iveală un pachet care-l stingherise toată după-amiaza. Era roșu în obraz și răgușit pe neașteptate.

— Dă asta din partea mea lui Kate.

Mă uitai la el, complet năucit. Kate! Kate a „noastră“! Ce legătură avea ea cu noi și cu noua și frumoasa noastră prietenie?

— Da – adăugă el, mai roșu decât oricând – pune-i-l doar în cameră.

Făcu stânga împrejur și mă lăsă cu pachetul în brațe.

La Lomond View, Kate nu era de văzut; Murdoch ședea singur în bucătărie, bombănind și gemând în fața cărților sale. Urmând instrucțiunile lui Jamie, dusei deci marele pachet lunguiet, învelit în hârtie, în odaia lui Kate, punându-l pe scrinul ei. Nu intram în această cameră decât la invitația lui Kate. Cuprins acum de curiozitate și oarecum conștient de privilegiul pe care mi-l conferea misiunea mea specială, zăbovii cercetând cele câteva flacoane cu loțiuni și borcănașul cu alifie pentru obraz de lângă oglindă. Era acolo și un teanc de broșuri. Le luai în mână și citii titlurile: *Frumusețea feței fără operații desfigurătoare, Metoda doamnei Bolsover sau cum să ne înfrumusețăm bustul în douăsprezece lecții*. O alta, cu un titlu misterios, care mă intrigă: *Fetelor! De ce să rămâneți de căruță?* Mă pregăteam să mă adâncesc în această lectură, când ușa se deschise și Kate intră.

Obrazul ei cu pielea crăpată se făcu roșu de furie, iar vinele de pe frunte i se umflară într-o clipă. Nu putui să mă salvez decât datorită bunei inspirații de a exclama repede:

— O, Kate! Am ceva pentru tine, o adevărată surpriză!

Roșie până la urechi și cu privirea încă mânioasă, ea se opri.

— Ce e? Întrebă bănuitoare.

— Un cadou, Kate, răspunsei, arătând cu degetul pachetul de pe scrin.

Îl privi cu neîncredere; apoi, oprindu-se doar spre a-mi adresa o muștrare timidă, zise:

— Să știi, Robert, că nu trebuie să intri niciodată, dar absolut niciodată neanunțat în odaia de culcare a unei doamne!

Se apropie de pachet, îl ridică, se așeză cu el pe pat și, în timp ce stăteam observând-o, desfăcu ambalajul, scoțând la iveală o frumoasă cutie legată cu panglici, care conținea un kilogram și jumătate de bomboane scumpe de ciocolată. Eram convins că nu primise niciodată în viața ei un dar atât de frumos. O felicitai, aplecându-mă deasupra cutiei cu un aer de complicitate.

— Nu sunt minunate, Kate? Sunt de la Jamie. M-a luat după-masă la meci. Știi: Jamie Nigg.

Un amestec ciudat de sentimente, făcut din uimire, plăcere și dezamăgire, se putea citi pe obrazul lui Kate. Spuse mai degrabă cu trufie:

— A, el! Trebuie să i le înapoiez.

— O, să nu faci asta, Kate! L-ai jigni pe Jamie. Afară de asta...

Înghiții în sec.

Kate zâmbi fără voie; și când zâmbea, chiar și în chipul acesta scurt și sec, era surprinzător de plăcută la vedere.

— Bine. Poți să iei una. Eu însă nu mă ating de ele.

Nu zăbovii să mă folosesc de autorizația ei, mușcând îndată dintr-o bomboană cu o savuroasă cremă de portocale, care-mi umplu gura de o aromă delicioasă.

— Sunt bune? Întrebă Kate, înghițind la rândul ei într-un chip ciudat.

Eu scoteam sunete nearticulate.

— Păcat că vin de la Jamie! Aș fi preferat pe oricare altul! exclamă Kate.

— De ce? o contrazisei cu sinceritate. Jamie e omul cel mai strașnic pe care l-ai putea întâlni. Trebuia să-l fi văzut la meci împreună cu toți prietenii săi. Cunoaște și pe centrul înaintaș al echipei noastre.

— O, nu e decât un simplu cazangiu! Și, afară de asta, se spune că-i place câte o picătură.

Înțelegând că era vorba de puțin whisky, citai cu convingere cuvintele bunicului despre această temă:

— Nu-i mai rău din cauza asta, Kate.

— Ei bine, atunci... — și Kate se îmbujoră din nou, încurcată — picioarele lui...

— Nu te gândești la picioarele lui, Kate, insistai eu serios.

— Picioarele sunt prea importante ca să nu te gândești la ele. Mai ales când te plimbi cu cineva.

Tăcui, speriat.

— Îți place altcineva, Kate?

— Ei... da...

Privirea lui Kate alunecă visătoare peste broșura *De ce să rămâneți de căruță?* și se pierdu în meditații romantice. Profitai de îngândurarea ei, ca să aleg o nouă bomboană de ciocolată.

— Bineînțeles, am primit o mulțime de cereri, cel puțin câteva, în orice caz două-trei. Dar nu vreau să mă laud cu ele. Acum vorbesc mai mult sau mai puțin despre idealul meu. Un bărbat mai copt, oacheș, instruit, elocvent... ca pastorul Sproule, de pildă.

Mă uitai cu gura căscată la Kate: pastorul era un om între două vârste, pântecos, cu bucle de poet, o voce sonoră și patru copii.

— O, Kate, l-aș prefera oricând pe Jamie!

Mă oprii și mă roșii până în vârful urechilor, dându-mi seama că eram cel din urmă care avea dreptul de a-l critica pe pastorul ei.

— Nu face nimic, zise Kate cu suverană înțelegere. Mai ia o bomboană. Haide, nu te gândești la mine! N-o să-mi spurc gura cu ele. De fapt, dragostea mă dezgustă. Da, mă dezgustă. Totdeauna femeia trage ponoasele. Cu ce a fost umplută asta? Era tare sau moale?

— Tare, Kate, răspunsei eu serios. Un fel de nuga delicioasă, cum n-ai mâncat în viața ta. Uite, mai e una exact la fel. Lasă-mă să ți-o dau, te rog, te rog!

— Nu, nu, nici nu mă gândesc!

În timp ce protesta, Kate acceptă distrată bomboana cu nuga pe care i-o întindeam stăruitor și, ca și când i-ar fi venit o idee, și-o puse în gură.

— Nu sunt grozave, Kate? o întrebai cu aprindere.

— Nimeni nu poate să mă *cumpere*, Robert. Trebuie să recunosc însă că sunt nemaipomenit de bună.

— Mai ia una, Kate.

— Știu că am să-mi stric stomacul, dar dacă insiști, caută-mi una cu portocale, ca prima pe care ai mâncat-o.

Șezând pe patul ei, mâncărăm amândoi, în jumătatea de oră ce urmă, tot rândul de deasupra.

— Atunci, ce să-i spun lui Jamie? întrebai la urmă, cu un oftat.

Legând cutia cu panglica ei roză, Kate începu deodată să râdă. Era cel mai curios lucru din lume s-o vezi pe această fată ciudată, ursuză și supărăcioasă, pornindu-se pe un râs firesc.

— Ce ipocriți suntem amândoi, Robie, sau cel puțin eu! Mâncăm dulciurile bietului băiat, care l-au costat desigur o avere, și stăm să-l judecăm! Spune-i doar adevărul: că bomboanele lui de ciocolată ne-au plăcut foarte mult. Mulțumește-i frumos pentru ele. Și cu asta, am terminat!

Coborâi scara, sărind câte trei trepte deodată, hotărât să-i transmit lui Jamie măcar prima parte a mesajului lui Kate.

CAPITOLUL X

Iulie sosi cu perspectiva vacanței de vară și a vânturilor calde, care legănau holdele îngălbenite. Alergam cu picioarele goale, împreună cu Gavin, în urma stropitorii comunale, în praful cald și umezit de pe drumurile satului Drumbuck. Mă urcam cu el până la punctul cel mai înalt al dealului de la Garshake pentru a culege afinele ce creșteau acolo și pe care Mama le primea cu recunoștință, făcând din ele un gem mult mai plăcut la gust decât obișnuitul nostru compot de rubarbă. Mă scăldam cu el în iazul morii și începeam să înot bătând cu brațele apa rece, apoi îmi aplecam capul sub cascada mică, în timp ce șuvoiul îmi intra pe gură și pe nas, iar cârduri de plevușcă, stârnite de pe nisip, mă gădilau la picioare. Delirând de bucurie,

auzeam înălțându-se râsul meu strident. Ce minunată putea fi apa! Părea să-mi curețe sufletul de ultimele amărăciuni. Când ieșeam din apă, săream și topăiam, apoi ne trânteam pe iarbă, cu ochii ațintiți spre cerul senin, într-un fel de extaz fierbinte. Ce încântare! Simțeam aerul curat și caldă lui mângâiere, lumina, verdeța copacilor, iar în mine puteri ce se trezeau, plăcerea de a respira, bucuria de a trăi!

Eram prea, prea fericit în viața mea păgână. Vântul de pe culmi mi-l scosese pe Dumnezeu din cap; cărțile poștale trimise de bunica nu-mi rețineau atenția; nu mai somam pe necuratul să iasă din colțurile întunecoase ale casei, ci adormeam de îndată, îngânând abia cea mai grăbită dintre rugăciuni. O, pierdusem harul! Cerul îmi pregătea noi suferințe.

Întâi primii vestea că Gavin trebuia să mă părăsească din nou. În fiecare vară, tatăl său închiria în comitatul Perth o casuță cu un mic heleșteu, unde putea să pescuiască și să vâneze. Era încă una din extravaganțele ce aveau să fie aruncate mai târziu, ca adevărate infamii, în capul primarului. Bineînțeles că Gavin avea să-și petreacă acolo vacanța școlară, între purpura florilor de pe pârlouge și albastrul dealurilor din depărtare.

Se zvonise – și de fapt nu fusese un simplu zvon, ci o idee lansată de domnișoara Julia Blair – că l-aș putea însoți pe Gavin; dar garderoba mea sărăcăcioasă, costul biletului de tren și o mulțime de alte considerații potrivnice reduseseră la tăcere această binevoitoare intenție. Gavin și cu mine ne despărțirăm la gară, cu ochi ce străluceau nu de bucurie, legându-ne, printr-o strângere de mână aparte, „tare ca oțelul“, pe care o adoptasem și în care ne încârligam cabalistic degetele mari, să ne păstrăm o prietenie veșnică.

Pe când mă întorceam după aceea, pe Strada Mare, o adevărată lovitură de trăsnet căzu din cer asupra mea: cineva îmi tăie drumul. Îmi ridicai ochii și, încremenind, zării cu nemărginită spaimă în fața mea statura înaltă și neagră a canonicului Roche, care, proptindu-se în umbrela sa ce flutura, mă sfredelea cu privirea lui sumbră și nemișcată de vasilisc¹ – la fel cum făceam și eu ca un organism minuscul să împietrească sub microscopul meu.

Până atunci îl ocolisem cu tact pe canonic. El era una din figurile cele mai impresionante ale orașului. Era tânăr, de fapt cel mai tânăr canonic al diocesei.

Cu toate că tonul lui era blând, nu e de mirare că tremuram văzându-mă remarcat de un astfel de om.

— Ești Robert Shannon, nu-i așa?

— Da, părinte.

Vai, mă dădusem de gol prin acest „părinte“! Schiță un zâmbet.

¹ Balaur din basme, care ucidea cu privirea. (n.t.).

— Și ești catolic, desigur?

— Da, părinte.

Începu să-și înfășoare umbrela.

— Am primit o scrisoare despre tine de la un coleg din Dublin... părintele Shanley... Îmi scrie să te vizitez.

Mă privi în ochi.

— Vii la biserică duminicile, nu-i așa?

Îmi lăsaî capul în jos.

— Ah! făcu el, luptându-se cu umbrela. Ai primit, desigur, prima împărtășanie?

— Nu, părinte.

— Ți-ai făcut, atunci, prima spovedanie?

Boala părinților mei stătuse în calea acestei crunte obligații; aș fi preferat ca pământul să se deschidă și să mă înghită cu rușinea mea cu tot:

— Nu, părinte.

— Vai, vai! Regretabilă omisiune din partea unui om cu numele de Shannon¹. Iartă-mi jocul de cuvinte, care e cea mai ieftină formă de glumă, demnă mai curând de un cinstit pastor presbiterian, decât de umila mea persoană, dar trebuie să dregem lucrurile, Robert, și asta cât mai repede.

De ce zâmbea oare? De ce nu tuna împotriva mea? Ochii mă usturau, eram gata să plâng: Gavin mă părăsise, și iată acum pățania asta! Simțeam, de asemenea, că privirile curioase ale trecătorilor, destul de numeroși la această oră a prânzului, se opreau asupra noastră. Curând, povestea scandaloasă a acestei conversații avea să se răspândească în tot orașul, distrugându-mă din nou în ochii colegilor mei și răsturnând totul la Lomond View.

— Avem la mănăstire, începând din luna viitoare, un curs de pregătire pentru prima împărtășanie. Se ține marțea și joia după ora patru, ceea ce e o oră foarte potrivită. Maica Elisabeta Josefine predă cursul... Cred că-ți va plăcea, dacă vei veni.

Îmi surâse cu ochii lui negri, irezistibili.

— Ai să vii, Robert?

— Da, părinte, mormăii eu cu gura țeapănă.

— Bravo, băiete!

Umbrela lui, deși îngrozitor de răvășită, părea acum să-l mulțumească. O cercetă cu un aer satisfăcut și începu s-o rotească, ținându-mi totodată un mic discurs despre îndatoririle mele. Termină cu o ultimă poruncă:

— O datorie nu prea ușoară, când locuiești, cum e cazul tău, la rude necatolice, dar totuși extrem de importantă, este următoarea, Robert: să nu mănânci carne

¹ Joc de cuvinte. În dialectul scoțian, *shan* înseamnă sfios, rușinos. (n.t.)

vinerea. E o regulă strictă a bisericii. Nu uita deci... nicio bucată de carne în zilele de vineri!

Îmi făcu un semn de despărțire cu ochii lui severi și dispăru.

Pornii, clătinându-mă, în direcția opusă, încă uluit de nenorocita întâlnire. Eram zdrobit, prins și condamnat pentru crimele mele. Lumina radioasă a acelei zile se mohorâse. Nu-mi trecea prin gând nici măcar o clipă că aş putea nesocoti poruncile canonicului. Nu, nu, ochii lui erau acum ațintiți asupra mea; îi simțeam prea aproape toată înspăimântătoarea lui putere spre a mă putea împotrivi. Toată grija depusă de bunica pentru „educarea mea sufletească” era brusc zădărnicită. Nu-mi rămânea decât să sufăr și să mă supun.

Apropiindu-mă de intrarea din spatele casei, sudori reci mă trecură, amintindu-mi deodată că ziua aceea, tocmai ea, era o zi de vineri. În aer adia mirosul felului meu preferat: carne de vacă fiartă înăbușit. Oftai din greu. Doamne sfinte și canonice Roche! Ce trebuia să fac?

Intrai în bucătărie cu pași șovăielnici și mă așezai la masă, unde Kate și cu Murdoch se și instalaseră. Da, așa cum mă temusem, Mama îmi puse înaintea o farfurie cu o felie de carne, care părea, în adevăr, mai mare și, judecând după aburii ce ieșeau din ea, mai gustoasă ca de obicei. Mă uitai înnebunit la ea.

— Mamă – spusei, în cele din urmă, cu glas sfios – nu cred să pot mânca astăzi friptura asta.

Privirile întrebătoare ale celorlalți se îndreptară spre mine. Mama se opri nedumerită.

— Nu te simți bine?

— Nu-mi dau seama. Poate că e o ușoară durere de cap.

— Ia măcar puțin sos cu cartofi.

Sos de carne, o, și el era interzis! Dădui din cap cu un zâmbet vag.

— Cred că e mai bine să nu mănânc nimic.

Mama țâțâi din limbă, ca totdeauna când nu era sigură de un lucru. Înainte de a mă întoarce la școală, unde cursurile mai continuau pentru câteva zile, în așteptarea încheierii anului, îmi dădu o porție de praf de revent. Trecând prin încăperea din spatele bucătăriei, îmi băgasem pe furiș în buzunar o bucată mare de pâine, pe care o înghiții cu nesaț în drum spre liceu. Dar toată după-amiaza, mațele îmi chiorăiră în chip penibil.

În aceeași zi, la ceaiul de seară, Mama, căutând vădit să mă favorizeze și să săvârșească totodată o faptă bună, îmi puse în față o bucată subțire din piftia de căpățână de vițel de pe farfuria domnului Leckie. La ora aceea, i se servea totdeauna, o dată cu ceaiul cu sandvișuri, și un fel de mâncare. Mama se uită la ceilalți, vrând parcă să se scuze:

— Robert nu s-a simțit bine astăzi.

Inima mi se făcu cât un purice. Îmi holbam ochii la bucățile fragede și ispititoare care se vedeau sub piftia transparentă. De ce nu mărturiseam adevărul? O, nu, nu, de o mie de ori nu! Nu puteam s-o fac. Strania și tragica istorie a afilierii mele la biserica romană era un subiect prea penibil de discuție în familia aceasta. Era trecută sub tăcere, înmormântată. Dezgropând-o, aș fi atras, desigur, pe capul meu prăbușiri și catastrofe, comparabile numai cu distrugerile provocate de Samson în imaginea din camera bunicii. Însuși gândul la fața Tatii...

Totuși el fu acela care mă salvă de astă dată.

— Băiatul ăsta a mâncat agrișe în grădină, declară el deodată pe un ton iritat. Culcați-l mai devreme!

Cu aceste vorbe, trecu piftia din farfuria mea pe a lui.

Nici nu mă apropiasem de agrișele lui crude. Dar eram mulțumit de nedreapta lui acuzare și primii să fiu trimis nemâncat în micul meu alcov.

Duminică, înainte ca familia să se trezească, mă furișai prin vestibulul slab luminat și alergai în goana mare la slujba de la ora șapte. Mă așezai pe scaunul cel mai din fund, ascunzându-mi fața când cheta trecu prin dreptul meu. Era o biserică frumoasă, clădită – după cum am descoperit mai târziu – de Pugin¹ într-un stil gotic simplu. Avea vitralii executate cu mult gust, altarul principal era foarte retras, iar o serie de arce înalte dădeau naosului un aspect demn. În dimineața aceea însă, debitându-mi pe nerăsuflăte micile incantații, nu mă alegeam cu nicio mângâiere de pe urma lor. Genunchii îmi tremurau când canonicul Roche se sui pe amvon. Poate că avea să țină o predică împotriva mea, renegat perfid care nu avea curajul credinței sale. Ce ușurare... Se abțină de la acest lucru! Dar comunicarea pe care o făcu fu în aceeași măsură distrugătoare pentru liniștea cugetului meu. Săptămâna următoare era „săptămâna celor patru anotimpuri”, în care miercurea, vinerea și sâmbăta erau zile de post și abstenență. Dumnezeu avea să fie neiertător față de sufletele slabe și necredincioase care ar cuteza să nu renunțe la carne în zilele acelea. Mă întorsei acasă, clipind din ochi și îndurerat până în adâncul inimii. Îmi repetam năucit: „miercuri, vineri și sâmbătă”. Să păcătuiești față de Dumnezeu era destul de grav. Dar teama de teribilul canonic fu aceea care mă constrânse să respect imposibila obligație.

Miercuri avui noroc. Mama, absorbită de faptul că era ziua când spăla rufe, acceptă fără vreo bănuială explicația pe care i-o șoptii că la ora prânzului trebuia să rămân la școală spre a-mi pune în ordine cărțile. Aplecată deasupra cazanului din

¹ Arhitect englez din secolul al XIX-lea, care a reintrodus stilul gotic în arhitectura bisericească din Anglia. (n.t.)

spălătorie, ea îmi spuse distrată să-mi pregătesc câteva felii de pâine cu marmeladă și să le iau cu mine. Vineri însă, când încercai să mă folosesc de aceeași stratagemă, dispoziția ei era alta: îmi porunci tăios să nu lipsesc de la buna masă caldă pe care o pregătea. Îmi puse în față o farfurie cu friptură tocată și părăsi bucătăria cu un aer care nu-mi prevestea nimic bun pentru cazul că n-aș fi golit farfuria până la întoarcerea ei.

O, Doamne, cât sufeream! Mă uitai disperat peste masă la Murdoch, care, pe când mesteca, mă observa cu curiozitate. Studia acasă acum, și întrucât Kate rămânea până târziu la școala elementară, din cauza sfârșitului de an, era singurul care ședea cu mine la masă.

— Murdoch – oftai eu – carnea asta îmi dă o indigestie teribilă.

Îmi luai repede farfuria și trecui toată tocătura într-a lui.

Se uită cu ochi mari la mine. Cum era însă mândăros, nu protestă, ci spuse doar cu neîncredere:

— Ai devenit cam vegetarian de câteva zile.

Să fi ghicit oare? Greu de știut. Tremurând și ținându-mi capul plecat, terminai să mănânc cartofii, îngrijindu-mă să nu mă ating de cei pătați cu sos.

A doua zi ajunsesem la capătul tertipurilor mele. Abătut și lihnit de foame, nu mai eram în stare să nascocesc nimic. Mă mărginii să nu mă întorc acasă la ora prânzului. Rămăsei tot timpul afară, hoinărind prin port asemenea unui vagabond și adulmecând, ca un câine, mirosurile plăcute de smoală și ulei. Când mă târai pe înserat până acasă, eram leșinat de foame. Tot corpul îmi țipa după hrană și nu mai căutam să găsesc față de Mama o explicație pentru lipsa mea de acasă. Nu aveam decât o singură dorință: să mănânc, să mănânc.

În fața casei ei, doamna Bosomley stătea cu câteva scrisori în mână. Îmi ceru să le pun la cutie. Mi-era cu neputință să alerg. Dar, cu toată slăbiciunea mea, nu putui refuza să fac un serviciu acestei prietene pline de bunătate. Dusei scrisorile până la cutia roșie de pe stâlpul de la colțul Aleii Băncii. Când mă întorsei, mă chemă de la fereastra deschisă. Ochii mi se aprinseră. Da, îmi întindea răsplata obișnuită, un sandviș mare, dublu, de pâine prăjită, unsă cu bovril!

Ajunsei împleticindu-mă până la stânca falsă din spatele casei noastre, ținând în mână sandvișul gros și auriu, al cărui miros, singur, mă făcea să leșin. Mă așezai. Gura-mi lăsa apă; eram gata să mușc din pâine. Atunci îmi amintii că bovril era carne, carne curată! La podul de cale ferată era un mare afiș, care arăta în culori vii enorma vită ce intra în fiecare sticlă de extract.

Înlemnit de spaimă, mă uitai la vita pe care o strângeam în mânuțele mele. Era o sublimare a tuturor mâncărilor de carne și un prilej de a păcătui. Apoi, cu un strigăt, mă repezii cu lăcomie asupra ei. Dinții mei mușcau, rupeau și devorau. O, ce

lucru bun! Uităi de arhanghelul răzbunător și de canonicul Roche. Sugeam în mine cu buze nelegiuite sucul sărat de carne. Îmi lingeam degetele cu voluptate. Când înghiții totul, până la ultima fărâmbă, scosei un oftat adânc, potolit și triumfător.

Atunci însă îmi dădui seama cu groază de ceea ce făcusem. Un păcat. Un păcat mortal! Urmă un moment de tăcere teribilă. Apoi, valuri de remușcări mă năpădiră. Ochii negri ai canonicului luceau în fața mea. Nu mai puteam îndura. Izbucnii în lacrimi, urcându-mă în goană la bunicul.

CAPITOLUL XI

Când dădui buzna peste el, bunicul stătea așezat cu obrazul lipit de microscop, ca un savant. În această poziție academică, el mă ascultă tăcut până la capăt. Faptul că nu se uita la mine mă ușura. Îmi ștersei ochii și-l urmării cu privirea când se ridică și începu să măsoare odaia în papucii lui de stofă verde. Mă simțeam la adăpost în mâinile sale. Ce n-aș fi dat ca el, iar nu canonicul, să hotărască asupra viitorului meu religios!

— Problema vinerilor tale, băiete, e foarte ușor de aranjat. Ajunge să spun un cuvânt Mamei, și totul e în regulă. Dar – adăugă el distrugându-mi toată bucuria – ăsta nu e decât începutul. Afacerea asta fierbe de mai multă vreme. Poziția ta aci e, desigur, grea... Să depinzi numai de tine... ciudată moștenire ți-a lăsat biata maică-ta! Făcu o pauză, mângâindu-și barba și aruncându-mi o privire bizară. Poate că cea mai bună soluție pentru tine ar fi să te aliniezi cu toți ceilalți. Vreau să zic... să mergi împreună cu ei la biserica de la Knoxhill.

Fără să-mi dau seama, lacrimi fierbinți mă podidiră din nou:

— O, nu, n-aș putea să fac una ca asta, bunicule!

Stăruî, făgăduindu-mi toate regatele pământului:

— Bunica te-ar iubi și mai mult dacă te-ai duce la Knoxhill. Îți jur că nu e niciun lucru pe care nu l-ar face pentru tine!

— Nu, bunicule, nu pot!

Tăcere stranie. Apoi îmi surâse, nu în chip distant, ci cu o duioșie și o căldură care erau rare la el. Se apropie de mine și-mi strânse mâna:

— Bravo, Robie, băiete!

Cu hotărâre, el alese două bomboane de mentă din mica rezervă pe care o avea în cutiuța lui și mi le întinse stăruitor. Nu înțelegeam aceste manifestări supreme ale aprobării sale. Îmi spunea „Robie, băiete” doar în cele mai rare ocazii și numai ca dovadă maximă a aprecierii sale.

— Am să-ți lămuresc punctul meu de vedere. Își puse o bomboană în gură, se instală pompos pe fotoliul său și urmă: Sunt pentru libertatea religioasă. Socotesc că un om are dreptul să creadă în ce-i place, cu condiția să nu se amestece în ceea ce

cred eu. Toate acestea sunt greu de priceput pentru tine, băiete. Vreau numai să-ți spun că dacă te-ai fi dus la Knoxhill, n-aș mai fi primit să am a face cu tine.

Tăcu filozofic, aprinzându-și pipa.

— N-am nimic împotriva catolicilor, cu excepția poate a papilor lor. Nu, băiete, nu pot spune că-i aprob pe papii voștri... Unii dintre acei Borgia, cu inelele lor otrăvite și alte asemenea lucruri, nu erau tocmai uși de biserică. Totuși, ca să nu zic mai mult, nu-i vina ta.

Nu-l văzusem niciodată pe bunicul atât de dezlănțuit. El care disprețuia vorba lungă la alții, respingând ca „prea prolix” pe orice orator pe care-l auzea, putea, lucru curios, să fie el însuși de o măreață limbuție. Își revărsă timp de o jumătate de oră, pe tonul cel mai înfierbântat și dramatic, preceptele morale. Cuvinte arzătoare și nepieritoare ca „libertate”, „liberal”, „toleranță”, „liber-cugetător”, „moștenire imprescriptibilă” și „demnitatea omului” curgeau de pe buzele sale. Dădu glas unor sentimente atât de minunate și de înălțătoare, încât îmi zisei că trebuie să mă fi înșelat când avusesem de câteva ori impresia că se contrazice, ca, de pildă, atunci când, expunând virtuțile iubirii universale, el lovi furios cu pumnul în masă, declarând că „noi” – înțelegându-se pe sine și pe mine – o vom duce desigur de nas pe bătrâna nerușinată, cuvinte prin care făcea aluzie la bunica.

Totuși, efectul general al acestui discurs fu mângâietor pentru mine. În vinerile următoare, Mama, fără a spune o vorbă, îmi dădu discret legume, iar când Tata nu era de față, câte un ou răscopt. La 1 august – păstrând, după sfatul bunicului, tăcerea față de toată lumea – începui să mă duc la mica mănăstire a Sfinților Arhangheli, spre a mă pregăti în vederea primei împărțșanii.

Eram un grup puțin numeros, pus sub îndrumarea maicii Elisabeta Josefina: numai șase sau șapte fetițe smiorcăite și un alt băiețel, Angelo Antonelli, fiul unui negustor italian de înghețată, din oraș. Era un copil frumos, cu o piele ca de piersică, ochi mari, negri, luminoși și rugători, și un păr castaniu, buclat. Semăna aidoma cu unul din copiii pictați de Murillo, deși, bineînțeles, nu știam acest lucru pe atunci; știam numai că-mi plăcea, și întrucât era cu peste un an mai mic decât mine, îl luai îndată sub protecția mea.

Cursul se ținea uneori în lumina crepusculară a bisericii, în fața altarului lateral; alteori, în vorbitorul aerat al mănăstirii, dar de cele mai multe ori, dat fiind că vremea era caldă, pe peluza din grădina mănăstirii. Aici, noi, copiii, ne așezam pe tăpșanul de iarbă, la umbra unei tufe înflorite de lămâiță, în timp ce călugărița sedea în fața noastră, pe un scaun pliant, cu cartea pe genunchi și cu mâinile-i calme vârâte în mânecile largi ale veșmântului.

Maica Elisabeta Josefina era o femeie între două vârste, cu fața încrețită și un aer mai curând sever. Era o bună profesoară.

Vorbindu-ne de ororile unei împărtășanii „rele“, ne dădu multe exemple penibile, cum ar fi băiețelul care, din neatenție, călcase postul, ronțăind câteva fărâmițe din buzunarul său, înainte de a se apropia de masa de împărtășanie, sau un alt drăcușor neglijent, care înghițișe câteva picături de apă de pe peria lui de dinți. Aceste cazuri erau destul de grave, dar un al treilea ne făcu să ne treacă fiori: o fetiță care, din curiozitate perversă, trecuse ostia de pe limbă pe batista ei... Mai târziu, ea găsisese batista îmbibată de sânge!

Nimeni nu urmărea desfășurarea instruirii mele religioase cu mai multă atenție decât bunicul: începuse a mă întreba dacă maica Elisabeta Josefine era frumoasă, ceea ce mă obligă să-i răspund „nu“. Când îi vorbii despre minunea batistei însângerate, nici nu clipi măcar din ochi.

— Extraordinar! exclamă el căzând pe gânduri. Cred că am să mă împărtășesc împreună cu tine. Va fi o experiență foarte interesantă.

— O, nu, nu, bunicule! strigai eu consternat. Ai face un păcat de moarte! Și mai înainte, ar trebui să te spovedești, să povestești canonicului Roche toate lucrurile rele pe care le-ai săvârșit în întreaga dumitale viață.

— Asta, Robert – spuse el cu blândețe – ar fi o treabă cam lungă.

Către sfârșitul lunii, maica superioară suferind de o ușoară indispoziție, locul ei pe scaunul pliant de lângă tufa de lămâiță fu luat de o călugăriță tânără, cu fața proaspătă: sora Cecilia. Era o ființă dulce și blândă, care nu ne speria cu povești înfricoșătoare. Eram fermecat de ea și alergai acasă să-i dau de veste bunicului.

— Avem o profesoară nouă, bunicule. O călugăriță tânără și teribil de drăguță.

Bunicul nu răspunse imediat. Își răsucea mustața cu gestul pe care-l cunoșteam atât de bine. Apoi zise:

— Mi se pare, Robert, că mi-am nesocotit datoria. Măine te voi conduce la curs. Aș dori s-o cunosc pe sora Cecilia.

— Dar, bunicule – spusei eu, cuprins de îndoială – nu cred ca domnii să aibă voie de a intra în mănăstire.

Mă privi cu zâmbetul lui calm și încrezător, răsucindu-și mereu mustața.

— Vom vedea.

A doua zi după-amiază, bunicul, ținându-se de cuvânt, își perie cu atenție hainele, își lustrui ghetetele, își puse tacticos pălăria pe cap și, luându-și bastonul cel mai bun, cu mâner de os, mă însoți la mănăstire. Aci, după o oarecare șovăială din partea tinerei servitoare de la intrare, care se lăsă totuși captată de atitudinea măreață a bunicului, furăm introduși într-un mic parloar. Bunicul se așeză, punându-și pălăria pe picioare și ținându-se foarte drept, ca un stâlp al bisericii. Îmi făcu o dată semn din cap ca să-mi arate că încăperea îi plăcea și că nu era insensibil la atmosfera ce domnea într-însa. Apoi îndreptă o privire castă, dar cercetătoare,

către statuia albastră și albă a Fecioarei, așezată sub o cutie de sticlă pe polița căminului.

Când sora Cecilia intră, el se sculă și se înclină în fața ei în modul cel mai distins.

— Vă cer scuze pentru importunare, doamnă. Ea se datorează faptului că sunt atât de interesat de bunăstarea – aci își puse ocrotitor mâna pe creștetul meu – acestui nepoțel al meu. Mă numesc Alexander Gow.

— Da, domnule Gow, murmură pe un ton cam nesigur sora Cecilia, căci, deși ordinul ei monahal nu era un ordin claustrat, ci unul didactic, nu prea era obișnuită cu vizitatori de talia bunicului. Nu vreți să stați jos?

— Vă mulțumesc, doamnă, spuse bunicul, înclinându-se din nou și așteptând ca sora Cecilia să se așeze, înainte de a-și reocupa el însuși scaunul. Trebuie, în primul rând, să recunosc că nu aparțin credinței dumneavoastră. Cunoașteți poate împrejurările excepționale în care se găsește nepoțelul meu. Îmi puse din nou mâna pe cap. Poate că nu știți că eu am fost acela care l-am trimis aci.

— E spre lauda dumneavoastră, domnule Cow.

Bunicul făcu un gest cam trist de dezaprobare.

— Aș dori să mă simt demn de felicitarea dumneavoastră. Dar, vai, motivele mele, cel puțin la început, țineau doar de rațiune, rațiunea rece a unui cetățean al lumii. Da, doamnă, sau poate îmi pot permite să vă spun soră? Se opri, în timp ce ea își lăsa capul în jos cu o ușoară stingereală. De când însă băiețelul meu a început să vină aci, și mai ales de când dumneavoastră predați acest curs, m-am simțit mișcat... atras din ce în ce mai mult către adevărurile frumoase și simple care vă ies de pe buze.

Sora Cecilia se înroși de mulțumire.

— Firește – continuă bunicul, cu un accent mai trist, dar pe tonul lui cel mai seducător – viața mea nu a fost nepătată, am vânturat toată lumea. Aventurile mele...

Mă uitam la el cu gura căscată.

— Aventurile mele, soră Cecilia, m-au pus în fața unor grele ispite, cărora un biet nenorocit le poate rezista cu greu când nu are pe nimeni care să se îngrijească de el. Nu există o frustrare mai dureroasă pentru un bărbat decât aceea de a fi lipsit în viața sa de dragostea unei femei bune. Oftă. Vă mai puteți deci mira că acum... un om poate simți impulsul de a veni aci... în căutarea liniștii?

Vedeam că sora Cecilia era adânc mișcată. Obrajii ei proaspeți erau tot îmbujorați, iar ochii-i umezi exprimau o mare grijă pentru sufletul bunicului. Strângându-și mâinile, ea murmură:

— Ceea ce spuneți e foarte edificator. Sunt sigură că dacă simțiți o nevoie sinceră de a vă pocăi, canonicul Roche ar fi prea mulțumit să vă ajute.

Bunicul își suflă nasul; apoi clătină din cap cu un zâmbet de regret.

— Canonical e un om admirabil, excepțional... dar poate cam lipsit de compătimire. Nu, credeam că aş putea veni cu Robert la curs, așezându-mă umil acolo, ca să ascult...

O umbră de îndoială flutură peste fața surorii Cecilia, ca un nor peste o apă limpede. Părea însă doritoare, mai presus de orice, de a nu-l descuraja pe bunicul și de a nu-i jigni simțămintele.

— Mi-e teamă că aceasta ar putea distrage pe copii, domnule Gow. Trebuie totuși să existe un mijloc. Vă asigur că voi vorbi cu maica superioară.

Bunicul o privi cu cel mai fermecător surâs — da, repet, în ciuda nasului său, era un surâs de un farmec irezistibil. Se ridică și-i strânse mâna, ori, mai curând, îi ținu degetele în ale sale, ca și cum ar fi vrut să se aplece și să le sărute. Cu toate că se reținu, fața surorii Cecilia rămase aprinsă multă vreme după plecarea lui.

La ieșire, bunicul mă aștepta plimbându-se în sus și în jos prin fața mănăstirii. Era în cea mai bună dispoziție și își legăna bastonul, fredonând. Pe drum spre casă, îmi ținu o prelegere despre influența purificatoare a femeilor virtuose, întretăindu-și frazele cu îngânări și exclamații bruște ca: „delicios! delicios!” Îl ascultam cu oarecare neliniște, căci în ultimele săptămâni mă ciocnisem de o teribilă dificultate personală pe însăși această temă a femeilor. Voi vorbi îndată despre ea. Eram, totuși, bucuros că sora Cecilia și liniștea parloarului mănăstirii, atât de îngrijit și de lustruit, făcuseră o atât de bună impresie asupra bunicului.

Plin de tact, el lăsă o săptămână să treacă înainte de vizita lui următoare. Alese pentru ea o zi însoțită, în care, așa cum observă, „grădina avea să fie deosebit de plăcută”. Se și vedea șezând lângă mine pe iarbă. Se sclivisi cu mai multă grijă decât oricând și stătu îndelung în fața oglinzii, pieptănându-și barba, așa cum făcea uneori înainte de vizitele sale la doamna Bosomley. Având o slăbiciune pentru rufele curate, el își puse cea mai bună cămașă albă a lui, pe care o scrobise și o călcase singur. Ba chiar își înfipse la butoniera hainei câteva fire de nu-mă-uita, a căror albăstrime luminoasă și vie se potrivea întocmai cu culoarea ochilor săi. Apoi mă apucă de mână, umflându-și pieptul. Pornirăm cu vioiciune spre mănăstire.

Vai! Cea care veni în micul parloar nu era sora Cecilia, ci maica Elisabeta Josefina, care abia se întremase după gălbinare și era mai severă ca oricând. Bunicului i se lungi obrazul, iar surâsul introductiv îi îngheță pe buze, înnăbușit în fașă, când maica superioară mă trimise, repede și brusc, să-mi iau locul la cursul din grădină.

Câteva clipe mai târziu, când eram așezat pe tăpșanul verde, auzii zgomotul ușii din față, pe care o mână energică o trântea. Apoi, printre copaci, îl zării pe bunicul coborând treptele și apucând-o pe alee. Cu toate că nu puteam distinge bine de la o asemenea distanță figura bunicului, el părea descumpănit și teribil de amărât. Când,

după o lecție scurtă și tăioasă, maica superioară ne dădu drumul, bunicul nu mă aștepta afară. Mai târziu, seara, observai că își scosese firișoarele de nu-mă-uita.

Bietul bunic! Mă îngrijora faptul că pocăința lui fusese curmată atât de brusc, dar joia-verde se apropia. Înainte de împărtășanie trebuia să trec prin încercarea primei mele spovedanii. De câteva ori, canonicul Roche abordase față de mica noastră clasă acest subiect și, cu toate că vorbise cu reținere, începeam să înțeleg în chip vag cursele teribile pe care natura le întindea copiilor neștiutori. O nedeslușită recunoaștere a deosebirii dintre sexe prindea rădăcini în mintea mea. Cuvântul „puritate” era rostit cu dulceață, dar și cu hotărâre de păstorul nostru. Apoi, din neguri, se trezi brusc în mine înțelegerea păcatului meu. O, Doamne, cât mai păcătuisem! Săvârșisem cel mai grav, cel mai de neiertat dintre păcate. Mi-era cu neputință să-l mărturisesc vreodată canonicului.

Totuși, trebuia. Afurisenia legată de o spovedanie nesinceră era mai grea decât aceea care decurgea dintr-o „rea” împărtășanie. Cu inima strânsă, îmi dădeam seama că eram dator să-mi dezvălui infamia... O, ce tortură să știi că nu există scăpare!

În sfârșit, ziua, ceasul fatal sosi. Intraî, împleticindu-mă, în confesionalul întunecos, unde canonicul Roche mă aștepta. Mă treceau sudori de spaimă și rușine. Genunchii mei goi căzură la pământ, izbind scândura goală cu un zgomot surd. Izbucnii în plâns.

— Părinte, părinte, iartă-mă! Sunt atât de rău, atât de rușinat!

— Dar ce-ai făcut? Ai rostit vreo vorbă spurcată?

— Nu, părinte, mai rău, mult mai rău!

— Atunci ce, copile?

Și deodată țâșni din mine:

— O, părinte, am dormit cu bunica mea!

Să-mi fi auzit oare urechile un hohot vesel în spatele misteriosului grilaj? Sau nu era decât ecoul hohotelor mele de plâns?

CAPITOLUL XII

Joia-verde a sosit și cerul matinal e cenușiu. Am petrecut, pe salteaua mea de paie din firida bucătăriei, o noapte agitată, făcută doar din crâmpie de somn. În timpul din urmă, am fost chinuit de scrupule: eram oare vinovat de „impudoare” când mă dezbrăcam? Privit-am oare în chip „impur” un crucifix sau o statuie a Sfintei fecioare, sau vreun alt lucru? Cu ochii închiși și buzele strânse străbat poticnindu-mă suprafața pământului, temându-mă să nu cad în „păcat”. Am prins chiar obiceiul de a căuta semne cerești și prevestiri. Îmi pun în gând, uitându-mă pe cer: „Dacă zăresc un nor care seamănă cu fața Sfântului Iosif, împărtășania va fi

strălucită“. Furișez în sus câte o privire printre gene, străduindu-mă să descopăr în nori un profil părintesc sau măcar o barbă. Ori ridic trei pietricele din mijlocul drumului, spunându-mi că dacă nimeresc felinarul din colț o dată din trei aruncături, pot fi sigur că mă voi împărtăși de minune. Dar nu! Renunț grăbit, de teama unui sacrilegiu.

Mi-am spălat gura cu grijă de cu seară și nu mi-e greu să renunț la micul dejun. Oare Mama a aflat taina de la bunicul? Nu mă silește să mănânc. Urc scara desculț și-l găsesc pe bunicul pregătindu-se să mă însoțească la biserică; e agitat și nici nu se gândește să piardă ceea ce numește el „ceremonia.“ Deși se supără ușor, bunicul nu pune lucrurile la inimă, și a uitat cu totul de felul cum a fost îndepărtat de maica Elisabeta Josefina. Cei de la mănăstire au hotărât că sunt prea „mare“ pentru a purta haine albe și nimic n-a fost mai binevenit decât această decizie. Pantofii și ciorapii albi pe care trebuie să-i port au fost destul de greu de obținut, și sarcina de a mi-i procura a revenit minunatului meu străbunic. Cum a reușit, nu știu, căci nu avea bani, iar când îl întreb, ridică din umeri, lăsându-mă să înțeleg că a făcut un mare sacrificiu pentru mine. Mai târziu, s-a descoperit o chitanță de amanetare... pentru vasul albastru din salon.

Deocamdată însă îmi pun cu mândrie ciorapii și pantofii noi. Ies împreună cu bunicul, și curând ajungem la biserică. Altarul mare e împodobit cu crini albi. Sunt așezat în prima bancă, lângă Angelo, care poartă un costum alb de marinier, și alături de rândul celor șase fetițe, din care una, după cum observ cu dezgust, chicotește de emoție sub vălul ei alb, fixat cu o coroniță de flori albe, artificiale. Pe locurile aflate imediat în spatele nostru, stau rudele copiilor care primesc prima împărtășanie. Bunicul e printre ei – alături de domnul și doamna Antonelli și de unchiul și sora lui Angelo. E plin de interes pentru cele ce se petrec și, pe cât sper, nu prea disprețuitor, cu toate că a făcut tot ce nu trebuie, omițând să-și plece genunchii în fața altarului și să-și facă cruce cu agheasmă. Totuși, mă bucur că e de față și știu că dorește să fie îndatoritor; îl aud aplecându-se ca să ridice mănua doamnei Antonelli... sau cartea ei de rugăciuni.

Clopotul sanctuarului sună și slujba începe. O urmăresc, citind „pregătirea pentru împărtășanie“, dar așteptând, așteptând numai momentul care va deosebi această liturghie de toate celelalte dinainte și de după ea. Ce încet trece timpul! Apoi vine rândul lui *Domine non sum dignus*¹. În sfârșit! În sfârșit! Mă bat de trei ori în piept; după aceea, cu genunchii tremurând, mă ridic și înaintez împreună cu Angelo și cu fetele până la masa de împărtășanie. Simt privirile comunității concentrându-se asupra noastră; capul îmi vâjâie când îl văd pe canonicul Roche

¹ Doamne, nu sunt vrednic (lat.). (n.t)

apropiindu-se în frumoasele lui odăjdii, cu potirul în mâini; încerc în zadar să-mi amintesc actul meu de adorație; sper că n-o să mă fac de râs; închid ochii și-mi ridic capul, deschizând buzele, așa cum ne-a învățat maica superioară.

Ostia mă surprinde; îmi stă pe limbă, atât de mare și de uscată, când mă așteptasem la un dar umed, supranatural. Cu gura uscată, mi-e greu s-o topesc, s-o înghit. M-am întors la locul meu, cu fața înroșită; stau cu mâinile la tâmpile, simțind cum îmi zvâcnesc. Înghit acum ostia. Nimic nu s-a întâmplat cu mine, nicio revărsare de har, nicio transfigurare aparentă a sufletului meu. O mare dezamăgire mă cuprinde. Săvârșit-am oare o împărtășanie „rea”? Nu, nu, îmi împiedic cugetul să alunece pe această pantă îngrozitoare. Îmi ridic capul și-mi regăsesc cumpătul văzându-l pe Angelo aruncându-mi dintr-o parte un zâmbet duios și auzindu-l pe bunicul tușind în spatele meu.

În fața bisericii, soarele strălucea acum, și, după un schimb de surâsuri cu maicile de la mănăstire, mă văzui înșfăcat, felicitat, strâns de mână și îmbrățișat cu căldură de bunicul și de neamul Antonelli. Remarcabila mea rudă se și împrietenise la cataramă cu familia italienească, care părea încântată, ba nu, fermecată de el. Mă prezentă doamnei și domnului Antonelli, fiicei lor adulte, Clara, și unchiului lui Angelo, Vitaliano, un bărbat oacheș de vreo cincizeci de ani, cu atitudinea pierdută și liniștită a oamenilor foarte surzi. Toată lumea îmi zâmbea, iar doamna Antonelli, o femeie destul de grasă, cu ochi căprui, breton negru pe frunte și cercei mici de aur la urechi, îmbrăcată într-o rochie de catifea verde, se uita radioasă la mine, ca o mamă, repetând: „Ce prieten drăguț pentru micul nostru Angelo!” Apoi domnul Antonelli, negricios și el, dar mai scund decât soția lui și cam chel, se izbi cu pumnul în palmă, îndreptând spre bunicul ochii săi mari și expresivi, care erau exact la fel cu ai lui Angelo, singura deosebire fiind că aveau pungi sub ei.

— Domnule Gow — exclamă el cu căldură, dar și cu modestie — am să vă cer o favoare. Acești doi băieți sunt buni amici... Dacă nu sunteți prea mândru... veniți la noi la dejun.

Bunicul acceptă pe loc. Domnul și doamna Antonelli erau încântați. Pornirăm; Angelo și cu mine mergeam înainte, iar bunicul și ceilalți veneau în urma noastră.

Familia domnului Antonelli locuia deasupra prăvăliei sale, care era zugrăvită în galben și roșu aprins și avea afară o firmă mândră, purtând în litere de aur, sclipitoare, inscripția: SALON SELECT DE ÎNGHEȚATĂ, ANTONIO ANTONELLI, PROPRIETAR UNIC. Această strălucire tropicală continua și la etaj. Covoarele erau de culori vii, perdelele de o splendidă nuanță de verde-gălbui. Imagini religioase atârnav pretutindeni, căci familia Antonelli era foarte pioasă; dar de ambele părți ale căminului, pe care era întinsă o cuvertură cu ciucuri, două tablouri profane, vederi din Capri și Neapole, te orbeau cu intensitatea tonurilor lor albastre. Iar aici,

Dumnezeule, era Vezuviul, învăpăiat de erupție! O mică statuie, îmbrăcată strălucitor în roz și alb, ca o păpușă, îmi surâdea de pe o consolă aurită din perete. Nu intrasem niciodată într-o casă atât de exotică sau atât de bogată în mirosuri misterioase. Emanajii stranii de bucătărie îmi gâdilau nărilor, parfumuri de fructe, mirosuri acide, picante, înțepătoare, mirosuri de ceapă și sudoare, de grăsime fiartă și de rumeguș umezit, aroma dulce de vanilie a prafului pentru înghețată, venind de la subsol.

În vreme ce doamna Antonelli și cu Clara se agitau, cu multe exclamații aprinse, pentru a pregăti masa, Angelo, care pusese stăpânire pe mâna mea, mă trase timid spre capătul coridorului de la etaj. Aici se opri cu un aer promițător în fața ușii întredeschise a unei camere, care se dovedi mai târziu a fi a unchiului său. Inima îmi tresăltă la vederea unei orgi mecanice, o adevărată flașnetă, care purta numele, încrustat cu sidef, de ORPEO ORGANETTO și era așezată pe capra ei, lângă perete. Nu eram însă pregătit pentru surpriza care urmă.

— Nicolo, Nicolo! strigă Angelo încet.

O maimuță îmbrăcată cu o jachetă roșie sări de pe pat, alergă pe podea și făcu un salt până în brațele lui Angelo. Era o maimuță mică, curată, cu o privire patetică și o față mică, încrețită și îngrijorată. Avea întocmai expresia pe care, cu mulți ani mai târziu, aveam s-o văd pe fețele copiilor nou-născuți: un aer șifonat, surprins, tulburat și posac. Angelo o mângâie afectuos, oferindu-mi același agreabil privilegiu.

— Dezmiardă-l, Robie! N-o să te muște. Știe că ești prietenul meu drag. Nu-i așa, Nicolo, Nicolo? Și nu are purici, nici măcar unul. E al unchiului meu Vita, care-l iubește mai mult decât orice pe lume. Zice că ne aduce noroc. Când am sosit întâi și întâi la Levenford și eram încă foarte săraci, unchiul meu colinda străzile cu flașnetă lui și cu Nicolo. Câștiga o grămadă de bani. Acum însă, deși ar mai dori să umble cântând din flașnetă, mama nu-i dă voie. Spune că nu se mai cade pentru oameni ca noi. De aceea îl ținem pe Nicolo ca animal de salon. Avea trei ani când unchiul meu l-a adus aici. Acum nu are decât zece, ceea ce la maimuțe înseamnă că e încă tânăr, foarte tânăr.

În clipa aceea, doamna Antonelli ne chemă la masă. Îl urmai încântat pe Angelo, care mai ținea maimuța în brațe, trecând în camera din față, unde toți ceilalți se aflau adunați.

— O, nu-l aduce pe Nicolo – protestă doamna Antonelli – nu astăzi, când avem oaspeți atât de simpatici!

— Ba da, mamă – insistă Angelo – e prima mea împărtășanie!

— Foarte bine, zise doamna Antonelli, aruncând o privire supărată spre unchiul Vita; se adresă apoi bunicului, surâzând cu toți dinții: E doar animalul de joacă al lui Angelo.

Ne așezarăm cu toții în jurul mesei. Fața de masă brodată era încărcată cu tot felul de mâncăruri pe care nu le vedeam la dejunurile de la Lomond View. Erau străchini mari de carne cu orez, macaroane cu sos tomat, o plăcintă cu carne de pui, o galantină de limbă, măsline, sardele și scrumbii, o tavă cu fructe și, în mijlocul câtorva sticle înalte de vin, o tortă mare glasată, cu inscripția „Binecuvântează pe Angelo al nostru“.

Bunicul, care ședea între Clara și doamna Antonelli, se înfrupta din toate cu vădită plăcere. În capul mesei ședea radios domnul Antonelli. Părea încântat și onorat de prezența noastră.

— Puțin vin, domnule Gow, numai puțin! E ceva special. Neapole, importat. Frascati.

Se umplură paharele, chiar și acela al negriciosului, tăcutului și surâzătorului unchi Vitaliano, care părea să ocupe un loc oarecum subordonat în familie. Sculându-se în picioare, bunicul își ridică paharul:

— În sănătatea micuților noștri!

Băurăm cu toții, chiar și noi, copiii, căci lui Angelo și mie ni se turnase în pahar câte un deget de vin. Vinul era dulce și mă încălzea la stomac.

— Vă place vinul de Frascati, domnule Gow? Întrebă cu teamă domnul Antonelli, aplecându-se spre el.

— E foarte răcoritor, răspunse cordial bunicul, adăugând apoi: E un vin ușor.

— Da, da, foarte ușor. Plăcut și ușor. Încă un pahar, domnule Gow?

— Vă mulțumesc, domnule Antonelli.

Maimuța, arătând mai curând plictisită pe genunchii lui Angelo, întinse în treacăt laba ca să-și ia o banană. O observam pe când îi desfăcea coaja, începând s-o mănânce – ca un omuleț. Angelo dădu mândru din cap și-mi șopti:

— O să ne arate și alte șmecherii, după-masă.

— Dați-mi voie să vă umplu din nou paharul, doamnă Antonelli – stărui bunicul – și pe-al dumneavoastră, scumpă domnișoară Clara!

Cu toate că refuzară amândouă, acoperindu-și, râzând, paharele cu mâna, bunicul avea un succes colosal la cele două doamne. Își reumple paharul său și, după ce-i povesti în șoaptă Clarei un lucru care o făcu din nou să râdă, reluă pe un ton grav relatarea pe care o făcea gazdei noastre despre recente sale activități sociale la casa primarului și la alte case mari de pe Calea Cimitirului. Doamna Antonelli era vădit încântată de a ajunge, fie chiar de la distanță, în contact cu această lume distinsă.

Râsetele sporiră: bunicul o tachina acum pe Clara în legătură cu tânărul ei bărbat.

— Tinerii ăștia nu ajung nici la călcâiul generației mai vechi, declară el cu

suficiență.

Când bunicul și domnul Antonelli începură să schimbe toasturi: „Trăiască Italia“, „Trăiască Scoția“ – ni se dădu voie, lui Angelo și mie, să ne sculăm de la masă. Ne furișarăm – împreună cu Nicolo – în camera unchiului Vitaliano și, împingând înăuntru butonul însemnat cu „*piano*“, ne apucarăm să cântăm încet din flașnetă. Avea patru melodii: „Clopoțeei Scoției“, „Înainte, soldați creștini“, „Imnul național britanic“ și „Cu flori te-ncununăm, Maria“.

Muzica îi plăcu și lui Nicolo. „Clopoțeei Scoției“ era bucată lui preferată și când prinse cu urechea familiarele triluri și sunete de clopoțee, se porni să joace și să salte în fața noastră. Îndată ce se văzu în centrul atenției – stimulent care-i lipsise în cealaltă încăpere – el își spori eforturile: străbătu în lung coridorul și se întoarse, sărind, cu o pălărie – era a bunicului. Folosindu-se apoi de ea, începu să se plimbe afectat în sus și în jos, ca un personaj important, ridicând din când în când pălăria și înclinându-se. Râsetele noastre îi dădură ghes. Începu să scoată mici țipete de bucurie, să țină pălăria în coadă și s-o lase să-i cadă peste cap, acoperindu-l cu totul. Cu un țipăt de furie simulată, el se liberă de sub pălărie, o rostogoli prin odaie, făcu o tumbă peste ea, apoi se ghemui, prefăcându-se a se culca în ea.

Angelo și cu mine ne tăvăleam de râs, când deodată ușa se deschise și unchiul Vita intră. Pe obrazul lui serios și tăcut se citea supărarea. Îl ridică pe Nicolo, îl liniști, culcându-l în coșul lui din colțul camerei. Apoi, ridicând de jos pălăria bunicului și curățind-o de praf cu mâneca, spuse ceva pe italienește. Angelo se întoarse către mine:

— Spune că, chiar și pentru un om surd, e prea mult zgomot în camera din față.

— Și ce a mai spus?

— Ei... a spus că bunicul tău a băut singur până acum, trei sticle de vin... și că o strânge pe sub masă de mână pe Clara noastră.

Mă așezai cumișit lângă Angelo pe pardoseală, în timp ce unchiul Vita, cu dexteritatea unui adevărat virtuos, învârtea manivela flașnete. Cântarăm:

Cu flori te-ncununăm, Maria, duioasă-n față cum ne stai.

Tu ești regină peste îngeri și a frumoasei luni de mai.

Unchiul Vita zâmbi când isprăvirăm.

Auzii apoi că sunt chemat de jos: era timpul să plec. Bunicul își lua rămas bun în antreu, strângând de mai multe ori mâna domnului și doamnei Antonelli și luând-o părintește de mijloc pe Clara, în timp ce-i spunea:

— Zău, draga mea, trebuie să acorzi acest grațios privilegiu unui om destul de bătrân ca să-ți fie tată.

— La revedere! La revedere!

Toată lumea zâmbea înveselită, afară de tânărul bărbat al Clarei, Thaddeus

Gerrity, care tocmai sosise și se făcu roșu ca un rac când bunicul o sărută pe Clara.

Merg pe stradă alături de bunicul. Capul îmi vâjâie de întâmplările plăcute ale acestei zile pline de evenimente. Bunicul nu pare indiferent nici el; ochii îi strălucesc, fața lui e rumenă, iar din timp în timp, o, nu prea des, pare să aibă unele greutăți ca să-și mențină echilibrul.

CAPITOLUL XIII

E luna august. Suntem părăsiți în mijlocul miriștilor pârjolite de soare și a gardurilor vii prăfuite. Rarele adieri care leagănă ușor crengile plecate ale copacilor produc doar un oftat obosit, protestul unui pământ istovit de prea multă rodire. Cei mai mulți dintre burghezii din Levenford au plecat cu familiile lor la mare. Orașul deșert îmi pare străin, iar când ecoul pașilor mei răsună în Piața Mare, o perspectivă de pavaje pustii, de acoperișuri ce se înalță unele deasupra altora spre bastionul castelului creează iluzia unei cetăți asediate.

Gavin e tot plecat și serioasele sale cărți poștale mă fac să tânjesc tot mai mult de dorul întoarcerii lui. Nu am, într-adevăr, de înregistrat nicio dramă în această perioadă de stagnare; totuși, dedesubtul aparenței de calm a vieții de familie, evenimentele își urmează alene cursul, ca peștii care, deși istoviți de lupta dusă la capătul undiței, sunt încă în stare de mișcări neașteptate și tumultuoase.

În fiecare seară când ieșeam din casă spre a lua puțin aer, înainte de a lucra la tema mea de vacanță – o lungă compunere despre „Maria, regina Scoției” – îl găseam pe Jamie Nigg așezat pe împrejmuirea scundă de piatră a grădinii noastre, cu spatele întors ostentativ spre casă.

Avea cu el muzicuța și cânta încet și cu totală indiferență o melodie veselă, pe care, întrucât nu putea să-mi spună nici numele, nici originea ei, o numeam pur și simplu „Cântecul lui Jamie”. Ce antrenantă era melodia aceea! Nu înceta să cânte nici când mă așezam tăcut lângă dânsul, bucurându-mă de picăturile reci de rouă ce se formau în jurul nostru pe iarba îngălbenită, sau de pâza subțire de păclă ce se târa peste câmpurile pârjolite.

După ora șapte, Kate ieșea pe ușa din față spre a-și face vizita serală prietenei ei, Bessie Ewing. Purta de obicei un pardesiu cenușiu de ploaie, cu gulerul ridicat la spate, înfundându-și mâinile în buzunarele lui. Timp de peste o săptămână, ea nu ne acordase nicio atenție, mărginindu-se să dea rece și aproape imperceptibil din cap către mine. La rândul său, Jamie, rămânând nemișcat, cu excepția numai a muzicuții care continua să-i alunece pe buze, nu luase act nici el de trecerea ei. O urmărea numai necruțător cu cântecul lui, care câștiga în intensitate pe măsură ce Kate se depărta. Deși îi lipseau efectele teatrale ale costumului, balconului și chitarei, înțelegeam vag că aceasta era o serenadă: o serenadă scoțiană – înceată,

stăruitoare și îndărătnică.

Într-o seară, Kate se opri pe neașteptate și aproape în silă. Se uită la mine, spunându-mi cu asprime:

— Ar trebui să stai în casă ca să-ți scrii compunerea.

Nu avui timp să-i răspund, căci Jamie, luându-și muzicuța de la gură și scuturând-o, printr-o mișcare a mâinii, de apa adunată, se grăbi să spună:

— Băiatul nu face niciun rău.

Kate fu nevoită să se uite la el. Privirea ei era iritată, iritată de multe lucruri: iritată de persistența lui, iritată din cauză că ședea liniștit acolo, în timp ce ea stătea în picioare, iritată, mai ales, de faptul că era iritată. Fu însă cea dintâi care-și lăsă ochii în pământ. O clipă, tăcură.

— E o seară frumoasă, spuse Jamie.

— Probabil că o să plouă, zise Kate cu amărăciune.

— Poate, poate! E nevoie de o ploaie bună.

După o pauză, ea observă:

— Mă reții aici ca să vorbim despre vreme?

Totuși, nicio mișcare a ei nu arăta că ar vrea să plece. Cu toate că fața ei urâtică era înnourată, constatai pentru prima oară, pe când stătea acolo, în lumina palidă a amurgului, cu un picior împins curajos înaintea și cu pumnii vizibil strânși în buzunare, ca și cum s-ar fi pregătit pentru o bătălie, ce bine făcută și viguroasă era, ce picioare frumos modelate avea, ce glezne fine. Poate că Jamie observa și el. Distrat, cântă câteva măsuri din melodia lui, apoi își scutură iarăși muzicuța.

— Mă gândeam tocmai că e o seară frumoasă pentru o plimbare.

— Adevărat! Și încotro, dacă îmi dai voie să te întreb?

— O, în orice direcție, oriunde.

— Mulțumesc, mulțumesc foarte mult, spuse Kate, ridicându-și capul cu dispreț. E foarte măgulitor pentru mine. Din întâmplare, însă, trebuie să merg să-mi văd prietena, pe miss Ewing.

Făcu un pas, pregătindu-se să plece.

— E tocmai direcția în care mă duc și eu, remarcă Jamie, ridicându-se de pe zid și scuturându-și hainele. Am să bat drumul cu dumneata până la poarta ei.

Cu totul încurcată, Kate nu mai fu în stare să protesteze. Fața îi rămase îmbujorată, atitudinea indignată. Simții totuși, în chip destul de ciudat, că nu era chiar atât de nemulțumită când porniră împreună, umblând foarte departe unul de altul pe trotuar. Întunericul care se lăsa venea în ajutorul picioarelor lui Jamie.

Rămân stingher, gustându-mi singurătatea și deliciul unei ultime adieri umede; apoi, ca și când m-ar fi pus pe fugă cineva, mă reped în bucătărie, începând să-mi

scot cărțile din ghiozdanul meu cârpit.

Murdoch stă cu capul aplecat studios asupra unei cărți, întorcând cam rar paginile, dar lăsând, în schimb, să cadă pe ele o ploaie de mătreață. Mă întreb adesea dacă studiază cu adevărat: nu a pretins niciodată a fi un mare savant, iar de câteva ori am zărit ascuns între scoarțele ei un catalog de semințe, dovadă a pasiunii sale secrete pentru tot ce privește horticultura. În tot timpul zilei, se scoală într-una de lângă cărțile lui, râgâind zgomotos (cu toate că are un stomac de struț, e convins că suferă cu eroism de „bilă”), se postează în fața oglinzii, ca să-și stoarcă punctele negre din obraz, sau își face de lucru în grădină, ca un om care nu-și găsește rostul. Uneori, fără a-și da seama, își dă pe față gândurile.

— Știi că în Olanda se cultivă întinderi imense cu lalele? Închipuie-ți, kilometri întregi numai de lalele!

Astă-seară, în colțul din spatele său stă așezat, tăcut și țeapăn pe un scaun – întocmai ca un vizitiu pe capra unei trăsurii – părintele lui. O dată cu apropierea examenului de la poștă, fixat pentru luna viitoare, Tata a început să strângă mai tare hățurile cu care-l mână pe nefericitul tânăr; începe să se simtă și biciul. Nu numai pentru viitorul lui Murdoch, ci și pentru prestigiul inspectorului e necesar ca Murdoch să reușească. Cu întreaga pasiune a unui om nesimpatizat și decepționat, el râvnește să poată anunța primarului, domnului McKellar, șefului său – doctorul Laird, medic-șef al orașului, pe care-l pizmuiește cu supunere – și, de fapt, întregului oraș: „Fiul meu mai mic a intrat în administrația publică”.

Îmi așez cu multă băgare de seamă cărțile de școală pe masă, spre a nu-l tulbura pe Murdoch: cărțile mele, ale căror titluri sunt scrise cu caligrafia bunicului, subțire ca firul de păr, pe îmbrăcămintea de hârtie cafenie, cusută de Mama ca să le apere și „să le păstreze bine” – căci în casa aceasta totul trebuie păstrat și nimic, nimic nu trebuie risipit. De trei luni am trecut într-o clasă superioară. Noul meu profesor, domnul Singer, un om chel, încet și metodic, e bun cu mine și mă încurajează. Scăpat de tirania domnului Dalgleish, nu mai fac pete de cerneală pe caiete și nu mai stau ca un idiot când sunt ascultat. Dau dovadă, în schimb, de o surprinzătoare aptitudine pentru învățătură. De fapt, în acest moment, un carton, un anumit carton pe care l-am păstrat spre a mă bucura în taină de el, cade din cartea mea de istorie și zboară pe podea, făcându-mă să roșesc, cu un aer vinovat, sub ochii Tatii. El îmi remarcă roșeața și cartonul și prinde deodată bănuială față de amândouă. Îmi face un semn mut să-i aduc cartonul cu pricina.

Urmează o lungă pauză, în care Tata examinează formularul de carton pe care e însemnată, de mâna domnului Singer, situația mea trimestrială:

R. SHANNON

Aritmetică	primul
Geografie	primul
Istorie	primul
Engleză	primul
Franceză	primul
Desen	al doilea
Locul în clasă: primul.	
Semnat: GEO SINGER	
(licențiat în litere)	

Văd că Tata e uimit. De fapt, se uită întâi încruntat la mine, convins că la mijloc e o farsă, o înșelăciune ieftină. Dar nu, antetul oficial, semnătura cursivă... Îi citesc gândurile: trebuie să fie adevărat. E departe de a fi mulțumit. Îmi întinde cartonul în silă, cu un aer ofensat, iar eu mă întorc, tot ca un vinovat, la cărțile mele.

Tăcere în bucătărie. Se aude numai bătaia pendulei, o pagină întoarsă, un gest nervos dinspre scaunul Tatii... și, firește – uitasem de aceasta – clinchetul andrelor Mamei, căci a venit din spălătorie și tricotează un fular pentru Adam. Nu tricotează niciodată decât pentru el.

La ora nouă, Kate se întoarce. Nu intră în bucătărie, ci se urcă de la ușa din față direct în camera ei. Dumnezeule! Trebuie să mă înșel, dar mi se pare totuși că fredonează, fredonează câteva note din melodia lui Jamie.

După o jumătate de ceas, Mama se uită la mine cu înțeles. Îmi strâng cărțile și, mișcându-mă cu multă precauție pentru ca nu cumva să mă ciocnesc de ceva și să-l supăr pe Tata, intru după perdeaua micului meu alcov și încep să mă dezbrac. Mi-e o foame teribilă, de parcă ar fi trecut secole de la ceai, și îmi vine o poftă nebună de o bucată de pâine cu marmeladă de rubarbă. Coaja aceea albă, o, minunata coajă albă, desigur că Mama mi-ar da-o, dar o asemenea cerere e absurdă la ora asta. Îngenunchez, îmi spun rugăciunile și iată-mă culcat. Prin perdeaua subțire ascult pulsul liniștit al acestei case, care mă adăpostește: un cuvânt schimbat între Mama și Tata, foșnetul unei pagini, vibrațiile robinetului din baie, un pas deasupra capului meu.

Uneori stau treaz, cu privirea fixată în tavan, și sunt doar pe jumătate adormit când Murdoch urcă scara și când începe în bucătărie, între Tata și Mama, una din acele lungi conversații în șoaptă, înainte de a merge să se culce. Crâmpie din ea ajung până la mine în firidă: Societatea de igienă din Ardfillan... invită pe Tata să țină o conferință despre „Distrugerea deșeurilor menajere“... Cât ai dat pe carnea de vacă de azi? Vai, ce preț!... Nu facem nicio excursie la mare anul acesta... Mai bine depunem banii la Societatea de construcții... Și când Mama încearcă ușor să

pledeze, răspunsul e: Poate la anul, dacă Adam prosperează... sau dacă Tata este numit la uzina de apă... Până atunci e nevoie de economii... economii... economii.

Dar nu mă mai mir, sunt deprins cu grija Tatii de a cruța banii – această patimă mistuitoare, care pe zi ce trece pare a-l stăpâni mai mult, făcându-l să făurească în minte planuri de noi economii, dându-i o înfățișare ascetică de perpetuă renunțare și silind-o pe Mama să recurgă la nesfârșite expediente menajere și culinare. Mama ar dori să-și facă târguielile în prăvăliile „bune“, ca Donaldson sau Bruce, ale căror vitrine mari sunt o veșnică ispită pentru ea. Cu ingrediente bune, ea gătește admirabil. Clătitelile ei (în rarele ocazii când are ouă destule) sunt minunate. S-ar bucura să combine pentru noi feluri gustoase. În loc de aceasta, stând mereu cu ochii la punga ei neagră, e obligată să recurgă la fiertură de orz și să mă trimită la Durgan, în Ulicioară, după o bucată de os de un penny („Și roagă-l să lase puțină carne pe el, dragul meu“), iar pe urmă la Logan, tot în același cartier sărac, ca să iau de o jumătate de penny morcovi și napi. Biata Mamă!... Când a stricat, luna trecută, noua sită incandescentă pe care o potrivea la lampa de gaz aerian din vestibul (operație care e totdeauna delicată), au podidit-o lacrimi adevărate.

Astă-seară sunt obosit, gata să adorm.

Plutind încet spre țara visurilor, mă gândesc că mâine voi merge probabil cu bunicul să facem o vizită familiei Antonelli.

În săptămânile de după plecarea lui Gavin, mă jucasem mult cu micul Angelo Antonelli. Era plăcut să ai ceva de făcut într-o perioadă atât de lăncedă, iar Angelo se bucura totdeauna nespus să mă vadă. Firea lui vioaie și gingașă, frumoșii lui ochi umezi și purtarea lui seducătoare îl făceau să semene cu o fetiță. Mă ținea de mână când alergam prin curtea lui și plângea totdeauna când venea vremea ca să mă întorc acasă.

Era un copil foarte răsfățat, firește, căci între el și Clara era o diferență de doisprezece ani. Cerea și primea într-una de la grăsunul, blândul și iubitorul său tată jucării, dulciuri, fructe – de toate. Era complet stăpân pe prăvălie și prăda o cutie de biscuiți cu ciocolată sau desfăcea un borcan cu compot de pere mai ușor decât era pentru mine să beau acasă un pahar cu apă.

Umplea aerul de dimineață până seara cu glasul lui ascuțit de copil: „Mămico, vreau o felie de pepene!“, „Tăticule, vreau o limonadă!“ Odată îmi povesti, alintându-se, că o făcuse pe maică-sa să se scoale în toiul nopții ca să-i prăjească un ou cu șuncă. Nu mânca însă niciodată tot ce avea pe farfurie și vărsa mai totdeauna.

Uneori, când mă gândeam la ardoarea austeră și stăpânită a lui Gavin, la tăcerile lui dârze, la disprețul lui pentru neghiobi și meschini, mă simțeam dezgustat de acest pici. Dar în ciuda răsfățului său, Angelo avea și părți plăcute; mai era apoi maimuța, o atracție formidabilă, căci ne jucam tot timpul cu ea. De altfel, mama lui

Angelo îmi încuraja vizitele.

Acum, când soțul ei, pe care ea îl conducea, făcuse avere, doamna Antonelli avea ambiții pentru familia ei, care în prima vreme, când se lupta cu sărăcia, fusese disprețuită la Levenford. Delicioasa Clara se măritase bine cu Thaddeus Gerrity, al cărui tată avea o întreprindere prosperă de mutări de mobilă. Sunt convins că doamna Antonelli îmi zâmbea – mie, un băiețuș drăguț de la liceu, însă catolic – și-l trata pe bunicul cu vin și prăjituri, în desele după-amieze când venea în vizită, numai pentru că reprezentam distinsul cartier Drumbuck Road și oficialitatea orașului – lucru important în ochii străinilor.

Trebuie să mărturisesc că uneori, când îl auzeam pe bunicul făcând elogiul vinului de Frascati față de Clara și de doamna Antonelli, care-l ascultau cu nesaț, simțeam o ușoară neliniște. Când o surprindeai fără să simți, doamna Antonelli avea o privire dură, iar obrazul ei era atât de negricios, încât, cu toată nevinovăția mea, bănuiam că se rade regulat cu briciul. Nimic însă nu părea să-i dea de gândit bunicului; își urma, calm și statornic, drumul, la adăpost de primejdii, ca o caravelă maiestuoasă sub un vânt ușor.

Simțindu-mă liniștit, la rândul meu, alergam cu Angelo ca să ascultăm fanfara cântând în parcul comunal, să vâslim cu barca pe lac sau să mergem la binecuvântarea de seară, de la biserica Sfinților Arhangheli, împreună cu unchiul Vita: ciudatul, smeritul, simplul Vita, pe care familia abia dacă-l tolera și care-și petrecea jumătate din zi îngrijindu-și maimuța iubită, iar cealaltă jumătate închinându-se.

Luna se apropia de sfârșit. Într-o seară, când, la cererea Mamei, micșoram lumina lămpii de gaz aerian din vestibul, Kate sosi din oraș mai târziu ca de obicei.

— Tu ești, Robie?

Părea stingherită chiar și de licărirea lămpii din vestibul, dar glasul ei era cald și prietenos.

— Da, Kate.

Când coborâi de pe scaunul pe care mă suisem pentru a ajunge la robinetul de gaz, ea mă luă de braț.

— Scumpul meu băiat!

Mă înroșii de plăcere; de la o vreme încoace, Kate era deosebit de drăguță cu mine.

— Ascultă, Robie! Kate, se opri râzând, apoi deodată urmă: E complet ridicol... Jamie Nigg vrea să meargă cu mine la bălciul din Ardfillan. Râse din nou la absurda idee. Bineînțeles că nu mă pot duce singură cu el. Ar fi un lucru nelalocul lui. O recunoaște și el. De aceea... el... adică noi... ne-am bucura să te luăm cu noi, dacă-ți face plăcere.

Cum să nu-mi facă plăcere? Nu auzisem oare, nu visasem oare la desfătările elizeene ale bălciului din Ardfillan, unde tot felul de panorame, de spectacole și de amuzamente se adunau o dată pe an pentru distracția populației ținutului?

— O, Kate! șoptii eu.

— Atunci, s-a făcut! Mă strânse din nou de braț, apoi, când începu să urce scara, se întoarse cu un aer binevoitor, aducându-și aminte de un lucru: Prietenul tău Gavin a sosit. L-am văzut adineauri venind de la gară.

Gavin se întorsese! În sfârșit! Cu două zile înainte de data fixată. Aveam deci să-l văd negreșit a doua zi. Îmi venea amețea gânde-mă la această revedere și la bălciul din Ardfillan. Inima îmi bătea mai repede. Agitat de plăcutele așteptări, deschisei puțin ușa din față, uitându-mă în beznă. Nu se vedea nicio stea, cerul era stins. Dar dulcea adiere rece era încărcată de făgăduieli. O, ce minunată putea fi viața, cu adevărat minunată!

CAPITOLUL XIV

În dimineața următoare ieșii devreme din casă. Îi promiseseam lui Angelo c-am să-i duc teancul de reviste pe care mi le împrumutase și voiam să fiu liber cât mai curând. Pe când alergam pe Calea Cimitirului, îl întâlnii pe Gavin, care venea spre Lomond View.

— Gavin!

Fără a scoate un cuvânt, îmi strânse cu putere mâna, gata să mi-o frângă, încercând mereu să-și stăpânească zâmbetul de bucurie, pe care-l disprețuia, desigur, ca un semn de slăbiciune. Nu crescuse mult, dar era foarte bronzat și mai vânjos decât oricând. Văzându-l în fața mea, simțindu-i ochii cenușii cercetându-i pe ai mei, o binefăcătoare căldură mi se răspândi în tot corpul. Voiam să-i spun cu tot focul cât de mult îmi lipsise. Dar așa ceva era interzis. Trebuia să fiu tare și calm, mărginindu-mă să rostesc doar cuvintele esențiale.

— Veneam să te iau, spuse el spre a lămuri apariția lui la această oră timpurie. Căuta cu privirea în depărtare, spre colinele noastre de la Winton. M-am gândit că ne-am putea urca pe Piscul Vânturilor. E un vultur acolo. Păzitorul i-a spus tatii. Ne vom sui pe stânci înainte ca soarele să se ridice de-a binelea pe cer și-l vom pânde. Am luat mâncarea noastră cu mine.

Observai că avea rucsacul în spate. Un vultur și Gavin; toată ziua pe dealuri... Inima îmi tresăltă.

— E minunat! Trebuie însă mai întâi să duc revistele astea lui Angelo.

— Angelo?! repetă el, fără să înțeleagă.

— Angelo Antonelli, explicai eu în grabă. Nu știi? Italianul acela mic. L-am văzut des în lipsa ta. E adevărat că e foarte tânăr...

Mă oprii, încurcat de îndoiala și de mirarea pe care le citeam în ochii lui.

— Singurii italieni pe care-i cunosc la Levenford sunt vânzătorii aceia ambulanți de înghețată. Unul din ei cutreiera, de fapt, orașul, cărând cu el o flașnetă și o maimuță și cerșind gologani.

Urechile mi se aprinseră la auzul acestei condamnări a unchiului Vita, a lui Nicolo și a prietenilor mei. Gavin adăugă:

— Nu cumva vrei să zici că te-ai înhăitac cu vreun plod al lor?

— Angelo a fost foarte de treabă cu mine, spusei eu pe un ton ciudat.

— Angelo! și, mai adânc jignit, zâmbi cu dispreț față de acest nume. Vino să ne suim pe stânci! Putem vorbi despre tot ce am făcut, când vom ajunge sus.

Îmi lăsai, încăpățânat, capul în jos, cu ochii în pământ.

— Am promis să-i duc astea înapoi. Erau numere din *Sphere*, *Graphic* și *Illustrated London News*¹. Luai cu înfrigurare apărarea revistelor, sperând să ridic în ochii săi prestigiul familiei Antonelli. În numerele din săptămâna asta sunt câteva fotografii minunate despre dezvoltarea fluturului cap-de-mort, începând cu crisalida. În fiecare sâmbătă, doamna Antonelli le trimite rudelor ei din Italia. Trebuie neapărat să prindă poșta. E drăguț din partea lui Angelo că mă lasă să mă uit la ele înainte de a le trimite.

Gavin se făcuse alb la față. Vorbea pe un ton forțat și plin de gelozie:

— Desigur, dacă ții mai mult la pomanagiii tăi decât la mine... te privește. Din întâmplare, plec tocmai acum pe Pietrele Înalte. Dacă vrei, poți veni și tu. Dacă nu, te las cu Angelo al tău.

Zăbovi câteva clipe, fără a se uita la mine. Își înălța rece și mândru capul, dar buzele-i tremurau. Mi se frângea inima, voiam să-i strig cât de mult se înșela, să-l implor să înțeleagă. Dar sentimentul nedreptății pe care o săvârșea mă făcu tot atât de îndărătnic ca și el. Păstrai tăcerea. În clipa următoare, el porni cu pași mari spre Pietrele Înalte.

Cu moartea în suflet și uluit încă de iuțeala năprasnică a certei, îmi urmai drumul spre oraș. Eram hotărât să las doar revistele și să plec. Când ajunsei însă la SALONUL SELECT DE ÎNGHEȚATĂ, îl găsii pe Angelo zdrobit de o durere mai mare, poate, decât a mea.

— Nicolo e bolnav! Foarte bolnav!

Printre sughițuri, îmi povesti cum se întâmplase. Clara, mizerabila de Clara era de vină! Unchiul Vita, care mergea seara să se închine la biserică, stând adesea acolo ore în șir, avea obiceiul de a-l lăsa pe Nicolo în curte, pe când lipsea, ca să se bucure de puțină răcoare în aceste nopți înnăbușitoare. Avea însă totdeauna grijă de a nu-și

¹ Reviste ilustrate engleze. (n.t.)

închide fereastra, astfel încât, dacă vremea se strica, Nicolo, pentru care burlanul de ploaie era o scară comodă, putea să se întoarcă îndată în odaie. Cu două nopți în urmă, o furtună violentă se stârnise, iar Clara, gândindu-se numai să ferească perdelele, închisese în grabă toate geamurile din casă. Unchiul Vita era la biserică. Bietul Nicolo rămase timp de o oră sub torentul de ploaie. Când Vita se întoarse, la zece și jumătate, găsi maimuța udă leoarcă și zgribulită într-un colț al curții.

Mă suii cu Angelo la etaj. Casa era în dezordine și cufundată în jale. În bucătărie, doamna Antonelli, înnebunită, storcea niște prosoape muiate în apă fierbinte. Clara stătea culcată cu fața în jos pe sofaua din camera dinspre stradă. În odaia unchiului Vita, domnul Antonelli urmărea, cu o expresie îndurerată, cum Vita, în cămașă, se muncea ca un apucat cu Nicolo.

Maimuța zăcea – nu în coșul ei, ci exact în mijlocul patului mare și alb al unchiului Vita. Era ridicată pe perne și purta jacheta ei cea mai bună și caldă și o tichiuță moale napolitană, cu un ciucure de lână. Fața ei mică și plictisită, pierdută în vastitatea patului, arăta mai chinuită decât oricând. Din când în când, dinții îi clănțăneau și era scuturată violent de friguri, uitându-se rând pe rând la noi, cu ochi speriați. Unchiul Vita o freca pe piept cu un soi de ulei cu miros înțepător. Muncind asupra pacientului, Vita vorbea neîncetat când cu sine însuși, când cu maimuța, dar mai ales – pe un ton muștrător – cu domnul Antonelli. Arunca o privire lui Angelo care, ca și mine, era copleșit de măreția spectacolului și încetase de a plânge. Îmi traduse în șoptă:

— Unchiul Vita zice că e o pedeapsă a cerului, pentru că l-am uitat pe bunul Dumnezeu... o pedeapsă pentru tata fiindcă se gândește prea mult la afaceri, pentru mama fiindcă umblă după relații înalte, pentru Clara fiindcă e mereu cu gândul la bărbați. Zice că el și cu Nicolo au pus temeliile averii noastre, muncind pentru fiecare gologan, când nu aveam ce mânca. Spune că dacă Nicolo moare... asta o spune când plângea... nu vom mai avea noroc niciodată.

Doamna Antonelli intră grăbită cu un lighean cu ștergare care abureau, ținându-le supusă lângă marginea patului. Clara, apărând ca o stafie în pervazul ușii, urmărirea cu ochii înroșiți de plâns cum unchiul Vita aplica compresele.

Ele nu păreau să-l ușureze prea mult pe Nicolo. Și deodată, Vita, cucernicul, umilul Vita, își ridică mâinile în sus, scoțând un potop de cuvinte. Angelo îmi suflă la ureche:

— Spune că trebuie să chemăm un doctor, pe cel mai bun doctor din oraș, și că Clara, stricata și păcătoasa de Clara, trebuie să-l aducă îndată.

Clara începu să protesteze.

— Zice că niciun doctor nu o să vină pentru o maimuță. O să încerce să aducă un veterinar.

Îmi dădui seama îndată, după expresia sălbatică a lui Vita, că un veterinar nu era de ajuns. Angelo se uită la mine, dând din cap.

— Da, e neapărată nevoie de un doctor. Trebuie să plătim oricât, să dăm tot aurul ce-l avem. Să aducem pe cel mai bun doctor din oraș.

Clara, plângând, dar supunându-se, își puse pălăria și plecă, după ce domnul Antonelli îi dăduse un pumn de bani. Ne așezarăm cu toții pe scaunele din jurul patului, observând maimuța și așteptând doctoral – toți, afară de Vita, care, cu mătăniile în mână și mișcând din buze, stătea în genunchi lângă pat.

După o jumătate de ceas, Clara se întoarse singură. Vita sări în sus și, după un interogator, care o făcu pe Clara să izbucnească din nou în plâns, scoase un strigăt teribil și o zbughi pe ușă.

Clara a fost la patru doctori, dar niciunul n-a vrut să vină. Unchiul Vita s-a dus acum singur.

Așteptarăm aproape un ceas în camera pacientului, apoi tresărirăm cu toții când ușa de afară se deschise. Era unchiul Vita. Oftarăm ușurați auzind că cineva îl însoțea.

Medicul intră. Era doctorul Galbraith, un om bătrâior, uscățiv, cu o bărbuță de țap, recunoscut în tot orașul ca medic priceput, dar cam nepopular din cauza manierelor lui bruște. Prin ce mijloace subtile surdul, ignorantul nostru Vita îl convinsese pe acest practician irascibil, rămânea un mister; și partea curioasă era că doctorul nu venise pentru bani.

Un moment se uită la noi, de parcă ar fi vrut să ne scoată pe toți din odaie. Renunță însă la această idee și își concentră atenția asupra maimuței. Îi luă lui Nicolo temperatura și pulsul; îl pipăi peste tot; se uită în gâtul lui, apoi, folosindu-se de un stetoscop scurt de lemn, îi ascultă îndelung plămânii. Purtarea maimuței era desăvârșită; se uita încrezătoare la doctor, cu ochii ei mari și speriați, ba lăsa chiar să i se deschidă gura fără ajutorul unei linguri.

Trăgându-se de ciocul său, doctorul Galbraith își studia pacientul cu un ciudat interes și cu un aer aprobator, uitându-și cu totul de oamenii din odaie care, impresionați de meticulozitatea lui, îi urmăreau cu atenție fiecare mișcare. Angelo îmi șoptise:

— Unchiul Vita găsește că e un doctor minunat.

Apoi, stând puțin pe gânduri, medicul scrisese două rețete, strâmbând puțin din nas când însemnă deasupra lor: *domnul Nick Antonelli*. Își strânse mica servietă neagră, spunând:

— Îi dați doctoria din patru în patru ore, îl țineți bine învelit în pat, îi puneți seara și dimineața cataplasme de făină de in și nu-i dați decât hrană lichidă. E un specimen drăguț de *macac rhesus* din Africa de nord. Din nefericire, speța lor are

plămânii slabi. Acesta are dublă pneumonie. Noapte bună!

Ieși. Cu toate că unchiul Vita se ținu după el până în stradă, nu acceptă nicio plată. Înțelesei atunci că interesul lui fusese pur științific: emoția aceea stranie, frumoasă și cu totul dezinteresată care mă cuprindea și pe mine când ședeam în fața microscopului și care, în anii de mai târziu, avea să-mi dăruiască unele din bucuriile cele mai rare ale vieții mele. În acel moment, stăpânit de o afinitate de neam și de idei, nu-mi putui înăbuși un fior de admirație față de acest tăcut medic scoțian. Ce desăvârșită îi fusese purtarea în mijlocul acestor meridionali iritabili!

Un val de optimism urmă vizitei sale; dăduse instrucțiuni care trebuiau îndeplinite. Fui trimis în galop la farmacie ca să iau doctoriile; doamna Antonelli, împreună cu Clara, se puseră să prepare cataplasme; Vita așeză el însuși un pui la fiert pentru supă. Maimuța consimți să înghită puțin lapte. Părea somnoroasă după ce luă doctoria. Ieșirăm din odaie în vârful picioarelor.

Cunoscând dinainte, spre marea mea durere, primejdiile bolilor de plămâni, eram sigur că implicațiile dublei pneumonii nu erau înțelese pe deplin în casa aceasta. Și, în adevăr, în dimineața următoare, starea lui Nicolo se înrăutățise. Era agitat și ardea de febră; scotea țipete plângărețe, zvârcolindu-se în patul lui mare, lângă care stătea îngenuncheat unchiul Vita. De-a lungul zilei, abia dacă se atinse de supă de pui, iar seara respirația îi era scurtă și hârâitoare.

În cursul acelei săptămâni, boala lui se agravă neîncetat. În casă se întinse o tăcere plină de jale, întreruptă doar de accese subite de isterie ale femeilor și de izbucniri sălbatice și hotărâte ale unchiului Vita. Cum fusesem repudiat de Gavin și eram încă în vacanță, îmi legai soarta de aceea a familiei Antonelli. Devenii un fel de mic lacheu al maimuței bolnave. În fiecare după-amiază la ora trei, bunicul venea, foarte demn și serios, în vizită de simpatie. Aștepta în camera din față, sperând, cred, să aibă o conversație plăcută cu Clara și, la nevoie, chiar cu doamna Antonelli. Spera poate și într-un pahar de vin de Frascati pentru refacerea și ridicarea moralului. Dar prima adiere slabă a mistralului era în aer. Domnul Antonelli era acela care, cu o față tristă, primea declarațiile sonore de compătimire ale bunicului. Și nu era rost de vin de Frascati.

Mai rău, tot mai rău. Sărmanul Nicolo abia mai răsufla. Toată carnea îi căzuse de pe micuțele sale oase. Doctorul, chemat din nou, spuse pe șleau că maimuța era condamnată. Domnul Antonelli făcea aluzii la închiderea „salonului” și la nevoia de a așterne paie în stradă, spre a înăbuși zgomotele.

Sâmbătă, unchiul Vita i se adresă cu furie domnului Antonelli. Angelo îmi traduse:

— Zice că numai Dumnezeu îl poate salva pe Nicolo. De aceea trebuie să ne rugăm, să ne rugăm teribil ca să se întâmple o minune. E nevoie ca tata să se ducă la

canonicul Roche ca să-i ceară să facă rugăciuni și liturghii pentru maimuță. Surorile de la mănăstire trebuie să facă o novenă¹ și să vină aci, în casă, spre a face rugăciuni pentru Nicolò. Vai de mine, unchiul Vita îi spune lucruri grozave tatii!

Era vădit că această însărcinare nu-i plăcea domnului Antonelli. Dar Vita domina acum casa, iar maimuța devenise, într-un fel ciudat, o superstiție, un simbol formidabil, a cărui viață sau moarte însemna prăbușirea sau supraviețuirea bunăstării familiei Antonelli. Domnul Antonelli își luă pălăria și ieși încet din casă.

A doua zi, duminică, canonicul Roche anunță de pe amvonul bisericii Sfinților Arhangheli că se vor oficia servicii divine după dorința domnului Vita Antonelli. Eram cam decepționat de faptul că nu pomenise numele lui Nicolò, dar mă liniștii totuși văzând-o sosind după-amiază pe maica Elisabeta Josefina împreună cu altă soră. Familia Antonelli contribuia generos la fondurile mănăstirii, iar cele două călugărițe doreau cu multă bunăvoință să facă tot ce le stătea în putință ca să vină în ajutor. Îngenunchearăm cu toții în camera din față și, cu glas slab, spre a nu tulbura maimuța muribundă, repetărăm rugăciunea de treizeci de zile și un *Memorare*.

Luni – zi ploioasă și tristă – Nicolò era aproape de ultima suflare. Erau exact nouă zile de când zăcea. Unchiul Vita nu mai lăsa pe nimeni să intre în cameră și nu se depărta nicio clipă de lângă patul maimuței. Dar la ora nouă dimineața, curând după sosirea mea, el apără în camera din față, unde ne găseam adunați și, ca un nebun, o arătă cu degetul pe Clara.

— O, Doamne! gemu Angelo. Zice că Clara, care e singura vinovată, trebuie să urce, acum, îndată, în genunchi, cele trei sute șazeci și cinci de trepte. E unica noastră speranță.

În mijlocul zăpăcelii produse și în timp ce familia discută în zadar cu unchiul Vita, să-mi fie îngăduit a da o explicație. Acest suflet naiv – produs al Italiei însoțite și supraviețuitor al evului mediu, care, în toiul circulației intense de pe Strada Mare, putea rămâne deodată nemișcat, ridicându-și, de sub pălăria lui neagră și pleoștită, privirea spre cerul minunat, plin de sfinți și fecioare – născocise pentru el, pe acest sol străin, o nemaipomenită formă de a se închina, aș putea chiar spune o disciplină. Pe Castle Rock, Stânca Castelului, loc istoric, despre care am mai vorbit, se înălța, străjuind estuarul, o veche fortăreață cu tunuri părăsite. Fusese apărută pe vremuri de Bruce și Wallace² și devenise acum o venerabilă ruină uitată, un monument public. Exista acolo o scară exterioară în spirală, ce ducea vertical de la podul mobil

¹ Rugăciune de nouă zile. (n.t.)

² Robert the Bruce (1274-1329) și William Wallace (1270-1305) – eroi naționali scoțieni. (n.t.)

de jos la meterezele năruite ale castelului și care, spre curiozitatea generațiilor ce se perindaseră, avea exact trei sute șaizeci și cinci de trepte, cu alte cuvinte, câte una de fiecare zi a anului. Penitența unchiului Vita consta în următoarele: oprindu-se pe fiecare treaptă spre a repeta un *Ave Maria*, el urca în genunchi această scară.

După zece minute, Clara și cu mine pornirăm prin ploaie spre Castle Rock. Mândra și reaua Clara era pe jumătate leșinată, cu gândul la greaua încercare și la umilirea care o aștepta. Dar porunca unchiului Vita trebuia ascultată. Vremea era prea umedă pentru ca să se permită lui Angelo s-o însoțească; mi se dădu mie sarcina s-o escortez, servind drept „strajă” frumoasei penitente. Dacă vreun ghid sau vreun grup de turiști avea să apară, trebuia de îndată să-i dau de veste, pentru ca să se poată repede scula în picioare și sprijini de metereze, dându-și aerul de a contempla cu interes priveliștea.

Castelul însă era pustiu, fiind părăsit de toată lumea din cauza ploii; nicăieri nu se zărea vreun vizitator. Hotărârăm că și eu aveam să fac închinăciunea. Cot la cot și rostind mereu și mereu ritualul *Bucură-te, Maria*, în timp ce pescărușii zburau plini de curiozitate în jurul nostru, începurăm ascensiunea ca niște crabi sub cerul dezlănțuit. Cu toată deprimarea ei, Clara avusese grijă să ia cu dânsa o pernă moale și o mică umbrelă. Eu însă, lipsit de o asemenea prevedere și protecție, mă trezii curând ud până la piele și cu genunchii goi complet juliți.

În cele din urmă, sfârșitul sosi; ajunserăm în vârful scării. Abia mă mai țineam pe picioare... abia mai vedeam, căci în ultimele ei eforturi Clara mă izbise, din întâmplare, dar brutal, cu umbrela în ochi. Totuși săvârșisem isprava, urcasem cele trei sute șaizeci și cinci de trepte. Ne înapoiarăm, conștienți de meritul nostru, la „salon”.

După aerul ei de martiră, pricepui că Clara se aștepta la o simplă constatare a eforturilor ei, dar nicidecum la izbucnirea de bucurie și de laude cu care fu întâmpinată pe prag. Ușa se deschise brusc și întreaga familie se aruncă de gâtul ei. Ce imensă recunoștință! Ce sărbătoare! În lipsa noastră, maimuța trecuse de criza bolii. În anii de mai târziu, aveam să observ și să mă minunez de transformările ce însoțesc resorbția unei infecții pulmonare. Abrupte și magice... Nu e de mirare că unchiul Vita striga în gura mare, cu ochii strălucind de lacrimi, că bunul Dumnezeu intervenise în favoarea lui Nicolo. La ora unsprezece și douăzeci, moment care, după calculele sale, coincidea cu sfârșitul penitenței noastre, dar care, după cum stabili ulterior, era mai aproape de clipa când spița umbrelei ținute de Clara îmi intrase în ochi, Nicolo încetase deodată să se sufoce. O sudoare ușoară, binefăcătoare, îi umezise pielea; aruncase un surâs slab stăpânului său, apoi, respirând liniștit, căzuse într-un somn adânc.

Maimuța se întrema repede – îmi amintesc de momentul când unchiul Vita

anunță cu gura până la urechi: „Nicolo tocmai a mâncat cea dintâi banană”. Vita își și reluase obișnuitul său loc umil, iar echilibrul menajului fu repede restabilit. Clara primi câteva rochii noi, de culorile cele mai țipătoare. O donație generoasă fu făcută surorilor de la mănăstire, iar canonicul se alese cu o contribuție la fondul pentru amenajarea noului altar. Cât despre doctor, i se duseră în dar, în faptul serii, trei lădițe cu cel mai bun compot de caise, căci menajera lui îi mărturisise doamnei Antonelli că doctorul avea o pasiune pentru acest fruct; socotiră, de asemenea, că ar fi refuzat un dar mai convențional.

Numai mie, neînsemnatului, dar merituosului Robert Shannon, mi se arăta o stranie și neînțeleasă răceală, sau cel puțin o lipsă totală de considerație. Nu contribuisem eu, chinându-mi pe treptele fortăreței genunchii goi, la săvârșirea măcar a unei jumătăți a minunii? Nu colindasem eu pădurile din Drumbuck în căutare de fragede omizi verzi, după care convalescentul alintat se prăpădea? Pentru mine însă nu exista nicio vorbă, niciun semn de recunoștință. În schimb surprindeam priviri ciudate și conversații între Clara, doamna Antonelli și tânărul soț al Clarei, pe care le întrerupeau în chip semnificativ când mă suiam la etaj împreună cu Angelo, venind din „salon”. Mistralul sufla mai rece decât înainte. Aveam să aflu curând unul din adevărurile amare ale vieții.

Câteva zile mai târziu, când Angelo și cu mine îl luarăm pe Nicolo, care acum era aproape complet restabilit, ca să-l plimbăm puțin în grădină, mă trezii cu un ghiont care mă trimise învărtindu-mă până în perete.

— Pleacă de lângă maimuță, mă! Era Thaddeus, tânărul bărbat al Clarei, care se încrunta răzbunător la mine. N-avem nevoie aici de tine sau de alții de teapa ta! Pleacă de aici! Șterge-o!

Înlemnit de spaimă, nu fui nici măcar în stare să-i răspund. Sângele începu totuși să fiarbă încet în mine. Refuzai să plec, așteptând până când rămăsei singur cu Angelo în curtea scăldată de razele soarelui.

— Angelo – îi spusei eu cu liniștită fermitate – trebuie să se fi întâmplat ceva. Cu ce am greșit? Spune-mi, Angelo!

Se ferea de privirea mea. Apoi își ridică deodată capul. Fața lui catifelată se făcuse galbenă, ca piciorul de rață. Ochii lui expresivi îmi aruncau o privire răutăcioasă.

— Nu ne mai placi! strigă el strident. Mama nu-mi dă voie să mă mai joc cu tine. Zice că bunicul tău e un bețiv care își potolește setea pe seama altora, că nu are niciun ban, nici măcar o liră, că spune minciuni despre casele mari, în care n-a pus piciorul niciodată, că, de fapt, e cel mai mare mincinos din lume.

Îl priveam cu ochi mari, năucit. Oare asta era băiatul lângă care stătusem la prima împărtășanie? Asta era drăgălașul copil pe care-l îndrăgisem și-l favorizasem

și pentru care, în loialitatea mea, jertfisem prietenia lui Gavin, neprețuitul, bunul și credinciosul Gavin?

— Da — pițigăi el — Thad a descoperit totul. Bunicul tău e un farsor, un milog, un vagabond. E cunoscut în tot orașul. La vârsta lui se ține de femei! Și ceea ce le pune vârf la toate e că, de rău și stricat ce e, o strânge de mijloc pe dulcea noastră Clara, ca să-i facă în ciudă lui Thaddeus.

Era mai mult decât puteam îndura. Vedeam, în tăcere, că totul se sfârșise între Angelo și mine. Îi întorsei spatele. Înainte însă de aceasta, îi trăsei cu toată forța un pumn pe năsucul lui îngeresc. Era, poate, un păcat mortal să vatămi un asemenea înger. Dar urletele cu care alergă la maică-sa îmi rămaseră în memorie, ca o amin-tire înveselitoare, timp de multe săptămâni amare. Le aud parcă și azi.

CAPITOLUL XV

Săptămâna concursului lui Murdoch a sosit, și acest student credincios al cataloagelor de semințe stă în vestibul, purtând ghetele lui cele mai bune și hainele lui de sărbătoare. Mama îl perie de sus până jos, cu o expresie concentrată și mândră pe fața-i obosită, lăsându-se greoi în genunchi, spre a-i scoate, cu mișcări repezi ale mâinii înroșite de muncă, o pată de noroi de pe manșeta pantalonului. Mama, care robotește pentru noi până la sânge, gătind, cârpind, alergând peste tot, lustruind, curățind și făcând fiecare ban să valoreze cât trei; Mama, care se scoală cea dintâi și se culcă cea din urmă și îndeplinește toate acestea fără nicio răsplată aparentă; Mama, care face față cu efortări supraomenești economiilor crescânde ale Tatii și găsește timp să dezvăluie colțișorul duios al inimii ei bătrânului de la etaj și unui biet băiat ce i-a căzut pe cap... Dar acum e săptămâna lui Murdoch: n-avem timp pentru panegirice. Acum, când zilele hotărâtoare îi stau în față, e plăcut să vezi că nu e intimidat. A ieșit teafăr, în ajun, dintr-o convorbire serioasă cu taică-său. Ne spune la toți: „Nu pot face mai mult“. Desigur însă că acest frecuș continuu a îndesat destulă învățătură sub creștetul ăsta plin de mătreață. Are banii de masă în buzunar, două perechi de ochelari pentru cazul că una s-ar sparge, tocul, guma, echere, într-un cuvânt — totul. Se pune greu în mișcare spre a prinde trenul de la 9,20 spre Winton, unde au loc probele de admitere în administrația publică. De la ușă, Mama și cu mine îi facem semne cu mâna și îi dorim din tot sufletul succes...

În fiecare seară, Murdoch se înapoia cu trenul local de la ora patru, iar tată-său, întors devreme de la serviciu, îl aștepta cu nerăbdare.

— Ei, cum a mers?

— Splendid, tată, splendid!

Pe zi ce trecea, Murdoch era tot mai încrezător.

Mestecând impasibil un morman de sandvișuri, în timp ce toți stăteam atârnați

de buzele lui, el debita comentarii calme despre probele din ziua aceea.

— Am fost foarte surprins... teza de azi mi s-a părut colosal de ușoară. Am scris pagini peste pagini... și a trebuit să cer încă un caiet. Unii din ceilalți nu l-au umplut pe al lor nici pe jumătate...

— Bravo... bravo!

Taică-său scoase cam în silă aceste neobișnuite cuvinte de laudă; ochii însă îi străluceau.

Mama, fără a sta pe gânduri, se aplecă și-i dădu lui Murdoch o porție de piftie tot atât de mare ca și aceea a tatălui său. Eram convins, eram convingi cu toții că succesul lui era asigurat. Faptul mă bucura, dar mă și întrista; mă gândeam fără voie cât de prost mi-ar fi mers în împrejurări asemănătoare. Mai aveam și alte motive de a fi deprimat. Prăbușirea relațiilor cu familia Antonelli, rezultat al unei false prietenii și al lipsei de recunoștință, continua să mă frământa; nu îndrăzneam să-i pomenesc bunicului despre ea. Dar mai dureros decât toate era faptul că nu-l mai văzusem pe Gavin de două săptămâni; ne întâlnisem doar o dată pe Strada Mare și trecusem unul pe lângă altul, galbeni la față și având aerul că nu ne vedem. Mi-era dor de acest băiat pe care-l trădasem, mi-era dor din toată inima.

O singură licărire de lumină lucea în zare. Miercurea următoare era ziua bâlciului din Ardfillan, când aveam să-i însoțesc pe Kate și pe Jamie la „panorame”. Bunicul fusese în trecut un client asiduu al bâlciurilor și-mi descrisese în culori vii plăcerile pe care le ofereau. Când îi spusei, plin de dorință, că sper să petrec bine acolo, el îmi răspunse cu emfază:

— Vom petrece, băiete! Vom petrece!

Jamie făgăduise că va veni să ne ia la ora două cu un brec. Sosi la timp, dar cu alt vehicul. Kate și cu mine, care așteptam la fereastra salonului, tresărirăm uimiți când un automobil galben trase duduind în fața casei.

— Dacă fratele dumitale Adam poate veni cu mașina, de ce n-aș putea și eu? spuse Jamie.

Era mai puțin plumburiu la față ca de obicei și purta o nouă șapcă cadrilată. Ne explică imediat că prietenul său Sam Lightbody, mecanic la uzinele Argyll, împrumutase o mașină și avea să ne ducă la Ardfillan.

Dădurăm mâna cu Sam, care rămăsese la volan. Avea ochelari mari de automobilist și ținea strâns mânerul a două leviere verticale, ca și cum ar fi întreținut pulsațiile mașinii cu propriul lui sânge. După sfatul său, Kate se repezi în casă spre a-și lua un voal care să-i țină pălăria. Înconjurăm apoi, plini de admirație, automobilul, pregătindu-ne să ne suim în el. Cine ieși în clipa aceea liniștit pe poartă, periat, gătit și ținându-și în mână cel mai bun baston? Bunicul.

— Remarcabil... remarcabil, spuse el, uitându-se la mașină; apoi i se adresă cu

asprime lui Jamie: Îți închipui poate că am să te las s-o duci pe nepoată-mea la Ard-fillan... până la ore târzii... fără altă protecție decât a unui biet copil?

— O, bunicule! zise Kate iritată. Nu ești invitat!

Dar Jamie izbucni într-un râs sălbatic. Știa cine e bunicul; îi văzusem de multe ori ieșind împreună de la „Pajura Drumbuckului” ștergându-se la gură cu dosul palmei.

— Lasă-l să vină, spuse el. Cu cât vom fi mai mulți, cu atât vom petrece mai bine. Suie!

După câteva zvâcnituri preliminare, mașina porni în salturi, începând apoi să alunece în chip plăcut pe Drumbuck Road. Kate și cu Jamie ședeau lângă șofer, pe locurile înalte din față, iar eșarfa de fulgi a lui Kate fâlfâia grațios în vânt. Bunicul și cu mine ne lăfăiam pe banchetele despărțiturii spațioase din spate. Abia pornisem, când Jamie întinse înapoi cu mâna o țigară mare de foi. Bunicul o acceptă, o aprinse și, întinzându-și un picior pe perna banchetei, se lăsă regește pe spate.

— E splendid, Robert! Vorbea pe un ton distins. Sper că vom trece prin oraș. Vreau să dau bieților oameni ocazia să ne vadă.

Treceam tocmai pe sub podul de cale ferată, în drumul nostru spre Strada Mare. Deodată, niște strigăte sălbatice mă făcură să mă îndrept pe banchetă. Îl zării pe Murdoch stând la ieșirea gării și agitându-și brațele ca să oprim. Când trecurăm maiestuos prin fața lui, el își scoase melonul din cap și începu să alerge cu pași greoi după noi, continuând să ne facă semne cu un braț.

— Oprește, Sam, oprește! strigai eu. Uite-l pe Murdoch al nostru!

Mașina se opri cu altă zguduitură teribilă, iar când rămase nemișcată, începu să ne arunce în sus ca niște boabe pe o tobă. Săltând în felul acesta, Sam se întoarse către noi cu un aer amărât: ghicii că aceste opriri și porniri excesive i se păreau a nu face parte din obligațiile unui automobil normal. Dar Murdoch ne ajunsese din urmă, gâfâind în hainele lui groase de sărbătoare. Se urcă pe la spatele mașinii și, prăbușindu-se pe banchetă, exclamă:

— Vin cu voi!

Nu-i răspunse nimeni. Nu se mai termina oare cu acești oaspeți nepoftiți? Bunicul, îndeosebi, părea indispus de acest deranj. Sam însă rezolvă dificultatea apăsând pe o pârghie și azvârlindu-ne pe toți înaintea într-o serie de scurte convulsii. Curând după aceea, trecurăm prin mijlocul orașului.

— Cum ți-a mers, Murdoch? strigai eu împotriva vântului care ne mângâia plăcut urechile.

— Minunat – spuse Murdoch – de-a dreptul minunat! Suflând încă greu, se ghemui pe locul lui, cu gura pe jumătate deschisă și cu haina ridicată peste urechi, care erau mai blegi decât oricând. Era palid; mi se părea că alergase prea repede. Își făcea vânt cu pălăria, în chip cam inutil. Își deschise gura mai tare, ca pentru a vorbi,

apoi o închise din nou pe jumătate.

Orice conversație era cu neputință acum. Ieșisem din oraș și coboram coasta Lea Brae. În fața noastră se întindea până la mare largul estuar, care scânteia ca mii de galbeni sub razele soarelui înălțat pe cer; de-a lungul malului, printre pășuni netede de un verde saturat și dune de nisip, se desfășura, ca o panglică albă, drumul pe care urma să-l străbatem; spre apus, deasupra pielei albastre, se zărea o siluetă și mai albastră, stând neîncetat de veghe: era Piscul. Ce splendidă și sclipitoare priveliște, ce liniște încântătoare! De ce nu mi-era dat să mă desfăt privind-o, fără ca tristețea să mi se furișeze în inimă? Copil fără noroc, în sufletul căruia frumosul trezea totdeauna această vagă și lăncedă durere. Suspinai, lăsându-mă pradă dulcelui extaz al goanei noastre.

Automobilul funcționa la perfecție: la coborâșuri atingeam o viteză de treizeci de kilometri pe oră. Când treceam prin sate, locuitorii ieșeau în ușă, căscând ochii după noi. Oamenii care lucrau pe câmp se îndreptau din șale și își agitau sapele spre această noutate. Numai vitele ținutului păreau să ne privească cu dușmănie. Sam fu nevoit să facă uz de toată dibăcia sa spre a veni de hac unei vaci îndărătnice; câinii se țineau după noi lătrând furios; găinile fugeau protestând de sub roțile noastre; o dată se văzură niște pene zburând, dar norii de praf alb care se ridicau miloși în urma noastră făcură ca masacrul să rămână îndoielnic. O singură umilință de înregistrat: inima curajoasă a mașinii noastre șovăi pe culmea unei pante; câțiva oameni de la țară, în drum spre bălci, se ținură de noi cu râsete neștiutoare:

— Ehe! Dați-vă jos și împingeți...

Intrarăm maiestuos în Ardfillan la ora patru, cu un ceas prea devreme pentru a gusta plăcerile panoramelor, care nu se deschideau propriu zis decât seara. În timp ce Kate traversă strada spre a face câteva cumpărături pentru Mama la un magazin de articole de modă din această plăcută stațiune de băi de mare, Sam își opri motorul, iar noi cășcarăm ochii la galaxia de barăci, corturi și călușei, împrăștiată pe un careu de iarbă de lângă Esplanadă, având în spate plaja și freamățul valurilor.

Deodată, Murdoch, care ședea ghemuit, cu fața palidă și un aer nenorocit, sări în sus, scuturând toată mașina; credeam că pornim din nou. Dar nu, explozia venea din sufletul lui Murdoch:

— Am să mă sinucid!

Rosti, ba aproape urlă această amenințare atât de tare, încât atenția noastră se îndreptă îndată spre el. Continuă să strige cu ochii holbați, bătând cu pumnii în perne:

— Vă spun că mă sinucid. N-am dorit serviciul de la poștă! E numai vina tatii! Mă omor cu mâna mea! Pe el va cădea ponosul. E un ucigaș!

Bunicul se ridică în capul oaselor:

— Pentru numele lui Dumnezeu, omule! Ce s-a întâmplat cu tine?

Murdoch se zgâi la el, apoi la noi toți, cu ochii lui obtuți și miopi. Deodată se prăbuși și începu să scâncească:

— M-au trântit! M-au trimis acasă! Examinatorii m-au luat azi deoparte, spunându-mi să nu mai vin. Trebuie să fie o greșeală. Am răspuns minunat, minunat!

Căzut! Murdoch căzut! Tăcere și consternare. Sughițurile lui de plâns ne scuturau acum pe toți. Lumea începea să se adune în jurul nostru.

— Ascultă! spuse bunicul, apucându-l de gulerul hainei. Stăpânește-te!

— Cred că o dușcă i-ar face bine.

Sinistrul sfat venea de la Sam.

— Pe cinstea mea, ai dreptate! Îi trebuie ceva ca să facă om din el.

Bunicul și cu Jamie îl dădură jos din mașină pe prăpăditul de Murdoch, în timp ce Sam ținea deschisă ușa batantă a „Bolții Esplanadei”, aflată imediat peste drum. Dispărând în localul răcoros, Jamie îmi strigă peste umăr:

— Plimbă-te pe acolo, puștiule. Nu stăm mult.

Rămăsei câțva timp pe loc, spunându-mi în gând:

„Bietul Murdoch!”, apoi trecui, mâhnit, în cealaltă parte a străzii. Bâlcii începea acum să se umple de lumea venită din împrejurimi. Recunoscui câțiva oameni din Levenford. Deodată zării o figură mică, arsă de soare și hotărâtă. Era Gavin.

Stătea singur la marginea unei mici adunături de oameni, urmărind cu disprețului lui caracteristic eforturile unui tarabagiu de a vinde unor argați de fermă, care căscau minunați gura, ceasornice de aur veritabil. Apoi se întoarse și, printre capetele gloatei anonime, privirile noastre se întâlniră. Se făcu roșu ca racul, apoi pâli, dar cu toate că-și îndreptă privirea în altă parte, rămase pironit locului. Îndată după aceea, făcu câțiva pași spre mine și, oprindu-se la o parte de restul lumii, se puse să observe cu concentrată atenție o reclamă a leagănelor informă de bărci, care anunța „Bărcile cu aburi ale lui Willmot”.

Mă simții și eu atras de acest afiș. Deși era tipărit grosolan și nu conținea nicio indicație pe care să n-o cunosc pe dinafară, mă trezii curând stând alături de Gavin și făcând și eu ochi mari la reclamă. Eram foarte palid și obrazul începuse să-mi zvâcnească – o groaznică meteahnă a mea, care mă apuca de câte ori eram emoționat și agitat. E imposibil de știut care din noi doi vorbi cel dintâi. Respiram anevoie amândoi, iar ochii ne erau tot ațintiți asupra aceluia afiș rupt, pe care se vedea șters o barcă de dat în leagăn, ajunsă cu fundul în sus.

— A fost vina mea.

— Ba nu, a mea!

— Ba a mea!

— Nu, Robie, a fost, în adevăr, vina mea! Eram gelos pentru că aveai alt prieten. Nu vreau să ai niciun alt prieten pe lume, decât pe mine.

— Ești singurul meu prieten, Gavin. Și îți jur că ai să rămâi totdeauna singurul. Și îți mai jur că vina a fost a mea, o greșeală stupidă.

— Nu, a mea!

— A mea!

Îmi lăasă ultimul cuvânt, ceea ce mi se păru un sacrificiu sublim din partea lui, căci mă știam cel mai slab dintre noi doi. Afișul își pierduse puterea de atracție. În-drăznirăm să ne uităm unul la altul. Citii în ochii lui că fusese tot atât de mâhnit ca și mine. Acest moment de împăcare, atât de fierbinte dorit, rupse barierele rezervei noastre, reclamând de la noi o demonstrație mai pătimasă chiar decât strângerea de mână în care eram cât pe-acți să ne frângem degetele. Îl luai de braț, ținându-l strâns-strâns, și uniți astfel, cu zâmbete de fericire pe buze, ne puserăm în mișcare, incapabili de a scoate un cuvânt, amestecându-ne și pierzându-ne în mulțime.

Alămurile călușeilor porniră să cânte, fluierile cu aburi ale leagănelor cu bărci suierau strident. Talgere se ciocneau zgomotos invitând la „pista animată de dans“, o fanfară răsuna în fața cortului lui Cleo, cea mai grasă femeie din lume. Bărbați cu voci sonore, purtând gulere înalte, scrobite și cravate cu nod mic începură să agite câte un băț pe platformele din fața barăcilor: „Intrați, doamnelor și domnilor, intrați la omul-leopard! Intrați la pigmeii peruvieni! Unicul și singurul cal vorbitor! Intrați! Intrați!“ Panoramele prinseseră viață pentru noi. Pornirăm, zăpăciți, mai departe. Jamie îmi dăduse doi șilingi de cheltuială. Gavin avea și el bani destui. Venise cu trenul de la Levenford; acum însă se putea întoarce cu mine. Nu era nevoie să ne despărțim. Acest gând ne spori bucuria.

Ne încercarăm norocul la jocul cu nuci de cocos și curând ne văzurăm fiecare cu câte trei nuci mari, pline de lapte. Gavin o găuri pe una cu briceagul lui și, pe rând, lăsarăm sucul limpede și dulce să ne curgă în gâtlee. Ne încercarăm dibăcia la tot felul de jocuri și la standul de tras la semn. Eram acoperiți de trofee, broșe, nasturi, steluțe, cocarde și pene. Întunericul se lăsa și lămpile de petrol începură să lucească. Înghesuiala creștea, muzica urla și se întetea. Vup! Vup! Vuup! făceau bărcile. O dată o zării pe Kate împreună cu Jamie. Erau lipiți unul de altul și râdeau, înfruntând „pista animată de dans“. În altă parte, îi văzui pe bunicul, pe Sam și pe Murdoch care, călare pe trei bidivii de lemn, se învăteau amețitor, cot la cot, când lăsându-se în jos, când înălțându-se, în duritul fanfarei. Cu melonul pe o ureche, cu un trabuc înfipt între dinți și o expresie sticloasă de bucurie în ochi, Murdoch se sălta din când în când în scări, urlând ca un nebun.

Se face târziu, foarte târziu. Și în cele din urmă, istoviți, dar încântați, ne adunăm cu toții lângă mașină. Kate, mai ales, pare fericită și îndreaptă des către Jamie priviri

ce strălucesc de tandrețe. Murdoch cascadează ochii la Gavin ca o bufniță, spunându-i:

— Nu-mi pasă, îți zic, nu-mi pasă deloc; toată afacerea e complet indiferentă pentru un om cu inteligența mea.

Pe urmă, îl strânge de mână cu căldură, în timp ce Sam, indispensabilul Sam, stă cu capul sub capotă spre a porni mașina. Murdoch și bunicul stau lângă el, intonând un duet melodios: „Geneviève... Gen... e... viève”. Fără a termina cântecul, Murdoch se repede deodată într-un loc mai întunecat, de unde ajung apoi până la mine ecouri de vărsături prelungi și îngrozitoare.

Suntem acum pe drumul spre casă, înaintând prin răcoarea nopții, departe de luminile orbitoare, de harababură. În partea din spate a mașinii, bunicul a adormit, iar Murdoch, galben ca ceara, stă tolănit cu capul pe umărul lui. Pe cealaltă banchetă, Kate și Jamie stau lipiți unul de altul. El și-a petrecut brațul în jurul mijlocului ei și, împreună, privesc luna nouă.

În față stau eu și cu Gavin. Prietenia noastră e restabilă, nu ne vom mai despărți niciodată... În orice caz, nu înainte de...

Dar despre asta nu știm, slavă Domnului, nimic. Suntem fericiți și încrezători. Nu se aude niciun zgomot afară de bătaia regulată a motorului și fâșâitul cuminte al lămpilor noastre cu acetilenă. Sam, șoferul nostru, stă închis în sine, tăcut și impenetrabil. Înainte, tot înainte, prin noapte. Doi băieți cuceresc împreună întunericul, necunoscutul, sub stelele inaccesibile.

— *Asta* e ceea ce-mi place, îmi șoptește Gavin. Înțeleg exact ce vrea să spună.

CAPITOLUL XVI

Filozofia bunicului, bazată, fără îndoială, pe o experiență tristă, era că trebuie să plătim pentru toate plăcerile noastre. Mă avertiza când eram din cale-afară de exaltat: „Băiete, ai să suferi pentru asta mâine dimineață”. După expediția noastră la bălci, suferirăm îngrozitor a doua zi. O tăcere vestitoare de furtuni domnea în casă când mă sculai, mai târziu decât în alte zile. Murdoch mai era în pat, Tata plecase la slujba lui, Mama trebuia în spălătorie. Bunicul, al cărui nas era mai roșu decât de obicei, fuma iritat, părând a nu dori să mă vadă. Tocmai când coboram scara, ușa din față a casei se deschise și intră bunica. Se întorsese, fără ca să știu, în după-amiaza din ajun și, gătită cu boneta ei cea bună și cu capa cu paiete, se și dusesse la biroul fabricii de cazane spre a-și încasa pensia.

— O, bunicuțo! strigai eu. Nu știam că te-ai întors!

Nu răspunse la salutul meu entuziast, ci înaintă cu o expresie stranie și rigidă. În fața mea se opri și, sub privirea ei sumbră și îngrijorată, un sentiment de neliniște și de teamă mă cuprinse.

— Robert, Robert! spuse ea cu o voce calmă, dar nefirească. N-aș fi crezut asta

despre tine!

Mă dădui înapoi până la perete. Înțelegeam că aflate – desigur, de la domnișoara Minns – de faptul că mă lepădasem de învățăturile ei aprinse. Presimțisem vag dezamăgirea ei. Dar această mahnire adâncă, culoarea verzuie a feței ei și dezgustul cu care își strâmba gura, arătându-și dinții, mă uimira și mă speria.

— O să vină o zi când ai să fii bucuros să te întorci iarăși la bunică-ta.

Nu spusese decât atât, dar tonul ei amar și îndurerat mă făcu să mă cutremur. Cu gura căscată, o observai pe când continua să urce scara. Bătu la ușa bunicului și intra hotărâtă în camera lui.

Nu-i putea ierta cu ușurință complicitatea lui la prima mea împărțășanie.

În adevăr, în clipa aceea auzii de la etajul de sus glasuri care vorbeau pe un ton ridicat, iar genunchii îmi mai tremurau când, îndată după aceea, pașii bunicului răsunară în antreu. Scosei nasul pe ușă – își puneă pălăria cu un aer grăbit și plictisit.

— Hai, băiețuș, îmi spuse el brusc. E timpul ca tu și cu mine să dispărem de aici.

Ajuns afară, îmi dădui seama că era tulburat. Negreșit, bunica îl acuzase cu vehemență de trădarea mea; exista însă un motiv mai grav de neliniște. Stând până târziu la fereastra iatacului ei, bunica văzuse limpede în ce stare se întorsese Murdoch cu o noapte înainte și se socotise datorare să-l informeze pe Tata la micul dejun.

Adevărul e că bunicul luase obiceiul să se ferească totdeauna de Tata, căci știa că ginerele său îl detesta. Numai o singură dată, pe cât îmi amintesc, s-au aflat mai mult timp împreună și anume când Tata, într-un acces de generozitate, încurajat cu dibăcie de Mama, se decise să ne arate, bunicului și mie, noile câmpuri de epurare a apelor reziduale ale orașului Levenford, dar chiar și atunci evenimentul avu un deznodământ dezastruos. Plin de mândrie, Tata făcu cu noi înconjurul diferitelor câmpuri de oxidare și filtrare, explicându-ne, cu igienică pasiune, că indiferent de starea inițială, produsul final era o apă de băut curată. Umplu un pahar și mi-l oferii.

— Încearcă și vezi.

Șovăii în fața lichidului turbure, bolborosind:

— Cred că nu mi-e sete.

Atunci Tata întinse paharul bunicului, al cărui zâmbet binecunoscut îi jucase pe față toată după-amiaza.

— Nu mi-a plăcut niciodată apa – spuse bunicul cu blândețe – iar băutura asta mă atrage și mai puțin.

— Nu mă crezi? strigă Tata.

— Am să te cred – spuse zâmbind bunicul – dacă o bei chiar dumneata.

Tata dădu paharul pe gât și plecă.

În general, cei doi bărbați se vedeau rar; drumurile lor nu se întâlneau; și dacă

bunicul îl zărea pe inspector în oraș, făcea îndată un mare ocol strategic. Acum însă, o ciocnire era iminentă. Privită în lumina rece a dimineții, cu toate că păruse inocentă în cursul serii, escapada lui Murdoch lua un aspect mai sinistru. Tata era un dușman convins al alcoolului: „a bea” era în ochii lui un lucru blestemat și o mârșavă risipă de bani! Înfuriat de căderea lui Murdoch la examen, era imposibil de știut până unde avea să meargă ca să-l sancționeze pe ticălosul care-i corupsese fiul.

Când ne depărtarăm îndeajuns de casă, bunicul își încetini pașii grăbiți și se întoarse cu oarecare mândrie spre mine:

— Din fericire, avem resursele noastre, Robie, și prieteni care ne vor da ceva de mâncare, dacă le-o cerem. Mergem să facem o vizită familiei Antonelli.

Mă oprii foarte încurcat.

— O, nu, nu, bunicule, nu putem face una ca asta!

— Și de ce nu?

— Fiindcă... Făcui o pauză. Totuși eram dator să-i spun. Nu-l puteam expune rușinii de a vedea ușa trântindu-i-se în nas.

Nu răspunse nimic, niciun cuvânt – căci cu toate perorațiile sale, avea măcar darul de a suferi în tăcere ofensele. Lovitura era însă dureroasă pentru el; fața lui luă o ciudată înfățișare bălțată. Credeam că avea să se întoarcă la Drumbuck ca să se întâlnească cu șelarul și cu Peter Dickie. Dar nu, merse mai departe pe Strada Mare, trecu peste dealul Knoxhill, făcându-mă să ajung în regiuni necunoscute, în partea de sud a orașului.

— Unde ne ducem, bunicule?

— Să ne spălăm în apele amărăciunii, răspunse el scurt.

Nu știu dacă gândea ceea ce spunea, dacă adierile sărate de la Ardfillan treziseră în el nostalgia litoralului sau dacă dorea pur și simplu să pună cea mai mare distanță posibilă între el și tot ce-l întrista. Fapt e că deodată ieșirăm prin capătul peluzei de la Knoxhill și ne văzurăm pe malul estuarului, puțin mai jos decât portul. Nu era o plajă idilică, ci o fâșie de mâl gălbui și încrețit, întreruptă de smocuri de iarbă de mare și de stânci turtite, acoperite de o crustă cenușie de scoici tinere. Era timpul refluxului; apa rămasă era plumburie; coșurile înalte ale fabricii de cazane, care se mai zăreau, huruitul ciocanelor de la șantierul naval, scursoarea ce ieșea prin gura canalului unei spălătorii – toate aceste sumare indicii de industrie sporeau mai curând decât să scadă tristețea priveliștii.

Totuși briza sărată ce sufla dinspre mare era înviorătoare, iar de jur împrejurul nostru domnea solitudinea la care bunicul râvnea. Se așeză, își scoase ghetetele și ciorapii, își suflecă pantalonii până la genunchi și, lipăind peste nisipul ud, începu să-și bălăcească picioarele în apa joasă. Îl observam pe când văloarele cenușii îi mângâiau gleznelor osoase; apoi îmi lepădai și eu ghetetele și ciorapii și, călcând pe

urmele umede ale picioarelor sale, intrai în apă lângă el.

Își scoase îndată pălăria, acea minunată pălărie, legată inseparabil, în ochii mei, de chipul bunicului: mare, pătrată și decolorată, ventilată pe ambele părți prin câte trei găuri cu capse de metal și învârtoșată de vreme până la rezistența fierului; pălăria aceasta, care conținuse atâtea rarități, începând cu capul bunicului și terminând cu o jumătate de kilogram de zmeură șterpelită, și care mai avea să servească în atâtea scopuri diverse. Acum, aplecându-se, el se apucă să strângă într-însa midii și alte scoici, culese de pe această tristă plajă...

Scoicile erau de un alb imaculat și striate; numai un punct tremurător, de mărimea unei monede de o jumătate de șiling, trăda prezența lor sub nisipul curgător. Midiile, de un luciu purpuriu irizat, creșteau viguros în grupuri dese printre crăpăturile stâncilor. Când umplurăm pălăria cu un amestec potrivit, bunicul se îndreptă din șale.

— Băiete – observă el, deși se adresa întinderii melancolice de apă – oi fi eu rău... dar nu chiar *atât* de rău.

Pe partea uscată a plajei, acoperită cu plavie și varec, cu lemne aduse de apă, cu coșuri de răchită desfundate și cu o saltea de paie aruncată de pe un vapor, aprinserăm un foc care pârlăia vesel. În timp ce frigeam midiile, bunicul îmi arăta cum se mănâncă moluștele. Țineai scoica deasupra focului până când se deschidea, apoi înghițeai repede conținutul ei sărat. Le socotea delicioase, mult mai bune decât stridiile – zicea el – și înghiți cu o expresie tristă o mare cantitate, ca și cum astringența lor sărată s-ar fi potrivit cu dispoziția în care se afla. Scoicile nu-mi plăceau, dar midiile erau cu totul pe gustul meu. Valvele lor se deschideau larg, dând la iveală, pe farfurioare sidefii, conținutul lor pârlolit, cu consistența cârnii și a miezului de nucă.

— Nu-i nicio farfurie de spălat, comentă bunicul cu un surâs sălbatic, când isprăvirăm. Își aprinse pipa și se întinse pe o rână, plimbându-și ochii peste priveliște, pierdut încă în reveria lui, și adăugând pentru sine, ca și cum masa sărată i-ar fi deschis setea: Nu mi-ar strica o dușcă.

Acî, în lumina celor ce vor urma, trebuie să lămuresc un aspect al caracterului bunicului. Îi plăcea „băutura“, avea o slăbiciune pentru ea; erau seri când auzeam pe scară pașii lui nesiguri, însoțiți de băjbâiala și de exclamațiile glumețe ale unui om care se ciocnea netulburat, în întuneric, de diferite obiecte. Dar nu era bețiv. A-l lichida cu fraza seacă a lui Adam ca pe un bătrân „burete“ era o mare nedreptate. Făcuse chefuri grozave, între ele însă erau lungi intervale de cumpătare, și niciodată nu lua parte la saturnalele de sâmbătă seara ale Levenfordului, care umpleau străzile cu oameni ce se împleticeau. Toată viața dorise să săvârșească lucruri îndrăznețe și minunate – și intensitatea râvnei lui îl făcu în anii bătrâneții să creadă

că le înfăptuise într-adevăr. În realitate însă, cariera lui fusese monotonă. Părinții lui fuseseră, într-o vreme, foarte înstăriți: în asociație cu doi unchi, tată-său fusese odată proprietarul binecunoscutei distilerii de la Glen Nevis. Într-un album de familie dădusem peste fotografia îngălbenită a unui tânăr care stătea cu o pușcă de vânătoare și doi prepelicari pe treptele unui conac impunător. Inchipuiți-vă uimirea mea când Mama îmi spusese că acel tânăr era bunicul, fotografiat în fața casei în care-și petrecuse copilăria. Adăugase, cu un zâmbet ușor și cu un oftat: „Familia Gow a jucat un rol foarte important în vremea ei”. Averele familiei fuseseră distruse de impozitul pus pe malț, și știu că în tinerețea lui, după faliment, bunicul fusese nevoit să lucreze, în condițiile modeste din Levenford, ca ucenic mecanic. Nu învățase însă meseria. Era prea nerăbdător, iar o căsătorie silită – de care nu s-a plâns niciodată – cu o fată simplă, din popor, care-l idolatriza, îl făcu să intre în comerțul de articole de menaj. După ce dăduse greș acolo, el nu-și pierduse curajul. Fusese, rând pe rând, funcționar de birou, argat la o fermă, tâmplar de mobile, negustor de stofe scoțiene, intendent pe un vapor de pe fluviul Clyde, până când, în cele din urmă, prin cunoștințele lui din Glen Nevis, el ajunsese, la fel ca poetul pe care-l admira atât de mult, percepător de accize la antrepozite.

Dezamăgirea pe care i-o pricinuia propria lui viață, darul său de a-și face prieteni, precum și faptul că lucra printre butoaiele de spirtoase îl împinseseră la băutură; nu devenise însă niciodată sclavul ei; nevoia lui de a bea era ocazională mai curând decât inveterată și pornea din ciudățeniile temperamentului său, acest curios amestec de înclinații contrare, care-l făcea într-un anumit moment să-mi apere ca un leu nevinovăția, pentru ca în clipa următoare... – dar despre aceasta vom vorbi mult mai târziu.

În ce privește descurajarea lui de acum, erau motive de a crede că, dacă nevoia lui de băutură se manifesta din nou, cauza stătea în sentimentul lui amar că fusese trădat de bunica.

— *O anumită persoană* – declară el deodată – s-a repezit la beregata mea din clipa când a pus piciorul în casă. Am să-i plătesc polița pentru câte mi-a făcut. Să spună „că-l duc pe Murdoch la pieire”! Se întrerupse spre a arăta morocănos, cu capătul ud al pipei sale: Uite că trece „*Stăpânul insulei*” în plimbarea lui în jurul golfului... E un vapor strașnic.

Stăturăm cu ochii ațintiți asupra vaporului de excursii, înțesat de lume, cât timp trecu în josul fluviului, cu zbaturile strălucitoare ale roților lui, cu cele două coșuri roșii înclinate cochete și care lăsa în urmă un panăș de fum. Muzica înceată și dulce a „orchestrei nemțești” de pe puntea lui plutea până la noi, ecoul ei stăruind trist în urechile noastre când valurile stârnite de el ajunseră la mal. Sărmani hoinari de pe plajă, abătuți și fără un sfanț în buzunar, ce n-am fi dat ca să fim și noi pe bordul

vasului!

— La început – reluă bunicul cu amărăciune – când m-am mutat la Lomond View, după moartea nevestei mele, bunică-ta părea prietenoasă față de mine. Îmi cârpea ciorapii, îmi așeza papucii lângă cămin. Pe urmă îmi ceru să nu mai fumez, nu-i plăcea mirosul de tutun. Când refuzai, cearta se porni. De atunci a lucrat neîncetat împotriva mea. Firește, toate avantajele sunt de partea ei. Are venitul ei. Mănâncă jos cu ceilalți. Primește ziarul înaintea mea. Are apă caldă la baie sâmbăta seara și dreptul de a intra cea dintâi în odaia de baie în fiecare dimineață. Crede-mă, băiete, toate astea ajung ca să te acrească.

Trecură alte vase: câteva șlepurii încărcate, un vas ruginit de cabotaj, bacul fluvial care făcea naveta, de-a lungul unui lanț, între port și malul nisipos din față, vaporul de lux cu coșuri albe „*Regina Alexandra*”, care făcea curse regulate la Inveraray. Urmă un pachetot imens, un „vas de carne de vită”, construit de șantierul „Frații Marshall” pentru comerțul cu Argentina. Trecu încet și maiestuos, tras de un remorcher zgomotos. Avea, după spusele bunicului, un pilot pe punte, și-l urmărit cu ochii înlăcrimați, până când nu se mai văzu decât o pată neagră la capătul larg al estuarului, în spatele căruia soarele apunea acum într-o ceață purpurie.

Bunicul stătea pe gânduri, cu fața întunecată. Nimic nu întrecea, în ochii lui, un vapor construit de șantierele Marshall; Clyde-ul era pentru el cel mai nobil fluviu din lume; Robert Burns¹ – cel mai mare poet... Un scoțian putea bate trei englezi... chiar cu o mână legată la spate... Era greu însă pentru un bărbat să pună la respect o femeie. Tăcere prelungită. Deodată, bunicul sare în sus și, cu o expresie de sumbră hotărâre, se lovește cu palma peste coapsă.

— La naiba! Am s-o fac!

Cu capul încă plin de visări nostalgice, de imagini de plecări lente și solemne, mă întorsei speriat către bunicul, ale cărui gânduri le crezusem la unison cu ale mele. Nu mai stătea îngândurat și deprimat. O sălbatică hotărâre îi lumina toată fața, radiind până și din nasul lui. Se sculă în picioare.

— Hai, băiete! repetă el de câteva ori încet, consternat parcă de propria sa inspirație. Doamne, ce „bawr”!

Aici trebuie să dau o altă explicație. Cuvântul „bawr” exprimă, în dialectul local, un act special de răzbunare, o răzbunare împănată cu un umor diabolic. Nu vă gândiți la ceva așa de plat ca o simplă farsă. Desigur, un „bawr” procură mulțumire celui ce-l săvârșește și încurcă pe victima lui. Slaba asemănare se limitează însă la atât. „Bawr”-ul e sinistru și, conform tradiției, reprezintă o justă explozie de ură.

¹ Robert Burns (1759-1796) – poet scoțian, autor al „Cântecelor populare ale Scoției”. (n.t.)

Dacă în Corsica, în împrejurări similare, oamenii se ascund cu o pușcă în „maquis”¹, la Levenford ei se așază pe o plajă solitară și ticluiesc, apoi execută un „bawr”.

Gonea acum cu mine prin oraș, oprindu-se numai ca să verifice ora după ceasul din turnul bisericii.

— Unde mergem, bunicule?

— Mai întâi, am să fac o vizită gentilei familii Antonelli. Ca să nu mă sperie prea tare, bunicul adăugă pe un ton de nedescris: Pe ușa de din dos.

Așteptai emoționat la colțul aleii, iar el, făcând un ocol, intră în curtea din spatele casei Antonelli. Lipsi numai câteva minute, dar mă simții totuși ușurat când îl zării din nou. Părea nevătămat, ba avea chiar un surâs sinistru pe buze. Pornirăm prin noaptea care se lăsa, apucând pe Calea Comună, puțin frecventată la ora aceea.

Din când în când îi furișam dintr-o parte priviri iscoditoare, observând în umbletul lui o neobișnuită rigiditate, care semăna cu acea stranie imobilitate mobilă a hamalilor ce duc pe capul lor un turn înalt de coșuri suprapuse. Apoi, ca printr-un act de levitație, văzui pălăria lui ridicându-se, rotindu-se și așezându-se liniștită la loc, pe capul lui. Totuși, nu ghiceam. Numai când o codiță subțire se ivi încolăcindu-se de sub borul pălăriei, vârandu-se printre buclele bunicului în chipul unei cozi de perucă din alte vremi, îmi dădui seama că acolo, pe creștetul său, se afla Nicolo.

De uimire, îmi pierise graiul, dar bunicul simți că reperasem maimuța. Se uită cu coada ochiului la mine, îngrijindu-se să nu miște capul.

— I-a plăcut pălăria mea. Mi-a fost ușor să-l fac să intre în ea.

Era aproape întuneric când, în jurul orei opt, ajunserăm la Lomond View. Înțelesei atunci întregul rafinament al calculelor bunicului: în fiecare joi la șapte și jumătate seara, Tata avea obiceiul să meargă la ședința Societății de construcții. Ajunserăm în camera bunicului fără a fi văzuți.

Nicolo era sănătos tun. Ne cunoștea perfect, ceea ce era o împrejurare fericită, căci fețele străine îl tulburau totdeauna. Pe de altă parte, noutatea ambianței nu părea să-i displace. Se plimba prin odaie, inspectând lucrurile cu un aer plăcut surprins. Cred că tocmai își primise hrana, ceea ce explica poate buna lui dispoziție. Refuză bomboana de mentă pe care bunicul i-o oferă.

Bunicul se uita liniștit la maimuța. Era totdeauna rezervat și plin de demnitate față de animale; nu se înjosea niciodată până la intimități. În adevăr, cu toate că afișa în prezența doamnei Bosomley o mare afecțiune pentru motanul ei Mikado, îl văzusem trăgându-i cu dezgust un picior când îl întâlneam singur într-o seară.

Ora nouă... Un zgomot pe palier indică trecerea bunicii spre odaia de baie.

¹ Mărăciniș. (n.t.)

Bunicul, care pândea, întunecat la față, acest moment, trecu îndată la acțiune. Cu o agilitate remarcabilă pentru un om de vârsta lui, îl înșfăcă pe Nicolo și dispăru pe ușă. După câteva secunde se întoarse – fără maimuță.

Sângele îmi pieri din obraz. Înțelesei, în sfârșit, întreaga semnificație a „bawr“-ului său. Dar, chiar și în emoția care mă făcea să tremur, eram stăpânit de un grozav sentiment de așteptare. Ședeam lângă bunicul, care-și rodea unghiile, trăgând încordat cu urechea când bunica traversă din nou cu pași grei palierul. O auzirăm reintrând în camera ei și dezbrăcându-se cu zgomote măsurate; auzirăm geamătul cu care patul ei o primi. Apoi, tăcere, o groaznică tăcere. Deodată, un țipăt înspăimântător sfâșie aerul... apoi altul... și altul.

Aci o las pe bunica să relateze cele întâmplare. În anii care urmară, repeta adesea această istorie, în dialect scoțian, mai ales prietenei ei, domnișoara Tibbie Minns, povestind-o totdeauna cu teribilă seriozitate. Nu e de mirare că mi-am amintit totdeauna de ea ca de „întâlnirea bunicii cu diavolul“.

Iată povestea:

— Ei bine, Tibbie, în noaptea aceea de pomină când fiara veni la mine, eram sănătoasă tun și în toate mințile mele. Mă dezbrăcasem, îmi așezasem frumos lucrurile pe balansoar și-mi pusesem scufia și capotul. Citisem creștinește un capitol din scriptură, îmi scosesem dantura și aprinsesem opaițul, căci știi că țin noaptea o lumânărică de seu aprinsă lângă mine. Atunci, când îmi pusei capul pe pernă și mă pregăteam, ca de obicei, să adorm, simții fiara sărindu-mi pe piept. Deschisei ochii. Și acolo să mă bată Dumnezeu – ședea necuratul însuși, zgâindu-se la mine în pâlpâiala lumânărelii.

Nu, Tibbie, să nu crezi că visam. Nici gând de așa ceva. Nici măcar nu ațipisem. De altminteri, nu sunt o femeie cu vedenii. Ședea acolo, împielițatul, cu coada lui, rânjind, mârâind, scrâșnind din dinți la mine, de parcă ar fi venit să mă ia cu el în iad. Nu sunt sperioasă de felul meu, Tibbie, cred că mă cunoști. De data asta însă, sângele îmi înghețase în vine. N-aveam putere ca să strig, și nici ca să spun o rugăciune. Stăteam încremenită ca o moartă, uitându-mă la diavol, pe când el holba ochii la mine.

Deodată scoase un fel de chiot și începu să salte pe pieptul meu ca pe spinarea unui căluț. Crede-mă, Tibbie, dacă abia mai răsuflam până atunci, acum mi se tăia se cu totul suflarea. Mă apucă cu ghearele de amândouă urechile și începu să mă zgâlțâie și să-mi izbească capul de pernă de parcă ar fi fost un bătător de putinei. Mă scutură și mă săltă, mă săltă și mă scutură până scoase sufletul din mine. În vremea asta, ochii îi ardeau și-i scânteiau ca jeraticul. Eram înspăimântată, Tibbie, pielea mi se încrețise pe mine. Scaraotchi își dădu seama de asta, căci se dezlănțui și mai tare, lovindu-mă, clefăind și trăgând cu ghearele de mine până îmi despleti tot

părul și – cu toate că nu s-ar cădea s-o spun – mă lăsă pe jumătate goală.

Să-mi fi trecut măcar prin cap să-i zic pe nume, dar eram năucită. Tot ce putui face fu doar să șoptesc cu glas stins, ca din mormânt: „Piei, Satano, piei!”

Cât de slab mi-o fi fost glasul, dar poate că tot a oprit fiara. Adevărul e că încetă să mă ciocănească. Cu un fel de rânjel, înșfăcă dantura mea de pe masa de noapte, unde mi-o țin. Pe urmă – să n-am parte de viața de-apoi – se ridică pe pat, apucându-se să facă cu dinții mei tot felul de scamatorii, prefăcându-se că și-i pune și și-i scoate din gură.

Te asigur, Tibbie, că asta mi-a fost, poate, scăparea. Când văzui fiara bătându-și joc de dinții mei, sângele începu să fiarbă în mine de așa blestemăție. Mă trezii din sfârșeala mea, mă ridicai în capul oaselor și-l amenințai pe Sarsailă cu pumnul. „Piei, fiară afurisită! strigai eu. Trimite-l, Doamne, îndărăt sub pământ!”

Cum auzi numele celui atotputernic – căci îți dai seama că nu un biet pumn de om ar fi putut să-l stânjenească – scoase un țipăt care te-ar fi împietrit și pe tine. Sări jos din pat, zbierând și schelălăind. Norocul făcea că lăsasem ușa pe jumătate deschisă, căci era o noapte caldă și voiam să am mai mult aer. O zbughi din odaie ca un fulger al iadului, iar eu rămăsei tremurând ca varga și mulțumind celui de sus că se îndurase de mine. Stătui nemișcată mai bine de un minut. Când aprinsei însă lampa de gaz, lăudând cerul că scăpasem nevătămată, văzui – ține-mă, Doamne! – văzui – arde-l-ar focul! – văzui, îți spun, ce făcuse necuratul.

Nu-mi furase dantura, nu, nu, nici n-o rupsese în bucăți, dar, în sălbatica lui răutate și răzbunare, o azvârlise sub pat, drept în ustensila mea de noapte.

CAPITOLUL XVII

A doua zi, marți, vacanța de vară se sfârși. Kate își relua munca de învățătoare la școala elementară, iar eu mă întorsei la liceu. Îmi amintesc bine de acea zi – ea înseamnă punctul culminant al acelei stări de profundă deprimare care-l învăluia pe bunicul ca un nor. Era una din stările sufletești pe care le-am moștenit și eu de la el, fiind încercat de ele în anii de mai târziu. În clipe ca acelea, viața părea întunecată și fără culoare.

Vremea continua să fie moleșitoare; bunica stătea închisă în camera ei; Murdoch se ținea la o parte – începuse în secret să lucreze la pepiniera domnului Dalrymple.

Bunicul nu arăta nicio poftă de a-și vedea prietenii; nu mai avea nici acte de copiat; nu-i rămânea decât să îndure zăpușeala și supărarea Tatii. Era hărțuit și persecutat, bietul bătrân. Numai o minte îngustă fusese în stare să inventeze expedientul de a-l lipsi de tutun. Cred că acesta a fost motivul care provocă reflecția finală făcută de bunicul, învărtind între degete, cu tristețe, o pipă goală:

— Ce folos, băiete?... Ce folos?

A doua zi dimineața, în timp ce mă îmbrăcam în dosul perdelei mele, Tata tot mai bombănea luându-și micul dejun, ocărându-l pe bunicul. Deodată, Mama coborî de la etaj, exclamând pe un ton mirat și totodată îngrijorat:

— Bunicul nu e sus! Unde s-o fi dus?

O pauză, după care surprinderea Tatii făcu loc indignării.

— Asta-i culmea! Să-l găsiți până la ora prânzului, sau am să aflu singur cauza!

Tulburat, dar fără a fi încă alarmat, mă dusei cu Gavin la școală, unde aflu că nu eram numai repartizați în aceeași clasă, ci și în aceeași bancă. Acest fapt, precum și apariția noilor cărți, pe care le adusei cu grijă acasă pentru ca Mama să le îmbrace, îmi absorbiră atenția în timpul zilei. Când însă ne așezarăm cu toții la ceaiul de seară, înțelesei, după ochii înroșiți ai Mamei și atitudinea închisă a Tatii, că se întâmplase ceva serios.

— Nicio veste despre el?

Mama clătină din cap, mâhnită.

Tata începu să bată cu degetele în masă, rupând cu dinții din pâinea lui prăjită ca și cum ar fi mușcat din capul bunicului.

Tăcere. Apoi Murdoch, care tocmai sosise, sugeră cu jumătate de gură:

— Poate că i s-a întâmplat ceva.

Tata aruncă o privire furioasă nefericitului flăcău.

— Taci din gură, dobitocule, ai avut ocazia să-ți arăți deșteptăciunea!

Murdoch se prăbuși pe un scaun și o tăcere și mai penibilă se lăsă până când iritarea îl făcu pe Tata să vorbească iarăși.

— Trebuie să spun că e destul de greu și așa să suporti o asemenea belea. Dar când se mai apucă să lipsească din casă, de bună seamă ca să chefuiască...

Mama, scoasă în sfârșit din sărite, îl întrerupse, cu un aer indignat:

— De unde știi asta?

Tata se uită la ea încurcat.

— Bietul om, n-are nicio lăscăie frântă, urmă Mama. Toți îl calcă în picioare și își bat joc de el. Și acum îl faci și bețiv. După felul cum a fost tratat în timpul din urmă, nu m-aș mira deloc dacă ar fi recurs la un act de desperare...

O podidiră lacrimile. Murdoch părea mulțumit, în ascuns, de a o vedea dându-i dreptate, iar Kate merse s-o mângâie.

— Zău, tată – spuse ea, ca pentru a-l avertiza – ar trebui să faci ceva; fără bani cum era, n-a putut să ajungă prea departe.

Tata răspunse cu un aer nenorocit:

— Să dau prilej de vorbă tuturor vecinilor... Nu e destul de neplăcut și așa? Se sculă de la masă. Am spus personalului meu să-și deschidă ochii în oraș. Mai mult nu pot face.

Personalul Tatii se compunea dintr-un asistent lung și slab, cu numele de Archibald Jupp, care se arăta totdeauna plin de bunăvoință, nădăjduind să devină urmașul Tatii în slujba lui, și un băiat voinic, care se mișca atât de încet, încât era cunoscut printre muncitorii de la fabrica de cazane și alți tineri glumeți sub numele de „Veste rapidă”. Cu toate că până la urmă faptele dovediră că nu aveam dreptate, nu puneam mari speranțe în acest ajutor. Amintindu-mi de recenta stare de descurajare a bunicului, începeam să fiu foarte îngrijorat.

În dimineața zilei următoare, nicio urmă a bunicului, niciun semn despre el. O atmosferă de încordare, de neliniște, domnea în casă. La amiază, când tot nu aveam nicio veste, Tata bătu în masă – ce e drept, nu prea tare, ci doar cu latul palmei – rostind cu tonul unui om care face o comunicare hotărâtoare:

— Telegrafiați-i lui Adam să vină!

Da, da, să trimită după Adam, iată soluția potrivită și logică. Dar o telegramă – ah, această macabră misivă, aproape nemaîntâlnită în familie – apărea ca un semn rău, o prevestire de dezastre. Refuzând ajutorul lui Murdoch, Mama își puse pălăria și se duse singură la oficiul din Drumbuck, spre a expedia telegrama. După un ceas primirăm răspunsul telegrafic: „SOSESC MÂINE JOI 3 D. A. ADAM”.

Făgăduiala conținută implicit în această promptitudine, în această hotărâre rapidă de om de afaceri ne ridică, pe nesimțite, moralul. Punând telegrama în sertarul în care păstra toate lucrurile lui Adam – scrisorile lui, carnetele de note de la școală, plicuri vechi de salarii și chiar o șuviță din părul lui – Mama spuse:

— Nu-i nimeni ca Adam!

A doua zi însă, înainte de sosirea lui Adam, lucrurile luară o întorsătură tragică. Tata sosi de la biroul lui pe la mijlocul dimineții, pe când umblam nenorocit prin casă. Era însoțit de Archie Jupp, care rămase în vestibul, în vreme ce Tata se apropie de Mama, șovăind puțin și spunându-i apoi pe un ton grav și aproape duios:

— Mamă! Fii tare! Pălăria bunicului a fost găsită... plutind pe lacul din parcul comunal.

Jupp, care o descoperise, înfățișă privirilor noastre speriate pălăria bunicului. Te apuca jalea văzând-o așa pleoștită și îmbibată cu apă. Ne explică cu glas mieros și plin de compătimire:

— Plutea la capătul adânc al lacului, doamnă Leckie. În fața debarcaderului. Avusesem teribila presimțire că am s-o găsesc acolo.

Priveam cu spaimă și durere răvășita umedă și vedeam cum lacrimile începeau să se prelingă pe obrazul Mamei, zguduită de întreaga semnificație a descoperirii.

— Liniștiți-vă, doamnă Leckie – spuse Archie Jupp pe un ton mângâietor – poate că nu e nimic... chiar nimic.

Tata se dusesese în încăperea de lângă bucătărie ca să opărească un ceai pentru

Mama. I-l aduse afectuos, rămânând lângă ea, ca pentru a o consola, până când îl bău. Plecă, după aceea, împreună cu Archie Jupp.

Sosind după-amiază, Adam, care purta pantaloni vărğați și veston negru cu o cravată gri, în care era înfipt un ac cu o perlă, luă imediat comanda operațiilor. Stând calm în fața mesei, cu un aer eficient, el ascultă toate mărturiile și chiar relatarea mea șovăielnică despre adâncă melancolie a bunicului și despre ultima lui reflecție. Declară apoi:

— Trebuie să informăm poliția.

Tresărirăm cu toții la auzul acestui cuvânt sinistru.

— Dar bine, Adam..., protestă Tata. Gândește-te la poziția mea!

— Dragă tată – ripostă Adam cu răceală – dacă un bătrân își pune în cap să se înece, nu poți să acoperi acest lucru. Să fim înțeleși, nu vreau să afirm nimic. Dar e sigur că vor dori să sondeze lacul.

Mama tremura toată.

— Adam! Crezi poate... vrei să spui poate...?

Adam înălță din umeri.

— Nu cred că și-a aruncat pălăria în apă numai în glumă.

— Vai, Adam!

— Îmi pare rău, mamă, că m-am exprimat atât de brutal. Știu ce se petrece în sufletul dumitale. Dar la urma urmei, ce rost mai avea viața pentru el? Mă duc să vorbesc cu comisarul Muir. Din fericire, mi-e prieten.

Începuse să fumeze trabucuri de Manilla și își alese acum unul din tocul lui de piele de crocodil. Mă uitam lung la el, cu adâncă mâhnire, în vreme ce scotea paiul galben din trabuc, aprinzându-l apoi cu grijă. Cu o uitătură care-l cuprinse și pe Tata, se întoarse solemn către Mama, zicând:

— A fost o idee bună, mamă, o idee foarte bună că te-am făcut să prelungesti polița. Ia să vedem... o asigurare cu beneficii. Își scoase cu mâna stângă creionul de argint și începu să facă socoteli pe fața de masă:

— Cinci ani cu trei... adaugă douăzeci și cinci... ei, face o diferență netă de o sută șaisprezece lire.

— N-am nevoie de bani, spuse Mama printre lacrimi.

— O să ne prindă foarte bine, făcu Tata cu glas răgușit.

Durerea și sentimentul crescând de a suferi o pierdere ireparabilă îmi zdrobeau inima. Adam, punându-și creionul în buzunar, se ridică:

— Am să trec și pe la McKellar, la sediul Societății de construcții. E în măsură să înlătore orice mică dificultate la încasarea imediată a asigurării. De fapt, cred că am să-l aduc cu mine aici. Poate pregătești un ceai pentru noi, mamă... ceva mai substanțial, să zicem ochiuri și carne rece. O să-i facă plăcere lui McKellar. Nu aranja

masa în salon... nu încă.

Plecă. Ascultătoare, Mama se puse să execute instrucțiunile lui Adam, alergând între bucătărie și camera din spatele ei, ca și cum ar fi vrut, prin activitatea ei intensă, să-și șteargă din minte gravele ei temeri. Făcu câteva tăvi de pâinișoare coapte cu unt, iar Tata, care nu admitea nici cea mai mică extravaganță, o îndemnă să facă și clătite, cu sacrificiul unei jumătăți de duzină de ouă. Un miros neobișnuit de bogată activitate culinară umplu aerul. Întinse cea mai bună față de masă, așezând pe ea serviciul de porțelan din salon.

La ora cinci, Adam se întoarse frecându-și mâinile cu satisfacție.

— O să se apuce neapărat luni să sondeze lacul, dacă între timp nu iese singur la suprafață. Cheltuielile vor fi acoperite din fondurile Societății umanitare. Muir afirmă că lacul din parcul comunal începe să devină sinistru. Trei înecați și un grav accident de patinaj în ultimii zece ani. McKellar nu poate veni decât după ora șapte. Nu poți să-l scoți din ale lui. Să luăm ceaiul, mamă.

Ne așezărăm cu toții. Fu cea mai bună masă de care am avut parte vreodată la Lomond View: carne, ouă, pâinișoare coapte cu unt, clătite, ceai tare și fierbinte.

— În împrejurări ca acestea – zise Tata, plimbându-și generos privirea în jurul mesei – nu mă uit la cheltuială.

— Crezi că o să iasă la suprafață, Adam? Întrebă Murdoch pe un ton de bolnăvicioasă fascinație.

— Tocmai aici e întrebarea, răspunse Adam, ca un om bine informat. După spusele lui Muir, ei ies adesea la suprafață din propria lor inițiativă, în interval de patruzeci și opt de ore. Plini cu gaze. (Mama închise ochii, cutremurată.) Se ridică lin de la fund și partea curioasă e că sunt totdeauna cu fața în jos. Uneori însă sunt îndărătnici și rămân la fund. Sau se înfundă în nisip ori se încurcă în ierburi, lacul e plin de ierburi, și nu se pot mișca, cu toate că gazul încearcă să-i ridice. În acest caz, după câte mi s-a spus, dacă se lasă să plutească pe lac pâini în care s-a pus argint viu, ele se cufundă adesea la punctul precis.

Nu mai puteam îndura viziunea aceasta groaznică a bietului meu străbunic, încurcat în ierburi și umflat de pe urma îndelungatei șederi sub apă. Deodată însă cineva sună la ușa din față. Toți se îndreptară pe scaunele lor, iar Kate se duse la ușă, întorcându-se cu Archie Jupp.

— Scuzați că vă deranjez, spuse Archie, oprindu-se discret la vederea mesei de familie. Am crezut însă că trebuie să vă informez... S-au găsit dovezi noi.

Archie, care venise în fugă, se șterse pe frunte; era agitat, dar fața lui avea o expresie gravă și compătimitoare.

— Domnul Parkin, care închiriază bărcile pe lac, își amintește a fi auzit clar miercuri noaptea o cădere în apă în fața remizei bărcilor, iar azi după-amiază a

cercetat acolo fundul cu cangea. A dat peste un obiect de îmbrăcămintă, o haină bărbătească. A dus-o la poliție, unde tocmai am văzut-o și eu. E a domnului Gow.

Lacrimile mi se revărsară iarăși din ochii care mă usturau și, firește, Mama plângea din nou liniștit și tăcut.

Tata îl invită cu un gest nobil pe Jupp:

— Stai jos și mănâncă ceva cu noi, Archie!

Archie își trase respectuos un scaun lângă masă. Primindu-și ceașca de ceai din mâna Mamei, el îi murmură Tatii cu voce scăzută:

— A întrecut măsura de astă dată, domnule Leckie.

Spre surprinderea mea, Tata își încruntă sprâncenele:

— Nu, nu-ți dau voie să spui asta, Jupp. E inoportun. Avem cu toții cusururile noastre. Și nu era un om atât de rău. Avea și o anumită demnitate, dacă stăm să ne gândim. Adu-ți aminte de felul cum umbla pe stradă, legănându-și bastonul.

Se aplecă spre mine, bătându-mă ușor pe umăr, fără a mă dojeni pentru smiorcăiala mea, ci mai curând aprobând-o, murmurând cu blândețe:

— Sărmanul de tine... îl iubeai mult și tu.

Soneria din față zbârnâi din nou, făcându-ne să tresărim. Știam însă dinainte la ce trebuia să ne așteptăm: confirmarea tuturor temerilor noastre. Se făcu tăcere, teribila tăcere a certitudinii, când Kate se sculă ducându-se iarăși la ușă. La înapoierea ei, era mai albă la față decât o văzusem vreodată.

— Vai, tată – șopti ea – cineva de la poliție! Vrea să vorbească cu tine.

Prin ușa întredeschisă, zării în vestibul, în spatele ei, silueta înfiorătoare a unui polițist, roșu la față și solemn, care-și învârtea cascheta în mâini.

Tata se ridică imediat, cu obrazul palid, dar cu un aer important. Îi făcu semn lui Adam, care se sculă și el. Trecură amândoi în antreu, închizând ușa în urma lor; voiau parcă să ne cruțe, trăgând o perdea între noi și scena ce avea să urmeze. Șezând absolut muți, ca și cum vestitorul morții ne-ar fi desemnat chiar pe noi, auzeam de alături numai murmurul vocilor lor înnăbușite.

După un răstimp mai lung, Tata se întoarse în cameră. Tăcea. Atunci Kate, cea mai curajoasă din noi, își luă inima în dinți și-l întrebă:

— L-au găsit?

Mai palid decât înainte, Tata răspunse cu glas stins:

— Da. E în mâna lor.

— La morgă? Întrebă Murdoch cu răsuflarea oprită.

— Nu – spuse Tata – la închisoarea din Ardfillan. Aruncă asupra noastră o privire sticloasă și, îndreptându-se cu pași nesiguri spre scaunul său, se așează zdrobit. S-a dus să petreacă cu țiganii spoitori din pădurea Skeoch... și și-a pierdut haina și pălăria într-o încăierare lângă debarcader... A mai făcut Dumnezeu știe ce în aste

două zile... și a ajuns în închisoarea din Ardfillan... inculpat de beție, de tulburarea ordinii și de ultragiul. Adam s-a dus să-l scoată pe cauțiune.

Umbra nopții se lăsa când Adam și cu bunicul se apropiară de casă. Cu capul gol, purtând, în locul hainei sale, o veche tunică de polițist, deschiată și desfăcută, bunicul părea mândru, dar deprimat; în ochii lui era o licărire care trăda o neliniște lăuntrică, o spărtură în armura lui. Cum stăteam ghemuit la fereastra salonului, așteptând cu înfrigurare, o privire fu de ajuns ca să mă facă să urc în goană scara și să mă refugiez în camera bătrânului.

Trăgând încordat cu urechea, auzii de acolo zgomotul ușii din față, urmat de un haos îngrozitor, din care răzbeau reproșurile răstite ale lui Adam, lacrimile și tânguilele Mamei, ocările plângărețe ale Tatii, dar niciun cuvânt, nicio șoaptă a bunicului.

În cele din urmă, urcă scara cu pași rari, intrând în odaia lui. Era într-o stare jalnică: murdar și cu barba încâlcită; exala mirosuri bizare și neplăcute.

Îmi aruncă o privire fugară și începu să se plimbe prin odaie, încercând în zadar să fredoneze, ca și cum nu i-ar fi păsat de nimic. Își ridică apoi pălăria scofâlcită și încă udă, pe care, în cursul zilei, Mama o pusese cu venerație pe patul său. O contemplă câteva clipe, întorcându-se apoi cu naturalețe spre mine:

— Suferă o reparație. A fost întotdeauna o pălărie superbă!

CARTEA A DOUA

CAPITOLUL I

Castanii, ale căror ramuri erau acum mai întinse, înfloriseră din nou, soarele, la asfințit, înălța o pâclă ușoară în spatele Piscului, în după-amiaza de aprilie din anul 1910 când mă întorceam grăbit acasă de la liceu, plin de emoție și mândrie. Trebuie să presupun cel puțin că eu eram acela, căci îmi apăream uneori mie însumi ca un străin – un străin cu înfățișare ciudată. Într-una din dimineți, ieșind din franzelăria Baxter, după cursele mele matinale, zărisem deodată în oglinda prăvăliei o apariție stranie – un lungan palid și slab, de cincisprezece ani, crescut prea repede, adus de spate, cu încheieturi slabe la mâini și cu picioare neascultătoare. Avea un profil necunoscut mie, îngândurat și melancolic, și un nas de bărbat într-un obraz de copil. Tresărisem neplăcut surprins, căci nu-mi venise să-mi cred ochilor.

Acum însă eram plin numai de conștiința meritelor mele strălucite, de impresia întrevederii avute, cu abia cinci minute înainte, cu domnul Reid, în ajunul scurtei vacanțe de paști. „Iason” Reid mă reținuse în urma celorlalți, apoi, făcându-mi semn cu degetul, mă chemase la catedră. Dirigintele clasei mele era un om tânăr, de treizeci și doi de ani, cu un trup îndesat, plin de stăpânită vitalitate. Avea pe buza de

sus o cicatrice albă, oblică, mărginită de puncte simetrice – urme ale cusăturii. Această cicatrice – pe care o bănuiam a fi rezultatul unei operații de buză de iepure – părea să-i tragă nasul în jos, dându-i o formă turtită și parcă lipsită de os, lățindu-i nările și făcând până și ochii lui albaștri să iasă mai mult în afară, aproape bulbucăți, sub frumosul lui păr blond și mătăsos. Avea un ten deschis și pielea umedă, căci transpira ușor. Își rădea fața, nevoind să ascundă sub o mustață buza lui de sus, cam desfigurată; dorea parcă prin aceasta să provoace și să-și arate disprețul pentru curiozitatea crudă și vulgară. De altfel, l-ar fi trădat pronunțarea lui când vorbea, felul lui defectuos de a articula, care schimba s-urile în dz-uri. Acest defect îi atrăsese de fapt domnului Reid porecla lui, în ziua când începusem povestea argonauților, din a treia odă a lui Pindar, și când ne vorbise cu emoție de „ladzon”.

— Shannon – îmi spuse el, ciocănind cu degetele în masă, în vreme ce eu îl priveam cu adorație – nu ești tocmai un ou stricat – acesta era numele pe care-l dădea de obicei elevilor din clasa lui. Vreau să-ți propun ceva...

Eram încă amețit de importanta lui declarație când ajunsei la Lomond View.

Doream să fiu singur, să-mi închid în inimă secretul, dar sus, la etaj, bunicul aștepta la fereastra deschisă, cu tabla jocului de dame aranjată în fața lui.

— Ce te-a făcut să întârzi? mă întrebă el nerăbdător.

— Nimic.

Devenisem foarte discret. Afară de aceasta, bunicul nu mai era pentru mine figura homerică de altădată, iar vestea pe care o promisem era cu mult prea prețioasă pentru ca s-o „arunc în vânt”, încredințându-i-o.

De fapt, bunicul se schimbaseră mult mai puțin decât mine. Mișcările lui erau tot pline de vigoare, deși-i distingeam mai puține reflexe arămii în barbă și ceva mai multe pete pe haină. Nu ajunseseră încă în cariera lui la stadiul – de care va trebui să vorbesc cu durere mai târziu – când excentricitățile lui deveniră o pacoste pentru mine. De puțin timp, prietenul lui de o viață întreagă, Peter Dickie, fusese ajuns de soarta bătrânilor de prisos și internat în azilul de săraci din Glenwoodie. Acest fapt îl potolise pe bunicul, care se speria totdeauna de dovezile de senilitate și considera ca o insultă personală simpla rostire a cuvântului „moarte”. Totuși, părea foarte vioi, pentru că se bucura de fericitul său răgaz anual, perioada când trăia din plin: bunica plecase în vizita ei la Kilmarnock.

În momentul acela, însă, era prost dispus, fiindcă își închipuia că vreau să „chiulesc” de la jocul lui preferat.

— Ce s-a întâmplat cu tine? Stai acolo ca pe ghimpi.

Mă resemnai, așezându-mă în fața lui, în timp ce el se și aplecase asupra tablei de joc, concentrându-se, cu sprâncenele încrețite.

Își cântări mișcarea cu teribilă chibzuială, pregătindu-mi o cursă pe care nu mi-

era greu s-o prevăd; își mișcă pionul cu un aer nevinovat și dădu și mai mult de gol această stratagemă, scuturându-și pipa, examinându-i muștiucul și apucându-se să fredoneze.

Firește, capul nu mi-era la joc, ci-mi vâjâia de minunata propunere a lui Iason, care-mi dăduse noi speranțe pentru viitor. La fel cu majoritatea băieților care sunt pe punctul de a termina școala, mă frământasem mult ca să-mi aleg o carieră. Eram ambițios, știam ce voiam să devin, dar împrejurările vieții mele, cu toate că-mi sporeau năzuința, nu-mi dădeau multă speranță că aveam s-o realizez.

La liceu mă obișnuisem să fiu primul în clasă și trecusem prin mâinile mai multor profesori care-mi preziseseră, într-un chip oarecum impersonal, că voi reuși în viață. Fusesse întâi domnul Irwin, un bărbat înalt, slab și afectat, care suferea grozav de răceli la cap și întreținea în mine credința că eram bun la engleză, citind în fața clasei, cu vocea lui fonfăită, compunerile mele exaltate și înflorite despre subiecte ca: „O bătalie navală” sau „O zi de primăvară”. Urmase apoi domnul Caldwell, poreclit de băieți „Picior de lemn”, din cauză că purta o talpă înaltă de lemn, care sprijinea piciorul lui atrofiat. Era un bătrânel modest, cu gesturi blânde și o bărbuță căruntă; purta totdeauna haine cenușii; trăia cu nasul în clasici și mă luase deoparte ca să-mi spună că, dându-mi silință, aș putea deveni latinist. Alții, deopotrivă de bine intenționați, mă zăpăciseră cu sfaturile lor contradictorii.

Numai când încăpusem pe mâinile lui Iason începusem să simt căldura unei solitudini personale. El, cel dintâi, își dădu seama că interesul meu pentru științele naturii era mai mult decât o glumă. Ce bine îmi amintesc acea zi de la începutul verii când o pereche de fluturi albaștri, obișnuiți, nimeriseră în clasă pe fereastra deschisă, iar noi toți ne opriserăm din lucru ca să-i observăm.

— De ce sunt doi? întrebă fără motiv Iason Reid, adresându-se sieși și clasei.

Tăcere. Pe urmă se auzi vocea mea modestă:

— Pentru că se împerechează, domnule profesor.

Ochii bulbucați, ironici, ai lui Iason mă descoperiră.

— Ou stricat, vrei oare să spui că în viața fluturilor există ceva ca dragostea?

— Da, domnule profesor, ei își găsesc perechea chiar și la distanță de un kilometru, după un miros special care provine din glandele pielii lor. Acest miros seamănă cu verbina.

— Afacerea se complică, spuse Iason încet, nefiind încă sigur de mine. Și cum miros, mă rog, acest parfum delicios?

— Au niște umflături speciale la capătul antenelor – și antrenat de interesul pe care-l stârneam, adăugai zâmbind: Asta nu-i încă nimic, domnule profesor. Fluturile roșu simte efectiv gustul cu picioarele lui.

Chiote batjocoritoare răsunară în clasă. Dar Iason le reduse la tăcere.

— Linişte, bădăranilor! Oul ăsta ştie ceva, lucru pe care nu-l pot spune despre alţii. Continuă, Shannon. Oare aceşti doi prieteni albaştri ai tăi nu se pot vedea între ei fără ca să fie nevoie de verbină?

— Ochiul fluturului, domnule profesor, e cam ciudat, răspunsei eu, înroşindu-mă la faţă. E format din vreo trei mii de elemente separate, fiecare având corneea, lentilă şi retină. Dar cu toate că deosebesc bine culorile, ei sunt extrem de miopi, nevăzând decât până la un metru şi ceva...

Mă întrerupsei, iar domnul Reid nu insistă ca să continui. La sfârşitul orei însă, când ieşirăm pe rând din clasă, îmi zâmbi uşor pentru prima dată, spunând cu jumătate glas:

— Oricât s-ar părea de curios... nu e un lăudăros.

De atunci înainte, încurajând interesul meu pentru biologie, el începu să-mi dea lecţii de fizică mult mai avansate decât restului clasei, iar după câteva luni mă îndemnă să fac în laborator o cercetare originală despre permeabilitatea coloizilor. Nu e de mirare că-i eram devotat, sorbind din gura lui, cu o supunere de câine credincios, ca băiat stingher ce eram, orice cuvânt pe care-l rostea. În conversaţiile mele cu Gavin imitam chiar, încreţindu-mi îngândurat sprâncenele, sâsâitul şi uşoara bâlbâială a lui Iason.

Cu un an înainte, tatăl lui Gavin îl mutase pe acesta de la liceul din Levenford la colegiul Larchfield. Era o grea lovitură pentru mine. Situat la Ardfillan, colegiul acesta era un pension select şi scump, atât de select încât era aproape inaccesibil băieţilor de rând. Directorul lui studiasse la străvechiul colegiu Balliol din Oxford şi fusese căpitanul unei vestite echipe de crichet la Lord's, cel mai important centru din Anglia al acestui sport. Cu toată popularitatea pe care şi-o câştigă repede în noul lui mediu, Gavin îmi rămase credincios. În după-amiezile de vară, când împrumutam bicicleta domnului Reid şi făceam cu ea peste douăzeci de kilometri ca să-l pot vedea pe Gavin totalizând la crichet cincizeci de puncte pentru şcoala lui, el se desprindea din cercul ales adunat la pavilion, venind făţiş până la capătul frumoaselor terenuri de joc, unde eu, umilul străin, mă ţineam ascuns; se trântea jos lângă mine, cu vestonul lui de sport şi pantalonii lui albi de flanelă, mestecând un fir de iarbă şi întrebându-mă printre buzele strânse: „Ce mai e nou acasă?“ Dar, deşi prietenia noastră ardea mai luminos şi deşi făceam totul împreună când Gavin se întorcea la Levenford, existau între noi lungi perioade de despărţire, în timpul cărora, mai curând decât să mă mulţumesc cu un camarad de a doua mână, recurgeam la propriile mele resurse, dând curs liber talentului meu bolnăvicios de a-mi petrece timpul în solitudine.

Colindam singur împrejurimile pe distanţe de kilometri. Cunoşteam fiecare cuib, fiecare stâncă, fiecare cărare bătută de oi pe colinele de la Winton. Pescuiam în

pâraiele umflate de ape, prindeam cambule și merlani în mîlul de la marginea estuarului. Schițam planuri ale terenurilor mlăștinoase neînregistrate pe hartă, care se întindeau ca un pustiu de turbă și pârlăgă dincolo de Piscul Vânturilor. Toți paznicii ajunseseră să mă cunoască și să-mi acorde acel rar privilegiu: dreptul necontestat de trecere. Colecțiile mele creșteau. Unele din speciile mele erau extrem de rare. Aveam, de exemplu, preparate splendide de hidră – acest curios viețuitor prolifer, jumătate plantă, care depune ouă; câteva forme neclasificate de desmide, alge de apă dulce, și acea splendidă libelulă, *Pantala flavescens*, care, pe cât putui verifica, nu fusese găsită niciodată până atunci în nordul Insulei Britanice. Din cauza acestor peregrinări, nu duceam niciodată dorul „vacanțelor pe litoral”, pe care alți băieți le așteptau cu atâta bucurie, vara. Imaginația mea mă purta mult mai departe decât aceste localități, prefăcând platourile mlăștinoase într-o întindere sălbatică de pampasuri sau în stepele Tartariei – anticei Asii sălbatice – peste care înaintam cu precauție, scrutând orizontul.

Da, trebuie să recunosc faptul penibil că, în vremea aceea, eram de o ferventă pietate. Poate că orele petrecute în singurătate înțețiseră această feroare. Mai probabil este însă că motivul zăcea în firea mea deosebită, care mă făcea să mă opintesc mai tare în fața greutăților, ca un cal care trage la deal o grea încărcătură. Din două în două zile, spre marea mea stînjeneală, îl asistam pe canonicul Roche când își ținea liturgia. Fiind în cele mai prietenești relații cu călugărițele, bălăbăneam cădelnița, în urma lumînărilor aprinse, în procesiunile ce se desfășurau șerpuiind în grădina mănăstirii. În timpul postului mare, săvârșeam minuni de renunțare. Mulțumeam fierbinte celui atotputernic că-mi dăruise unica credință dreaptă și simțeam cea mai adîncă milă pentru toți acei băieți nefericiți care se născuseră în religii false și care, aproape sigur, erau sortiți pierzaniei. Mă înfioram gândindu-mă că, fără bunătatea lui Dumnezeu, m-aș fi putut naște ca presbiterian sau ca mahomedan, cu prea puține șanse de a dobîndi răsplata mea veșnică!

Deși nu vreau să insist asupra lor, necazurile mele religioase nu încetaseră. Erau zile în calendarul meu de care mi-era groază – nu atât dintr-o teamă fizică, cât din cauza violenței la care-mi supuneam spiritul. Să fim cinstiți. Levenfordul, la fel ca cele mai multe orașe scoțiene, era un vulcan de intoleranță. Protestanții îi detestau pe catolici, catolicii nu-i puteau suferi pe protestanți, iar toți împreună nu aveau nicio dragoste pentru evrei (care erau mai ales polonezi și formau o comunitate mică și inofensivă adunată în Ulicioară). De ziua Sfântului Patrick, când catolicii arborau sfidător trifoilul, iar „Ordinul antic al Hibernienilor”¹ defila pe Strada Mare, în frunte cu stindardele lui și cu muzica de cimpoiieri cu eșarfe verzi, rivalitatea

¹ Numele latin al irlandezilor, dat unei organizații cvasimasonice. (n.t.)

dintre albaștri¹ și verzi² degenera în înjurături ce nu pot fi reproduse și în nenumărate încăierări.

Nu trebuie să vă închipuiți însă că îmi iroseam vremea, ca un pierde-vară, alergând, într-o stare de beatitudine, după fluturi și sfinți. Tata avea grijă ca o bună parte din timpul meu liber să fie întrebuințat cu profit. Din clipa când atinsesem proporții utilizabile, el mă închinase pentru a face diferite treburi. Munca mea din acel moment consta în a mă scula la șase dimineața și a pedala pe triciclu brutăriei Baxter, de-a lungul străzilor pustii, spre a distribui franzele proaspete în orașul care nu se trezise încă de-a binelea. Micul meu salariu era încasat de Tata, cu explicația că e destinat să ușureze costul întreținerii mele. De altfel, continua să spună cu seriozitate Mamei că e nevoie să mai taie din cheltuieli, cu toate că acestea fuseseră reduse până la ultima limită. În adevăr, de curând Tata luase el însuși în mână achitarea facturilor lunare ale furnizorilor și-i exaspera storcând de la ei reduceri sau încercând să se tocmească, atunci când mergea să cumpere câte un lucru pentru casă. Când venea vorba despre vreun obiect „util”, era totdeauna gata să-l achiziționeze, mai ales dacă părea să fie un chilipir; de cele mai multe ori însă, un anumit instinct îl făcea să renunțe la cumpărare și să se întoarcă acasă cu mâinile goale, dar – așa cum declara triumfător – cu banii în buzunar...

În clipa aceea, un strigăt de victorie al adversarului meu mă trezi din gândurile mele hoinare, readucându-mă la realitate. În timp ce visam, bunicul îmi suflase ultimii doi pioni.

— Eram sigur că o să te bat – exclamă el cu superioritate – pe tine, de care se spune că ești cel mai deștept băiat din oraș!

Mă sculai repede, ca să nu vadă și deci să înțeleagă greșit bucuria de care-mi străluceau ochii.

CAPITOLUL II

Plin încă de nerăbdare și de agitație, coborâi repede scara. Eram liber până la ora opt seara, când aveam o întâlnire specială, de la care nu puteam lipsi cu niciun preț. Mă gândii să mă liniștesc ducându-mă la matineul de bioscop³, dar n-aveam niciun ban în buzunar, mai bine zis în buzunarul lui Murdoch, căci ajunsesem destul de mare ca să pot purta hainele lui vechi, lepădate de mult și păstrate conștiincios cu camfor în lada din pod.

Intrai în camera din spatele bucătăriei, unde Mama stropea rufele, întinzându-le

¹ Scoțieni. (n.t.)

² Irlandezi. (n.t.)

³ Formă primitivă a cinematografului, (n.t.)

pe scândura de călcat. Părul îi era mai alb acum, privirea mai stinsă, fața mai trasă și mai veștedă; rămăsese însă tot blândă și răbdătoare. Mă uitam lung la ea, răscolit de emoție adâncă.

— Așteaptă, Mamă! îi spusei duios. Da, mai așteaptă puțin.

Mă privi cu surâsul ei straniu și cu fruntea încrețită.

— Ce să aștept? mă întrebă ea, după ce încercă fierul de călcat apropiindu-și-l de obraz.

— Să vezi – spusei eu încet, dar cu multă convingere – în curând o să fiu în stare să fac ceva pentru dumneata... ceva mare.

— Vrei să faci ceva pentru mine acum? Ceva mic? Să-i duci câteva rânduri lui Kate?

— Desigur, Mamă.

Duceam deseori misivele Mamei, economisindu-i astfel mărcile poștale, când avea ceva de comunicat lui Kate, la celălalt capăt al orașului, la bariera Barloan, sau lui Murdoch, care avea acum o situație solidă la pepiniera domnului Dalrymple și câștiga foarte bine, emancipându-se, spre vădita lui satisfacție, de sub tutela Tatii. Aceste scrisori erau trup din trupul Mamei, comunicări ale sufletului, conținând vești, mesaje, îndemnuri, chiar și cereri – fiind trimise de ea cu răbdătoare persistență, în neîncetatul ei efort de a menține unitatea familiei.

Așteptai până când fierul de călcat se răci. Apoi ea intră în bucătărie și se întoarse cu un plic închis.

— Uite scrisoarea. Aș fi vrut să-i pot trimite o tavă cu clătite. Dar... Scoase capacul de la oala de lut, aruncând în ea o privire îngrijorată. Mi se pare că nu mai am făină. Spune-le însă toată dragostea mea.

Pornii pe Drumbuck Road și străbătuî parcul comunal, cotind apoi la stânga, pe lângă marea siluetă neagră a fabricii de cazane – unde lucrul încetase, în parte, din cauza sărbătorii de a doua zi, dar care tot mai lansa sclipiri roșii din adânc – veșnic vie și amenințătoare.

Casa în care locuia Kate era una din micile vile noi, clădite pe un deal rotund și înverzit, lângă vechea poartă a vămii, la marginea de vest a orașului. Pe când urcam dealul, o zării deodată pe Kate, care venea pe o stradă laterală, orizontală, împingând căruciorul copilului. Era un cărucior frumos, de culoare albastru-închis, pe care îl împingea cu plăcere. Sunt sigur că parcurgea cu el kilometri întregi pe săptămână, străbătând orașul, făcându-și cumpărăturile, plimbându-se în parcul de la Knoxhill și oprindu-se din când în când spre a netezi cuvertura bleumarin, care avea un „N” alb brodat la colț.

Stătu pe loc observând-o, cu un surâs de simpatie pe buze, pe când se apropia, fără să mă vadă. Era mai plină la trup acum și mergea aplecată, zâmbind și plesnind

din buze, cu ochii ațintiți asupra copilului.

— Alo, Kate! murmurai eu timid, când aproape trecuse de mine.

— Ei, Robie! făcu ea, punând în glasul ei toată căldura bucuriei de a mă revedea. Săracul de tine! Și eu care nu te vedeam. Sunt cu băiețelul meu. N-ai să crezi, Robie, îi crește cel de-al doilea dinte și nu scâncește niciodată; e o bomboană de copil... Se aplecă din nou. Dulceața mea, scumpetea mea, mielușelul mamii...

Ah, Kate, draga mea Kate, cât de fericită ești cu incomparabilul tău copil! Și când mă gândesc că într-o vreme îți recomandau să cânți la mandolină!

Locuința lui Kate era luminoasă și îngrijită, cu instalație modernă de apă caldă și rece. Se simțea un miros tare de vopsea și de ceară de lustruit, care dovedea cât de bună gospodină devenise. Căsnicia ei mergea de minune, în ciuda prezicerilor negre ale Tatii, care, nemângâiat de pierderea salariului ei, îi declarase că se înjosește și-și bate joc de viitorul ei. După ce culcă copilul în pătuțul lui, ea puse o tigaie pe mașina de gătit cu gaz și, curând, mirosul delicios de mușchi prăjit cu ceapă se ridică în aer.

— Mai stai puțin să mănânci ceva cu noi, insistă ea, întorcând, îndemânatică, mușchiul cu un cuțit și ținându-și capul întors într-o parte spre a se feri de stropii de grăsime. Jamie e sus, în baie. A făcut ore suplimentare în ultimul timp, căci altminteri sunt sigură că ar fi vrut să te ia la meciul de fotbal. Cu ce tact vorbea arțăgoasa Kate de odinioară! N-o să întârzie mai mult de un minut. Trebuie să fii mort de foame! Spunând aceasta, ea se uită repede la mine, îndreptându-și însă tot atât de repede privirea în altă parte.

Jamie coborî de la etaj. Era spălat, avea părul udat și pieptănat și purta satisfăcut o imposibilă cravată de tartan roșu.

— Tu ești, băiete?

Cuvintele acestea și un ușor salut din cap aveau în ele, pentru o inimă sensibilă, mai multă căldură și mai multă cordialitate decât toate declarațiile din lume.

Ne așezarăm îndată la masă. Mușchiul, din care Kate îmi dădu o porție foarte mare, era fraged și suculent; substanța lui bogată mă pătrunse ca o transfuzie. Jamie continua să-mi umple farfuria cu ceapa bine prăjită. Mai era pâine caldă unsă cu un strat gros de unt și ceai fierbinte.

Cred că atât Kate, cât și Jamie știau prea bine cât de sărăcăcioasă și de insuficientă devenise mâncarea acasă. Jamie, mai ales, mă îmbie de câteva ori, iar când nu mai fui în stare să mănânc, mă pironi muștrător cu privirea.

— Ai lucrurile în fața ta, spuse el cu simplitate.

Toată copilăria mea la Lomond View a fost dominată de o lege monstruoasă: nevoia de a cruța banii, chiar cu sacrificiul celor mai elementare necesități ale vieții. O, de-am fi putut să ne lipsim de bani, să renunțăm la acea cumpătare nordică care prefera banii depuși la bancă unei mese bune și așeza păstrarea rangului în

societate mai sus decât generozitatea, să ne lepădăm de acea blestemată zgârcenie care ne sugruma!

De câte ori această chestiune a banilor mă nedumerea și mă chinuia, mă gândeam la Jamie Nigg. Jamie nu câștiga mult, dar fie că lua o friptură bună, fie că ducea pe un băiat uitat de toată lumea să vadă un meci de fotbal, el își folosea totdeauna bine banii câștigați din greu, ba, mai mult încă, făcea orice ban pe care-l atingea să pară curat.

Când băurăm o ultimă ceașcă de ceai, Jamie începu să mă tachineze, căci sunt sigur că privea timiditatea și stângăcia mea melancolică nu numai cu compătimire, ci și cu neliniște. Simțind starea mea de agitație, pe care căutam s-o ascund, el spuse pe un ton grav către Kate:

— Profesorul are ceva pe suflet. Deșteptii ăștia tăcuți... sunt cei mai primejdioși.

Kate aprobă din cap, apoi îmi zâmbi dintr-o parte, ca pentru a mă sfătui să nu-l iau prea în serios.

— Sunt niște șmecheri, spuse Jamie. Se țin de tot felul de drăcii. Mai ales dacă sunt buni săritori.

Această discretă aluzie la succesul meu în recente competiții sportive de la liceu, unde fusesem primul la săritura în înălțime, mă încălzi la inimă, căci, cu toate că-mi lăsai ochii în jos, nu puteam să nu recunosc față de mine însumi că stabilisem un nou record al școlii, întrecând cu trei centimetri vechiul record. Dar căldura aceasta nu însemna nimic pe lângă flacăra orbitoare ce se aprinse în mine când Jamie adăugă cu glas cumpănit:

— Ascultă-mă pe mine, dacă vrei să-mi știi părerea, băiatul ăsta e amorezat.

A, ce pură și albă era această flăcără, ce mândru mă simțeam dându-mi seamă de acest adânc și tainic adevăr! Stând tot cu genele aplecate, vegheam asupra caldului val de fericire care mi se revărsa în inimă.

— Ce s-a mai întâmplat acasă? mă întrebă Kate, punând frâu glumelor lui Jamie.

Scosei repede scrisoarea Mamei și i-o dădui.

— Iartă-mă că am uitat de asta.

Kate deschise scrisoarea, citind-o de două ori de la un capăt la altul. Spre surprinderea mea, fața i se întunecă și cucuiele de pe frunte, pe care le socoteam dispărute pentru totdeauna, i se umflară de supărare. Trecu scrisoarea lui Jamie, care o citi tăcut.

— E tare păcat! Ideea asta a Tatii începe să devină o boală.

Kate făcu eforturi ca să scape de un gând care părea extrem de neplăcut. Jamie se uita la ea în chip foarte ciudat. Tăcură stingheriți.

Tocmai atunci, copilul se trezi, iar Kate, părând mulțumită de această întrerupere, îl luă pe genunchi, dându-i biberonul. Ca un semn al încrederii ei, îmi

dădu voie să țin o clipă în brațe această prețioasă povară.

— Îți plăci, zise Kate pe un ton încurajator. Așteaptă, băiete, până când o să ai și tu unul.

Zâmbii, plin de îndoială. Teribil paradox: eram îndrăgostit; dar cum puteam să-i destăinuiesc că eram moralmente convins, după anumite experiențe nocturne de nemărturisit, că eram sortit să nu am niciodată copii?

Când copilul fu reînstatat în patul lui, le spusei că e momentul să plec.

Kate mă petrecu până la ușă. Acum, când eram singuri, mă scrută din nou cu atenție.

— Mama nu ți-a spus despre ce-i vorba în scrisoarea ei?

— Nu, Kate, îi răspunsei, uitându-mă zâmbitor în ochii ei. Adevărul e că sunt mai degrabă absorbit de unele fapte în legătură cu mine însumi.

— Bune sau rele? mă iscodi ea cu capul lăsat într-o parte.

— A, bune, Kate... cred că foarte bune... Știi, Kate...

Mă oprii, înroșindu-mă până la urechi. Privirea mi se pierdea în întunericul misterios de afară, presărat cu lumini cețoase; auzeam șuietul depărtat al unui tren, urmat, ca de un ecou, de mugetul sfâșietor al sirenei unui vapor de pe fluviu.

— Prea bine, Robie, zise Kate acum, dând din cap și zâmbind parcă fără convingere. Păstrează-ți veștile tale, iar eu mi le păstrez pe-ale mele.

Îți strânsei mâna și, neputându-mă înfrâna, o rupsei la fugă coborând dealul. Oricât o iubeam pe Kate, nu puteam fi prima care să afle. Dinspre fluviul nevăzut venea din nou mugetul prelung al vaporului ce pornea în larg, făcându-mă să tremur de o negrăită plăcere.

CAPITOLUL III

Cu inima săltând de bucurie la fiecare pas, ajunsei repede în Drumbuck Road; apoi, simțind cum deodată pulsul îmi bate mai iute, apucaii pe Sinclair Drive, o stradă îngustă, umbrită de tei tineri, care, scuturându-și florile în unduiri line, întinseseră un covor galben pe pavaj. Nimic nu părea schimbat pe această stradă binecunoscută mie, care, în copilăria mea, nu mă mișcase niciodată prea adânc; vechile ei case întortocheate aveau același aer netulburat de a fi apucat zile mai bune; totuși, acum... a, acum numele ei misterios și încântător mi-era gravat în inimă. Era aproape de ora opt când pașii mei nevrednici călcară din nou pe florile moi de tei presărate pe această uliță iubită și inima îmi zvîcni când zării, la ultima casă, lumina aprinsă după storul lăsat al camerei din față. Încă pe când mă apropiam, o auzii pe Alison cântând.

Era ora când exersa. Începuse să-și cultive serios talentul, despre care îi mersese vestea în oraș. În seara aceea, își terminase gamele și vocalizele, aceste note pure,

neșesute în melodii, dar fermecătoare prin ele însele, ca ciripitul păsărilor. Acompaniedă la pian de maică-sa, ea cânta acum „Elegia pentru Flodden”¹, unul din acele cântece scoțiene simple, care mi se păreau greu de întrecut în frumusețe.

*Cântau zglobiu și oile mulgeau,
În zori de zi, a' noastre mândre fete.
Azi triste gem pe pajiștile verzi
Și florile pădurii au pierit.*

Ca un clopoțel de cristal, glasul ei răsună în tăcerea nopții, atât de cald, atât de dulce, încât mă oprii în loc ținându-mi respirația. Stăteam cu ochii închiși și o vedeam pe cea care cânta – nu copila cu care mă jucasem adesea, ci o tânără fată înaltă, care nu mai dădea dezordonat din mâini și din picioare, ci umbla liniștită, reținută, stăpânită parcă de un proaspăt simț de demnitate care încolțea în ea. O vedeam așa cum, în acea zi uluitoare de la care trecuseră șase luni, ieșise împreună cu alte câteva fete din vestiar pe coridorul școlii, purtând fusta ei scurtă de dril bleumarin, cu bretelele încrucișate peste bluza albă, ciorapi negri întinși pe picioarele ei lungi și puternice și pantofi de gimnastică negri cu puncte albe. De câte ori n-o văzusem așa, trecând pe lângă ea cu un simplu salut din cap, grăbit și indiferent. Deodată însă, când mă trăsei cu politețe la perete, spre a face loc grupului ce înainta, Alison, continuând să vorbească cu colegele, își ridică mâna în părul castaniu, strâns deasupra gâtului subțire, mulând prin acest gest involuntar sâni ei tineri; în același timp, atingându-mă ușor în trecere cu trupul, încălzit încă de recente exerciții, îmi aruncă din ochii-i căprui un surâs prietenos înduioșător. Doamne sfinte, ce făcuse din mine, într-o singură clipă, această divină făptură, pe care n-o luasem în seamă până atunci? Valuri de căldură ametoitoare mi se revărsau în tot corpul, în timp ce mă rezemam, uluit, dar extaziat, de peretele coridorului, rămânând multă vreme așa după ce trecuse. O, Alison, Alison, cea cu liniștii ochi căprui și cu pieptul alb și pur, același extaz mă umple și acum, când stau în întunericul nopții și în umbra și mai deasă a teiului, ascultând vrăjit până când ultimul ton se înalță vibrând spre cer.

Când nimic nu se mai auzi, mă reculesei și intrai pe poarta de fier. Grădina era mare, înconjurată de un zid înalt și umbră de copaci bătrâni; de ambele părți ale aleii se întindeau peluze largi cu boschete de rododendron, care se aplecau în jos,

¹ Unul din cântecele de jale scoțiene închinatese bătăliei de la Flodden (1513), dintre englezi și scoțieni, în care aceștia din urmă au fost înfrânți, iar regele James al IV-lea al Scoției și-a găsit moartea. (n.t.)

cam sălbăticită. Mama lui Alison, deși rămăsese cu mijloace suficiente pentru o viață tihnită, nu era bogată, iar proprietatea ei nu era întreținută cu meticulozitatea cu care erau îngrijite vilele de pe Drumbuck Road. Sunai la ușa din față, fiind primit de Janet, servitoarea între două vârste, care era de peste zece ani în casa doamnei Keith și mă privea totdeauna cu un aer de neîncredere. Mă conduse în încăperea din față, unde Alison își și împrăștiase cărțile pe masă, iar doamna Keith, care stătea așezată pe un scaun scund, lângă cămin, croșeta un lucru aflat într-un sac de pânză verde de pe genunchii ei.

Ce luminoasă și încântătoare era încăperea aceea, care aproape că mă orbea după întunericul de afară. Pe pereții de culoare deschisă atârnav, în rame albe, acuarele pictate de doamna Keith, iar peste storiurile lăsate erau trase perdele albe de muselină. Două vase cu zambile albastre umpleau aerul cu parfumul lor, un șal de mătase cu franjuri era întins peste pianul deschis, iar mobila era acoperită cu creton. În lumina focului din cămin, o masă indiană de alamă lucea sub povara ei de bibelouri, în cea mai mare parte de fildeș, aduse pe vremuri din India de căpitanul Keith. O procesiune de elefanți albi, din ce în ce mai mari, trecea cu pași hotărâți peste polița căminului.

— Ești punctual ca de obicei, Robert, îmi spuse doamna Keith, căutând să-mi dea curaj când rămăsei în picioare, clipind din ochi. Cum e vremea afară?

— O, foarte plăcută, doamnă Keith! Îngăimai eu. Puțin cam cețoasă, dar se văd stelele.

Îmi trăsei un scaun lângă masă, alături de Alison.

— Ai să vezi totdeauna stelele, Robert, căci ești un adevărat visător la stele, spuse ea cu un surâs.

Acest surâs indulgent stăruia pe fața ei gălbuie, blândă și puțin ironică; simțeam cum mă observa când începui, încurcat, să lucrez cu Alison.

Doamna Keith, femeie de vreo treizeci și cinci de ani, era slabă și mai degrabă înaltă. Se îmbrăca simplu, dar cu distincție și gust. Se trăgea dintr-o familie proeminentă a ținutului, dar după moartea soțului ieșise foarte puțin, dedicându-se educației fiicei sale și mulțumindu-se să facă puțină muzică și să vadă câțiva prieteni intimi, printre care se numărau domnișoara Julia Blair, doamna Marshall – mama Louisei, fetița care mă chinase în copilăria mea – și dirigintele clasei mele, Iason Reid. O împingea, poate, să ducă această viață retrasă și sănătatea ei șubredă; aveam adesea impresia curioasă că la baza atitudinii ei pline de blândețe stăteau migrenele de care suferea. Cred însă că, mai ales de dragul fiicei sale, își ascundea sau își bătea puțin joc de slăbiciunea ei, dând ușor din umeri. Avea un devotament nemărginit pentru Alison și era mândră de talentul acesteia, îngrijindu-se să i-l dezvolte; cum era însă femeie deșteaptă și cu mult bun simț, își dădea seama de

primejdiile unei dominări prea pronunțate din partea ei. O îndemna pe Alison să-și câștige prietene „potrivite”, de aceeași vârstă cu ea, și, încă de la început, după ce mă scrutase atent, ceea ce – trebuie să mărturisesc – o dusesse la urmă să facă o mică grimasă amuzată, mă încurajase să vin la ea în casă. În prima mea copilărie, merseam din când în când acolo, cu destulă timiditate, spre a mă juca cu mica Alison. Erau jocuri cuminiți și plicticoase. Pe peluza scăldată în soare, organizam câte un picnic pentru păpușile ei sau hrăneam peștișorii roșii, în timp ce prin fereastra deschisă ajungeau până la noi sunetele înalte ale pianului, sau se auzea pe alee zgomotul unei trăsurii care o aducea pe doamna Marshall ca să ia ceaiul cu mama lui Alison. Când vremea era ploioasă, rămâneam în casă, unde Janet ne servea pâine cu unt, presărată cu bucățele de ciocolată. În vreme ce stropii de ploaie băteau în geam, ședeam lângă masă, distrându-ne cu un joc de „întrebări și răspunsuri”, compus din mici cartonașe rotunde pe care erau tipărite întrebări ridicole ca: „Jocul de table e un joc vechi?” și răspunsul tot atât de absurd: „Da, îl practicau și vechii druizi”. Uneori Louisa era de față la aceste distracții, câștigând toate jocurile și nimicindu-mă cu disprețul ei. Apoi, când deveniserăm mai mari, Alison și cu mine ne făceam lecțiile împreună. Ea, fiindă practică, era totuși slabă la matematică, în timp ce eu, ciudat visător, eram bun la această materie. Doamna Keith, dorind ca Alison să-și ia certificatul de absolvire a claselor medii, fără care nu putea intra la colegiul de muzică din Winton, propusese de curând ca să vin regulat, spre a-i da meditații.

— Ce-i dai azi de făcut, Robert, acestei fete înapoiate și recalcitrante? mă întrebă doamna Keith cu afectuoasă ironie, fără a-și ridica ochii de pe lucrul ei.

— Teorema lui Pitagora, doamnă Keith, răspunsei eu jenat. Știți... Suma pătratelor catetelor unui triunghi dreptunghi...

— Nu știu, Robert, dar sunt sigură că tu știi.

Nu surâdea, căci căuta mereu să mă ajute a învinge teribila mea sfială. Mă ajuta, de altfel, totdeauna, fără a mă face să simt, dându-mi sugestii ce nu se găseau în cartea bunelor maniere, pe care o împrumutasem de la biblioteca publică spre a-mi perfecționa purtarea.

— Mi se pare așa de stupid că trebuie să învăț lucrul ăsta, mamă! observă cu liniște Alison. E așa de tras de păr!

— O, nu, Alison – zisei eu repede – e chiar foarte logic! Dacă admiți că o linie dreaptă este cea mai scurtă distanță între două puncte, toate cele treisprezece cărți ale lui Euclid urmează de la sine.

— Cred că într-o bună zi ai să scrii tu însuși a paisprezecea carte – spuse doamna Keith – sau, mai rău, o istorie a vieții gândacilor.

— O s-o scrie, mamă! exclamă Alison pe un ton acuzator. Știi că în ora domnului Reid, săptămâna trecută, el a dovedit că un răspuns din cartea de algebră era

greșit?

Amândouă râseră, iar eu îmi lăsaî capul în jos de mândrie și timiditate, mulțumindu-i în gând lui Alison că pomenise de acest lucru. Reluai apoi cu glas slab și răgușit explicarea teoremei.

Șezând aproape de ea, astfel încât genunchii noștri se atingeau sub masă, simțeam o dulceață care mă amețea. Când mâinile noastre se întâlneau pe pagina cărții, un fior plăcut mă străbătea. Părul ei cam ciufulit, care-i atârna pe umeri și pe care, din când în când, și-l scutura nerăbdătoare, îmi părea un lucru minunat și sfânt. Aruncam pe furiș câte o privire spre obraji ei proaspeți, observând cum buza de jos se umezea, când stătea cu fruntea încrețită, sugându-și nedumerită creionul. Nu îndrăzneam, nu puteam nici măcar să mă gândesc la cuvântul „iubire”. Speram că, poate, îi plac. Simțeam că trăiesc, vorbesc și zâmbesc într-un vis.

Ora trecu neînchipuit de repede. Era aproape de nouă. Doamna Keith își innăbușise un căscat și o surprinsesem uitându-se la ceas. Nu cutezam să-i spun și nici măcar să-i șoptesc lui Alison ceea ce aveam de gând. Deodată, cu o mână ce tremura, luai o bucată de hârtie, scriind pe ea:

„Alison, vreau să te văd. Vrei să vii astă-seară până la ușă cu mine?”

Ochii lui Alison căpătară o expresie surprinsă când îmi citi mesajul. Apucându-și creionul, scrise:

„Pentru ce?”

Tremurând din tot corpul, notai răspunsul:

„Vreau să-ți comunic ceva”.

Urmă o pauză. Apoi Alison se uită la mine, cu zâmbetul ei luminos și deschis, scriind cu hotărâre cuvântul: „Bine”.

Un fior de bucurie mă străbătu. Temându-mă ca doamna Keith să nu vadă că-i trădasem încrederea, luai bucata de hârtie, o îndoiî strâns, punând-o în gură și înghițind-o. În clipa aceea, Janet intră aducând o tavă cu lapte și biscuiți – indicație clară că lecția de geometrie se terminase.

După zece minute, mă sculai și-mi luai rămas bun de la doamna Keith. Ținându-se de cuvânt, Alison mă însoți până în fața ușii de la intrare.

— E în adevăr o seară frumoasă. Își roti calm, netulburat, privirea peste spațiul înnourat. Vin cu tine până la poartă.

Când apucarăm pe alee, înaintam încet spre a prelungi vraja dulce și amețitoare a prezenței ei lângă mine. Ținându-se drept, Alison se uita ținută înainte. Când trecurăm pe lângă o tufă neagră, dar binecunoscută nouă, ea rupse și strivi o frunză; un miros de coacăză înflorită umplu aerul.

Capul mi-era zăpăcit, pământul se învârtea cu mine. Cu un teribil efort, îmi stăpânii răsuflarea agitată.

— Te-am auzit cântând astă-seară, Alison.

Această banală observație, rostită cu glas nesigur, parodia brutal pasiunea mea pură, dar nimicitoare, și mă îngrozi, de fapt, din clipa când îmi ieși de pe buze. Păru s-o lase însă indiferentă pe Alison.

— Da, am început să lucrez serios. Domnișoara Cramb m-a pus acum să învăț liedurile lui Schubert. Sunt minunate.

Liedurile lui Schubert... Vedeam Rinul și castelele de pe malurile lui, mă vedeam coborând împreună cu Alison cursul lui pe un vaporeș, trecând pe sub poduri arcuite, debarcând la un han vechi, într-o grădină cu mici mese... Vorbitu-i-am oare de toate acestea? Nu, croncăneam cu vocea mea, care mi se schimba:

— Faci mari progrese, Alison.

Surâse dezaprobat, insistând asupra fanteziilor profesoarei ei de canto, care era, de fapt, o fată bătrână, exigentă și acră.

— Domnișoara Cramb nu e ușor de mulțumit.

Din nou tăcere. Ajunsesem la poartă, punctul unde trebuia s-o părăsesc. O văzui aruncându-mi pe furie o privire întrebătoare. Simțeam o sfârșeală în tot corpul; un val de sânge cald și vibrant îmi năpădea în inimă. Răsuflai adânc, fremătând de emoție. Era momentul suprem al dăruirii, momentul când se afirmă cavalerul.

— Alison... nu cred că te interesează... dar azi mi s-a întâmplat ceva... Domnul Reid mi-a spus că aș putea să concurez la premiul Marshall.

— Robie!

De surprindere și interes, ea îmi rosti cu seriozitate numele.

Măinile mi se crispară și fața mi se aprinse, văzând că nu rămăsese nepăsătoare față de întreaga semnificație a secretului pe care sfârșisem prin a-l divulga.

Premiul Marshall era, desigur, un lucru imens, al cărui nume nu trebuia niciodată, dar niciodată luat în deșert. Era o bursă la Universitatea din Winton, înființată cu un secol în urmă, pentru concurenți din întregul comitat Winton. Valoarea ei era considerabilă – o sută de lire pe an, timp de cinci ani. Premiul era considerat ca o mare distincție. Odată, la moartea unui vestit om de stat originar din Winton, al cărui nume era pomenit cu respect peste mări și țări, până în cele mai îndepărtate colțuri ale pământului, cel mai mare elogiu ce i se adusese fusese această unică reflecție solemnă făcută de un fost coleg al său de liceu: „Da... îmi aduc aminte de ziua când a luat premiul Marshall”.

— Nu-l voi câștiga niciodată, spusei eu cu voce stinsă. Am vrut însă ca să fii prima care să afle că am să încerc.

— Cred că ai multe șanse, răspunse Alison cu generozitate. Va fi o enormă diferență pentru tine dacă-l câștigi.

— Da – făcui eu – cea mai mare diferență din lume.

Mă uitam la ea cu ochi pierduți, ca un orb. Cuvinte lirice îmi veneau pe buze. Dar nu eram în stare să le rostesc. Stingherit, mă lăsam când pe un picior, când pe celălalt.

— Sper că vremea bună o să țină și în timpul vacanței, spusei eu.

— Și eu sper, răspunse Alison.

— Luni mă duc cu Gavin la lacul din munți.

— A, da?

Tăcui, simțind cum îmi bate inima.

— Atunci, noapte bună, Alison.

— Noapte bună, Robie.

Ne despărțirăm în chip brusc și bățos. Ca de obicei, ratasem totul. Trecând însă grăbit pe Drumbuck Road, mi se părea că lumea e totuși un loc minunat, bogat în splendide făgăduințe.

CAPITOLUL IV

Această dulce despărțire ar fi trebuit să însemne pentru mine sfârșitul zilei. Dar vai, mai rămânea strania și ocolita cale de a ajunge în patul meu. Căci seara aceea era pentru mine „seara Podului leilor“. Cu toate că neobișnuitele emoții mă obosiseră, îmi impusei fără milă, când ajunsei la Lomond View, să merg mai departe, pe întunecoasa șosea de țară ce ducea la pod, cale de trei kilometri. Nu ne-am ocupat oare mai înainte de felul cum se culca bunica? De ce l-am cruța deci pe acest băiat, pe acest Robert Shannon, de vreme ce scopul nostru este de a-l înfățișa așa cum era, de a-i da la iveală toate visurile, străduințele și aberațiile, cu același sânge rece, cu aceeași neîndurare cu care el diseca o biată *Rana temporaria*, adică o broască.

Vremea se răcise și era acum mai ostilă. Când ajunsei la pod, nori grei întunecau cornul lunii și rafale de vânt agitau tinerele frunze. Încheindu-mă bine la haină, haina lui Murdoch, înaintam cu dârzenie. Podul era vechi. Trecea peste râul Leven, care curgea vijelios dinspre munți. Avea un parapet îngust, construit deasupra torentului în trei travee semicirculare. La fiecare capăt al parapetului era o gură de scurgere făcută din zidărie roasă de vreme și ciuntită, dar la care se mai distingea chipul rânjit al unui leu.

Singur cuc, mă urcai pe balustrada înaltă, apoi, umplându-mi plămânii de aer, începui să înaintez cu pași nesiguri pe parapetul îngust al podului. Auzeam în acest timp, în adâncul de sub mine, rostogolirea nevăzută a apelor. Traveele erau partea cea mai grea. Păream suspendat, acolo, deasupra unei prăpăstii negre, în vreme ce parapetul, podul, lumea întreagă se clătinau și se învârteau cu mine.

Nu aveam stofă de echilibrist; nu puteam imagina o încercare mai grea. Până la

urmă însă izbutii să străbat parapetul înainte și înapoi. Ajuns din nou pe drumul solid, mă rezemai, istovit și cu ochii închiși, de chipul rânjit al leului. Nu mă mir că regele fiarelor se amuza la vederea chinului meu. Nebunie, da, nebunie... Când ești însă sărac și disprețuit, când tremuri și te înroșești în fața râsului neașteptat al unor trecători străini, când suferi de meteahna de a-ți mișca nervos pielea capului și urechile, e necesar, da, e foarte necesar să-ți dovedești cel puțin ție însuși că nu ești un laș.

Mă întorsei acasă, măcar pe jumătate liniștit. Casa era cufundată în întuneric – nici măcar o mică flacăra de gaz nu mai era permisă acum în antreu. Urcai scara în vârful picioarelor până în baie și împinsei încet zăvorul; apoi, cu multă precauție – căci Tata nu permitea să se risipească nicio picătură de apă – îmi pregătii o baie rece.

Apa era glacială chiar și pentru degetele mele, dar după ce mă dezbrăcai, șezui în ea nemișcat, cu dinții încleștați, până când corpul îmi amorti. Aceasta nu era o probă de curaj, ci o măsură de prevedere, s-ar putea spune o rugăciune împotriva necazurilor care puteau să-ți vină pe cap în timpul nopții.

Mă furișai până în susul scării. Ocupam acum fosta odaie a lui Murdoch, care, în cele câteva săptămâni de iarnă când dormea acasă, folosea camera locuită înainte de Kate. Înghețat și aproape nesimțindu-mi corpul, aprinsei capătul de lumânare de seu din sfeșnicul smălțuit. În jurul meu, pierdute în umbră ca mine însumi, se aflau premiile mele școlare – cărți fără valoare, legate pretențios, printre care se aflau cel puțin trei exemplare din *Căpeteniile scoțiene* de Porter – cât și prețiosul meu microscop, împreună cu colecțiile mele de științele naturii, așezate în cutii de carton, făcute toate de mine și care nu costaseră niciun ban. Pe comodă era materialul de scris și o altă carte, împrumutată de la biblioteca publică și purtând titlul *Vindecarea timidității*.

Luând această carte, o deschisei la „Exercițiul al zecelea”.

Citii acolo: „Așază-te liniștit în fața oglinzii, încrucișează-ți brațele, închide ochii pe jumătate și îndreaptă o privire îndrăznească spre chipul tău. Ești tare, stăpân pe tine, rece”. Fără îndoială că eram rece. «Apoi aspiră adânc, expiră energic și repetă de trei ori cu voce înceată, dar fermă: „Iuliu Cezar și Napoleon! Vreau! Vreau! Vreau!”»

Urmai întocmai instrucțiunile – cu toate că ochii îmi lăcrimau, iar nuanța lor verzuie mă descuraja puțin. Rupsei chiar o foaie dintr-un caiet și scrisei pe ea cu litere mari „VREAU”, prinzând-o apoi de perete, unde privirea mea neînfricăta avea să dea de ea de câte ori mă trezeam.

Rugăciunile mele erau lungi și complicate; mă sforțam să gonesc orice gânduri străine și le adresam cu ardoare nu vagului Dumnezeu bărbos al copilăriei mele, ci

mântuitorului. Din când în când îmi aminteam cu un sentiment de vinovăție de Dumnezeu-tatăl și de Sfântul Duh, grăbindu-mă să-i împac și pe ei. Isus, însă, în nesfârșita lui dragoste și bunătate, era ocrotitorul inimii mele credincioase. Iar când mă gândeam la maică-sa, a cărei față căpătase de curând o suspectă asemănare cu a lui Alison, lacrimi de duioșie mi se revărsau din ochii închiși. Nu uitam nici pe sfinți. Dădeam mereu, din întâmplare, de alți sfinți la care voiam să mă închin și, firește, o dată ce apucam să mă rog la ei, nu puteam să-i mai părăsesc, căci mi-era teamă să nu-i jignesc. Cea mai nouă figură în calendarul meu ce creștea neîncetat era Antoniu, protectorul tineretului.

Ultimul act se apropie: prilej de râs, de acel râs subit și inoportun pe care-l auzi adesea la teatru într-un moment pe care autorul l-a vrut plin de patos calm și de adevăr, ratând însă efectul sau fiind greșit înțeles. Să râdem deci împreună, evocând trecutul și văzându-l pe acest băiat lung și tremurând de frig, pe acest nerod, abia purificat prin proba de pe pod și prin baia lui glacială, scoțând din ascunzișul de la fundul sertarului un ciudat instrument, o frânghie scurtă de care sunt legate bucăți de fier vechi, două chei grele, un mâner de ușă, o bucată de patină ruptă. Repede, cu ușurința câștigată prin deprindere, își leagă frânghia în jurul mijlocului, în așa chip încât bucățile de metal să-i vină în dreptul șirei spinării. În acest fel, dacă stă culcat pe spate – poziția în care omul visează – el se deșteaptă imediat. În sfârșit, s-a băgat sub cearșaful peticit, înțepenind ghemuit într-o rână. A stins lumânarea. A făcut tot ce poate. Mângâindu-se cu acest gând, el așteaptă somnul, această mică moarte, dând glas unei ultime năzuințe:

— O, Doamne... fă-mă să câștig premiul Marshall!

CAPITOLUL V

Dimineața vine devreme și surâzătoare în zilele de vacanță. Luni, mai înainte ca prima geană de lumină să se ivească pe cerul cenușiu, ieșisem fără zgomot din casă și-l așteptam, la răspântia Levenford Cross, pe Tom Drin, care urma să mă ducă cu camionul până la Luss, în cursa sa de distribuire a mărfii la clienții din regiunea lacului de munte. Tom întârzie și era în toane rele. N-ar fi trebuit să lucreze în ziua aceea – chiar eu eram scutit de obligația mea de a distribui franzelele – dar depozitul domnului Blair avea puțin personal. Mă suii pe camionul deschis, printre sacii de făină, și pornirăm în tropotul liniștit al calului.

Boarea răcoroasă a dimineții adia pe străzile pietruite. O femeie ce-și lua din fața casei sticla cu lapte lăsată de lăptar, un om în cămașă care își ridica storul la o fereastră de sus, o fată care scutura somnoroasă un preș la o ușă întredeschisă – toate acestea sugerau o luminoasă imagine de hârnicie matinală. Mă duceam să pescuiesc cu Gavin, ultima mea escapadă înainte de a mă pune pe lucru pentru

concursul Marshall.

Soarele răsări, fără a răzbi prin pânda subțire de nori. Era una din acele liniștite zile argintii, calde și scăldate într-o lumină blândă, în care sunetele, deși atenuate, se aud de departe, iar intervalele de tăcere sunt umplute de curgerea sevei în frunzele verzi. Pe când spinarea calului sălta ușor printre hulube, ca o corabie, ținutul aluneca pe lângă noi – păduri înecate în păclă, fugare priveliști de parcuri, un castel cenușiu cu coșuri înalte, terase și sere, printre copacii care abureau.

La intrările din dosul acestor case de țară, îl ajutam pe Tom să descarce sacii și furajul. Era un soi de om hirsut și morocănos, care încurca toate lucrurile. Fu obligat de câteva ori să depună mari eforturi spre a îmbuna pe câte un grăjdar furios, care se plângea de felul cum i se executase comanda. Într-un rând, când ridicarăm o ladă grea, descoperirăm că un sac de cincizeci de kilograme de făină, care se afla dedesubt, crăpase, vărsându-și conținutul pe fundul camionului. Tom înjură, se scărpină în cap, spunându-mi apoi, cu aerul de a dregre lucrurile:

— Nu-i nimic, nu-i nimic! N-o să se piardă.

Când ajunserăm în trap mărunț la Luss, soarele trecuse de amiază. Gavin ne aștepta cu răbdare, stând așezat pe o bornă la capătul micii ulițe a satului. Purta ținuta sobră a școlii sale de elită: pantaloni și cămașă de flanelă gri și o pălărie deformată de crichet, de aceeași culoare cenușie, garnisită sau, mai curând, împodobită fudul cu o panglică îngustă, albastră și albă – culorile colegiului Larchfield. Mi-e cu neputință să redau în cuvinte înfățișarea distinsă a acestui tânăr care aștepta – mare ca și mine, dar încă plâpând – expresia de mândrie reținută a feței sale, arsă de pe acum de soare și umbrită de pălăria neîngrijită, trasă pe ochi. Pot însă înregistra violenta strângere de mână prin care ne exprimarăm, fără cuvinte, bucuria de a ne revedea.

— Cred că nu e chip de pescuit până deseară, murmură Gavin, când camionul se urni greoi din loc. Nu e vânt, iar lumina e prea tare.

Ne plimbarăm prin satul liniștit de lângă lac, trecând printre două rânduri de căsuțe, vreo douăzeci la număr, toate joase, acoperite cu paie și văruițe, răsfirate pe drumul scurt și alb care începea la poalele colinei înverzite și se termina la lacul argintiu. Cerceluși și trandafiri urcători acopereau zidurile caselor, pierzându-se în acoperișul galben. Cercelușii înfloriseră, formând cascade purpurii pe pereții văruiți. Un câine ciobănesc cafeniu stătea întins, visând în praful alb al drumului. Se auzea un zumzet dulce de albine. Zăream prin păclă micul debarcader de scânduri, cu bărci de vâslit, legate cu frânghii înălbite de apă. În fața atâtor frumuseți, ne aruncarăm unul altuia rara și tainica noastră uitătură.

Așteptând ca soarele, ascuns după nori, să coboare spre asfințit, Gavin și cu mine rămaserăm așezați pe o barcă răsturnată cu fundul în sus, în fața cabanei de pescuit

a tatălui său, punând în ordine uneltele de pescuit, cu acea zgârcenie de cuvinte la care ne angajasem între noi. La ora șapte, după ce doamna Glen, îngrijitoarea cabanei, ne dădu un ceai excelent cu pâinișoare calde și ouă proaspete, fierțe, iar la urmă lapte nesmântânit, întoarserăm barca și o împinserăm în apă. Era încă prea devreme, dar luciul violet al lacului vestea apropierea amurgului. Apucaii ramele vâslind către mijlocul tăcut și răcoros al lacului, încetând apoi să trag din lopeți și lăsând barca să plutească singură pe oglinda calmă, până departe între colinele înalte. Pe când lumina zilei se stingea, violetul se schimba în purpuriu închis, iar fețele noastre se deslușeau din ce în ce mai greu. Atunci, de pe malul care dispărea, ajunse până la noi sunetul domol al cimpoaielor, ca un glas depărtat de om care și-a pierdut totul, afară de suflet. Simții cum Gavin încremenise în barcă, copleșit de emoție. Nimic nu putea rezista acestei clipe și acestui sunet, nici chiar legămintele noastre stoice. Ascuns privirii mele de întunericul ce creștea, Gavin îmi spuse deodată cu glas scăzut:

— Am auzit că te prezinți la concursul Marshall, Robert.

Tresării speriat.

— Da... De unde ai aflat?

— Doamna Keith i-a povestit surorii mele. Gavin se opri șovăind, apoi adăugă: Concurez și eu.

Mă uitai înspre el cu stupoare; chiar și munții păreau a împărtăși consternarea mea.

— Dar, Gavin... tu n-ai nevoie de bursă!

Privirea lui sumbră se simțea în întuneric.

— Ai să te miri, spuse el încet, cu adâncă jenă. De câțeva vreme, tata are greutăți în afaceri.

Tăcui. Știam de mult că Gavin îl adora pe tatăl său și auzisem zvonuri cum că afacerile primarului n-ar merge prea bine. Vestea că trebuia să ne înfruntăm în lupta pentru premiul de care îmi legasem toate nădejdlile era însă pentru mine o lovitură neașteptată. Înainte de a putea scoate o vorbă, el continuă:

— De vreme ce toți băieții mai deștepți din comitatul nostru participă la concurs, unul mai mult nu contează. Afară de asta, mai e în joc și prestigiul orașului. Știi că de nouă ani niciun băiat din Levenford n-a obținut bursa. Respiră adânc, spunând cu hotărâre: Unul din noi trebuie s-o câștige.

— Tu ai să fii acela, Gavin, spusei eu forțat, știind prea bine că era un elev excelent.

De astă dată nu ne apucarăm de pătimășele negări reciproce, atât de caracteristice pentru noi, când eram mici. Gavin răspunse îngândurat:

— Recunosc că de dragul tatii mi-ar plăcea să câștig. Cred însă că tu ai mai multe

șanse... Îmi vine greu să spun asta, căci am mândria mea... cred că e sângele meu de muntean... Se întrerupse. Dacă iei bursa, ai de gând să te faci doctor?...

Cu toate că nu-mi revenisem încă de pe urma loviturii care însemnase pentru mine prima lui comunicare, primii totuși cu demnitate întrebarea lui. Gavin era singurul om de pe lume căruia puteam să mă destăinuiesc.

— Trebuie să recunosc că doresc din tot sufletul să devin medic biolog, adică un doctor care face cercetări.

— Da – spuse Gavin încet – e destul de neplăcut că trebuie să ne luptăm între noi pentru bursă. Firește, nimic n-o să ne tulbure prietenia. Dar între noi nu trebuie să existe îndurare.

Din bezna catifelată, luna începu să se ivească în spatele Piscului. Razele ei căzură lin peste ape, înviorând întunecimea lichidă cu un joc neîncetat de lumini. Plutisem înspre mal, unde copacii se înălțau, negri și nemișcați, ca niște panașuri arborate pentru funeraliile unui zeu. Nu, erau pur și simplu copaci... copaci creșcuți într-un loc minunat și tăcut, scăldat în zorii de început ai creației.

Deodată, un pește sări, nevăzut, din apa puțin adâncă, trezindu-ne fulgerător din gândurile noastre. Îl văzui nedeslușit pe Gavin întinzându-și mâna după undiță și-l auzii șoptind:

— În sfârșit, unul!

Făcui barca să înainteze lin în lungul malului, vâslind fără zgomot. Îmi ținui respirația când Gavin, care ședea în partea de dinapoi a bărcii, începu să arunce undița fără a se mișca, ci îndoindu-și doar încet și ritmic brațul drept. Din când în când, zăream undița lucind și firul ud scânteind, când tăia întunericul cu o traiectorie argintie, căzând apoi fără zgomot, departe, pe apă.

Pe neașteptate, auzii un alt plescăit, mai tare decât cel dintâi, și cu o tresărire văzui vârful vergii îndoindu-se ca un arc întins. Simții vibrația puternică a mâinilor lui Gavin, care strângeau capătul ei gros. Pe când mulinetul sfârâia în tăcerea nopții, Gavin îmi spuse printre dinți:

— Ține-ne la distanță, Robie. Nu-l lăsa să ajungă sub barcă.

Peștele sărea acum, zbătându-se înnebunit în apa negricioasă și improșcând stropi argintii, când se ridica la suprafață. Depărtând barca de punctul unde undița lui Gavin se agita, făceam tot ce puteam ca să împiedic peștele să ajungă sub chila bărcii. Nu mai era nevoie de tăcere acum. Plescăitul vâslelor mânuite de mine era tot atât de violent ca și al peștelui care se zbătea. De câte ori se smucea din nou, cufundam cu frenezie lopețile în apă.

— Bravo! găfâi Gavin. E un somon, și încă unul mare. Apoi, după câteva clipe: Trage ramele în barcă!

Lupta cu peștele aproape că-i smulgea brațele din încheieturi. Dar cu toate că

știa prea bine cât de subțire era firul ce-l lega de pește, el nu cedă niciun deget.

Încet și cu atenție, începu să învârtască mulinetul. Luna îi lumina trupul încordat, obrazul tânăr și hotărât, asupra căruia îmi aținteam înfrigurat privirea, în așteptarea comenzii următoare.

Peștele rezista mai slab acum. Gavin îl aduse mai aproape.

— Îl văd, zise Gavin cu voce joasă și răgușită. E un somon de-abia trecut din mare. Dă-mi cangea! E sub bancă.

Mă lăsași pe vine și întinsei brațul după cange, dar aplecându-mă cu stângăcie înainte, piciorul îmi alunecă pe scândura udă de pe fund și căzui de-a curmezișul bărcii, zdrelindu-mi fluierile picioarelor. Era cât pe-acți să răstorn barca.

Gavin nu scoase niciun cuvânt de mustrare pentru neîndemânarea mea. Abia după ce îmi revenii, iar barca încetă de a se clătina, mă întrebă:

— Ai găsit-o?

— Da, Gavin.

Urmă o pauză. Păstrându-și calmul, dar căutând să mă grăbească, Gavin șopti:

— E prins numai ușor de cârlig. Văd nada afară din gura lui. N-avem decât un singur mijloc ca să nu ne scape. Ia cangea, iar când am să-l trag în sus, nu înfinge vârful în el, ci strecoară-i-l sub branhiile.

Apucați cangea plin de neliniște, stând în genunchi pe fundul bărcii. Vedeam acum somonul. Era lat, gras și lucios, și de o lungime care mă sperie. Nu apucasem niciodată cu cangea un pește atât de mare. Apucatul cu cangea era o operație riscată. Gavin, care mânuia cangea când pescuia cu tatăl său, îmi povestise adesea câți somoni scăpaseră la acest ultim act dificil. Începui să tremur, clipind nervos din ochi.

Peștele era aproape... mai aproape... destul de aproape spre a ajunge la el. Fui cuprins de panică și simții înspăimântătorul impuls de a înfinge vârful cangei în această vietate mare și alunecoasă. Dar nu. Palid ca moartea și scuturat de friguri, așteptai până când Gavin trase peștele în sus; atunci îi strecurai cârligul cangei sub falcă și-l trăseai liniștit peste marginea bărcii. Gavin se ghemui acum lângă mine. Luna, urmându-și senină calea, sus pe cerul noptatic, își arunca lumina palidă peste doi băieți, stând aproape unul de altul și uitându-se, cu mută încântare, la peștele nobil, care se zvârcolea lucind pe fundul bărcii.

Dar contemplând somonul învins, simții deodată cum mi se strânge inima.

Gavin și cu mine... Unul din noi trebuie să iasă învins.

CAPITOLUL VI

A doua zi ne trezirăm târziu pe cușetele noastre din cabana de pescuit. După ce doamna Glen ne servi micul dejun, Gavin luă cuțitul de vânătoare al tatălui său și, în

lumina soarelui din fața cabanei, împărți frumos somonul în două. Carnea tare și roză, cu partea de mijloc mai închisă și șira spinării lucind ca un nasture de sidef, dovedea că peștele era în stare perfectă.

— O să tragem la sorți cu un ban, zise Gavin. Așa e cinstit. Cred că fiecare parte are trei kilograme. Dar jumătatea dinspre coadă e mai bună.

Aruncă în aer o monedă, iar eu ghicii bine felul cum avea să cadă.

Gavin zâmbi generos.

— Să nu uiți: trebuie fiert numai douăzeci de minute. E minunat așa.

Înfășurărăm bucățile noastre cu foi verzi de papură și le puserăm în coșul de pe bicicleta lui Gavin. Ne luarăm apoi rămas bun de la doamna Glen și ne instalarăm pe bicicletă — Gavin pe șa și cu picioarele pe pedale, iar eu cocoțat pe suportul din spate. Pedalarăm cu schimbul, împărțindu-ne ostenelile pe tot drumul până la Levenford, așa cum împărțiserăm și peștele.

Era ora prânzului când sosii la Lomond View. Tata și Mama ședeau la masă când intrai în bucătărie. Știam că-mi făcusem de cap, dar aduceam ploconul de pace, acea prețioasă jumătate de somon care avea, cu siguranță, să ne scoată din încurcătură, după expresia Mamei, cel puțin câteva zile.

— Unde ai fost? mă întrebă Tata, care stătea ghemuit în fotoliul lui. Vorbea pe tonul rezervat, cam lipsit de vlagă, obișnuit la el acum și care părea să dateze din dimineața aceea de-acum câteva luni, când, cu un aer straniu, își refuzase dimineața oul fiert, spunându-i cu fermitate Mamei: «Te rog să încetezi de a-mi mai da „lucruri gătite”. Mâncăm cu mult prea mult. Doctorii spun că mesele grele fac rău sănătății».

— Ți-am spus, Tată, că Robie a fost sus la lac, interveni Mama. Ne-a anunțat că poate o să lipsească peste noapte.

Pusei repede pachetul pe masă.

— Uite ce v-am adus! Gavin l-a prins, dar eu l-am scos cu cangea.

Mama desfăcu foile de papură, exclamând cu plăcută surpriză:

— Bravo, Robie!

Îi sorbii lauda cu aviditate, sperând să aud un cuvânt și din partea Tatii. Se uita de departe la pește, dar cu o curioasă fascinație. Era un om care zâmbea rar; cât despre râs, îi era cu totul străin; acum însă obrazul i se lumină ușor.

— E o frumoasă bucată de pește. Făcu o pauză. Dar ce ne trebuie nouă somon? E mult prea greu. Ne-am strica stomacul. Adăugă apoi: Să-l duci după-masă la prăvălia lui Donaldson!

— O, nu, nu, Tată! spuse Mama cu o privire tulburată și cu fruntea încrețită. Șă oprim cel puțin câteva felii.

— Du-l cu totul, spuse Tata, preocupat. Somonul e rar. Se vinde cu șapte șilingi kilogramul și se pare că se găsesc nebuni care să dea atîția bani. Donaldson trebuie

să ne plătească cel puțin cinci șilingi pe kilogram.

Încremenii. Să fi prins acest somon minunat, care putea să mai îndulcească mesele noastre frugale, ca să-l vând la pescărie?! Nu putea fi adevăratul gând al Tatii. El însă se și apucase din nou să mănânce, iar Mama, strângând nervos din buze, îmi puse pe farfurie cartofii copti care mai rămăseseră, zicându-mi:

— Ia-ți masa atunci, dragul meu. Așază-te!

În după-amiaza aceea, dusei somonul la pescăria Donaldson de pe Strada Mare. Cu un cap nenorocit, înmânai povara mea învelită în papură domnului Donaldson, un bărbat voinic și rumen la față, care purta o bluză albă, un șorț cu dungi albastre și o pălărie neagră de paie. Eram cu totul incapabil să vând un lucru, să închei un târg cu cineva, dar era limpede că Tata trecuse pe acolo în drumul său spre birou. Fără a scoate un cuvânt, domnul Donaldson puse somonul pe cântarul alb, smălțuit. Exact trei kilograme. Ochiul sigur al lui Gavin nu se înșelase. Negustorul de pește, răsucindu-și mustața, se uita curios la mine.

— L-ai prins în lacul de la munte?

Confirmai din cap.

— S-a luptat bine?

— Da.

Amintirea nopții trecute, a lacului, a razelor de lună, a camaraderiei lui Gavin, a splendidei lupte cu peștele, mă făcu să las ochii în jos.

Când Donaldson se întoarse de la caseta lui de bani, pe care o ținea într-o mică despărțitură cu geamuri din spatele prăvăliei, îmi spuse:

— Trei kilograme a câte cinci șilingi fac net cincisprezece șilingi. Cincisprezece piese de argint, băiete. Dă-le domnului Leckie și salută-l din partea mea.

Mă urmări cu privirea când ieșii pe ușă.

Îndată ce Tata se întoarse seara acasă, îi vărsai banii care-mi cântăriseră greu în buzunar toată după-amiaza. Dădu din cap și, îndoindu-și palma, îi lăsă să alunece în punga lui de piele; era foarte dibaci în mânuierea oricărui fel de monezi.

În timpul ceaiului se arătă bine dispus. Îi povesti Mamei că în drum spre casă îl întâlnise pe domnul Cleghorn. Directorul uzinei de apă arăta foarte rău, ba, de fapt, părea complet prăpădit. Se zvonea că suferă de piatră la rinichi. Existau toate motivele să se creadă că, chiar dacă această stare a sănătății lui nu avea să-l ducă în mormânt, ieșirea lui la pensie nu putea întârzia mai mult de câteva luni.

Când vorbi despre probabilul deces al domnului Cleghorn, tonul Tatii deveni neobișnuit de vesel. Ridicându-se de la masă, el îmi spuse:

— Vino în salon, Robert, Vreau să stăm puțin de vorbă.

Ne așezară la fereastră acestei încăperi nefolosite niciodată, lângă vasul cu fire uscate de alfa, în spatele perdelei de dantelă. Afară, crengile verzi ale castanului ca-

brau în bătaia vântului ca niște cai focoși.

Tata mă măsura cu o expresie gânditoare și blândă, încrețindu-și buzele și împreunându-și ritmic vârful degetelor.

— Te-ai făcut băiat mare acum, Robert. Ești bun la învățătură. Sunt foarte mulțumit de tine.

Sângele mi se urcă în obraz, erau rare laudele Tatii. El adăugă:

— Sper că-ți dai seama că am făcut tot ce-am putut pentru tine.

— Îmi dau seama, Tată, și sunt adânc recunoscător pentru tot.

— Domnul Reid a fost astăzi la biroul meu ca să-i semnez o hârtie. Am stat mult de vorbă cu el despre viitorul tău. Apoi, dregându-și glasul: Ai vreo părere în această privință?

Inima mi-era grea.

— Domnul Reid ți-a spus probabil, Tată... Aș da... aș da orice ca să studiez medicina la Universitatea din Winton.

Tata păru să se chircească puțin, să devină mai mic. Poate că se înfunda doar mai adânc în fotoliu. Spuse cu un surâs silit:

— Știi că banii nu ne dau afară din casă, Robert.

— Știu, Tată... Nu ți-a vorbit domnul Reid despre premiul Marshall?

— Ba da, Robert. O pată de roșeață se ivi pe obrazul străveziu al Tatii; mă privea cu seriozitate, ca și cum ar fi vrut să mă apere cu indignare de o decepție. Și i-am spus că a fost rău inspirat trezindu-ți speranțe printr-o idee atât de năstrușnică. Domnul Reid își depășește atribuțiile; de altfel, nu-mi plac vederile sale radicale. Rezultatele oricărui concurs sunt de neprevăzut, după cum a dovedit experiența lui Murdoch. Darămite premiul Marshall! Trebuie să știi că lupta pentru bursa asta e grozavă. Ca să fiu sincer, fără a voi să te jignesc, nu cred că ești în stare s-o câștigi.

— Dar dă-mi voie cel puțin să încerc! spusei eu, cu vocea sugrumată de o bruscă neliniște.

Expresia de suferință a Tatii se accentuă. Cu ochii întorși spre fereastră, el îmi spuse:

— În propriul tău interes, nu pot să-ți dau voie, Robert. Ți-ai băga doar în cap tot felul de idei greșite. Chiar dacă ai reuși, situația mea nu mi-ar permite să te las să mai stai cinci ani fără să câștigi o lăscăie. Am cheltuit o groază de parale cu tine. E timpul să începi a-i înapoia.

— Dar, Tată...

Încercai cu deznădejde să pledez, dar mă oprii, simțind că pălesc și că mă apucă amețeala. Voiam să-i explic că i-aș restitui de două ori mai mult, doar să mă lase să-mi încerc norocul; să-i spun că aș compensa printr-o pregătire serioasă ceea ce-mi lipsea ca strălucire. În loc de aceasta, ședeam zdrobit și fără glas. Știam că ar fi fost

în zadar, căci nu era chip să discuți cu Tata. Ca aproape toți oamenii slabi, puneă cel mai mare preț pe consecvența sa în păreri. În atitudinea lui nu era nicio pornire dușmănoasă. De altfel, nu se purta niciodată aspru cu mine; de fapt, mândria lui era că nu mă atinsese niciodată, nici măcar cu un deget.

Împins de straniile sale imbolduri lăuntrice, el se convinsese singur că urmărirea scopurile cele mai bune.

— De fapt — urmă el, ca să mă consoleze — am vorbit săptămâna trecută despre tine cu controlorul-șef al fabricii. Dacă intri acolo la vară, poți învăța meseria înainte de a împlini douăzeci și unu de ani. Și ai să primești tot timpul un salariu bun, cu care să poți contribui la cheltuielile casei. Cred că e lucrul cel mai cuminte pe care-l putem face în situația noastră.

Scosei un murmur nearticulat. Nu voiam să mă fac mecanic. Chiar dacă avea dreptate, toată înțelepciunea din lume nu putea stinge durerea ce-mi sfâșia inima.

Tata se ridică.

— Înțeleg dezamăgirea ta, spuse el, bătându-mă pe umăr și îndreptându-se, oftând, spre ușă. Dar când n-ai cal, umbli pe jos, băiete.

Rămăsei pe scaun, cu capul plecat. Făcuse toate aranjamentele la fabrică — asta fusese, fără îndoială, vestea pe care Mama i-o trimisese deunăzi lui Kate. Gândindu-mă la speranțele mele avântate, la convorbirile mele cu Alison și cu Gavin, la șirul de proiecte nesăbuite pe care le făurisem, ochii mi se umeziră. Gemui.

Voiam să fiu ca Iuliu Cezar și ca Napoleon. Rămăsesem însă eu însumi.

CAPITOLUL VII

Zilele se scurgeau încet, iar eu eram pradă deznădejdiei. Într-o joi, cu puțin înainte de sfârșitul vacanței de paști, tundeam cu cositoarea iarba de pe peluza din spatele casei doamnei Bosomley. Tata stabilise o înțelegere cu vecina noastră, în baza căreia eram obligat să-i cosesc și să-i îngrijesc iarba, în schimbul unui șiling pe lună. Acest mic câștig al meu nu era încasat direct de Tata, căci n-ar fi fost de demnitatea lui, dar cum doamna Bosomley era nu numai proprietara casei în care locuia, ci și a celei ocupate de noi — dublă proprietate moștenită de la soțul ei — Tata ținea o contabilitate minuțioasă și scădea în fiecare trimestru suma exactă din cecul pe care i-l remitea pentru achitarea chiriei.

În după-amiaza aceea, când tocmai isprăvisem lucrul și puneam deoparte cositoarea, doamna Bosomley ieși la fereastră chemându-mă în casă și punându-mi în față o farfurie cu budincă de mere și o ceașcă de ceai.

Bău și ea un ceai foarte tare, fără zahăr, observându-mă, în acest timp, cu o expresie de vie dezaprobare. Se îngărășase și părea mai bătrână. Fața ei, cu vinișoarele de pe pomeți, avea un aspect bătut ca a unui bătrân boxer; dar ochii îi

străluceau, și strâmba glumeț din buze, ceea ce dovedea că era încă plină de viață.

— Robert — zise ea în sfârșit — îmi pare rău că trebuie să-ți spun că semeni tot mai mult cu un cal.

— Zău, doamnă Bosomley? bâlbâii eu.

Dădu din cap.

— Fața ți se lungește pe zi ce trece. Și de ce ești atât de melancolic?

— Cred că sunt trist de felul meu, doamnă Bosomley.

— Îți place să te simți nenorocit?

— Nu... Înghiții în sec în fața budincii, cu toate că merele din ea abureau delicios. Nu totdeauna, doamnă Bosomley. Uneori însă sunt și trist și fericit în același timp.

— Dar acum ești tot trist și fericit?

— Nu... cred că sunt numai trist.

Doamna Bosomley clătină din cap și-și aprinse o țigară. Fuma atât de mult, încât degetele ei aveau pete de nicotină — acesta era unul din aspectele care o deosebeau de locuitorii mai convenționali de pe Drumbuck Road. Circulau tot felul de povești pe socoteala ei, dar părea cu totul nepăsătoare față de opinia publică. Avea o fire originală, iute și blândă. Murdoch îmi povestea că o auzise pe vremuri prin perete certându-se violent cu bărbatul ei, aruncând cu blide în el, pentru ca în clipa următoare s-o vadă plimbându-se cu dânsul în grădină, cu brațul petrecut după mijlocul lui și dându-i tot felul de nume drăgăstoase. Își întinse brusc mâna, spunând:

— Lasă-mă să-ți citesc în ceașcă; poate văd ceva plăcut în ea.

Sucind ceașca mea goală între degete, cu țigara în colțul gurii, pentru ca fumul să nu-i intre în ochi, examinează frunzele de ceai de pe fund.

— Fo-arte interesant! Aura ta e verde... o culoare delicată. Ai să ai mult succes în preajma câmpurilor și pădurilor. Să nu zăbovești însă acolo după apusul soarelui până când n-ai să fii ceva mai mare. Ești violent și gelos față de sexul slab. Aha! Ce văd acolo? Da, da! Ai să întâlnești o femeie brună, drăguță, cu trup frumos, când ai să împlinești douăzeci și unu de ani. Își ridică ochii. Nu te îmbărbătează asta?

— Mi-e teamă că nu, doamnă Bosomley.

— O să aibă o fire deosebit de afectuoasă... știi, tipul spaniol... și nebună după bărbați cu părul roșu. Văzând însă că încep să roșesc, puse ceașca pe masă și-mi spuse râzând: Vai, dragul meu, mă faci să despez! Spune-mi, ce te frământă?

— O, nimic prea important, doamnă Bosomley, răspunsei eu încet.

— Văd că nu pot scoate nimic de la tine. Strânse farfuriile și ceștile și se sculă. De ce nu stai de vorbă cu bunicul tău? O ușoară nuanță de jenă se simțea în glasul ei — părea totdeauna să aibă o părere foarte bună despre bunicul. În ciuda lucrurilor ce se spun despre el, domnul Gow e un om foarte remarcabil.

Din păcate, nu subscriam acum la această părere. Mi-era drag bunicul, dar zilele când alergam la dânsul cu durerile mele copilărești trecuseră. Dobândisem darul de a închide în mine, ca o stridie, grijile mele personale și luptele mele cu ele, tot astfel cum această moluscă se zbate, probabil, în stoica ei singurătate, împotriva perlei care o irită. Nu mă puteam hotărî nici chiar să vorbesc cu Mama, care părea îngrijorată și nenorocită de starea mea. Poate că-mi dădeam seama că tot ce aş fi putut spune n-ar fi făcut decât să agraveze lucrurile.

Totuşi, se vădi că doamna Bosomley îi vorbi bunicului, căci, a doua zi, el mă luă deoparte şi mă sili să-i destăinuiesc necazurile mele.

Nu voi uita atât de curând expresia cu care mă ascultă, durerea şi uimirea ce se citeau în privirea lui încruntată. Era un om cu multe păcate, făcea multe năzbâtii şi escapade, dar era incapabil de meschinării, care i se păreau de neînţeles. Avea un soi de nobleţe în obraz când îşi luă pălăria şi bastonul, spunându-mi:

— Hai, băiete! Mergem să vorbim cu acest domn Reid al tău.

Nu ţineam deloc să fiu văzut pe stradă împreună cu bunicul, căci micile lui ciudăţenii sporeau încă mai mult teribila mea timiditate. Eram însă prea deprimat spre a mă împotrivi ceva mai mult. Într-o clipă, ne aflară pe străzile cufundate în liniştea după-amiezii de sâmbătă. Mergeam la locuinţa domnului Reid, cu toate că eram convins că intervenţia bunicului nu putea duce la niciun rezultat.

Cei mai mulţi dintre profesorii liceului locuiau în vile respectabile, în cartierele „bune”, ca Knoxhill şi Drumbuck Road. Iason Reid şedea însă într-o clădire înaltă şi murdară, în părţile Ulicioarei, un cartier locuit mai ales de familii de polonezi şi de muncitori, de hamali din port şi de alţi oameni simpli. Camera lui dosnică dădea pe o fundătură afumată, iar deschizând fereastra din faţă, care de obicei era opacă, din cauza murdăriei, avea o vedere excelentă asupra celor trei globuri de alamă ale Societăţii de ajutor reciproc din Levenford şi asupra şirului interesant de oameni care se scurgeau în fiecare seară prin uşa cu arcuri a cârciumii portului. Locuinţa aceasta îi plăcea lui Reid din pricina deplinei libertăţi pe care i-o oferea, cât şi pentru faptul că sfida uzanţele şi afirma vederile sale socialiste.

Reid venise la liceu cu doi ani în urmă, ca înlocuitor al domnului Douglas, care fusese numit director al liceului din Ardfillan. Lăsase să se înţeleagă el însuşi că socotea numirea sa ca temporară, căci nu-i plăcea să stea multă vreme într-un loc. De altfel, era vădit că ţinuta neîngrijită a lui Iason, metodele lui nu tocmai conforme regulilor şi exasperanta lui lipsă de respect îl nemulţumeau pe director. Totuşi, Iason rămase. Era un profesor strălucit şi plin de originalitate, lucru pe care chiar şi directorul ajunsese să-l recunoască, şi afară de ştiinţele pozitive, el era în măsură să predea şi engleza în clasele superioare, căci, după studii de specialitate la Colegiul Trinităţii al Universităţii din Cambridge, îşi luase atât licenţa în litere, cât şi cea în

științe.

Era fiul unui pastor protestant din Irlanda de nord și, în ciuda ușoarei lui desfigurări, fusese destinat carierei religioase. La mijlocul studiilor sale universitare, renunțase la Cartea Genezei. Înstrăinarea de familia sa, care decursese din acest fapt, era un lucru despre care Reid nu vorbea niciodată; înțelegeam însă că tocmai acest act de răzvrătire îl făcuse să adopte masca lui de indiferență, disprețul lui față de atitudinile convenționale, care se făcea simțit chiar și în felul său de a preda. La prima lui lecție de engleză, ne scularăm pe rând, potrivit unei metode introduse de domnul Douglas, ca să ne exprimăm punctul de vedere pe o temă dată, care, în după-amiaza aceea, era: „Ce voi face duminica viitoare?” Răsturnat pe scaunul lui, cu picioarele pe catedră – aceasta fiind poziția neconvențională în care obișnuia să-și predea lecțiile – Reid ne ascultă până la sfârșit – eram toți extrem de virtuoși și de corecți. După aceea declară pe un ton meditativ:

— Duminica viitoare? Ei bine, eu cred că voi sta în pat și voi bea bere.

Cu toate bravadele lui, era un suflet nefericit și stingher. Se izola de ceilalți profesori, cu care nu avea nimic comun. Din când în când, lua parte la câte o ședință a grupului local al Societății Fabiene¹ dar ocolea toate celelalte cluburi din Levenford, inclusiv faimosul „Club filozofic”, pe care le lichida batjocoritor ca fiind simple „spelunci de băutori”. Femeile nu păreau să-l intereseze. Nu l-am văzut niciodată, la epoca aceea, vorbind sau umblând pe stradă cu vreuna. Totuși, din cauza pasiunii sale pentru muzică, se împrietenise cu doamna Keith și micul cerc al acesteia. Casa din Sinclair Drive era singura unde părea să-i placă să facă vizite.

Poate că Reid credea că am stofă de om de știință; mai probabil însă este că ceea ce îl făcea să se intereseze de mine era asemănarea dintre ciudatele noastre destine. În diminețile de duminică mă chema adesea să iau micul dejun cu el, îndopându-mă cu cârnați prăjiți. Nu vorbea mult și nu era câtuși de puțin demonstrativ în manifestările sale. Dimpotrivă, își parodia emoțiile. Avea un gust literar sobru și căuta prin toate mijloacele să mă facă să renunț la frazele mele umflate. Îi plăcea Addison, Locke, Hazlitt și Montaigne. Era un admirator al lui Schiller.

Când urcai, împreună cu bunicul, scara îngustă, întunecoasă și murdară care ducea la locuința lui, auzirăm acorduri muzicale venind din camera lui Reid. Bunicul bătu cu bastonul în ușă, iar o voce din spatele ei strigă: „Intră!”

Iason stătea întins, istovit, într-un fotoliu de trestie de lângă fereastră. Își scosese haina; partea de jos a pantalonilor săi era strânsă în jurul gleznelor, peste ciorapii groși, iar în picioare avea ghetete negre, înalte, de ciclism. Se odihnea lângă masă, pe

¹ Organizație socialistă reformistă, înființată în Anglia în 1884. (n.t.)

care erau așezate un pahar cu guler de spumă și un gramofon cu o placă ce se învârtea și o pâlnie mare în formă de floare. Când bunicul începu să se prezinte în chipul cel mai suav, Iason îi făcu semn să tacă, poftindu-ne, cu o mișcare a brațului, să ne așezăm. Când discul se termină, se ridică repede ca să-l schimbe, trântindu-se apoi din nou în fotoliul de răchită. Din timp în timp, își ștergea fruntea și trăgea o înghițitură din pahar. Se vedea că se întorsese dintr-una din violentele sale plimbări cu bicicleta. În adevăr, când simțea nevoia de exerciții, se arunca pe bicicleta lui, luând-o razna, ca un apucat, peste dealuri și văi, cu capul aplecat și pedalând nebunește. Șiroaie de sudoare îi curgeau de pe frunte, și kilometri de praf pluteau în aer, în urma lui. Întors teafăr acasă, se calma cu mari cantități de mâncare și băutură și cu simfoniile lui Beethoven, înregistrate de puțin timp pe discuri „Columbia” de orchestra filarmonică din Londra. Reid adora muzica; cânta destul de frumos, dar foarte rar, la pian, căci își disprețuia talentul, socotindu-l insuficient, de simplu diletant.

Când simfonia se termină, opri gramofonul, reșezând discurile într-un album.

— Ei, domnule – se adresă el politicoș bunicului – cu ce vă pot servi?

Bunicul, care era cam plictisit de această așteptare și de lipsa de strălucire a felului cum fusese primit, spuse înțepat:

— Sunteți absolut liber acum ca să ne ascultați?

— Absolut, răspunse Reid.

— Ei bine – continuă bunicul – voiam să vă vorbesc despre acest băiat și bursa Marshall.

Iason își plimbă privirea de la bunicul la mine, ducându-se apoi la dulapul de sub raftul său de cărți, de unde scoase o altă sticlă de bere. Se uita cu coada ochiului la bunicul, în timp ce-i umplea paharul.

— Am primit instrucțiuni – și, firește, un biet profesoraș ca mine nu poate decât să respecte instrucțiunile ce i se dau – să țin pe tânărul nostru prieten cât mai departe de această bursă.

Bunicul își arboră zâmbetul său sardonice și maiestuos, și se aplecă înainte, sprijinindu-se pe mânerul bastonului său. Așteptând cu aviditate și cu un aer plouat să-l aud vorbind, înțelesei că avea să rostească una din cele mai savuroase perorații ale sale:

— Scumpul meu domn, nu contest că ați putut primi aceste instrucțiuni. Mă aflu însă aci spre a le revoca, și aceasta nu numai în numele meu, ci și în acela al deconței, al libertății și al dreptății.

Vocea bunicului se umfla, luând accente patetice, iar Iason îl asculta încântat. Zâmbetul care i se ivise pe față lățea cicatricea de pe buza de sus.

— Foarte bine! Foarte bine! spuse el pe un ton admirativ. Ia asta, prietene,

trebuie să ți se fi uscat gâtulejul.

Îi întinse bunicului paharul cu bere, adăugând:

— Trecând peste retorică, nu văd deloc ce s-ar putea face.

Bunicul își supse spuma din mustață, spunând repede, pe alt ton:

— Să-l înscriem pe ascuns, fără a scăpa o vorbă față de nimeni.

Reid clătină din cap:

— E cu neputință! Am destule necazuri și așa. Afară de asta, cererea de înscriere trebuie semnată de tutorele lui.

— O semnez eu, zise bunicul.

Iason primi aceste cuvinte cu o expresie ciudată, începând să măsoare odaia în lung și în lat, cu ghețele lui moi de ciclist. Își încruntase sprâncenele și nu mai zâmbea. Urmărindu-l atent, îmi dădui seama că rumega ideea bunicului. Simții în mine o licărire aproape dureroasă de speranță, deslușind la el semnele unui entuziasm ce creștea.

— Ba nu, zău! exclamă el, oprindu-se brusc, cu o privire fixă. Cugetă cu glas tare: Ar fi splendid dacă am scoate-o la capăt. Să lucrăm pe rupte, în tăcere. Iar apoi... dacă reușim... ce cap o să mai facă toți, începând cu directorul și până la prăpăditul de Leckie, când vor vedea cu surpriză rezultatul! Se întoarse brusc spre mine. După ce ai să câștigi bursa, n-o să aibă puțința să te împiedice de a urma la universitate. Doamne, Doamne! Ar fi ceva! La fel cu un cal necotat, care câștigă derbiul.

Mă cerceta cu ochii lui de broscoi, socotind parcă punctele pe care le puteam obține. Roșu ca un rac, îmi răsuceam cu timiditate șapca în mâini, căutând să susțin privirea lui nemișcată. În ciuda părerilor doamnei Bosomley despre tendințele mele cabaline, nu mă simțeam ca un câștigător al derbiului. Mama, care totdeauna îmi tăia dânsa părul, spre a nu cheltui bani cu bărbierul, mă tunsese în ajun, ceea ce făcea ca pielea capului să mi se vadă lucind printre firele de păr și reducea craniul meu la dimensiuni cu totul neintelectuale. Dar Iason mi-era prieten și mi-o arătase încă din prima zi, iar acum sângele lui de irlandez fierbea, față de noutatea și de savoarea sportivă a încercării. Dădea lovături de pumn în aer.

— Pe cuvântul meu – exclamă el agitat și cu fața rumenită – o să încercăm lovitura. Dacă tot ni-i punem în cap, barem să nu fie degeaba! Știi că am vrut totdeauna ca să încerci, Shannon! Acum doresc acest lucru mai mult decât oricând. N-o să scăpăm niciun cuvânt. O să dăm buzna peste ei și o să câștigăm!

A fost o clipă de neuitat. Înlăturarea chinuitoarei mele dezamăgiri, redeschiderea splendidelor perspective de viitor, conștiința că Reid crede în mine – toate acestea îmi trezeau în inimă un sentiment de negrăită bucurie. Bunicul îi întinse mâna lui Iason; de fapt, ne strânseserăm cu toții de mână, plini de însuflețire. Ah, era, în adevăr, un moment minunat! Reid însă îi puse capăt cu înțelepciune.

— Să nu fim caraghioși, zise el, trăgându-și un scaun lângă noi. Treaba asta o să fie a naibii de grea pentru tine, Shannon. Nu ai decât cincisprezece ani și ai să te măsoari cu băieții care sunt cu doi sau chiar trei ani mai mari decât tine. Pe lângă asta, ești plin de cusururi. Știi chiar tu că ești cam repezit, că te pripești să tragi concluzii fără deducții juste. Toate astea trebuie să le îndrepti.

Mă uitam la el cu gura căscată și cu ochi ce sticleau, neîndrăznind să scot o vorbă, dar exprimând totul prin tăcerea mea.

— Cunosc bine situația, continuă Reid pe un ton atât de confidențial, încât mă cutremuram de emoție. Anul acesta, după cum văd eu, lucrurile stau așa: un număr mai mic de înscriși decât în alți ani, dar un nivel ridicat, foarte ridicat. Mi-e teamă, mai ales, de trei băieți... Numără pe degete: Blair, de la colegiul Larchfield, Allardyce, de la liceul din Ardfyllan, și un tânăr cu numele de McEvan, pregătit în particular. Pe Blair îl știi, e un băiat de mână întâi, tare la toate materiile. Allardyce are optsprezece ani și a mai concurat, ceea ce-i dă un enorm avantaj. Dar primejdia, adevărata primejdie vine de la McEvan. Iason făcu o pauză impresionantă. Vai, cât îl uram pe acest necunoscut McEvan! E tânăr, cam de vârsta ta, și e fiul profesorului de limbi clasice de la Undershaws. Tată-său îl pregătește anume de ani de zile. Mi se spune că la doisprezece ani vorbea curent greaca veche. Cunoaște acum șase limbi. E tipul copilului minune: tot numai frunte largă și ochelari mari. De fapt, cei ce-l cunosc cred că premiul Marshall e ca și în buzunarul lui.

Ușoara amărăciune ce se simțea în tonul lui Reid, nuanța de ironie din cuvintele sale nu puteau ascunde faptul că se temea serios de acest groaznic băiat, care, la micul dejun, cerea probabil în limba sanscrită părintelui său să-i dea pâinea prăjită. Nu puteam face mai mult decât să scrâșnesc din dinți în tăcere.

— Vezi, așadar, tinere Shannon – conchise Iason pe un ton mai blând – că trebuie să muncim din greu. N-ai grijă, n-o să te omor; în orice caz, nu cu totul. Vei avea o oră liberă pe zi, ca să faci mișcare. Ai să cauți să renunți la ea când ai să ajungi în faza de adevărată isterie; eu însă am să insist. O să-ți poți aerisi creierul, ajuta-te-ar Dumnezeu, umblând pe câmp, sau plimbându-te cu bicicleta mea, dar bagă de seamă, să nu-mi spargi cauciucurile! Am să-ți dau o grămadă de cărți. Ține-le în odaia ta. Și ai face bine să înveți tot acolo. Un perete gol în fața ochilor e cel mai bun mijloc de a te concentra. Îți voi întocmi programul. Am în sertarul meu de la școală toate listele de întrebări din ultimii ani. O să le recapitulăm pe toate. Începem lucrul mâine... Cred că asta e tot. Ai vreo observație?

Mă uitam la el cu ochi aprinși de patimă, vibrând din tot corpul de intensitatea sentimentelor mele. Cum să-i mulțumesc? Cum să-i spun că aveam să lucrez, să lupt și să mor pentru el?

— Da, domnule profesor – bolborosii eu – vă promit...

Degeaba, nu putui spune mai mult; dar sunt sigur că înțelegea. Se ridică cu vioiciune și începui să alegă cărți pentru mine de pe rafturile lui.

Bunicul mă ajută să le duc acasă. Pluteam între cer și pământ, călcând ca pe nori.

CAPITOLUL VIII

La începutul lui iunie se produse un eveniment, banal în sine, dar atât de prielnic scopurilor mele, încât văzui în el o intervenție a providenței în favoarea mea, un răspuns direct la cererile mele cu care bombardam tronul ceresc.

Întorcându-mă de la distribuția mea matinală de franzele, câteva zile după marea hotărâre luată de noi în camera domnului Reid, îl găsii acasă pe Adam, care venea totdeauna la noi în primele ore ale dimineții. Proaspăt ras și cu o ținută îngrijită, ședea la masă, stând de vorbă cu Tata și cu Mama. Coborâse tocmai din vagonul de dormit de clasa întâi al expresului de noapte care venea de la Londra – căci de câte ori i se plăteau cheltuielile de deplasare, călătorea în cele mai luxoase condiții. Cu toate că legăturile de afaceri ce le avea la Winton îi impuneau aceste reveniri periodice în nordul țării, Adam lucra acum la Londra: fusese numit reprezentant pentru sud al Companiei de asigurări „Caledonia”. Această schimbare nu-i adusese niciun spor de salariu, dar Adam susținea că ea însemna un omagiu adus perspicacității sale în afaceri și un pas spre lucruri mari. Locuia pe atunci într-o pensiune, în cartierul Hanger Hill, din Ealing¹.

Pe când începui să-mi mănânc porridge-ul cu lapte bătut, care reprezenta micul meu dejun, Adam își reluă tirul povestirii, pe care o întrerupsese ca să-mi spună bună ziua cu obișnuita lui cordialitate.

— Da, Mamă, cred că te-ar interesa să vezi casa.

— Ce casă, dragul meu? întrebă Mama.

Adam zâmbi:

— Ei, casa pe care am cumpărat-o de curând.

— Ai cumpărat o casă? întrebă Tata, cu interesul viu și aproape profesional, izvorât din calitatea sa de membru al Societății de construcții din Levenford, la care erau depuse, de fapt, toate economiile sale, stoarse cu prețul atâtor jertfe. Unde?

— Pe Bayswater Road, spuse Adam degajat. O poziție excelentă, cu vedere asupra parcului. Și casa e de mâna întâi: cu stucatură vopsită în crem, șapte etaje, casa scării în lemn de mahon și un portic de marmură. E un imobil cu aspect foarte demn, proprietate deplină, cu drept de liberă dispoziție. Dar am impresia că nu vă interesează să auziți despre el.

— Ba da, dragul meu, găfâi Mama. E cea mai senzațională veste.

¹ Suburbie din vestul Londrei. (n.t.)

Adam râse, întinzându-i ceașca de ceai, ca să i-o umple din nou.

— Ce să vă spun? Îmi pusesem ochii de câțeva vreme pe imobilul ăsta, trecând zilnic prin fața lui în drum spre birou. Anunțul „de vânzare” stătea afișat acolo de șase luni, când într-o dimineață văzui o înștiințare lipită de-a curmezișul lui: „Licitația săptămâna viitoare”. Ha! Îmi zisei eu. Poate fi interesant! Eram în căutarea unei investiții imobiliare încă de când sosisem în sud. M-am înființat deci în luna următoare la sala de licitații. Semăna cu toate locurile de acest gen: lambriuri frumoase pe pereți și o mulțime de domni cu jobene pe cap. Telalul purta și el joben. Adam aruncă o privire înveselită la ochiurile cu slănină din farfuria lui și urmă: După ce anunță că imobilul costase șase mii de lire, ceea ce, în trecut fie zis, e adevărat, telalul, cu ochii la mine, începu strigările la trei mii de lire. Suma se ridică și iar se ridică, toate jobenurile supralicitându-se unul pe altul, până când ajunse la cinci mii cinci sute, unde se opri multă, multă vreme, casa fiind adjudecată în cele din urmă celui mai lucios din toate jobenele. Ședeam liniștit, păstrând tot timpul tăcere; era amuzant cum încercaseră să scoată o ofertă mai mare de la mine. Îmi luasem toate informațiile, înțelegeți? Știam că banca avea o ipotecă de două mii de lire și amenința să treacă imobilul în proprietatea ei, fără drept de răscumpărare. A doua zi, primii o scrisoare de la jobenul lucios, care se oferea să sacrifice proprietatea în schimbul sumei de patru mii de lire. Aruncați scrisoarea în coșul de hârtii. Atunci...

Ne lămurii pas cu pas căile ocolite pe care ajunsese, abia cu o săptămână în urmă, proprietar deplin al acestei splendide case, în schimbul unei plăți în numerar de o mie nouă sute de lire.

— Vai de mine! făcu Mama cu un ușor sughiț. Era fermecată, dar și speriată, căci, deși afacerea fusese excelentă, suma investită era, pentru dânsa, colosală, înspăimântătoare. De altfel, ea reprezenta, în adevăr, aproape întreg capitalul economisit de Adam în cursul ultimilor zece ani. I-ai păcălit, fără doar și poate... și încă pe niște londonezi! Ce-ai să faci acum cu casa, dragul meu? Vrei să locuiești în ea?

— Nu, mamă, răspunse Adam, primind cu amabil interes această naivă sugestie, de care ar fi râs și copiii. Așa cum e acum, casa e un elefant alb pentru mine, mai mult, mă-ncurcă. Ideea mea e s-o transform. Pot face opt apartamente separate, cu chirii de la șaptezeci la o sută cincizeci de lire. Contez pe un venit net de șase sute de lire, după plata impozitelor și a lefii portarului. Cu alte cuvinte, douăzeci la sută, ceea ce nu e rău pentru prima mea speculație serioasă în afară de propria mea ocupație.

Tata îl ascultase cu o atenție încordată. Își umezi buzele.

— Douăzeci la sută! Iar Societatea de construcții îmi plătește trei!

Adam zâmbi nepăsător.

— Investițiile particulare aduc câștiguri mai mari. De altfel, transformarea clădirii va cere bani și ea. Probabil, alte nouă sute de lire. E plicticos că trebuie să găsesc această sumă. Nu țin deloc să bag pe oricine într-o afacere atât de bună.

O ușoară roșeață se ivise pe fruntea Tatii. Respectul său pentru Adam fusese totdeauna amestecat cu o vagă neîncredere – neîncrederea unui om prudent față de neînțelesele operații financiare. Acum însă era vorba de o casă, mahon masiv și marmură, care aducea un venit princiar. Spuse cu un efort:

— Am crezut totdeauna în cărămizi și mortar. Îmi pare rău că nu pot s-o văd și eu împreună cu tine, Adam!

— Nu înțeleg de ce n-ai putea... Sunt lucruri mai grele decât ăsta. Adam se opri, reflectând. De ce n-ați veni, dumneata și cu mama, să petreceți la vară două săptămâni la mine? Puteți sta și o lună dacă e nevoie, unind afacerile cu agrementul. Pot să vă cazez la Ealing. Trebuie și voi să vă acordați o vacanță!

— O, Adam! exclamă Mama, încleștându-și mâinile față de această neașteptată invitație.

Urmă o lungă discuție: Tata, în extrema lui prudență, nu lua niciodată vreo hotărâre în chip ușuratic. Înainte însă ca Adam să plece, lucrurile se aranjaseră. Înțelesei, cu un fior de bucurie, că vor pleca, lăsându-mă liber de orice supraveghere și restricție, în timpul stadiului final al pregătirii mele și în timpul examenului pentru bursă. Nimic nu putea fi mai binevenit.

Vremea trecea repede, și într-o zi, pe când lucram în camera mea, auzii sunete stranii în casă. Fui nevoit să reflectez câteva minute ca să-mi dau seama că era Mama care cânta – încet și nemuzical, dar totuși cânta. Hainele bune ale Tatii atârnav, gata călcate, cele două geamantane moi de piele fură frecate până luciră. Mama izbutise să-și cumpere de la domnișoara Dobbie – micul magazin de mode care vindea solduri – o bucată de voal cafeniu închis și, cusând de zor, își aranjase singură o rochie de vară. Dar cel mai mult se munci cu blana – un guler îngust pe care-l avea de cel puțin un sfert de veac și pe care-l scotea la iveală cu mândrie în fiecare primăvară din hibernarea lui camforată. Blana Mamei! Nu s-a știut niciodată ce animal murise ca să-i dea ființă, cu toate că în mintea mea aveam totdeauna viziunea nemărturisită a vreunei pisici nenorocite, strivită de căderea unei enorme greutate, ca aceea ce-l nimicise pe bietul Samuel Leckie. Mama o căptuși din nou cu o fâșie de voal rămasă de la rochie și îi schimbă puțin forma, ca s-o facă mai modernă. O vedeam în grădina din spatele casei, aerisind blana pe frânghia de rufe, scuturând-o, suflând în ea ca să-i ridice părul sărăcăcios... Nu avusese vacanță de cinci ani.

De câte ori Mama era în primejdie de „a se avânta prea sus“, Tata o readucea pe

pământ, cu acest avertisment:

— Gândește-te la costul drumului.

Simțea că dacă nu i-ar înfrâna entuziasmul actual, cheltuielile și excesele distrugătoare în care putea să-l târască nu s-ar isprăvi. Gândul de a mânca la restaurant, de a fi silit să petreacă noaptea la un hotel, prin cine știe ce întâmplare nenorocită, devenise obsesia lui. Își plănuia cheltuielile cu îndoită grijă. Aveau să ia într-o cutie de carton destulă mâncare ca să le ajungă pe drum, iar călătoria până la Londra aveau s-o facă stând așezați toată noaptea într-un compartiment de clasa a treia. Tata își pusese în buzunarul hainei un carnețel purtând mențiunea: „Cheltuielile vizitei la Adam”. Nutrea, cred, speranța iluzorie că Adam i le va rambursa. Pe primul rând scrisese: „Două bilete de tren... 7½ lire”. Din când în când, își arunca privirea asupra acestei însemnări, cu aerul sumbru al unui om care a făcut o cheltuială ruinătoare. Mai târziu, am aflat de la Murdoch că, prin demersuri lingușitoare, Tata reușise să obțină „bilete de favoare”, care se dădeau cu totul gratuit unor anumiți funcționari.

În ajunul plecării lor, Mama veni în camera mea și se așeză pe pat, uitându-se la mine în tăcere.

— Ești foarte ocupat de câtăva vreme, dragul meu băiat, îmi spuse ea cu un zâmbet ușor, care deveni mai pronunțat când adăugă: Și fără îndoială că ai să fii și mai ocupat în timpul șederii noastre la Londra.

Oare Mama știa? Îi șoptise bunicul vreun cuvânt? Îmi plecai capul când urmă:

— Ghetete tale sunt în stare proastă. Nu mai pot fi pingelite. Dacă se rup cu totul înainte... ei, înainte de întoarcerea noastră, poți să iei perechea aceea solidă de ghete galbene rămasă de la Kate în dulapul de sub scară.

— Da, Mamă, răspunsei eu, căutând să-mi ascund decepția pe care mi-o pricinuia faptul că se gândise la aceste ghete lungi și înguste, folosite odinioară de Kate la hochei. Le știam înalte până la jumătatea pulpei, galbene ca șofranul și atât de categoric femeiești, încât, gândindu-mă la ele, mi se făcu pielea găinii.

— Și-au păstrat bine forma, murmură Mama, căutând să mă convingă. M-am uitat deunăzi la ele.

— Cred că o să mă descurc, Mamă, zisei eu.

Urmă un moment de tăcere.

— Te descurci totdeauna, Robie, nu-i așa? spuse Mama, zâmbindu-mi cu blândețe. Se ridică și-și trecu mâna peste părul meu. Mă privi îndelung când ieși din odaie, șoptindu-mi: Îți doresc noroc... băiatul meu.

CAPITOLUL IX

Îndată după plecarea Tatii și a Mamei, bunicul îmi mută masa și toate cărțile în

salon, care nu era folosit niciodată, fiind păstrat numai ca un semn de distincție. Ce bine îmi amintesc această încăpere inviolabilă! Avea un cămin rotund de marmură, cu o grilă înflorită și înnegrită cu grafit, iar deasupra ei, o oglindă mare cu rama aurită. Lângă un perete era un scrin înalt, acoperit cu șervețele de dantelă, pe care erau așezate un evantai japonez, trei ghiocuri lucioase și un *presse-papier* de sticlă cu inscripția „Amintire din Ardfillan“. Pe masa rotundă din mijloc, acoperită cu o cuvertură de mătase roșie cu desene, se afla un exemplar cu închizători aurite al „Călătoriei Pelerinului“¹, așezat sub un unghi artistic, lângă un vas cu fire uscate de alfa. În apropiere se afla pianina, cu un scaun turnant. Pe ea stătea, într-un cadru de pluș verde, o fotografie a Mamei și a Tatii, în găteala lor de nuntă. De perete atârna un singur tablou, o pictură în ulei, intitulată „Monarhul trecătorii“.

Nișa largă din fața ferestrei forma un splendid colț de studii pentru mine. Stăteam acolo singur sau împreună cu Reid, care putea acum să vină și să plece nestingherit. În casă domnea liniștea, pe care o mai sporea precauția exagerată a mișcărilor bunicului. Mama aranjase ca doamna Bosomley să vină din când în când ca să ne ajute în casă, dar, spre marea mea surpriză, bunicul dădu dovadă de remarcabile aptitudini menajere. În perioadele din viața sa în care fusese nevoit să se descurce singur, el se inițiasse în tainele preparării unor anumite feluri de mâncare și, îndeosebi, a supelor. Nu săvârși nicio excentricitate, nicio abatere. Părea încântat de faptul că se putea mișca liber în casă, de posibilitatea pe care o avea de a trebului în voie, fără teama de a fi sâcâit sau stânjenit. E ușor de înțeles că restricții severe ne fuseseră impuse. Cea mai mare parte a farfuriilor și tacâmurilor fusese încuiată, tot astfel ca și vesela bună din bucătărie, căci Mama se temea că bunicul ar putea să „ardă“ vasele. Ne lăsase, cu privire la mesele noastre, instrucțiuni scrise amănunțite, bazate pe mici cantități de provizii, ce ni se livrau în fiecare luni de la prăvălie. Un tain modest ne fusese lăsat în bani. Totuși, bunicul găsi mijlocul de a ocoli aceste greutăți. Luă obiceiul de a face scurte vizite la pepinieră și, cu toate că ar fi greu de afirmat că atitudinea lui Murdoch față de bunicul era prietenoasă, aveam adesea la masă câte o conopidă frumoasă, care nu figura pe lista de bucate a Mamei, sau o strachină mare de cartofi făinoși, pe care bunicul știa să-i fiarbă perfect și care-mi plăceau cu deosebire. De câteva ori porni, la asfințit, cu un aer visător, înspre ferma lui Snoddie, iar a doua zi ne trezirăm la masă cu un pui fript, care nu putea să fi picat decât din cer.

Bunicul purta un adânc respect studiilor mele, cu toate că încerca să-l ascundă. Avea o părere înaltă despre învățătură și despre cărți – ceea ce era destul de ciudat, căci el însuși nu poseda decât trei volume. Nu trebuie să omit a menționa în treacăt

¹ Celebră alegorie clasică engleză de John Bunyan (1628-1688). (n.t.)

pe acești prieteni credincioși ai săi. Primul era volumul de „Poeme” al lui Robert Burns, din care le știa pe cele mai multe pe dinafară; al doilea, o carte făcută ferfeniță, „Aventurile lui Hagi Baba”, pe care bunicul o răsfoia adesea râzând pe îndelete; al treilea, un volum cu scoarțe roșii, rupte, pe frontispiciul căruia se vedea un vagabond soios, care scria: „Domnilor, acum zece ani am folosit săpunul dumneavoastră, de atunci n-am mai folosit niciun alt săpun”. Era „Enciclopedia de un șiling a lui Pears” Îl văd și acum pe bunicul întinzându-și mâna după acest minunat compendiu și spunând: „Să vedem ce are de zis Pears despre acest lucru”. Asta fusese în prima perioadă a traiului meu în preajma lui.

Acum, firește, faza atotștiinței lui trecuse; dar tot își mai dădea aerul de a mă pilota cu superioritate pe tărâmurile necunoscute și era încântat când îi ceream să mă pună să-i repet ecuațiile mele sau versurile latinești. La sfârșitul primei săptămâni, puse capăt sarcinii mele de a distribui pâinea dis-de-dimineață, căci munca aceasta, care-mi răpea din orele cele mai bune ale zilei, când aveam capul limpede, mă stingherea serios. Ne angajasem acum pe deplin; nimic nu ne mai putea justifica acțiunile decât succesul. Intram în salon și mă așezam în fața cărților mele de cum se crăpa de ziuă, impunându-mi fără răgaz chinurile învățăturii. Reid mă scutise cu totul de a merge la școală. Lucram de dimineața până seara complet izolat în camera din față, aplecându-mi capul cu pătimașă sîrguință asupra cărților. Nu mai aveam decât puțină vreme. Rivalii mei munceau de zor, mult mai intens decât mine. Există un singur premiu. Cum puteam să sper a-l câștiga dacă îmi ridicam ochii de pe carte, fie chiar și o clipă?

În fiecare seară la ora șase, Reid sosea. Cu un scurt salut și o privire scrutătoare spre a-și da seama cum rezist efortului, își trăgea un scaun lângă mine. Mă medita până la ora zece, când bunicul ne aducea cești cu cacao, care uneori se răceau, uitare, printre hârtiile din jurul nostru. Judecata sănătoasă a lui Iason, trupul lui viguros, mirosind a tutun, a cretă și a nădușeală, obișnuitul gest afectat cu care-și arunca înapoi părul său blond, care părea totdeauna proaspăt spălat, căldura umană a suflării lui grele, care, amestecată cu mirosul propriei lui persoane, apărea ca emanația unei neistovite vitalități, toate acestea îmi insuflau puteri noi.

Când, în cele din urmă, Reid pleca – îndemnându-mă să mă culc, dar știind bine că nu aveam s-o fac – mă trăgeam mai aproape de masă, luptând împotriva oboselii și a teribilei mele nevoi de somn. Mă duceam, poate, un moment în odaia de baie, ca să-mi bag capul în apa care, venind din rezervorul de sub acoperiș, era călduță în timpul verii. Mă întorceam buimăcit înapoi, împins însă de o forță lăuntrică să continuu, storcând din mine ultimul efort. Spre a rămâne treaz, mă înțepam cu o peniță în picior sau îmi ciocăneam cu încheieturile mâinilor fruntea amortită, ca pentru a o implora să înțeleagă. Clipele se scurgeau tăcute în noaptea liniștită, eu

însă rămâneam nemișcat sub lampa de gaz, fără haină, cu mânecile cămășii suflecate din cauza căldurii, cu coatele goale pe masă, strângându-mi între palme capul amețit.

Suna ora două. Mă ridicam și treceam împleticindu-mă în camera mea. De obicei adormeam adânc de cum mă trânteam pe pat. Uneori însă mă chinuiam în somn coșmaruri despre întrebări la care nu puteam răspunde sau despre lipsa mea de pregătire pentru examen. Mai erau alte nopți, și mai rele, când, deși eram mort de oboseală, creierul meu refuza să se odihnească, continuând să funcționeze cu o luciditate nefirească, rezolvând grele ecuații de gradul al doilea, complicate probleme de trigonometrie superioară, care în mod normal cer pagini întregi de calcule – toate nimicuri, simple jocuri de copil pentru bietul meu creier, care se repezea ca un bolid peste câmpiile științei, în timp ce trupul meu zăcea neputincios, ca într-o catalepsie, așteptând să se ivească dedesubtul stururilor prima geană de lumină, care avea să mă arunce din nou în brațele ambiției mele tiranice.

Singurul răgaz îl aveam după-amiază, pe la ora cinci, când bunicul mă silea să ies din casă pentru o scurtă recreație. În serile când Gavin se întorcea de la Larchfield, foloseam acest ceas ca să mă întâlnesc cu el la halta Dalreoch, care era mai potrivită decât gara principală din Levenford. Când cobora acolo din tren și traversa stația de mărfuri, îl așteptam la marea poartă albă, gata de a porni împreună cu el. Comparam atunci cu descurajare însemnările noastre despre progresele pe care le făcuserăm.

În alte zile, mă duceam în curtea liceului, unde era un zid înalt, cu o prelungire laterală, potrivit pentru jocul de minge la zid¹. Jucam cu domnul Reid, care era tare la acest sport și luase parte, după cum îmi spunea, la campionatul marilor școli secundare ținut la Queens Club. Jocul nostru nu prea era corect, căci terenul nu era reglementar, dar ne dădea prilej să ne dezmoțim mădulele. Mă simțeam totdeauna înviorat după aceea.

Apoi, în după-amiezile în care aveam noroc, o vedeam pe Alison. De obicei o întâlneam la capătul căii Drumbuck Road, întorcându-se de la lecția ei de canto. Era cu capul gol și avea sub braț o servietă de lac, pentru note. Purta o rochie subțire de vară, care, în briza ușoară, se mula pe trupul ei. Nu ne uitam unul la altul și vorbeam numai de lucrurile cele mai obișnuite. Îmi povestea ce se întâmplă la școală, ce spusese în ziua aceea domnul Reid, pentru care avea o mare admirație. Dar din timp în timp, în ciuda liniștii ei, ochii îi deveneau mai mari și mai duiosi, iar roșeața buzelor ei se aprindea. Când drumurile noastre se despărțeau, la colțul străzii unde locuia, mă întorceam în goană acasă, oprindu-mă numai ca să ridic o piatră și s-o

¹ Joc sportiv, practicat în unele școli engleze. (n.t.)

azvârl cu putere. Cu obrajii îmbujorați, mă precipitam asupra cărților mele... Totul mergea bine pentru mine. Iar bunicul, care-mi aducea acum o ceașcă de ceai, îmi apărea ca cel mai bun, cel mai minunat bătrân care se născuse vreodată.

Nu, nu, mă înșel grozav! El fu monstrul care, o săptămână mai târziu, mă prăbuși în prăpastie.

CAPITOLUL X

Era o după-amiază foarte fierbinte și caldă, care prevestea furtună. Nu-mi mai rămâneau decât patru zile până la examen și eram cu nervii surescitați. Mă dusesem să-mi cufund capul în apă; atunci, pe când mă ștergeam pe obraz, auzii ecoul râsetelor bunicului. Ieșii din odaia de baie pe palier și-l strigai; nu primii însă niciun răspuns. Să fi fost o halucinație? Cu toată oboseala, nu ajunsesem desigur în halul de a auzi lucruri inexistente. Urcai încet scara, până la ușa deschisă a camerei Mamei, de unde păruse să vină zgomotul, deși înnăbușit. Intrai în cameră. Era goală, dar auzii îndată vocea doamnei Bosomley, urmată din nou de râsul bunicului.

Tresării, dându-mi însă seama apoi că, în această după-amiază liniștită, sunetele pătrundeau prin peretele despărțitor; veneau din casa vecină. Bineînțeles!... Îmi amintii că imediat după dejun îl văzusem pe bunicul pieptănându-și barba.

Eram pe punctul de a pleca, când alt zgomot mă ținui pe loc. Ținându-mi cu groază respirația, mă uitam cu ochi mari la peretele gol, zugrăvit cu trandafiri urcători, știind că încăperea din partea cealaltă era dormitorul doamnei Bosomley. Bunicul și cu doamna Bosomley se aflau acolo, împreună.

Înlemnit de spaima ce creștea în mine, ascultam fără voie. O, Doamne, nu e cu putință!... Încercam să scap de acel gând. Dar nu încăpea nicio îndoială, niciuna.

Mă smulsei brusc de acolo, fugind din cameră drept în stradă. Înaintam orbește, tremurând din tot corpul. La ce foloseau eforturile și luptele, la ce folosea totul? Poți să greșești, în ciuda unei iubiri frumoase și pure. Dar atunci cedezi răului numai când ai ajuns la ultima limită, la ultima suflare – cu un strigăt de groază. Dar să-ți piepteni barba în fața oglinzii, să pleci fluierând și anticipând cu un aer vesel plăcerile ce te așteaptă – o, Doamne, trădarea asta, din partea unui om pe care-l iubisem și în care mă încrezusem, mă dădea gata.

Căutând numai să scap de imaginile ce mă torturau, umblam fără nicio țință. Apucasem însă instinctiv drumul spre deal și, când trecui prin fața pepinierii, un strigăt mă trezi din gândurile care mă zbuciumau. Murdoch tunde gardul viu de la intrarea grădinii. Mă oprii șovăind, apoi mă îndreptai spre el.

— Ce-i cu tine?

Încetase să tundă arbuștii și mă măsura din ochi, ștergându-și fruntea cu dosul palmei lui mari și înnegrite de soare.

— Te-ai înscris poate în clubul de cros?

Nu răspunsei acestei glume proaste și, de fapt, nici nu eram în stare să vorbesc.

— Ai vreun necaz cu învățătura?

Clătinaî nenorocit din cap, negăsindu-mi încă cuvintele. Murdoch se uita la mine și mai intrigat, căutând să ghicească.

— Știu despre ce e vorba, spuse el, în cele din urmă: Bătrânul nostru s-a apucat iarăși să chefuiască. Îmi citi pe față că se înșelase. Nu? Atunci a făcut vreo altă năzbâtie?

— Năzbâtie? Înfuriat de acest, cuvânt indulgent, fui cuprins, de un nou spasm. N-ai spune „năzbâtie“ dacă ai ști. O, Murdoch! Eram gata să plâng. Dacă un om nu e în stare nici măcar să încerce a trăi cuviincios... și încă la vârsta lui...

— Ah! exclamă Murdoch, care, în sfârșit, se lămurise și se bucura pe tăcute de capacitatea sa de deducție, Râgâi, scoase din buzunar o bucată de rădăcină de lemn dulce și, mușcând un capăt din ea, se apucă să-l mestece cu vădită mulțumire.

Îmi întorsei obrazul palid, uitându-mă fix la o căruță ce trecea pe drum. Din nu știu ce pricină, căruța aceasta solitară, care se târa prin peisajul văratic, mă făcea să simt că monotonia vieții e nesfârșită, că tot ce mă încerca acum nu era decât repetarea unui lucru ce mi se întâmplase cu sute de ani înainte.

— Ascultă, băiete – spuse Murdoch după o pauză – ar fi timpul să te mai coci. Ești deștept, în vreme ce eu nu m-am priceput niciodată la nimic decât la grădinărie. Totuși, la vârsta ta nu eram atât de naiv. Bunicul a fost totdeauna așa, un mare crai, toată viața lui. Chiar și pe vremea când nevastă-sa, care-l iubea foarte mult, mai trăia.

Tăceam, cuprins de deznădejde.

— Așa-i felul lui, urmă Murdoch. Nici acum, când a ajuns la o vârstă respectabilă, nu se poate stăpâni. Nu cred că trebuie să te pierzi cu firea pentru asta.

— E îngrozitor, zisei cu glas stins.

— Ce vrei, n-avem ce-i face. Murdoch, care se silea vizibil să nu râdă de mine, mă bătu prietenește pe umăr. Nu s-a sfârșit lumea. Ai să te deprinzi cu toate astea când ai să fii ceva mai mare. Vino cu mine să-ți arăt noua mea garoafă. Înmușurește admirabil.

Își puse foarfeca sub braț și-mi deschise poarta. După o clipă de șovăială, intrai și-l însoții mohorât până la noua seră; îmi arătă acolo șase ghivece de lăstari de un verde lăptos, care începeau să dea muguri, explicându-mi mândru metoda pe care o întrebuințase spre a obține acest hibrid. Era ceva oarecum mângâietor în mișcările măsurate ale mâinilor lui mari și pricepute, care aranjau ghivecele cu pământ, tăiau îndemânatic cu cuțitul de altoit câte un lăstar rătăcit și legau delicat cu rafie tulpinile.

— Dacă garoafa mea reușește, îi voi da numele de Murdoch Leckie! E ceva asta, ce zici? Merită mai mult să te gândești la lucrul ăsta, decât... Mă făcu să înțeleg ce gândea bătându-mă din nou afectuos pe spate.

Eram mai calm când mă despărții de Murdoch, dar indignarea mea – tot atât de ridicolă ca și vocea răgușită, care era un alt simptom al vârstei mele – nu mă lăsa să mă întorc îndată la cărțile mele.

Mă simțeam mistuit de para unei adânci și drepte indignări împotriva bunicului, pângăritorul singurii virtuți cu adevărat însemnate. Mă gândeam la Alison, în rochia ei albă, Alison, pe care iubirea mea, această primă iubire a pubertății, o ridicase la înălțimi sublime și îngerești.

Obrazul îmi ardea de rușine. Cum avea ea să se uite la un băiat al cărui bunic se purta ca al meu? Inima mi se umplu de mânie și hotărâi să mă răfuiesc cu bunicul, să isprăvesc cu el o dată pentru totdeauna.

Când ajunsei acasă, el fu acela care mă întâmpină în antreu, părând foarte bucuros să mă vadă. Din spatele lui adia o delicioasă aromă de mâncare.

— Sunt mulțumit că te-ai hotărât să faci o plimbare. Cu atât mai bine ai să lucrezi acum.

Îi aruncai o privire rece și plină de dispreț.

— Ce-ai făcut azi după-masă?

Zâmbi foarte degajat, răspunzându-mi cu dezinvoltură:

— Ce fac de obicei. O partidă de bile la cimitir.

A! Era și mincinos pe deasupra! Mincinos și desfrânat! Dar înainte de a-l putea pune în fața faptelor, el ieși din antreu.

— Vino în bucătărie, îmi strigă el, frecându-și mâinile plin de calm, de bunătate și de pace sufletească. Am o supă de legume cum n-ai mai mâncat.

Intrai în bucătărie și, în timp ce el se afla în încăperea din fund, mă așezai la masă. În ciuda supărării, eram extrem de flămând.

După o clipă, se întoarse și-mi servi o strachină plină cu supă fierbinte. Ca să mă distreze și să pună în valoare realizările sale culinare, își pusese un șorț al Mamei și își înfășurase în jurul buclelor sale depravate și venerabile un șervet de masă, ca un fel de bonetă de bucătar. Așadar, acest monstru, care ruinase totul, deși nu chiar pe deplin, era și un clown, un lamentabil bufon.

Îmi băgai lingura în supa groasă, plină de mazăre, de morcovi tăiați mărunț și de bucăți de carne de pui. O ridicai la gură, în timp ce el mă observa cu o expresie de drăgăstoasă așteptare.

— Îți place? întrebă el.

Era delicioasă. O înghiții până la ultima picătură. Îmi ridicai apoi ochii spre acest bătrân absurd și mârșav, care-și atrăsese scârba și disprețul meu, care trădase

sfintele idealuri ale tinereții și de care trebuia să mă feresc ca de o cauză și un prilej de păcat. Clipa demascării sosise.

— Poți să-mi mai dai o farfurie, bunicule? Întrebai eu umil.

CAPITOLUL XI

Examenul căzu într-o dimineață ploioasă. În ajunul lui, joi, după-amiază, Iason îmi luase toate cărțile, ascunzându-le.

— Numai elevii de mâna a doua tocesc până în ultimul moment, zise el. Îi vezi cu nasul în notițe până când intră în sală. Și nu reușesc niciodată.

Ceea ce învățasem devenise trup din trupul meu. Nu mai aveam nimic de asimilat. Acum, mintea mi-era confuză. Dar cunoștințele zăceau în mine, în măduva oaselor mele. Hotărât să lupt cu desperare, eram palid, dar foarte calm. Îmi pusei cel mai bun rând de haine, lepădat de Murdoch: un costum albastru-închis, destul de bun încă, deși coatele și fundul pantalonilor prinseseră luciu. Îmi curățai și pregătii, cu mișcări măsurate, ghetele care o îngrijoraseră pe Mama și despre care va trebui să vorbesc mai târziu. Bunicul, umblând încoace și încolo, îmi culesese o floare pentru butonieră, ca să-mi dea curaj. O, faimoasele flori de butonieră ale bunicului! Îmi aduc bine aminte: era un boboc de trandafir roz, care mai avea pe el picături de ploaie.

După ce îmi înfipse floarea la butonieră, îmi întinse cu un gest precis un mic plic pătrat.

— Cineva a lăsat asta pentru tine.

— Cine?

Ridică din umeri vrând parcă să spună: „Sunt un om binecrescut, dragul meu. Nu-mi bag nasul în treburile tale”. Firește însă că mă observă cu coada ochiului când deschisei agitat scrisoarea. Avea pe față o expresie de mulțumire, ca și cum m-aș fi conformat unui exemplu pe care-l aproba.

Era un bilețel de la Alison, care îmi ura succes. Inima mi se umplu de căldură... Cu fața îmbujorată, pusei scrisoarea în buzunar, în timp ce bunicul, fluierând și zâmbind pentru sine, îmi servea micul dejun.

Iason mă însoți la universitate în această primă zi a examenului, invocând pretextul frivol că nu voia să mă lase să cad pradă primejdiiilor unui oraș mare. Grijă lui Iason pentru mine, ascunsă sub o mască de neseriozitate, nemărginită lui generozitate – căci nu trebuie să vă închipuiți că trei luni de meditații, date benevol și dezinteresat, reprezintă un fenomen natural într-un orașel scoțian – sprijinul lui, prietenia lui și, mai presus de orice, deplina lui înțelegere pentru greutățile mele – toate acestea, privite în perspectiva trecutului, nu pot decât să-ți împânzească ochii de lacrimi.

La gară, ni se alătură și Gavin. Era cam palid, ca și mine, dar stăpân pe sine și chiar surâzător. Și el muncise din greu; nu-l văzusem de cel puțin zece zile. Acum nu ne despărțea niciun sentiment de rivalitate; eram tovarăși într-o formidabilă aventură. Simții în mine un val cald de camaraderie când ne dădurăm mâna și-i șoptii, în așa fel încât Iason să nu audă:

— Unul din noi doi, Gavin!

Știam acum că eu trebuia să fiu acela, dar dacă totuși nu aveam să fiu... o, Doamne, ce gând înfiorător!... atunci măcar să fie Gavin.

Trenul ce avea să ne ducă spre destinul nostru intră în gară. Compartimentul era gol. Mirosea a tutun și a fum de tunel, pe jos erau presărate bețe de chibrituri arse, iar peretele despărțitor de lemn era mângălit cu glume grosolane ale ucenicilor mecanici care călătoreau pe această linie. Reid, care nu voia ca să ne irosim energia cu conversații, cumpărase pentru fiecare din noi câte un număr din revista *Strand Magazine*, pe care, șezând în colțurile compartimentului, o țineam, cu un interes simulat, în dreptul obrazului nostru. Reid ședea lipit de mine, uitându-se la șantierele, coșurile de fabrică și gazometrele ce se perindau, în ploaie, prin fața geamului. Îmi dădea curaj, apăsându-mă comunicativ cu umerii săi puternici, fără a se retrage când trenul îl arunca spre mine, ci căutând, s-ar fi zis, să-mi transmită, ca un ultim dar, puterea, curajul și vigoarea lui intelectuală. Cu toate că din când în când făcea eforturi fugitive ca să-mi îndrepte atenția, în paginile revistei, spre domnul Sherlock Holmes, personaj pe care-l admira foarte mult, era agitat, da, surescitat în cel mai înalt grad. Simțeam aceasta, deși se controla foarte mult. Dorea să mă vadă ieșind învingător, râvnea la acest lucru cu toate fibrele făpturii sale îndesate și pline de vitalitate.

Clădirile străvechi ale universității, spălate acum de ploaie, se înălțau cenușii, cu turele lor ascuțite, pe o înălțime ce domina parcul dinspre partea de vest a orașului. Erau impresionante pentru un băiat de cincisprezece ani, care nu le văzuse decât în vis. Vechea mea slăbiciune, blestemata mea meteahnă începu să mă chinuiască. Mă simțeam umil și intimidat când coborâram din tramvaiul galben care ne adusese de la gara centrală până la poalele dealului Gilmore, iar când urcâram strada liniștită pe care se înșirau, de ambele părți, locuințele profesorilor și ajunserăm, pe sub vechea galerie joasă, într-un încântător careu de clădiri, începui să mă îndoiesc de dreptul unui băiat jerpelit și vrednic de dispreț de a pătrunde într-o atât de sacră incintă. Să nu mă disprețuiri însă cu totul. Cu toate că floarea de la butonieră și bilețelul pătrat din buzunarul hainei mele ar fi trebuit să mă susțină, gheata din piciorul stâng începuse să-mi dea griji, făcându-mă să-mi târăsc piciorul în așa hal, încât Iason mă întrebă:

— Dar ce-ai? Te-ai lovit la picior?

Mă înroșii.

— Poate că mi-am scrântit genunchiul.

Ajunseserăm însă pe câmpul de luptă. Ceilalți candidați erau adunați în jurul ușii de intrare a fundației Bute.

— Ouă stricate! spuse Iason, aliatul nostru, ținându-ne la o parte. Căuta să pună cât mai multă convingere în acest calificativ, dar nu puteam fi de acord cu el. Făceau impresia unei mulțimi strălucite de tineri plini de viață și de deșteptăciune. Mi se păru că-l identific pe McEvans, un băiat mărunțel și cu ochelari, care stătea rezemat de un stâlp, ținându-și mâinile în buzunar și râzând, da, râzând ca și cum nu i-ar fi păsat.

În sfârșit auzii un fel de huruit înfundat, care putea să vină și din inima mea: ușile de stejar se dădură în lături, iar băieții începură să intre unul după altul. Deodată, când mă pusei în mișcare, îl simții pe Iason apucându-mă de braț și strângându-l ca într-o menghină. Se aplecă, apropiindu-și capul de al meu, încât puteam simți suflarea lui caldă și cu miros greu.

— Ia ceasul meu, Shannon! Nu te încrede în vechiul lor orologiu. Și păstrează-ți sângele rece. Șoaptele se făcură răgușite, ochii săi bulbucăți îi fixau pe ai mei cu teribilă intensitate. Știu că poți câștiga.

Sala fundației Bute, cu vitralii ca o biserică și cu o orgă ale cărei tuburi lucesc mat pe un balcon, e foarte întinsă. Steaguri sfâșiate de vreme atârnă de pereți împrejurul sălii. Altele, mai luminoase, se lasă în jos de pe grinzile tavanului, care e deosebit de înalt. În dimineața aceea totuși, o priveliște familiară se oferea ochilor la un capăt al sălii: cam o sută de pupitre vopsite în galben și numerotate erau orânduite în fața estradei examinatorului.

Am numărul nouă, la mijlocul primului rând. Câteva caiete cu scoarțe galbene, un toc, un creion, cerneală și sugative, toate sunt pregătite pentru mine. Adaug la ele ceasul lui Iason, care arată ora zece fără trei minute. În jurul meu, scârțâitul și fâșâitul au încetat. Examinatorul, un bărbat greoi, cu mișcări încete, purtând o robă decolorată, a și început să distribuie prima temă: Trigonometria. Închid ochii; când îi deschid, găsesc în fața mea tema, tipărită cu litere mici și clare. O citesc și, tresărind de bucurie, observ că prima problemă este una pe care Iason, cu o istețime de necrezut, o prevăzuse. Cunosc soluția aproape pe dinafară. Strângând din buze, apuc tocul cu o mână care-mi tremură puțin și trag înspre mine primul caiet virgin. Apoi uitarea coboară asupra mea... nu mai există nimic afară de acest șuvoi neîntre-rup care iese din făptura mea, aplecată peste masă și căzută într-un fel de transă.

Când mă înapoiai, târziu după-amiază, la Levenford, împreună cu Gavin, trenul era atât de plin, încât nu avurăm posibilitatea să ne comparăm notițele, dar furăm de acord că tezele de algebră și de geometrie în spațiu fuseseră oribil de grele.

Făcându-mi griji despre lucruri pe care poate le omisesem, mă simțeam deprimat și epuizat. Mi-era frig și, mai ales, picioarele mi-erău reci. Ajuns aci, e mai bine să mărturisesc nu numai că ghetele mele luau apă în chip îngrozitor, ci și că una din ele, cea stângă, avea în talpă o gaură în care puteai vârî cu ușurință trei degete. În vanitatea mea, preferasem totuși aceste rupturi cizmulitelor ascuțite ale lui Kate, care, deși solide, erau înalte până la jumătatea pulpei. Cu mare ingeniozitate, acoperisem rana cea mai căscată cu o talpă interioară de carton cafeniu, tăiată dintr-o cutie veche de pălării de sub patul Mamei. Totuși, ploaia și tăria pavajelor dovediseră curând zădărnicia acestui subterfugiu. În zece minute, îmi rosesem cartonul împreună cu ciorapii și umblam pe talpa goală a piciorului. Nu e de mirare deci că, șezând în compartimentul plin de aburi, înghesuit între muncitori cu mantale de mușama, de pe care picura ploaia, mă simțeam cam ud.

Iason aștepta trenul în gara din Levenford și puse imediat stăpânire pe mine. La locuința lui, îmi dădu o masă caldă de cotlete cu cartofi, cerându-mi, cu o voce ciudată – stăruitor și îngrijorat – să-i arăt problemele. Așezat la masa lui de lucru, sub lampa metalică de citit, el calculă toate răspunsurile, folosindu-se de logaritmi și de cărți cu tabele. Se ridică apoi și mi le puse în față fără a scoate un cuvânt. Comparai rezultatele lui cu ale mele, uitându-mă apoi în ochii lui, care mă priveau încordați.

— Da, spusei eu.

— Toate?

— Da, zisei din nou cu modestie, dar exaltai de oftatul lung pe care-l scoase.

A doua zi, sâmbătă, dădurăm probele de franceză, engleză și chimie aplicată; pentru teza finală, cea de fizică, trebuia să așteptăm până luni. Îmi pusei în gheata un carton mai gros și-mi mânăii talpa piciorului cu cerneală, ca măsură de precauție pentru orice eventualitate. În chip ciudat, principala mea grijă era de a nu fi descoperit, în văzul tuturor candidaților, cu această extremitate indecentă, pe jumătate goală. Când coborârăm la capătul liniei de tramvai, un ropot de ploaie se abātu peste noi. Gavin își împărți cu mine impermeabilul, dar, firește, nu-și putu împărți și ghetele.

Dar ce importanță avea? Odată ajuns în sala de examen, uitai de toate aceste nimicuri, prins cum eram în vâltoarea strădaniilor mele. Nu mă gândii la picioarele mele decât când mă găsii din nou în tren. Mă treceau friguri. Îmi dusei mâna la frunte, dându-mi deodată seama că mă durea teribil capul. Eram singur; Gavin rămăsese la Winton, ca să se întâlnească cu soră-sa. În timpul călătoriei îmi scosei capul pe fereastră, în curentul de aer, încercând să-l vindec.

La gara din Levenford, fața credincioasă și iscoditoare a lui Iason îmi juca în fața ochilor. Zâmbii, ca să-i arăt că nu-l făcusem cu totul de rușine. Mă apucă iarăși de

braț, mai curând ca să mă protejeze, decât ca să stea pe capul meu, și mă conduse pe scări până la stația de trăsură:

— Ești frânt de oboseală... și nu mă mir. Slavă Domnului, te poți odihni mâine toată ziua.

Făcu luxul nemaipomenit de a mă duce acasă cu o trăsură, iar bunicul ne servi o cină la care, ca să zic așa, eram oaspetele de onoare. În timpul mesei, împotriva obiceiului meu, vorbii fără reticențe. La stăruințele lui Iason, descriei lucrarea de franceză și relatai aproape cuvânt cu cuvânt compoziția pe care o scrisesem la engleză.

— Bine... bine, mormăi Iason neîncetat, dând într-una din mâini și devenind din ce în ce mai agitat. A fost o idee excelentă să pui citatele acelea. Ai făcut bine... foarte bine spunând lucrurile astea.

De emoție, Iason făcea spume la gură. Bunicul era tot atât de mișcat: rar îl văzusem așa de exaltat. Nu mânca nimic, sorbindu-mi cuvintele. Nu era numai îndrumătorul și protectorul meu, ci, întinerit, își retrăia prin mine anii începuturilor sale; trecea de fapt el însuși examenul și se vedea reușind. Se uită la mine strălucind de mulțumire când Reid îmi declară:

— Nu vreau să spun lucruri pe care să le regret, Shannon. Dar cred că nu te-ai făcut tocmai de râs. Teza de luni e la materia la care ești cel mai tare. Dacă până atunci Dumnezeu nu-ți ia mințile, ceea ce nu e cu totul exclus, căci și eu mă simt aproape ca un nebun, sunt sigur că ai să iei cu ochii închiși cel puțin nouăzeci și cinci din o sută de puncte. Du-te de te culcă acum și scoate toată oboseala din tine.

Pe când urcam încet scara, îl auzii adăugând către bunicul, ca și cum nu i-ar fi venit să creadă:

— N-a greșit nici cu un pas. A răspuns mai bine... mult mai bine decât mă așteptam.

Ce bucurie, ce supremă încântare! Închisei ochii, amețit de recunoștință, prinzându-mă cu mâinile de rampa scării.

În dimineața următoare, duminică, mă deșteptai la șapte și jumătate. Aveam amețeală, iar durerea de cap nu încetase. Simțeam o uscăciune chinuitoare în gât și, cu toate că acea zi cenușie se anunța călduroasă, tremuram fără încetare. Știam însă că efortul examenului îmi zdruncinase nervii.

— Buncule – spusei eu – mi-e teribil de frig. O să ți se pară stupid, dar aș vrea să facem puțin foc.

Mă observa printre gene și, cu toate că păru oarecum surprins, nu făcu nici o obiecție. Îmi spuse încet:

— Cred că ai merita puțin foc. Și-l vei avea. În cea mai bună odaie din casă.

Pregăti și aprinse focul în salon, încăpere pe care o folosisem atât de mult.

Fusese, de altfel, singura perioadă în care, după cunoștința mea, acest mausoleu fără întrebuintare dobândise rangul unei locuințe omenești. Mă simții mai bine în fotoliul din fața căminului; mi-era mult mai cald. În adevăr, curând după aceea mă înfierbântai cu totul.

— Ce ți-ar plăcea să mănânci la cină?

Bunicul intrase și ieșise din cameră toată dimineața, îngrijind de foc și scrutându-mă cu privirea.

— Cred că n-am poftă de nimic. Nu mi-e foame deloc.

— Cum vrei, băiete.

Șovăi o clipă, dar nu spuse mai mult. Când apăru din nou, avea pălăria pe cap și un aer indiferent care nu putea înșela pe nimeni.

— Mă duc să iau puțin aer. Nu stau mult.

Se întoarse după o jumătate de ceas împreună cu Reid. Când intrară în cameră, mă găsiră scufundat în fotoliu. Ridicai capul. Iason părea furios și tulburat.

— Ei, ei! Ce înseamnă toate astea? exclamă el pe un ton sever, cu totul neobișnuit la dânsul. Încerci să ne faci să credem că ești bolnav? Să știi că nu se prinde, băiete! Dacă crezi că poți să dai bir cu fugiții la ultimul hop, te înșeli grozav!

Îi dădu înainte cu gura pe acest ton, trăgând cu un gest violent un scaun lângă fotoliul meu și apucându-mi mâna cu aerul unui om care nu înțelege să admită ca cineva să-și bată joc de el.

— Da, poate că ai puțină febră. Dar n-o să-ți luăm temperatura. N-am termometru și nu vreau să-ți bag gărgăuni în cap. N-ai decât o răceală.

— Da, domnule profesor, spusei eu cu greutate. O să mă fac bine până mâine.

— Sper și eu. Și nu te mai înduioșa atât de afurisita ta suferință! Ți-am mai spus să nu-ți ieși din pepeni. Vino-ți în fire și încearcă să mănânci ceva. Se întoarse către bunicul. Adu-i puțină budincă cu lapte și ceva fructe rămase de aseară.

Când bunicul ieși, el își reluă firul:

— După toate prin câte am trecut împreună, te duc la examen să știu că trebuie să te umplu până la urechi cu rachiu. Capul ți-e limpede?

— Foarte limpede, domnule profesor... doar puțin cam amețit.

Bunicul se întoarse cu o farfurioară de marmeladă de mere cu cremă de lapte și ouă. Mă îndreptai în fotoliu, hotărât să fac tot ce pot, dar după ce încercai să mănânc câteva linguri, mă uitai melancolic la Reid.

— E gâtul, domnule profesor.

— Gâtul, hai? Urmă o pauză. Ei, să vedem ce-i acolo.

— Vino încoace.

Mă duse la fereastră și-mi potrivi, fără prea multă cruțare, capul așa ca lumina să cadă în gura mea, pe care, cu efort, o țineam larg deschisă. Se uită un moment, cu

atenție, în gâtulejul meu; apoi, din schimbarea imediată a atitudinii lui, manifestată prin slăbirea strânsorii mâinilor sale, simții dezastrul.

— Ce ați găsit, domnule profesor?

— Nimic... nu sunt sigur. Își luă ochii de la mine și spuse cu glas stins, ca un om zdrobit: O să aducem doctorul.

În timp ce ieșea, mă întorsei clătînându-mă la fotoliul meu. Știam acum că sunt foarte bolnav. Mai rea decât toate era însă teama teribilă ce creștea în mine, umplându-mi capul, care-mi vâjâia – teama de a nu fi în stare să-mi completez examenul a doua zi. Bunicul ședea în fața mea, drept, nemișcat și tăcut.

În mai puțin de un ceas, Iason se întoarse cu doctorul Galbraith. Acesta aruncă o privire competentă în gâtul meu, dând apoi din cap către Iason:

— Culcați-l în pat! spuse el.

CAPITOLUL XII

Îndată ce inflamația acută a cedat și membrana începe să se desprindă din gât, difteria nu e nici dureroasă, nici de lungă durată. După primele câteva zile de febră, urmează o perioadă de toropeală: pulsul bate încet, iar nervii sunt într-o stare de plăcută destindere. Uneori acest lucru merge prea departe, și laringele sau chiar inima refuză să funcționeze, determinând pe medic să vină în grabă cu o seringă plină. În cazul meu însă nu se produse o asemenea dramă. Atacul nu era grav, iar doctorul Galbraith promise că voi fi din nou pe picioare în mai puțin de două săptămâni. După luni întregi de chinuitor efort; era odihnitor să poți sta liniștit, culcat, absolut nemișcat, pe spate, cu mâinile întinse moale pe cuvertură, cu ochii la raza de soare ce pătrundea prin fereastra îngustă a dormitorului și făcea încet, plină de atomi de praf jucăuși, ocolul odăii, pe măsură ce ziua înainta.

Să nu vă închipuiți că dezamăgirea și deznădejdea îmi torturau mintea – departe, departe de așa ceva. Da, aveam credința fermă, izvorâtă din starea mea de slăbiciune, că examinatorii aveau să-mi acorde, cu deplină nepărtinire, o notă mijlocie pentru teza pe care n-o putusem da. Chiar și Iason mă lăsase să înțeleg că acest lucru nu era cu neputință. Când rezultatele aveau să fie anunțate... Închisei ochii cu un ușor surâs plin de încredere.

Tata și Mama nu se întorseseră încă. Judecând după cărțile poștale pe care Mama le trimitea bunicului, vizita la Londra părea să fi avut succes. Tata „băgase bani în casa lui Adam” și în urma acestei investiții, care părea să i se cam fi suit la cap, aveau să-și întrerupă călătoria de întoarcere, spre a petrece încă o săptămână, la rudele din Kilmarnock ale bunicii. Urmau să sosească, împreună cu bunica, cam peste zece zile. Consultând calendarul, bunicul și cu mine făcurăm socoteala că puteam să mă scol din pat în ajunul înapoierii lor. Aceasta împrejurare norocoasă ne

satisfăcu pe amândoi.

Bunicul era destul de bun ca infirmier. În timpul delirului meu, la începutul bolii, îl vedeam, ca printr-un văl, mișcându-se zi și noapte prin odaie, în papuci, și aplecându-se ca să-mi dea doctoria sau să mă șteargă în gât. O auzeam și pe doamna Bosomley predând bunicului pe după cearșaful muiat în acid fenic, care era atârnat în fața ușii mele, o formă cu jeleu sau cu budincă rece, pe care mi-o gătise. Nu aveam față de ea sentimente de arhanghel răzbunător.

Deși fusesem izolat, nu eram lipsit de vizitatori. Doctorul Galbraith, cu firea lui seacă, necomunicativă și cam aspră, sosea în fiecare zi. Dacă recunoscuse cumva în mine pe unul din spectatorii bizarului episod de la familia Antonelli, nu făcu totuși niciodată aluzie la el. Kate veni de câteva ori până la ușa casei, fără însă a intra, de teamă să nu ducă copilului ei infecția. Murdoch avea mai puține motive de a-și lua precauții, dar, chiar și așa, vizitele sale frecvente mă bucurau și mă măguleau. Începui să aștept cu plăcere zgomotul pașilor săi grei, conversația sa banală, întretăiată de pauze lungi, glumele sale greoaie (pe care le cunoșteam pe dinafară), buletinele sale despre progresele noii garoafe. Gavin, firește, dorea mult să mă viziteze, dar bunicul îmi sfâșia aproape inima refuzând să-l lase să vină. Mă întremam însă repede și aveam să-l văd în curând.

Se apropie acum o zi care nu mai poate fi trecută sub tăcere – ziua de 20 iulie, neuitată pentru mine. Uneori nu am nimic altceva de povestit decât întâmplări banale și absurditățile săvârșite de un băiat în procesul dureros al creșterii. Ziua aceasta însă – acest 20 iulie – îmi dăinuie în memorie și va trebui din nou amintită cu mulți ani mai târziu. A fost o zi înspăimântătoare.

Era într-o miercuri. Dimineața trecuse fără niciun eveniment, afară de faptul că ieșisem îmbrăcat din odaie și făcusem câțiva pași în grădină. După dejun, bunicul, profitând de acea după-amiază plăcută, instalase pentru mine un scaun pliant pe iarba din spatele casei; mă așezasem acolo, cu o scândură sub picioare și o pătură pe genunchi, bucurându-mă de căldura binefăcătoare a soarelui. Când ești în convalescență, simți uneori că-ți crește inima în fața strălucirii uitate a lumii exterioare, la fel ca în fața cântecului păsărilor, care răsună când cerul se înșeninează după ploaie. Bunicul era ocupat în casă cu îndepărtarea dovezilor bolii mele, care nu putea decât să-l indispună pe Tata. De altfel, cum domnul Reid luase asupra sa onorariul doctorului, nici nu era nevoie să afle de ea.

Curând auzii pași pe pietrișul de pe cărare: erau pașii viguroși ai lui Iason. Ocoli colțul casei și se așeză zâmbitor lângă mine, pe iarbă.

— Te simți mai bine?

— O, sunt perfect sănătos acum.

— Bravo!

Dădu din cap, culese un fir de iarbă, aruncându-l.

Urmă o tăcere. Reid medita, mișcându-și ochii, în chip bizar, când încoace, când încolo.

— Ai știut să iei bine lucrurile, Shannon. Mult mai bine decât mine. Trebuie să recunosc că în ziua când te-ai îmbolnăvit, aș fi fost în stare să vărs lacrimi de sânge. Dar trebuie să trecem peste dezamăgirile noastre, în asta constă arta de a trăi. Dar, pentru că veni vorba, ai citit *Candide*¹?

— Nu, domnule profesor.

— Trebuie să-ți împrumut cartea. Vei afla atunci cum, din mila providenței, totul se întoarce spre bine.

Îl privii îndelung, fără a izbuti să-i pătrund gândul. Faptul că menționa cu justețe intervenția providenței îmi trezi însă atenția, ba chiar mă tulbură. Deodată spuse:

— Rezultatele concursului Marshall nu vor fi anunțate decât peste o săptămână. Se opri puțin, continuând apoi cu fermitate: L-am văzut însă tocmai pe profesorul Grant, care mi-a comunicat notele.

Inima mea, deși susținută de medicamentul cu stricnină al doctorului Galbraith, începu să zvâcnească puternic. Mă aplecai spre el, cu mâinile încleștate. Gâtul mi se uscă și abia mai răsuflăm. Dându-și seama parcă de aceasta, Reid vorbi repede, lepădându-și ascunsa lui amărăciune și fixându-mă cu ochii aceia mari și bulbucați, care aveau o expresie aproape patetică:

— McEvan.

Copilul minune câștigase. Băieții de soiul ăsta câștigă totdeauna burse, cu toate că uneori e nevoie de un atac de difterie pentru a le îngădui acest lucru.

Străpuns de durere, îmi aținteam privirea asupra lui Reid, care, tot smulgând și aruncând alte smocuri de iarbă, continuă:

— N-am obținut decât nouă sute douăzeci de puncte.

Observai vag că bunicul ieșise pe ușa bucătăriei, așezându-se lângă noi pe peluză, și înțelesei că aflase vestea. Reid îl pusese la curent când sosise. Îmi lăsai capul în jos, cuprins brusc de o durere care-mi întuneca vederea. Cu buze palide întrebai:

— Cine a fost al doilea?

Tăcere.

— Tu... cu douăzeci de puncte în urma lui... chiar fără teza de fizică. Am încercat, căzând aproape în genunchi în fața lor, să-i conving ca să-ți dea o notă mijlocie la această materie. Le-am propus să le arăt notele tale din clasă. Le-am spus că ai fi

¹ Povestire de Voltaire. (n.t.)

luat nu douăzeci și cinci, ci nouăzeci și cinci de puncte. Glasul lui se întunecă, luând un ton chinuit și amar. În zadar! Nu puteau sau nu voiau să calce regula.

Din nou tăcere. Nici acum nu puteam crede în certitudinea căderii mele. Eram convins că mi se rezerva o surpriză ulterioară. Ca și cum ar fi vrut să ușureze cumplitul zbucium al inimii mele, Iason adăugă:

— Blair e al treilea, cu un punct în urma ta.

Doi băieți într-o barcă, pe lacul luminat de razele lunii: „Unul din noi doi, unul din noi doi trebuie să învingă”. Cuprins brusc de o adâncă compătimire față de Gavin, uitai într-o clipă de propria mea suferință și umilire.

— Știe de asta?

Reid clătină din cap.

— Încă nu.

Deodată, bunicul vorbi cu glas sumbru, nu glasul de ieftină trăncăneală, ci glasul unui om care a cunoscut și el nenorocul, un glas ce anunță, în silă, un lucru trist, care, mai curând sau mai târziu, tot trebuie spus. Bunicul nu se putea hotărî niciodată să-mi exprime direct compătimirea lui. Cred că dorea, în acel moment, să mă distragă de la copleșitoarea suferință a propriei mele înfrângerii.

— Primarul Blair a suferit o teribilă lovitură.

Mă uitai la el amețit.

— Ce înțelegei prin asta?

— E ruinat, întreprinderea lui a sfârșit prin a da faliment.

Ședeam înlemnit de această veste uluitoare, care-mi sporea durerea. Tatăl lui Gavin falit, distrus și dezonorat... Pentru Gavin, pierderea bursei Marshall nu însemna nimic; nimic pe lângă asta. Văzui deodată fața albă și mândră a acestui băiat, care-l adora pe tatăl său ca pe un zeu din Olimp. Simții că trebuie să mă duc îndată la el.

Avui destulă prezență de spirit ca să nu pomenesc de intenția mea. Nimeni nu părea să mai aibă ceva de spus. Așteptai până când bunicul intră cu Iason în casă; pe urmă, fără a cere voie, mă furișai pe cărarea din jurul casei până în stradă. Nici nu observam cât de șubrežite îmi erau picioarele; voiam să-l găsesc pe Gavin.

Nu era acasă. Nu se vedea nimeni în preajma casei primarului, nici servitoarea, nici grădinarul; în spatele lampadarelor oficiale părea să domnească agitație și zăpăceală. După ce bătui de trei ori la ușă, domnișoara Julia Blair întredeschise ușa, temându-se parcă să descopere un nou dezastru. Îmi spuse cu o voce alterată că Gavin plecase pentru câteva zile la niște prieteni din Ardfyllan; îi telefonase și avea să se întoarcă cu trenul de la ora patru.

Știam că o să coboare din tren la halta Dalreoch. Cerul era alb de arșiță. Oamenii umblau în cămașă, purtându-și haina pe braț și făcându-și vânt cu pălăria. Abia mă

târâi pe drum, luptându-mă cu slăbiciunea pe care o simţeam în picioare, şi ajunsei la poarta staţiei de triaj tocmai când trenul de la Ardfillan sosea. Aşteptai acolo, pe locul meu obişnuit, căutând să-l zăresc pe Gavin prin praful fierbinte, întretăiat de şinele lucioase.

Era acolo. Îl văzui sărind de pe scara vagonului şi începând să traverseze staţia. Nu mă vedea. Faţa lui era mai albă decât albeaţa cerului, ochii lui căutau drept înainte. Ştia.

Şeful de manevră fluiera, agitându-şi drapelul verde. O locomotivă de tren de marfă manevra încet nişte vagoane. Dintr-un vagon tras la rampă, hamalii descărcau alene butoaie de cartofi pe un camion cu cai. Tabloul mi-a rămas întipărit în memorie, parcă ars cu fierul.

Când trenul de pasageri ieşi din staţie, Gavin, trecând peste şine, pierdut în gândurile sale şi trăindu-şi propria durere, păru să nu observe trenul de marfă care manevra încet pe cealaltă linie. Nu se uita în direcţia în care mergea. Înainta drept spre locomotiva ce se apropia. Tresării şi scosei un strigăt puternic ca să-l previn. Mă auzi. Văzu locomotiva. Dar, o, Doamne! Se opri. Părea a-şi fi prins piciorul în macaz. Se apleca, se sucea, trăgea cu toată puterea.

— Gavin! Gavin! strigai eu alergând înspre el.

Ochii lui, două puncte întunecate în obrazul acela alb, se întâlniră cu ai mei peste liniile ce luceau. Căută cu frenezie să-şi desprindă piciorul dintre şine, dar nu izbuti. Atunci locomotiva dădu peste el. Înainte de a putea striga din nou, auzii propriul lui ţipăt şi o ceaţă roşie mă-învăluî.

Când îmi revenii în fire, staţia de triaj era plină de lume care vocifera şi forfotea. Mecanicul locomotivei, răsucind în mâinile lui agitate o cârpă plină de unsoare, explica unui ofiţer de poliţie că nu avea nicio vină. Oamenii exclamau zguduîţi: „Ce tragedie! Tatăl lui...” Căutau să demonstreze că Gavin se sinucisese.

Mă întorsei anevoie acasă, sprijinindu-mă de pereţi şi scrâşnind din dinţi ca să-mi înnăbuş leşinul ucigător. Aşteptam cu nerăbdare să se lase întunericul. Dar când noaptea veni, nu putui dormi. Dedesubtul durerii mele, un amar resentiment începu să crească în mine. Ce naiv, ce credul fusesem! Gândurile mele chinuite nu erau încă clare, dar zbuciumat de o umbră şi bruscă răsturnare a simţămintelor, îmi dădeam seama că ajunsesem la un moment de criză al vieţii mele.

A doua zi, Tata şi Mama se întoarseră împreună cu bunica, şi cum mă încuiasem în odaia mea, auzii de acolo agitaţia sosirii lor. Bunica striga după mine. Eu însă nu răspunsei.

Leşii pe ascuns din casă şi apucaî încet în lungul străzii, trecând pe lângă cei trei castani ce se profilau pe cer, până la casa unde storurile erau trase, parcă spre a o apăra de frumuseţea prea persistentă a lumii.

Pe când umblam obosit, cu ochii pierduți, ținând mâinile în buzunar, degetele mele dădură de o mică medalie „făcătoare de minuni”, ce-mi fusese dată în vremea când – copil naiv ce credea în basme – stătusem așezat pe iarbă, lângă tufele de lămâiță din grădina mănăstirii. Oftai din adâncul pieptului și, apucând mica podoabă sfântă, o zvârlii tremurând.

Isprăvisem cu Dumnezeu. Nu exista Dumnezeu, nu exista dreptate pe pământ. Toate nădejdlile îmi pieriseră. Nu rămânea decât o sfidare oarbă a cerului.

Gavin zăcea pe patul din camera lui, pierdut într-un somn adânc – într-o visare din care nu avea să se mai trezească.

Cu pleoapele închise, cu fața intactă și calmă, plutind în acest vis, era tot hotărât, mândru și distant – departe de orice.

Julia Blair, cu ochii înroșiți de plâns, îmi arătă în tăcere gheata lui Gavin, al cărei toc solid aproape că-l smulsese în eforturile lui de a-și desprinde piciorul înțepenit în macaz. Nu, nu capitulase. În visarea ei, această inimă vitează se odihnea, tot neînvinsă.

CARTEA A TREIA

CAPITOLUL I

Într-o seară de februarie, ieșeam pe poarta fabricii. Simțeam sub tălpile cu cuie ale bocancilor pământul înghețat. În lumina felinarelor, filtrată prin aureolele cețoase cu care aerul rece le încercuia, îl zării pe Luke, băiețelul lui Kate, care-l aștepta pe tată-său. Această bruscă dovadă a trecerii timpului mă luă prin surprindere, aproape ca o lovitură. Vai, începeam să îmbătrânesc, aveam șaptesprezece ani!

— Dă-mi un penny, Robie! spuse el, alergând spre mine.

Era voinic și rumen la față, iar ochii îi străluceau de important ce se simțea.

Mă scotocii cu mâna înghețată în buzunarul salopetei mele soioase și găsii o monedă.

— Ar trebui să spui „te rog”.

— Te rog.

— Știi cine-mi dădea gologani când eram cam de vârsta ta?

Vorbeam ca un patriarh. El însă, cu ochii la ban, nici nu asculta ce-i spuneam. Dar ce importanță avea? Era una din mângâierile vieții mele – această viață încărcată deja de ani și de amărăciuni și practic încheiată – să-i dau câțiva bani, să-l iau în după-amiezile de duminică la meciul de fotbal, unde, uitând de umbra mea demnitate, aplaudam tot atât de nebunește ca și el.

— Taică-tău vine în cinci minute, îi spusei eu peste umăr, trecând înainte. Mi-a

dat drumul mai devreme astă-seară.

— Ca să mergi la concert? strigă el după mine.

Dădui din cap, dar confirmarea mea se pierdu în întuneric. Gândul acesta îmi încălzi inima, făcându-mă să trec cu pași mai ușori prin parcul comunal, unde bătea un vânt rece; plăcerea ce mă aștepta în seara aceea îmi alunga copleșitoarea și inevitabila oboseală. De astă dată n-aveam să adorm la masă imediat după cină. Trecui absorbit prin fața bisericii Sfinților Arhangheli, fără a-mi încleșta teatral pumnul în întuneric – obișnuitul meu gest de sfidare.

Curând după moartea lui Gavin, când eram pe punctul de a părăsi liceul, canonicul Roche mă convocase la presbiteriu. Mă primi foarte prietenos în biroul său și, după ce umblă câțva timp încoace și încolo cu mâinile în buzunarele sutanei, se întoarse spre mine. Ochii lui verzi se aprinseseră și mă măsurau cu simpatie.

— Dragă Shannon, tot ceea ce ți s-a întâmplat poate că nu este altceva decât o încercare de la Dumnezeu, pentru a-ți arăta calea pe care să apuci.

Îmi lăsai ochii în jos.

— Ai de gând să lucrezi la fabrică?

— Da – spusei eu – e cam singurul lucru care mi-a rămas de făcut.

— Nu sunt multe posibilități într-un oraș mic ca Levenford. Reflectă și-mi zise: Robert... te-ai gândit vreodată la preoție?

Mă înroșii la față, uitându-mă tot timpul în covor.

— Da, m-am gândit.

— E o viață minunată, dragul meu. Nu-ți fac făgăduieli goale. Există un fond diocesan destinat sarcinii de a pregăti băieți pentru preoție. Fondul nu e mare și, bineînțeles, candidații aleși sunt puțini la număr. În cazul tău însă, am scris despre tine episcopului, vei fi ales imediat și poți pleca la seminar săptămâna viitoare, dacă dorești.

Stăteam tăcut și rușinat. Canonicul Roche se aștepta vădit să-i primesc cu entuziasm propunerea.

— Ei bine..., făcu el zâmbind. Ce-ai de zis?

— Îmi pare rău – rostii eu cu glas sugrumat – dar prefer să nu fac acest pas.

Canonicul păru surprins și spuse repede:

— Nu vrei să fii hirotonisit?

Buzele îmi păliră, iar fălcile mi se încleștară.

— Nu pot, spusei cu desperare. Nu vreau!

Urmă o tăcere mult mai lungă, după care canonicul Roche vorbi pe un ton diferit.

— Nu vreau să te influențez. Trebuie să hotărăști singur. Țin însă să subliniez că n-ai să te întâlnești în fiecare zi cu o asemenea favoare spirituală și materială. Și, fi-rește, n-o putem ține multă vreme la dispoziția ta. Vino sâmbătă din nou la mine.

leșii în atmosfera cenușie a după-amiezii. La sfârșitul săptămânii nu mă întorsei la presbiteriu. Îndrăzneala mea de a-l înfrunța pe canonicul Roche mă uimea. Dar sămânța răzvrătirii încolțea repede în pieptul meu. Dacă Dumnezeu nu-mi permitea să devin om de știință, nu vedeam niciun motiv ca să-i cedez devenind preot. Preferam orice decât asta. În adevăr, în acele împrejurări, perspectiva de a intra în fabrică dobânda o atracție specială pentru mine. Îngelat în speranțele mele și plin de amărăciune, agitat de idei noi și teribile, doream, cu orice risc, să mă supun celor mai grele încercări ale soartei. Și, mai presus de orice, voiam să arăt că nu-mi pasă.

Acum, după optsprezece luni, cea mai mare parte din aceste forțe se cheltuiseră. Tot îmi mai dramatizam situația. În adâncul sufletului, simțeam însă mai multă neliniște și mai puțin eroism. Oare n-aveam să ajung niciodată să cunosc viitorul strălucit la care râvneam și care părea mereu că trece pe lângă mine?

Preocupat de aceste gânduri, nu aveam poftă să fiu deranjat; cotind însă spre Drumbuck Road, o siluetă, o preacunoscută siluetă se desprinsese de zidul din colț, în penumbra căruia se pitise. Cu un scurt salut, se ținu după mine, târșându-și pașii.

Era pacostea mea, moștenită de pe urma bieteii Mame: bunicul.

— Ești cam grăbit astă-seară, Robert.

Îi răspunsei cu jumătate de gură, întrebându-mă ce-o mai fi având de gând. Cu o săptămână înainte, îl găsisem în fața Barului ajustorilor, ținând unui grup de ucenici, adunați în jurul lui, o cuvântare despre dreptul de vot al femeilor.

— Mă întrebam, băiete, dacă n-ai fi dispus să-mi avansezi ceva bani. Nimica toată. O jumătate de șiling, pentru un mandat poștal.

Îmi urmam obosit drumul, dezaprobandu-l în tăcere. Concursurile acestea, cu care se ocupa jumătate din zi, făceau parte din ceea ce numea „noua lui eră”. Pentru a se bucura din plin la bătrânețe, dorea să se îmbogățească, ceea ce-i apărea ca un joc de copil pentru un om cu posibilitățile sale. În sala de lectură a bibliotecii publice, el tăia nevinovat, din ziare, chiar sub nasul pedantei bibliotecare, orice anunț care-i făgăduia să-l îmbogățească – și diversitatea acestor tăieturi era de necrezut. În camera sa, el ticluia o voluminoasă corespondență, completând fraze cu cuvinte ce trebuiau ghicite, găsind rime, potrivit ultimul vers la câte un „limerick”¹ sau fabricând un întreg vocabular din șase litere ale alfabetului, alese cu chibzuință de redactorul „*Revistei căminului*”. Nu puteam să-l întâlnesc pe scară fără ca să mă acosteze, scoțând, cu un aer confidențial, din buzunar, o bucată de hârtie mototolită.

— Fii drăguț și ascultă asta, Robert.

Își dregea glasul și citea:

¹ Poezioare comice sau absurde de cinci versuri cu rima *aa bb a*. (n.t.)

*A fost un biet om cu belele,
Purtând ghetе strâmte și grele.
Când nu mai putea,
El degrab' le scotea...*

Triumfător, el adăuga ultimul vers – lovitura sa de maestru:

Făcându-i-se rău peste ele.

Dar scrisorile ce le arunca în cutia roșie a poștei nu aveau o soartă mai bună decât fulgii de zăpadă ce cad într-un foc. Furios de lipsa lui de succes, declară că aceste concursuri de poezioare sunt o mare escrocherie și se aplecă cu entuziasm de anagrame, la care, știa el, un tâmplar de mobile dintr-un oraș vecin câștigase o mie de lire.

Ținându-se acum de mine, în lumina palidă a amurgului, căuta să mă convingă, făcând să-mi lucească înaintea ochilor perspectivele unei recompense.

— O să ți-i dau înapoi din câștigurile mele. Poșta se închide la șase și jumătate, iar mâine e ultima zi.

— Nu-ți dau nici un ban, îi răspunsei scurt. Și nu numai atât, dar ai să te întorci imediat în cameră. Ies și eu o dată astă-seară, și dacă-mi încurci socotelile prin vreuna din năzbâtiile dumitale, să știi că-ți rup gâtul.

Tăcere, tăcere mâhnită. Unul din aspectele cele mai rele ale „noii ere” a bunicului era noua lui susceptibilitate față de mustrări. Intrai în casă plictisit de ieșirea mea; din fericire, însă, nu vorbisem destul de aspru ca să-l indispun. Îl urmării cu privirea suind încet scara. Avea acum respirația scurtă și pașii îi tremurau la orice urcuș. Așteptai până ce îl auzii închizându-și ușa. Liniștit astfel în privința lui, intrai în bucătărie.

Așezat la masă și ungându-și metodic pâinea cu un strat subțire de margarină, Tata mă salută din cap. Bunica însă fu aceea care, în timp ce scoteam murdăria de pe mine la spălătorul din dosul bucătăriei, îmi puse în liniște, dar cu multă îndemânare, pe masă mâncarea de seară păstrată la cuptor. Cele douăsprezece luni de când avea răspunderea gospodăriei îi înprospătaseră puterile și o făcuseră mai blândă.

.....
Mama se stinsese, ea care fusese sufletul acestei case. O sincopă neașteptată o răpise cu un an înainte, în acea noapte de iarnă când Tata făcuse o scenă grozavă la citirea scrisorii primite de la Adam cu privire la banii săi. Nimeni nu bănuia că era

bolnavă, afară poate de ea însăși; dar evocând cu remușcări trecutul, nu puteai să nu-ți amintești de gestul tot mai frecvent cu care, atunci când era agitată, își ducea mâna în partea stângă a pieptului, ca și cum ar fi vrut să-și înnăbușe o durere prin presiunea degetelor și să-și susțină inima care slăbea.

Își apăsă pieptul cu mâna în acest chip, când o găsisem singură în salon, palidă la față și respirând chinuit.

— Ești bolnavă, Mamă. Lasă-mă să chem doctorul.

— Nu, gâfâi ea. L-am supăra și mai mult pe Tata.

— Dar trebuie... Ești într-adevăr bolnavă.

Abia avui timpul să alerg după doctorul Galbraith. Când mă întorsei cu el, intrase deja în comă.

— Epuizare, fu scurtul comentariu al lui Galbraith, când nu-i mai putu simți firisorul slab al arterei sub apăsarea degetelor lui.

Tata, consternat, dar jignit de neobișnuita cheltuială, întrebă cu voce stinsă:

— Vii și mâine, doctore?

— Nu, spuse brutal doctorul Galbraith, întorcându-și capul. Mâine n-o să mai fie aici. Iar dumneata să fii mulțumit că nu cer o autopsie.

Mă cutremurai la gândul că acest trup fără apărare ar putea fi profanat pe o masă de marmură a morgii. Cât despre Tata, chiar după ce trecuseră săptămâni de la înmormântarea ei, părea încă a nu voi să creadă că îndrăznise să-l părăsească, cu toate că amintea cu mândrie de numărul de coroane ce fuseseră depuse.

— Spunea totdeauna că am să-i supraviețuiesc, remarca el adesea cu un aer de reproș.

Spre mirarea mea, nu vânduse lucrurile Mamei. Luase obiceiul să se ducă în după-amiezile de duminică în odaia de culcare, unde scotea din dulap puținele ei rochii, le peria cu grijă și le așeza apoi la loc. Începea să-i lipsească.

Nici eu nu-mi dădusem seama cât de mult îi datoram în vremea când își ducea cu sfială munca ei de sclavă, silindu-se totdeauna să facă tot ce era în stare, să mențină coeziunea familiei, să-l împace pe Tata și să-i modereze teribila lui zgârcenie, să-și țină capul sus în fața lumii din oraș, să-i mulțumească pe toți – biată roabă tăcută și slabă, suflet eroic. Își avea și ea cusururile ei: grijile bănești o făceau deseori să fie tăioasă și ursuză. În anii mei de școală, ea reținea uneori cei câțiva șilingi de taxe până când directorul venea în clasă, mă țintuia cu privirea și anunța, spre marea mea rușine: „Un băiat din clasa asta nu și-a plătit taxele“. De asemenea, când agentul venea la ea ca să încaseze prima de asigurare a bunicului, sau când lăsa din greșeală fiertura de ovăz să se ardă și sa se afume, o apucau accese de durere și desperare; cu capul lăsat într-o parte, cu o suviță de păr atârându-i aproape în ligheanul de apă cu săpun, ea se apuca, strângând din buze cu o teribilă resemnare,

să frece dușumele din pod și până în pivniță. Cu toate acestea era ființa cea mai aproape de sfințenie pe care am cunoscut-o vreodată. Numai pentru că aveam eu însumi destule motive de tristețe, mă sileam, cu o dragoste recunoscută prea târziu, să mi-o amintesc scuturându-și blana înainte de plecarea în vacanță și zâmbind sub razele soarelui...

Tata mușcă acum cu grijă din pâinea cu margarină, aruncându-mi o privire deschisă, aproape prietenoasă – căci de când începusem să aduc un salariu bun în casă, îmi dădea semne vădite de atenție, făcându-mi adesea confidențe la masa de seară.

— E într-adevăr de necrezut – spuse el – cât s-a urcat prețul untului: aproape un șiling și jumătate la kilogram. Mă întreb unde o să ajungem. Noroc că acest nou surogat e tot atât de gustos și chiar mai hrănitor.

Bunica – adevărat model de stăpânire de sine și echilibru moral – croșeta de zor cu ceașca de ceai în față. Era încă foarte activă și conducea cu pricepere menajul. O ajuta o fată angajată cu ziua, care-i fusese recomandată de o organizație de asistență socială din oraș. Avea tăria să se opună economiilor prea caraghioase ale Tatii și insistase asupra nevoii de a tocmi această fată.

— Nu am mai primit nicio veste de la Adam, urmă Tata cu voce stinsă. Lucrurile nu pot continua așa. Le-am spus lui Murdoch și lui Kate să vină duminică spre a sta de vorbă cu mine despre treburile astea. Mi-ar plăcea să fii de față și tu, Robert.

Mormăii că sunt de acord și continuai să mănânc, făcând cu furculița semn buncii să-mi mai dea puțină varză. Se execută îndată. Deși mâncarea era foarte simplă, mă săturai, bunica fiind totdeauna gata să mă servească. Exista, de fapt, acum, o alianță tacită și statornică între bunica și mine, ceea ce dovedea, desigur, că mă privea cu alți ochi. Acest lucru îmi dădea aceeași misterioasă satisfacție ca și mâinile mele bătătorite și unghiile rupte, oboseala de care nu scăpăm și tusea ce începuse să mă supere și pe care o agravam, în mod conștient, fumând.

Când isprăvii să mănânc, mă urcai în cameră. Sophie Galt, fata cu ziua, îi dusese bunicului tava cu cina lui și îmi desfăcea acum patul înainte de a pleca acasă. Era mică și pământie la obraz și scurtă în picioare, lucru pe care-l ascundea sub o rochie de satin făcută de bunica. Avea vreo șaptesprezece ani și era unul din numeroșii copii ai unei familii din Ulicioară. Era puțin sașie, astfel că părea să te observe tot timpul cu coada ochiului.

— Te duci deseară la Sala comunală, Sophie?

— O, nu! De unde să capete o fată ca mine un bilet? Îmi aranjă perna cu multă minuțiozitate. Tata însă a primit unul de la club. Cred că o să-l vezi acolo.

După o scurtă tăcere, își aruncă privirea în jurul odăii, apoi întrebă, fără a se uita

direct la mine:

— Mai dorești ceva?

— Nu, Sophie, sunt sigur că nu.

Mai zăbovi puțin, netezi cu mâna cuvertura, tuși, oftă și sfârși prin a ieși din odaie.

Pregătirile mele pentru concert nu fură complicate. În ultimii doi ani, grija deosebită ce o purtam propriei mele persoane făcuse loc unei voite neglijențe. Când îmi scosei cămașa, mi se înfățișă imaginea unui găligan cu pielea albă, prin care se numărau coastele, cu antebrațele pârlite și bășicate, și cu aceeași față palidă, dominată de coama de păr roșu ca para. Mă hotărâi cu perversitate să nu-mi pun guler, legându-mi în jurul gâtului acel soi de eșarfă pe care îl arborau muncitorii. Eram și eu muncitor și, pe deasupra, fabian¹ și, zău, nu înțelegeam să mă rușinez de aceasta!

Când fui gata, intrai în odaia bunicului. Stătea răsturnat în fotoliul lui, ținând într-o mână o carte nouă legată în piele, cu muchiile aurite, iar în cealaltă, o bucată de pline cu brânză, pe care o luase de pe tavă.

— E în adevăr remarcabil, Robert, spuse el mușcând din pâine, fără a-și ridica ochii de pe carte. Sunt zece metri de intestine în corpul omenesc.

Cartea aceasta, al cărei aspect luxos mă făcu să mă înfior, făcea parte dintr-o grămadă mare de volume identice, așezate lângă perete și care sosiseră cu o lună înainte, ca pachet expres pe adresa: „Domnului Alexander Gow, agent acreditat și plasator al Enciclopediei medicale casnice. Societate anonimă“. Pachetul era însoțit de un teanc de prospecte care spuneau: *„Sunteți datori față de cei ce vă sunt dragi... Peste o mie de diagrame și figuri... Remedii împotriva a patruzeci și patru de otrăvuri, bolilor de femei, punctelor negre... Scris pe înțelesul tuturor... Senzațional, îndrăzneț... Convingeți-vă singuri... Nu ne trimiteți niciun ban, agentul nostru acreditat vă va vizita în fiecare săptămână...”*

Bunicul umbla acum neobosit din casă în casă, prin părțile periferice ale orașului, continuând totodată, cu interes, să-și îmbogățească propriile cunoștințe medicale. Observasem însă, plin de presimțiri rele, că talentele sale personale îl puneau mai degrabă în măsură de a încasa sume în numerar, decât de a da socoteală de ele. Deși vremea când copia acte pentru domnul McKellar trecuse definitiv, bătrânul tot mai avea un scris caligrafic, uneori cam tremurat, dar înșelător de fin. În acel moment, ochii îmi căzură pe o scrisoare din vâlmășagul de hârtii de pe masa lui: *„Preastimate domn! Ca răspuns la stimata dv. cerere de referințe, mă grăbesc să vă*

¹ Adept al ideilor preconizate de Societatea Fabiană, organizație socialistă reformistă. (n.t.)

indic numele ginerei mele, care deține importantul post de Șef al Serviciului sanitar al vechii urbe regale, Levenford". Apoi, pe o altă scrisoare, care începea simplu, dar cu atât mai alarmant, cu cuvântul: „Doamnă”.

Părul bunicului era acum aproape alb – mai bine zis de acea nuanță incoloră pe care lumea o califică sentimental drept „argintie” – iar statura lui, odinioară monumentală, se sfrijise, astfel încât haina și pantalonii jucau pe el în părțile care altădată îi ieșeau în relief. Ochii lui albaștri erau mai strălucitori decât te-ai fi așteptat. Se schimba însă ușor la față, iar nasul, straniu simbol al virilității sale, era mai palid și mai puțin umflat, ba chiar, vai!, complet fleșcăit. Știam că bunicul trecuse, în cariera lui de aventuri, un prag dureros, a cărui descriere, totdeauna interesantă – și bogat ilustrată – putea fi găsită în *Enciclopedia medicală*. Doamna Bosomley devenise pentru el o simplă cunoștință de „bună ziua”, iar gustul lui în ce privește relațiile cu femeile decăzuse până la acele grupuri de școlărițe sau mici studențe nostime pe care le oprea pe Calea Cimitirului, făcându-le să chicotească prin conversația lui galantă. Totuși, bunicul refuza cu un aer suav să-și recunoască propriul său declin. Dimpotrivă, era mai deschis în afirmarea potenței sale, dându-și aere de adevărat armăsar și bătându-se adesea, plin de mulțumire și mândrie, cu pumnul în bietul lui piept de moșneag. „Stejar, Robert, stejar solid scoțian. Dacă mi-aș pune candidatura la consiliul orașenesc... Ei, într-un an, m-ar alege poate chiar primar”. Noroc că zâmbetul lui arăta că nu făcea decât să glumească.

— Bunicule...

— Da, dragul meu?

Așteptai până când îți ridică întrebător ochii de pe carte. Regretam ieșirea mea violentă de la începutul serii, fiind hotărât să nu-l reped, ci să mă folosesc de noua și absurdă plăcere cu care primea măgulelele spre a stoarce de la el, cu duhul blândeții, o făgăduială.

— Mă duc la concert. Ești un om prea fin, prea plin de sentimentul onoarei pentru ca să profiți de acest fapt. Dă-mi cuvântul dumitale că n-ai să te miști de aici până la întoarcerea mea.

Își ridică radios privirea spre mine, pe deasupra ochelarilor, indicându-și locul cu degetul.

— Firește, băiete, firește. *Noblesse oblige*¹.

Mulțumit de aceste cuvinte, dădui din cap și închisei ușa după mine, lăsându-l cufundat în „Tulburările intestinului gros”.

CAPITOLUL II

¹ Noblețea îți impune obligații. (n.t.)

Concertul nu era una din audițiile obișnuite date în fiecare joi, în cursul iernii, de Societatea orchestrală din Levenford, ci o seară de gală, organizată sub „înalt patronaj”, în beneficiul noului spital.

Când ajunsei la Sala comunală, situată pe Strada Mare, lângă liceu, publicul se îmbulzea la intrare. Mă amestecai în mulțime și, ajungând în sala luminată cu gaz aerian, care era încălzită de atâta lume și răsună de murmurul vocilor, îmi alegeai dinadins, în mândră izolare, un loc din ultimul rând de sub balcon. N-avea importanță că Reid îmi rezervase un fotoliu în față; locul meu era aici. În orice caz, doream să fiu singur, astfel încât nimeni să nu poată observa emoțiile pe care seara aceasta avea să mi le dea.

Cu detașarea unui om ce nu reușise să se afirme în viață și prefera acum, cel puțin pentru moment, să nu însemne nimic, observam sala umplându-se. Fu nevoie să se așeze scaune suplimentare printre palmierii aliniați de-a lungul pereților zugrăviți în galben deschis, cu un desen uniform. În adunarea numeroasă și destul de strălucită, îi văzui pe Kate și pe Jamie, șezând liniștiți la mijlocul sălii, pe domnul McKellar, cu aerul său de judecător ce așteaptă să fie convins, pe Bertie Jamieson, cu părul pomădat și guler înalt, având lângă el două tinere doamne elegante.

În rândul al doilea, în spatele lui sir Thomas și lady-ei Marschall și al unui șir de consilieri comunali, îl recunoscui pe Reid cu grupul său: mama lui Alison, profesoara ei de muzică, domnișoara Cramb, și un străin cu cap lunguiet și o barbă ascuțită și sură, care era probabil doctorul Thomas, cunoscutul dirijor al corului „Orfeu” din Winton, care executase sub conducerea lui oratoriul „Messia”.

Din când în când, Iason se întorcea, căutând parcă pe cineva; peste marea de capete. Îi văzui bine fața. Se trăgea nerăbdător de scurta mustață blondă pe care și-o lăsase de curând și care dădea obrazului său un aspect mult mai plăcut. Tresării văzându-i expresia și-mi aplecai repede capul. Prietenia sa pentru mine mă mișca, eram însă hotărât să nu mă arăt, să rămân un exilat al societății, retras și mândru.

Cineva, totuși mă recunoscui, făcându-mi semn din cap. Era tatăl Sophiei, care sedea înghesuit pe locul lui gratuit de la club și părea să nu se simtă în apele lui, ca și cum s-ar fi așteptat la cu totul altceva. Galt era un om șters, cu fața palidă, o privire insinuantă și o șuviță umedă de păr lipită pe frunte. Făcea parte, ca și mine, din echipa lui Jamie și cu toate că nu era bun muncitor, reușise să ajungă în comitetul sindicatului local. În atelierul de cazane, dădeam mereu de el; și, din cauza prezenței fiicei sale la Lomond View, părea să găsească un interes deosebit în mine, ca și cum vreo legătură tacită ar fi existat între noi.

Din fericire, niciun loc nu rămăsese liber în vecinătatea mea. Mă uitai în altă parte și, imediat după aceea, lumina din sală se micșoră, punându-mă cu totul la adăpost. Aplauze răzlețe salutară ridicarea cortinei; îmi concentrați privirea asupra

scenei.

Primele bucăți ale programului îmi sporiră încordarea, căci depășeau cu mult nivelul obișnuit al divertismentelor provinciale. Orchestra începu cu câteva selecțiuni vioaie din „Șorțulețul”¹. Urmă duetul din „Tosca”, cântat de doi membri ai Companiei Carl Rosa, care tocmai dădea reprezentații la Winton. Un concert de Brahms, frumos executat de organistul catedralei orașului, umplu apoi sala cu sunetele sale nobile și înviorătoare. Îndreptându-mă, plin de nerăbdare, pe scaunul meu, tremuram pentru Alison, a cărei încercare se apropia acum cu fiecare clipă. Începeam să mă tem că lumea va pretinde prea mult de la ea, că era prea tânără pentru a apărea pentru prima oară pe scenă și încă în fața unui auditoriu atât de competent. Publicul acesta era exigent, iar interesul lui fusese stârnit de cele ce se povesteau de luni de zile. Așteptând acum evenimentul principal din seara aceea, atinsesem un grad periculos de încordare.

În sfârșit, cam după un ceas, o rumoare se produse în sală. Inima îmi bătea mai tare ca oricând. Mi-era teamă. Afară de pianul de concert și de acompaniator, care sedea modest în fața lui, scena era goală.

Atunci, Alison apăru liniștită din culise. Era atât de tânără și de stingheră, încât, involuntar, în sală se făcu tăcere. Înaintă până la luminile rampei, ca și cum ar fi vrut de la început să comunice cu auditorii. Mai crescuse din zilele când genunchii ni se ciocneau sub masă la lecțiile de geometrie, iar rochia lungă și suplă de muselină azurie, care se mula pe corpul ei frumos și puternic, o făcea să pară înaltă. Purta o panglică de același albastru estompat în părul ei castaniu, pieptănat în sus pentru prima oară. Văzând-o stând acolo, expusă tuturor privirilor, simții în mine o mândrie adâncă și tainică; totodată însă, mi se tăia respirația de gelozie.

Se uita la adunare cu o expresie serioasă, ținând în mâinile îmbrăcate cu mănuși albe o foaie de note muzicale, după moda din acea vreme. Cu toate că chipul ei licărea, ca printr-o ceață, în fața privirii mele încordate, vedeam că era calmă. Așteptă până când publicul se liniști, gata să-i acorde atenție, apoi aruncă o privire spre acompaniatorul ei și primele acorduri ale pianului rupseră tăcerea. Își înălță capul și începu să cânte.

Era „Sylvia” lui Schubert, care mă fermecase adesea când stăteam ascuns în întuneric sub teiul din fața ferestrei ei, pe Sinclair Drive. Acum, în această sală în care domnea tăcerea, bucuria de a asculta cântecul, cu toate că trebuia s-o împart cu atâția alții, puse capăt tremurului meu. Închisei ochii, abandonându-mă vrăjii sunetelor pure și dulci, convins că această voce putea să subjuge nu numai pe un

¹ Operă comică „H. M. S. Pinafore” (Nava „Șorțulețul”) de Gilbert și Sullivan (1878). (n.t.)

singur ascultător nevăzut, ci pe toți aceia ce aveau norocul s-o audă.

Un ropot de aplauze izbucni după sfârșitul cântecului. Alison rămase nemișcată. Stătea acolo, așteptând parcă să-și împărtășească din nou, fără trufie, darul cu care fusese înzestrată. Când se făcu liniște în sală, ea cântă întâi „Wanderlied”¹-ul lui Schumann, urmat de „Ascultă, ascultă ciocârlia”; apoi, înainte ca tăcerea să se rupă, ea începu „Mattinata” de Tosti.

Acest cântec – pe care Melba l-a făcut atât de popular – plin de rulate și de note înalte istovitoare, care se avântă în sus într-o clipă de exaltare pentru a coborî în cascade în clipa următoare, prezintă mari greutateți: executarea lui fără efort și cu perfectă fidelitate aduse auditoriul, cucerit dinainte, la picioarele lui Alison. Chiar și cei mai puțin muzicali își dădeau seama de calitatea acestei voci tinerești. Aplauzele nu mai încetau; dimpotrivă, deveniră mai furtunoase. Îi puteam vedea pe ceilalți artiști, adunându-se în culise și bătând surâzători din palme. Alison fu nevoită să revină mereu și mereu la rampă.

La urmă, părând gata să izbucnească în plâns – și, într-adevăr, lacrimile îmi înțepau și mie ochii – ea fu însoțită pe scenă de pianist. Maică-sa consimțise la apariția ei numai cu condiția că va cânta doar o serie de patru bucăți. Era, de asemenea, o regulă ca la aceste concerte de binefacere să nu se îngăduie bisări. Acum însă, toate acestea erau date uitării. Alison părea incapabilă de a vorbi; acompaniatorul, zâmbind la ea și ținând-o încă de mână, anunță că va mai executa un cântec. Urmare noi aplauze, apoi o tăcere absolută, când publicul își reocupase triumfător locurile.

Pianistul începu să cânte, repetând apoi prima măsură, după care se opri, căci Alison, extrem de palidă, părea să șovăie acum. Dar această ezitare ținu numai o clipă. Lepădând parcă orice alt gând, ea își împreună mâinile – fără a mai ține de formă acea foaie de note – și inspiră adânc. Chiar înainte ca primele note să răsunе, ghicisem că va oferi publicului cucerit de ea un vechi cântec scoțian. Nu îndrăznisem totuși să sper că va alege melodia ce mi-era mai dragă dintre toate aceste arii: „Malurile Doon”²-ului. Acesta însă fu cântecul pe care, cu o fermecătoare simplitate, îl cântă.

*O, mândre Doon cu dealuri line,
Flori pe-al tău mal de ce-ți tot cresc?
Cum de cântați voi, pășărele,
Iar eu de griji mă prăpădesc?*

¹ Cântec de drumeție. (n. t.)

² Rîu din Scoția, (n.t.)

Duioasele cuvinte mă înălțară în lumea visurilor mele, o lume pe care Alison și cu mine aveam s-o cutreierăm odată, mână în mână, aproape de cer.

Când ultima notă se stinse, publicul păstră tăcerea ca sub imperiul unei vrăji; era o comunitate încremenită în extaz. Apoi furtuna izbucni. Cântecele scoțian, cântat atât de minunat de această fată scoțiană, înflăcărase auditoriul scoțian. Poate că-și repurtase mica ei victorie prin farmecul tinereții ei, sau poate printr-un plăcut artificiu al vocii, supraapreciat din sentiment local. Numai viitorul avea să arate. În prezent, toți se ridicară ca să aplaude. Eram și eu în picioare, răgușit, complet răgușit de atâtea aclamații.

Când concertul se sfârși și-mi făcui încet drum prin mulțime spre a ieși din sală, toată lumea vorbea de Alison. Pe urmă, în vestibul, când eram pe punctul de a scăpa, un braț se întinse, oprindu-mă.

— Unde ai stat? Fața lui Reid era îmbujorată, ca și a mea, îmbujorată de plăcere; tonul lui însă era iritat și plictisit. Te-am căutat din ochi toată seara.

— Am preferat să stau singur.

Simțeam că se încrunta la mine, în timp ce mă uitam într-o parte, prin arcada de la intrare.

— Încep să mă supăr pe tine, Shannon. De ce nu-ți pui guler și nu te porți ca un membru cuviincios al societății?

Aceste cuvinte, venind de la un om care se mândrise cu vederile sale neconvenționale, mă făcură să zâmbesc.

— E nevoie să porți guler ca să fii cuviincios?

— Te asigur că această poză a ta devine supărătoare.

— Dacă sunt atât de ciudat, de ce vă bateți capul cu mine?

— Nu fi dobitoc, mai ales astă-seară! Thomas e încântat de Alison. Vino și tu în sala de recepție. Vreau să te prezint.

Prevăzându-mi refuzul, mă împinse prin vestibul și apoi printr-un coridor, paralel cu sala. Era în vervă. Pasiunea lui pentru muzică îl adusese de mult în contact cu doamna Keith; se interesa în chip deosebit de talentul lui Alison și el fusese acela care-l făcuse pe dirijorul corului „Orfeu” să asiste la prima ei apariție în public.

Îmi zâmbi iertător când ne apropiară de capătul coridorului.

— A mers perfect. Iată-ne ajunși. Pentru numele lui Dumnezeu, nu face mutra asta! Parcă ai fi lordul Chesterfield asistând la propria lui înmormântare.

Intrarăm într-o încăpere ce dădea pe scenă și unde erau reuniți o parte din artiștii care se produsese la concert, prietenii lor și oficialitățile orașului. Stăteau de vorbă, în timp ce doamnele din comitetul spitalului serveau ceaiul.

Alison se afla în centrul unui grup numeros de persoane. Își recăștigase liniștea,

dar păstra tăcerea în mijlocul flecăreliei celorlalți, ținând țeapăn un mic buchet de flori albe ce-i fusese oferit. Își plimba privirea prin cameră, căutând parcă să-și amintească unele întâmplări obișnuite care să-i permită să-și păstreze ținuta. Când ochii noștri se întâlneau, ea îmi arunca, cu un zâmbet discret, o privire comunicativă, de prietenească înțelegere.

Eram plin de stângăcie când Reid mă prezentă doctorului Thomas, care-mi întinse, cu un zâmbet, mâna lui liberă, fără a-și întrerupe conversația animată cu domnișoara Cramb, care, în mod excepțional, nu avea obișnuita ei expresie acră. Refuzai ceaiul pe care doamna Keith mi-l oferi, căci, deși mi-era sete, simțeam că nu aș fi reușit să țin ceașca cu mâna ce-mi tremura. Stând deoparte și urmărind conversația, trăgeam mereu cu ochiul la Alison.

Până la urmă, o deplasare a grupului de oameni mă aduse lângă ea. Văzând-o atât de aproape, după vastitatea depărtată a scenei, simții în mine o agitație în care un dor tăcut se amesteca cu un fel de teamă, o bucurie umbrită de melancolie, care-mi puse un nod în gât și-mi schimonosi gura, astfel că abia eram în stare să vorbesc. Totuși, într-un fel oarecare, îmi adusei un stângaci tribut de laude, știind bine că elogiile nu-i plăceau și că evita totdeauna să vorbească despre vocea ei.

Clătină din cap ca să arate că nu era mulțumită de felul cum cântase.

— Totuși – adăugă ea, urmându-și parcă acel gând nerostit – mi-au cerut să cânt în corul „Orfeu“.

— Ca solistă?

— Da.

— O, Alison... e minunat!

Tăgădui din nou din cap, dar bărbia ei rotundă și tânără era surprinzător de fermă.

— Nu e decât un început.

Tăcurăm amândoi. Lumea începea să se retragă, punându-și paltoanele și șalurile. Repede, înainte de a-mi pierde curajul, îi spusei:

— Alison, pot să te însoțesc până acasă, astă-seară?

— Da, desigur, răspunse ea liniștit, aruncându-și privirea împrejur. Toată lumea pare să plece. Lasă-mă doar să-i spun mamei.

Se apropie de locul unde maică-sa – extrem de atrăgătoare într-o rochie de culoare gri deschis și purtând un bizar colier antic la gât – stătea de vorbă cu Reid. O observai predându-i florile, punându-și paltonul de tweed gros și acoperindu-și capul cu un șal alb cu franjuri. Simții cum doamna Keith îmi arunca o privire ușor ironică, care era mai puțin binevoitoare ca altădată. Era în ea o expresie nouă, care mă făcu să mă înroșesc și să mă îndrept spre ușă. Alison zăbovi multă vreme luându-și rămas bun de la fiecare. În cele din urmă însă, ne văzurăm afară și plecarăm

împreună.

— Mi-e rușine de mine, spuse ea îngândurată, după o vreme. Dă-ți seama doar! Să te pierzi cu firea până-ntr-atât, încât să-ți vină să plângi! Noroc însă că m-am stăpânit.

— Dar, Alison, gândește-te că a fost primul tău concert. Ar fi fost minunat dacă plângeai puțin.

— Nu, ar fi fost stupid. Și detest oamenii care fac lucruri stupide.

Nu împinsei lucrurile până la o nouă discuție. Începeam să descopăr că părerea noastră erau cu totul diferite.

Egală ca dispoziție, capabilă și stăpânită, Alison avea toate însușirile ce-mi lipseau. Poate că nu era prea deșteaptă și nu avea mult simț al umorului, dar, în ciuda felului ei încet de a gândi, era plină de un sănătos spirit practic. Mai era și ambițioasă – nu în chip aprins și teatral ca mine, ci din dorința logică de a-și pune cât mai mult în valoare talentul. Recunoștea și privea în față cu hotărâre faptul că, pentru a ajunge cântăreață, era nevoie de studiu, de muncă și de sacrificii. Exercițiile ei, acele respirații adânci, care o făceau în stare să cânte o gamă „lungă” sau să prelungească sfârșitul unei fraze timp de douăzeci de secunde, îi dăduseră un fel de seninătate fizică. Totuși, sub exteriorul ei placid, această Junonă liniștită și brună avea o voință stăpânită și sigură.

— Hai să urcăm dealul, Alison! Cu un tremur ușor mă apropiai puțin mai mult de ea, pe când înaintam împreună, dându-mi seama că fiecare pas ne apropia mai mult de strada ei. E o seară minunată.

Tonul meu exaltat o făcu să zâmbească.

— E rece și umed. Cred că vine o ploaie. De altfel, mama se așteaptă să mă găsească acasă astă-seară. Vrea să aducă cu ea câțiva prieteni.

Un nod usturător mi se puse în gât. În aprinderea mea, eram gata să mor pentru dânsa, în vreme ce ea permitea netulburată „câtorva prieteni” să se interpună între noi.

— Am impresia că nu mă prețuiești prea mult – mormăii ei – din moment ce ai să lipsești toată iarna.

Doamna Keith începuse de curând să susțină că vechea casă de pe Sinclair Drive e prea mare pentru nevoile ei și cum trebuia să se îngrijească de pregătirea lui Alison, dorea să-și reducă cheltuielile. Avea să-și închidă casa pe timpul iernii și să petreacă această perioadă la cumnata ei din Ardfillan.

— Vorbești ca și cum Ardfilian ar fi la celălalt capăt al lumii, îmi răspunse Alison, cu o nuanță de asprime. Nu poți și tu să mă vizitezi acolo, cum fac alții? Vom avea ocazia să dansăm, mai ales la reuniunile școlare ale Louisei.

— Știi doar că nu dansez, îi replicai eu pe un ton jalnic.

— E vina ta că nu înveți!
— Nu-ți face griji — îi zisei cu amărăciune — vei avea destui fanți. Pe toți tinerii Louisei. Și pe ai tăi.

— Mulțumesc. Desigur că o să am. Și îți garantez că vor fi mai amuzanți decât cineva pe care-l cunosc.

Inima mi-era gata să plesnească și deodată furia mea făcu loc desperării.

— O, Alison! spusei cu un efort. Să nu ne certăm iarăși! Mi-ești atât de dragă!
Nu-mi răspunse imediat. Când vorbi, simții o tulburare și simpatie în glasul ei, dar și teama de necunoscut.

— Știi bine că și eu țin la tine, spuse ea, adăugând apoi pe un ton mai scăzut: Și încă mult.

— Atunci de ce nu mai rămâi cu mine, aici, afară?

— Pentru că mi-e foame, n-am mâncat nimic mai substanțial de la ora patru!

Râdea singură. Ajunsesem acum la intrarea casei ei.

— De ce nu intri? Ceilalți vor sosi într-o clipă. O să avem un bufet și o să petrecem bine.

Îmi strângeam buzele în întuneric, de repulsie față de lumina, de mulțimea de oameni și de conversația banală, la care eram prea țeapăn și prea mândru ca să mă asociez. În asemenea împrejurări, nu eram capabil de veselie; mă sileam să râd spre a nu părea diferit de ceilalți, dar râsul meu îmi suna fals în urechi.

— Maică-ta nu m-a invitat, făcui eu îmbufnat. E inutil, de altfel. Nu vreau să vin.

— Atunci ce vrei, în fond? Întrebă Alison.

Se opri și stătea cu fața spre mine, lângă tufa de coacăz.

— Vreau să fim împreună, bolborosii eu. Numai tu și cu mine. Tot ce-aș vrea să fac e să te țin de mână... cât timp voi fi lângă tine...

Mă întrerupsei zăpăcit. Cum aș fi putut să-i spun ce doream, când emoțiile mele erau atât de încurcate, iar dorințele mele atât de confuze și chinuitoare?

Păru mișcată; zâmbetul ei era șovăielnic.

— Te-ai plictisi repede ținându-mă de mână.

— Îți jur că nu.

Ca să i-o dovedesc, întinsei brațul și o apucaii de mână. Atunci inima începu să-mi bată nebunește.

— O, Alison! gemui eu.

Ea nu se trase înapoi. O clipă, buzele ei îmi atinseră ușor obrazul.

— Gata acum! Îmi zâmbi calm în întuneric. Noapte bună!

Se smulse de lângă mine și, strângându-și capetele șalului pe piept, alergă spre ușa din față.

După ce plecă, rămăsei multă vreme pe loc, în umbră, zbătându-mă între

exaltare și dezamăgire. Speram că se va întoarce. Desigur că avea să vină la poartă, ca să mă cheme. Fusesem nebun să refuz și acum aș fi acceptat cu bucurie. Dar nu veni. Treptat, văpaia din mine se stinse și, ridicându-mi gulerul paltonului, mă depărtai încet, oprindu-mă de câteva ori ca să mă uit peste umăr la fereastra luminată a casei ei. Vântul mă luă pe sus când ajunsei la colțul străzii. Alison avusese dreptate. Era o seară umedă și geroasă.

CAPITOLUL III

Munca în atelierul de cazane era destul de grea. În general, se făceau mașini cu aburi pentru vapoarele ce se construiau la șantier; se fabricau, de asemenea, pompe aspiratoare-respingătoare, care, de obicei, se ambalau pentru export. La început am lucrat la turnătorie, unde, timp de câteva luni, treaba mea consta în a pili și curăța cu o perie de sârmă piesele brute turnate. Era o muncă oboseitoare și murdară. Jamie nu mă scăpa din ochi și mă ajuta în multe chipuri, dar legătura noastră de rudenie nu-i permitea să-mi acorde vreo favoare, care ar fi provocat resentimente în întregul atelier. Bancul meu se afla în apropierea cubiloului, unde se topea fonta, care era turnată apoi în forme de nisip. Uneori, căldura era extrem de mare, iar când vremea era rea, vântul gonea nisipul prin toată hala, făcându-mă să tușesc. Mai târziu, mă mutai în atelierul de mașini. Aici, piesele turnate erau strujite și brunate la nenumărate strunguri. Lucram aproape de atelierul de montaj. Era locul unde se asamblau toate piesele terminate și răsună de loviturile ciocanelor și de huruitul propriilor sale mașini.

Mecanicii erau, în general, băieți veseli, care se interesau de fotbal și de cursele de cai. După patru ani, cei mai mulți dintre ei deveneau mecanici pe vapoare, în timp ce alții, ca mine, treceau în secția de desen. Unii veniseră pentru o pregătire mai specială. La bancul învecinat cu al meu, era, de pildă, un tânăr din Țara Galilor cu numele de Lewis, care își pierdea vremea trândăvind cu multă grație. Lewis era fiul unui bogat constructor de vapoare din Cardiff și cum uzinele Marshall se bucurau de o reputație deosebită, fusese trimis acolo pentru un stagiul de practică înainte de a intra în întreprinderea părintească. Era un tânăr anost și nepăsător, cu părul pomădat și o bărbie mică; purta papioane țipătoare și cămăși tot atât de bătătoare la ochi. Ținea pe bancul lui o enormă cutie galbenă cu țigări, un fel de cufăr în miniatură, din care toți aveau voie să se servească. Plictisit de moarte de șederea lui forțată la Levenford, își petrecea o bună parte din timpul liber la Winton, unde era deseori văzut luându-și masa de seară la un restaurant elegant sau ocupând o lojă la varietelul Alhambra. Se considera un Don Juan și comentariile lui se refereau aproape exclusiv la aventurile sale galante în orașul vecin.

Lewis era cunoștința mea cea mai apropiată și de câteva ori mă chemase să iau

ceaiul acasă la el. Dar poveștile vădit mincinoase despre cuceririle lui mi se păreau foarte plicticoase și încetară repede de a mă interesa. Din cauza rubedeniei mele cu Jamie și a aptitudinilor mele de a tăcea – calitate foarte respectată în Scoția – eram destul de bine văzut de ceilalți.

În sâmbăta de după concert, la ora două, Tata, Murdoch, Kate, bunica și cu mine ne aflam adunați cu toții în jurul mesei, care fusese strânsă. În încăperea de alături, Sophie spăla vasele fără zgomot, încât nu puteai să n-o bănuiești că trăgea cu urechea.

Tata avea o expresie de reținută neliniste, care devenise aproape permanentă la el. Slăbise, iar fața îi era cenușie, uzată parcă de griji, obrajii supti, buzele lipite de dinți.

Cu o voce stăpânită, el declară:

— Au trecut două săptămâni de la scadența trimestrială și tot n-am primit nicio veste de la Adam.

— Mai e timp, tată, spuse Kate împăciuitoare.

— Asta ai spus-o și înainte. Știi că atunci când transformarea casei a eșuat, mi-a promis solemn că-mi va plăti o dobândă de cinci la sută la cele nouă sute de lire pe care i le-am împrumutat. Dar n-am primit niciun ban de la el în ultimele șase luni.

În copilăria mea, îl privisem mereu pe Adam ca pe un om care va face avere. Părea destinat să-și asigure singur succesul. Acum însă, deși ne vedeam rar, începusem să observ că în spatele nestrămutatei sale încrederi în sine se ascundea o curioasă limitare. Ea consta poate în tendința atât de răspândită la scoțienii care se cred „oameni mari” de a subestima alți oameni și capacitatea acestora de a li se împotrivi. Adam era prea sigur de a-i putea trage pe sfoară pe alții. În afacerea particulară în care se îmbarcase atât de triumfător împreună cu Tata, el nu prevăzuse că proprietarii vecini cu casa lui din Kensington, printre care mulți erau bogați și influenți, vor contesta cu îndârjire dreptul său de a tulbura tihna și farmecul reședințelor lor prin împărțirea casei în apartamente separate. Sub ochii pătrunzători ai avocaților lor, dreptul de liberă dispoziție asupra casei se dovedise a nu fi chiar atât de inatacabil cum păruse. După ce-și investise tot capitalul disponibil în această riscantă speculație, făcându-l și pe Tata să-i dea pe mână toate economiile sale, și după ce-și luase obligații față de un antreprenor de construcții, se trezise cu o somație judecătorească de a suspenda lucrările, sub amenințarea unui proces ruinător. Casa îi rămânea pe brațe; era într-adevăr acum „elefantul alb” de care pomenise odinioară în glumă. Se dovedea acum, fără umbră de îndoială, că oamenii cu joben, de care râsese atât de fățiș, îl trăseseră ei pe sfoară până la urmă.

Kate rupse tăcerea:

— Dar ce-i cu școala care voia să cumpere casa?

— Nu s-a făcut nimic, răspunse Tata posomorât. N-o să scape niciodată de ea!

— N-ar trebui totuși să te frământâți atâta, Tată. Adam are o situație bună, o să-ți plătească banii până la sfârșit. Nici dumneata nu stai chiar așa de rău. Ai o leafă frumoasă, bunica își are pensia, iar Robert aduce în casă în fiecare săptămână un salariu destul de bun.

Tata, care era tot palid în obraz, nu-și găsea, de indignare, cuvintele.

— Nu-ți dai seama de valoarea banilor? Te aștepți poate ca oamenii să-și piardă toată averea muncită, fără a spune un cuvânt... ca să ajungă a cerși la bătrânețe?

— E ridicol, tată, spuse Kate pe un ton liniștitor, dar ferm. Ai să ai pensia dumitale. Pe lângă asta, faci mereu economii. Și văd că ai chiar o servitoare în casă, lucru pe care biata mama nu l-a avut niciodată.

— Unde e maică-ta să te audă! Ochii Tatii scânteiau. Sufla anevoie, spunând cu glas mai scăzut: Nu-ți închipui cât mănâncă fata asta, pe lângă leafa ei. Dar nu numai atât; de când a venit a spart două din farfuriile cele mai bune. E oribil, oribil!

Văzând că nu o scoate la capăt cu Kate, se întoarse către Murdoch:

— De ce nu spui nimic? Să mă duc la domnul McKellar ca să-l urmăresc pe Adam?

Murdoch, pierdut în solemne abstracții, ridică din umerii lui, care, de când muncea, deveniseră mari și grei.

— Nu m-aș da pe mâna avocaților.

Tata sări ca înțepat, dar după un moment gemu plin de durere:

— Ce să fac atunci, ce să fac?

Murdoch se hotărî să vorbească. Încet la vorbă de felul lui, dobândise de câteva luni încoace o profunzime necunoscută până atunci la el.

— Nimeni nu mi-a dat vreodată multă atenție în casa asta, Tată. Fapt e că, în ciuda tuturor piedicilor, mi-am croit un drum în viață. Sunt asociat cu Dalrymple. Sunt fericit în munca mea de grădinar și-mi merge bine. La Expoziția de flori din primăvara asta, am de gând să prezint noua mea garoafă și, cu ajutorul lui Dumnezeu – aici tresării surprins – voi obține poate medalia de aur „Alexandra“, pentru cea mai frumoasă floare din expoziție. Murdoch zâmbi la noi prin ochelarii lui mari, ca o bufniță. Adam și-a bătut totdeauna joc de mine, tată. Concepțiile lui nu sunt și ale mele. Totuși mi-e frate și-l iubesc. Țasta e răspunsul la toate: iubirea.

— Nu știu despre ce vorbești, izbucni Tata. Vreau să-mi dea banii îndărăt, plus dobânzile.

Sophie intrase cu o găleată de cărbuni și umpluse din nou soba. Tata rămase liniștit cât timp ea se află în bucătărie, dar în clipa când se întoarse în încăperea din fund, sări în sus cu un aer revoltat și scoase din sobă bulgărele de deasupra, aruncându-l înapoi în găleată. Era stacojiu la față, ca și cum exasperarea adunată în

pieptul lui ar fi depășit brusc orice limită suportabilă.

— Nimeni nu știe câte trebuie să îndur. Pe Adam! Pe bătrânul smintit de sus, al cărui loc ar fi la azil! Operația de rinichi a lui Cleghorn! Mă întreb ce poate face un om în această situație.

— Să iubească, tată, zise Murdoch cu blândețe.

— Cum?! exclamă Tata.

— Da, tată. urmă Murdoch, pe un ton dulce. Am spus exact ce gândesc.

Atât și nimic mai mult. Cu un zâmbet extaziat pe buze, el își luă pălăria și ieși.

În timp ce Tata rămase stupefiat în bucătărie, Kate și cu mine, tot atât de uluiți, ne luarăm după el până la ușă. Iar acolo, fără putință de îndoială, se afla explicația: Bessie Ewing, care-l aștepta plimbându-se liniștită încoace și încolo în fața casei. Îl luă de braț cu un mândru surâs de stăpânire. Niciunul din ei nu ne văzu.

Urmă o pauză lungă.

— Ei, asta este, spuse Kate. Se întoarse apoi către mine cu o privire bizară. Suntem un neam ciudat. Mă întreb de ce mai stai în casa asta.

Nu-i răspunsei.

Văzându-mă șovăind, Kate râse o clipă și, petrecându-și brațul după gâtul meu, își lipi obrazul, care era tot uscat și aspru, de fața mea.

— Vai, vai – spuse ea – teribil lucru e viața!

Se întoarse, ducându-se în bucătărie, în vreme ce eu urcai încet scara și, fără a-mi scoate salopeta, mă întinsei pe pat, neavând energia să mă schimb. Kate îl convinsese pe Tata și pe bunica să o însoțească până la Barloan spre a lua ceaiul la dânsa. Îi auzii curând ieșind pe ușa din față. Sophie plecase mai înainte, căci era tocmai ziua în care lucra numai până la prânz. Bunicul și cu mine eram singuri în casă.

După-amiaza era foarte liniștită. Cu mâinile sub cap, căutam să evoc viziunile care erau splendidele mele căi de evaziune. Nu e de mirare că Reid mă botezase „visătorul melancolic”. Dar mă simțeam reținut pe pământ, împotmolit; scena care tocmai avusese loc în bucătărie îmi revenea tot timpul în minte. Eram ca un câine care roade mereu un os uscat, nu din nădejdea de a găsi vreo hrană pe el, ci cu un soi de persistență nervoasă.

Fusese ca o conspirație destinată să distrugă ce brumă de iluzii mai aveam. Obsesia ridicolă și degradantă a banilor, care nu-l părăsea pe Tata, devenise o manie. Își lua acum ceaiul fără zahăr și fără lapte; se hrănea practic doar cu terci de mazăre; se dezbrăca pe întuneric spre a economisi gazul aerian. Manipulațiile lui cu resturile de săpun și de lumânări erau de necrezut. Dacă vreun lucru se strica în casă, îl dregea el însuși. Și de curând îl surprinsesem pingelindu-și singur ghetetele cu o bucată de talpă și câteva cuie.

O, Doamne, cât mai uram banii! Însuși gândul la ei mă revolta. În același timp însă îmi petreceam zilele oftând după destui bani ca să pot continua la universitate munca ce mă atrăgea. Întrebarea lui Kate îmi umbla prin cap. De ce nu plecam din casa asta? Poate că eram prea slab, poate că mi-era teamă de a mă aventura în necunoscut. Era însă și un alt motiv. Mai puțin din dragoste decât dintr-un apăsător sentiment de răspundere, moștenit, fără îndoială, de la vreun strămoș presbiterian din neamul bunicii, mă simțeam incapabil de a-l părăsi pe bunicul. I s-ar fi întâmplat, desigur, o nenorocire dacă nu rămâneam acolo ca să-l supraveghez. Oricare ar fi fost însă cauzele, păream condamnat să mă sting în acest mic oraș.

Instinctiv, mă gândii la Alison, resimțind ca o crudă nedreptate atitudinea ei calmă față de mine. Deși tânjeam după ea, poveștile lui Lewis despre aventurile sale îmi reveniră în minte. Negreșit, aceste aventuri erau destul de ieftine; totuși, faptul că nu gustasem niciodată o senzație de felul celor descrise de el începea să-mi apară ca un semn de jalnică slăbiciune. În romanele pe care le citeam, tinerii aflați în situația mea treceau totdeauna pragul maturității grație unei femei simpatice, despărțită de bărbatul ei și care, fără a fi, desigur, o frumusețe răpitoare, era de obicei o mică făptură fermecătoare, cu ochi veseli și o gură largă și darnică. Dar exista oare vreo asemenea femeie la Levenford? Zâmbii amar față de flagranta absurditate a acestui gând și, cu un oftat adânc, mă sculai, începând să-mi schimb hainele de lucru.

Deodată auzii soneria. Deși sunase cu măsură, faptul mă deranja: acum, mai mult decât oricând, era o problemă întreagă să merg la ușa din față ca să deschid.

Coborâi scara. Pe prag stătea o femeie între două vârste, cu un aer cuviincios, îmbrăcată în gri închis, cu mânuși cenușii de bumbac, pălărie și poșetă negre. Părea să fie o persoană care muncește cu mâinile, poate o menajeră. În ansamblu însă, părea a avea maniere bune. Trăda o ciudată nervozitate, care o întrecea pe a mea, și făcea impresia că așteptase întinericul înainte de a risca să se apropie de locuința noastră.

— Asta e casa domnului Gow?

Îmi pierdui imediat curajul pe care mi-l inspirase timiditatea ei.

— Da, locuiește aici.

Urmă o tăcere. Oare se înroșise? În orice caz, părea a nu ști ce să spună, căci măsurându-mă cu privirea, recurse la o cale ocolită.

— Ești fiul lui?

— Nu, nu tocmai... o rudă.

Deși nu eram dispus să mă angajez în vreun fel, situația mi se păru în general prea confuză, delicată și primejdioasă spre a fi discutată în fața ușii, în văzul tuturor.

— Nu vreți să intrați un moment?

— Mulțumesc, ești prea amabil, tinere, îmi răspunse ea, silindu-se vădit să vorbească distins.

Intră după mine în salon, unde, din cauza semiobscurității, găsii de cuviință să aprind lampa de gaz. Fără a aștepta să o poftesc, își luă un scaun, așezându-se pe marginea lui și rotindu-și privirea în jurul acestui sanctuar glacial. Se oprea la câte un obiect, aprobându-l cu precauție.

— Foarte frumos. Aveți un colțișor plăcut aici. Și tabloul acesta îmi place.

Așteptai tăcut și nedumerit până când, cu oarecare sfială, își luă ochii de la „Monarhul trecătorii”, începând să mă inspecteze pe mine.

— Sunt convinsă că ești fiul lui și că ți-a cerut să nu spui, zise ea râzând scurt. Nu face nimic, îți respect discreția. E acasă?

— Ați fi bună să-mi spuneți care e scopul vizitei dumneavoastră? Întrebai eu.

— Ei bine, nu văd de ce nu ți-aș spune, răspunse ea, innăbușind imediat râsul ușor care o apucase din nou. Te fac să observi că sunt o văduvă respectabilă. Cred că hârtiile astea te vor lămurii.

Își deschise poșeta, scoțând din ea două hârtii pe care mi le întinse. Recunoscu speriat, după scris, care nu putea fi confundat, că una era o scrisoare a bunicului. Cealaltă era un anunț, însemnat cu creionul, din „Poșta căsătoriilor”.

„Văduvă foarte respectabilă, patruzeci și patru de ani, brună, talie mijlocie, fire afectuoasă, artistică, mijloace modeste, dorește cunoștința unui domn distins, caracter plăcut, preferabil bisericos, cu locuință bună și intenții sincere. Poate avea și mică familie. Ofer și solicit referințe. Răspunsuri la ziar, sub nr. 314 M.T.”.

Eram uluit. Nu era nevoie să mai citesc scrisoarea bunicului; se referi ea însăși cu modestie la ea.

— Am primit șase răspunsuri promițătoare... dar acela al ta... al domnului Gow era atât de frumos, încât am ținut să-l văd în primul rând pe dânsul.

M-aș fi tăvălit de răs, dacă nu mi-ar fi venit aproape să plâng. Exclamai, destul de violent:

— Duceți-vă atunci să-l vedeți, doamnă. Urcați îndată scara. Ultimul palier, prima ușă pe dreapta.

Își luă îndărăt hârtiile, le puse cu grijă în poșetă și se ridică, timidă ca o fetiță.

— Spune-mi numai un lucru. E brun sau blond? Primul meu bărbat a fost brun și m-am gândit că o schimbare n-ar strica...

— Da, da! o întrerupsei eu, făcându-i semn să se miște. E deschis la culoare, dar duceți-vă să vă convingeți singură... Suiți-vă!

Urcă scara, iar eu rămăsei în așteptarea sunetelor scurte și stridente ale deziluziei ei imediate. Dar nu avu loc nicio scenă. Trecu peste o jumătate de ceas până când coborî, și chiar atunci expresia ei, deși cam jenată, era mai degrabă

satisfăcută decât indignată.

Când, cu o umbră de regret, ea se decise să plece, mă repezii în camera bunicului.

Stătea așezat lângă masa lui, cufundat în compunerea dragelor lui anagrame.

— Robert – îmi spuse el – am aici una cu care o să câștig negreșit. Ascultă numai...

— Dar ce-i cu vizitatoarea dumitale? îl întrebai eu.

— A, aia! făcu un gest disprețuitor. M-aș fi plictisit de moarte cu ea. Afară de asta, relativ vorbind, n-are o para chioară pusă deoparte.

Nu mă putui stăpâni. Într-un acces de râs aproape isteric, mă îndreptai spre ușă, în timp ce bunicul se uita peste ochelari după mine, puțin mirat, dar netulburat – un monument de respectabilitate.

Ajuns în vestibul, îmi pusei pălăria și fularul. Amurgul se lăsa repede, promițând o seară cu lumini și mișcare multă în oraș, căci era sâmbătă. În chip inexplicabil, mă înveselisem. La locuința lui Reid se făcea probabil muzică; poate că Alison și cu maică-sa erau și ele acolo. Mă hotărâi să mă duc la Iason, spre a mă împăca cu el. Dar înainte de asta, mai era „*Scoțianul zburător*”.

În fiecare seară de sâmbătă, la ora cinci, expresul Port Doran-Londra se oprea două minute la Levenford, spre a lua pasagerii de pe coasta de vest. Era un tren superb, vopsit în roșu și auriu, compus numai din vagoane de dormit și vagoane restaurant, prin ferestrele cărora se vedeau fețe de masă imaculate și tacâmuri sclipitoare de argint, sub mici lămpi electrice cu abajur. Simplul fapt de a privi acest tren strălucitor, când pornea încet către marea capitală din sud, era suficient spre a-mi pune sângele în mișcare.

Mă uitai la ceas. Aveam tocmai timpul să ajung la gară. Pornii în goana mare pe strada întunecată.

CAPITOLUL IV

În iarna aceea, Clubul filozofic din Levenford făcea eforturi ca să se ridice din starea de decădere care, la o epocă anterioară, provocase observațiile sarcastice ale lui Reid. Fusese odată un club serios, organizat după modelul Societății științifice din Edinburgh. Domnul McKellar fusese ales acum președinte și luase măsuri pentru reluarea ciclului de conferințe publice care făcuseră faima Clubului filozofic.

Tata nu mai făcea parte din club. Din cauza ambiției sale exagerate de a juca un rol mai important, suferise unele eșecuri neplăcute din partea celorlalți membri și ajunsese să considere cotizația anuală ca o cheltuială nejustificată.

Nu aflasem nimic despre conferințe, până când într-o zi, către sfârșitul lui noiembrie, domnul McKellar, trecând pe lângă mine pe stradă, îmi puse în mână un

bilet, fără nicio altă explicație. Era un om tăcut și acest gest puțin comunicativ, făcut din mers, era caracteristic pentru el. Biletul glăsuia:

PROFESORUL MARK FLEMING

va ține o conferință publică

despre

ISTORIA MALARIEI

la

Sala Clubului filozofic

Valabil pentru

o persoană

30 noiembrie

În seara fixată, plecai cu înfrigurare la sala clubului; aveam însă sentimentul că răni dureroase, abia vindecate, se vor redeschide. Eram înghesuit, în chip absurd, între burghezi voinici și rumeni, care ședeau, senini și prosperi, în hainele lor negre, de stofă fină. Mă înroșii la față când privirea lui McKellar se opri o clipă asupra mea, fără cel mai mic semn de recunoaștere. În momentul însă când profesorul Fleming își începu conferința, căzui pradă fascinației subiectului și omului.

Mark Fleming, un bărbat uscățiv și brun, de vreo patruzeci de ani, cu o mustață tunsă scurt, ochi pătrunzători și un obraz colțuros, era profesor de zoologie la Universitatea din Winton. Făcuse cercetări strălucite despre genul de pești dipnoici *Lepidosiren*, aventurându-se în regiuni neexplorate de pe cursul superior al Amazonului. Cum se adresa acum unor profani, conferința lui avea un caracter semipopular. Era totuși destulă știință în ea pentru ca sângele să-mi fiarbă de emoție.

Schiță întâi originile bolii, descrise ravagiile făcute de ea și vechile teorii greșite despre cauzele ei. Trecu apoi la prima abordare cu adevărat științifică a problemei, descriind tentativele lui Ronald Ross¹ de a izola parazitul – aceste minunate și răbdătoare cercetări, încoronate în cele din urmă de descoperirea unor sporozoare în glandele salivare ale unei specii de țânțar. Pe ecranul alb de la capătul sălii, Fleming ne proiectă diapozitive de microfotografii colorate, demonstrând stadiile, de o încântătoare simetrie, ale dezvoltării parazitului. Ne expuse fazele vieții acestuia, ciclul trecerii lui prin sângele unor gazde diferite, din care omul era una. Arată pe scurt măsurile preventive care eradicaseră flagelul pe vaste teritorii și care – dădu aci un exemplu clasic – făcuseră posibilă construirea Canalului Panama.

Când termină, trăsei aer în pipet: voiam să-i pun întrebări, care să-i dovedească

¹ Sir Ronald Ross (1857-1932) – medic englez care a demonstrat că malaria e transmisă de țânțari. Laureat al Premiului Nobel în 1902. (n.t.)

interesul meu arzător pentru acest subiect. Era însă înconjurat de oameni importanți, care, deși spuneau lucruri stupide și neînsemnate, mă împiedică cu totul să mă apropii. Și, uitându-se la ceas, el plecă grăbit, petrecut de zâmbete și multe strângeri de mâini, ca să prindă trenul.

Efectul stimulant al acestei conferințe, care redeșteptă toată dragostea mea pătimășă pentru știință, ținu câteva zile. El fu urmat, ca o reacție, de o profundă deprimare. Timp de o săptămână umblai cu ochii în pământ, chinuit de durerea unei cauze pierdute. Pe urmă, îmi veni deodată o idee mare. De obicei, ideile mele mari se spulberau peste noapte. Strălucite în aparență, ele nu rezistau logicii implacabile pe care le-o opuneam eu însumi. Ideea aceasta însă era de alt soi – ea creștea neîncetat, ca o geană de lumină ce gonește în zori bezna înfricoșată a nopții. Îmi făcui planurile cu înfrigurare, dar și cu chibzuință.

În sâmbăta următoare, îmi oprii cinci șilingi din salariu, mă schimbai în grabă, îmi luai într-un pachet câteva lucruri din scrinul meu și coborâi la masă în bucătărie.

— Repede, bunicuțo – spusei cu un zâmbet – vreau să prind trenul de unu treizeci. Am treburi importante.

Bătrâna era singură. Îmi aduse o farfurie de tocană de berbec, fără însă a-mi zâmbi la rândul ei, lucru ce mă surprinse, căci între noi se născuse o nouă prietenie. După aceea, înainte de a se așeza ca să-l aștepte, croșetând, pe Tata, care totdeauna se întorcea mai târziu sâmbăta, îmi întinse în tăcere, și cu o expresie de semnificativă rezervă, o carte poștală.

O luai și mă încruntai citind-o. De ce nu-mi dădeau oamenii pace? Inoportuna misivă purta deasupra ștampila „PRESBITERIUL SFINȚILOR ARHANGHELI” și glăsuia: „*Te rog să treci pe la mine duminică după-amiază la ora patru*”. Era semnată: J. J. Roche.

Enervat, dar cu un fugar sentiment de jenă, mototolii cartea poștală, aruncând-o în foc.

Bunica lucra de zor cu iglița ei. După o clipă, spuse totuși, fără a-și ridica ochii:

— Va să zică, nu te duci?

Clătinai din cap cu încăpățănare.

După privirea ei, s-ar fi zis că-și admiră deodată dantela. Îmi spuse totuși cu precauție:

— Dar dacă cumva vine să te caute? Ce să-i spun?

— Spune-i că nu sunt acasă, mormăii eu, cu obrazul înroșit.

Își ridică capul, privindu-mă cu ochi mari. Treptat, un zâmbet îi apărui pe buze, luminându-i încet toată fața. Se ridică de pe scaun, zicându-mi:

— Mai vrei puțină tocană, băiețelul meu?

Măgulitoarea aprobare a bunicii mă ajută să mă liniștesc. După câteva clipe, mă

aflam în stradă, alergând plin de entuziasm, cu pachetul sub braț, spre a prinde trenul de Winton.

Gândul la ținta pe care o urmăream mă susținu în tot timpul călătoriei. Ajunsei la Winton la ora trei și, luând tramvaiul verde până la Gilmore Hill, mă găsii din nou în fața clădirii cenușii, care-mi însuflețise visurile. Eram mai mare acum și mă intimidam mai greu, dar intrând în clădirea universității și apropiindu-mă de Secția de zoologie, pulsul mi se iuți. Cunoșteam destul de bine drumul, căci scrutasem cu jind exteriorul secției în vremea când concurasem, împreună cu Gavin, la premiul Marshall. Acum arunca o scurtă privire în marele amfiteatru pustiu, apoi bătui la o ușă cu geam mat, pe care scria: LABORATOR. Un moment după aceea, bătui din nou, mai tare, și, neprimind niciun răspuns, deschisei cu curaj ușa.

Era o sală lungă și înaltă, cu plăci de faianță până la jumătatea pereților și cu ferestre mari și luminoase. Pe mesele joase erau rânduri-rânduri de microscopae lucioase – minunate microscopae Zeiss cu câte trei obiective. La fiecare loc era câte o etajeră dublă cu reactivi: flacoane picurătoare cu fucsină, albastru de metilen, alcool absolut, balsam canadian – tot ce inima putea să dorească. O mare centrifugă electrică bâzâia sub plasa ei de protecție. Câteva aparate complexe, cum nu mai văzusem niciodată până atunci, gâlgâiau neîncetat lângă șirul de chiuvete de porțelan. La capătul sălii, zării un om înalt, îmbrăcat cu un halat de dril gălbui; se ocupa de o cușcă de cobai.

Ținându-mi pachetul sub braț, înaintai încet spre el, îmbătat de aroma de balsam, amestecată cu emanații de formalină și cu un miros înțepător de eter. Soarele după-amiezii se revărsa în această divină încăpere. Când ajunsei mai aproape, omul în halatul de dril se întoarse pe jumătate către mine, cu o privire întrebătoare.

— Ei?

— Aș putea vorbi cu profesorul Fleming, vă rog?

Era un om ca de cincizeci de ani, uscățiv, cu tenul galben, nasul lung și o mustață roasă. Obrajii lui supti erau brăzdați de cute adânci. Se întoarse iarăși spre cușcă, apucă cu îndemănare un cobai și, cu o seringă ținută strâns între arătător și degetul al treilea ale mâinii stângi, îi injectă, apăsând cu degetul mare, câteva picături dintr-o soluție tulbure. În timp ce făcea aceasta, îmi spuse:

— Profesorul nu-i aici.

O mare dezamăgire mă cuprinse.

— Când îl pot găsi?

— Vine rar sâmbătă după-amiază. Pleacă la căsuța lui de la Drymen. Întoarce-te luni.

În acest timp, un alt cobai își primise injectia, fiind apoi reășezat în cușcă.

Profund descurajat acum, exclamai:

— Nu pot veni decât sâmbăta!

Isprăvisc cu injecțiile și, lăsând seringă să cadă într-un vas cu soluție de cinci la sută acid fenic, se uită la mine plin de curiozitate.

— Pot să te ajut cu ceva? Sunt Smith, laborantul-șef. Ce dorești?

Șovăii un minut.

— Caut un post.

Inima îmi făcu un salt teribil când îmi destăinui secretul. Urmăi, însă cu curaj:

— Vreau să lucrez aici, în laboratorul acesta, sub îndrumarea profesorului Fleming. L-am văzut săptămâna trecută la Levenford; locuiesc acolo. Aș primi orice serviciu... chiar de ar fi vorba numai să hrănesc acești cobai.

Laborantul zâmbi cu o ușoară ironie, îndulcindu-și cât de cât expresia lui imobilă și sumbră.

— Ăstora de aici nu le prea dăm de mâncare. Cu ce te ocupi acum?

Îi explicai, grăbindu-mă să adaug:

— Îmi place însă știința... Zoologia îndeosebi... Mi-a plăcut întotdeauna. Am învățat-o ani de zile la școală și acasă. De-aș putea măcar să fac un început aici, m-aș ridica lucrând. Aș primi orice muncă. M-aș mulțumi cu cinci șilingi pe săptămână, dormind pe jos. Îi arătai pachetul. Am adus cu mine speciemenle acestea ca să le arăt profesorului Fleming. Uitați-vă, vă rog, la ele. O să vedeți că nu mint.

Era gata să refuze, fața lui lungă devenind din nou neplăcută. Uitându-se apoi la ceas, păru să se răzgândească.

— Vino atunci. Mai am zece minute până când trebuie să scot lucrurile din sterilizator.

O luă înainte până la o masă și se așeză pe un scăunăș, urmărindu-mă pe când rupeam cu mâini tremurânde sfoara și hârtia cafenie ce-mi învelea colecția. Eram, firește, îngrijorat, dar zelul și speranța se treziseră din nou în mine. Simțeam că l-aș putea convinge pe acest om neîncrezător și închis despre însușirile mele autentice și unice. Adusesem toate speciemenle mele, tot ce strânsesem. Dar nu-mi pierdui vremea arătându-i varietățile mai comune. Mersei drept la rarități: hidra mea deosebită, brizoarele mele neclasificate, neîntrecuții mei stentori.

Pe când le descriam agitat, el mă asculta cu atenție, examinând cu de-amănuntul, printre pleoapele-i grele, fiecare piesă. De câteva ori dădu aprobator din cap, dar de mai multe ori și-l clătină. Când deschisei cutia de preparate, dădu primele semne de interes. Aplecându-se peste masă, îmi luă cutia din mână, scoase lamele, ținându-le una după alta contra luminii. Trăgând apoi spre sine un microscop, cu gestul unui virtuos ce-și așază vioara sub bărbie, se puse să le examineze sub obiectiv, în timp ce mie mi se tăia respirația. Mâinile îi erau pătate

și murdare, iar de sub manșetele roase i se vedeau încheieturile osoase. Degetele lui lungi erau însă neînchipt de sensibile și manevrau obiectivul cu imersiune în ulei cu impresionantă ușurință și precizie.

Într-un interval uluitor de scurt, el trecu în revistă toată munca mea prețioasă. Cinsti trei dintre preparate cu o a doua examinare, apoi, îndreptându-se din șale, se întoarse spre mine, mângâindu-și mustața.

— Astea îți sunt piesele?

— Da, răspunsei eu timid.

Își scoase puțin tutun, răsucindu-și o țigară, pe care o aprinse la un bec Bunsen de pe masă.

— Am avut și eu o colecție ca asta când eram de vârsta ta.

Mă uitai la el plin de uimire: era ultimul lucru pe care mă așteptam să mi-l spună.

— Poate că nu era așa de bună în privința preparatelor, dar cred că o întrecea pe a ta la spirogire. Urmasem cursul seral al lui Paxton la Școala politehnică din Londra și în fiecare duminică mă trudeam până la sânge pe lacurile din Surrey. Credeam că o să devin un al doilea Cuvier¹. Sunt peste treizeci de ani de atunci. Uită-te acum la mine. Totul numai rutină. Câștig cincizeci de șilingi pe săptămână și am o soție bolnavă de întreținut. Trase îngândurat din țigară. Am căutat, ce e drept, să intru pe ușa din dos – singura care-mi stătea deschisă. Degeaba, tinere! Dacă vrei să devii colonel al regimentului, nu te înrola ca simplu soldat. Am rămas laborant toată viața.

Simții o strângere de inimă.

— Dar găsiți că lucrările mele sunt promițătoare? Mi-ați spus că secțiunile sunt bune.

Înălță din umeri.

— Sunt destul de bune, ținând seama că le-ai făcut cu un vechi microtom Frass, cu tăișul scobit. Îmi furișă o privire, adăugând: Vezi că știi? Așa făcusem și eu. Acum însă lucrăm cu microtometri electrice. Dexteritatea manuală nu mai are căutare.

— Aș putea cel puțin să fiu demn de un post în laborator, spusei eu, tremurând de teamă. Cu toate cele spuse de dumneavoastră, aș vrea să obțin un asemenea post. Sunt gata să vin și ca manipulant de laborator.

Râse scurt.

— Știi să prepari soluția Roux? Știi să afumi într-o jumătate de ceas o sută cincizeci de cilindri de înregistrare? Știi să separi blastomeri în stadiul cvadricelular de divizare? E nevoie de cinci ani ca să înveți cumsecade această treabă. Știi că manipulantul meu e un om de șaiszeci de ani? I-am dat drumul astăzi, căci are o criză

¹ Georges Cuvier (1769-1832) – celebru zoolog și paleontolog francez. (n.t.)

de reumatism! Buzele îi zâmbeau, dar privirea lui era tristă și amară. Dacă-mi permiți să-ți dau un sfat, tinere, scoate-ți din cap toate aceste lucruri. Nu contest că ai pasiune pentru ele. Dar fără bani și un titlu universitar toate ușile rămân închise pentru tine. Întoarce-te deci la strungul tău și uită de ele. În fond, viața de mecanic de vapor nu e neplăcută. Aș da mult și eu să pot vedea lumea pe un vechi cargobot care vântură oceanele.

Tăcurăm amândoi. Începui, cu melancolie, să strâng la loc în cutii speci­menele și să le împachetez din nou cu hârtie și sfoară.

— Nu pune lucrurile la inimă, îmi spuse el când terminai. Ți le-am spus cu cele mai bune intenții. Îmi dădu mâna. Drum bun și noroc!

Ieșii din laborator și coborâi drumul pustiu. Discul soarelui începea să apună, colorând în roz cerul cenușiu. Nu luai tramvaiul, ci mersei mai departe pe jos, trecând prin parc. Un vânt răcoros făcea frunzele căzute să gonească de-a lungul aleilor, ca niște copii năvălind de la școală. Nu vedeam sau nu-mi dădeam seama de frumusețea amurgului. În mijlocul dezamăgirii mele, o furie stranie fierbea în mine. Refuzam să cred spusele lui Smith. Nu erau decât minciuni. Aveam să mă întorc peste o săptămână ca să vorbesc chiar cu profesorul. Nimic nu mă putea opri să-mi împlinesc ambiția.

Și totuși, în adâncul inimii, simțeam că laborantul avea dreptate. Putea fi acrit și ursuz, dar vorbea cu sinceritate. Cu cât cugetam mai mult, cu atât mai limpede îmi dădeam seama că frumosul meu plan de a intra ca tehnician în laboratorul de zoologie nu putea fi îndeplinit. Era un caz tipic de luare a dorinței drept realitate. Singura cale de acces era de a mă înscrie ca student cu plata taxelor și acest lucru era, firește, imposibil. Ceea ce mă durea mai mult era indiferența cu care Smith lichidase speci­menele mele. Ce e drept, le apreciasse discret. Cum însă, în naivitatea mea, mă așteptasem la mai mult, această ușoară aprobare nu făcu decât să distrugă marile mele speranțe. Un val de amărăciune ațâță focul ce ardea în mine. Ciudat lucru: nu eram descurajat, ci jignit și furios. Ajungând în centrul orașului, începui să-mi dau seama de inutilitatea pachetului pe care-l mai purtam sub braț și deodată un gând fatalist puse stăpânire pe mine. Eșuasem din nou. Eram sortit să nu pot servi niciodată știința mea dragă. Trebuia să isprăvesc cu ea o dată pentru totdeauna.

Mergând înainte pe strada Buchanan, intrai în Arcadele Argyll, un pasaj acoperit ce ducea în strada Argyll și era ocupat de un șir de mici prăvălii ciudate. Lângă o firmă care vindea modele de mașini, găsii locul căutat. În vitrină, peștișori roșii înotau într-un mic bazin de sticlă verde, înconjurat de pachete de biscuiți pentru câini și de ouă de furnici, în mijlocul unei amestecături de curse de șoareci, plase de prins fluturi, articole de cauciuc și coli de mărci poștale. Deasupra era o firmă cu inscripția: BAZARUL NATURALIȘTILOR ȘI MAGAZIN DE SCHIMBURI.

Așteptai înăuntru, inspirând mirosul muced, până când un bărbat mic cu fața frământată de griji și cu haine negre lucioase, apăru de după perdea.

— Vreau să-mi vând colecția.

Desfăcui din nou pachetul, de astă dată cu mișcări violente.

— Sunt lucruri bune, spusei eu, după ce îmi înșirasem cutiile pe teighea. Uitați-vă doar la libelulele astea.

— Nu prea cumpărăm acum, spuse el cu un glas stins și răgușit. Punându-și apoi ochelarii pe nas, începu să examineze cu grijă fiecare obiect, cântărindu-l în degetele lui umede.

— Nu, lucrurile astea nu sunt cerute, spuse el cu regret, când termină. Vă dau șaptesprezece șilingi și jumătate pe tot pachetul.

Mă uitai indignat la el.

— Dar bine, numai *aeschna* asta valorează o liră! Am văzut prețul într-un catalog din Londra.

— Aici nu suntem la Londra, ci în Arcadele Argyll. Vocea lui nu mai era decât un murmur răgușit. Suferea probabil de o răceală teribilă sau de o boală a laringelui. Atitudinea lui era cu totul indiferentă. Asta-i tot ce pot oferi. Primiți sau nu, aveți de ales.

Furia mea întrecea orice margini. Nu cunoscusem niciodată până atunci deosebirea dintre a cumpăra și a vinde. Șaptesprezece șilingi și jumătate pentru o muncă de cinci ani, pentru ascensiunile acelea îndârjite, grele și primejdioase pe Pietrele înalte, pentru orele nesfârșite de căutare răbdătoare, prelungite până târziu noaptea... Era o usturătoare insultă. Dar ce puteam face?

— Primesc.

Când ieșii din prăvălie fără povara mea, brațele mi se păreau ușoare, dar capul îmi ardea. Cu monedele pe care mi le dăduse și cu ce-mi rămăsese din cei cinci șilingi dinainte, aveam peste o liră în buzunar. Se făcuse ora șase, orașul strălucea de lumini. Pornii cu inima ușoară, hotărât să-mi fac gusturile.

La colțul străzii Queen dădui de un mic restaurant cu aparență boemă. În vitrină se vedea un aranjament ispititor de pește alb și carne roșie, flancat de două anghinare uriașe. Mă repezii prin ușa batantă, trecui peste covorul moale și mă așezai într-o boxă tapițată cu catifea.

Era un local cu o atmosferă intimă, supracapitonat, după moda veche, și luminat discret de lumânări cu abajururi roze, asemănătoare acelor pe care le admirasem de atâtea ori în vagonul-restaurant al „Scoțianului zburător”. Mă simții cam intimidat de chelner, care avea o mustață răsucită și un șorț ce-i ajungea aproape până la picioare. Poruncii însă o masă bună, compusă din supă de rinichi, șnițel de vițel cu ciuperci și casată napolitană. Îmi puse apoi în față lista de vinuri. Palid, dar

plin de hotărâre, comandai, cu un tremur imperceptibil în glas, o sticlă de Chianti¹.

Mâncai încet: nu avusesem de mult o masă atât de bogată și de gustoasă. Vinul îmi făcu întâi gura pungă, dar persistai să-l sorb, ajungând treptat să găsesc plăcere în gustul lui ruginit și în generoasa căldură ce mi se răspândea în tot corpul, la fiecare înghițitură. Restaurantul nu era prea plin de lume, dar boxele erau ocupate de câteva perechi. În fața mea, un bărbat chipeș se întreținea cu o fată brună și durdulie, care purta pe cap o pălărioară cochetă. Îi vedeam cu invidie râzând și vorbindu-și în șoaptă, cu capetele apropiate.

Socoteala se ridica la nouă șilingi. Era o sumă colosală; acum însă nici nu-mi păsa. Îmi terminai sticla de vin, dădui un bacșiș de un șiling chelnerului, primind cu satisfacție înclinarea lui respectuoasă, și ieșii în stradă.

Ce seară splendidă! Lumini sclipitoare, mișcare și animație pe străzi, oameni plăcuți și interesanți îmbulzindu-se pe trotuare. În sfârșit, trăiam, îmi îngropasem obsesia, eram liber. Cumpărai ziarul de seară de la vânzător și parcursei sub o firmă electrică luminoasă coloana distracțiilor. Erau două varieturi în oraș; o comedie muzicală, la Edwards, iar Martin Harvey apărea pentru „irevocabil ultima oară” în „Singura cale”. Niciunul din aceste spectacole nu mă atrăgea. Pe urmă, în josul coloanei, zării cu bucurie că la Teatrul Regal se reprezenta o piesă din repertoriu: „A doua doamnă Tanqueray”. Mă dusei la Regal, luai la casă un fotoliu de orchestră și intrai.

Cu toate că citisem mult și-mi aminteam vag că maică-mea mă dusesese să văd „Cenușăreasa” la Dublin, nu asistasem niciodată la un adevărat spectacol teatral. La ridicarea cortinei, un fior mă străbătu și curând mă simții transportat cu totul. Sorbeam fiecare cuvânt cu toate simțurile mele însetate, gata să primească orice impresie.

Reprezentăția se sfârșise devreme: era numai zece și jumătate. Străzile erau mult mai puțin populate acum, unele chiar pustii. Mă îndreptai spre James Square, o mică piață din centrul orașului, flancată de Poșta centrală și de un mare magazin universal, ale cărui vitrine largi rămâneau iluminate toată noaptea. Cu un surâs știutor, Lewis mă lăsase să înțeleg unele lucruri despre James Square.

Începui cu timiditate să mă plimb încoace și încolo pe trotuarul larg al piațetei. Câteva reprezentante ale sexului opus făceau același lucru, oprindu-se uneori cu un aer distrat, ca și cum ar fi așteptat un autobuz. Una dintre ele era extrem de grasă, revărsându-se în toate direcțiile. Purta pe cap o pălărie mare cu pene și ghețe înalte, cu șireturi, în picioarele ei ca de pian:

— Ce faci, drăguțule? Îmi murmură ea, pe un ton matern, trecând pe lângă mine.

¹ Vin din Italia. (n.t.)

O alta era înaltă, slabă, îmbrăcată toată în negru și voalată în chip misterios. Umbla foarte încet, puțin adusă. Din când în când tusea, ducându-și însă discret batista la gură. Îndreptă spre mine un zâmbet obosit, care-mi îngheță sângele în vine. Mă oprii nedumerit și înspăimântat. Nu vedeam pe niciuna care să semene cât de cât cu viziunile fermecătoare ale imaginației mele înfierbântate. Poate aveam să am mai mult noroc în mijlocul scuarului.

Trecui strada spre mica grădină ornamentală, decorată cu statui și brăzdată de alei. Aici lumina era mai slabă, iar atmosfera mai romantică. Plimbărețele erau și ele mai numeroase. Încurajat de bezna mai plină de făgăduieli, începui să iau în lung aleea principală. O fată se apropie. Figura ei tânără părea seducătoare în întuneric. Când trecu pe lângă mine, mă oprii întorcându-mă. Se oprise și ea, uitându-se înapoi spre mine. Când văzu că mă interesează, se întoarse și, cu o mișcare îmbietoare a capului, își continuă încet plimbarea.

Sângele îmi fierbea în vine, amețindu-mă. Stătui un moment pe loc. Să mă iau după ea sau să aștept până avea să facă din nou ocolul micii grădini? Era un cerc închis, trebuia să se întoarcă pe aici. Mă așezai tremurând pe o bancă la marginea aleii. Nu-mi dădai seama că pe bancă se mai afla cineva decât în clipa când o voce de bărbat mi se adresă:

— Ai o țigară, ortacule?

Mă scotocii în buzunar și scosei un pachet de țigări. Văzui nedeslușit că era un om bătrân și jerpelit, de fapt, un adevărat vagabond.

— Să trăiești, frate-meu, zise el. N-ai cumva și un chibrit?

Sub copacii desfrunziți din grădina întunecoasă, dădai repede foc unui chibrit, aprinzându-i țigara. Flacăra ocrotită de palma mea îndoită lumină o clipă vestigiile obrazului său. Apoi se stinse.

Rămăsei multă vreme înțepenit pe bancă. Îi dădai și restul țigarilor. Pornii spre gară cu pasul greu. De oboseală, abia mă țineam pe picioare. Mai prinsei ultimul tren.

Eram singur în compartiment. Ședeam cu ochii ațintiți asupra peretelui despărțitor de scânduri din fața mea. Nu rămăsese în fond nimic, nimic din viața mea care să nu fie cu desăvârșire distrus. Îmi vândusem colecția, bunul meu cel mai scump... pentru asta.

Deodată, observai în peretele despărțitor o mică gaură făcută de vreun călător răuvoitor. Deși eram zdrobit de oboseală și copleșit de amărăciune și groază, mă ridicai, împins de o indefinibilă curiozitate, lipindu-mi ochiul de găuricea din perete.

Compartimentul de alături era însă gol, complet gol și el.

Iarna îşi urma cursul – rece şi umedă. Lucram acum la un strung uşor şi mă resemnasem să-mi fac viaţa în fabrică. Încercam să prind gust de muncă la această maşină. Dar gândurile mele rătăceau mereu; făceam greşeli; observam că Jamie începea să fie nemulţumit de mine.

Într-o zi, pe la mijlocul lui decembrie, el se apropie încruntat de bancul la care lucram, ţinând o bielă de metal în mână.

— Ascultă, Robie, spuse el morocănos. Trebuie să-ţi mai vii în fire.

Mă înroşii până în vârful urechilor; era prima oară că-mi vorbea pe acest ton.

— Dar ce-am făcut?

— Ai irosit opt ore de muncă calificată, fără să mai vorbim de material. Îmi arată piesa de oţel. Ți-am spus să strunjeşti asta cu un cuţit numărul doi! Ai folosit un cuţit numărul patru şi ai stricat tot lucrul.

Înţelesei că mă făcusem vinovat de o serioasă neglijenţă. Dar în loc s-o regret, simţeam o uşoară revoltă. Îmi ţineam ochii în pământ.

Jamie mă mustră cu aprindere timp de câteva minute; apoi, după ce-şi vărsase necazul, se depărtă mârâind:

— Vino să mănânci la noi sâmbătă seara.

Mă făcusem alb la faţă şi buzele îmi înţepeniseră.

— Mulţumesc. Dacă n-ai nimic împotrivă, prefer să nu vin.

Stătu un moment pe loc, fără a scoate un cuvânt, şi plecă apoi mai departe. Eram furios pe Jamie, dar şi mai furios pe mine. Ştiam că avea dreptate.

Mă apucau din nou de lucru. În zilele următoare căutai să fiu mai atent. Dar nimic nu-mi reuşea. Mânuiam uneltele cu atâta imprudenţă, încât mă răni la degetul mare cu o daltă scobită. Rana se infectă şi începu să supureze, provocându-mi un abces urât, pe care bunica îmi aplica cataplasme. Îl simţeam pe Jamie observându-mă stingherit, părând a voi să-mi vorbească.

— Stai cam prost cu mâna, îmi spuse în cele din urmă. Am impresia că nu se vindecă.

— E un fleac, răspunsei eu rece. O simplă zgârietură.

Eram aproape mulţumit de durerea pe care mi-o pricinuia rana aceasta plină de puroi. Gândurile mi-erău tot atât de sumbre ca şi cerul de iarnă. Alison plecase la Ardfyllan. Îmi răspundea regulat la dese şi pătimaşele mele misive, dar niciodată prea pe larg. Când poştă îmi aducea câte o scrisoare de la ea, mă sufocam de emoţie. Mă retrăgeam cu scrisoarea în odaia mea, încuiam uşa şi o desfăceam cu degete tremurătoare. Avea un scris mare şi rotund, cu numai trei sau patru cuvinte pe un rând. Ochii mei aprinşi devorau într-o clipă foaia dublă a scrisorii. Pregătea intens două noi cântece: „Serenada“ lui Schubert şi „Dedicaţia“ lui Schumann. Fusesse să patineze împreună cu maică-sa şi cu Louisa pe lacul particular din parcul

primăriei. Doctorul Thomas le vizitase o dată. Domnul Reid venise de două ori să le vadă. Toată lumea aștepta cu nerăbdare balul Reuniunii. Nu o să caut să viu și eu? O reciteam de câteva ori de la un capăt la altul. Nu găseam în ea lucrul de care mi-era dor. Mă așezam repede și-mi începeam răspunsul – un răspuns înflăcărat și dojenitor, în care-mi revărsam tot sufletul.

Cu o săptămână înainte de Crăciun, Lewis se apropie alene de mine, în pauza de la prânz.

— Ascultă, Shannon. Sâmbăta viitoare e o ocazie frumoasă de dans la Ardfillan. Hai să mergem împreună!

Mușcai dintr-un sandviș cu brânză, căutând să păstrez o atitudine impasibilă.

— Nu prea știu să dansez.

— Nu face nimic. Poți să flirtezi cu ele, zise el zâmbind. Eu, de obicei, așa fac.

— Nu cred să pot pleca.

Lewis continuă să încerce, în chip prietenos, de a mă convinge.

— E o treabă grozavă. Reuniunea societății Sf. Brigita. O droaie de fete drăguțe și un bufet minunat. Am primit două bilete. Zău, trebuie să vii!

Cu toată hotărârea mea de a nu-mi trăda sentimentele, o emoție de neîndurat mă stăpânea. N-aveam haine de seară; nu știam să dansez; mi-era cu neputință să mă duc. Tonul lui cordial, insistența lui prietenoasă și mai ales felul ușor și indiferent în care vorbea despre participarea la serată, socotind-o, așa cum socotea, de altfel, toate plăcerile vieții, ca ceva de la sine înțelese, mă scoaseră din fire.

— La naiba cu toate!... Nu poți să mă lași în pace?

Holbă ochii la mine, surprins; ridică apoi din umeri și plecă. Mă rușinai îndată de purtarea mea. În tot cursul după-amiezii, stătui cu ochii la strung, suferind în sinea mea.

Sâmbătă, la ora cinci după-amiază, plecai cu trenul lucrătorilor la Ardfillan. Timp de două ore, mă plimbai pe promenadă, unde sufla acum un vânt rece de decembrie. Adăpostindu-mă, cu gulerul ridicat, în spatele pavilionului de muzică de pe Esplanada pustie, amintiri despre Gavin începură să mă năpădească din întunericul ce mă înconjura. Aici ne jurasem, la bălci, să nu ne despărțim niciodată. Nu era mult de atunci... dar îmi părea un veac. Gavin dispăruse, iar eu stăteam tremurând chiar pe locul unde, plini de nădejde și de îndrăzneală, ne legasem să cucerim lumea.

Către ora opt mă îndreptai spre Sala orășenească. Amestecându-mă în mica mulțime ce se adunase spre a privi lumea distinsă a orașului sosind la serată, așteptai pe trotuar. Cădea o ploaie mărunță. Curând, trăsurile și automobilele începură să tragă la scară.

Ascuns printre ceilalți spectatori, care erau mai ales servitori ai diferitelor case, urmării lumea intrând. Erau oameni fericiți, care zâmbeau și povesteau – femeile în

rochii de seară, bărbații în fracuri cu cravate albe. Îl văzui pe Lewis, gătit și pomădat la perfecție. Un moment mai târziu, zării, plin de surpriză, figura îndesată a lui Reid urcând în grabă scara. În sfârșit, după câtăva vreme, Alison și cu maică-sa își făcură apariția. Soseau într-un grup mai numeros, împreună cu Louisa și cu doamna Marshall. Simții o strângere de inimă la vederea lui Alison. Purta o rochie albă și pășea cu un zâmbet calm și cu ochi strălucitori pe covorul întins pe trepte, schimbând reflecții cu Louisa. Când dispăru, primele acorduri ale orchestrei se furișară până la mine, sfâșiindu-mi pieptul. Cu pumnii încheștați în buzunare, plecai repede de acolo. Nu aveam tren decât peste trei sferturi de ceas. Intrai într-un mic birt dintr-o stradă dosnică de lângă gară, unde se servea pește și cartofi. Nu mâncasem de la prânz și cerui o porție de un sfert de șiling de cartofi prăjiți. Ghemuit pe o bancă în micul birt întunecos, îmbibai cu oțet cartofii plini de untură, mâncându-i cu degetele. Aș fi vrut să mă pot îmbăta. Doream să mă cufund în mocirlă.

Luni de dimineață îl întâlnii pe Lewis la intrarea atelierului de mașini. Un ciudat impuls mă făcu să mă opresc zâmbindu-i, nu cu un aer vinovat, ci cu expresia degajată a unui om care cunoaște viața.

— Ascultă, dragul meu – îi spusei – îmi pare rău că te-am repezit săptămâna trecută. Ai petrecut bine sâmbătă?

— Da, răspunse el bănuitor. N-a fost rău.

— Adevărul e – adăugai eu, zâmbind și mai tare – că aveam o întâlnire cu totul deosebită, cu o doamnă, o văduvă tânără pe care am întâlnit-o la Winton, și că insistența ta ca să mă faci s-o pierd m-a cam plictisit.

Obrazul i se luminează încet.

— De ce n-ai spus așa, prostule?

Râsei, dâncî din cap cu șiretenie.

— Al dracului norocos! făcu el, privindu-mă cu invidie. Nici gând de așa ceva la Ardfillan. Totul decent și corect. Ai făcut bine că n-ai venit.

Această ieftină minciună mă însenină pentru câțva timp; curând însă mă umplu de dezgust. Mă retrăsei în mine mai mult decât oricând, fugind de oameni și făcându-mi o virtute din însingurarea mea. Când Kate mă invita la dansa, găseam de obicei un pretext ca să refuz. Îl vedeam foarte rar pe Reid. Odată, când ne întâlnirăm, îmi surâse cu tâlc.

— Fac tot ce pot pentru tine, Shannon.

— În ce fel? întrebai eu surprins.

— Lăsându-te în pace.

Nu știam ce să-i spun. Îmi văzui de drum. Nu aveam nicio energie, totul mă dezgusta. În chip ciudat, singura persoană către care mă întorsei fu bunica; mă

simțeam poate atras de statornicia ei de stâncă. În timp ce bunicul nu era decât o frunză în bătaia vântului, fără rădăcini care să-l susțină, dânsa își lua tăria și sprijinul din adâncul obârșiei ei sătești, ba chiar, s-ar fi zis, din pământul pe care se născuse. Ședeam până târziu la masa din bucătărie, ascultând-o evocând scene din viața dusă în tinerețea ei la ferma din Ayrshire, a tatălui ei: cum ajuta la făcutul brânzei, cum ducea secerătorilor de pe câmp pite calde scoase din cuptor, cum îi privea seara pe culegătorii de cartofi dansând sub șopron în sunetul unei viori. Descopeream din ce în ce mai mult la ea mici deprinderi „țărănești”: obiceiul ei, de pildă, de a alege din supă boabele de mazăre și de a le aranja cu atenție în cerc pe marginea farfuriei, spre a le putea mânca după aceea cu sare și piper. Era plină de zicale de la țară (cum ar fi: „Haina caldă să n-o dai pân' la capătul lui mai”) și își păstrase predilecția pentru infuziile de plante. Memoria ei, mai ales pentru datele de familie, era neîntrecută. Cu iglița ei era încă în stare să facă împletituri încântătoare, cu modele complicate, pe care le purta pe bonetă sau pe guler și care îi dădeau un aer permanent de prospețime. Mă asigura, de repetate ori, că oamenii din neamul ei aveau viață lungă și că mama ei rămăsese în posesia deplină a facultăților ei până la vârsta de nouăzeci și șase de ani. Era absolut sigură că avea să bată acest record, observând adesea cu un oftat liniștit „cât de mult dăduseră înapoi” bunicul și prietena ei, domnișoara Minns.

Crăciunul bătea la ușă. Magazinele din oraș erau împodobite cu ramuri și serpentine de hârtie. Dar vremea sărbătorilor se făcea foarte puțin simțită la Lomond View: bunica se ducea la slujba de la miezul nopții în ajunul Anului nou, Kate ne trimitea poate „plum pudding”, tradiționala prăjitură de Crăciun, iar bunicul, dacă nu era împiedicat, avea grijă să nu rămână treaz. Totuși, pe măsură ce ajunul Crăciunului se apropia, mă simțeam mai neliniștit și mai jenat. Spre a combate această stare, mă adânceam tot mai mult în cărțile împrumutate de la biblioteca publică. Seara eram deseori atât de obosit, încât adormeam de îndată ce mă apucam să citesc. Tresăream din somn când simțeam în nas fumul fitilului de lumânare ce se stinge. Dar în majoritatea duminicilor din cursul iernii triste, stăteam în pat jumătate din zi, adâncit în lectura lui Cehov, a lui Dostoievski, a lui Gorki și a celorlalți romancieri ruși. Înclinația mea pentru literatura romantică cedase locul unui gust mai sumbru și mai realist. Începusem de asemenea să-mi împuiez capul cu filozofie, fără a pricepe mare lucru, dar fiind răsplătit, ici și colo, de o scânteiere rece, care-mi sporea disprețul pentru teologie. Zâmbetul meu sardonice năruia tot edificiul revelației divine. Era cu neputință pentru un om de știință, un savant, să creadă că lumea luase ființă peste noapte, că bărbatul a fost creat printr-un proces de modelare a lutului, iar femeia prin transformarea unei coaste.

Paradisul, cu Eva mâncându-și mărul lângă șarpele ce rânjește, nu era decât un basm. Toate dovezile pledau pentru o concepție cu totul diferită despre originea vieții: dezvoltarea din spuma primordială, în decurs de milioane de ani, a unor compuși coloidal, în marile oceane și în mlaștinile pământului ce se răcea, evoluția infinită a acestor forme protoplasmice, trecând prin amfibii și reptile până la păsări și mamifere – ciclu cu adevărat remarcabil, care – deprimantă idee! – făcea ca Nicolo și cu mine, fiecare în pielea lui, să fim, practic, frați.

Despuiat de iluzii, căutam o consolare sentimentală refugiindu-mă în domeniul frumuseții. Împrumutam de la bibliotecă lucrări despre marii pictori și studiam reproducerile în culori ale capodoperelor lor. Pe urmă, dădui de impresioniști. Ideile lor despre culoare și formă mă atraseră. Întorcându-mă de la lucru, mă opream pe drum ca să contemplan îndelung umbrele purpurii aruncate de castanii albaștri, sau fâșiile palide de galben care stăruiau seara pe cer în spatele Piscului. În gândurile mele absurde și bolnăvicioase, în nostalgia tinerească de care eram chinuit, atribuiam acestui munte o sinistră semnificație simbolică; el înfățișa pentru mine inaccesibilul în viață. Neputându-i atinge culmea, stăteam la poalele lui într-o atitudine de sfidător dispreț.

Deși priveam cu nepăsare luminile magazinelor și toate celelalte pregătiri, mă simții nenorocit când ziua Crăciunului sosi. În ajun, mă dusesem la Barloan, cu un cadou pentru băiatul lui Kate. Doream să contribui și eu la umplerea ciorapului său cu daruri și, în sinea mea, speram să fiu invitat la masa lor de Crăciun. Ieșiseră însă cu toții. Legai pachetul de clanța ușii și plecai. Printre puținele felicitări pe care le primii, era și una de la călugărițele mănăstirii. Mă uitai la ea cu un simplu zâmbet corect, dar superioritatea mea nu-mi spori fericirea. Când ora unu se apropie, ideea tristului dejun ce mă aștepta în casă mă îngrozi. Îmi luai șapca și ieșii.

Colindai orașul; străzile cenușii erau pustii. Nu exista niciun restaurant la Levenford în care să poți lua o masă cumsecade. Desperat, mă dusei în cele din urmă la Barul ajustorilor. Luai aci un pahar cu bere și puțină pâine cu brânză. După această masă rece, gândul de a mă întoarce la trista mea locuință nu mi se păru nicidecum mai atrăgător. Nu aveam nici măcar o sobă în camera mea.

Biblioteca publică se deschidea de la ora două până la trei, ca o concesie pentru faptul că sărbătoarea nu era generală. Era cald în bibliotecă. Rămăsei acolo aproape în tot timpul acestei ore, împrumutând și o altă carte. Pornii apoi spre casă.

Se lăsase o ceață rece, iar amurgul se apropia. Trecând pe Chapel Street, nu observai o siluetă înaltă care se apropia de mine prin păclă; în clipa însă când auzii lângă mine ciocănitul unei umbrele în pavaj, ghicii cine era și nu mă putui împiedica să tresar.

— A, dumneata ești, Shannon! exclamă pe un ton prietenos canonicul Roche. Mă

întrebam dacă nu cumva te-ai pitit sub pământ pe durata iernii.

Rămăsei tăcut, spunându-mi în gând că nu aveam de ce să mă tem de acest bărbat care, în definitiv, nu era decât un om, lipsit de orice puteri mistice.

— Sunt chemat la un bolnav de la bariera Drumbuck. Mergi și tu în direcția asta?

— Da, mă duc acasă.

Urmă o tăcere.

— Probabil că n-ai primit rândurile mele de mai deunăzi. Poșta nu prea respectă cărțile poștale. Aveam ca oaspete pe un coleg, un preot sud-american, venit din Brazilia. Cunosându-ți interesul pentru științele naturii, mă gândisem că ți-ar face plăcere să-l întâlnești.

— Nu mă mai interesează științele naturii.

— A! Aproape că-l simțeam ridicând din sprâncene. Va să zică și asta s-a dus? Ai salvat ceva din naufragiu, dragul meu prieten?

Îmi urmai drumul cu ochii în pământ.

— Ce-ai acolo? Îmi trase cartea de sub braț. *Frații Karamazov*. Nu e rău de loc. Îți atrag atenția asupra lui Alioșa.

Îmi restitui cartea. Meraserăm câteva minute în tăcere.

— Spune-mi, dragul meu, ce s-a întâmplat cu tine?

Tonul lui schimbat mă luă prin surprindere. Mă așteptasem la o aspră mustrare pentru că „pierdusem grația divină”, „îmi nesocotisem îndatoririle pascale” și așa mai departe.

— Nu s-a întâmplat nimic. Îmi adunai toate puterile, fiind hotărât să-l fac să afle ce se petrecuse în mintea mea. Nu mai cred în Dumnezeu. Am renunțat la toate astea.

Îmi ascultă în tăcere cuvintele. De fapt, umblă atât de mult fără a-mi răspunde, încât îi furișai o privire. Fața îi era slabă, obosită și descurajată. Simții parcă un junghi, înțelegând deodată faptul, care nu mă izbise niciodată până atunci, că și el era împovărat de griji, iar gândul că, probabil, îi mai pricinuisem altele îmi sporea scrupulele.

Ajunsesem aproape de colțul căii Drumbuck. Când coti spre barieră, lăsându-mă să-mi urmez singur drumul, îmi aruncă o privire de despărțire, înainte de a se pierde în ceață.

Mă îndreptai încet spre Lomond View, prins într-un vârtej de emoții. Ar fi trebuit să mă simt mândru că mă afirmasem: era ceva să ai curajul propriilor tale convingeri. În loc de aceasta, mă simțeam zdruncinat, înfricoșat. Fără a-mi da seama, iuții puțin pasul. Când contururile casei se iviră, cedai doar unei irezistibile tristeți. Spusei în gând, cu un oftat: „O, Doamne... dacă totuși exiști... ce Crăciun mi-ai dăruit!”

CAPITOLUL VI

În luna mai se lăsă un ger târziu, urmat de moină, care prefăcu totul în zloată. Într-o după-amiază însă, cu două săptămâni înainte de Sărbătoarea meseriilor, când mă întorceam de la fabrică, târându-mi picioarele prin noroi și zăpada topită, văzui că mugurii se iviseră pe ramurile gardurilor vii. Gândul că primăvara se apropia, îmi puse sângele în mișcare. Alison se întorsese acasă și proiectasem ca în ziua Sărbătorii meseriilor, care nu era prea departe, să facem împreună o excursie la Ardencaple. Așteptam cu înfrigurare această zi.

Ajuns acasă și intrând în bucătărie, simții îndată ceva neobișnuit în aer. Bunica sedea în fața mesei, cu o expresie resemnată, în timp ce Tata, cu mâna pe umărul ei, se silea s-o înapce.

Se îndreptă din șale, spunându-mi cu o privire de semnificativă tristețe:

— Ia-ți singur mâncarea, Robert. Sophie a plecat.

Știrea nu mă impresionează în chip deosebit. Pusei pe masă cutia de metal în care luam cu mine la fabrică gustarea de prânz, trecui în încăperea vecină ca să mă spăl și mă întorsei. Pe când îmi scoteam din cuptor farfuria cu mâncare caldă, păstrată acoperită acolo, bunica se întoarse către mine, completând cu o voce mâhnită explicațiile Tatii:

— Să plece fără să-mi spună măcar un cuvânt, după tot ce am făcut pentru ea! E de neînțeles.

— O să găsim altă fată, mai curând sau mai târziu, observă Tata pe un ton blajin. În fond, era foarte risipitoare... și mânca de stingea.

— Nu pot să le fac singură pe toate, protestă bunica.

— Robie și cu mine o să-ți ușurăm lucrul, spuse Tata, adăugând, cu un fel de schimonoseală oribilă, care voia să pară ștremgărească: Nu mă dau în lături să-mi fac singur patul. De fapt, ador să muncesc în casă.

Îmi dădeam seama că în forul lui interior era încântat de a fi scăpat de cheltuiala servitoarei și că avea de gând să facă tot posibilul spre a amâna angajarea alteia.

După ce-mi terminai masa, mă oferii, spre a o ușura pe bătrână, să duc sus, urcându-mă în camera mea, pâinea cu brânză și ceașca de cacao pentru bunicul. Când deschisei ușa, intrând cu tava, îl găsii șezând cu paltonul pe umeri lângă focul slab care ardea în cămin.

— Îți mulțumesc, Robert, îmi spuse el pe un ton blând și cumpănit. Unde e Sophie?

— A plecat, îi spusei așezând tava în fața lui. A părăsit casa fără să anunțe pe nimeni.

Se uită la mine cu un aer surprins și ușor jignit.

— Nu mai spune! Mă uimești! Nu știi la ce să te aștepti din partea oamenilor, în ziua de azi.

— E cam neplăcut.

— Adevărat, confirmă el. Trebuie să spun că nu-mi displacea. Era o fată serviabilă și tânără.

Era o ușurare să-l găsești pe bunicul într-o dispoziție potolită, într-unul din acele binecuvântate intervale în care era stăpânit de vechea lui liniște contemplativă. Părea slăbit și puțin suferind în ziua aceea și rămăsei câteva clipe lângă el, în timp ce-și înmuia pâinea în ceașca lui de cacao, mâncând-o apoi încet.

— Ce-ți face piciorul? Îl întrebai eu.

De curând începuse să-și târșăie piciorul sting când umbla.

— Perfect, perfect! E numai o scrântitură. Am o constituție splendidă, Robert.

În dimineața următoare simții că Galt, tatăl Sophiei, mă observa cu un aer neobișnuit. Lucram împreună la un nou generator și se tot ținea aproape de mine, venind din când în când să-mi ceară câte o cheie sau o pilă. Alegând un moment când Jamie era la celălalt capăt al atelierului, îmi spuse:

— Vreau să te văd la plecare.

Mă uitai cu dezgust la fața lui spălăcită și nerasă, pe care abia o luminau niște ochi fără strălucire.

— Pentru ce?

— O să-ți spun mai târziu. Te aștept la Barul ajustorilor.

Înainte de a putea refuza, Jamie reapăru, iar Galt se retrase. Eram nedumerit și contrariat. Ce naiba putea avea cu mine? Îmi spusei că n-am să mă duc. Totuși, împins de o curiozitate amestecată cu neliniște, intrai la ora șase și cinci în bar, care era situat imediat peste drum de poarta fabricii. Îl găsii pe Galt, care se și instalase la o masă mică din colțul sălii, a cărei pardoseală era acoperită cu rumeguș de lemn. Localul era aproape gol, iar luminile nu fuseseră încă aprinse.

Mă primi cu un surâs pământiu.

— Ce vrei să bei?

Clătinai din cap cu răceală.

— Sunt grăbit. Despre ce e vorba?

— Dă-mi voie să cer întâi un whisky. Comandă băutura și după ce-i fu adusă, îmi declară: E vorba de Sophie.

Mă înroșii de indignare.

— Asta nu are nimic de-a face cu mine.

— Poate n-o fi având. Își bău cu un aer meditativ paharul de whisky, plimbându-și ochii asupra mea. Va ieși însă un adevărat scandal dacă se va afla.

Parcă mi-ar fi aruncat o căldare de apă în obraz. Eram uluit și zăpăcit și un fior

rece de spaimă mă străbătu până în măduvă.

Făcu semn cu capul înspre celălalt scaun al mesei.

— Şezi jos şi nu te mai umfla în pene. Ai putea şi tu să-mi oferi un pahar. Se opri din nou, iscodindu-mă cu ochii lui mici. Cred că n-ai nimic împotriva.

— Cere unul dacă vrei, murmurai eu.

— Noroc! făcu el când al doilea pahar sosi.

Cu o jumătate de ceas mai târziu, mă îndreptam spre casă, palid şi ţeapăn. Fierbeam de furie şi de durere. Castanii, plini de sevă, îşi desfăceau frunzele tinere; acum însă nu le vedeam. Ajuns acasă, mă urcai de-a dreptul în camera bunicului, închisei uşa după mine şi îl privii în ochi. Văzându-mă intrând, se sculase ţinând în mână o scrisoare.

— Uite, Robert, spuse el cu animaţie şi mulţumire. Am câştigat un premiu de consolare la ultima competiţie. O cutie de creioane colorate şi o carte legată, cu titlul „*Fapte bune*”.

— Dumneata şi fapte bune! exclamai eu cu amărăciune, împingându-l înapoi şi răvăşindu-i hârtiile şi cărţile.

Se uită la mine, abătut.

— Ce s-a întâmplat?

— Nu te prefacă că nu ştii. Mâhnirea, mai degrabă decât furia, mă făcea să vorbesc pe un ton scăzut şi concentrat. Când mă gândesc că ai fost în stare să comiţi una ca asta, după toate promisiunile dumitale... când ştii câte griji am... o, Doamne, asta le pune vârf la toate!

— Nu te înţeleg.

Capul începu să i se clatine.

Mă aplecai asupra lui, scuturându-l.

— Atunci gândeşte-te! Gândeşte-te de ce a plecat Sophie!

Repetă cuvintele, cu un aer nedumerit, apoi o lumină păru să se aprindă în mintea lui. Încetă să clatine din cap şi-mi înfruntă privirea cu o expresie schimbată, care nu mai era mirată, ci aproape apostolică. Îşi ridică mâna dreaptă ca Moise când făcuse apa să ţâşnească din stâncă.

— Robert, îţi jur că eu şi cu dânsa ne-am înţeles totdeauna bine. Nimic decât atât. Nimic.

Amărăciunea îmi sugruma glasul.

— Aşa! Şi vrei să cred asta... faţă de trecutul dumitale! Luase un aer vinovat. Ai intrat într-un bucluc nemaipomenit. Iar eu mă lepăd de dumneata.

Îi întorsei spatele şi ieşii din odaie, lăsându-l foarte speriat în faţa căminului. În timp ce-mi luai masa de seară, frământam în minte urmările acestei noi belele. Îmi apărea când ca un fapt banal, când ca un dezastru fără margini. Mă întrebam cu

ciudă dacă nu greșisem căutând să-l împac pe Galt... să-l mituiesc, de fapt, plătindu-i băaturile. Desigur că acest gest putea fi luat în fond ca recunoașterea unei culpe. Totuși, dacă aș fi adoptat o atitudine mai dâră, cine știe ce-ar fi făcut. Vai, ce nenorocire! În timp ce visam despre dragoste ca de un lucru cald și luminos, se ivea afacerea asta murdară și rușinoasă, ca să-și bată joc de mine.

Când, după un ceas, mă urcai în camera mea, îl găsii pe bunicul așteptându-mă pe săliță cu o hârtie în mână. Mi-o întinse cu un aer demn și triumfător.

— Am aranjat totul, Robert, mă liniști el, încercând să zâmbescă. O scrisoare deschisă către locuitorii orașului. Citește-o!

Parcusei plictisit lunga epistolă adresată redacției ziarului „*Levenford Herald*”: „*Domnule... o incalculabilă calomnie a fost lansată împotriva mea... Apelez la conștiința mea... nimic de ascuns... o viață nepătată... curată ca crinul... respectând totdeauna adevărata feminitate...*”

Bunicul se uita cu ardoare la mine.

— Cred că pune lucrurile la punct. Va sosi tocmai la timp pentru numărul din săptămâna viitoare.

— Da, răspunsei, întorcându-i privirea. Lasă-mi-o mie, o să am grijă de ea.

— Bine, bine! făcu el, bătându-mă pe umăr cu o mână tremurândă. N-am vrut să te supăr, Robie. E ultimul lucru pe care l-aș face. Prietenul la nevoie se cunoaște.

Mă forțai să zâmbesc, ceea ce păru să-l consoleze. Îmi strânse mâna cu recunoștință.

Pe când se întorcea în odaia lui, târându-și piciorul, scoase deodată capul pe ușă, ca și cum i-ar fi venit o idee.

— Robie, spuse el pe un ton grav. Biata mea nevastă a fost o femeie minunată.

O, Doamne, ce avea să mai vie? Nu-l auzisem de zeci de ani pomenindu-i numele. Trecui în camera mea și rupsei în bucățele scrisoarea deschisă către conștientii săi.

A doua zi, Galt se apropie de mine când ieșirăm de la lucru. Mă așteptasem la asta și mă înarmasem cu curaj ca să-i întâmpin imputările. Spre surprinderea mea, atitudinea lui fu foarte afabilă.

— Cred că nu ești grăbit astă-seară. Vino la bar cu mine, dacă nu te ții prea mândru.

Ezitai. Îmi dădui însă seama apoi că mi-aș ușura cugetul dacă aș ajunge la vreo înțelegere cu el. Intrarăm în bar.

După ce schimbăram câteva cuvinte, Galt îmi spuse, dând din cap cu regret:

— Ei, cred că e momentul să trecem la chestiune. Nici dușmanul meu cel mai mare nu ar putea afirma despre mine decât că sunt un om corect. Îmi pretind însă drepturile. Nu se poate contesta că Sophie are dreptul de a fi despăgubită.

Inima mi se zbugiumă. Cu mult după aceea, când descoperii, în împrejurări ciudate, că bunicul nu făcuse decât s-o ia de mijloc pe ticăloasa de Sophie – ultim spasm slăbănog al armăsarului îmbătrânit – îmi blestemai naivitatea de a mă fi lăsat prins cu atâta ușurință în mreje. Acum însă mă uitam la Galt cu ochi sticloși.

— Îmi pare bine că nu negi, spuse el, aprobându-mi tăcerea. Asta dovedește că ai stofă în tine. Acum, ca să nu ne tocmim, îți cer cinci lire. Cinci lire și ștergem cu buretele, iertând și uitând totul. Astea îmi sunt condițiile și cred că sunt destul de larg.

Mă uitai consternat la el.

— Nu pot găsi atâția bani nici în ruptul capului.

— Aveți bani în casă, spuse Galt pe un ton acuzator. Dacă nu-i obții, mă duc singur la Leckie. E un zgârie-brânză, dar o să plătească, mai curând decât să mă lase să povestesc lucrul în tot orașul.

Ce-mi rămânea de făcut? Îmi dădeam seama destul de limpede că mă alesese văzând în mine terenul cel mai prielnic și mai slab pentru atacul său. Dar mi se părea tot atât de limpede că dacă n-aș reuși să-mi procur banii, s-ar duce cu plângerea lui la Tata, care în ultimul timp mârâise îngrozitor împotriva bunicului, amenințând din nou că-l va trimite la azilul din Glenwoodie.

— Vrei să-mi dai un răgaz? Întrebai eu, în cele din urmă.

Galt îmi răspunse cu mărinimie:

— Îți dau o săptămână. Cred că e suficient.

Mă ridicai. Când ieșii, mă strânse de braț cu un aer mucalit, spunându-mi discret:

— Știu pe cineva care te place.

În drum spre casă, capul îmi vâjâia de rușine și revoltă.

În cele câteva zile următoare, îmi storsei creierul ca să găsesc un mijloc de a-mi procura banii. Nu exista decât o singură persoană căreia să mă pot, eventual, adresa. În atelierul de montaj, în zilele care mai rămăseseră din săptămână aceea, Galt se uita neîncetat la mine, iar eu nu-l slăbeam din ochi pe Jamie. De curând, relațiile noastre deveniseră iarăși mai prietenești; părea să simtă că făceam un efort mai mare spre a progresa în muncă. De câteva ori eram cât pe aci să-i vorbesc, dar în ultima clipă curajul îmi lipsi. Sâmbătă dimineața însă, observând din purtarea lui Galt că nerăbdarea lui creștea, mă dusei la șeful atelierului de montaj.

— Jamie – îi spusei agitat – poți să-mi împrumuți niște bani?

— Mi-am închipuit că ai ceva pe suflet. Își aruncă țigara și zâmbi, scoțând din buzunar un pumn de monede. Cât îți trebuie?

— Mai mult decât crezi, îi răspunsei, înghițind în sec. Dar îți promit că ți-i dau înapoi.

— Ei, cât? repetă el, de astă dată cu o umbră de îndoială în zâmbet.

— Cinci lire.

Încetă de a zâmbi, uitându-se la mine cu neîncredere.

— Pentru numele lui Dumnezeu! Te-ai țicnit? Credeam că vrei câțiva șilingi!

— Îți jur că ți-i dau îndărăt din leafa mea.

— Pentru ce-ți trebuie?

— Nu pot să-ți spun. Dar e important.

Se uită curios la mine, lăsând pumnul de mărunțiș să-i cadă în buzunar. Clătină din cap cu o expresie rece, dezaprobatoare și decepționată, spunându-mi:

— Credeam că începi să fii cu picioarele pe pământ. Doar nu sunt Banca Scoției! Mi-e destul de greu să fac față nevoilor mele.

Mă retrăsei, îngrozitor de umilit de acest refuz brutal. Puteam îndura orice privațiune fără a scoate un murmur, dar un singur cuvânt înjositor mă arunca în abisurile desperării. Până la sfârșitul schimbului, îmi ținui capul aplecat, evitând privirea stăruitoare a lui Galt. Când sirena șuieră, îl evitai, repezindu-mă spre poartă și gonind până la jumătatea drumului spre casă.

În tot timpul duminicii, izbutii să mă pitesc, dar în cursul săptămânii următoare, Galt mă hărțui fără milă. O dată ce trecusem peste prima ezitare, acceptasem, mă identificasem cu această obligație. Eram chinuit de dorința de a mă achita de ea. Aveam obsesia perfecțiunii: toate acțiunile mele trecute avuseseră la bază voința inflexibilă de a primi mai curând moartea decât a da greș – și cea de acum nu făcea excepție. Doream să simt satisfacția finală de a-i plăti lui Galt banii. Ajunsesem să cred efectiv că datoram eu însumi acești bani și că era o datorie justă, pe care trebuia s-o plătesc cu orice preț. Galt încuraja această iluzie. Făcea aluzie la un eventual proces în fața tribunalului de poliție. Îmi atrăgea atenția că eram acum amestecat în afacere. Amintirea unor gânduri și agitații lăuntrice, care mă tulburaseră când Sophie îmi făcea odaia, sporea acest sentiment de vinovăție. Nu eram oare tot atât de stricat ca și bunicul?

Când sâmbăta sosi, nu mai știam ce să fac. Încercai să-l evit pe prigonitorul meu, dar Galt mă așteptă la poartă. Îmi dădu ultimatumul său. Îmi spuse pe un ton morocănos, care căuta să pară sincer, că avea obligații față de book-maker¹-ul local.

— Dacă nu-mi aduci banii deseară – spuse el – fac bomba să explodeze de-a binelea.

Plecai de acolo cu sufletul rănit și plin de amărăciune. Mă simțeam sătul până-n gât de a purta pe umeri poverile altora. Făcusem de ajuns. Mai mult nu puteam face.

Când ajunsei acasă, bunica cobora scara cu un aer de calmă mulțumire de sine.

¹ Antreprenor particular de pasriuri la curse. (n.t.)

Ținea în mână Biblia.

— A întrebat de tine, îmi spuse ea, arătând cu o mișcare a capului spre etajul de sus. Nu s-a prea simțit bine azi de dimineață. Am stat puțin lângă el, citindu-i un capitol.

Adoptase în ultimul timp acest obicei lăudabil, căci din cauza văditului său declin, o nouă atitudine protectoare luase locul vechii ei dușmăanii față de bunicul.

Rămăsei nehotărât în antreu; apoi, fără voia mea, mă urcai sus și deschisei ușa. Stătea întins pe pat, cu hainele pe el. Era extrem de deprimat și avea o mină foarte rea. Trebuia să-i spun ceva.

— Ce-i cu dumneata?

Zâmbi.

— Poate prea multă lectură religioasă. Mi-ar face bine câteva pagini din *Hagi Baba*. Se uită întrebător la mine. Te duci la meciul de fotbal după-masă?

— Nu e niciun meci astăzi.

Nu spuse nimic mai mult. Nu aștepta nimic. Coborâi la masă, iritat de dorința lui ca să-i țin de urât. Îi spuseseam doar că nu mai vreau să am de-a face cu el. Înțelegeam să mă țin de cuvânt.

După-masă, începu să plouă. Lenevii câțva timp, uitându-mă pe fereastră, cu mâinile în buzunar. Pe urmă, urcai posac scara.

Îi aprinsei focul, așteptând până când se încinse bine. Ne așezarăm și jucărăm trei partide de dame și câtevn tururi de Napoleon, un joc de cărți care-i plăcea mult bunicului și pe care-l jucărăm pe chibrituri. Aproape că nu vorbirăm, dar după aceea, când se așează în fotoliul lui, îi citii aventura lui Hagi Baba în palatul sultanului, care totdeauna îl făcea să râdă pe înfundate. La ora patru, pregătii ceaiul și câteva felii de pâine prăjită unse cu untură. Își aprinse apoi pipa și se lăsă pe spate, cu ochii pe jumătate închiși.

— Mă simt ca în zilele de altădată, Robie.

Îmi venea să sar la el și să-l ocărăsc. Când era calm și destins, ca în seara aceasta, rătăcirile care-i jalonaseră toată viața apăreau cu atât mai perverse și inutile. Mă înfuria. Totuși, văzându-l dormitând, nu putui înăbuși amintirea bunătății pe care mi-o arătase în copilăria mea. Desigur, nu totul fusese bunătate la el, ci, în parte, manifestarea temperamentului său. Fusese totdeauna un fel de exhibiționist, un mare actor de roluri de gen, din care acela de binefăcător era cel mai aproape de inima lui. Ținând seama de toate acestea, cum aș fi putut, totuși, să-l las în voia soartei la această vârstă înaintată? N-ar fi suportat niciodată să trăiască la Glenwoodie. Văzusem azilul când ne dusesem să-l vizităm pe Peter Dickie. Pentru un om ca bunicul, ar fi însemnat sfârșitul.

Oftai și mă ridicai. Când părăsii camera, văzui cu ciudă că bunicul dormea dus în

fotoliul său.

În seara aceea, luai microscopul pe care Gavin mi-l dăruise și care era singurul meu bun de oarecare valoare, reprezentând, de fapt, o proprietate sacră, de care jurasem să nu mă despart niciodată, nici chiar dacă aş fi fost ruinat și nevoit să cerșesc pe stradă. Îl amanetai în oraș, obținând un preț rezonabil: cinci lire și zece șilingi, ceea ce reprezenta puțin mai mult decât prevăzusem. Străbătui apoi cartierul Ulicioarei, ajungând la clădirea de gresie roșie, cojită și mângălită cu cretă, în care locuia Galt. Stătea în cămașă, rezemat de ușa locuinței sale.

— Ți-am adus banii, îi spusei eu.

Degetele lui apucară bancnotele. Se uită la mine cu un rânjel nerod.

— Suntem chit deci, spuse el. Nu vrei să intri puțin?

Îmi indică cu mâna un interior murdar și răvășit. Pereții, plini de pete, erau acoperiți cu certificatele asociațiilor din care făcea parte și cu fotografii de fotbaliști sau boxeri, tăiate din reviste.

Făcui un gest de refuz și plecai, recăștigându-mi repede curajul. Pe când traversam parcul comunal, îmi dădui seama că, în agitația mea, îi înmănasem lui Galt toți banii pe care-i luasem pe microscop, adică cu zece șilingi mai mult decât îmi ceruse. Dar ce importanță avea? Scăpasem de el, eram liber. Dacă n-aș fi fost atât de pătruns de conștiința maturității mele, aş fi început să alerg și să salt. Așa cum stăteau lucrurile, intrai în patiseria de la capătul parcului comunal și, cu mărunțișul ce-l aveam în buzunar, îmi luai un ștrudel cu mere. Îl mâncai pe îndelete, umblând pe Drumbuck Road, sub cerul senin și calm al serii; savuram fiecare îmbucătură, lingându-mi degetele. Ce bun era! Ce plăcut că zilele creșteau! Lumina era clară și blândă. Un sturz ciripea printre ramurile de castan. Când ajunsei aproape, apostrofai brusc nevinovata păsărică:

— O să-ți arăt eu ție, odată și odată! Ha! Așteaptă doar și ai să vezi!

CAPITOLUL VII

Levenfordul, cum spusese Mama odată, era un oraș vechi și plin de fum, dar pădurile, lacurile și munții din împrejurimile lui erau minunați. Existau tot felul de cluburi locale de turiști și de fotografi amatori, la care se plătea o cotizație de doi șilingi și jumătate. Când însă Kate sau Jamie mă îndemneau să mă înscriu și când chiar și bunica îmi sugera, cu o privire șireată, că o plimbare cu pași repezi „nu mi-ar face rău”, mă mulțumeam să clatin din cap, ducându-mă să mă întind pe pat ca să citesc. Eu, care odinioară trăisem, ca să zic așa, pe culmile vântoase ale munților, nu mai ieșisem de luni de zile din oraș. Totuși, în dimineața Sărbătorii de primăvară a meseriilor mă simții deodată cuprins din nou de frigurile drumeției.

Din păcate, un dușman stă veșnic la pândă în Scoția – vremea. Și în această zi de

libertate văzui de la fereastră, pe când mă îmbrăcam, că cerul era cenușiu și ploios. Avea oare să fie unul din acele potopuri pe care simțământul unei sărbători pierdute le făcea și mai deprimante? Oftai și mă grăbii să ajung la gară.

Aici, un număr de excursioniști stăteau cam triști pe peronul umed; și, urmându-mi drumul, inima începu deodată să-mi zvâcnească. Ea se și afla acolo, stând de vorbă cu Reid. Purta un impermeabil gros și o beretă albastră peste părul ei bogat. Întreaga gară mi se păru deodată luminată de prezența ei. Când mă apropiai, Reid mă salută cu o mișcare a capului.

— Nu te speria, Shannon! Nu vin cu vo.

Alison își scutură picăturile de ploaie de pe nas, întrebându-mă, cu un zâmbet plictisit:

— Nu găsești că e culmea, Robie? Crezi că plouă prea tare ca să plecăm?

— O, nu! răspunsei în grabă.

Doream din tot sufletul să plec cu ea, simțeam că trebuie, pur și simplu trebuie să plecăm, chiar de-ar fi plouat cu grindină. Mă mai liniștii auzindu-l pe Reid spunând cu bună dispoziție:

— N-o să vă topiți. Băgați numai de seamă ca ploaia să nu vă măture peste bord. Barometrul meu arăta „cald și uscat” azi-dimineață. E semn sigur că vine un uragan.

În ultimii doi ani, Reid pierduse mult din posomorea lui. Îl invidiam nespus pentru această nouă aptitudine de a nu se pierde cu firea în împrejurări potrivnice – însușire ce-mi lipsea atât de mult. Pleca la Winton pentru unele treburi ale doamnei Keith și, după ce mai stătu puțin de vorbă cu noi, trecu în cealaltă parte a gării, ca să-și ia trenul. Când se despărți de noi, avui impresia că schimba cu Alison o privire complice; nu eram însă sigur și alergai, cu agitația mea obișnuită, să iau biletele la ghișeu.

Apoi mă urcai îndată cu Alison în trenul ce pleca la Ardfillan. După scurta călătorie pe calea ferată, ne precipitarăm de la gară la ambarcader. Strecurându-ne printre munți de butoaie și rotocoale de frânghii, în timp ce briza rece ce sufla dinspre mare ne arunca ploaia în față, ne urcarăm pe vaporul cu zături „Lucy Ashton” al Societății de căi ferate nord-britanice, care făcea cursa până la Ardencaple. Făcurăm întâi turul vasului, vizitând și mașinile, și găsirăm un loc pe coverță în partea ferită de vânt a dunetei, unde puteam sta relativ adăpostiți.

Curând, un clopot sună dedesubt. Amarele fură dezlegate, zbaturile roșii începură să bată apa și vaporul se desprinsese de chei huruind.

Ferindu-mă cu spatele de apa de pe streășină, pe care vântul ne-o stropea, pe după colț, în obraz, mă aplecai prevenitor spre Alison.

— Dacă ți-e prea neplăcut, putem coborî sub punte.

Obrajii ei erau biciuiți de vânt și ploaie, iar bereta închisă, strânsă pe cap, părea

încrustată cu perle de cleștar.

Vorbind tare, împotriva vântului, îmi zâmbi, întorcând capul spre mine:

— Ba îmi place. Afară de asta, văd un petic de cer albastru.

Era adevărat. Mă uitai în partea spre care arăta cu degetul și observai o spărtură în norii sfâșiați, urmată peste câteva minute de alta. Ținându-ne răsuflarea, urmărirăm cum cele două pete se contopiră, se întinseră, împingând treptat înapoi cenușiul. Apoi, spre încântarea noastră, soarele se ivi cald și strălucitor. Curând, tot cerul se înseninase și aburi începură să se ridice de pe punțile ce se uscau rapid. Îmi dădui seama că, datorită uneia din uimitoarele schimbări proprii climei noastre nordice, ne aștepta, în cele din urmă, o zi desăvârșită.

— Barometrul lui Iason a avut dreptate! spusei eu cu bucurie.

Alison confirmă eu vioiciune:

— Dar, Robie... te rog, nu-i mai spune Iason. Șovăi o clipă. Mama detestă să ne audă zicându-i așa. Numele lui adevărat e așa de frumos!

Trecurăm la prora acestui mic vapor cu coșuri roșii, care intrase acum în brațul de mare înconjurat de munți, oprindu-se din când în când la debarcaderul câte unui sat spre a încărca vreun transport de cartofi timpurii sau a lua la bord vreun fermier cu câteva oi, pe care le ducea la târg. Era un lucru minunat să fiu cu Alison, să o simt pur și simplu lângă mine. Stând aplecat pe balustrada punții, nu puteam evita dulcea atingere a corpului ei când făcea câte o mișcare. Bucuria și speranța îmi umplea inima de un fel de extaz duos.

La ora unu ajunserăm la Ardencaple, capătul brațului de mare. Gândul că aveam să petrec trei ore în tovărășia lui Alison în acest loc delicios mă încânta. Dorind, în zelul meu stângaci, să fac lucrurile cât mai perfect, o dusei repede spre singurul hotel mare – „West Highland Grand”¹ – a cărei clădire se înălța, cu un aer pretențios și neglijat, în mijlocul celor câteva case văruiate ale minusculului sat.

În holul rece, decorat cu coarne de cerb care te intimidau, ne ieși înainte o chelneriță din partea locului – scrobită, bătrânoară și înfricoșătoare.

— Putem dejuna aici, vă rog? o întrebai.

Fără a răspunde, ne conduse cu un aer sever într-o sală de mâncare, lungă și glacială, unde păream să fim singurii oaspeți. Pereții erau acoperiți cu capete de cerbi, coarne de taur și pești neverosimili, împăiați, care căscau gura la noi de pe socluri de lemn lustruite. Pe bufet erau înșirate o serie de bucate sărăcicioase: o friptură de miel cu aspect fibros și cartofi ca de ceară; o gelatină palidă și tremurătoare; o brânză iute și biscuiți uscați. Un majordom, muntean și el, cu o barbă lungă și o vestă de tartan, stătea în fundul sălii, exprimând în limba gaelică

¹ „Marele hotel Munții din apus ai Scoției.” (n.t.)

chelneriței neîncrederea pe care i-o inspiram. Imediat după aceea, mutra ei severă se arătă lângă masa noastră.

— Sezonul nu a început încă. Vă putem servi un dejun rece pentru patru șilingi și jumătate de cap.

Cu toate îndoielile mele, eram gata să cedez acestei nerușinate încercări de intimidare, când Alison îmi șopti:

— Îți place așa de mult aici, Robie?

Tresării, înroșindu-mă până în vârful urechilor. Găsii curajul să clatin din cap.

— Nici mie, zise Alison, ridicându-se calm. Se adresează apoi chelneriței: Ne-am răzgândit. În fond, nu dorim să dejunăm.

Ignorând consternarea femeii și agitația majordomului cu barba albă, care acum ne implora să rămânem, ea ieși liniștită din hotel. O urma.

Peste drum de hotel, Alison intră în unicul magazin al satului și, după ce-i studie cu atenție marfa, îl convinse pe negustor să-i facă șase sandvișuri cu șuncă. Pe când acesta le pregătea, ea se plimbă prin prăvălie, alegând două mere, câteva banane coapte, o tabletă de ciocolată cu lapte și două sticle din acea splendidă băutură, care mă susținuse în copilărie, „Elixirul de fier al lui Barr“.

Toate acestea nu costară decât doi șilingi și jumătate și încăpură într-o pungă cafenie de hârtie, care era ușor de cărat.

Ne puserăm în mișcare spre a urca muntele, apucând pe o cărare ce trecea printr-o pădurice de zădă tinere, pe ale căror crengi dăduseră deja smocuri purpurii de frunze, ca niște pene. Urmând cursul râului Ardencaple, urcarăm neîncetat printre ferigi groase și tufe de azalee sălbatice, ajungând, în cele din urmă, într-o poiană, aflată sus, la marginea terenului mlăștinos. Era un mic petic de pământ părăsit, năpădit de ferigi și apărat împotriva vântului de pereți groși de bolovani. Prin mijlocul pajiștei, pârâul se rostogolea, săltând peste pietre goale, într-un iaz de culoarea chihlimbarului, tivit cu nisip alb. Malurile erau acoperite de un covor de iarbă moale, cu tufe de ciuboțica-cucului aplecate și legănate de undele lui, făcându-le petalele să plutească în josul apei ca niște bărcuțe. O atmosferă ademenitoare și tainică domnea în acest colț izolat.

Ne așezărăm pe iarbă uscată, cu spatele spre zidul de pietre, lângă iaz, printre lăncile moi și verzi ale ferigilor tinere. În dosul nostru se înălțau munții, iar departe jos, la picioarele noastre, se întindea ca o oglindă golful, pe care micul nostru vapor ancorat părea o jucărie. Razele soarelui se revărsau asupra noastră. Îmbujorat și plin de însuflețire, așezai sticlele în apa curgătoare, în timp ce Alison își scoase pardesiul de ploaie, întinzându-l pe el proviziile noastre.

Sandvișurile, făcute cu pâine proaspătă, unt și șuncă de casă, erau neîntrecute. Apa gazoasă – „Elixirul de fier“ – îmi gălgâia răcoros pe gât. Alison mă puse să

mănânc aproape toate bananele. Vorbeam foarte puțin, dar când isprăvirăm masa, îmi spuse cu unul din zâmbetele ei stranii:

— N-a fost mai bine decât la vechiul hotel?

Dădui din cap mormăind, conștient de faptul că, fără acțiunea ei calmă și hotărâtă, am fi suferit și acum, jos, în vale.

Cu un scurt oftat satisfăcut, Alison își scoase de pe cap boneta și se rezemă de pietre, închizând ochii.

— Ce frumos e aici! spuse ea. Îmi vine să adorm.

Trupul ei sănătos și tânăr era destins. Părul lung și vălurat, cu reflexe în el – care părea totdeauna cam ciufulit – era despletit cu nepăsare, încadrându-i fața bronzată de soare. Contrastul dintre genele lăsate în jos și tenul deschis și cald era de un efect gingaș, pe care alunița de pe unul din pomeți îl accentua. Bluza ei albă era desfăcută la gât, lăsând să se vadă arcuirea vârtoasă a pieptului. O rouă subțire de nădușeală se forma deasupra buzei ei de sus.

Bucuria și spaima, atât de binecunoscute mie, mă cuprinseseră iarăși.

— Nu stai bine, Alison, îi spusei cu un nod în gât, mutându-mă mai aproape de ea și sprijinindu-i capul pe brațul meu.

Nu protestă, rămânând destinsă și calmă, cu ochii închiși și cu un zâmbet ușor pe buze. După o clipă, murmură:

— Ce zgomotoasă inimă ai, Robie! Îi aud bătăile răsunând în toată poiana.

Era un minunat prilej pentru un discurs frumos. De ce nu l-am rostit? Și de ce, o, de ce n-am strâns-o cu putere în brațe? O, nenorocită puritate a pasiunii mele! Eram prea naiv și prea neîndemânatic. Afară de aceasta, mă simțeam atât de fericit, încât nu îndrăzneam să mă mișc. Ședeam mut și sugrumat de emoție, cu obrazul lipit de al ei, continuând să-i sprijin capul. Simțeam ritmul liniștit al respirației ei, care-i făcea cordonul de lac să pâraie ușor. Soarele batea cu blândețe, încălzind stofa groasă a fustei ei și făcând-o să exale un miros de tweed, care se amesteca cu mireasma de cimbriu. Aerul era domol și dulce, iar din pădurile de sub noi venea glasul ironic al cucului.

Încântarea mea îmi stoarse în cele din urmă o șoptă:

— Asta e ce am vrut să spun în seara aceea, Alison. Să fim împreună ca acum, numai tu și cu mine. Veșnic.

— Și ce s-ar întâmpla dacă plouă?

— Nu mi-ar păsa de ploaie, îi spusei cu ardoare. Cât timp...

Mă întrerupsei. Alison își deschisese ochii și se uita la mine intrigată, dintr-o parte. Urmă o pauză. Apoi se ridică în capul oaselor, cu un aer hotărât.

— Robie! Vreau să-ți vorbesc serios. Îmi fac griji pentru tine, ca și domnul Reid.

Așadar, nu mă înșelasem dimineața, la gară. Deși întristat de faptul că se

retrăsese de lângă mine, eram mândru de a fi obiectul neliniștii ei.

— În primul rând – urmă ea, încruntând sprâncenele – găsim că e teribil de păcat să te îngropi în fabrică, așa cum faci. Îți uiți toată biologia. Știi că pe Caruso voiau să-l facă mecanic? El însă a fugit de acolo.

Dădui din umeri, cu afectată indiferență.

— Dragă Alison, am o meserie excelentă.

Tăcea, cu privirea ațintită undeva, înainte.

Fusesem poate prea eroic dezavuând-o. Mă uitai pe furiș la profilul ei.

— Recunosc, desigur, că mă obosesc din cale afară... uneori mă rănesc la mână cu o daltă. Pe urmă... mai e și tusea asta.

Se întoarse spre mine cu o expresie care mă încurcă. Clătină din cap.

— Robie, dragă... ești un băiat îngrozitor!

Dar ce spusesem? Pieptul mi se umplu de teamă. De ce-mi arăta oare această duioasă dezaprobare? Aerul cald vibra de murmurul curgător al pârlului. Inima, care îmi zvâcnise nebunește, mi se strânse.

— Te-am jignit?

— Nu, firește că nu. Își mușca buza, luptându-se cu sentimentele ei. Mă faci să-mi dau seama cât de mult ne deosebim. Am un spirit atât de practic și, poate, puțin prea serios, pe când tu ești, și ai să fii totdeauna, cu capul în nori. Dumnezeu știe ce ai să te faci când domnul Reid o să plece din Levenford.

Mă uitai la ea uluit.

— Reid să plece?!

Își lăsase ochii în jos și răsucea o tulpină de ciuboțica-cucului.

— A cerut un post în Anglia, la o școală de lângă Horsham, în Sussex. A stat prea mult la liceul nostru. Școala unde se duce e mică, dar aplică metode moderne și-i va oferi mai mari posibilități.

— Vrei să spui că Reid a fost numit acolo?

— Da... cred că problema e practic aranjată. Avea de gând să-ți dea de veste astă-seară.

Înghetai. Cu toate că Reid făcuse din când în când aluzii la intenția sa, nu mă așteptam la această lovitură. Și de ce aranjase totul fără a-mi spune o vorbă? Poate că nu voise să mă rănească. Dar sentimentul dureros de a fi fost nesocotit puse stăpânire pe mine. Înainte însă de a fi putut da glas vreunui din aceste gânduri, Alison, evitându-mi privirea și schimbându-și culoarea, urmă, cu voce scăzută:

— Știu că plecarea domnului Reid te mâhnește. E îngrozitor să-ți pierzi prietenii, deși, bineînțeles, oamenii pot menține legăturile dintre ei chiar când se despart.

Urmă o stranie tăcere. Deodată Alison își ridică capul:

— Adevărul, Robie, e că mama și cu mine plecăm și noi.

Trebuie să fi pălit; abia fui în stare să rostesc cuvântul:

— Unde?

Aplecându-se spre mine, ea continuă repede și serios:

— E vorba, în primul rând, de învățătura mea. Știi câtă importanță îi atribuie mama și cât de specializată trebuie să fie. Nu mai am ce învăța de la domnișoara Cramb, iar cei de la Winton nu sunt mult mai buni. S-a luat hotărârea ca să merg la Conservatorul regal de muzică din Londra.

— Londra!

Era la celălalt capăt al pământului; și era aproape, extrem de aproape de Sussex.

Alison schimba acum fețe-fețe; era profund jenată.

— Mă mir că un băiat atât de deștept ca tine poate fi atât de orb față de ceea ce se petrece. Toată lumea a aflat, afară de tine. Mama se mărită cu domnul Reid.

Buimăcit de această veste, nu știam ce să spun. Trebuia să recunosc, firește, că doamna Keith mai era încă atrăgătoare și că ea și Reid aveau aceleași gusturi și aceleași preferințe. În loc de a mă bucura însă, eram consternat.

Tăcurăm multă vreme amândoi.

În cele din urmă spusei cu durere:

— Dacă pleci și tu, nu mai am pe nimeni.

— Nu plec pentru totdeauna, îmi răspunse ea cu o voce blândă, plină de duioșie și afecțiune. Știi că trebuie să mă ocup de educația mea muzicală. Dar cu asta nu se termină lumea. Și nu trebuie să tragi concluzii pripite, căci nu poți ști ce aduce ziua de mâine.

Stăteam cu privirea pierdută, trist și părăsit. Soarele începea să apună după munți, iar de jos, de la debarcader, răsunară trei semnale ale sirenei vaporului, anunțând că plecarea lui se apropia.

— Trebuie să ne grăbim! exclamă Alison. O să ridice ancora foarte curând.

Se uită brusc la mine cu un zâmbet șovăielnic, ba aproape rugător și, ridicându-se, îmi întinse mâna ca să mă ajute să mă scol. Pe când coboram în grabă spre vapor, avui curioasa impresie că, în ciuda atitudinii ei hotărâte, era zbuciumată de un sentiment de nesiguranță la fel ca al meu. Vaporul scoase din nou un șuierat prelung, care aducea cu sirena fabricii. Ziua mea liberă se sfârșise. Deodată, cu strângere de inimă, mă simții singur și pierdut. Viitorul se ridica în fața mea ca un zid.

CAPITOLUL VIII

Ultima sâmbătă din iulie... Preocupat de propriile mele nenorociri, uitasem că era ziua Expoziției de flori. Îmi adusei aminte de acest lucru doar la amiază, când mă întorceam de la fabrică. Ajuns la Lomond View, nu mă simțeam în dispoziție de a lua

parte la acest eveniment. Îi făgăduisem însă lui Murdoch că voi vizita expoziția; la ora două, trecui deci în camera mea, spre a mă pregăti. Zgomotul unor pași grei, deși cam nesiguri, care venea din odaia de deasupra capului meu mă făcu, de câteva ori, să mă opresc, împingându-mă, în cele din urmă, să mă urc sus.

Bătrânul stătea în fața oglinzii, spălat și ferchezuit. Era congestionat la față și încerca cu mâinile lui nesigure să-și înnoade cravata. Își periasse hainele și își lustruise ghetele ca în zilele lui bune de odinioară. Purta o cămașă albă scrobită, care-l strângea la gât.

— Tu ești, Robert? spuse el, fără a-și lua ochii de la oglindă. Cu toată slăbiciunea lui, vorbea cu un ton egal.

În ciuda căldurii, înghețai în fața acestor semne de activitate, rămânând un moment fără glas.

— Unde te duci?

— Unde mă duc? Își întinse gâtul, reușind să-și lege cravata. Ce întrebare! Mă duc, bineînțeles, la Expoziția de flori.

— Nu... nu... Nu ești destul de zdravăn ca să te duci!

— În viața mea n-am fost mai zdravăn!

— E extrem de cald afară! O să te doboare, cu siguranță, căldura. Ar trebui să te odihnești!

— M-am odihnit toată săptămâna. Nici nu-ți dai seama ce obositor e să te odihnești!

— Dar piciorul dumitale..., spusei eu, încercând un ultim argument. E mult prea teapăn ca să poți umbla.

Se întoarse către mine și, cu toate că tremura puțin din cap, îmi zâmbi liniștit.

— Deosebirea dintre tine și mine, dragul meu, e că renunți prea repede. De câte ori ți-am spus să nu te dai bătut atât de ușor? Cred că nu aștepți de la mine, capul familiei, să nu iau parte la ziua cea mare a lui Murdoch! Afară de asta, am iubit totdeauna florile. Florile și femeile frumoase.

Mă înroșisem în obraz, auzind această analiză a caracterului meu care, din nenorocire, era prea adevărată. Îl observai acum, cu spaimă, punându-și haina și trăgându-și cu ifose manșetele scrobite. Bolise în cursul ultimelor săptămâni; acum însă, cu tremurătoare nepăsare, se pregătea să se distreze. Era de ajuns ca să-mi paralizeze toată capacitatea de diplomație. Nu mă simțeam în stare să-l întorc din hotărârea sa.

— Gata! spuse el, satisfăcut, în sfârșit, de înfățișarea sa. Își luă bastonul. Voi avea plăcerea să fiu însoțit de tine? Sau dorești să mă duc singur?

Bineînțeles, trebuia să-l însoțesc. Cum aș fi putut să-l las de capul lui într-o asemenea înghesuală și într-o zi ca aceasta? Îl urma, în timp ce cobora scara. Nu

era prea sigur pe picioare și se ținea cam prea strâns de balustradă.

Pe stradă, grupuri de oameni – bărbații purtând pălării de paie, femeile îmbrăcate cu rochii subțiri – se îndreptau spre grădina casei Overton, unde avea loc expoziția. Când ne alipirăm acestui curent molcom, mă gândeam că ar fi bine, cel puțin, să nu întâlnim în mulțime pe vreunul din prietenii mai puțin recomandabili ai bunicului. Oarecum ușurat în această privință, dar îngrijorat de mersul său cam nesigur, încercai să-l iau de braț.

Grozavă greșeală! Bunicul îmi respinse cu indignare sprijinul.

— Drept ce mă iei?... O fosilă?... O mumie? Silindu-se din toate puterile să-și ascundă ologeala piciorului, își îndreptă spatele, încercând să-și umfle pieptul, după vechiul său obicei. Peste cinci ani, poate, am să-ți cer să-mi comanzi un cărucior. Nu s-a sfârșit încă cu mine, departe de așa ceva!

Chiar și cea mai vagă aluzie la puterile ce-i scădeau îl scotea din fire. Detesta să se gândească la faptul că decădea fizicește și refuza cu îndărătnicie să creadă că n-ar putea să-și urmeze calea la infinit.

În ciuda neliniștii mele, fui nevoit de altfel să recunosc că reușea efectiv să se țină drept. Mai gătit ca de obicei, era – în ciuda picioarelor lui rebele și a ușorului tremur al capului – o figură prezentabilă. În adevăr, părul lui alb, care i se răsfira bogat de sub pălărie, îi dădea o înfățișare impresionantă – privirile se îndreptau adesea spre el, iar el, care se simțea un centru de atracție, se înfoia, în timp ce înaintam tacticos.

— Observi, Robert? Îmi murmură el cu o proaspătă mulțumire de sine. Cele două doamne din stânga. Foarte elegante! E și o vreme minunată. N-aș fi renunțat la asta pentru nimic în lume!

Când ne apropiarăm de pavilionul de la poartă, unde se instalaseră provizoriu cruci turnante de lemn, bunicul scoase cu un gest pompos două permise de intrare, pe care le obținuse dinainte de la Murdoch. Era incorigibil.

În incinta expoziției, una din cele mai frumoase și mai mari grădini ale comitatului, domnea o atmosferă plăcută și festivă: șase standuri cu baldachine de pânză cu dungi roșii adăposteau obiectele expuse; câteva corturi erau rezervate expoziției de semințe și de unelte de grădinărit, iar într-o grădiniță cu mese de ceai, fanfara orașului, răsfirată în jurul havuzului, cânta un vals lent. Peluzele tunse și copacii umbroși, jocul de culori al rochiilor, uniforme stacojii cu fireturi de aur ale fanfarei, zvonul argintiu al muzicii și al havuzului, susurul conversațiilor manierate, toate acestea îl făceau pe bunicul să se învioneze și mai mult. Își lăsa picioarele să se cufunde în iarba catifelată, își umfla nările.

— Mi-a plăcut totdeauna lumea, Robert. Mă simt în elementul meu cu ea.

Salută câteva persoane, care nu păreau să-l recunoască, apoi, fără a se tulbura

câtuși de puțin, începu să fredoneze, înaintând șontâc-șontâc și rotindu-și privirea peste întregul tablou.

— Frumos, foarte frumos! Animația i se urca puțin la cap. Rămase politicoș și reținut. Dar începuse să considere totul ca fiind organizat în cinstea lui. Uite! Parcă o văd acolo pe doamna Bosomley.

— Nu, nu e ea.

Confunda tot timpul oamenii. „Ochiul lui sigur“, de care fusese atât de mândru, îi pierise pentru totdeauna.

— Eh, nu face nimic! E totuși o femeie bine. O să vorbim cu ea mai târziu. Du-mă acum la garoafele lui Murdoch. Mi-au plăcut totdeauna garoafele. Și vreau să văd dacă a obținut premiul.

Îl condusei mai departe, cu un sentiment de ușurare. Zărisem la oarecare distanță pe Alison cu maică-sa și doream sincer să le evit. Intrărăm în diferite standuri, care erau pline de flori, de fructe și legume alese, crescute în sere. Nu trebuie uitat că scoțienii sunt horticultori vestiți. Într-unul din corturi erau expuși trandafiri cu un parfum și culori minunate; în altul, șiruri nesfârșite de *Lathyrus*, care exalau o mireasmă delicată cu petalele lor. Admirărăm coșuri de piersici catifelate; fire splendide de sparanghel, legate cu panglici albastre; ciorchini suculenți de struguri tămâioși; un dovleac uriaș, care plesnea de propria lui zeamă. Bunicul le examinează pe toate cu o plăcere crescândă, pe care aerul său de cunoscător abia o masca; din cauza căldurii înăbușitoare de sub baldachinul care unduia, obrazul lui era mai roșu decât oricând. Văzându-l atât de fericit, mă simțeam rușinat de temerile mele și mulțumit că nu-l lipsisem de aceste momente.

Ajunserăm la etalarea de garoafe. Aici, în mijlocul mulțimii considerabile ce se adunase spre a privi, cu curiozitate și respect, un mănunchi mare de flori din fața standului, dădurăm de Kate și de Jamie, împreună cu micul Luke. Un moment după aceea, Murdoch veni înspre noi din cortul rezervat pentru expozanți. Era însoțit de domnișoara Ewing. Bătrânul se arată încântat de această întâlnire de familie. Dădu mâna cu toți, chiar și cu băiatul lui Kate, căruia îi spuse afectuos „Robie“. Uitându-se apoi la spectatorii din jurul nostru, ca și cum i-ar fi onorat cu încrederea sa, îi șopti tare lui Murdoch, astfel încât să audă toți:

— Care-i verdictul, dragul meu? Am câștigat medalia?

Murdoch făcu mândru semn cu capul înspre stand.

— Convinge-te singur.

De buchetul de garoafe din mijloc – format din flori minunate, de un delicat ton galben cu nuanțe mov la marginile petalelor – era atârnat un carton cu muchii aurite, pe care cerneala nici nu se uscaseră bine: *Medalia de argint „Bower“, pentru cea mai frumoasă floare expusă. Domnului Murdoch Leckie – Pepiniera Dalrymple și*

Leckie, Drumbuck.

— Are aceeași valoare ca medalia „Alexandra“, se grăbi să explice domnișoara Ewing. Suntem foarte mulțumiți.

Cu toate că avusese succes, Murdoch nu-și realizase pe deplin ambiția. Pentru bunicul însă, era totuna. În ochii săi, o medalie era o medalie. Se făcuse stacojiu la față.

— Murdoch, sunt mândru de tine! Îmi faci cinste. Acordă-mi privilegiul de a fi primul care să-ți port frumoasa floare...

Își întinse mâna, luă o garoafă din mănunchi, îi scurtă coada și și-o înfipse la butonieră.

Era un gest tipic și, cu toate că Murdoch nu păru deosebit de încântat, floarea îi completa, incontestabil, personalitatea. Își plimbă în jurul lui surâsul său mândru. Deodată însă pâli.

— Du-mă la locul unde se distribuie premiile. Nu sunt obosit, crede-mă. Dar vreau să mă așez acolo spre a aștepta până ne vor da medalia.

Îl instalarăm pe peluză, într-un fotoliu de trestie, la umbra unui salcâm înalt, în apropierea fanfarei. Kate și Jamie stăteau lângă el. Mă simții scutit pentru câțva timp de răspunderea mea și folosii prilejul spre a mă strecura neobservat. N-avea să-mi simtă lipsa în jumătatea de ceas următoare. Îl și luase pe genunchi pe băiatul lui Kate, întrebându-l, cu un zâmbet palid și îngăduitor:

— Robie, îți aduci aminte de ziua când ne-am dus să patinăm pe lac?

Pe când traversam peluza, auzii răspunsul strident al băiețelului:

— Lasă patinajul, bunicule! Povestește-mi despre războiul la care ai luat parte.

Trecui, fără țel, prin câteva standuri, aruncând însă cu coada ochiului priviri atente în dreapta și în stânga, în căutarea *lor*. Reid urma să plece săptămâna următoare în sud, iar Alison și doamna Keith trebuiau să-l urmeze după câteva zile. Nunta avea să aibă loc în intimitate, la Londra, spre sfârșitul lunii. Durerea mea era sporită, în chip ciudat, de faptul că, de la ultima oară de când o văzusem, Alison cântase admirabil în public la St. Andrew's Hall. Mâhnit și simțindu-mă de pe atunci stingher, mă ferisem de a-mi vedea prietenii; acum însă, mă socoteam dator să-mi iau rămas bun de la ei.

— Nu fă, te rog, un cap așa de tragic, Robie! Ar trebui să fii mândru de succesul lui Murdoch!

Tresării. Stând împreună cu Reid, lângă muzică, doamna Keith, care purta o pălărie moale de pai, cu boruri largi și o garnitură albă, mă privea dintr-o parte, cu surâsul ei vag, care de astă dată avea o expresie mai puțin critică decât deunăzi.

— Am un aer tragic? bolborosii eu. Murdoch n-a obținut medalia de aur.

— Cum era s-o obțină — zise Iason zâmbind — de vreme ce eu am cultivat, în

secret, de câteva luni, dovlecei în lădițele de la fereastra mea?

— Dragul meu, îmi spuse doamna Keith, privindu-mă vesel cu ochii ei negri. Ești un băiat excelent. Dar ar trebui să te mai înseninezi puțin.

Cu voce scăzută și pe un ton înțepat, încercai să mă apăr:

— Nu ți se poate cere, cred, să rânjești până la urechi tocmai când anumiți oameni la care ții pleacă pentru totdeauna.

Reid dădu din cap.

— Viața e un lucru teribil, Robert. Ce-ar fi dacă ai veni să iei cu noi niște căpșune cu frișcă? Ne întâlnim peste o jumătate de ceas cu Alison în grădinița de ceai.

— Da, vino! spuse doamna Keith. Vom fi acolo la ora patru.

— Prea bine.

Când trecură mai departe, mă întorsei, intrând în alt stand, unde stătui multă vreme uitându-mă nemișcat la o strașnică legătură de păstârnac. Nu puteam să sufăr păstârnacul și gândul meu nu era la el. Blanda ironie de care fuseseră pătrunse cuvintele spuse cu autentică prietenie de Iason mă făcu deodată să mă văd așa cum apăream, desigur, în ochii altora. O, Doamne! Ce nătâng eram! Nu știam nimic despre viață, nu înțelegeam nici cele mai elementare lucruri legate de ea. Trăiam într-o lume de visuri – victimă palidă a propriilor mele închipuiri. Acum, mă rugam cerului pentru un singur lucru: să nu izbucnesc în lacrimi, ca un idiot, în fața lor.

La patru fără cinci mă îndreptai spre grădinița de ceai.

În clipa aceea, trecând prin mulțime, o zării pe Kate făcându-mi semn cu brațele din locul unde șezuse bunicul. Semnalele ei aveau ceva poruncitor, care mă scutură din jalea mea adâncă, făcându-mă să alerg spre dânsa.

Îmi spuse gâfâind:

— I s-a făcut rău bunicului. L-am trimis pe Jamie după doctor, dar acum îi e și mai rău. Fugi la poartă și telefonează după o trăsură.

Înconjurat de câțiva miloși, bunicul zăcea pe iarba pe care cu un ceas înainte o călcase mândru în picioare. Era ghemuit pe o coastă, cu un braț răsucit sub el. Privea în gol cu ochii deschiși, horcăind cu gura strâmbată. Părul lui alb era zbârlit. Avea înfățișarea sălbatică și jalnică a regelui Lear după noaptea de furtună. Deși nu pricepeam mare lucru, îmi dădui seama că avusese un atac de apoplexie. Pe când porneam în goană spre poartă, tocmai se pregătea distribuția premiilor. Fanfara, care-și terminase programul, intonă „God save the King”¹, care-mi sună în urechi ca un marș funebru.

CAPITOLUL IX

¹ Imnul național britanic. (n.t.)

Duminică; aproape de miezul nopții. De astă dată nu încapă îndoială: bătrânul se stinge. Sentimentul acestui fapt plutește în camera lui, unde stau să-l veghez, și pătrunde în toată casa, scufundată în somn, ba chiar și în noaptea de afară. Toată ziua a domnit o atmosferă de așteptare și de bună-cuviință. Murdoch și Jamie stăteau de vorbă în șoaptă cu Tata în încăperile de jos, Kate domolea strigătele voioase ale băiatului ei, care se juca cu mingea în grădina din spatele casei, bunica umbla în vârful picioarelor, pregătind o tavă mare de pâinișoare coapte cu unt. Asta se numește „a aștepta sfârșitul”; apoi familia merge să se odihnească, cu un simțământ de respectuoasă dezamăgire față de faptul că bătrânul „lânțezește” încă, în ciuda celor trei atacuri nimicitoare suferite de el la scurte intervale și a prezicerii doctorului Galbraith cum că nu mai are mult. Nimeni nu protestează când revendic privilegiul de a-l veghea, drepturile dragostei mele fiind necontestate și binevenite celor ce nu au dorința de a se lipsi de un somn bun în timpul nopții.

Tăcerea e înfiorătoare; cu toate că am ridicat storurile, deschizând fereastra, invazia nopții calde și fără stele nu aduce nicio ușurare. Bunicul e culcat pe spate; nu mai horcăie, ci răsuflă slab, prin gura pe care i-o țin deschisă obrajii săi înfundați. Înainte de a se retrage, bunica l-a șters pe fața scofâlcită și pe jumătate conștientă, i-a pieptănat părul alb, trezind din nou o palidă impresie a ultimei și magnificei lui apariții la Expoziția de flori. Vârsta a prefăcut în ruină acest trup, dar nu a reușit să-l degradeze.

Privindu-l cu melancolie, dar cu mângâierea că rezolvă o problemă grea în chipul cel mai ușor, mă adâncesc într-o meditație involuntară: momentul acela – teribilul moment al plecării care ne așteaptă pe toți – e, desigur, cel mai potrivit pentru a cântări valoarea unei vieți. Ce nebunii, ce păcate a săvârșit! Nimeni nu cunoaște mai bine decât mine slăbiciunile și îndărătniciile acestui bătrân, căci de pe acum recunosc, cu o nuanță de groază, în tânărul trist și absurd, care sunt eu însumi, aceleași trăsături, care au trecut de la el la mine.

Am ațipit pesemne lângă pat. Mă trezește încercarea bătrânului de a vorbi. Mă aplec asupra lui și reușesc să prind cuvântul „spirit”¹.

Nu e o căință pe patul de moarte, o referire la sfântul duh. Dorește acea băătură pentru care avusese o atât de îndelungată slăbiciune și de care simte acum o nevoie chinuitoare. Nu-i face bine, dar nu-i făceau bine, desigur, nici celelalte pasiuni ale lui, și cum medicul nu a găsit de cuviință să o interzică, cobor pe întuneric până la dulapul din salon, unde găsesc sticla cumpărată de pe acum, nu fără dezaprobare, pentru cunoscuții pe care doliul nostru ni-i va aduce în casă și care, ca domnul McKellar, de pildă, „iau parte” copios. Torn într-un pahar puțin whisky curat – căci

¹ În engleză, „spirit” înseamnă duh, dar și spirt. (n.t.)

nu-l băuse niciodată amestecat cu apă – gândindu-mă că e ultima ironie ca bătrânul să-și soarbă cupa propriului praznic.

Mi-e recunoscător pentru whisky, pe care-l înghite cu mare greutate. Bolborosește:

— Carne și băutură.

Sunt ultimele cuvinte. Găsesc în această frază întâmplătoare un înțeles straniu, o concisă apreciere a filozofiei vieții sale.

Ceasul bate ora trei, scuturându-mă din toropeala mea. Observ acum că bătrânul se scufundă repede; momentul suprem se apropie. Deodată, ușa se deschide și bunica, în lungul ei capot alb și cu scufia pe cap, intră în odaie ținând în mână o lumânare; o aduce instinctul, instinctul ei țărănesc, care simte, fără greș și cu smerită înfiorare, apropierea morții. Nu citește tare, cu acest prilej, vreun capitol din „cartea” ei. Se uită la bătrân, apoi la mine, și acceptă în tăcere scaunul pe care i-l cedează, în timp ce trec la fereastră.

Afară se simt semnele ivirii apropiate a zorilor: freamăte nevăzute, mișcarea nesocotită a unei păsări, silueta vagă a celor trei castani. Atitudinea bunicii e superbă. E speriată de spectrul negru aflat acum în cameră; îi amintește că și ea e muritoare. Dar a lepădat orice ură. Amărăciunea, înverșunarea care stăpânea odinioară micul cerc în care trăiam noi trei pare acum copilărească și pierdută în negura vremii. În cursul ultimelor luni, pe măsură ce el se prăbușea, ea s-a înălțat; nu din milă, ci mai degrabă din recunoașterea plină de melancolie a propriei ei valori, a început să țină destul de mult la vechiul ei adversar.

Da, în sfârșit. Ceva s-a strecurat pe furiș. Moartea unui om în plină vigoare e un lucru înspăimântător, o smulgere chinuitoare, o împotrivire până la paroxism a tuturor resorturilor vitale. Bătrânul acesta însă e obosit.

O luntre se desparte lesne de țărni, fără a stârni valuri. Bunica se uită la mine, confirmă ușor din cap și se ridică.

O observ cum îl leagă pe sub bărbie, ca să-i țină gura închisă, cum îi pune câte un ban pe pleoapele lăsate – alt obicei țărănesc. Mă uit îndelung, cu adâncă mâhnire, la fața întepenită în această rigiditate finală.

După indicația dată în șoaptă de bunica, mă duc să las storul. Zorile încep să se reverse: castanii își precizează contururile, câmpurile sunt mai puțin confuze, o pată galbenă se întinde la răsărit. Sting lumânarea. Deodată, de la ferma de pe deal, ca și cum și-ar bate joc de flacăra ce s-a stins, se înalță ironic și provocator, cântatul puternic al unui cocoș.

CAPITOLUL X

În marșea următoare, după înmormântare, care, la ordinul expres al Tatii, fusese

aranjată foarte cuviincios, dar fără risipă exagerată, de către al doilea antreprenor de pompe funebre din oraș, ne adunarăm cu toții în salon la un ceai cu ouă pe șuncă. Tata, frecându-și mâinile, îl copleșea cu atenții pe domnul McKellar, pe care îl adusese cu el de la cimitir. Bunica ședea la dreapta notarului, iar Kate la stânga lui; eu eram așezat la coada mesei, între Murdoch și Jamie, în timp ce Adam ocupa capul mesei, alături de Tata.

— Cred că totul s-a petrecut cum trebuie – spuse Tata, uitându-se întrebător și dornic de aprobare la domnul McKellar. O, ia, te rog, două ouă, omule! Da, n-am vrut să iau ochii lumii. Pe de altă parte însă, îmi place să fac totdeauna cum se cade lucrurile. De altminteri, dacă mă înțelegei, datoram asta într-un anumit sens.

Aștepta un răspuns de la notar. Luându-și ceașca de ceai, pe care Kate i-o întindea, McKellar spuse pe un ton sec:

— Cred că înmormântarea a corespuns împrejurărilor.

Tata păru cam plictisit: unul din necazurile lui era că nu reușise niciodată să-și câștige simpatia lui McKellar. Fu vizibil mulțumit când Adam observă:

— Nimeni n-ar fi putut dori mai mult.

McKellar înălță din umerii lui masivi:

— Când ajungi la stadiul ăsta, nu mai dorești nimic.

Tata schimbă o privire cu Adam: se înțelegeau ca aliați împotriva acestui intrus ursuz. Cu toate că sosise doar în dimineața acelei zile, îl și liniștise pe Tata, dându-i asigurări în privința casei, care, în cele din urmă, avea probabil să fie vândută grădiniței de copii. Îi oferise calm un cec, iar când Tata șovăise, îl rupsesse, tot atât de calm. De fapt, îl cucerise atât de complet, încât, la întoarcerea acasă, se apucaseră să discute cu voce scăzută posibilitățile de plasare a noului capital al Tatii: asigurarea pe viață a bunicului, pe care avea în sfârșit s-o încaseze.

— Gustă pâinișoarele mele, domnule McKellar, spuse bunica.

— Cu plăcere, răspunse notarul, care mânca cu poftă și, în ciuda tăcerii pe care o păstra față de Tata și de Adam, stătea amabil de vorbă, în felul lui cam greoi, cu bunica și cu Kate. Era un înfocat susținător al ideii de autonomie a Scoției și se întâlnea aci pe un teren comun cu bunica. Stătea cu nasul în farfurie, aruncându-și ochii în jurul mesei într-un chip tulburător.

Trebuie să mărturisesc că mă feream de această privire severă. La mormântul proaspăt săpat în covorul de verdeață, mă făcusem de râs în chip îngrozitor prin slăbiciunea mea: mi se făcuse cinstea de a ține una din frânghii. Când coborâsem coșciugul în mormânt, începusem să tremur din tot corpul, izbucnind în hohote jalnice de plâns... și asta la vârsta mea! Amintindu-mi de acest fapt, îmi țineam capul în jos de rușine.

— Cunoașteți valoarea exactă a poliței? întrebă Adam în treacăt.

— Da, o cunosc, spuse McKellar cu răceală.

Între acești doi oameni – agentul de asigurare din capitală, vârat în afaceri ciudate, și notarul-actuar din orașelul provincial – nu exista nicio simpatie. Era o figură interesantă acest McKellar, care de câțiva ani încoace mă saluta cu o mișcare a capului de câte ori mă întâlnea pe stradă. Om încet, greoi, rigid ca o stâncă, ar fi primit mai curând moartea, decât să schimbe vreo cifră în conturile din dosarele sale. A spune că era cinstit e o absurdă minimalizare. Era un câine de pază al corectitudinii. Orice afacere care raporta mai mult decât sănătoasele trei la sută îl făcea să clatine din cap și să rostească aceste curioase cuvinte: „E o afacere proastă. Da, da, o afacere proastă”. Nu avea încredere în Adam, considerându-l ca pe un oportunist, gata să-și schimbe de la o zi la alta serviciul și care se ridicase totdeauna pe socoteala altora.

— La cât se ridică suma, cu toate dobânzile? insistă mai departe Adam.

— Exact la șapte sute optzeci și nouă de lire, șapte șilingi și trei penny.

Adam dădu din cap, în vreme ce Tata îngălbeni auzind de această sumă însemnată, după care-i lăsa gura apă. Fără să vreau, mă gândii la bunicul, care ura această poliță de asigurare în așa măsură, încât îmi interzisese să pomenesc vreodată de ea în prezența lui. Din fericire, nu mai putea auzi șoapta încântată a Tatii:

— Când poți s-o achiți?

— Imediat, răspunse McKellar, așezându-și metodic cuțitul și furculița pe farfurie, pe care o dădu apoi la o parte din fața lui.

— Încă puțin ceai, domnule McKellar?

— Nu, mulțumesc. Am avut de ajuns.

— Atunci, poate, puțin whisky?

Propunerea aceasta generoasă veni de la Tata, neînduplecatul abstinent.

— Ei, dacă insiști...

Când paharul plin fu așezat în fața lui McKellar, mă sculai tiptil de pe scaun, cu intenția de a mă strecura neobservat afară. Dar privirea lui vigilentă și pătrunzătoare se opri asupra mea ca un proiector:

— Unde te duci?

Tata îmi sări în ajutor:

— E încă puțin zbuciumat... Poate că ai observat la înmormântare. E în regulă, Robert, poți pleca.

— Stai jos, băiete! spuse McKellar dând pe gât o înghițitură de whisky. E o lipsă de respect față de memoria bătrânului să te eclipsezi în mijlocul discuției. Dacă ai cât de puțină stimă pentru el, și ești singurul care pretinde a o avea, ai putea să ai atâta cuviință încât să stai aici până când isprăvesc.

Căzui zăpăcit pe scaun. McKellar nu-mi vorbise niciodată pe acest ton. Mă simții jignit și umilit.

— Să continuăm, deci, spuse Adam tăios.

— Cum doriți, făcu McKellar scoțând câteva hârtii din buzunarul hainei. Iată polița, nr. 57.430, pe numele Alexander Gow – o asigurare mixtă pe viață, adică transmisibilă asupra moștenitorilor, în caz de deces. Și aici e testamentul. Am să-l citesc în întregime.

— Ce nevoie? replică Adam, căruia îi sări țandăra față de încetineala pedantă a notarului. De ce să batem apa în piuă? Eram în biroul dumneavoastră când l-ați redactat și l-am semnat ca martor. Îl cunosc pe dinafară.

McKellar păru să-și piardă cumpătul.

— E mai legal să-l citesc. N-o să dureze decât un moment.

— Firește, spuse Tata, împăcând lucrurile.

McKellar își puse ochelarii și citi cu glas tare testamentul. Era un document scurt și simplu. Bunicul lăsa totul Mamei, iar în cazul decesului ei, moștenitorului ei prezumtiv: Tata.

— Bine, făcu Tata, cu un oftat satisfăcut. Acum nimic nu ne mai oprește. Totul e în perfectă regulă.

— Așteptați! spuse McKellar aproape strigând și bătând cu pumnul său mare în masă. În tăcerea care urmă, el își roti privirea în jurul mesei, aplecându-se asupra pergamentului cu un încet surâs sardonice, ascuns cu grijă până atunci. Își încrețea sprâncenele stufoase și strângea din buze. Arăta ca un om care e, în sfârșit, liber să dea în vileag, gustându-i toată savoarea, o taină încântătoare.

Ochii lui mă găsiră din nou și rămaseră fixați asupra mea cu neascunsă simpatie, când urmă:

— Testamentul are un codicil, un codicil olograf, care poartă data de 20 iulie 1910.

Tata scoase o exclamație pe care abia o auzii. Ce bine îmi aminteam de ziua aceea: ziua nimitor de tristă când pierdusem premiul Marshall, iar Gavin fusese ucis!

McKellar continuă, apăsând pe fiecare cuvânt – da, ca și cum i-ar fi făcut o sălbatică plăcere să-l împungă pe Tata cu fiecare vorbă:

— În ziua aceea de 20 iulie, Dandie Gow a venit la biroul meu. Îi ziceam Dandie pentru că, în ciuda tuturor cusurilor și nenorocirilor sale, sunt mândru să spun că mi-era prieten. M-a întrebat pe față dacă ar putea să schimbe pe beneficiarii poliței sale de asigurare. Am stat mult de vorbă, el și cu mine, în după-amiaza aceea. Rezultatul e că fiecare ban al sumei asigurate, zic fiecare ban și, Doamne, înțeleg într-adevăr totul, până la ultima lăascaie, a fost lăsat, sub administrarea mea, acestui

băiat, Robert Shannon, spre a-i da puțința să studieze medicina la Universitatea din Winton.

Tăcere mormântală. Sângele îmi pierise din obraz, inima mi se strângea, mă înăbușeam. Nu-mi venea să cred, eram prea deprins cu nenorocul, prea năpăstuit. Era, desigur, numai un nou mijloc al cerului nemilos de a-mi da iluzia că mă ridică, pentru a mă putea trânti din nou la pământ, cu mai multă cruzime.

— Vrei să-ți bați joc de mine, spuse Tata plângăreț. N-a putut face așa ceva! Nu avea dreptul!

Zâmbetul sarcastic se lărgi.

— Conform condițiilor poliței, care nu putea fi grevată sau modificată în timpul vieții sale, drepturile decurgând din ea îi aparțineau numai lui, cu facultatea de a dispune de ele prin testament, după libera sa voință.

Tata aruncă o privire jalnică lui Adam.

— E adevărat?

— Mama n-a vrut decât așa, răspunse Adam. Se adresează apoi furios lui McKellar: Nu era în toate mințile!

— Dar nu acum doi ani, când a întocmit codicilul. Pe atunci era tot atât de sănătos la minte ca și dumneata.

— Voi ataca testamentul! spuse Tata cu voce ascutită. Mă voi adresa justiției!

McKellar încetă de a zâmbi. Se uită la Adam și la Tata în chip foarte amenințător:

— Fă asta! Da, fă asta! Și-ți promit că te voi combate, din propria mea inițiativă. Te voi combate, dacă va fi nevoie, la Curtea comitatului și la Curtea superioară. Te voi combate chiar până în parlament. Va fi o proastă afacere pentru dumneata, Leckie! Adio Uzină de apă pentru dumneata, atunci! Se întrerupse, gustând din plin această mică melodramă, al cărei prilej i se oferise acum, după ani de practică tihnită. Soția dumitale nu voia să profite de această asigurare, cu toate că a plătit singură cea mai mare parte a primelor. Cât despre bătrân, n-avea nicio șansă să primească vreun ban de pe urma ei. A vrut însă ca ea să servească unui scop bun și util. Și, vă asigur, așa cum mă cheamă Duncan McKellar, că va servi acestui scop!

O, Doamne, era adevărat deci... acest splendid dar, despre care bunicul nu suflase niciodată vreun cuvânt față de mine? Ședeam cu ochii aplecați, răsuflând cu greu; mușchii obrazului îmi zvâcneau sub aparenta lor imobilitate. Auzii deodată glasul lui Kate și o simții petrecându-și brațul după umărul meu:

— Nu știi ce cred ceilalți... După părerea mea, e cea mai bună întrebuintă ce se putea da acestor bani... da, absolut cea mai bună.

— Foarte just! Foarte just! șopti Jamie, astfel ca toți să audă.

Admirabila Kate, cea care odinioară era veșnic prost dispusă și cu fruntea încrețită, și Jamie, în mâna căruia banii devin un lucru atât de curat și cinstit... Am

umila convingere că băiatul lor va întâmpina mai puține greutăți decât mine în dezvoltarea lui. McKellar, strângându-și hârtiile, se ridică, spunând către mine:

— Măine dimineață, la ora zece, vii la biroul meu. Până atunci însă, mă poți însoți în drumul meu spre casă. N-o să-ți faci niciun rău să iei puțin aer.

Îl urmași orbește când ieși din cameră. Vine un moment când natura omenească, încordată la extrem, nu poate îndura mai mult.

CAPITOLUL XI

Târziu în acea seară, se întoarse de la casa notarului McKellar un agitat mamifer de orașel, din genul *Homo sapiens*, pe scurt, acel vertebrat trist, dar cu sânge cald, anume Robert Shannon. Cu toate că acest ciudat biped a împlinit optsprezece ani și a simțit, nu de mult, pe spinarea lui încovoiată, povara anilor, a unei iubiri aproape neîmpărtășite și a multor altor suferințe, e tot necălit și necopt. Acum, deși simte frumusețea calmă și tăcută a acestei nopți străvezii, plină de cântecul stelelor și în care și inima lui cântă, el pășește înfrigurat și aprig, cu privirea ațintită drept înainte.

Viitorul e larg deschis în fața lui. Sobrul jurisconsult scoțian, care a discutat atât de mult cu el, îl va asista ca sfătuitor, curator și prieten. Nu se va mai întoarce niciodată la fabrică. La începutul noului an școlar, luna viitoare, se va înscrie la universitate. Va locui în căminul studențesc de acolo și își va începe cu bucurie studiile medicale. Biologia... zoologia practică... Aceste nume magice l-au aprins la față. Adulmecă de pe acum mirosurile îmbătătoare de formalină și balsam canadian, vede lungul șir de microscopze Zeiss, cu minunatele lor obiective cu imersiune în ulei. Unul din acestea va fi al lui – în ciuda domnului Smith, pe care se va bucura să-l revadă. Ce gânduri splendide! Da, dacă va avea noroc, îl vor lăsa încă în primul trimestru să disece câinele de mare, *mustelus canis*.

Are la dispoziție destui bani ca să ajungă până la capătul studiilor; cele câteva datorii lăstate de bunicul pot fi lichidate de McKellar cu mai puțin de douăzeci de lire. Dacă i se vor spune lucruri neplăcute acasă – aici expresia obrazului său devine mai dură – a fost sfătuit să nu țină seama de ele. În curând, tot va pleca definitiv de la Lomond View.

O, da, viitorul îi e larg deschis și strălucește în fața lui! Reid și Alison pot pleca, dar și el pleacă... Le va arăta că nu e sortit să fie un ratat. Simțămintele lui față de Alison s-au schimbat fără să-și dea seama; pasiunea lui e mai sever reținută. Poate că în viața unui mare zoolog nu e loc pentru femei. Sau poate că într-o bună zi, la Viena, când o primadonă celebră va cânta rolul lui *Carmen*, un medic distins și grav, cu o decorație la butonieră și o barbă mică și îngrijită, va intra tăcut în cabina ei din culise...

Nu, nu, reveriile astea aparțin adolescenței, pe care acest băiat a lăsat-o în urma

lui. În faţă îi stă munca... munca serioasă, da, minunata muncă de laborator!

Dar staţi!... Numai un moment. Mai avem de vorbit de o inconsecvenţă. Pe urmă îl vom lăsa în pace.

Pe când trece pe Chapel Street, apare pe dreapta, în faţa lui, clădirea sumbră şi dispreţuită a bisericii Sfinţilor Arhangheli. Acest spirit luminat nu are nimic de cerut de la acest lăcaş, care nu-l mai înşală. A rezistat cu vitejie tuturor şiretlicurilor încercate de canonicul Roche spre a-l aduce înapoi. Mâhnirea nu l-a făcut să cadă în genunchi... O, nu mai poate fi legat la ochi, e practic pe punctul de a deveni liber-cugetător.

Şi totuşi, în clipa aceasta, e prins pe neaşteptate de o forţă irezistibilă. Să nu uităm – a citit totul, de la *Origina speciilor* a lui Darwin până la *Viaţa lui Isus* a lui Renan, a zâmbit la povestea despre coasta lui Adam şi a fost de acord cu reflecţia spiritualului cardinal francez, al cărui nume l-a uitat, că creştinismul se bazează pe un mit fermecător.

Ne aflăm în faţa unei prăvăliri de pe culmile atinse. Am jurat însă că, mai presus de orice, vom respecta adevărul. Nu putem prezice de câte ori, în viitor, acest Robert Shannon va oscila între apatie şi ardoare. Fapt e că acum, cu un aer descumpănit, dă buzna în biserică întunecoasă.

Putem spune însă măcar că nu stă mult acolo. Poate că n-a făcut decât să aprindă o lumânare de un penny, sau să murmure câteva vorbe fără şir în faţa altarului sumbru. Poate, însă, că n-a făcut nici atât.

Dar ieşind din biserică, uşor orbit de stelele lucitoare şi de aurora boreală care luminează acum cerul polar, porneşte cu hotărâre, stăpân pe sine, şi paşii săi răsună clar pe strada pustie.

DRUMUL LUI SHANNON

CARTEA ÎNTÂI

CAPITOLUL I

În seara umedă a zilei de 5 decembrie 1919 – dată care a însemnat începutul unei mari schimbări în viaţa mea – ora şase sunase din turnul universităţii, iar ceaţa subţire ce se ridica dinspre fluviul Eldon, prelingându-se în jurul clădirii laboratorului de patologie experimentală de la poalele dealului Fenner, se furişa în sala noastră de lucru, luminată doar de câteva lămpi joase, cu abajururi verzi. Se simţea un miros uşor de formalină.

Profesorul Usher era încă în cabinetul său. Urechea mea, neobişnuit de sensibilă, percepea clar, prin uşa închisă din dreapta, ecoul unei lungi conversaţii telefonice.

Mă uitam pe furiș la ceilalți doi asistenți, care, împreună cu mine, formau echipa profesorului.

Drept în fața mea, Spence stătea lângă masa lui de analize, aranjându-și eprubetele cu culturi. Era în așteptarea soției sale, care venea să-l ia în fiecare vineri seara pentru a cina cu el în oraș și a merge apoi la teatru. Lumina, ce cădea oblic, proiecta pe perete o necruțătoare caricatură a profilului său frânt.

În fundul laboratorului, Lomax își încetase lucrul și se pregătea tacticos să-și aprindă o țigară, bătând-o de unghia degetului său mare. La el, acesta era semnalul obișnuit al plecării, pe care o lua, în general, ușor și cu totală nepăsare. Îndată după aceea, se ridică și, în mijlocul unui nor de fum ce stăruia în jurul său, își potrivea buclele părului în oglinda de deasupra chiuvetei.

— Hai, Shannon, să mergem undeva astă-seară! Luăm masa împreună și ne ducem după aceea să vedem un film.

Invitația era măgulitoare, dar, firește, în seara aceea o refuzai.

— Tu ce-ai zice, Spence? spuse Lomax întorcându-se spre cealaltă masă.

— Cred că ies cu Muriel astă-seară.

— Ce oameni îngrozitor de nesociabili sunt în orașul ăsta! se plânse Lomax.

Neil Spence șovăi, cu un aer aproape vinovat, acoperindu-și cu mâna stângă bărbia – un gest instinctiv, care părea să-i dea mai multă siguranță și care mă înduioșa totdeauna, sporind simpatia și adâncă afecțiune pe care le simțeam pentru el.

— De ce nu vii cu noi?

Lomax reținu sugestia, grăbindu-se totuși să spună:

— Nu vreau să mă bag în sufletul vostru și să vă stric seara.

— N-o strici nicidecum.

Chiar atunci se auzi claxonul unei mașini și imediat după aceea Smith, laborantul, intră, anunțând că doamna Spence sosise și aștepta afară.

— Să n-o facem pe Muriel să-și piardă răbdarea, spuse Spence, care-și pusese paltonul și se opri la ușă, așteptându-l în chip amabil pe Lomax. Cred că piesa o să-ți placă... e „Fata munților“. Bună seara, Robert.

— Bună seara.

După ce plecară, pulsul începu să-mi bată mai repede, și privirea mea, îmbrățișând această lume ce mi-era dragă – lumea misterioasă a laboratorului – se opri, într-o neliniștită așteptare, pe ușa ce dădea spre cabinetul profesorului.

În același moment, această ușă se deschise, și Hugo Usher se ivi pe prag. Intrările și ieșirile sale, ca, de fapt, orice mișcare a lui, aveau ceva teatral, care se potrivea foarte bine cu înfățișarea lui severă, cu părul-i sur și barbișonul tuns, încât îmi făcea totdeauna impresia neplăcută de a fi nu atât un distins om de știință, cât mai

degrabă un actor ce joacă în chip desăvârșit rolul acestuia. Se apropie de centrifuga Hoffman de lângă masa mea. Deși își controla bine expresia feței, nu-mi fu greu să citesc pe fruntea sa ușor încrețită o dezaprobare a ciudățeniilor mele, începând cu jerpelita uniformă de marină pe care persistam să o port și până la neputința mea, demonstrată timp de șase săptămâni, de a arăta entuziasm pentru cercetarea pe care îmi impusese să o fac.

Tăcu un moment, apoi îmi spuse scurt, cu acel aer de jovialitate pe care căuta să-l ia spre a-și atenua severitatea:

— Nu, Shannon... cred că nu merge.

Inima mi se strânse și mă aprinsei la față, simțindu-mă dezamăgit și umilit.

— Totuși, domnule profesor, dacă mi-ați citi memoriul...

— L-am citit, mă întrerupse el, punându-mi pe masă, ca dovadă, coala bătută la mașină pe care i-o prezentasem în cursul zilei și care acum se înfățișa ochilor mei, ce mă usturau, sub aspectul jalnic și mânjit al unui manuscris respins. Regret că nu-ți pot accepta propunerea. Lucrarea pe care te-am însărcinat s-o faci e de-o importanță considerabilă. Mi-e imposibil... să te autorizez s-o întrerupi.

Îmi lăsai ochii în jos. Mândria mea jignită mă împiedica să insist asupra cererii mele. Știam de altfel că hotărârile lui erau totdeauna irevocabile. Deși îmi țineam capul aplecat, simții cum privirea lui se oprește asupra teancului de lame de pe tăblia arsă de acizi a mesei mele de laborator.

— Ai terminat ultimele noastre numărători?

— Încă nu, îi răspunsei, fără a-mi ridica ochii.

— Știi că țin în mod deosebit ca referatul nostru să fie gata pentru congresul de la primăvară. Și cum voi lipsi câteva săptămâni, e neapărat necesar să-l termini cât mai curând.

Văzând că nu-i răspund, se încruntă mai tare și își drese glasul. Mă așteptam să-mi țină o predică despre noblețea cercetărilor patologice, mai ales când erau în legătură cu subiectul lui favorit – teoria opsoninei. Totuși, după ce se jucă un moment cu pălăria neagră cu boruri late, și-o trânti pe creștet, spunându-mi:

— Bună seara, Shannon.

Înclinându-se ceremonios, după obiceiul deprins în străinătate, ieși pe ușă.

Rămăsei câțva timp complet nemișcat.

— Aș vrea să închid, domnule doctor.

Era Smith, laborantul care, slab și cadaveric ca totdeauna, se uita la mine cu coada ochiului – același Smith care, cu șase ani în urmă, când intrasem pentru prima oară în laboratorul de zoologie, îmi temperase entuziasmul tineresc prin pesimismul său. Acum era laborant-șef la Secția de patologie, dar această înaintare nu-l schimbase; era veșnic ursuz cu mine și nu-și ascundea neîncrederea, pe care cele

câteva succese ale mele, inclusiv doctoratul în medicină, luat după specializare, și medalia de aur „Lister”¹ mai curând o sporiseră decât s-o înlătore.

Fără a scoate o vorbă, îmi acoperii microscopul, îmi strânsei lamele, îmi luai șapca și ieșii. Cu capul plin de gânduri amare, coborâi aleea întunecoasă și umedă a dealului Fenner, traversai artera, foarte frecventată, Pardyke Road – unde, sub lămpile cu arc învăluite în ceață, tramvaiele hodorogeau și săltau pe pavajele unsuroase – și pătrunsei în mohorâtul cartier Kirkhead. Aici, șiruri de case demodate, care căutau deznădăjduite să-și apere respectabilitatea împotriva invaziei de debite de băuturi, de localuri de înghețată și de case de raport pentru muncitorii de la docurile din apropiere, își înălțau fațadele înalte și severe, cu cornișe de stuc știrbite, colonade năruite și streșini căzute, plângându-și parcă gloria apusă, sub un cer veșnic plin de fum.

La casa de la numărul 52, care purta pe geamul de deasupra ușii simplul nume ROTHESAY², iar sub el, în discrete litere aurii care se coceau, inscripția „PENSIUNE”, urcai treptele și intrai.

CAPITOLUL II

Camera mea, situată la ultimul etaj al pensiunii, era mică, aproape ca o mansardă, și mobilată sumar, cu un pat de campanie, un lavoar alb de lemn și o broderie de lână cu un text din biblie, montată într-o ramă neagră. Avea însă avantajul de a comunica cu o mică seră vopsită în verde, unde existau încă mesele și etajerele – rămășiță din zilele mai fericite pe care le cunoscuse casa. Cu toate că era friguroasă iarna și înnăbușitoare vara, această seră imi servea în chip adecvat ca încăpere de studiu.

Pentru această locuință și două mese pe zi plăteam domnișoarelor Dearie, coproprietare ale pensiunii, suma moderată de treizeci și patru de șilingi pe săptămână – ceea ce, trebuie să recunosc îndată, reprezenta tot ce eram în măsură să cheltuiesc. Banii moșteniți de la bunicul și destinați „să mă treacă prin universitate” nu ajunseseră decât la împlinirea acestui scop, iar onorariul ce-l primeam pentru activitatea mea de asistent și pentru munca suplimentară la lucrările practice de bacteriologie cu studenții anului trei se ridica la o sută de guinee³ pe an, sumă ce sugerează ideea înșelătoare a unor piese de aur, ascunzând faptul că în Scoția oamenii au grijă să nu răsfete geniile lor în devenire. În

¹ Joseph Lister (1827-1912) – chirurg englez, creatorul pansamentului antiseptic în chirurgie. (n.t.)

² Rothesay – numele unuia din heralzii regelui Richard Inimă de Leu. (n.t.)

³ Unitate monetară de calcul egală cu douăzeci și unu de șilingi, (n.t.)

consecință, sâmbăta, când îmi achitam casa și masa, rămâneam abia cu cinci șilingi în buzunar, cu care trebuia să-mi asigur dejunurile la clubul universitar, îmbrăcămintea, ghetele, cărțile și tutunul. Într-un cuvânt, eram scandalos de sărac și silit să port vechea mea uniformă de marină, ceea ce jignează simțul de decență al profesorului Usher. O purtam însă nu pentru că aș fi avut o predilecție pentru ea, ci din cauză că nu posedam alte haine.

Totuși, această strâmtorare nu mă prea tulbura. Creșterea pe care o promisem la Levenford mă deprinsese cu diferitele neajunsuri ale unei vieți spartane, cum ar fi un porridge grunjos, un lapte apos, de o ciudată și neuitată albastrime, haine ajustate din costume mai vechi și mai largi și bocanci cu tălpi groase și cu ținte care să-i facă mai durabili. Afară de aceasta, socoteam starea mea de acum ca pur trecătoare, văzând în ea preludiul unui splendid viitor, iar mintea mea era prea ocupată cu treburile serioase menite să-mi asigure un mare și apropiat succes pentru ca să se oprească la astfel de nimicuri.

Când ajunsei în mansarda mea de sub acoperiș, de unde mi se deschidea vederea asupra unui zid gol de cărămidă aparentă, deasupra căruia se zărea coșul crematoriului comunal, stătui câteva clipe pe gânduri, examinând referatul pe care Usher mi-l restituise.

— O să întârziați la ceai.

Tresării, întorcându-mă către persoana ce-mi tulbura liniștea. Era, bineînțeles, domnișoara Jean Law, vecina mea de cameră de pe coridor, care se oprișe timidă în prag. Această tânără, una dintre cei cinci studenți în medicină care locuiau la pensiunea Rothesay, frecventa clasa mea de bacteriologie și făcuse din mine, în tot cursul acestui an școlar, obiectul atențiilor ei de vecină binevoitoare.

— Gongul a sunat de cinci minute, murmură ea cu accentul acela nordic, și văzând că prezența ei mă irita, avu delicatețea să roșească, dar roșeața caldă, sfioasă, care îmbujora tenul ei deschis, nu o făcu să-și lase în jos ochii căprui. Am bătut la ușă, dar nu m-ați auzit.

Îmi mototolii în mâini raportul, spunând:

— Te-am rugat, domnișoară Law, să nu mă deranjezi când sunt ocupat.

— Da... dar *ceaiul* dumneavoastră, obiectă ea, pronunțând mai tare decât oricând r-urile, în încurcătura ei.

Văzând-o stând acolo, în fusta ei de șeviot albastru, cu o bluză simplă, albă, ciorapi negri și pantofi groși, și insistând cu atâta sollicitudine și seriozitate, ca și cum pierderea ceaiului meu ar fi însemnat o calamitate ireparabilă, nu mă putui împiedica de a zâmbi.

— Prea bine, făcui eu, imitându-i tonul. Vin chiar acum.

Coborâram împreună în sufragerie – o încăpere îngrozitoare, cu mobilă tapisată

cu pluș roșu, uzat, și unde până și linoleumul de pe pardoseală era impregnat cu miros de varză fiartă. Pe polița căminului, acoperită cu o cuvertură cu franjuri, se afla – obiect al mândriei domnișoarelor Dearie – mărturia prestigiului de care se bucurase răposatul lor părinte și a educației lor alese, un hidos ceas de marmură, oprit, care era susținut de două figuri cu căști aurite și securi în mână, purtând inscripția: „*Oferit căpitanului Hamish Dearie la retragerea sa de la comanda corpului de pompieri din Winton*”.

Cina, umbră palidă și sărăcăcioasă a tradiționalului ceai copios al scoțienilor, începuse. Era prezidată de domnișoara Beth Dearie, care stătea în capul mesei de mahon. Pe fața de masă cârpită, dar curată, erau așezate câteva farfurii cu pâine, pâinișoare cu unt, prăjite, și biscuiți de casă cu chimen, o tavă de heringi sărați – câte unul de fiecare persoană – și un ceainic de metal alb, acoperit cu un manșon albastru, tricotat.

Domnișoara Beth, o femeie de patruzeci și cinci de ani, rămasă nemăritată, era înaltă și osoasă, cu trăsături frumoase, dar ofilite. Ținuta ei corectă și aerul acela de distincție strâmtorată păreau subliniate de fileul ce-i ținea părul și de rochia de dantelă, închisă până sus și cu balene în jurul gâtului. În ciuda respectului ce-l avea pentru titlul meu de doctor și a faptului că domnișoara Law era incontestabil locatara ei favorită, ea ne privi, turnându-ne ceaiul, cu surâsul ei palid și îndurerat, care dispăru numai după ce arunca, ca amendă pentru întârziere, un penny în mica pușculiță de lemn așezată lângă cutia goală de biscuiți din mijlocul mesei și purtând inscripția: „Pentru orbi”. Punctualitatea, tot astfel ca și politețea, era unul din numeroasele principii ale celei mai vârstnice dintre domnișoarele Dearie, și toți cei ce soseau la masă după ce spusese rugăciunea erau puși să-și răscumpere abaterea. Nu puteai însă fi ținut de rău dacă în clipe de necugetare te cam îndoiai de faptul că acest tribut ajungea vreodată la adevărata lui destinație.

Începui să mănânc în tăcere heringul meu, care era sărat, uleios și de dimensiuni neobișnuit de mici. Aceste două femei onorabile se luptau din greu spre a-și echilibra bugetul, iar domnișoara Beth, care „conducea” pensiunea – în timp ce domnișoara Ailie gătea și făcea curățenia – avea toată grija ca nimeni să nu cadă vreodată în păcatul lăcomiei în prezența ei. În ciuda acestui fapt, casa ei se bucura de o reputație ireproșabilă în cercurile legate de universitate și rareori câte o cameră rămânea liberă. În seara aceea văzui că din cei șase locatari ai ei, Galbraith și Harrington, amândoi studenți în anul patru, lipseau, fiind plecați să petreacă sfârșitul săptămânii în familiile lor; în fața mea ședeau însă ceilalți doi studenți în medicină – Harold Muss și Babu Lal Chatterjee.

Muss era un tânăr mărunțel, de optsprezece ani, cu fața veșnic plină de coșuri și cu dinții de sus ieșiți impresionant înainte. Nu era decât în anul întâi și păstra în ge-

neral o tăcere respectuoasă; uneori însă, când i se părea că cineva făcuse o glumă, izbucnea brusc într-un râs sălbatic și răgușit.

Lal Chatterjee, un indian din Calcutta, era mai în vârstă decât Muss, având de fapt vreo treizeci și trei de ani. Era extrem de rotofei și durduliu și avea un ten lucios de culoarea șofranului, scos în evidență de o bărbuță neagră, îngrijită, și de o expresie radioasă. De cel puțin cincisprezece ani colinda, cu mersul lui legănat, sălile de cursuri din Winton. Dar, cu toate încercările sale repetate, nu reușea să obțină titlul de doctor în medicină. Blând și guraliv, flecărind neîncetat cu amabilitate, el fusese poreclit Babu, devenind un personaj comic la universitate. De îndată ce intrarăm, izbucni, cu vocea lui pițigăiată și monotonă, care părea totdeauna acordată pe o gamă minoră, asemenea strigătelor muezinului care proclamă din minaret orele de rugăciune:

— A, bună seara, doctore Robert Shannon și domnișoară Jean Law! Mă tem că am mâncat totul. Din pricina întârzierii, veți pieri poate de inaniție. O, da, s-ar putea întâmpla, ha-ha! Domnule Harold Muss, fii bun și trece-mi muștarul. Mulțumesc. Mă adresez colegului meu doctor. Te întreb, doctore Robert Shannon: nu-i așa că muștarul stimulează glandele salivare, care sunt două la număr: cea sublinguală și o alta al cărei nume îl posed bine notat în caietul meu? Iartă-mă, te rog, cum se cheamă această a doua glandă?

— Pancreasul, sugerau eu.

— A, da, sir, pancreasul! confirmă radios Babu. Sunt cu totul de aceeași părere. Muss, care își bea ceaiul, se înecă.

— Pancreasul! sughiță el. Nu mă prea pricep, dar știu că e în stomac!

Lal Chatterjee se uită muștrător la colegul său într-o studenție, care se scutura de râs.

— O, sărmane domn Harold Muss! Nu-ți afișa ignoranța! Adu-ți aminte, te rog, că sunt student de mult mai mulți ani decât dumneata. Am avut cinstea de a cădea la examenul de licență la Universitatea din Calcutta, probabil înainte ca să te fi născut.

Domnișoara Law căuta să-mi prindă privirea și să mă atragă în conversația ei cu domnișoara Beth. Discutau cu interes despre apropiata executare a oratorului *Messia* la St. Andrew's Hall, ceea ce era totdeauna un eveniment însemnat al stagiunii de iarnă de la Winton; cum aveam însă, din motive personale, o deosebită reticență față de chestiunile religioase, rămăsei cu privirea fixată asupra farfuriei mele.

— Îmi place atât de mult muzica corală; dumitale nu, domnule Shannon?

— Nu – răspunsei eu – mi-e teamă că nu-mi place.

În acel moment, domnișoara Ailie Dearie intră fără zgomet din bucătărie, în

papucii ei de pâslă uzați, ținând în mâini „cristalul”, mai bine zis castronul de sticlă cu prune fierte, dar pietroase, care, în „serile cu heringi”, încheia, inevitabil ca moartea, sinistru noastră cină.

Spre deosebire de soră-sa, domnișoara Ailie era o ființă blajină și duioasă, cu o ținută însă cam neîngrijită. Avea un trup îndesat, cu mișcări încete, și mâini noduroase și deformate de trebăluiala casnică. Se zvonea – dar cred că era o simplă absurditate studentească, încurajată de faptul că singura ei relaxare în cursul serilor consta în lectura unor povești romantice împrumutate de la biblioteca publică – că în tinerețea ei avusese o dragoste tragică. Chipul ei blând, înroșit de statul lângă mașina de gătit, avea o expresie tristă și dezamăgită. Suporta cu răbdare cuvintele tăioase ale surorii ei. O șuviță de păr îi cădea cu atâta îndărătnicie pe frunte, încât avea obiceiul curios de a-și încreți buzele și de a sufla ușor în sus, spre a o da la o parte. Poate că propriile-i greutatea o făceau să arate înțelegere pentru problemele mele. Acum se aplecă spre mine, cu un binevoitor interes, șoptindu-mi la ureche:

— Cum ți-a mers astăzi, Robert?

Ca s-o liniștesc, mă silii să zâmbesc, ceea ce o făcu să dea din cap cu o expresie mulțumită, suflându-și șuvița de pe frunte și ieșind din sufragerie.

Inima domnișoarei Ailie era mai moale decât prunele ei. În următoarele cinci minute nu se auzi niciun alt sunet decât acela al unor masticării anevoioase și al izbitorii caninilor lui Muss în fructele pietroase.

Când nimic comestibil nu mai rămăsese pe masă, Beth Dearie puse capăt cinei ridicându-se cu aerul unei castelane care oferă un banchet. Ne împrăștiarăm atunci spre camerele noastre. Pe drum, Harold Muss își extrăgea distrat din gură, cu arătătorul, oasele de pește.

— Domnule Shannon, gâfâi domnișoara Law, ținându-se repede după mine. O dezbărasem, în sfârșit, de obiceiul de a mi se adresa cu titlul de „doctor”, ale cărui implicații de mediocritate profesională mă făceau să-l consider, la epoca aceea, ca o nesuferită ofensă. Nu sunt sigură de valoarea referatului pe care l-am scris despre *Trypanosoma gambiense*... știți, tema pe care ne-ați dat-o astăzi. Mă interesează în chip cu totul deosebit... Ați vrea... ați putea să aveți extrema bunătate de a vă arunca ochii pe el?

Deși eram hărțuit și preocupat, nu avui tăria de a refuza. Într-un chip oarecare, expresia de nereținută spontaneitate și prospețime din obrazul ei anihila răspunsurile mele mai brutale.

— Adu-mi-o! mârâii eu.

Cu cinci minute mai târziu, susținut de arcurile rupte ale singurului fotoliu din seră, citeam referatul, în timp ce ea ședea foarte drept pe marginea unui taburet tapisat cu mușama crăpată, strângându-și cu mâinile fusta de șeviot în jurul

gleznelor și ohservându-mă cu un aer serios și îngrijorat.

— Credeți că merge? mă întrebă ea când terminai.

Referatul era remarcabil de bine făcut. Cuprindea câteva observații foarte originale și o serie de schițe extrem de exacte ale dezvoltării parazitului flagelat. Uitându-mă la ea, trebuia să recunosc că se deosebea de majoritatea tinerelor fete care soseau în cârduri la universitate, pretinzând să studieze medicina. Unele din ele veneau ca să se amuze, altele erau împinse de ambițiile unor familii burgheze, iar câteva căutau numai să se mărite cu vreun tânăr acceptabil, care avea, într-o bună zi, să devină, în vreo localitate suburbană, un practician greoi și respectabil, mai mult sau mai puțin nepriceput, dar cu o situație financiară asigurată. Niciuna nu avea talent sau vreo capacitate reală pentru această profesiune.

— Înțelegeți – murmură ea, ca și cum ar fi vrut să-mi stimuleze bunăvoința – mă așteaptă atâta muncă. Doresc nespun să-mi iau titlul!

— Lucrarea dumată e cu mult deasupra celor obișnuite, îi spusei eu. La drept vorbind, e extrem de bună.

O căldură se furișă în obraji ei fragezi.

— O, vă mulțumesc doc... domnule Shannon! Aprecieriă dumneavoastră înseamnă totul pentru mine. Nu pot să vă spun cât de mult vă respectăm, noi, studenții, părerea și... da, dați-mi voie s-o spun, strălucirea... Și știu, firește, ce greu ați dus-o în război.

Îmi scosei papucul, examinându-i vârful, care începea să crape. Am încercat mai înainte să explic de ce nu eram în stare s-o rănesc pe această ciudată vecină a mea; totuși, aveam nevoie de o cale de răzbunare a susceptibilităților mele jignite. Firea mea era rezervată și închisă; nu înclinam spre minciună; totuși, sub influența acestei priviri luminoase și încrezătoare, vreun diavol moștenit poate de la incorigibilul meu bunic începuse, în ultimele săptămâni, la adăpostul mutrei mele îngândurate și chiar melancolice, să-mi joace feste scandaloase.

În cursul deselor noastre conversații îi destăinuisem că mă trăgeam dintr-o familie bogată și aristocratică din Levenford, dar că, rămânând orfan și preferând cercetările medicale carierei plănuite pentru mine, fusesem izgonit, fără putință de întoarcere, din casa mea strămoșească.

Credulitatea ei nevinovată mă împinse la alte eforturi ale imaginației.

În tot timpul celor patru ani de război dusesem o viață liniștită și plicticoasă, ca medic al unui crucișător ușor, care făcea serviciul, împreună cu submarinele, în Marea Nordului. Misiunile noastre săptămânale printre câmpurile de mine inamice erau, probabil, destul de primejdioase, dar de o monotonie de nedescris. Când eram

ancorați în port, beam gin, jucam „douăzeci și unu”¹ și pescuiam țipari. Odată, comandantul nostru fu surprins în ținută sumară, în cabina lui, cu o femeie drăguță, pe care, cum ne povesti după aceea, o iniția în arta complicată a navigației. Afară de aceasta, nimic nu întrerupse uniformitatea vieții noastre, până când luarăm parte la bălălia navală de lângă coasta Jutlandei. Atunci totul se petrecu atât de iute, încât nu-mi rămase decât o impresie confuză de zgomot și de fulgerări, în mijlocul cărora nădușeam sub punte, în infirmeria vasului, făcând prost toate lucrurile, cu mâini tremurânde și simțind cum totul se topește în mine, astfel încât o întreagă săptămână după aceea suferii îngrozitor de colică.

Bineînțeles, toate acestea nu erau potrivite pentru domnișoara Jean Law; de aceea, în timp ce-mi sorbea cuvintele, inventai o nouă aventură, mai pitorească. Fusesem torpilați și rămăseserăm părăsiți în mijlocul Pacificului, pe o plută; se produsese scene dramatice de sete și foame, ne luptasem cu rechinii și așa mai departe, trecând prin cele mai grozave primejdii, până când mă deșteptasem palid, dar triumfător, ca un adevărat erou, într-un spital din America de Sud.

Acum, când păstram tăcerea, ea își făcuse, de bună seamă, curaj și iată că genele începură să-i tremure, ceea ce era totdeauna un semn al încordării ei lăuntrice.

— M-am gândit... vreau să spun... nu mi se pare prea corect, domnule Shannon, ca eu să fi aflat atât de mult despre dumneavoastră... în vreme ce dumneavoastră știți atât de puțin despre mine. Șovăi puțin, apoi urmă curajos, cu fața aprinsă: M-am întrebat dacă v-ar face plăcere să veniți într-o sâmbătă la noi, la Blairhill.

— Ce să zic..., îi răspunsei, luat pe neașteptate. Voi fi foarte ocupat toată iarna.

— Îmi dau seama de asta. Dar ați fost atât de bun cu mine, încât aș vrea să-mi cunoașteți familia. Desigur – adăugă ea în grabă – suntem oameni simpli, nu ca dumneavoastră. Tatăl meu – și din nou se înroși, continuând însă vitejește, cu aerul cuiva care, după multă chibzuire, a luat o hotărâre – nu e un om important. E... brutal.

Urmă o pauză destul de lungă. Neștiind ce să spun sau să fac, ședeam, mai degrabă nemișcat. Începeam să mă simt stingherit, când deodată ea zâmbi, dovedind că o scânteie de umor îi însuflețea serafica ardoare.

— Da, coace pâine. Lucrează în brutărie cu fratele meu mai mic și cu un alt om. Își trimite pâinile în împrejurimi cu o dubă trasă de cai. E o întreprindere mică, dar cu tradiție, cum ați putea constata direct. Vă rog deci, cu toate că aveți legături atât de înalte, să nu vă uitați de sus la noi.

— Doamne, dar drept cine mă iei? îi spusei eu înțepat, uitându-mă repede la ea. Îmi dădai însă seama că vorbele îi fuseseră lipsite de orice înțeles ascuns.

¹ Joc de cărți. (n.t.)

— Atunci veți veni. Se ridică cu o expresie de satisfacție, luându-și referatul de pe rezemătoarea fotoliului meu și privindu-l. Vă sunt foarte recunoscătoare pentru ajutorul dumneavoastră în legătură cu aceste tripanosome. Medicina tropicală mă interesează foarte mult. Privirea mea întrebătoare provocă o ultimă confidență a ei. Înțelegeți... ținem de congregația calvină din Blairhill... și... îndată ce-mi iau doctoratul... plec ca medic în Africa de vest.

Rămăsei probabil cu gura căscată. Oare nu se mai isprăvea cu absurda ei capacitate de a mă uimi? Primul meu impuls fu de a râde, dar expresia din ochii ei, care străluceau ca și cum ar fi zărit sfântul Graal, mă împiedică. Și, uitându-mă la dânsa, fui nevoit să recunosc că avea cel puțin meritul de a fi sinceră.

— De când ți-a venit ideea asta năstrușnică?

— Încă de când am început să studiez medicina... De aceea m-am înscris la această facultate.

Așadar, nu venise la universitate spre a se distra sau a se mărita, ca celelalte. Dar chiar și așa, nu eram convins încă.

— Toate astea sună foarte nobil, spusei eu încet. E o idee romantică și plină de voință de sacrificiu... pe hârtie. Dar dacă te-ai duce... mă întreb dacă știi într-adevăr ce ai avea de înfruntat.

— Cred că știu, răspunse ea cu un zâmbet calm. Sora mea e infirmieră acolo de cinci ani.

Cuvintele acestea îmi astupară gura. Se opri la ușă și se strecură zâmbitoare din cameră. După un interval în care rămăsei nemișcat, privind în gol oarecum zăpăcit și auzind fără să vreau și mai degrabă jenat mișcările ei liniștite în odaia de alături, ridicai din umeri și, cu buzele strânse, mă concentraii asupra propriei mele situații.

Trebuia să mă supun conducerii profesorului Usher sau, urmându-mi calea proprie, neclară și plină de riscuri, să mă împotrivesc autorității și destinului?

CAPITOLUL III

A doua zi, sâmbătă, eram liber. La ora șase dimineața ieșii din casă, unde toată lumea mai dormea, spre a merge pe jos până în satul Dreem, situat la distanță de circa patruzeci de kilometri. Străzile Wintonului erau încă întunecate, ude de rouă și, cu excepția pașilor răzleți ai vreunui muncitor, sculat mai devreme, tăcute și pustii. Când soarele sfâșie întunericul, treceam de marginea orașului, lăsând în urmă, cu un sentiment de ușurare, ultimele căsuțe împrăștiate printre grădini de zarzavat. Ajunsesem în câmp deschis, având în fața ochilor estuarul larg al fluviului Clyde, a cărui priveliște luminoasă și familiară mă încălzea totdeauna la inimă.

Către amiază, mâncai un măr, pe care domnișoara Ailie, sfidând dezaprobarea surorii sale, mi-l strecurase în buzunar cu o seară înainte. Trecând apoi cu bacul de

la Erskine pe celălalt mal al fluviului, la șapte kilometri mai sus de Levenford, pășii pe splendida întindere de pajiști, cu iarbă grasă, care mărginea apele Firthului și unde oi și vite pășteau pe imășurile ondulate, îngrădite cu piatră cenușie.

Apropiindu-mă de destinație, scopul călătoriei mele, oricât de naiv ar părea acest lucru, îmi stăpânea tot cugetul. Tot anul acela, de când Senatul universitar îmi acordase, după demobilizarea mea în 1918, bursa Eldon, fusesem folosit de profesorul Usher pentru a face o cercetare curentă asupra unor opsonine, subiect care-l interesa, dar pe care-l socoteam puțin important. Într-adevăr, întreaga teorie opsonică era chiar de pe atunci contestată de cercetătorii științifici înaintați.

Poate că eram influențat de înalta mea considerație pentru fostul șef al Secției de patologie experimentală, profesorul Challis, de la care îmi luasem în universitate învățătura și inspirația. Era un bătrân remarcabil, care acum, la vârsta de șaptezeci de ani, se retrăsese în obscuritatea vieții private. Nu nutream însă nicio simpatie pentru succesorul său și nu aveam încredere în el. Om rece, uneori slugarnic, împins din spate de o soție bogată și cu ambiții în societate, Hugo Usher părea lipsit de inspirație și de putere creatoare și puțin dispus să aducă jertfele de lacrimi și sânge cerute de cercetarea științifică. Era un oportunist, care-și dobândise situația prin îndemânarea lui de a întocmi tabele statistice, dar mai ales prin stăruințe, o reclamă bine calculată și capacitatea deosebită de a exploata inteligența altora. Atașând pe lângă secția sa tineri care promiteau, își câștigase reputația de a fi un cercetător original. Monografia mea precedentă despre funcțiunea pituitară, de pildă – un studiu mic poate, dar realizat cu multă trudă – fusese publicată ca o lucrare comună a profesorului Hugo Usher și a doctorului Robert Shannon.

În timp ce mă afluam sub această servitute, căutasem cu un zel patetic un subiect de cercetare cu adevărat semnificativ, o teză amplă, originală și de o însemnătate atât de neîndoielnică, încât să influențeze sau chiar să schimbe direcția dezvoltării medicinei generale.

Țel înalt, desigur. Dar eram tânăr (împlinisem abia douăzeci și patru de ani) și, legat cu pasiune de munca mea, ardeam de ambiția chinuitoare, izvorâtă din firea mea tăcută și retrasă, de a ajunge, în sărăcia și anonimatul meu, să uimesc întreaga lume.

Căutasem în zadar timp de mai multe luni, când, pe neașteptate, o ocazie se prezentă din senin. În cursul acelei toamne, un șir de ținuturi rurale de pe toată întinderea țării fuseseră lovite de o epidemie curioasă, care, poate din lipsa unui termen mai bun, fusese impropriu clasificată drept gripă. Procentul de mortalitate al bolii era ridicat, iar cazurile erau numeroase. În presa de mare tiraj apăruseră sporadic titluri cu caracter senzațional, iar în revistele medicale găsisem câteva dări de seamă din America, Olanda, Belgia și alte surse străine, care semnalau izbucniri

de epidemii similare. Simptomele de răceală acută, febră, durere de cap intensă și junghiuri în tot corpul erau deosebit de grave, ducând deseori la o pneumonie mortală sau, în cazurile de întremare, la o stare prelungită de debilitate. Studiind aceste simptome, începui să simt că ne aflăm în fața unei maladii noi și diferite, bănuială care cresc pe măsură ce timpul trecea, făcând sângele să fiarbă în mine.

Interesul pentru această problemă îmi era sporit și mai mult de faptul că unul din principalele centre locale ale epidemiei era zona satului Dreem. Iar acum, la ora trei după-amiază, când ajunsei, târându-mi picioarele, în acest mic sat cu case joase și cenușii, împrăștiate de-a lungul malului unui râu potolit, zelul meu, învingându-mi oboseala, mă făcu să-mi iuțesc pașii. Localitatea era totdeauna liniștită, acum însă, din cauza bolii recente, părea și mai tăcută și pustie. Fără a mă opri spre a mânca obișnuita mea pâine cu brânză la micul han al satului, mă dusei imediat la Alex Duthie.

Era în căscioara lui, stând cu pipa în gură în plăcuta lui bucătărie, în timp ce Simon, băiețelul său, se juca pe covor la picioarele lui, iar Alice, soția sa, o femeie calmă, cu aer matern, întindea un aluat pe masă.

Alex era un bărbat scund și așezat, în vârstă de treizeci și cinci de ani. Purta pantaloni curați de catifea de bumbac, ciorapi groși și o cămașă de flanelă vărgată. Mă primi cu o ușoară mișcare a capului și o clipire din ochi, aproape imperceptibilă, dar care într-un fel aveau mai multă căldură în ele decât cel mai lung discurs. Totodată, își dădu seama de înfățișarea mea obosită și prăfuită.

— Ai pierdut autobuzul?

— Nu, Alex, am vrut să vin pe jos. Neputându-mă reține, urmai: Sper că n-am sosit prea târziu. Ai făcut... aranjamentele?

Părea a nu fi auzit, apoi zâmbi reținut, scoțându-și pipa din gură.

— Ai nimerit-o bine sâmbătă după-amiază, tocmai când cei mai mulți doresc să se odihnească... mai ales după cele prin care au trecut. Se opri destul de mult timp încât să mă alarmez, adăugând apoi: I-am convins totuși pe cei mai mulți să vină, pentru dumneata. O să mergem acum la Institut.

Pe când îmi exprimam printr-o exclamație recunoștința, el se sculă, trecu la apărătoarea din fața vetrei și începu să se încălze.

— Nu vrei să iei un ceai, doctore? mă întrebă doamna Duthie. Pe o vreme ca asta, omul are nevoie de ceva cald.

— Nu, mulțumesc, Alice. Prefer să mă duc să lucrez.

— Cinezi și dormi la noi, anunță Alex pe un ton care nu admitea refuz. Sim al nostru vrea să-ți arate noua undiță pe care i-am făcut-o.

Își luă șapca cu cozoroc și ieși. Sim, care avea cinci ani și era închis și tăcut ca și tatăl său, ne însoți până la ușă.

— Sunt o pacoste nemaipomenită pe capul dumitale, Alex, îi spusei eu pe drum. Dar nu ți-aș fi cerut să faci asta dacă nu mi s-ar părea important.

— Da – confirmă el strâmbând din gură – ne cam bați capul, Rob. Dar cum, din întâmplare, ținem la dumneata, trebuie să te suportăm.

Legătura mea cu Alex Duthie și, de fapt, cu satul Dreem, era veche de șase ani, datând dinainte de război, când, ca student singuratic la universitate, îmi părăsisem cărțile spre a mă deda pasiunii mele pentru pescuit în aceste ape de maree, unde în fiecare primăvară are loc o minunată migrație de lăstrei. Pe malul râului, Alex mă ajutase într-o seară să trag pe uscat un pește enorm; în această întâlnire înfrigorată și în îmbătătorul triumf de care fu urmată se puseseră bazele unei durabile prietenii. Deși era simplu muncitor, fiind angajat ca păzitor-șef al turmelor Companiei fermiere din Dreem, Duthie deținea o poziție foarte respectată în sat și fusese ales mai mulți ani în șir primar al micii comunități. Purtarea sa putea fi incomodă uneori, iar cuvintele sale, atunci când le rostea, erau deseori aspre, dar niciodată nu aflasem că ar fi făcut vreun lucru meschin sau josnic. Cum satul era prea depărtat pentru a avea un medic stabil, mă adresasem lui cu cererea mea neobișnuită, care putea veni numai de la un tânăr naiv și entuziast și avea ceva absurd în ea.

„Institutul” era o mică clădire de cărămidă aparentă, ridicată de curând de Uniunea fermierilor. Cuprindea diferite săli de club și o bibliotecă. Alex mă conduse într-una din încăperile de pe coridorul principal, unde se aflau adunați vreo treizeci de oameni, care citeau sau stăteau de vorbă, cu aerul de a aștepta cele ce aveau să urmeze. Când intrară, se făcu tăcere.

— Prieteni – exclamă Alex – vă prezint pe doctorul Shannon. Cei mai mulți dintre voi l-ați cunoscut ca pescar destul de priceput. Dar pe lângă asta, e un fel de profesor la universitate și dorește să facă cercetări despre afurisita de gripă care ne-a lovit pe cei de aci. A venit să vă ceară o favoare.

Aceste cuvinte dădură tonul just; câțiva dintre oameni zâmbiră, cu toate că mulți dintre ei mai erau palizi și păreau suferinzi. Mulțumindu-le că veniseră, le explicai ce doream de la ei și le făgăduii să nu-i rețin multă vreme. Îmi luai apoi ranița și scosei din ea o serie de tuburi capilare numerotate, apucându-mă sistematic de lucru.

Erau, firește, cu toții săteni, cei mai mulți dintre ei lucrând la câmp, și suferiseră fără excepție de recenta boală. Pe unii îi cunoșteam personal, ca, de pildă, pe lunganul Sam Loudon, care-mi prinsese adesea momeală de undiță, sau pe Harry Vence, cu privirea lui îndrăzneată, și alții, pe care-i întâlneam stând în apă până la genunchi, pe la asfințit, și aruncându-și lungile undițe da abanos verde. Fu o treabă simplă să iau de la fiecare câte o mică probă de sânge, iar răbdarea lor, plină de prietenie și bunăvoință, ușură și mai mult lucrurile. Dar chiar și așa avui nevoie de mai mult timp decât crezusem, căci, pe măsură ce continuam, conștiința

importanței pe care această cercetare o putea avea pentru mine îmi făcea degetele să tremure ușor.

În cele din urmă ajunsei la capăt. Ultimul om își trăsese mâneca în jos, îmi dăduse mâna și plecase. Ridicându-mi atunci ochii de pe carnetul meu de notițe, îl văzui pe Alex șezând aproape de mine pe o bancă și scrutându-mă cu atenție, ca și cum ar fi vrut să-mi deslușească caracterul. Avea o privire ciudată – amestec de pătrunzătoare agerime și de înțelețegător interes – pe care se sili s-o ascundă când ochii noștri se întâlneau.

Urmă o pauză. Îi povestisem dinainte ce intenții aveam. Adăugai acum cu hotărâre:

— Sunt obligat să procedez în felul ăsta, Alex. N-am încotro... Trebuie neapărat să descopăr cauza bolii.

Din nou tăcere; atunci Duthie se apropie de mine și mă apucă de mână:

— Ești băiat deștept, Robert, și-ți doresc succes. Dacă pot să te mai ajut în orice fel, te rog să-mi dai de veste. Un zâmbet sec îi încreți cutele de lângă ochi. Deocamdată să mergem la masă. Alice a gătit o minunată budincă cu carne și rinichi.

Îi zâmbii la rîndul meu.

— Ia-o înainte, Alex. Vin și eu de îndată ce-mi termin însemnările.

— Bine, băiete, dar caută să nu stai prea mult.

După ce plecă, mai lucrai o jumătate de ceas, controlând și înregistrând probele. Apoi părăsii institutul, cu ranița atârnată de umăr, urcând ulița îngustă spre căsuța lui Duthie. Noaptea ce se lăsa era senină, iar cornul lunii, cu steaua lui însoțitoare, răsărise pe cerul geros. Aerul diafan era rece și calm. Deodată, un val de bucurie îmi năpădi cugetul în fața perspectivei ce mi se deschidea, a unei călătorii de explorare în mări necunoscute, plină de greutate și primejdii.

În fața ușii lui Alex, mă oprii. Luminile satului clipeau în jurul meu, iar dincolo de ele curgeau apele estuarului, lucind misterios în umbră. Pe când stăteam acolo complet nemișcat, urmărind luna ce plutea spre înaltul cerului și ascultând ultimele șoapte ale pământului stingându-se în tăcerea boreală, simții mantia unei veșnice singurătăți învăluindu-mă. Înțelesei atunci ce eram și ce aveam să rămân mereu – un om stingher, în conflict cu lumea întreagă.

Un fior mă trecu și-mi amintii că mi-era foame. Știind că voi da aci de hrană, căldură și prietenie, și de râsul potolit al micului Sim, intrai în casa lui Alex.

CAPITOLUL IV

În vinerea următoare se produse evenimentul așteptat de mine și pe care se întemeia planul meu de acțiune.

Toată săptămâna aceea, pe când îmi îndeplineam ca un automat, la universitate, sarcina ce mă ținea încătușat, observai că profesorul Usher era neobișnuit de amabil cu noi, umblând încoace și încolo, înfipt ca totdeauna, dar cu un surâs prietenos atât de artificial, încât îmi făcea părul să se zbârlească în creștet.

Vineri după-amiază, această afectată afabilitate, acest simulat spirit de colaborare își atinsese culmea când Usher, dând o raită prin laborator și dregându-și apoi glasul, se opri în fața noastră cu un zâmbet confidential.

— Domnilor, după cum ați aflat desigur, mi s-a făcut cinstea de a fi invitat să prezidez comitetul consultativ pentru viitorul congres de patologie. Această distincție îmi impune obligația de a vizita diferitele universități împreună cu eminentul meu coleg, profesorul Harrington, spre a putea întocmi o ordine de zi adecvată și cuprinzătoare.

După o pauză solemnă, continuă:

— Plec astă-seară la șase la Londra, împreună cu soția mea. Vom lipsi două luni. Nu mă îndoiesc că în lipsa mea activitatea secției va continua în ritmul normal, potrivit cu cele mai bune tradiții ale cercetării științifice. Aveți vreo întrebare?

Nimeni nu răspunse. Dădu din cap ca pentru a constata că stabilise o înțelegere cu noi, după care, uitându-se la ceas, se înclină pe rând către fiecare din noi și părăsi secția. Smith îl însoți, spre a îngriji de bagaje.

Nu-mi putui stăpâni emoția când ușa se închise, căci cu toate că mă așteptasem la o scurtă întrerupere a supravegherii din partea tiranului meu, vestea că plecase efectiv pentru două luni era atât de minunată, încât mă năuci. Ce nu puteam înfăptui în acest răstimp!

Lomax se și sculase și aprinzându-și o țigară, se uita la mine cu surâsul lui plictisit.

— N-ai înțeles că a vrut să trezească în noi ambiția de a lucra neîntrerupt în lipsa lui? Mi-e atât de drag, încât nu mă pot împăca cu gândul că a plecat.

Palid, cu o privire nemulțumită și cu păr blond buclat, Adrian Lomax arbora de obicei o expresie ușor cinică. Avea cu vreo patru ani mai mult decât mine și era unul din acei oameni fericiți, care te atrag instinctiv prin farmecul și înfățișarea lor plăcută. Fiu unic al unei văduve bogate care trăia la Londra, fusese educat la Winchester și Oxford, păstrând pecetea manierelor îngrijite și bune creșteri imprimate de aceste două colegii. După obținerea titlului universitar, avusese intenția să-și continue studiile în străinătate, dar intervenise războiul, iar acum, din cauza unei vagi legături de rudenie între profesorul Usher și familia sa, venise la Winton spre a face un an de practică în laboratorul de cercetări al acestuia. În gusturile lui, își dădea aere exotice, disprețuia cu superioritate aproape toate lucrurile și nesocotea tot ce nu putea fi explicat în termeni de științe naturale. Scepticismul

său lănced voia să sugereze existența unor rezerve profunde de cunoștințe în mintea lui, iar prin ușoara sa ridicare din umeri, zâmbetul său superior și comentariile sale metafizice încerca deseori să mă clatine în credințele mele. Egocentric și afectat, lipsa sa prea conștientă de deferență față de Spence și de mine izvora dintr-o vanitate frustrată. Știa să fie însă extrem de seducător. Pregătindu-se pentru o carieră strălucită, dar disprețuind vulgaritatea unor eforturi prea aparente, muncea pe apucate și, deplângându-și exilul, reușea totuși să depășească fără grijă, în apartamentul său confortabil și luxos, mobilat de el însuși, alocația generoasă pe care o primea, procurându-și tot ce era mai bun.

Între timp, scotocise în dulapul său, din care scoase acum la iveală, cu un aer amuzat, o sticlă de benedictină, spunând:

— S-a nimerit să dau de asta. Să serbăm evenimentul. Acum, îndată!

Destupă sticla și turnă cantități copioase din lichidul auriu în trei pahare curate de laborator.

Neil Spence, al treilea membru al echipei lui Usher, nu prea înclina spre veselie, cu excepția regulatelor sale ieșiri săptămânale în oraș împreună cu soția. Ca un pagur¹, el nu ieșea decât în cele mai rare ocazii din scoica lui; acum însă, se alătură în chip sociabil lui Lomax.

La fel făcui și eu. Conștiința formidabilei mele hotărâri de a folosi laboratorul universității pentru propriile mele experiențe îmi dădea un sentiment de libertate și mă agita până la exaltare, trezind în mine o poftă violentă de petrecere.

— În sănătatea prietenilor absenți, fără a omite dintre aceștia pe Herr Professor Hugo, spuse Lomax, ducându-și paharul la gură. Sper că vă place băutura asta. Nimic nu poate fi prea bun pentru distinșii mei colegi.

— E foarte, foarte agreabilă, zise Spence pe tonul lui liniștit și obiectiv.

— Făcută de călugări, adause Lomax, îndreptând o privire ironică spre mine. Ar trebui să-ți fie pe plac, Shannon. Ești catolic, nu-i așa?

— Da... desigur, îi răspunsei.

Lomax reumplu paharele cu un zâmbet de subtilă batjocură.

După câteva clipe, Neil Spence se uită la ceas.

— E aproape șase. Muriel trebuie să sosească din moment în moment.

Își luă batista și începu să șteargă discret saliva care se prelingea în colțul gurii.

În timpul războiului, când se ridicase, din imprudență, într-o noapte, în întunecimea mocirloasă a unei tranșee, spre a-și drege poziția chircită, o schijă de șrapnel german îi zdrobise maxilarul inferior. Și cu toate că specialiștii în chirurgie plastică i-l cârpiră admirabil cu una din coastele lui, rezultatul fusese o jalnică

¹ Crustaceu ce trăiește în scoicile unor moluște. (n.t.)

desfigurare a obrazului: bărbia era înlocuită printr-o cicatrice sinistră, din care ieșeau buzele trase în jos, formând un contrast brutal cu fruntea largă și frumoasă, sub care ochii lui negri, mai curând speriați, se ascundeau instinctiv. Ceea ce agrava această distrugere a feței era faptul că Spence fusese un tânăr frumos, foarte căutat la reuniunile de dans, la excursii și la concursuri de tenis în societatea cu dare de mână din Winton.

— Soția ta e delicioasă, observă Lomax politicos. Mi-a plăcut enorm seara petrecută săptămâna trecută la teatru cu voi. Încă o libațiune pentru Herr Hugo?

— Nu – spuse Spence cu bun simț – am băut destul.

— Totuși, ne-a cerut să bem potrivit cu cele mai bune tradiții ale secției, observai eu.

Râserăm cu toții, chiar și Spence. I se întâmpla rar, căci râsul îi schimonosea fața în chip oribil. În clipa aceea furăm întrerupți de un zgomot în spatele nostru.

Doamna Spence intrase neaunșată în laborator, cu aerul curajos al unei persoane care a călcat regula și își dă seama de aceasta. Ne surâse cu vioiciune sub voaleta cu picățele care cădea de pe pălăria ei și dădea un aer picant contururilor ușor concave ale obrazului.

— Nu l-am putut găsi pe Smith și am așteptat, am tot așteptat... ca un suflet părăsit.

Muriel Spence avea cam douăzeci și șapte de ani. Era de talie mijlocie, mai curând slabă, dar grațioasă, cu încheieturi fine, un păr castaniu deschis și o față îngustă, cam incoloră, în care, totuși, ochii ei cenușii se măreau uneori, căpătând o expresie galeșă. Fără exagerare, putea fi socotită ca o mângâiere în nenorocul lui Spence. Fusese logodit cu dânsa dinainte de război, iar când se întorsese sfârtecat, ea rămăsese lângă el îngrijindu-l, împotriva presiunilor familiei și propriilor lui eforturi de a-i reda libertatea. Nunta lor, la care asistase multă lume, stârnise un deosebit interes. Cu toate că pierduse de atunci mult din farmecul ei tineresc și adoptase maniere cam artificiale, era încă atrăgătoare. În rochia ei neagră, cu un gulerăș de blană cafenie, ea aduse o notă luminoasă în laboratorul nostru mohorât. Din cauza lui Spence, care era prietenul meu cel mai bun, încercasem să mă împrietesc cu Muriel; dar cu firea mea stângace și dificilă, fără îndoială, găseam totdeauna în atitudinea ei ceva care îmi dădea impresia că nu sunt dorit și mă făcea să mă trag înapoi, închizându-mă în mine.

Își ridică voaleta și-l sărută ușor pe obraz pe bărbatul ei, observând cu o nuanță de mustrare:

— Vom întârzia la prietenii care ne-au poftit la masă, dragul meu. De ce nu ești gata?

— Acum, doamnă Spence – spuse Lomax, ridicând o sprânceană cu aerul său cel

mai seducător – acum, că ați intrat aici, nu veți mai scăpa niciodată din această cameră de orori.

Dânsa își lăsa capul într-o parte, adresându-mi o privire luminoasă și provocatoare.

— Mă simt în deplină siguranță aci, cu domnul Shannon.

Pentru nu știu ce motiv, Lomax și doamna Spence zâmbiră la aceste cuvinte. Spence, ai cărui ochi erau fixați cu o supunere de cățel asupra obrazului soției sale, își pusese paltonul, iar dânsa își petrecu acum mâna înmănușată sub brațul lui.

— Neil și cu mine avem aceeași direcție ca dumneata, domnule Lomax. Nu vrei să te ducem acasă? zise ea, îmbiindu-l.

Lomax tăcu un moment, spunând apoi:

— Vă mulțumesc. Sunteți prea amabilă.

Leșirăm împreună, iar lângă mașinuța lui Muriel, oprită în fața intrării, ne despărțirăm. În timp ce ei porniră cu automobilul spre oraș, eu coborâi pe jos dealul Fenner, cu intenția de a-mi lua de la locuința mea probele de sânge de la Dreem și de a mă întoarce imediat cu ele la laborator.

În parcul Eldon, la dreapta mea, lacul artificial era înghețat și plin de patinatori. Auzeam în aerul liniștit clinchetul sprinten al lamelor de oțel pe gheață. Animat cum eram de benedictina băută și de gândul minunat că Usher plecase, îmi venea să cânt. Simțeam în cap o plăcută amețeală, iar lumea îmi apărea, în defintiv, ca ceva delicios.

Când mă apropiai de familiara pensiune, ușa casei se deschise și-l văzui ieșind pe Harold Muss, însoțit de domnișoara Law. Fiecare avea câte o pereche de patine, care li se legăna pe braț. În fața acestui spectacol, lichiorul lui Lomax, dezmințindu-și originea monahală, se dovedi mai tare decât crezusem. Zărind-o atât de neașteptat pe domnișoara Law în această companie și pe punctul de a pleca grăbită într-un pulover alb imaculat și cu o beretă de lână cu pompon roșu pe cap, nu spre a duce alinare sau scăpare altora, ci spre a se deda ea însăși unui exercițiu sănătos, fui apucat, n-aș putea spune din ce pricină, de un acces de râs înfundat.

— Ce-i cu dumneavoastră, domnule Shannon? întrebă ea oprindu-se. Sunteți bolnav?

— Nicidecum, răspunsei eu, luându-mi mâna de pe balustradă. Sunt într-o excelentă condiție mintală și fizică... și mă pregătesc pentru un efort care, poate, va zgudui lumea. Cred că e limpede.

Muss își ascunse un rânet; ghicea de ce natură erau simptomele mele. Cât despre domnișoara Law, atitudinea ei decentă exprima doar simpatie și o îngrijorare adâncă.

— Nu vreți să veniți cu noi la lac? Briza v-ar face bine.

- Nu – spusei eu – nu merg la lac. Și adăugai în chip logic: N-am patine.
- V-aș putea împrumuta eu niște patine – sugera Muss cu un aer malițios – dar gheața e alunecoasă.
- Ține-ți gura, Muss, zisei eu cu asprime. Nu muncesc până la sânge pentru voi... și pentru întreaga omenire?
- Ați robotit cu mult prea mult, domnule Shannon, spuse domnișoara Jean, care, în uluiala ei, îmi luase textual cuvintele. Știți că mi-ați promis să faceți o vizită la Blairhill. Plec astă-seară acasă. Căutați să vă eliberați și veniți mâine la noi.
- Privind în ochii ei căprui și tandri, puterea mea de invenție păru deodată să mă părăsească. Negăsind nicio scuză, murmurai după o clipă, fără multă convingere:
 - Bine. Voi veni.

CAPITOLUL V

Trenul de la ora unu și treizeci spre Blairhill mergea nesuferit de încet, iar vagoanele lui străvechi erau atât de murdare, încât, la fiecare smucitură a locomotivei, un nor de praf se ridica din învelitoarea mucedă a canapelelor. Străbătea joasa și întunecata zonă industrială, trecând pe lângă coșuri de fabrici care scuipau fum și flăcări, fără ca ochii să poată zări vreo cât de îngustă fâșie de iarbă.

Pe când se târa în acest chip, oprindu-se în cele mai mici stații, îmi reproșam de a mă fi ținut de o făgăduială pe care n-o luasem niciodată în serios și găseam prea puțină mângâiere în argumentul că o zi de repaus îmi va permite să mă întorc cu puteri proaspete la cercetările mele.

În sfârșit, cam un ceas după ce părăsisem Gara de jos din Winton, scăparăm de partea cea mai neplăcută, a „ținutului negru” și intrarăm hurducându-ne în stația Blairhill. Pentru ca nefericitul călător să nu scape destinului său, numele localității era scris cu pietricele albe pe taluzul stației, între doi pini roșii cu aspect sălbatic. Iar acolo, așteptând pe platformă, și înălțându-se puțin în vârful picioarelor spre a scruta cu privirea aprinsă șirul ușor curbat al vagoanelor ce se opriseră, se afla domnișoara Jean Law.

Când deschisei ușa compartimentului și mă îndreptai către ea, observai că în cinstea vizitei mele, sau, poate, din cauza micului ei concediu duminical, purta, sub un palton deschis, puloverul ei alb, iar peste buclele castanii, mai aparente decât de obicei, o mică beretă scoțiană de lână, cu pompon. Descoperindu-mă în forfota de călători, obrazul i se luminea de bucurie. Ne dădurăm mâna.

— O, domnule Shannon – exclamă ea fericită – îmi pare așa de bine că ați putut veni! Mi-era aproape teamă...

Se opri, eu însă terminai fraza în locul ei:

— ...că n-am să mă țin de cuvânt.

— Ei... știi că sunteți un om ocupat, spuse ea roșind, cum i se întâmpla atât de ușor. În orice caz, iată-vă aci. E o zi, frumoasă și am atâtea să vă arăt! Cu toate că n-ar trebui s-o spun, sper că vă vor plăcea.

Pe când vorbea, pornirăm împreună în susul străzii mari, care era foarte îngustă. Orașul era mai puțin dărăpănat decât crezusem. Era situat pe vastul domeniu al familiei ducale Blairhill și avea aspectul unui vechi burg de țară, cu ulițe neașteptat de întortocheate și o piață pavată cu piatră cioplită. Mândră de localitatea ei natală, partenera mea îmi spuse că Societatea istorică din Blairhill făcuse mult pentru conservarea antichităților locale și mă asigură, cu seriozitate și entuziasm, că, după îndeplinirea formalităților de prezentare, va face cu mine un tur amănunțit de inspecție.

În partea de sus a povârnișului, se opri deodată în fața unei mici clădiri cu o intrare scundă, declarându-mi cu o timidă fluturare a genelor:

— Asta e brutăria noastră, domnule Shannon. Trebuie să intrați și să faceți cunoștință cu tata.

O urmai, pătrunzând, printr-o boltă joasă, într-o curte mică, pavată cu bolovani, unde o dubă lăcuită stătea cu hulubele îndreptate spre cer; trecurăm apoi, printr-un culoar îngust în care erau stivuiți saci de făină, într-un subsol întunecos, cu pământ pe jos. Un miros dulceag umplea încăperea luminată de radiația de un roșu închis a două cuptoare încălzite cu mangal. Treptat, pe măsură ce ochii mi se deprinseră cu întunericul, deslușii două chipuri de bărbați în cămașă, fiecare din ei mânuind energic câte o lopată lungă de lemn în fața cuptoarelor deschise. Reflexele focului roșeau șorțurile lor albe, în vreme ce scoteau pâinile calde, așezându-le pe rafturi lungi de scânduri.

Privirăm câteva minute în tăcere această operație, care părea să ceară energie, îndemânare și repeziciune. Apoi, când un nou rând de pâini fu împins în cuptoare, iar ușile lor de fier se închiseră zăngănind, cel mai apropiat dintre cei doi bărbați se întoarse prompt și se apropie de noi, ștergându-și mâna de șorțul lui și întinzându-mi-o. Unghiile lui mai erau ușor năclăite cu aluat uscat.

Daniel Law, un om de vreo cincizeci și cinci de ani, era de statură mijlocie, palid la față de pe urma meseriei sale, având însă o înfățișare viguroasă, umeri lați și un trup vânos. În ciuda ochelarilor săi cu ramă de oțel și a bărbii negre și tunse care-i ascundeau oarecum trăsăturile feței, avea o expresie deschisă și serioasă și o frunte înaltă, pe care luceau acum broboane de sudoare. Se vedea că nu zâmbește ușor; totuși, când degetele lui calde le strânsură pe ale mele, buzele i se despărțiră puțin, în semn de salut, lăsând să apară niște dinți puternici, dar cam stricați de făina răspândită peste tot.

— Mă bucur să te cunosc, domnule Shannon. Fata mea mi-a vorbit despre bunătatea pe care i-o arăți la universitate. Orice prieten al fiicei mele e binevenit la noi.

Vocea lui avea un ton patriarhal, iar ochii îi sticleau afectuos sub ochelari când făcu aluzie la domnișoara Law. Continuă, scuzându-se:

— Îmi pare rău că suntem atât de ocupați acum. Băiatul meu și cu mine lucrăm singuri sâmbăta după-amiază. Strigă peste umăr: Luke! Vino un moment.

Băiatul de șaptesprezece ani care se apropie zâmbind, în timp ce-și punea haina, semăna mult cu soră-sa și avea același ten și aceiași ochi. Expresia lui era prietenoasă, veselă și umană, ceea ce mi-l făcu simpatic din prima clipă. Nu putea sta mai mult, căci trebuia să înhame calul și să pornească cu duba în cursa lui prin satele vecine. Observai, de altfel, că și Law, în ciuda amabilității sale, era grăbit, de aceea, aruncând cu coada ochiului o privire însoțitoare mele, îi indicai că nu trebuie să-i răpim timpul.

Law dădu din cap.

— Clienții noștri au nevoie de pâine, iar mâine e duminică. Ne vedem însă mai târziu, acasă. Pe la ora cinci. Până atunci, fata mea se va ocupa de dumneata.

Ajungând afară și continuându-ne drumul spre partea exterioară a orașului, pe lângă case mai noi, înconjurate de mici grădini, tovarășa mea de drum nu înceta să-mi arunce priviri furișe, în care îngrijorarea se împletea cu zelul, căutând parcă să deslușească părerea mea despre neamurile ei. Curând după aceea, la o cotitură a acelei străzi liniștite, peste care câțiva castani își aplecau ramurile pleșuve, ajunserăm la o mică vilă de piatră, curată și modestă, având în față un gard tuns de lemn-câinesc și perdele imaculate de horbotă la ferestre. Aici, punându-și mâna pe poarta de fier care purta pe o placă de alamă numele de SILOAM, domnișoara Law, nemaiputând să se rețină, exclamă:

— Ați plăcut și tatii, și fratelui meu. Am observat lucrul ăsta. Acum o veți cunoaște pe mama.

În timp ce vorbea, ușa din față se deschise și o femeie zveltă și vioaie, cu un păr argintiu și un ten delicat și transparent, îmbrăcată cu o rochie de casă de alpaca neagră, ne întâmpină salutându-ne. Aruncând întâi o căutătură rapidă fiicei sale, fără a încerca să ascundă scuturătoarea pe care o ținea în mână, își întoarse spre mine privirea ei calmă și încrezătoare, scrutându-mă îndelung. Apoi, liniștită parcă, se porni să vorbească despre lucruri indiferente.

— M-ai surprins înainte de a fi avut timp să mă îmbrac, domnule Shannon. Tocmai isprăveam să deretic în vestibul, când v-am văzut din întâmplare urcând strada. Intrați și luați loc.

— Nu, mamă, se grăbi să protesteze domnișoara Jean. Mergem să profităm de

această după-amiază.

Doamna Law își aplecă spre față privirea liniștită și plină de experiență, care, deși mulțumită și îngăduitoare față de această nerăbdare tinerească, păstra un element de autoritate maternă.

— Ai tot timpul, draga mea.

— Nu însă pentru ce am proiectat.

— Îl iei și pe Malcolm?

— Bineînțeles că nu, mamă, îi răspunse fata pe un ton cam iritat. Știi că e plecat azi după-amiază.

Cine o fi Malcolm, mă întrebai eu distrat, poate vreo rudă mai tânără, poate un cățel?

— Bine, bine... atunci duceți-vă, consimți doamna Law, cu aerul ei de calmă chibzuială. Întoarceți-vă însă negreșit la cină. Vom fi adunați cu toții și voi pregăti masa exact pentru ora șase. La revedere, deocamdată, domnule Shannon.

În timp ce maică-sa se retrăgea, zâmbind, la treaba ei din vestibul, domnișoara Jean Law mă luă exclusiv în stăpânirea ei, cu aerul satisfăcut al unei persoane care a trecut cu succes probele preliminară.

— Acum – exclamă ea cu energie – pot să vă duc pretutindeni!

Luând-o înainte, mă conduse întâi în grădina din spatele casei, mare de vreo jumătate de pogon, plimbându-mă cu zel pe cărările acoperite cu pietriș, printre brazdele îngrijite, careul plantat cu rubarbă și întinderea de iarbă rezervată pentru uscatul rufelor. Când îmi exprimai aprecierea pentru buna rânduială a grădinii, îmi adresă un zâmbet plin de recunoștință.

— Firește, e foarte mică... s-ar putea spune o grădină de periferie. Sunt sigură, domnule Shannon, că nu seamănă nici pe departe cu cea de pe lângă casa dumneavoastră.

Prefăcându-mă a nu observa tonul ei ușor întrebător, arătai repede spre magazia unde o motocicletă roșie stătea sprijinită pe un picior.

— E a lui Luke, răspunse ea cu indulgență întrebării mele nerostite. E nebun după mașini cu motoare și știe o mulțime de lucruri despre ele, cu toate că tata nu prea e de acord. Dar bietul băiat e obligat să circule așa de încet cu duba, încât îi place să-și ia revanșa gonind pe motocicletă.

Părerea mea despre Luke, foarte bună și așa, crescuse simțitor. De multă vreme, ca visător ce eram, îmi dorisem o asemenea mașină, în stare să-și plimbe călărețul în chip amețitor, cu o viteză de cel puțin o sută de kilometri pe oră. Aș fi vrut să mă opresc spre a inspecta perfecționările mecanismului ei, dar domnișoara Jean mă zori să ies cu dânsa, trecând pe lângă casă, în drumul mare. Fixându-și bereta mai strâns pe bucle, se uită cu atenție la ceas, declarând cu hotărâre:

— Avem peste trei ore la dispoziție. Vom încerca să vedem totul.

— N-ar fi bine să ne odihnim întâi puțin? sugerați eu, aruncând o privire spre două fotolii așezate într-un colț adăpostit al verandei. Stătusem până târziu noaptea, încercând să stabilesc un procedeu de cultură pentru probele mele.

Ea izbucni într-un râs vesel și observă glumeț, ca și cum aș fi spus un lucru foarte hazliu:

— Zău, domnule Shannon, sunteți un om ciudat! Abia am început!

N-a existat niciodată – sunt gata s-o jur – o vizitatoare mai conștiincioasă, o călăuză mai devotată decât această fată drăguță a brutarului din Blairhill.

Neobosită și plină de seriozitate, mă plimbă prin tot acest vechi burg. Îmi arată primăria, biblioteca publică, vechile case ale țesătorilor de pe Cottar's Row și vestigiile zidului roman (trei blocuri de piatră, roase de vreme).

După aceea, când tocmai mă bucuram că pelerinajul nostru se terminase, ea se uită la mine, fără măcar a se opri ca să răsuflă, și dând promițător din cap cu expresia misterioasă a unei persoane care a oprit pentru la urmă lucrul cel mai frumos, îmi spuse:

— Trebuie neapărat să vedem vacile albe, declară ea, adăugând sentențios, ca și cum ar fi citit dintr-un ghid: Sunt absolut unice.

Pentru a vizita aceste animale fabuloase, care, după cum îmi explică, făceau parte din vestita cireada de la Chateau-le-Roi și fuseseră importate din Franța de „tatăl defunctului duce”, furăm obligați să facem cale întoarsă pe distanță de vreo trei kilometri și să intrăm printr-o poartă cu coloane pe un domeniu întins, cunoscut sub numele de „Parcul din deal”.

Era, fără îndoială, o întindere frumoasă de păduri și pășuni.

Domnișoara Law nu reuși însă a găsi vacile, cu toate că le căută energic și cu aprindere, de parcă onoarea ei ar fi fost în joc. Mă târî după ea la deal și la vale, peste țarcuri de lemn și poieni înconjurate de tufișuri, în timp ce o îngrijorare crescândă se citea în privirea ei cercetătoare, iar fața ei se lungea de mirare. În cele din urmă fu nevoită să se oprească în vârful ultimului deal și, întorcându-se rușinată spre mine, să-și recunoască înfrângerea:

— Mi-e teamă... domnule Shannon... Apoi, cu o explozie finală de amărăciune: E cu totul de neînțeles!

— Probabil că se ascund de noi prin copaci!

Ea dădu din cap, refuzând să vadă ceva comic în acest subiect.

— Sunt niște animale așa de frumoase! Albe ca laptele și cu coarne încovoiate minunat. Trebuie să fie în grajduri, la iernat. O să vi le arăt altă dată.

— Fă asta! spusei eu. Deocamdată, hai să ne așezăm!

Era o după-amiază extrem de caldă și de caldă pentru acel anotimp. Soarele, pe

jumătate ascuns după nori, răspândea o lumină gălbuie, care părea să cufunde întregul peisaj în liniștea unei lumi încă nedescoperite. Contururile estompate ale pădurilor se întindeau la picioarele noastre, ascunzând un pârau, care, potolit parcă de tăcerea ce domnea, se furișa dintr-un ochi de apă într-altul, oprindu-și respirația și impunându-ne aceeași tăcere.

Lângă mine, meșterind un fir din iarba stufoasă, îngălbenită, cu privirea ațintită drept înainte, domnișoara Jean Law ședea în capul oaselor, rumegându-și încă decepția, iar eu, odihnindu-mă culcat pe un braț, începui, fără să-mi dau seama, să o studiez, încercând la întâmplare să-i disec personalitatea. Nu putui, firește, să-mi revizuiesc părerea despre naivitatea ei, dar fui silit să recunosc că din puținele femei tinere pe care le cunoșteam, ea era fără îndoială cea mai naturală. Avea, mai ales în această ambianță, o cuceritoare prospețime tinerească. Ochii căprui, părul castaniu și tenul brun se armonizau cu peisajul păduros, la fel ca pieptul ei mic și vârtos, și bărbia. Dinții cu care mesteca iarba uscată erau albi și sănătoși. Privind-o de jos, puteai aproape să vezi sângele cald pulsând sub arcuiera gingașă a buzei ei superioare. Dar mai mult decât orice făcea impresia și exala un miros de extraordinară curățenie. Îmi zisei, fără rost, că de vreme ce această virtute era vecină cu pietatea, ea se spăla, desigur, cu cea mai mare grijă, de sus până jos, dimineața și seara cu săpun parfumat. Tot ce se vedea pe ea, și desigur și ceea ce nu se vedea, era îngrijit și fără pată.

Deodată, pe când o scrutam cu un ochi critic, ea își întoarse capul, întâlnindu-mi pe neașteptate privirea. O clipă o înfruntă, cu obișnuita ei onestitate neînfrică, apoi își lăsă în jos uitătura ei castă și o dulce roșeață i se răspândi încet pe tot obrazul. Urmă o pauză forțată, o tăcere ce făcea parte oarecum din liniștea mai deplină a naturii înconjurătoare și care, îmbiindu-mă parcă să rostesc un cuvânt, să fac un gest, pe care însă nu le găsii, era încărcată de o așteptare aproape dureroasă. Atunci, ca și cum s-ar fi împotrivit să se lase pradă emoțiilor, se uită aproape furioasă la ceasul rotund de argint și sări repede în picioare, spunând:

— E timpul să ne întoarcem. Adăugă apoi cu glas scăzut, căruia încerca să-i dea un ton practic: Vă așteptați, desigur, cu nerăbdare ceaiul.

Când ajunserăm la vila părinților ei, întreaga familie ne aștepta în salonașul din fund, de o curățenie imaculată. Doamna Law purta rochia ei „de societate”, de mătase gri, iar domnul Law și Luke erau gătiți cu haine bune de postav negru și gulere scrobite. Oarecum mirat, văzui acolo și un alt oaspete, zâmbind agreabil, care-mi fu prezentat ca domnul Hodden, dar căruia ceilalți îi ziceau pur și simplu Malcolm. Se afla, vădit, într-o devotată intimitate cu toți membrii familiei și se alătură îndată domnișoarei Jean.

Era un tânăr de vreo douăzeci și cinci de ani, cu o comportare corectă și un aer

ce inspira încredere. Avea o expresie deschisă, o ținută dreaptă, o gură energică și un cap lat și masiv. Purta un costum foarte îngrijit, de tweed cafeniu, și un guler înalt, scrobit. Cum înclinam totdeauna să invidiez la alții calitățile opuse celor pe care le aveam eu însumi, mă simțeam ușor pus în umbră de prezența lui, căci avea în el o calmă siguranță de sine, echilibrul fizic al unui om care face zilnic sport și o expresie de bărbătească sinceritate. Conștient de caracterul său integru, părea hotărât să găsească la cei din jurul său aceleași însușiri. Purta în buzunarul de sus al hainei un diapazon și un rând de creioane ascuțite. Ele îi serveau, fără îndoială, la ușurarea ocupației sale care, după cum aflai îndată, era aceea de învățător la școala elementară din Blairhill.

Când îmi întinse cu prietenie mâna lui, doamna Law interveni spre a pecetlui cunoștința noastră.

— Sunteți doi tineri care au, desigur, multe calități comune. Malcolm e ca și un membru al familiei noastre, domnule Shannon. Conduce regulat cursurile noastre duminicale de catehizare. E un om muncitor, te asigur.

Cum cina era gata, ne așezară la masă. Daniel rosti cu gravitate o rugăciune cam lungă, în care făcu o aluzie destul de mișcătoare la fiica lui absentă, Agnes, care „lucra acum pe meleaguri străine“. Aruncă în acest timp pe sub gene o privire spre fotografia ei în uniformă de infirmieră, așezată deasupra căminului. Pe urmă, doamna Law începu să împartă cu generozitate bucata mare de somon fiert din fața ei.

Mă apukai de îndată să mănânc cu pofta ce era de așteptat la un client al pensiunii domnișoarelor Dearie. Afară de copioasa porție de pește, masa era încărcată din belșug cu de toate: cartofi fierți în coajă, zarzavaturi de iarnă, șuncă și limbă rece, castraveți în oțet, borcane cu conserve de casă; o masă atât de bună ar fi încântat, fără îndoială, și o persoană cu gusturi mult mai rafinate decât ale mele. În cinstea vizitei mele, brutarul făcuse un chec special, glasat cu marțipan și decorat cu cireși zaharisite. Dar ceea ce îmi plăcu mai mult fu pâinea. Ușoară și bine coaptă, cu coaja rumenită, ea degaja o aromă delicioasă și se topea în gură. Când îmi luai curajul să-l felicit pentru produsul său, Law își manifestă cu gravitate satisfacția. Ridică o felie de pe farfurie, o gustă cu atenție, o trecu delicat pe la nas, apoi o rupse între degete cu un aer sacramental. Îndreptându-și peste masă privirea spre fiul său, observă pe un ton profesional:

— Oleacă prea puțin coaptă astăzi, Luke... Totuși nu e rea deloc. Întorcându-se apoi spre mine, urmă cu multă simplitate: Ne luăm în serios meseria, domnule doctor. Pâinea noastră este sprijinul vieții pentru mulți oameni săraci de la țară. Cărbunarii, plugarii, muncitorii de la fermă, cu familii numeroase și care câștigă poate treizeci și cinci de șilingi pe săptămână... nu prea au altceva de mâncat. De

aceea nu o facem decât cu făina cea mai bună și cu drojdia cea mai dulce, toate frământate cu mâna.

— E cea mai bună pâine din tot ținutul, interveni Malcolm, dând din cap înspre mine. Ședea lângă Jean și trecea farfuriile cu un aer de calmă veselie.

Daniel zâmbi.

— Da, unii din acești oameni fac câte șapte kilometri pe jos spre a lua pâine de la căruța noastră. Se opri, îndreptându-și spatele cu demnitate. Îți dai seama, probabil, domnule Shannon, de semnificația biblică a articolului pe care-l producem. Îți amintești cum a înmulțit Mântuitorul pâinile ca să hrănească mulțimea, cum a frânt pâinea cu discipolii săi la cina cea de taină...

Scosei un murmur nedeslușit de aprobare și cum Luke îmi ușura stinghereala trecându-mi marmelada de căpșuni și făcându-mi imperceptibil semn cu ochiul stâng, încercam în surdina să-l antrenez într-o conversație asupra calităților motocicletei sale. Dar Daniel nu era un om pe care să-l poți nesocoti. Ca șef al familiei și predicator la adunările religioase, era obișnuit să-și urmărească gândul, iar acum, ținându-mă peste masă cu privirea lui gravă și fixă, părea hotărât să mă descoasă.

— Firește, domnule doctor, ai și dumneata o profesiune nobilă. Ce poate fi mai demn de laudă decât să vindeci pe infirmi, să faci pe ologi să umble? A fost pentru mine o clipă de mândrie și fericire, domnule, când fata mea s-a hotărât să se consacre acestei munci mărețe și minunate.

Nu răspunsei nimic, căci nu avea rost să-i explic că aveam intenția să nu practic niciodată, ci să mă dedic exclusiv științei pure.

Tăcerea mea nu-l împiedică pe Daniel să revină la acest subiect, cu acel amestec de demnitate și umilitate care-l caracteriza.

— Îmi dai voie să te întreb, domnule Shannon, cărei credințe aparții?

Sorbii îndelung din ceai. Afară de Hodden, a cărui privire trăda o moderată curiozitate, toți își îndreptară ochii spre mine cu amabilă atenție, așteptându-mi, plini de interes, răspunsul, ca și cum ar fi fost efectiv elementul crucial, cheia de boltă care avea să desăvârșească edificiul solid al aprobării lor unanime. Domnișoara Jean, îndeosebi, cam îmbujorată de ceaiul tare și fierbinte, se uita la mine cu gura pe jumătate deschisă și cu ochi care luceau.

Ce naiba aveam să le spun? Cunoșteam îndeajuns conflictele interconfesionale din aceste orașe mici spre a-mi da seama de cutremurarea pe care aș fi pricinuit-o dacă aș fi spus adevărul pur – acela că eram un catolic, dar care se abătuse pe cărările mai luminoase ale scepticismului. Acest gând mă făcea să recurg la eșafodajul pe care-l pregătisem dinainte pentru domnișoara Law. La urma urmei, ce importanță avea? Nu eram să mai revăd vreodată această familie cumsecade;

preferam deci să nu tulbur armonia acestei întâlniri și, dacă procedam cu dibăcie, nu aveam nevoie să mint. Cu o ușurință care mă indignă, căci această adunare de oameni de treabă părea să trezească în mine cele mai viclene laturi ale caracterului meu, îi spusei:

— Trebuie să vă mărturisesc, domnule Law – spusei cu o cursivitate care mă uimi – că munca mea de biolog nu-mi prea îngăduie să merg la biserică. Am fost însă crescut la Levenford într-o atmosferă de un strict protestantism. Exploatănd mai departe împrejurările educației amestecate pe care o promisem, invocai, cu un aer modest, unul din faptele cele mai puțin demne de crezare cu care bunica mea obișnuia să se laude: Un înaintaș al meu, din partea mamei, și-a afirmat credința vărsându-și sângele la Marston Moor¹.

Urmă o pauză, în timpul căreia observai că răspunsul meu, croindu-și încet drum în mintea celorlalți, producea nu numai un efect satisfăcător, ci chiar o impresie adâncă.

— Ce spui, domnule! Daniel își înclină capul cu explicabil interes. Marston Moor! A fost un adevărat martiriu al sfinților. Ar trebui să fii mândru de așa strămoș, domnule Shannon. Și – adăugă el cu ușoară șiretenie – sper că în viitor vei urma bunul său exemplu.

După trecerea acestui obstacol, masa continuă într-o notă de prietenească armonie. Când Malcolm se retrase cu un potop de scuze, nevoit să plece spre a preda un curs seral oarecare – muncă suplimentară pe care, după cum îmi destăinui domnul Law, o făcea spre a-și susține mama văduvă – trecurăm în salonaș, unde domnișoara Jean se lăsă convinsă să cânte la pian o bucată de Grieg. Apoi veni vorba despre depărtata Agnes. Se citi cu mândrie, în auzul tuturor, ultima ei scrisoare, extrem de veselă, trecându-se afectuos din mână, una câte una, fotografiile primite de la dânsa, toate gălbui și puțin voalate, înfățișând grupuri de copii indigeni, cu picioare strâmbe și ochi mari, purtând șorțuri albe și având un aer ciudat de emoționat. Îi susținea o soră energică și zâmbitoare. În jurul lor, îngrămădiri de colibe de lemn, colțul unei incinte pustii, iar în spatele lor, fundalul de pădure luxuriantă, cu copaci ciudați, semănând cu niște ferigi. Fâșii de lumină intensă alternau cu umbre negre și mohorâte.

Când bătu ora opt, mă ridicai și-mi luai rămas bun, în mijlocul protestelor și călduroaselor strângeri de mână.

¹ Localitate din Anglia unde a avut loc, în 1644, o mare bătălie între armata regelui, care apăra dinastia catolică, și trupele parlamentului, comandate de Cromwell. În această bătălie, în care victoria a fost de partea lui Cromwell, au luat parte și trupe de protestanți scoțieni. (n.t.)

— A fost o cinste pentru noi, domnule Shannon, spuse Daniel, adăugând cu o neașteptată căldură în privire: Poate că la vizita duminică viitoare vei rămâne peste noapte.

— Da, revino curând! Doamna Law îmi puse în mână un pachet, șoptind confidențial: E o bucată bună de cozonac scoțian, ca să mai dregă lucrurile la domnișoara Dearie.

Se lăsase întinericul când Luke, împreună cu sora lui, mă însoțiră la gară. Pe drum, Luke îmi propuse cu generozitate să-mi împrumute motocicleta lui de câte ori aş avea nevoie. Când trenul se puse în mișcare, domnișoara Law înaintă de-a lungul peronului, în dreptul geamului meu:

— Sper că vizita la noi v-a plăcut, domnule Shannon. Pentru noi toți a fost o mare bucurie.

Rămas singur, mă așezai într-un colț al compartimentului, istovit de acest exces de sociabilitate, căutând să-mi verific reacțiile față de el. Ca să fiu sincer, contactul cu această familie simplă mă umpluse de un dezgust față de mine însumi mai puternic ca de obicei. Mă simțeam vulgar și, pentru un anumit motiv, mă socoteam o adevărată lichea.

Și deodată îmi reapăru în fața ochilor chipul Jeanei Law, așa cum roșise nevinovat, cu ochii lăsați în jos, șezând lângă mine în parcul din marginea orașului. Aveam prea puțină experiență cu femeile și, în această privință, eram cu totul lipsit de îngâmfare. Acum însă, un gând îmi fulgeră prin minte. Tresării și mă ridicai consternat, exclamând cu glas tare în compartimentul gol:

— O, nu, nu! Nu trebuie ca ea... Nu se poate ca ea... Ar fi prea absurd!

CAPITOLUL VI

Februarie sosi cu un ger mai intens, cu zile reci, senine și strălucitoare, care-ți puneau sângele în mișcare. Timp de peste o lună mă adâncisem cu nemărginită pasiune în munca mea. Era plăcut să simți că trăiești.

Lomax și Spence îmi observaseră, firește, activitatea, dar Smith, cu toate că-l surprindeam uneori urmărindu-mă cu privirea și mestecându-și capetele roase ale mustăților, nu reușea să ghicească cu ce mă ocupam. Acum, când profesorul Usher lipsea, își petrecea cea mai mare parte a zilei în barul „La emblema universității”.

Sarcina pe care mi-o fixasem nu era ușoară. Nu trebuie să vă închipuiți că o cercetare originală se săvârșește într-un splendid extaz poetic; înainte de a întrevădea un rezultat, ești silit să te orientezi, chinându-te, într-un adevărat labirint, sau să urci neîncetat piatra la deal, asemenea lui Sisif.

Totuși, după ce încercasem numeroase medii de cultură, găsindu-le improprii scopurilor mele, reușisem, în cele din urmă, să dezvolt din probele luate la Dreem o

cultură în bulion peptonizat, care, socoteam eu, conținea agentul patogen al epidemiei. Inima îmi sălta de adâncă emoție uitându-mă la firișoarele de un galben delicat ce se adunau în fire de culoarea șofranului, care creșteau și se uneau între ele în lichidul limpede ca topazul, asemenea unei brândușe strălucitoare, dar mai frumoase pentru mine decât cea mai rară floare. Era o cultură pe care nu o mai văzusem și care promitea ceva straniu și nou, întărind nădejtile mele înfrigurate.

Pe măsură ce timpul de care dispuneam se scurta, îmi sporii eforturile, recurgând la o metodă de cultură selectivă pentru a produce o tulpină puternică și pură a acestui prețios microorganism. Aveam o cheie a intrării laterale a secției de patologie, ceea ce îmi dădea puțința să intru în laborator când nimeni nu mai era acolo. După ce-mi luam ceaiul de seară la pensiunea domnișoarei Dearie, mă întorceam la secție și rămâneam acolo, scufundat ca un scafandru în singurătatea rece și verzuie, legat de restul lumii doar printr-o coardă subțire a conștiinței, până când miezul nopții răsună din turn în tăcerea universității. Acestea erau orele cele mai productive ale muncii mele.

Eram încredințat că voi putea termina această fază esențială până în sâmbăta următoare, care cădea la 1 februarie, și să înlătur în aceeași seară urmele experiențelor mele. Planul meu se potrivea de minune, ca un mozaic bine desenat. Profesorul Usher scrisese că se va întoarce luni, 3 februarie. Avea să mă găsească ocupat cu experiențele sale, la masa mea de laborator.

În seara de miercuri a acestei ultime săptămâni, curând după ora nouă, constatai că, în sfârșit, cultura era coaptă pentru a fi cercetată. Cu o ansă de platină, făcui un frotiu pe o lamă de microscop. Era un moment crucial. Ținându-mi răsuflarea, așezai lama sub lentila cu imersiune; apoi, când formele întunecate se detașară pe fundul luminos, scoasei involuntar un sughiț ascuțit.

Tot câmpul era plin cu un bacil în formă de virgulă, pe care nu-l mai văzusem niciodată până atunci.

Rămăsei multă vreme nemișcat, uitându-mă la descoperirea mea, cuprins de o exaltare care mă amețea. În cele din urmă, venindu-mi în fire, îmi deschisei carnetul și începui să însemn cu precizie științifică o descriere a microorganismului, pe care, potrivit formei lui, îl denumii provizoriu Bacilul C. Continuai timp de vreo cincisprezece minute, dar deodată atenția mea fu întreruptă de o revărsare de lumină prin geamul biroului învecinat. Câteva clipe mai târziu auzii pași pe culoar, ușa se deschise și, înghețând de spaimă, îl văzui pe profesorul Usher intrând în laborator. Purta un costum gri și o pelerină neagră aruncată pe umeri. Fața lui, palidă și rigidă, era mânjită de fumul din tren. La început nu-mi veni să cred că era într-adevăr el. Apoi îmi dădui seama că venea direct de la gară.

— Bună seara, Shannon. Înainta încet, cu pași mășurați. Ești încă aici?

Îl privii, clipind din ochi, pe deasupra eprubetelor cu culturi. Se uită la ele.

— Dai dovadă de o deosebită sânguință. Ce sunt astea?

Complet paralizat de faptul că mă prinsese, nu răspunsei nimic. De ce, o, de ce se întorsese înainte de vreme?

Deodată zării în spatele său pe acea piază-rea, laborantul Smith, care stătea fără halatul său alb, într-un costum de stradă prost croit, întinzându-și gâtul lung și privind cu ochii săi adânciți în orbite. Înțelesei atunci că trebuia să-i spun.

Când începui, șovăitor, să vorbesc, păstrând totuși o neîncrezătoare rezervă, atitudinea lui Usher deveni mai distantă și severă. Când terminai, fața lui luase o expresie glacială.

— Vrei să spui că ai lăsat cu bună știință la o parte cercetările mele în favoarea propriei dumitale lucrări?

— Voi relua numărătorile săptămâna viitoare.

— Câte ai făcut de la plecarea mea?

Șovăii.

— Niciuna.

Obrazul lui tras și mânjit de funingine se făcu cenușiu de furie.

— Îți spuseseam anume că doresc ca referatul să fie terminat până la sfârșitul acestei luni... pentru profesorul Harrington... de a cărui ospitalitate m-am bucurat... vechiul meu prieten și coleg. Dar în clipa când am întors spatele... De ce? De ce? bâlbâi el încet.

Mă uitam fix la căptușeala pelerinei sale. Era de mătase verde închis. Mormăii:

— Vreau să descopăr un lucru...

— Bineînțeles! Chiar și nările lui păliră. Ei bine, domnule, să vorbim deschis. Ai să te lași imediat de această treabă!

Tresării de durere, dar îmi stăpânii nervii rebeli.

— Cred că bursa mea îmi dă și mie dreptul de a spune un cuvânt în această chestiune.

— Ca profesor de patologie experimentală, am ultimul cuvânt.

Nu mă înfierbântam ușor; de fapt, aveam o fire retrasă și inofensivă, dar de astă dată o ceață roșiatică îmi împânzi ochii.

— Nu pot renunța la această cercetare. O consider mai importantă decât experiențele cu opsonina.

În fund, Smith înghiți brusc, mișcându-și în sus și în jos mărunțul lui Adam, ca și cum ar fi savurat o îmbucătură gustoasă. Usher se îndreptă cât era de lung și spuse subțindu-și buzele:

— Ești cu totul lipsit de rușine, Shannon! Observ aceasta în manierele dumitale deplorabile, în ținuta dumitale complet nepotrivită cu situația dumitale profesională

și în scandaloasa dumitale lipsă de respect față de mine. Sunt deprins să colaborez cu oameni binecrescuți. Dacă am fost îngăduitor cu dumneata e pentru că socoteam că, îndrumat cum trebuie, ai putea să ajungi departe. Dar dacă preferi să te porți ca un mojić, vom ști cum să procedăm cu dumneata. Dacă până luni nu-mi remiți o scuză scrisă pentru această abatere aproape de neiertat, va trebui să-ți cer să părăsești secția mea.

Urmă o tăcere mormântală.

După un interval, Usher își scoase batista și își șterse buzele. Vedeă că îmi astupase gura și, ca de obicei, interesul său personal ieși la suprafață.

— Serios, Shannon, pentru binele dumitale, te sfătuiesc să-ți revizuiiești atitudinea. În ciuda tuturor neajunsurilor, n-aș dori să pun capăt colaborării noastre. Acum, te rog să-mi dai voie să plec, căci n-am fost încă acasă.

Aruncându-și pelerina peste umăr cu un gest de matador, se întoarse pe călcâie și ieși. După plecarea lui, Smith stătu nemișcat un moment, iar pe urmă începu să fluiera încet pe sub mustața lui mâncată de molii și, fără să se uite la mine, își dădu aerul a curăța chiuveta lui Spence.

Aștepta, firește, ca să spun ceva și avusei imprudența să cad în cursă.

— Ei – făcui cu amărăciune – cred că ești mulțumit că mi-ai zădărnicit planurile.

— L-ai auzit pe șef, domnule Shannon. Sunt obligat să-i execut ordinele. Am și eu răspunderile mele.

Știam că spusele acestea erau curată ipocrizie. În realitate, Smith nutrea în inimă, din cele mai neînchipuite motive, o gelozie aproape bolnăvicioasă față de mine. Ca tânăr sărac, ca și mine, aspirase și el odinioară la cele mai înalte țeluri științifice. Acum, învins, dezamăgit și mistuit de invidie, nu putea îndura ca eu să reușesc acolo unde el eșuase.

— Nu am nicio vină, domnule Shannon, spuse el cu un zâmbet forțat și provocator. Nu mi-am făcut decât datoria.

— Te felicit.

Îmi așezai deoparte culturile, potrivii regulatorul termostatului la temperatura necesară, în timp ce Smith se uita ciudat la mine cu coada ochiului. Apoi îmi luai șapca și părăsii laboratorul.

Cu sufletul plin de amărăciune, coborâi în întunericul nopții colina Fenner.

La intersecția dintre Pardyke Road și Kirkhead Terrace mă oprii la ghereta din colț a birjarilor și comandai o ceașcă de cafea. Așezat pe un taburet înalt și sprijinindu-mi coatele pe tejghea, sorbii lichidul negru și grunjos, fără a da atenție vârtejului vieții de noapte a aceluia cartier mizer: gloatei obișnuite adunate în jurul debitelor de băuturi și dughenelor de pește prăjit, negustorilor ambulanți care își strigau marfa, lângă cărucioarele lor, sub lumina lămpilor de petrol, femeilor ce se

plimbau cu pași rari pe trotuare, vânzătorilor de ziare ce se năpusteau în mijlocul circulației, urlând ultimele vești senzaționale.

O clipă mai târziu, pe când stăteam rumegându-mi gândurile, simții că cineva mă bate ușor pe umăr cu o umbrelă. Întorcându-mă, zării lângă mine mutra Babu-ului, care surâdea plin de prietenie și afecțiune pentru toată lumea.

— Bună seara.

Mă uitai amenințător la dânsul; el însă își trase un taburet și își înălță gâfâind trupul fleșcăit, până la nivelul tejghelei.

— Ce întâlnire plăcută! Am fost la varietelul Alhambra, reprezentația a doua, firește. Foarte, foarte amuzant. Bătu cu umbrela în tejghea. Cafea, te rog, cu mult zahăr. Și o porție mare de prăjitură cu fructe. Bucată bună, te rog!

Îi întorsei spatele. Dar Chatterjee persistă, printre sorbituri sonore și multe chicoteli, să descrie spectacolul la care asistase și în care cunoscutul comic scoțian, sir Harry Lauder, avusese un rol important.

— Hi-hi-hi! Am râs cu atâta poftă la glumele acestui nobil caraghios, încât eram cât p-aci să cad de la locul meu din primul rând al balconului. Te asigur, domnule Shannon, că sunt atât de îndrăgostit de muzica scoțiană, încât doresc sincer să învăț să cânt din cimpoi. Nu poți să-mi recomanzi un profesor?

— Pentru numele lui Dumnezeu, lasă-mă în pace!

— Dar ce plăcere o să le fac prietenilor mei din Calcutta, domnule Shannon, când, la întoarcerea mea cu diploma de doctor, o să le cânt și melodii scoțiene, îmbrăcat cu kilt-ul! Și agitându-și arătătorul gras ca un cârnat, fredona în falset: „*Ai-ai-ai... la-la-la... Fetițe stau pe mal... Și Clyde-ul curge-n val... Când soarele apune... Sunt clipe-atât de bune... Mereu să hoinărești... în beznă să rățăcești*”. Iartă-mă, doctore Robert Shannon, care e înțelesul exact al cuvântului „beznă” în limba dumneavoastră? O pădure, un codru, o râpă sau un loc ascuns, potrivit probabil pentru dragoste. Hi-hi-hi! Am dreptate, domnule?

Scosei o monedă din buzunar, o pusei pe tejghea spre a-mi plăti cafeaua și mă ridicai brusc în picioare.

— Stai, stai, doctore Robert Shannon! Încercă să mă oprească cu cârja umbrelei. Ghicește, domnule, pe cine am văzut astă-seară în sală din locul meu de la balcon? Pe doi din prietenii dumitale, care ședeau împreună în primele rânduri ale parterului, amuzându-se de minune: doctorul Adrian Lomax și soția doctorului Spence. Nu pleca, doctore! Vreau să te însoțesc.

Eu însă ieșisem deja din gheretă. O nouă teamă îmi stăpânea mintea, împingându-mă să mă întorc în grabă la laborator.

Pe când goneam într-acolo, îmi răsunau în urechi cuvintele lui Smith: „Trebuie să-i execut ordinele” și o presimțire creștea în mine, gândindu-mă la strania sclipire

din ochii lui când rostise aceste cuvinte.

Clădirea era cufundată în întuneric când ajunsei la universitate. Deschisei grăbit ușa laterală și intrai în laborator. Din prima clipă mă izbi lipsa zumzetului liniștitor al aparatului de încălzit. Plin de teamă, aprinsei lampa de deasupra mesei mele de lucru și deschisei termostatul. Presimțirea mea deveni certitudine. Smith aruncase toate culturile mele. Cutiile stăteau goale pe masă, iar munca mea încordată de patru săptămâni fusese azvârlită la gunoi.

CAPITOLUL VII

În dimineața următoare, nu mă dusei la universitate. După ce-mi luai micul dejun, mă îndreptai spre Parkside Crescent, unde, pe o stradă liniștită și modestă care domina parcul Kelvingrove, locuia retras profesorul Challis. Eram sigur că voi găsi sfat și sprijin la acest bătrân plin de bunătate, care mă încurajase de atâtea ori în trecut. Când sunai la ușă, îmi deschise Beatrice, fiica măritată a profesorului, o tânără femeie simpatcă. Purta o bluză de lucru de pânză imprimată artistic, iar copiii ei, două fete mici, cu ochi strălucitori, se uitau pe furiș la mine, de după fusta ei.

— Iartă-mă, Beatrice, că te deranjez așa devreme. Aș putea vedea pe profesor?

— Dar, Robert – exclamă cu vocea ei caldă, zâmbind involuntar în fața privirii mele neliniștite – n-ai aflat?... E plecat.

Dezamăgirea mea trebuie să fi fost prea vădită, căci, schimbându-și tonul, fiica profesorului se grăbi să-mi explice că tatăl ei, care suferea de o artrită acută, fusese luat de niște prieteni într-o călătorie în Egipt, în interesul sănătății sale, și că avea să lipsească toată iarna.

— Nu vrei să intri un moment? adăugă ea cu amabilitate. Copiii și cu mine gustam tocmai puțină cacao cu biscuiți.

— Nu, îți mulțumesc, Beatrice. Încercăi să zâmbesc, întorcându-mă ca să plec.

Aproape toată ziua aceea, cețoasă și înnorată, hoinării fără rost prin oraș, colindând străzile Sinclair și Manfield și uitându-mă cu priviri rătăcite la vitrinele marilor magazine; apoi, după-amiază, îmi îndreptai pașii spre docuri, unde vapoarele fluviale, albe și negre, învelite de o ceață umedă, erau trase la iernat unele lângă altele, cu zbururile alăturate. Mă întorsei la pensiune și, mai mult din obișnuință decât din vreo altă pricină, intrai în sufragerie spre a-mi lua ceaiul.

Observai cu coada ochiului că domnișoara Jean Law, care în ultimele trei zile fusese plecată nu știam unde, ședea din nou la locul ei obișnuit. Mi se păru că avea o expresie ciudată, suferindă. Era palidă, iar nasul și ochii îi erau puțin inflamați, ca și cum ar fi suferit de o răceală serioasă. Eram însă prea amărât și preocupat spre a-i acorda mai mult decât o privire fugară. Părăsi de altfel curând sufrageria.

Totuși, când după zece minute urcai scara, o găsii stând țeapănă pe coridor, cu spatele spre ușa mea. Mi se adresă pe un ton rece, nefiresc:

— Domnule Shannon, aș vrea să-ți vorbesc un moment.

— Nu tocmai acum, îi răspunsei. Sunt obosit și am treabă, iar odaia mea e în dezordine.

— Atunci vino în camera mea, spuse ea cu hotărâre.

Deschise ușa și, înainte de a putea protesta, mă găsii în mica ei odaie, care, spre deosebire de bârlogul meu răvășit și neîngrijit, era un model de sobră rânduială. Văzând pentru prima oară patul ei îngust și alb „făcut” cu îngrijire, covorul împletit de mână, cadrul lucios de argint cu fotografia părinților ei de pe măsuta unde se găseau așezate cu grijă pieptenele și peria de cap, îmi amintii vag că-mi spusese că pentru a o ușura pe domnișoara Ailie, își făcea singură odaia.

— Stai jos, domnule Shannon! Când eram gata să mă așez pe pervazul ferestrei, ea mă opri cu un tremur ironic în glas: Nu, nu acolo... la scaunul, te rog... E mult mai potrivit pentru un om *distins* ca dumneata.

Mă uitai cu atenție la ea. Respira precipitat și era mai palidă ca oricând – o paloare care făcea ochii ei căprui, umflați, să pară mai întunecați, iar umbra de sub ei, mai adâncă. Observai, de asemenea, cu surprindere că tremura. Ațintindu-și însă neclintită privirea asupra mea, ea rosti cu hotărâre, încrețindu-și buzele:

— Domnule Shannon, îți datorez foarte mult. E un lucru cu totul deosebit, de fapt, ca un om *cu o situație înaltă* ca a dumitale să se fi coborât spre a arăta bunăvoință unei biete făpturi ca mine, fiică neînsemnată a unui meseriaș.

Împotriva voinței mele, o ascultam acum cu o atenția îmbufnată.

— Ai observat poate că am lipsit câteva zile. Poate că ghicești unde am fost?

— Nu, spusei eu. Nu am dorința asta.

— Atunci am să-ți spun eu, domnule Shannon. Ochii îi sclipeau. Am făcut o vizită în ținutul dumitale. În fiecare an, tatăl meu se duce să ia cuvântul la adunarea câmpenească presbiteriană și, cu toate că ți se poate părea comic, eu îl însoțesc. Anul acesta, cortul adunării a fost ridicat la Levenford.

Începeam să presimt nedeslușit cele ce aveau să urmeze și amărăciunea ce mă rodea crescuse.

— Sper că nu s-a prăbușit peste dumneata.

— Nu, nu s-a prăbușit – răspunse ea cu aprindere – deși sunt sigură că ai dori ca acest lucru să se fi întâmplat.

— Nicidecum. Îmi place circul. Ce-ai făcut acolo? Ai sărit prin cercuri de hârtie?

— Nu, domnule Shannon, spuse ea cu glas tremurător. Am cunoscut însă unele persoane de treabă în Levenford, pricepi? Am întâlnit-o pe una din ele, după prima noastră adunare. O simpatică bătrână... doamna Leckie.

Cu toate că mă înarmasem cu curaj, tresării. N-o mai văzusem de peste un an, dar aveam totuși toate motivele de a mi-o aminti pe această femeie cu voință de fier, pe acest sprijin, dar și flagel al copilăriei mele, pe acest model de virtute, care purta șase jupoane și ghețe cu elastic, în al cărei pat dormisem la vârsta fragedă de șapte ani, pe această adeptă a reuniunilor protestante în aer liber, a prafului de siminichie și a bomboanelor de mentă, care acum – socotii în grabă – avea optzeci și patru de ani. Era străbunica mea.

Stând acolo, cu ochii învăpăiați, domnișoara Law își dădea seama că mă lovise în plin. Începu să tremure din tot corpul.

— Firește că în orașul dumitale natal i-am vorbit despre dumneata. Tata s-a interesat, de fapt, pe lângă ea dacă unele din rudele dumitale bogate nu ar putea sprijini cauza noastră. A holbat ochii la noi, apoi a izbucnit în râs. Da, domnule Shannon, a râs cu hohote!

Simții că mă înroșesc închipuindu-mi acel rânjet zbârcit și pământiu, dar autoarea chinurilor mele continuă neînduplecată și mușcătoare:

— Da, ne-a spus totul despre dumneata. La început nu ne venea să credem. „Trebuie să fie o confuzie, îi spuse tatăl meu. Acest tânăr are rude sus-puse“. Atunci ne luă cu dânsa prin parcul comunal.

— Taci! strigai eu înfuriat. Nu mă interesează ce-a făcut!

— Ne duse să ne arate moșia dumitale. Palidă, tremurând, răsuflând din greu, domnișoara Jean Law își rostea aproape gâfâind cuvintele. O casă tristă, prăpădită, înconjurată de buruieni și cu rufe atârinate pe frânghie. Ne-a dezvăluit una câte una toate dezgustătoarele dumitale minciuni. Ne-a povestit că n-ai naufragiat niciodată pe o plută în timpul războiului. „Unul ca ăsta nu se îneacă așa ușor, ne-a spus dânsa. E la fel ca păcătosul său de bunic.“ Da – și vocea domnișoarei Law se frânse pomenind de culmea nelegiuirii mele – ne-a spus chiar la ce biserică te duci.

Sării mânios în picioare. Cuvintele ei puneau vârful necazurilor mele.

— Cu ce drept îmi faci morală? Am spus toate numai în glumă!

— În glumă? Atunci e și mai rușinos.

— Oprește-te! strigai eu. N-aș fi făcut-o deloc dacă nu te-ai fi ținut de mine, dacă nu mi-ai fi bătut capul la fiecare pas cu afurisitele dumitale referate medicale și... și stupidele dumitale vaci albe!

— Va să zică așa stau lucrurile! Își mușcă buzele cu îndârjire, fără însă a-și putea opri lacrimile. Acum aflăm adevărul. O, gentilomule, erouule, aristocratule... Pălea și se înroșea pe rând, căută să înghită, apoi, deodată, dădu cu pasiune și fără reținere curs liber plânsetelor ei. Nu vreau să te mai văd niciodată, niciodată, cât oi trăi!

— Asta îmi convine și mie. Mai întâi de toate, nu am dorit niciodată să te văd. Din partea mea, te poți duce la Blairhill sau în Africa de vest, sau la Tombuctu. În

fond, poți să te duci chiar la dracu! Adio!
leșii din odaie, trântind ușa.

CAPITOLUL VIII

Rămăsei treaz aproape toată noaptea, reflectând asupra viitorului meu nesigur. Era frig în odaie. Prin fereastră, pe care o țineam totdeauna deschisă, auzeam tramvaiele de noapte huruind pe Pardyke Road. Zgomotul îmi pătrundea în creier. Din când în când, dinspre docuri răsună mugetul prelung al câte unui vapor care aluneca în josul fluviului o dată cu fluxul. Din camera vecină nu se auzea niciun zgomot, niciunul. Stăteam culcat pe spate, cu mâinile sub cap, rumegându-mi gândurile amare.

Ceea ce Usher nu înțelegea era impulsul lăuntric – numiți-l inspirație, dacă vreți – care stătea la baza cercetării mele. Cum aș fi putut să renunț la ea fără a-mi trăda conștiința științifică, fără a mă vinde, de fapt, pe mine însumi? Dorința mea de a descoperi adevărul despre această epidemie, despre acest ciudat bacil, era irezistibilă. Nu puteam s-o jertfesc.

Când se făcu ziuă, mă sculai cam țeapăn din pat. În timp ce mă îmbrăcam, îmi rupsei jerseul pe care-l purtam sub haină – o îmbrăcămintă veche, de care mă folosisem în tot timpul războiului și cu care mă deprinsesem. Plictisit de acest lucru, mă tăiai, fără să vreau, cu briciul, răzându-mă. Luai o ceașcă de ceai, îmi aprinsei o țigară și pornii spre universitate.

Era o dimineață frumoasă și înviorătoare. Toată lumea părea bine dispusă. Trecui pe lângă un grup de fete cu șaluri pe cap, care râdeau și trăncăneau mergând la lucru la spălătoria Gilmore. Tutungiul din colț își curăța vitrina.

Starea mea sufletească era tot îndârjită și amară, dar cu cât mă apropiam de laboratorul de patologie, cu atât emoția mea creștea. Căci, vai! era peste puterile mele să mă înfățișez într-o lumină favorabilă în toiul unei crize. Când intrai în laborator și văzui că întreaga echipă era de față, simții că pălesc.

Toți mă observau. Mă dusei la masa mea, deschisei toate sertarele, începând să scot din ele cărțile și hârtiile mele. Atunci profesorul Usher se apropie de mine.

— Îți pregătești locul de muncă, Shannon? Atitudinea lui era vioaie, ca și cum capitularea mea s-ar fi înțeles de la sine. Când vei fi gata, aș vrea să discut cu dumneata planul nostru de lucru.

Trăsei aer în piept, silindu-mă să păstrez un ton calm.

— Nu pot întreprinde lucrarea asta. Părăsesc chiar astăzi secția.

Tăcere deplină. Provocasem, desigur, senzație; ea nu-mi dădea însă nicio satisfacție. Simțeam o durere usturătoare în fundul orbitelor. Usher se încruntă, vădit iritat. Vedeam că nu se așteptase la aceasta.

— Îți dai seama ce înseamnă să renunți la postul dumitale?

— M-am gândit la toate astea.

— Senatul universitar va marca negreșit cu un semn negru numele dumitale și nu te vei mai întâlni niciodată cu un asemenea post.

— Iau acest risc asupra mea.

De ce oare bolboroseam? Voiam să fiu calm și rece, cu atât mai mult cu cât mirarea și supărarea îi dispăruseră din obraz, făcând loc unei expresii fățișe de dezgust.

— Prea bine, Shannon, spuse el cu asprime. Atitudinea dumitale e nespus de stupidă. Dar dacă persiști, nu te pot opri. Îmi spăl mâinile de întreaga afacere. Treaba dumitale!

Ridică din umeri și, întreprtându-se spre biroul său, mă lăsă să-mi strâng restul hârtiilor. Când teancul fu complet, îl apucau cu amândouă brațele, plimbându-mi în același timp privirea în jurul laboratorului. Lomax, schițând obișnuitul său zâmbet reținut, ședea examinându-și unghiile, în timp ce Smith, stând cu spatele spre mine, se ocupa cu aparentă indiferență de cuștile lui. Doar Spence dădea dovadă de îngrijorare și, în momentul când trecui pe lângă masa lui, îmi spuse încet:

— Dacă pot face ceva pentru tine, dă-mi de veste!

Era măcar un slab omagiu adus dispariției mele. Îl salutai pe Spence cu o mișcare din cap. Când ieșii însă pe ușa batantă, maldărul meu de cărți își pierdu echilibrul și, în ciuda eforturilor mele, mi se rostogoli din brațe, împrăștiindu-se pe coridorul de afară. Fui silit să îngenunchez în pasajul întunecos și să-mi strâng pe dibuite lucrurile.

Pe stradă, când aerul rece îmi izbi obrazul înfierbântat, mă simții pierdut la gândul că mă întorceam acasă în plină dimineață, iar emoția mea spori când era să mă poticnesc de o căldare de apă cu săpun în vestibulul obscur al pensiunii. Atmosfera casei, cu mirosul ei încă mai închis și mai muced, îmi dădea o senzație ciudată.

Mă urcai în camera mea, mă spălai pe mâini din obișnuință, mă așezai în fața mesei, uitându-mă nemișcat la tapetul murdar de pe pereți. Ce urma să fac? Înainte ca să răspund acestei întrebări, ușa se deschise și domnișoara Ailie, purtând un capot vechi și pantofi de casă, intra în odaie cu o mătură și un fărâș în mână. Tresări ușor, dând neașteptat de mine.

— Ei, Rob, ce s-a întâmplat? Ești bolnav?

Dezminții cu o mișcare a capului, în timp ce ea mă scruta cu îngrijorată bunătate.

— Atunci de ce nu ești la universitate?

Șovăii o clipă, apoi îi mărturisii adevărul.

— I-am dat un picior serviciului, domnișoară Ailie!

Nu căută să stoarcă mai multe amănunte de la mine, ci mă privi îndelung, în tăcere, cu o expresie frumoasă și aproape duioasă în obraz. Suflându-și de pe ochii ei albaștri, stinși, şuvița de păr, îmi spuse:

— Nu-i nimic, Rob! Ai să găsești altul.

Urmă o pauză, după care, vrând parcă să mă împiedice de a mă gândi la propriul meu nenoroc, ea adăugă:

— Un necaz nu vine niciodată singur. Domnișoara Law ne-a părăsit azi de dimineată. Cu totul pe neașteptate. E o fată atât de drăguță! Se duce acasă ca să se prepare pentru examene.

Primii în tăcere această veste; totuși, sub privirea neprefăcută a domnișoarei Ailie, fața mea amărâtă se îmbujoră ca dintr-un sentiment de vinovăție.

— Tț-tț-tț! făcu ea. Toate astea nu-mi plac!

Fără alt comentariu, părăsi camera, înapoiindu-se îndată cu un pahar de lapte bățut și o felie de pandișpan. Nu-mi puteam închipui în ce fel reușise să sustragă aceste lucruri prețioase din bucătărie, sub ochii vigilenți ai surorii sale. Se așează, privindu-mă cu vădită satisfacție, pe când – nevrând s-o jignesc – le consumai. Hrana era leacul domnișoarei Ailie pentru mai toate suferințele, și această credință a ei nu era greu de înțeles în gospodăria aceea.

— Așa! exclamă ea când isprăvii.

Numai un cuvânt. Dar câtă simțire adâncă pusese în el! Și câtă mângâiere îmi aducea bunătatea ei!

Acum, perspectivele mele păreau mai puțin sumbre. Încet, ca soarele ce iese plutind dintr-o ceață cenușie, o hotărâre prinse rădăcini în pieptul meu zbuciumat. Aveam să-mi continui pe cont propriu lucrarea – da, într-un chip oarecare, într-un loc oarecare, aveam s-o duc singur la capăt cu succes. De ce nu? Și alții lucraseră în mijlocul unor greutăți aproape de neînvins. Îmi încleștai pumnul și izbii cu putere în masă... Pe legea mea, aveam s-o fac! Aveam să-mi găsesc undeva un serviciu... acum, imediat... și să-mi continui lucrul.

CAPITOLUL IX

Cu o urmă de încredere în mine, ieșii din casă destul de înseninată, întreprându-mă spre Spitalul de Nord, situat nu prea departe, pe malul stâng al Eldonului, cu vedere asupra turnului universității. Desigur, calea cea mai bună pentru mine – cu toate că putea fi considerată ca un pas înapoi – era de a lua un post de medic intern într-unul din marile spitale orășenești, unde aveam să dispun măcar de anumite posibilități, fie chiar limitate, de a-mi continua cercetările. Și alegeai Spitalul de Nord nu numai din cauza apropierii sale și a marelui său renume, ci și din cauză că administratorul său, George Cox, mi-era cunoscut.

Intrarea într-un spital municipal e de obicei un lucru dificil; eu însă trecui cu indiferența unui om al instituției pe lângă armata înfricoșătoare de portari, supraveghetori și surori îmbrăcate în alb, străbătând o serie de coridoare cu pereții de faianță, până în biroul administratorului. Acolo mă așezai lângă masa de lucru a lui Cox, observându-l câteva minute în timp ce, printre maldărele de hârtii care-l stinghereau, semna un teanc de foi de dietă.

— Cox — îi spusei când isprăvi — aș vrea să mă angajez la spitalul vostru!

Întorcându-mi privirea, el rânji cu cordialitate și își aprinse o țigară. Era un om îndesat și musculos, în vârstă cam de treizeci și doi de ani, cu o față urâtă, turtită, dar jovială, o mustață blondă, tunsă și o piele aspră, rumenă și unsuroasă, plină de pori dilatați. Era extraordinar de puternic și părea, de fapt, să exale o nepăsătoare vitalitate. Numeroasele excese pe care și le permitea, începând cu fumatul neîntrerupt și până la nopțile pierdute, nu aveau nici cel mai neînsemnat efect asupra constituției lui. Pasionat de sport, reprezentase, ca student în medicină, universitatea la toate competițiile posibile și, silit fără plăcere să pună capăt unei activități în care avusese fericirea să-și rupă practic toate oasele, eșuase cu dezinvoltură în acest post administrativ la spitalul care îngloba clinicile universitare.

Îmi răspunse în cele din urmă, cu un umor cam greoi:

— Directorul nu e încă dispus să iasă la pensie. Când va fi gata s-o facă, am să-ți dau de veste.

— Nu glumesc! mă grăbii să spun. Vreau într-adevăr să intru ca medic intern în spitalul vostru.

Fu atât de surprins, încât nu știu cum să-și suprimе zâmbetul.

— Ce s-a întâmplat cu bursa ta de cercetător?

— S-a sfârșit brusc cu ea... azi-dimineață.

Cox se îndreptă pe scaun, își scutură cu grijă scrumul țigării pe podea și îmi spuse:

— Îmi pare rău, Shannon. N-avem niciun loc vacant. Am făcut de curând numirile pentru viitoarele șase luni și toți internii au un aer teribil de sănătos.

Urmă e pauză, umplută de țcănitul unei mașini de scris de după despărțitura de geamuri. Îmi dădeam seama că acest om de treabă era nemulțumit și aproape jenat de faptul că o persoană cu cunoștințele mele trebuia să alerge, de la o zi la alta, în toate părțile, după un post subaltern. Știam însă că răspunsul lui era absolut cinstit.

— E în regulă, Cox. Am să încerc la spitalul Alexandra.

— Da, fă asta, spuse el cu aprindere. Vrei să le telefonez pentru tine?

— Ți mulțumesc — îi răspunsei ridicându-mă — dar am să mă duc eu însumi.

Trecui pe la spitalul Alexandra, apoi pe la Marele spital de Est, la spitalul Regele George, la Spitalul regal gratuit, făcui, de fapt, din ce în ce mai întristat, înconjurul

zadarnic al tuturor spitalelor din oraș. Posibilitatea unui insucces al căutării mele nu mi trecuse niciodată prin cap. Uitaseam că în timpul anilor de război, din cauza nevoii urgente, durata studiului medicinei fusese scurtată în așa măsură, încât sute de tineri și de tinere fuseseră pregătiți sumar, pe bandă rulantă, și apoi aruncați, ca să zicem așa, pe piață, cu diploma în mână. Ca urmare, exista o pletoră de medici, iar eu nu eram acum decât unul din această mulțime.

Îmi dădui și mai mult seama de acest fapt în cursul zilelor următoare, când, asemenea unui candidat la ajutorul de șomaj, mă prezentai, în rând cu alții, la agenția medicală de plasare din Winton. Nu exista niciun post disponibil la vreun spital. Puteam cumpăra un cabinet de practician pe nu mai puțin de trei mii de lire sterline. Puteam, de asemenea, să obțin, dacă doream, un post de locțiitor pe termen de două săptămâni în depărtata insulă Skye, dar în timp ce chibzuii asupra utilității unui asemenea paleativ, ocazia îmi fu smulsă de sub nas de un tânăr palid și cu ochelari, care stătea la coadă după mine. La sfârșitul săptămânii, mă văzui silit să o caut, rușinat, pe cea mai mare dintre domnișoarele Dearie în micul ei birou înghesuit sub scară.

— Îmi pare rău, domnișoară Beth, dar nu vă pot plăti pensiunea pe săptămâna aceasta. Nu am niciun ban.

Ea se îndreptă pe scaun, în penumbra biroului, ca un palid boa constrictor, și, fixând asupra mea o privire suferindă și muștrătoare, îmi răspunse cu aerul cel mai cucernic și mai distins.

— Bănuisem acest lucru, doctore... căci, spre durerea mea, nu sunt lipsită de o anumită experiență. Bineînțeles, regulile noastre sunt stricte în asemenea împrejurări. Dumneata însă ești un vechi client al casei noastre. Poți rămâne!

Părăsii sanctuarul ei, simțind, plin de recunoștință, că domnișoara Beth îmi arătase multă îngăduință. Dar, vai! nu era în firea ei să dea dovadă multă vreme de această virtute, și cum zilele mele se scurgeau în căutări zadarnice, ea își întorcea tot mai des, la masă, ochii spre cer, suspinând trist ca o martiră și privindu-mă din timp în timp cu o resemnare de sfântă, ca și cum aș fi îngrămadit mormane de vreascuri în jurul rugului ei. Totodată, aducea vorba despre subiecte atât de tulburătoare ca, de pildă, costul luminii electrice sau urcarea prețului cărnii. Observam, de asemenea, că porțiile mele tindeau progresiv să scadă cu o precizie aproape matematică. În cele din urmă, mai degrabă decât a lăsa să mi se dea de înțeles că sunt un milog, începui să lipsesc cu totul de la masa de seară, contând, spre a-mi înșela foamea, pe bucata mare de pâine cu brânză pe care domnișoara Ailie mi-o strecura în cameră.

La capătul lunii, cu toate că mă ferisem cât mai mult de domnișoara Beth, simții până în măduva oaselor că criza nu era departe și că, de fapt, aveam să mă trezesc

în stradă, fără alt adăpost decât cerul. Atunci, într-o sâmbătă, domnișoara Ailie mă chemă la telefon din camera mea, unde stăteam retras. Auzii la celălalt capăt al firului vocea lui Spence:

— Ți-ai găsit un loc, Shannon? Și în timp ce șovăiam rușinat să-i mărturisesc înfrângerea mea, el urmă: Dacă nu te-ai angajat, îți pot spune că am aflat în clipa asta despre un post vacant la spitalul din Dalnair. E un așezământ mic, de boli infecțioase, iar medicul de acolo, Haines, a demisionat pe neașteptate. Nu-ți amintești de Haines? Părea totdeauna pe jumătate adormit. Spune că nu e prea mult de lucru acolo. Ai avea deci destul timp liber. M-am gândit că te-ar putea interesa... mai ales că nu e departe de Levenford... în părțile tale.

Când începui să-i mulțumesc, el închise telefonul. Atârnai la loc receptorul, spunându-mi ce bun prieten era Spence, în felul lui liniștit și discret. Din partea lui Lomax, nu auzisem niciun cuvânt. Se impunea să obțin acest post, și cum Dalnair nu era departe de Levenford, îmi dădui seama instinctiv cum trebuia să procedez. Sosise vremea să mă lepăd de ultimele rămășițe ale orgoliului meu.

Întorcându-mă, plin de deziluzie, în camera mea, compusei o scrisoare către unicul om în care știam că mă pot încrede. Împrumutai o marcă de la domnișoara Ailie și aruncaai această scrisoare în cutia poștală din vestibul. Apoi, când amurgul se lăsa, înfășurai microscopul în învelitoarea lui de postav verde și-l dusei, străbătând parcul, la magazinul Hillier din spatele universității, care se ocupa mai ales cu împrumuturi pe amanet la studenții săraci sau plini de datorii. Dădui în gaj acolo microscopul pe suma de opt lire și cincisprezece șilingi. Era un aparat Leitz, care valora probabil douăzeci de lire; nu mă pricepeam însă la tocmeli și acceptai banii fără a protesta.

Nedând atenție tânărului ampoliat de după teighea – al cărui creion, ce-i ieșea de după ureche, sporea expresia lui acerbă și care, după ce depreciaze microscopul meu, criticându-i rând pe rând toate calitățile, se arăta acum dispus să discute în chip amabil despre vreme – strecurai șapte lire, chiria pe o lună, într-un plic destinat domnișoarei Beth. Pusei în siguranță, în buzunarul de sus al hainei, cinci șilingi, prețul unui bilet dus și întors până la Levenford. Rămâneam astfel cu un rest de treizeci de șilingi, pe care, năpădit de amintirea lipsurilor îndurate în ultima lună, a meselor sărăcăcioase, a cojilor de pâine și de brânză, mă hotărâi, fără șovăială, să-i cheltuiesc imediat pe o cină la „Taverna Rob Roy” din apropiere, un restaurant cunoscut, frecventat cu predilecție de corpul profesoral al universității, unde se serveau mâncăruri scoțiene de o calitate superioară.

Leșisem din magazinul Hillier și, simțind cum îmi lasă gura apă, începusem să urc aleea dosnică pavată cu dale și cu puțin mai lată decât o cărare, ce șerpuia printre arțari înspre culmea pe care se afla universitatea. În clipa aceea zării o siluetă

singuratică de femeie care se apropia, ușor aplecată într-o parte din cauza greutateii manualelor ei de studiu. Cobora încet pe alee spre capătul liniei de tramvai, cu un aer straniu de reverie și tristețe, și întrucât recunoscui în tânăra femeie pe domnișoara Jean Law, se trezi în mine un acut sentiment de jenă. Cum își ținea capul plecat, cu ochii în pământ, nu mă văzu timp de câteva secunde; când ajunse însă la vreo douăzeci de pași de mine, își ridică deodată privirea împăienjenită, ca și cum toate instinctele i-ar fi anunțat o prezență tulburătoare, o protoplasmă respingătoare. Și uitătura ei se întâlni brusc cu a mea.

Tresări și șovăi vizibil, apoi își continuă drumul. Dar cu toată expresia lui indiferentă, obrazul ei, mânjit pe alocuri de pe urma muncii din timpul zilei, mai slab și mai încordat decât îl văzusem vreodată, deveni alb ca făina tatălui ei. Încercă să se uite în altă parte, dar nu izbuti, și pe când se apropia, ochii ei întunecați rămaseră fără voia lor ațintiți asupra mea, răătăciți și speriați, aproape ca vinovați de un păcat.

Ne aflam acum unul în dreptul altuia, atât de aproape, încât simții în nări mirosul ei proaspăt de săpun. Ce se petrecea cu mine? În clipa aceea, când era cât pe-aci să ne atingem, un val de emoție năvăli brusc și se sparse în pieptul meu. Imediat însă fata trecuse de mine, țeapănă, cu capul ridicat, ieșind din raza mea vizuală.

Nu mă uitai înapoi, dar apariția acestui chip palid și stingher mă tulburase și mă răscolise dincolo de orice închipuire. De ce nu-i vorbisem? Ar fi fost atât de ușor în acel moment, când aveam bani în buzunar, să-mi repar în chip amabil greșeala, invitând-o să cineze cu mine. Nemângâiat și revoltat de stupiditatea mea, sfârșii prin a mă întoarce. Ea însă dispăruse, înghițită de ceața subțire ce se lăsa sub arțarii înmuguriți.

CAPITOLUL X

În după-amiaza următoare, la ora două, sosii la Levenford. Îmi propusesem adesea să fac un pelerinaj sentimental în acest orașel din apropierea fluviului Clyde unde crescusem și unde fațada cenușie a liceului, întinderea verde a terenului comunal, cu micul lui pavilion de muzică, contururile elefantine ale „Stâncii Castelului”, văzute printre coșurile înalte ale șantierului naval, și, în depărtare, privesc Piscului Lomond păreau impregnate de amintiri din acești ani fragezi. Totuși, nu găsisem prilejul de a-mi satisface această dorință, căci timpul rupsese atâtea din legăturile ce mă atașau de acest oraș. Și acum, când urcam pe Strada Mare spre cancelaria lui Duncan McKellar, cu gândul la apropiata întrevvedere pe care o cerusem, locurile pe unde treceam îmi făceau mai degrabă o impresie de monotonie prozaică, decât una romantică. Orașul îmi apărea mic și murdar, locuitorii lui de o înfățișare deprimant de banală, iar cancelaria, odinioară parcă impunătoare, a notarului – ghemuită peste drum de clădirea, deplorabil de redusă

acum, a primăriei – ca având mare nevoie de a fi văruită.

McKellar era însă neschimbat. Poate că vinișoarele din jurul nasului erau puțin mai vizibile, dar obrazul său era tot ras cu îngrijire, iar părul tăiat scurt; sub sprâncenele blond-roșcate avea aceeași privire seacă și pătrunzătoare, iar atitudinea lui rămăsese stăpânită și hotărâtă, ca a unui judecător. Nu mă făcu să aștept, iar când mă așezai în fața marelui său birou de mahon, începu să-și mângâie cu gravitate cărnăsa lui buză de jos și să mă scruteze. În spatele său se înălțau cazierile lăcuite, pline de dosare.

După ce termină să mă cerceteze din ochi, spuse, în sfârșit, pe un ton moderat:

— Ei, Robert, ce te aduce de astă dată?

Întrebarea era destul de obișnuită, dar nuanța de calmă dezaprobare cu care fuse rostită mă făcu să-l privesc cu un aer defensiv. Încă din zilele depărtate când, trecând pe lângă mine pe stradă, îmi puneă în mână, fără a scoate vreo vorbă, bilete pentru concertele muncitorești, simțisem totdeauna simpatia și interesul pe care acest om le avea pentru mine. Îmi ținuse partea în adolescența mea, administrase cu o probitate exemplară banii ce-mi fuseseră lăsați moștenire pentru studii și, ca un fel de tutore neoficial, mă îndrumase și mă încurajase în timpul anilor mei de studenție. Acum însă clătina din cap cu o expresie de umbră dezamăgire.

— Haide, dă-i drumul, băietel! Ce dorești?

— Nimic – răspunsei eu – dacă mă luați așa.

— ȚȚ-țț! Nu te mai burzului! Spune ce ai de spus!

Învingându-mi susceptibilitatea, îi explicai cât putui mai bine necazurile mele.

— Înțelegeți cât de important este! Dacă e vorba să continuu aceste cercetări, trebuie neapărat să obțin un post la un spital. Poate că cel din Dalnair nu e o instituție mare, dar tocmai de aceea voi dispune de mai mult timp liber pentru propriile mele lucrări.

— Crezi poate că port numirile în buzunar ca bilele de joc?

— Nu. Dar sunteți casierul Consiliului sanitar al comitatului. Aveți destulă influență. Puteți face ca să fiu numit acolo.

McKellar mă examină din nou, încreținau-și sprâncenele; pe urmă, nemaiputând să-și stăpânească iritarea, izbucni:

— Uită-te la tine, omule! Jerpelit și răpănos! Ți lipsește un nasture la haină, gulerul ți-e ros, ești netuns. Mai ai și o gheată crăpată. Trebuie să-ți spun, domnule, că ești o rușine pentru mine, pentru tine și pentru întreaga profesie medicală. Fir-ar a naibii de treabă, nu arăți deloc a doctor! După tot ce s-a făcut pentru tine! Semeni cu un vagabond.

În fața acestui atac nimicitor, îmi mușcai buza în tăcere.

— Și ceea ce e mai grav – continuă el – e că toate sunt datorate numai

perversității și prostiei tale. Când mă gândesc la cariera ce-ți stătea în față, la chipul în care ai câștigat medalii, distincții și burse, ca apoi, după ce oamenii și-au pus speranțe în tine... să ajungi în halul ăsta... Ascultă-mă, omule, e de-a dreptul de plâns!

— Am înțeles, făcui eu ridicându-mă. Vă las cu bine. Și vă mulțumesc.

— Stai jos! strigă el.

Urmă o pauză. Mă așezai. Își stăpâni cu efort simțămintele, subliniind, pe un ton forțat:

— Nu pot să-mi iau singur întreaga răspundere, Robert. Am invitat aici, pentru consfătuire, o anumită persoană care îți poartă și ea interes și al cărei bun simț sănătos îl prețuiesc.

Apăsă pe butonul de sonerie de pe birou și, un moment după aceea, domnișoara Glennie, credincioasa lui secretară, introduse respectuos în cameră o persoană, de neschimbat ca destinul, de neînlăturat ca pieirea și care purta istorica ei capă cu paiete negre, nu mai puțin istoricele ghetete cu elastic și boneta garnisită cu crep și tivită cu o bordură albă.

Din toate rudele, străbunica mea din partea tatii era singura care rămăsese la Levenford. Toți ceilalți se răspândiseră pe meleaguri depărtate. După ce fiul ei murise de apoplexie curând după ieșirea la pensie de la serviciul sanitar orășenesc, ea continuase să locuiască în casa lui: „Lomond View”. Avea acum optzeci și patru de ani, dar era încă activă fizicește și în deplină posesie a tuturor facultăților ei. Inflexibilă și de neabătut, ea era ultimul sprijin al edificiului unei familii ce se destrăma.

Cu o înclinare măsurată către McKellar, care se ridicase pe jumătate de pe scaun, bătrâna se așeză, ținându-se foarte drept, întorcându-se apoi spre mine cu o privire atentă, dar fără ca fața ei lungă, gălbuie și brăzdată de zbârcituri adânci să arate în vreun fel că mă recunoștea. Cu mâinile îmbrăcate cu mitene, își ținea strâns, ca întotdeauna, poșeta. Părul ei, invariabil despărțit la mijloc, părea puțin mai rar decât înainte, dar tot neatins de cărunțeală, la fel ca firele încolăcite care creșteau din negul cafeniu de pe buza de sus. Clămpănea, ca și în trecut, din dinți.

— Ei bine, doamnă – spuse McKellar, deschizând oficial dezbaterile – iată-ne adunați!

Bătrâna dădu din nou din cap și, ca și cum s-ar fi aflat la biserică, pe punctul de a gusta o predică de minunată severitate, scoase din poșetă o bomboană de mentă, pe care și-o puse în gură cu un gest auster.

Notarul continuă:

— Situația e, pe scurt, următoarea: acest Robert, aici de față, care avea toate avantajele de partea lui și cele mai promițătoare perspective din lume, se află în

fața noastră *fără o lăscaie în buzunar*.

La această acuzație, care era cu totul întemeiată, căci, afară de biletul de întoarcere la Winton, nu aveam absolut niciun ban, străbunica mea dădu din nou din cap cu rigiditate, indicând astfel că înțelegea situația lamentabilă în care mă găseam.

McKellar urmă, încălzindu-se din nou:

— Ar trebui să ia un cabinet de practician. Sunt oameni care l-ar ajuta la aceasta, numai de s-ar hotărî. Are minte. E prezentabil. Când vrea, știe să se facă apreciat. Aici, la Levenford, ar putea să câștige pe an, fără nicio greutate, o mie de lire sterline bătute pe muchie. Ar putea să se instaleze, să se însoare cu o fată cumsecade și să devină un membru serios și respectabil al obștei, așa cum i-au dorit-o totdeauna prietenii săi. Dar ce face în schimb? Aleargă după potcoave de cai morți, ceea ce nu-i va aduce niciun ban în bancă. Iar acum, iată-l aici, implorându-mă să-i obțin un post într-un nenorocit de spital de boli contagioase, izolat într-o localitate uitată, unde se va pierde, înmormântat în sălbăticie și câștigând cel mult o sută douăzeci de lire pe an.

— Uitați un lucru! spusei eu. În spitalul acela voi avea posibilitatea să execut lucrările pe care doresc să le fac și care mă vor scoate din sălbăticie, aducându-mi, chiar după propriile dumneavoastră criterii materiale, mult mai multă considerație decât aş putea dobândi ca practician la Levenford.

— Ha! McKellar îmi înlătură argumentul scuturând iritat din umeri. Toate astea sunt simple himere. Tocmai acesta e cusurul tău. Ești mai nepractic decât ar putea exprima cineva în cuvinte.

— Nu sunt atât de sigură! Pentru prima oară, bătrâna interveni în discuție, îndreptând spre notar o privire impenetrabilă. Robert e încă tânăr. Încearcă să săvârșească lucruri mari. Dacă vom face din el un practician de medicină generală, nu ne va ierta niciodată.

Nu-mi venea să cred. McKellar, care se bizuise vădit pe sprijinul ei hotărât, se uita la dânsa cu un aer plouat.

— Trebuie să ne amintim că Robert a fost supus la influențe foarte diferite în copilăria lui. Are nevoie de timp ca să se lepede de ele. Cred că n-ar fi rău să i se dea puțința de a-și încerca puterile. Dacă va reuși, cu atât mai bine. Dacă nu... Se opri și înțelesei ce avea să urmeze. Va trebui să accepte condițiile noastre.

McKellar o privea acum ciudat pe bunica, aruncându-i uitături pline de înțeles, în timp ce-și ascuțea buzele și se juca cu rigla grea de pe biroul său.

Profitai de această tăcere:

— Ajutați-mă să obțin acest post la Dalnair. Dacă nu voi reuși în ceea ce urmăresc și mă voi vedea silit să vin din nou la dumneavoastră, spre a vă cere

sprijinul, vă dau cuvântul meu că voi face ceea ce-mi cereți.

— Hm! făcu McKellar nehotărât, continuând să se consulte din ochi cu bătrâna. Fața lui avea o expresie nedeslușită, în care predomina totuși un respect cam silit.

— Propunerea mi se pare rațională, observă ea cu moderație către McKellar, privindu-l semnificativ, cu obrazul ușor relaxat.

— Hm! făcu McKellar din nou. Poate... Poate... Ei bine – se hotărî el – fie și așa! Să știi însă, Robert, că nu-ți pot promite postul, dar îmi voi da toată silința. Îl cunosc destul de bine pe Masters, președintele comitetului. Și dacă obțin locul pentru tine, pretind ca, la rândul tău, să-ți respecti negreșit angajamentul.

Bătui palma cu el și, după o scurtă conversație despre alte treburi, părăsii biroul.

Doream să plec înainte ca bătrâna să poată pune mâna pe mine. Dar când ieșii în stradă, o auzii urmându-mă de aproape:

— Robert!

Fui nevoit să mă întorc.

— Nu te grăbi așa!

— Trebuie să prind trenul.

Nu luă în seamă această scuză.

— Ia-mă de braț! Nu mai sunt atât de tânără ca altădată, Robert.

Scrâșnii din dinți. Aveam douăzeci și patru de ani, eram bacteriolog și mânuiam cu dispreț cele mai ucigătoare bacterii; câștigasem, după război, o aspră experiență a vieții. În prezența ei însă, anii mei dispăreau și deveneam din nou copil. Mă micșora. Mă umilea. Și înțelesei din atingerea ei dominatoare că trebuia să mă resemnez, să petrec restul după-amiezii cu dânsa și că avea să stoarcă de la mine, folosindu-și limba ca un bici, toată povestea isprăvilor mele.

Când trecurăm la braț, în chip maiestuos, de cotitura Străzii Bisericii, ea se aplecă spre mine, măturând ultimul rest al rezistenței mele.

— Primul lucru pe care-l vom face e de a scoate de pe tine uniforma asta veche. Vom merge în oraș la magazinul cooperativei, ca să-ți luăm un costum cumsecade de homespun. Pe urmă vom înlocui rupturile din picioarele tale dezorientate cu o pereche nouă de ghetete. Da, da, dragul meu, te voi face din nou pe jumătate om, înainte de a fi îmbătrânit cu un ceas.

Mă cutremurai la gândul că voi fi echipat, sub ochii ei de vultur, de vânzătoarele raionului de încălțăminte și confecții.

Lipindu-se mai mult de mine și exalând un puternic miros de mentă, îmi șopti, cu un suflu cald, în ureche:

— Acum, Robert, povestește-mi totul despre fata aceea cu numele de Law.

CARTEA A DOUA

CAPITOLUL I

În gara satului Dalnair fui întâmpinat de Peter Pim, șoferul și îngrijitorul spitalului, care mă aștepta cu o veche ambulanță marca Argyll, cu armături de alamă. Vopsea i se dusesse de pe urma spălatului, dar geamurile luceau mai grozav ca ale unui dric. După ce se prezentă, Pim îmi așeză alene geamantanul în ambulanță și, învârtind de mai multe ori manivela, porni motorul. Ne puserăm încet în mișcare și trecurăm pe lângă o amestecătură de case dărăpănate, o mică băcănie mizeră și murdară, câteva gropi de lut și o fabrică de cărămidă părăsită, apoi peste un râu care se căznea cu bărbăție să-și purifice apele măloase. Ajunserăm apoi într-o sărăcăcioasă regiune semiurbană, pe care totuși începutul primăverii o acoperise cu o mantie proaspătă de verdeață.

Săltând pe bancheta tare din față, furișam din când în când câte o privire spre profilul lipsit de expresie al tovarășului meu de drum, care, sub șapca sa, făcea o impresie atât de adormită, încât șovăii să intru în vorbă cu el. În cele din urmă, îndrăznii totuși să-l felicit pentru starea bună a străvechiului său vehicul, care, după felul cum îi mânuia comenzile, era obiectul văditei sale mândrii.

Nu-mi răspunse imediat, dar pe urmă, ținându-și privirea ațintită asupra drumului dinaintea noastră, făcu un fel de declarație bine chibzuită:

— Mă interesează mecanica, domnule doctor.

Dacă era așa, simții că-mi putea fi de folos. Exprimai deci speranța că vom deveni prieteni..

El se reculese din nou.

— Cred că vom trăi în bună înțelegere, domnule doctor. Îmi dau totdeauna cea mai mare silință. Am avut relații excelente cu doctorul Haines. Era un om amabil și pașnic. Am regretat plecarea lui.

Cu elanul tăiat oarecum de aceste laude la adresa predecesorului meu și de tonul melancolic cu care fuseseră rostite, mă închisei într-o tăcere care persistă până când urcarăm, cu opinteli, un drum îngust, apucând-o, la capătul pantei, pe o alee circulară, acoperită cu pietriș, care conducea la un mic grup de clădiri curate, de cărămidă aparentă. Traserăm în fața celei mai mari dintre ele și, coborând din ambulanță, zării pe treptele de la intrare o femeie scundă, în uniformă, cu fața bronzată. Își ferea de vânt boneta albă cu aripioare și mă privea cu un zâmbet radios de bun sosir: ghicii că era infirmiera-șefă.

— Sunteți doctorul Shannon, desigur. Încântată să vă cunosc! Sunt domnișoara Trudgeon.

În timp ce Pim se retrăgea cu o expresie acră, ea mă salută cu jovialitate și, fără a mă lăsa să-mi dau bine seama unde mă aflui, mă conduse în apartamentul meu,

compus din salonaș, dormitor și baie, toate în partea de est a clădirii centrale. Apoi, zorindu-mă, plină de energie și entuziasm, mă plimbă cu mândrie prin toată instituția.

Era un spital destul de modest, compus din patru pavilioane separate, dispuse la colțurile unui pătrat, în spatele clădirii administrației. Erau destinate respectiv îngrijirii bolnavilor de scarlatină, anghină difterică, pojar și „infecții mixte”. Instalațiile erau primitive: cu toate acestea, saloanele demodate, cu podelele lor bine ceruite și micile lor paturi imaculate, străluceau de curățenie. Cei mai mulți dintre bolnavi, puțin numeroși de altfel, erau copii. Se ridicară, zâmbind, în jachețele lor roșii, când trecui prin fața lor. Soarele după-amiezii năvălea prin ferestrele înalte. Simții că sarcinile mele vor fi plăcute. Surorile – câte una de fiecare pavilion – aveau de asemenea un aer liniștitor și rezonabil. Pe scurt, acest spital mic și fără pretenții, care domina, de pe culmea unui deal înalt și bățut de vânturi, satele din vale, deservite de el, făcea o impresie de bună rânduială și eficiență.

Pe marginea platoului, mai jos și la oarecare distanță de cele patru pavilioane, se afla o construcție ciudată de tablă ondulată, vopsită în cafeniu, cam dărăpănată și înconjurată aproape în întregime de tufișuri.

— Asta a fost secția noastră de variolă, îmi explică domnișoara Trudgeon, interpretându-mi gândul cu micii ei ochi isteți. După cum puteți vedea, nu e folosită... nu vom intra deci în ea. Din fericire, tufele de laur o ascund. Adăugă apoi cu satisfacție: N-am avut niciun caz în ultimii cinci ani.

De aici mă conduse, cu același aer de legitimă mândrie, la camera de recreație a infirmierelor, la bucătărie și la sala de primiri – care toate luceau la fel de imaculat. La sfârșit, îmi arătă o încăpere în care se găsea o masă lungă, cu instalații de gaz și electricitate și două chiuvete de porțelan. Câteva rafturi vopsite și două mese mai mici erau așezate la perete.

— Asta e camera noastră de analize, observă infirmiera-șefă. Nu găsiți că e frumoasă?

— Foarte.

Nu spusei, firește, nimic mai mult. Îmi dădui însă seama îndată că găsisem locul ideal pentru laboratorul meu. Când ne întoarserăm pe alee, distribuiam deja în gând spațiul disponibil și îmi făceam aranjamentele.

După ce ajunserăm din nou în clădirea principală, domnișoara Trudgeon insistă ca să iau ceaiul de după-amiază în salonașul ei – o încăpere încântătoare, luminoasă, situată spre fațadă. Avea o nișă la fereastră, fotolii, o canapea înflorată în creton și un vas de porțelan cu zambile în floare, așezat pe pian. Nu putui decât să constat că apartamentul era mai plăcut decât toate încăperile pe care le vizitasem înainte. După ce apăsă pe butonul soneriei, o fată de la țară cu obraji rumeni,

purtând bonetă și șorț scrobit, aduse un serviciu de ceai și un platou etajat de prăjituri. Mi-o prezentă pe Katie ca pe slujnica noastră comună. Vorbind neîncetat, domnișoara Trudgeon prezida cu un aer ceremonios această gustare, lăsându-mă să aleg între ceai indian sau chinezesc și oferindu-mi o felie excelentă de cozonac cu stafide, proaspăt ieșit din cuptorul spitalului.

Avea, după aprecierea mea, vreo cincizeci de ani și-mi povesti că, înainte de a „se stabili” în funcția ei liniștită de la Dalnair, petrecuse zece ani în Bengal, ca infirmieră militară. Datora, desigur, acestei activități nuanța pronunțat arămie a trăsăturilor viguroase și marcate ale feței și tot ea conferise poate vocii și atitudinii ei caracteristici foarte asemănătoare cu acelea ale unui sergent-major. Remarcasem îndeosebi, pe când mă pilotase prin saloanele spitalului, bustul ei proeminent, portul țințoș și oscilațiile laterale ale șoldurilor ei joase, dar nicidecum neînsemnate ca volum. Iar acum, francheța ei cam bruscă, râsul sonor, gesturile precise și hotărâte păreau să completeze imaginea unei personalități mai potrivite pentru careul cazarmii decât pentru camera bolnavilor.

Ceea ce mă impresionează însă mai mult decât orice era mândria fără rezerve, sentimentul de cvasiproprietate pe care le manifesta cu privire la spital. Reveni din nou cu poftă și bună dispoziție la această temă dominantă:

— Îmi pare bine, doctore, că micul nostru așezământ îți place. E puțin cam demodat, desigur, dar am căutat să îndrept situația cu ajutorul unor trucuri învățate în armată. Am muncit din greu ca să aduc lucrurile în starea lor de azi. Da, am pus tot sufletul în munca asta!

Urmă un moment de tăcere, cam ciudat, dar imediat după aceea, spre ușurarea mea, cineva bătu discret la ușă, iar când domnișoara Trudgeon rosti cuvântul „intră”, clanța se lăsă în jos fără zgomot și o infirmieră înaltă, subțire și cu părul roșu apăru în prag. Văzându-mă, tresări și ochii ei, de un verde spălăcit, mărginiți de gene de culoarea paiului, îi căutară pe ai domnișoarei Trudgeon cu o expresie de umilă implorare, care provocă în obrazul bronzat al infirmierei-șefe un zâmbet indulgent.

— Haide, haide, draga mea, nu fugi! Doctore, îți prezint pe sora de noapte, Effie Peek. Își ia de obicei ceaiul cu mine, după ce se scoală după-masa. Stai jos, draga mea!

Sora Peek intră cu modestie în cameră și, așezându-se pe un scaun scund, luă ceașca pe care domnișoara Trudgeon i-o întinse.

— Îmi pare bine că faci cunoștință cu sora Peek, continuă infirmiera-șefă. Este cea mai de nădejde membră a personalului meu.

— O, nu! făcu palida și roșcovana infirmieră, respingând complimentul cu o înfiorare a întregii ei făpturi. Șopti apoi, întorcând capul spre mine: Șefa e cu mult

prea binevoitoare. Firește însă că un cuvânt al ei prețuiește mult pentru mine. Trebuie să știți că toată lumea o respectă. Și e aici de atâta vreme, încât n-am ști ce să facem fără ea. În definitiv, doctorii noștri vin și pleacă. Ea, însă, își urmează neabătută calea.

După ce parafrazase astfel, pentru lămurirea mea, „Râul” lui Tennyson¹, această făptură spălăcită – chiar și părul ei roșu era decolorat, iar pielea, albă ca laptele – se adânci într-o tăcere respectuoasă. După câteva minute, neîndrăznind parcă să abuzeze de timpul nostru, se ridică și, îndreptând o privire de căprioară către infirmiera-șefă, se furișă din cameră spre a-și începe serviciul de noapte. Nu rămăsei nult mai mult decât dânsa. Mă sculai și, mulțumind domnișoarei Trudgeon pentru calda primire, invocai, spre a mă retrage, motivul că trebuie să-mi despachetez lucrurile.

— Înțeleg, doctore. Va trebui să trăim în bună înțelegere. După cum spunea sora Peek, sunt o veterană aici. Sărind în picioare în vreme ce un zâmbet îi juca pe toată fața ei lată, îmi aruncă o clipă o privire pătrunzătoare, adăugând pe un ton jovial, dar ferm: Cred că vei găsi că metodele mele sunt cele mai bune.

Cu un ciudat amestec de simțăminte, ajunsei în apartamentul meu. Eram mulțumit de felul cum fusesem primit. Umblând prin cameră și examinând mobilierul ei auster, dar confortabil, cu ochii unui om care avea să trăiască printre aceste obiecte necunoscute și să se familiarizeze cu ele, găseam că domnișoara Trudgeon, deși poate cam repezită, era o ființă veselă și sinceră. Totodată însă, eram oarecum tulburat de comportarea ei impetuoasă și de impresii și reacții pe care nu le puteam defini prea bine.

CAPITOLUL II

Nimic însă, absolut nimic nu putea să-mi strice buna dispoziție sau să-mi întunece mulțumirea în fața perspectivei de a-mi relua cercetarea după atâtea săptămâni de deprimantă întârziere.

După cum bănuiam, îndatoririle mele oficiale erau plăcute și neîmpovărătoare. Capacitatea efectivă a spitalului era redusă, numărul de bolnavi, când era plin, fiind de cel mult cincizeci. Cum însă în acel anotimp nu bântuia nicio epidemie, aveam numai vreo doisprezece copii, totți pe cale de întremare, în majoritatea cazurilor de pe urma unui simplu pojar. Oricât de conștiincios mi-aș fi prelungit vizita în saloane, eram liber: pe la amiază.

Laboratorul de analize era mai bun decât îmi închipuisem. În dulapuri și sertare găsii o diversitate de ustensile, pe care izbutii să le transform și să le folosesc.

¹ Alfred Tennyson (1809-1892) – poet englez. (n.t.)

Echipamentul se adună ușor în spitale: comandat într-o izbucnire de entuziasm, el este apoi pus la o parte și dat uitării. Aparatul meu propriu fu repede instalat și, dând ca garanție primul meu salariu lunar, îmi răscumpărai de la Hillier microscopul. Pornisem imediat, pe hârtia de scrisori a spitalului, o corespondență susținută cu câțiva medici din alte zone rurale atinse de epidemie, iar cu probele pe care se grăbiră să mi le trimită, adăugate la cele ce-mi rămăseseră de la Dreem, începui din nou să cultiv bacilul C.

Toate acestea fură, firește, făcute cu discreție. Aveam grijă să-mi îndeplinesc scrupulos obligațiile oficiale și eram plin de atenții și de amabilități față de infirmiera-șefă, care, sub cordialitatea ei inițială, mă studia mai degrabă, așa cum un boxer încercat studiază pe un adversar în prima repriză de pe ring.

Era în ea un straniu amestec de înșușiri. Când sosise la Dalnair, în „vreamea bună de odinioară”, regretată de Pim – în care descoperii curând un om veșnic nemulțumit – spitalul fusese condus cu multă neglijență. Pas cu pas, ea schimbase sistemul, reușind să intre în grațiile comitetului spitalicesc și să-și asigure întreaga autoritate. Acum conducea instituția din pod până în pivniță, cu energie, spirit de economie și neobosită eficiență.

— Sunt toată ziua la cheremul ei – mi se destăinui Pim cu jignită demnitate, stând așezat pe fundul unei găleți întoarse și lustruind toată dimineața vechea ambulanță a spitalului. Toate micile mele câștiguri s-au dus. N-o să mă crezi, domnule doctor, dar controlează până și săpunul cu care spăl cârpele.

Cu toate că luam singur gustarea de dimineață și masa de seară, era obiceiul la Dalnair ca doctorul și infirmiera-șefă să dejuneze împreună. Așadar, venea în fiecare zi la ora unu în camera mea, se așeza la masă și își băga colțul șervetului în deschizătura de la gât a uniformei. Îi plăcea mâncarea, mai ales felurile piperate și condimentate, gătite cu mirodenii indiene și servite cu bucăți de mango¹ și cu felioare de nucă de cocos, feluri care apăreau adesea la masă. Încărcându-și bine farfuria, amesteca cu grijă ingredientele și ataca această grămadă picantă, folosindu-se de lingură – singurul mod, după spusele ei, de a mânca aceste feluri aromate. Înghițea apoi îmbucăturile bând zeamă de lămâie cu sifon. Era mândră de rețetele ei din Bengal și poseda, spre a însoți aceste feluri, un fond bogat de anecdote legate de anii petrecuți de ea în armată. Prefera dintre ele o relatare plină de vervă a chipului cum ea și colonelul Sutler, din Serviciul medical bengalez, combătuseră în 1902 holera la Bogra.

În ciuda repetării acestor povești, domnișoara Trudgeon avea un simț al umorului care, deși după gustul meu era cam zgomotos, făcuse ca dânsa să nu-mi

¹ Fruct cărnos din India. (n.t.)

displacă. Poate că era un mic jandarm, dar râsul ei înfundat te dezarma; uneori știa chiar să fie bună. Față de infirmierele care lucrau bine și nu se opuneau, se arăta, în general, binevoitoare și dreaptă. Timp de mai mulți ani, făcuse totul spre a obține din partea comitetului o îmbunătățire a condițiilor de muncă și a salarizării insuficiente a personalului. Și sarcina aceasta nu fusese ușoară. Într-un spital ca acela de la Dalnair, exista întotdeauna riscul serios de a contracta o boală infecțioasă, iar când o infirmieră cădea astfel la pat, domnișoara Trudgeon, care, cu o săptămână înainte, ar fi putut fi în stare s-o facă de două parale, o îngrijea ca o mamă.

Una din preferințele ei deosebite era jocul de dame și, din când în când, îmi făcea cinstea de a mă invita spre seară în camera ei, ca să facem o partidă. E locul să amintesc că străbunicul meu, meșter neîntrecut în acest joc, mă inițiase, în copilăria mea, în toate subtilitățile lui profunde și diabolice, iar în nenumăratele noastre întâlniri deasupra tablei cadrilate îmi însușisem de la el acea șiretenie specială care momește pe adversar, pregătindu-i pieirea. La primul meu joc cu infirmiera-șefă, treizeci de secunde îmi ajunseră ca să descopăr că era departe de a se putea măsura cu mine – în adevăr, trebuia să depun mari eforturi spre a pierde. De pierdut însă pierdeam, cu multă diplomație, la toate ocaziile, spre extrema ei încântare. Când câștiga o partidă, se lăsa pe spate în fotoliu, gângurind de satisfacție, bătându-și joc de nepriceperea mea și terminând invariabil cu relatarea partidei istorice pe care o jucase contra colonelului Sutler în timpul epidemiei de holeră de la Bogra, în 1902.

Provocarea era grea, dar păstrând în minte principalul meu obiectiv, o suportam cu o răbdare demnă de laudă. Într-o seară, totuși, ea întrecu măsura și sarcasmele ei mă scoaseră din sărite.

— Mi-e milă de dumneata, mă luă ea peste picior. Unde ți-e deșteptăciunea? Cum naiba ți-ai luat diploma de doctor? O să trebuie să-ți dau lecții. Ți-am povestit vreodată istoria partidei mele cu...

— Încep să o știu pe dinafară, observai eu tăios. Așază-ți din nou pionii!

Se execută, scuturându-se de răs pentru că reușise, în sfârșit, să mă provoace. Jocul începu și, în cinci mișcări, pătrunsei prin apărarea ei și o bătui.

— Ei, ce baftă! exclamă ea, necrezându-și ochilor. Mai jucăm o partidă?

— Desigur.

De astă dată jucă mai precaut, dar nu avea nici cea mai mică șansă. De două ori îi luai trei pionii, pierzând unul, și în patru minute era bătută.

Urmă o tăcere încordată. Fața ei se colorase în roșu închis. Dar tot mai credea că a doua înfrângere nu fusese decât o pură întâmplare.

— N-o să te las să scapi așa. Încă o partidă!

În situația aceasta, ar fi trebuit să dau dovadă de mai multă chibzuință, dar înțepăturile ei tot mă mai usturau. În plus, ședințele acestea prelungite îmi răpeau

din timpul disponibil pentru lucrarea mea; doream să le pun capăt. Folosind deschiderea în două mișcări, pe care bătrânul Dandie Gow o perfecționase, sacrificai în serie patru pionii, ca apoi, cu două mișcări impetuoase, să mătur toți pionii ei de pe tablă.

Zâmbetul triumfător care începuse să i se schițeze pe față încremeni într-o strâmbătură furioasă, în timp ce vinele de pe frunte și ceafă i se umflară. Închise tabla și aruncă cu zgomot pionii în cutie.

— Ajunge pentru astă-seară! Mulțumesc, doctore.

Începând să regret ceea ce făcusem, râsei stingherit.

— Extraordinar ce întorsătură au luat partidele astea!

— Într-adevăr extraordinar! confirmă ea cu răceală. Am impresia că în dumneata zace mai mult decât s-ar spune la prima vedere.

— Nu pot avea totdeauna un noroc atât de absurd. Sunt sigur că data viitoare vei câștiga dumneata.

Ieșindu-și din fire, ea se ridică.

— Drept cine mă iei? O idioată?

— O, nu, desigur, șefă!

Se stăpâni cu efort.

— Închide atunci ușa, doctore, când ieși.

Ajuns în camera mea, începui să-mi dau seama cât de stupid fusesem ofensându-o. Ținându-mi posac mâinile în buzunare, supărat mai mult pe mine însumi decât pe dânsa, mă oprii la fereastră și privii afară.

În clipa aceea, o serie de detonații rapide îmi izbiră urechea și o motocicletă roșie apărură de după cotitura aleii, oprindu-se în dreptul camerei mele. Când tânărul cu capul gol, care venise cu ea, ridică greaua mașină pe suport și își scoase ochelarii, tresării recunoscându-l. Era Luke Law.

Deschisei fereastra.

— Alo, Luke!

— Alo, Robert!

Zâmbetul lui vesel îmi risipi îndoielile, și când ajunse în camera mea, intrând pur și simplu pe fereastră, își scoase mânușile lungi de piele și-mi scutură mâna.

— Ți-am adus motocicleta, anunță el și, văzându-mi expresia nedumerită, adăugă: Nu-ți amintești? Ți-am promis să ți-o împrumut pentru câțva timp.

— Dar nu ai și tu nevoie de ea?

— Nu, făcu el, clătinând din cap. În orice caz, nu pentru viitoarele câteva săptămâni. Plec la brutăria Tyne din Newcastle, să învăț cum se coace făina măcinată la mori cu piatră. Tata cunoaște pe director.

Nu mă așteptasem la acest gest prietenesc și mă jenam oarecum să-l accept. Dar

Luke trecu cu aerul cel mai natural peste protestele mele și, întinzându-se într-un fotoliu, își aprinse una din țigările mele.

— Subsemnatul nu are voie să fumeze, spuse el rânjind. Dar îmi place câte o țigară și nu mă dau în lături s-o gust când știu că cei de acasă n-or să simtă că miros a tutun. Nu-ți dai seama ce agasant e să fii strâns în chingi la tot pasul! Vreau și eu să fiu ca ceilalți băieți. Suflă fumul pe nas cu un aer revoltat, dar totodată comic. Mi-e lehamite de munca ce mi se impune. Cui îi mai place să facă pâine cu mâna? Făină măcinată cu piatra! Halal! Ca acum douăzeci de ani! Vreau să lucrez cu mașini, cu motociclete și automobile. Mă pricep la asta... De-aș putea numai să modernizez instalația noastră... să introduc malaxoare mecanice... un cuptor electric!

— Ai s-o faci... mai târziu.

— Poate.

Vedeam că, deși încă tânăr, începea să se împotrivescă restricțiilor părintești și să-și reclame dreptul la o existență proprie.

După o pauză, îmi aruncă o privire care, neavând în ea nimic muștrător și dezaprobând, de fapt, cu o nuanță de umor, nebunia și slăbiciunea întregului sex feminin, exprima totuși un oarecare sentiment de jenă.

— Suntem cam necăjiți acasă. E vorba de Jean...

Ca să-mi ascund simțămintele, mă aplecai și luai o țigară din cutie. Simpla pronunțare a numelui ei îmi încălzise inima. Luke, cu expresia lui deschisă, ochii lui căprui, părul buclat și tenul proaspăt și brun, semăna atât de uimitor cu dânsa, încât abia îndrăznii în clipa aceea să mă uit la el.

— Nu s-a simțit bine? Întrebai eu cu precauție.

— I-a fost foarte rău! exclamă el. Mai întâi umbla încoace și încolo, tunând și fulgerând împotriva canalelor și netrebnicilor de pe fața pământului. Chicoti. Asta te viza pe dumneata, bineînțeles. Apoi, treptat, a căzut într-o melancolie adâncă, iar în ultimele săptămâni a plâns neîncetat. Caută să-și ascundă mâhnirea, eu însă știu.

— Poate că-și face griji din cauza examenului, sugerați eu. Nu-și dă la vară examenul de diplomă?

— Niciodată un examen n-a răscolit-o în halul ăsta. Făcu o pauză, adăugând apoi pe tonul confidențial al unui bărbat cu experiența vieții: Știi tot așa de bine ca și mine care e pricina. Ține! Mi-a cerut să-ți dau scrisorica asta.

Scotocindu-se în buzunarele jachetei de sport, scoase la iveală o bucată de hârtie îndoită pe care o apucați, simțind cum mi se iuștește pulsul.

„Stimate domnule Shannon,

Descoperind printr-o pură întâmplare că fratele meu are de gând să te viziteze pentru o afacere a lui, folosesc prilejul spre a-ți trimite aceste câteva rânduri.

Adevărul e că am să-ți comunic ceva cu totul nepersonal și neimportant. Dacă, printr-un concurs de împrejurări, te-ai afla miercurea viitoare la Winton, poate că ți-ar face plăcere să iei ceaiul cu mine la cofetăria „Grant” din Botanic Road, pe la ora cinci. Probabil însă că vei avea altceva mai bun de făcut. Poate că m-ai și dat cu totul uitării. În acest caz, nu face nimic. Te rog să-mi scuzi îndrăzneala.

*A dumitale, ca totdeauna,
Jean Law.*

P.S. Sâmbăta trecută m-am plimbat singură pe pajiștile de pe deal și am aflat de ce n-am putut vedea vacile albe. A izbucnit o epizootie în cireadă și o parte din ele au murit. Nu e păcat?

P.P.S. Știu că am multe cusururi, dar măcar spun adevărul.”

Punând jos scrisoarea, mă uitai la fața iscoditoare și ingenuă a tânărului Law, întrebându-mă dacă întreaga afacere – vizita lui Luke, propunerea de a-mi împrumuta motocicleta, invitația la ceai pentru săptămâna următoare – nu fusese aranjată de Jean cu calmă, dar fermă intenție. Deprimarea mea dispăruse și valuri de exaltare mi se învălmășeau în tot corpul.

— Ai să te duci? mă întrebă Luke.

— Probabil, răspunsei cu un glas căruia, în ciuda zbuciumului inimii mele, căutam să-i dau un ton indiferent și matur.

— Femeile sunt plicticoase, nu-i așa? spuse Luke cu subită simpatie.

Râsei și, într-un elan de bună dispoziție, insistai să cinez cu mine. Luaram împreună o masă bună, urmată de cafea și țigări, în timpul căreia, ca ființe superioare ce eram, ne descheiarăm la guler și discutarăm despre motociclete rapide, tipuri de avioane, frăția omenească, malaxoare de aluat electrice și răutatea de neînțeles a sexului opus.

CAPITOLUL III

Wintonul, cu lumina lui cenușie sub perdeaua de fum țesută neîncetat de coșurile de fabrici din jur, cu ploile lui dese, cu apăsătoarea-i arhitectură monumentală și unele statui înspăimântătoare, era un oraș destul de trist; dar gloria lui, dacă putea avea pretenție la glorie, stătea în cofetăriile sale cu saloane de ceai.

Mici oaze de odihnă și destindere, răsfirate în mare număr, ele animau străzile lui sumbre. După ce traversau localul din față, unde se vindeau prăjituri și pâinișoare cu lapte, cetățenii Wintonului – funcționari de birou, dactilografe, vânzătoare, studenți și chiar comercianți și oameni de afaceri – se adunau, la orice

oră din zi, în jurul meselor albe, încărcate cu pâinișoare și nenumărate patiserii, spre a se înviora cu o ceașcă de ceai sau de cafea.

Printre aceste localuri, cel mai frecventat de membrii universității era patiseria „Grant”, unde, pe lângă un soi renumit de briose, vizitatorii apreciau atmosfera aleasă și de bun gust a unui interior cu mobilier de stejar de culoare închisă, cu tablouri în ulei, pictate de membrii ai Academiei Scoțiene, și cu săbii și stilete scoțiene încrucișate printre ele pe pereții acoperiți cu lambriuri.

În miercurea următoare, deci, sosii la „Grant”, simțind în mine un ciudat amestec de nerăbdare și teamă. Mă hotărâsem să lipsesc toată după-amiaza de la spital, căci aveam de făcut o cursă specială în legătură cu cercetarea mea. Era prea devreme pentru întâlnire, dar chiar și așa domnișoara Law sosise înainte. Când intrai în cafeneaua plină de lume, care răsună de zumzetul conversațiilor și de clinchetul lingurițelor, o figură mică din fundul sălii, așezată sub cea mai formidabilă spadă, se ridică pe jumătate, făcându-mi semn cu un gest timid să mă apropii de masa pe care, înfruntând numeroase atacuri, o rezerva cu vitejie pentru noi. Nu mă salută în alt chip, și când îmi croii drum prin public, așezându-mă tăcut lângă ea, văzui că, spre deosebire de vremea când purta tricou și beretă, era îmbrăcată destul de auster, cu un costum gri închis și o pălărie neagră, sobră. Era și palidă, extrem de palidă și mult mai slabă. Pe deasupra, cu toate că făcea totul ca să nu observ, era penibil de agitată.

Tăceam jenați amândoi, pe când dânsa, ținându-și mâna ridicată cu arătătorul îndoit, izbuti, în cele din urmă, să atragă atenția chelneriței.

— Cu lămâie sau cu lapte?

Acestea fură primele ei cuvinte. Îmi puse întrebarea cu jumătate glas, fără a îndrăzni să se uite la mine, în vreme ce chelnerița stătea lângă noi, agitându-și cu nerăbdare creionul.

— Și n-ai vrea niște prăjituri cu frișcă?

Mă declarai de acord, adăugând:

— Bineînțeles, socoteala mă privește pe mine!

— Nu – răspunse ea cu buze ce tremurau, dar ridicându-și capul cu hotărâre – eu te-am invitat!

Șezurăm tăcuți când chelnerița se întoarse, după care ne apucarăm liniștiți de consumațiile noastre.

— E multă lume aici, nu găsești? mă aventurai în cele din urmă să spun. E un local apreciat.

— Da, așa e. Pauză. Foarte apreciat. Și pe bună dreptate.

— O, da! Prăjiturilele astea sunt delicioase.

— Îți plac? Îmi pare foarte bine.

- Nu iei și dumneata una?
- Nu, mulțumesc. Nu prea mi-e foame.
- Am aflat cu regret vestea despre vacile albe.
- Da, săracele... a fost foarte grav.

Altă pauză.

- Am avut o vară cam ploioasă până acum. Nu ți se pare?
- Foarte ploioasă. Mă întreb ce ne mai așteaptă.

Pauză și mai lungă. Făcându-și curaj cu o înghițitură de ceai – și observai că mâna îi tremura când puse ceașca jos – ea se întoarse spre mine cu o privire plină de concentrată seriozitate.

— Domnule Shannon! exclamă ea, cu un nod în gât, adăugând apoi pe nerăsuflăte: M-am întrebat dacă, la urma urmei, n-ar fi totuși posibil să fim prieteni.

Mă uitai cu ochi mari la ea, ascultând-o nedumerit, în vreme ce ea, schimbând fețe-fețe și silindu-se să fie calmă și cumpănită, continua să vorbească cu un glas ce se îneca din timp în timp:

— Când spun prieteni, înțeleg prieteni... nici mai mult, nici mai puțin. Prietenia e un lucru atât de admirabil! Și o întâlnești atât de rar! Mă refer la adevărata prietenie. Firește, poate că simți că nu vrei să fii prieten cu mine. Sunt așa de neînsemnată! Și admit că a fost stupid din partea mea să pun lucrurile la inimă atât de mult și să mă cert cu dumneata. Acuma însă îmi dau seama că n-ai vrut decât să glumești și că m-am purtat foarte copilărește. În definitiv, suntem oameni practici și maturi, nu-i așa? Aparținem unor religii diferite, dar cu toate că acest fapt e serios, nu este o crimă și, în orice caz, nu ne împiedică să luăm din când în când o ceașcă de ceai împreună. Ar fi foarte păcat să rupem relațiile pentru nimica toată... și să ne lăsăm duși de curent în direcții diferite... ca vapoarele ce trec noaptea... Voiam să zic dacă nu ne-am mai vedea niciodată... În schimb, dacă am fi rezonabili, ne-am putea întâlni des... mai bine zis din când în când, ca prieteni...

Se opri, jucându-se cu lingurița. Obrajii i se îmbujoraseră, ochii ei căprui străluceau, mai degrabă speriați, dar uitându-se cu hotărâre într-ai mei.

— Ei bine – spusei cu o îndoială în glas – e cam greu, nu crezi? Am serviciu. Iar dumneata studiezi intens în vederea examenului.

— Da, știu că ești ocupat. Și cred că și eu trebuie să mă țin de treabă.

În vocea acestei studente în patologie, atât de pasionate odinioară, se simțea o stranie lipsă de entuziasm. Pledând parcă pentru o abordare rațională a întregii probleme a învățăturii, ea adăugă îndată:

— Trebuie să mai răsuflăm din când în când. Vreau să zic că e imposibil să muncești neîntrerupt.

Tăcurăm amândoi. Conștientă parcă de focul ce-i ardea în obraji, își lăsă ochii în

jos, rezemându-se de speteaza scaunului spre a se ascunde de curiozitatea lumii din cofetărie. Furișându-i o privire, tresării uimit la gândul că fusesem odată în stare s-o tratez cu dispreț. Rumeneala ei, genele ei lăsate, care aruncau o umbră fină peste frăgezimea obrazilor, îi dădeau un aer candid, da, cu totul angelic. Nimic – nici mănușile ei sobre de șevro negru, nici demodatul ceas rotund de aur pe care-l purta la mână, nici chiar absurda pălărioară neagră de fetru tare nu putea strica farmecul tulburător al frumuseții ei.

Și deodată, spre surprinderea mea, simții un val de căldură năpădindu-mă și mă trezii răspunzând cu un aer logic și hotărât:

— Cred că nicio lege nu interzice acest lucru. Fără îndoială, ne-am putea întâlni când și când.

Fața i se luminează. Se aplecă înainte cu un zâmbet ce tremura de fericire și exclamă pe un ton plin de apreciere pentru înțelepciunea mea superioară:

— O, cât mă bucur!... Mi-era teamă... Găsesc că e un fel atât de înțelept de a privi lucrurile!

— Bine, răspunsei măguleii ei, dând binevoitor din cap, și, sub un impuls neînțeles, o privii în ochii ei strălucitori. Ce faci astă-seară?

Întrebarea aceasta făcu trăsăturile obrazului ei să înțepenească imperceptibil.

— Astă-seară?... Mă duc să fac o vizită domnișoarelor Dearie... Știi, au fost atât de drăguțe cu mine! Pe urmă plec acasă, la Blairhill, cu trenul de șase și treizeci.

Îndrăzneala îmi dădu ghes mai departe. Spusei cu sânge rece:

— Hai mai bine la teatru, cu mine!

Tresări vizibil, și ușoara expresie de spaimă îi reapăru în privire, accentuându-se când urma:

— Am puțină treabă, care-mi va lua cam un ceas. Ne putem întâlni la ora șapte la Teatrul Regal. Martin Harvey joacă în „Singura cale”. Sunt sigur că o să-ți placă.

Ea însă mă privi în tăcere, cu un aer speriat, ca și cum invitația mea i-ar fi dezvăluit toate spaimile tainice și toate primejdiile lumii. Îmi spuse apoi, cu un nod în gât:

— Domnule Shannon, mi-e teamă că nu ai să înțelegi. N-am fost niciodată la teatru de când sunt.

— Vai de mine! Cu toate că ar fi trebuit să mă aștept la acest lucru, nu-mi venea să-mi cred urechilor. Dar pentru Dumnezeu, de ce?

— Știi doar cât de riguroși suntem în familia mea.

Plecându-și ochii în jos, desena figuri cu degetul pe fața de masă.

— În comunitatea noastră, suntem împotriva jocului de cărți, a balurilor și a teatrului. Desigur, tata nu ni le interzice formal... dar am impresia că nu ne-am gândit niciodată la ele.

O observai cu uimire.

— Atunci e timpul să te gândești acum. Doară teatrul e unul din cei mai puternici factori culturali din lume — spusei cu gravitate. Bineînțeles, nu am o părere prea înaltă despre „Singura cale”. Dar, pentru început, merge.

Nu scotea nicio vorbă, continuând să schițeze figuri cu degetul, pradă unei nehotărâri chinuitoare și deprimante. Apoi, încet, neputându-și înfrânge sentimentele puritane, își ridică privirea, spunând cu o voce tremurătoare:

— Îmi pare rău, domnule Shannon, dar nu mă pot duce!

— Dar de ce?

Nu-mi răspunse, însă în privirea ei pierdută se citea o adâncă tulburare. Împotriva pornirii ei firești, atât de vie și de aprinsă, cădeau în cumpănă cu mai mare putere toate învățăturile triste și întunecate ale copilăriei ei, acele îndemnuri austere împotriva primejdiilor lumii, acele profeții apocaliptice de pierzanie.

— Asta-i culmea! exclamai eu plictisit. Îți pierzi o jumătate din după-amiază încercând să mă convingi că ar trebui să ne petrecem un oarecare timp împreună, iar când te invit să mergi cu mine la un spectacol cu totul inocent, de fapt o piesă clasică, bazată pe un roman celebru al lui Charles Dickens, refuzi categoric să vii.

— O, Dickens!... murmură ea, parcă ceva mai liniștită. Charles Dickens! A fost un scriitor plin de merit.

În supărarea mea, mă încheiasem la haină și căutam cu privirea pe chelneriță, ca să facă socoteala.

Izbită de nemulțumirea mea, ea urmări cu o nouă neliniște aceste semne de plecare iminentă; pe urmă, cu un ușor sughiț și respirând agitat, capitulă tremurând.

— Bine, șopti ea dezarmată. Am să vin.

În ciuda privirii ei rugătoare, n-o iertai imediat, ci plătii întâi socoteala — lucru la care acum nu îndrăzni să se mai opună — însoțind-o apoi până în stradă. Acolo mă întorsei spre ea, și când ne luarăm rămas bun, îi spusei pe un ton prietenos, dar și poruncitor:

— La ora șapte, la teatru. Ai grijă să nu întârzie!

— Da, domnule Shannon, răspunse ea cu supunere și, clipind din nou din ochi speriată, se întoarse și plecă.

După ce mai stătui o clipă, pornii spre laboratorul de patologie, unde știam că Spence, căruia îi scrisesem dinainte, mă aștepta.

Era ora șase și un sfert când ajunsei în fața clădirii și cum ultimul lucru pe care-l doream era de a da de Usher sau de Smith, făcui cu precauție o recunoaștere a coridoarelor înainte de a intra în laborator. Acolo, așa cum sperasem, Spence se afla singur, aplecat studios peste masa lui de lucru.

Cum intrasem încet, ajunsei lângă el înainte ca să-și dea seama de prezența mea.

Observai atunci cu oarecare surpriză că nu lucra, ci examina, căzut pe gânduri, o fotografie.

— Tu ești, Robert? Mă măsură cu o privire cam obosită. Mi-era dor de tine. Cum o duci la Dalnair?

— Destul de bine, îi răspunsei eu cu veselie. Mă ciorovăiesc cu infirmiera-șefă. Dar am făcut noi culturi ale bacilului meu. O tulpină pură.

— E o treabă bună. L-ai identificat?

— Nu, dar am să-l identific. La asta lucrez acum.

Aprobă din cap.

— Aș vrea să pot pleca și eu de aici, Robert. De-aș putea numai să obțin o catedră la unul din colegiile mai mici... la Aberdeen sau la St. Andrews!

— Ai s-o obții, spusei eu în chip încurajator.

— Da – spuse el îngândurat – am muncit din greu în ultimii patru ani... Mă gândesc la Muriel. Cred că i-ar plăcea la St. Andrews.

— Ce face Lomax? Întrebai eu.

Spence îmi aruncă o privire inexpressivă și-mi răspunse după o pauză:

— Frumos și plin de avânt, ca totdeauna. Mulțumit de viață... și de el însuși.

— Nu l-am văzut de-un veac.

— Pare să fi fost destul de ocupat în ultimul timp.

— Ei, îmi pare bine să aflu că progresezi în munca ta. Ți-am primit scrisoarea. Pot să-ți dau tot mediul de glicerină de care ai nevoie.

— Ți mulțumesc, Spence. Știam că pot conta pe tine.

Făcu un gest de protestare. Urmă o tăcere ciudată. Stingherit, îmi întorsei privirea, care se opri asupra fotografiei din fața lui. Ochii săi se îndreptară în aceeași direcție.

— Uită-te mai bine, spuse el, întinzându-mi fotografia.

Aceasta înfățișa chipul atrăgător al unui tânăr cu trăsături regulate și un aer îngrijit și plin de viață.

— Foarte simpatic, observai eu. Cine e?

Izbucni în râs. Sunetul mi se păru straniu, căci, deși îl văzusem adesea zâmbind în felul său schimonosit, nu-l prea auzisem râzând.

— Nu-ți vine, desigur, să crezi, zise el. Sunt eu.

Scosei un murmur nearticulat. Nu știam ce să spun și mă uitai jenat la el. Nu avea nimic din expresia blândă și calmă cu care eram obișnuit.

— Da, așa arătam la optsprezece ani. E extraordinar ce important e obrazul omului... Nu mă gândesc la un obraz frumos... ci la unul obișnuit, fie chiar urât. Știi cum scrie în romane: „Fața lui avea un fel de urâtenie fermecătoare”. Dar e cu neputință să romanticizezi o jumătate de obraz. Imposibil. Coloseul e un spectacol

impresionant. Dar numai sub razele lunii și pentru o jumătate de ceas. Cui îi face plăcere să se uite tot mereu la o afurisită de ruină? De fapt, dacă m-ai întreba pe mine, Shannon, aş spune că în cele din urmă trebuie să te scoată din sărite.

Nu, nu-l văzusem niciodată pe Spence în această stare de spirit surescitată și morbidă. Rezerva lui calmă te făcea de obicei să uiți că era obligat să-și înfrângă neîncetat cu strictețe orice impuls de a se înduioșa de sine însuși. Mișcat și oarecum stingherit, nu știam dacă trebuie să vorbesc. Dar în clipa aceea, când părea aproape pe punctul de a se prăbuși, își recâștigă controlul asupra sa, sări în picioare și se îndreptă spre rafturile cu materiale.

— Vino să împachetăm lucrurile, spuse el cu vioiciune.

Îl urmaș încet.

Aleserăm împreună o duzină de flacoane de o jumătate de litru cu mediu de cultură, pe care le ambalarăm cu paie într-un coș de trestie groasă, cu mâner. Plecai apoi, mulțumindu-i încă o dată. Mă simțeam ușurat văzând că-și recâștigase aproape cu totul stăpânirea de sine. Ciudata lui izbucnire mă speriasc serios.

CAPITOLUL IV

La poalele dealului, luai tramvaiul roșu spre Gara centrală și lăsai coșul la depozitul de bagaje. Intrați apoi în bufetul gării și mă întream în grabă cu un cârnat rece în aluat și un pahar cu bere. Începeam să-mi fac griji în privința spectacolului, întrebându-mă dacă delicata conștiință a domnișoarei Jean nu va constitui un obstacol de netrecut în calea distracției noastre.

Totuși, când o întâlnii la teatru, își lepădase scrupulele. Expresia ei era avidă și receptivă, ochii căprui îi luceau de curiozitate.

— M-am uitat la afișe, îmi spuse ea când intram în foaier. N-am găsit nimic rău în ele.

Fără a fi scumpe, locurile noastre erau destul de bune – două fotolii în rândul al treilea la parter – și de îndată ce le ocuparăm, orchestra începu să-și acordeze instrumentele. Partenera mea îmi aruncă o privire aprinsă și comunicativă, cufundându-se apoi în lectura programului pe care i-l dădusem. Dorind parcă să fie liberă de orice grijă, își scoase de la mână brățara cu ceas și mi-o încredință.

— Ține-mi-o, te rog! Încuietoea e slăbită și mi-a dat de furcă toată după-amiaza.

Luminile se stinseră îndată, iar după o scurtă uvertură, cortina se ridică asupra unui decor ce evoca Parisul din vremea revoluției franceze, în care începu să se desfășoare încet intriga, unde dragostea deznădăjduită se întrețesea cu eroica jertfă de sine.

Era piesa veșnic tânără, inspirată de „Povestea a două orașe”, în care superbul

actor de turnee Martin Harvey, urcând seară de seară, cât și în matineele de miercuri, treptele eșafodului, fermecase publicul provincial timp de cel puțin douăzeci de ani.

La început, partenera mea păru să-și rezerve cu prudență părerea; apoi, treptat, se îndreptă pe fotoliul ei, iar ochii i se aprinseră de interes și plăcere. Fără a-și lua privirea de la actori, îmi șopti cu emoție:

— Ce scenă încântătoare!

Pe urmă, se lăsă pradă fascinației chipului palid și sumbru al lui Sydney Carton și farmecului apariției gingașe, ca de silfidă, a Luciei Manette.

În prima pauză, se destinse încet cu un oftat și, făcându-și vânt cu programul, își aplecă spre mine fața înfierbântată, spunându-mi cu o privire plină de recunoștință:

— E minunat, domnule Shannon, și atât de diferit de ceea ce crezusem! Nu pot să-ți spun ce deliciu e pentru mine!

— Vrei să iei o înghețată?

— O, nu, nici nu mă pot gândi la așa ceva. După cele văzute de noi, ar fi ca un sacrilegiu.

— De fapt, spectacolul nu e chiar de mâna întâi.

— Ba da, ba da! insistă ea. E splendid! Mi-e așa de milă de bietul Sydney Carton. O iubește atât de mult pe Lucie, dar ea... O, trebuie să fie îngrozitor, domnule Shannon, să fii teribil de îndrăgostit de cineva și să nu ți se răspundă cu aceeași dragoste!

— Bineînțeles, confirmai eu cu gravitate. Firește, între ei e o mare prietenie. Și prietenia e un lucru minunat!

Consultă din nou programul, spre a-și ascunde roșeața. Spuse apoi:

— Îmi plac toți. Fata care o joacă pe Lucie e foarte dulce; are plete blonde atât de frumoase! O cheamă domnișoara N. de Silva.

— În viața adevărată – răspunsei eu – e soția lui Martin Harvey.

— Zău?! exclamă ea, ridicându-și cu animație privirea. Ce interesant!

— Cred că are vreo patruzeci și cinci de ani, iar părul acela blond e o perucă.

— O, te rog, domnule Shannon! făcu ea pe un ton jignit. Cum poți să glumești cu asemenea lucruri? Fiecare minut mă încântă. Ssst! Se ridică cortina.

Actul al doilea începu cu lumini verzi și o muzică înceată și tristă. Образul sensibil al partenerei mele reflectă din ce în ce mai mult emoțiile ce-i umpleau pieptul. În pauză, aproape că nu deschise gura, de impresionată ce era. Dar când ultimul act începu, iar dânsa căzu din nou pradă fascinației spectacolului, se produse un fenomen ciudat: nu-mi dădui seama cum, dar într-un chip oarecare mâna ei, mică și puțin umedă, se încurcă într-a mea. Pulația caldă a sângelui ei era atât de înviorătoare, încât nu întrerupsei contactul. Și astfel rămăserăm cu degetele

înceștate, legați unul de altul ca pentru a ne susține reciproc, în vreme ce drama jertfirii de sine a lui Carton înainta spre deznodământul ei sfâșietor. Când nobilul personaj aduse supremul sacrificiu, urcându-se spre ghilotină cu pași hotărâți, cu fața palidă, cu buclele lui negre ca pana corbului ciufulte cu îngrijire, rotindu-și patetic privirea asupra galeriei și parterului, simții cum un tremur convulsiv scutură trupul partenerei mele, care se lipise de mine; apoi lacrimile ei calde și duioase căzură una câte una pe mâna mea, ca răpăitul unei ploii de primăvară.

În cele din urmă, spectacolul se sfârși, în mijlocul aclamațiilor sălii și a multor, multor rechemări la rampă ale domnișoarei de Silva și ale lui Martin Harvey, care acum, înviat din morți, arăta fericit și frumos în cămașa lui de mătase și cizmele înalte de lac. Domnișoara Jean Law era însă prea copleșită spre a se asocia la aplauze atât de banale. Zdrobită parcă de simțăminte prea adânci pentru a putea fi exprimate în cuvinte, se ridică în tăcere, însoțindu-mă spre ieșire. Abia când ajunserăm în stradă se întoarse către mine.

— O, Robert, Robert! Îmi șopti ea cu ochii scăldați în lacrimi. Nu-ți poți închipui cât de mult mi-a plăcut!

Folosea pentru prima oară numele meu de botez.

Merserăm în tăcere la Gara centrală și cum trenul ei – ultimul din ziua aceea – nu pleca decât peste cincisprezece minute, ne oprirăm, oarecum stingheriți, sub ceasornicul de lângă standul de cărți.

Deodată, parcă trezită dintr-un vis, domnișoara Jean tresări, amintindu-și de un lucru.

— Ceasul meu! exclamă ea. Era cât pe-acum să-l uit!

— A, firește! Zâmbii eu. Am uitat și eu de el.

Cautai în buzunarul hainei micul giuvaer pe care mi-l încredințase. Dar nu-l găsii. Cercetai zadarnic în toate buzunarele din afară și dinăuntru ale hainei. Pe urmă, cu o consternare crescândă, începui să mă scotocesc în buzunarele vestei.

— Dumnezeule! murmurai eu. Cred că nu-l mai am!

— Dar trebuie să-l ai! Vocea ei suna aspru și bizar. Doar ți l-am dat!

— Știu că mi l-ai dat. Dar sunt un om atât de distrat! Rătăcesc toate lucrurile.

Mă căutam acum cu oarecare desperare în buzunarele pantalonilor, dar tot în zadar și, ridicându-mi din întâmplare privirea, zării expresia de pe fața domnișoarei Jean. Era expresia unei fete neprihănite care descoperă că, în definitiv, are de a face cu un ticălos care a mințit-o, a înșelat-o, a păcălit-o – o expresie atât de plină de durere, îndoială și consternare, încât mă oprii înspăimântat în zadarnica mea scotoceală.

— Dar ce s-a întâmplat?

Cu buzele palide ca în clipa morții, cu o voce mai slabă ca oricând, ea rosti:

— Nu e ceasul meu. E al mamei, cadou de la tata. L-am împrumutat din vanitate, ca să te impresionez. O, Doamne, Doamne! Izvorul nesecat din ochii ei țâșni din nou. Și toate astea după o seară atât de frumoasă... când mă încredeam în dumneata... și îmi plăceai!

— Ce naiba! strigai eu. Crezi poate că ți-am furat blestematul acela de ceas?

Drept răspuns, ea își pierdu cu totul cumpătul. Apoi, când își deschise poșeta spre a-și scoate batista udă, o bruscă sclipire de aur brăzdă întunericul de sub arca-dele gării. În clipa când tresări, îmi adusei aminte că în timp ce ședea vrăjită, temându-mă că aş putea pierde brățara, o strecurasem, pentru mai mare siguranță, în poșeta ei.

— O! sughiță ea împietrită. Nenorocita de mine!... Cu o privire înspăimântată și plină de remușcări, ea îngăimă: Cum aş putea... să te fac să mă ierți... că m-am îndoit de dumneata?

Tăcere glacială din partea mea.

Din spatele nostru se auzi fluieratul strident al conductorului, urmat de semnalul ascuțit al locomotivei.

— Robert! strigă ea cu deznădejde. Ce pot să spun... o, dragul meu, ce pot să fac?

Mă uitai rece la ea. Locomotiva șuieră din nou.

— Dacă nu vrei să-ți petreci noaptea pe străzile Wintonului, te sfătuiesc să te sui în tren!

Înfrigurată, își întoarse privirea spre peron, unde, cu pufăieli care răsunau sub bolta gării, trenul începea să se pună în mișcare. Șovăi o clipă, apoi se întoarse cu un geamăt ușor și începu să alerge.

Când văzui că ajunsese cu bine în tren, mă dusei să-mi ridic coșul și, după câteva minute, luai ultimul tren spre Dalhair. Nu eram tocmai nemulțumit de mine. Îmi dădeam seama că jucasem o comedie, dar, asemenea oarecum lui Sydney Carton, dobândisem, cel puțin pentru moment, o aureolă care-mi dădea un sentiment desul de plăcut.

CAPITOLUL V

Ajunsei la spital cu puțin înainte de miezul nopții, observând, spre surprinderea mea, că fereastra domnișoarei Trudgeon era încă luminată. Cum tabla de la intrare arăta că nu sosise niciun bolnav nou, încuiai ușa, cu intenția de a mă culca imediat. Dar abia intrasem în locuința mea, că auzii de pe coridor acea voce insinuantă, atât de caracteristică pentru sora Peek:

— Domnule doctor Shannon!

Deschisei ușa.

— Domnule doctor — îmi spuse ea uitându-se în jos, cu zâmbetul ei supus — infirmiera-șefă dorește să vă vadă!

— Cum?

— Da, acum, imediat, domnule doctor, în biroul ei.

Această convocare poruncitoare, transmisă prin altă persoană și la asemenea oră, îmi apăru ca o impertinență. Dornic de a păstra pacea mă gândii totuși, în primul moment, să-i dau urmare. Pe urmă însă simții că întrecea măsura.

— Transmite infirmierei-șefe salutările mele. Dacă vrea să mă vadă, știe unde mă poate găsi.

Sora Peek își ridică speriată ochii în tavan, dar după felul cum își luă tălpășița, îmi dădui seama că nu era nemulțumită de a juca rolul de intermediară nevinovată în ațâțarea neînțelegerilor dintre infirmiera-șefă și mine. Trebuie într-adevăr să fi transmis mesajul meu cu un zel deosebit, căci un minut mai târziu domnișoara Trudgeon dădu năvală peste mine, îmbrăcată în uniforma ei închisă, dar fără bonetă, manșete și guler. Lipsită de aceste garnituri de pânză albă, fața ei părea mai galbenă ca oricând.

— Domnule Shannon! Cu prilejul inspecției mele lunare, am intrat astăzi în sala de analize. Am găsit-o într-o dezordine nemaipomenită, plină de tot felul de gunoaie, răscolită, îmbâcsită și murdară.

— Și ce-i cu asta?

— E opera dumitale?

— Da.

— N-aveai dreptul să faci acest lucru, niciun drept. Trebuia să mă întrebi întâi.

— De ce?

— Pentru că era datoria dumitale. E departamentul meu.

— Oare nu e tot spitalul departamentul dumitale? Începeam să-mi pierd răbdarea. Vrei să conduci totul! Nu ești mulțumită decât dacă toată lumea se ploconește în fața dumitale! De fapt, tratezi această instituție ca și cum ar fi proprietatea dumitale particulară. Ei bine, nu e! Am și eu drepturile mele, care nu sunt mai prejos de ale dumitale. Întâmplarea face să mă ocup în prezent cu o importantă lucrare științifică. Iată de ce am ocupat sala de analize!

— Vei binevoi atunci s-o golești!

— Îmi ceri, deci, să-mi întrerup lucrarea?

— Mi-e cu totul indiferent ce faci, cât timp îți îndeplinești îndatoririle. Dar doresc să-mi reiau sala de analize în stare curată și repusă în ordine.

— Dar încăperea nu e folosită niciodată!

Râse tăios.

— Aici te înșeli. E folosită în fiecare an la epoca asta. Pentru cursurile

infirmierelor mele. N-ai observat pupitrele? Sesiunea începe sâmbătă,

— Poți folosi altă cameră, protestai eu, simțind totuși că pământul îmi fugea de sub picioare.

Scutură cu hotărâre din cap.

— Nu există alte încăperi cu instalații potrivite, afară poate de pavilionul de izolare. Și acela e cu mult prea umed și dărăpănat. Afară de infirmiere, nu vreau nici ca dumneata să te simți prost, doctore – spuse ea, aruncându-mi, cu un umor mușcător, săgeata finală. Dumneata ești acela care ține prelegerile.

Pus în încurcătură, ba complet încolțit, nu putui decât să casc ochii la ea, într-o tăcere dezarmată. Licărirea de batjocură și veselie ce-i lumina privirea când se îndreptă spre ușă îi trăda satisfacția de a fi marcat un punct față de mine, punându-mă la locul meu.

Mă culcai, frământându-mă cu această nouă dificultate. Călită de-a lungul unei vieți de certuri și bravade, învățată prin nesfârșite ciondăneli cu oamenii de serviciu, furnizorii, infirmierele și surorile, înaintând biruitoare cu mers legănat și lăsând în urma ei, ca o dâră de sânge, un șir întreg de doctori, domnișoara Trudgeon era o femeie cu care nu era ușor să te măsoari. Oricât m-aș fi simțit de umilit, nu-mi rămânea acum altă cale decât o retragere strategică.

A doua zi, la dejun, după o perioadă de tăcere, îi declarai formal că voi evacua sala de analize.

Drept răsplată pentru capitularea mea, îmi surâse sardonice.

— Știam, doctore, că ai să te cumințești. Ești bun să-mi treci sticla cu chutney¹? Îmi amintesc că atunci când eram la Bogra...

Îmi venea să-i arunc sticla în cap. În loc de aceasta, i-o înmânai cu un zâmbet tot atât de sardonice.

Un ceas mai târziu, la două și jumătate, coborâi, ca din întâmplare, spre vechiul pavilion de izolare a cazurilor de variolă, apoi mă strecurai în grabă după boschetele care-l ascundeau. Domnișoara Trudgeon era ocupată în camera de rufărie; totuși, îmi luam toate precauțiile.

Pavilionul de izolare era o ruină în toată puterea cuvântului. Reușii să intru numai spărgând un panou de tablă ondulată deteriorat. Întunecos, cu obloanele închise, rece ca un mormânt, golit de orice, colbăit și plin de păienjenisuri, el nu fusese, desigur, deschis de mulți ani. La lumina chibriturilor care-mi frigeau degetele, examina ruina părăsită. Dușumeaua avea o gaură în locul de unde fusese smulsă soba. O chiuveță știrbită, îngălbenită și roasă de acizi era aruncată pe jos. Chiar și conducta de apă era tăiată, iar robinetul, ruginit, stătea să cadă. Ieșii

¹ Condiment piperat produs în India (n.t.)

întristat; îl găsii pe Pim la garaj și-i explicai situația mea.

— Vreau să mă mut în vechiul pavilion de variolă.

Pim râse neîncrezător.

— Șandramaua aia? Nu e bună la nimic.

— Am putea s-o reparăm.

— Niciodată!

Continuă să susțină cu insistență că lucrul era imposibil; când însă îi pusei zece șilingi în palmă, se lăsă, în cele din urmă, convins, fără niciun entuziasm, să mă ajute în proiectul meu.

În aceeași zi, la căderea nopții, mutarăm tot aparatajul meu din sala de analize în pavilionul părăsit. După aceea, bombănind neîncetat, Pim se apucă să restabilească acolo un fel de ordine primitivă, potrivit un nou robinet, legând din nou firele electrice tăiate și dregând cât de cât stricăciunile cele mai grave ale lemnăriei putrede. Murdari și obosiți, ne oprirăm la ora zece, când Pim trebuia să aducă de la gară pe câteva dintre infirmiere.

După alte două seri, terminarăm treaba. Rezultatul era destul de mizer, dar aveam acum un loc al meu, neîncălzit și în care trăgea, dar înzestrat cu o masă solidă, apă, electricitate, patru pereți și acoperiș. Sora Cameron de la pavilionul de scarlatină făcuse pentru mine, din halate vechi, trei perdele de flanelă roșie, care, atârinate în fața obloanelor, nu lăsau nicio rază de lumină să ajungă până afară. O broască nouă, montată la ușă, îmi asigura dreptul exclusiv de a intra și ieși, iar Pim, trăgând o sârmă invizibilă de la butonul soneriei de lângă ușa locuinței mele, aranjase un semnalizator care să-mi dea de veste când eram căutat. Într-un cuvânt, dispuneam de un laborator secret, un fort, un arsenal de cercetări, din care nimeni nu mă putea disloca. În fiecare seară, după ultima vizită în diferitele pavilioane, făceam un ocol înspre boschete, iar când se lăsa întunericul, mă strecuram printre tufe dese de laur, pătrunzând în taina pavilionului meu. La ora nouă mă găseam în toiul lucrului.

Stimulându-mă cu cafea neagră, pe care mi-o fierbeam singur, lucram de obicei până la unu noaptea, iar uneori, absorbit de cercetarea mea, continuam până în zori fără să mă culc deloc, mulțumindu-mă cu un duș rece și o fricționare viguroasă, spre a mă înviora în vederea micului dejun și a muncii din ziua ce urma.

Progresam rapid, dar acest efort neîntrerupt îmi uza nervii, astfel că începui să folosesc în timpul după-amiezelor motocicletă lui Luke. Nimic nu putea fi mai calmant decât o cursă amețitoare pe drumurile pustii de țară, acest vuiet anestezic al vitezei. Și motocicletă, ca și cum ar fi fost înzestrată cu un instinct care o trăgea spre casă, mă ducea totdeauna în împrejurimile orașelului Blairhill, purtându-mă, cu trosneli și bubuituri, prin fața porții vilei „Siloam“.

Într-o după-amiază, în loc de a trece în goană pe dinaintea ei, micșorai viteza și urcai cu motocicleta pe ulicioara din dos, oprindu-mă în spatele zidului grădinii. Era un zid de piatră nu tocmai înalt, pe care îl escaladai cu ușurință. Și acolo, în chioșcul de șipci, aproape la picioarele mele, se afla fata brutarului din Blairhill.

Nedându-și încă seama de prezența mea, stătea așezată, cu capul gol, lângă o masă rustică. Purta o jachetă scurtă și își sprijinea bărbia în palmă. Avea în fața ei un tratat medical și o pungă de hârtie cu prune. Studia, bineînțeles. Dar avea un aer atât de visător, o atitudine atât de distrată, o privire atât de pierdută și își băga atât de des degetele în punga de hârtie, încât începeam să mă tem că interesul ei pentru „Practica medicinei” a lui Osler nu era tocmai așa cum ar fi trebuit să fie. Într-adevăr, de la sosirea mea, consumase cu melancolie trei prune coapte, fără a întoarce o dată pagina, iar acum, alegând îngândurată și cu un ușor suspin o a patra prună, își înfîșea dinții în carnea ei succulentă, lăsând câteva picături de zeamă roșiatică să i se prelingă pe bărbie. Ridicându-și deodată privirea, mă zări deasupra zidului. Tresări, gata să înghită sâmburele.

— Nu te speria! îi spusei. N-am venit să fur nimic.

Ea se mai lupta cu sâmburele.

— O, domnule Shannon... mă bucur să te văd... Mă gândeam tocmai... la teribila noastră neînțelegere... și mă întrebam ce-aș putea face ca să dreg lucrurile.

— Credeam că învățai.

— Da, învățam, într-un fel, confirmă ea, cu o ușoară roșeață în obraz. Examenul meu e peste o lună. Apoi, cu un oftat: Am impresia că nu prea avansez.

— Poate că ai nevoie de puțin aer proaspăt, sugerau eu. Am venit cu motocicleta lui Luke. Nu vrei să faci o plimbare?

Ochii îi sticleau.

— Mi-ar face plăcere!

Se ridică în picioare, iar eu, întinzându-i o mână, o ajutai, în mod cu totul inutil, căci era ușoară și agilă, să se urce pe zid. Sărirăm jos în partea cealaltă. În clipa următoare, se instală pe șaua din spate și pornirăm.

Era o zi însorită de august și, după ce ieșirăm de pe străzile întortocheate ale Blairhilului, razele soarelui și farmecul vitezei, împreună cu o stranie pornire nostalgică, mă încurajară să apuc în direcția satului Markinch, de pe malul de sud al lacului Lomond. Peisajul era superb, pantele line de la Darroch străluceau de lanuri de grâu în pârg, înstelate cu pete de maci stacojii. Pe colinele roditoare de la Gowrie, livezile de peri, meri și pruni erau grele de fructe coapte, iar culegătorii, umplând cu aparentă nepăsare coșurile atârinate de mijlocul lor, ne făceau semn cu mâinile pe când treceam în goană. Sfidând curenții de aer, strigai peste umăr tovarășei mele de drum:

— Minunat, nu-i așa? Supraviețuim unei serii de zguduituri înviorătoare și evitam ca prin minune o cotigă de fermă oprită în drum. Văd că te ții bine. Bănuiesc că te plimbi des cu Luke.

Apropiindu-și gura de urechea mea, îmi răspunse strigând:

— O, da, destul de des. Dar în tonul ei era ceva care deprecia toate excursiile anterioare, punându-l cu severitate pe Luke la locul lui de simplu frate și înălțând momentul prezent pe un plan incomparabil. Din ce în ce deveneam mai conștient de cercul brațelor ei în jurul mijlocului meu, de apăsarea obrazului ei pe coastele mele, când căuta să se adăpostească de bătaia vântului.

Către ora cinci trecurăm vijelios peste culmea dealului Markinch, iar acolo, în fața noastră, apăru lacul, rece și calm, răsfrângând în apele sale albastrul închis al cerului senin. Era înconjurat de povârnișuri păduroase, care se înălțau de pe malurile lui până la crestele colțuroase ale munților din depărtare, de un albastru mai deschis. Întrerupând suprafața lui liniștită, un șir de mici insule verzi se oglindeau ca un colan de jad, iar pe malul mai apropiat stăteau înghesuite casele vărui ale unui sătuc, adăpostite între tufe de caprifoi și de măceș.

Era satul Markinch, ținta de predilecție a excursiilor din copilăria mea, unde venisem de atâtea ori, singur sau împreună cu prietenul meu Gavin Blair, spre a căuta mângâiere pentru sufletul meu rănit. Și acum, când coborâram pe drumul povârnit și șerpuit, simții din nou, și mai intens, acea dogoare lăuntrică pe care o trezea totdeauna în pieptul meu acest loc adormit și uitat, scufundat în tăcerea verii, scăldat în mireasma caprifoiului, lipsit de orice zgomot, afară de zumzetul albinelor sau de plescăitul unui pește în apa puțin adâncă de lângă mal, și de orice semn de viață afară de un singuratic câine ciobănesc, santinelă somnoroasă, culcată în praful alb de lângă micul debarcader, unde vaporeșul cu coș roșu acosta o dată pe săptămână.

Oprii la capătul micii ulițe a satului și ne desprinseram, țepeni și cam intimidați, de mașina care, deși fumegând și mirosind a ulei fierbinte, rezistase admirabil căldurii și eforturilor din ziua aceea.

— Ei...! făcui eu, încercând o stranie stinghereală, privind-o în ochi după strânsa comuniune din timpul călătoriei noastre. A fost o cursă splendidă. Bănuiesc că ți-a făcut poftă de un ceai.

Se uită împrejur cu satisfacție, dar nereușind să descopere nicio prăvălie, se întoarse către mine, zâmbitoare și cu un aer de intimă camaraderie.

— E frumos. Dar n-o să găsim niciodată ceva de mâncare!

— Nu pot să te las să mori de foame.

O condusei până la ultima căsuță albă din întregul șir, unde, deasupra intrării, se afla o firmă ștearsă de vreme și aproape ascunsă sub florile roșii de cerceluș, care

purta inscripția tainică de *Minerale* – ceea ce, în acest district nordic înseamnă „băuturi nealcoolice”.

Bătui la ușă și imediat după aceea se ivi o femeie mică și aplecată de spate, îmbrăcată cu o rochie de tartan închis.

— Bună ziua! Ați putea să ne dați un ceai?

Se uită fix la noi, clătinând din cap în chip descurajant.

— Nu, nu! Nu vând altceva decât ape gazoase... Limonada Reid și „Elixirul de fier al lui Barr”.

Partenera mea îmi adresează o privire care voia să arate că avusese dreptate. Eu însă urmaș:

— Mă surprinzi, Janet. De câte ori nu mi-ai dat un ceai minunat? Nu-ți amintești de vremea când veneam să pescuim... Gavin și cu mine... și de somonul pe care l-am prins pentru dumneata?... Sunt Robert Shannon.

La auzul numelui ei de botez, tresărise, iar acum, scrutându-mă cu atenție, ca o vrăjitoare bătrână, scoase un strigăt afectuos, acel strigăt care izbucnește instinctiv din inima scoțienilor de la munte, atât de încheși în a recunoaște pe un străin, dar atât de plini de căldură față de un prieten.

— Vai de mine! Dacă aș fi avut ochelarii, te-aș fi recunoscut. Dumneata ești, Robert, chiar dumneata!

— Eu sunt, Janet. Și aceasta e domnișoara Law. Și dacă ne gonești de la ușa dumitale, o să ne facem nevăzuți și n-o să ne mai întoarcem niciodată!

— N-o să fac una ca asta! strigă Janet cu putere. Nu, nu, ferească Dumnezeu! Veți avea în zece minute cel mai bun ceai din Markinch.

— Putem să-l luăm în grădină, Janet?

— Puteți! Doamne, Doamne! N-aș fi crezut! Robert Shannon, crescut mare și ajuns doctor... Da, da, nu poți tăgădui! Am citit despre dumneata în ziar...

Cu aceste exclamații, și cu multe altele, Janet ne conduse prin casă în grădina din spate, apoi trecu în grabă în mica și întunecoasă ei bucătărie, unde zărirăm, prin fereastra închisă, făptura ei gârbovită agitându-se cu o tigare mare de fier.

Ca rezultat al eforturilor ei pline de bunăvoință, ne văzurăm curând instalați sub bolta acoperită de verdeață, în fața mâncării simple, dar delicioase, pe care o savurasem aici în trecut – pâinișoare calde scoase din cuptor, unt de casă, ouă proaspete fierte, miere de flori de câmp, în fagure, și ceai tare, negru. Jean se închină cu gravitate, ținându-și ochii închiși, după care începu cu naturalețe și poftă să se înfrupte din sănătoasa masă de țară.

La început, bătrâna Janet zăbovi în jurul nostru, avidă de a afla vești de la mine, uitându-se la noi cu neprefăcută istețime și punându-ne serios în încurcătură prin întrebările ei. După un timp, când umpluse din nou ceainicul, ne lăsă totuși singuri,

iar domnișoara Jean se întoarse către mine cu un oftat de ușurare.

— E așa de plăcut aici! exclamă ea cu sinceră încântare. Și când te gândești că eram cât pe-acî să fim lipsiți de toate astea! Dacă nu ți-aș fi propus în ziua aceea, la „Grant”, să devenim prieteni... Nu știi cât curaj mi-a trebuit... Tremuram din tot corpul.

— Îți pare rău?

— Nu. O ușoară roșeață i se ivi în obraz. Dar dumitale?

Negai din cap în tăcere, continuând să o privesc și făcând-o să-și lase ochii în jos – un gest de timiditate care, ca și în seara când trecusem pe lângă ea, trist și singuratic, în apropierea magazinului Hillier de pe Fenner Hill, trezi în mine un freamăt de duioșie. Ce frumoasă era în acest cadru rustic, stând așa, cu fața aprinsă și mângâiată de vânt, cu expresia ei feciorelnică și dulce. Aducea parcă cu o țigancă. Părul ei buclat era castaniu și legat cu o panglică cafenie; ochii îi erau căprui, iar obrazul, brun și presărat cu pistrui minusculi de un brun mai închis.

Jucându-se nervos cu lingurița, observă, încercând parcă să readucă conversația la un nivel obișnuit:

— Simți mirosul de caprifoi? Sunt sigură că crește undeva, în grădină.

Nu-i răspunsei, cu toate că mireasma florilor sau a altui lucru mai dulce mi se suia la cap. Cuprins de o emoție stranie și nouă, încercai să-mi îndrept gândurile pe tărâmul rece al rațiunii, spre nenumăratele disecții pe care le executasem cu nepăsare în sălile de anatomie. Cum era cu puțință ca în lumina lor să descopăr vreodată frumusețe în chipul omenesc? Dar, vai, era cu puțință! Mă gândii atunci cu deznădejde la acele amibe, forma cea mai elementară de viață celulară, care fiind puse împreună pe o lamă sub microscop, se atrag instinctiv între ele. Nu aveam oare o minte, o putere de înțelegere și o voință care să mă apere de această reacție oarbă? Mă auzii spunând fără voia mea:

— Vrei să ne plimbăm puțin? Mai e timp. N-o să mergem departe.

Șovăi. Dar și ea se temea să nu tulbure vraja ce ne învăluia.

— Vino! insistai. E încă devreme.

— Dar numai pentru câțiva pași, consimți ea cu voce scăzută.

Lăsaî o răsplată generoasă pe masă și ne luarăm rămas bun de la Janet. Pornirăm apoi încet pe cărarea îngustă spre malul șerpuit al lacului. Amurgul începea să se lase, cornul lunii se ivi sus pe cer, oglindindu-se în adâncul plin de mister al apei întunecate de sub el. Aerul era blând și dulce ca o mângâiere. În depărtare, un stârc cenușiu scoase un strigăt, căruia perechea lui îi răspunse de la distanță. Pe urmă, clipocitul încet al apei se topi în liniștea nopții. Pășeam în tăcere pe marginea calmă a lacului, până când, ajunși la o mică scobitură nisipoasă a malului, adăpostită între tăpșane de vinariță și izmă, ne oprirăm brusc, întorcându-ne unul spre altul. O clipă

de așteptare. Buzele ei erau calde și uscate, despărțite ca pentru o jertfă, oferindu-se cu conștiința pură și deplină că niciodată înainte nu fuseseră sărutate de un bărbat.

Nu rostirăm niciun cuvânt. Îmi țineam răsuflarea, inima îmi bătea cu putere, temându-se parcă de un soi de moarte. Dar nu, vraja stăruii, oprindu-se la acest dulce și unic sărut. Nevinovăția ei biruise.

Pe când ne întorceam agale, o pâclă albă, subțire, se întinse peste apă ca aburii pe o oglindă. Fâșii de ceață pluteau deasupra ținutului, umplând văile cu un aer cenușiu și spectral. Și – ciudat lucru! – cu toate că pentru mine luna strălucea mai viu și mai luminos, încântătoarea mea tovarășă de drum tremura.

CAPITOLUL VI

În după-amiaza zilei de 29 septembrie înscrisei următoarea relatare exaltată în agenda mea de laborator, pe care o foloseam ca jurnal al lucrărilor mele:

„Astă-noapte la ora 2 am identificat în sfârșit Bacilul C..

El nu este altul decât *Brucella melitensis*, coco-bacilul pe care David Bruce l-a izolat în 1886, în timpul unei epidemii de friguri izbucnite la Malta și provocată de laptele unor capre contaminate.

Acest bacil, răspândit în aparență numai pe litoralul mediteranean și transmis, potrivit manualelor, numai de capre, a fost privit totdeauna ca prezentând un simplu interes istoric sau, în orice caz, o importanță minoră în domeniul medicinei generale. Această părere este complet greșită.

Dimpotrivă, *Brucella melitensis* este agentul recente și gravei epidemii de aci și aproape cu certitudine al altor epidemii similare din punct de vedere clinic, semnalate în mod curent în Europa și Statele Unite. Pe baza unei verificări minuțioase a datelor de care dispun, sunt convins că, în cazul de față, transmiterea prin laptele de capră poate fi exclusă, ca o imposibilitate. Suspectez de fapt că agentul patogen este laptele de vacă. Dacă această bănuială este întemeiată, importanța descoperirii nu poate fi subestimată”.

Aruncai tocul din mână și, uitându-mă la ceas, îmi luai șapca și plecai în grabă de la spital la gară, spre a prinde trenul. Aveam s-o întâlnesc la ora trei pe Jean la Winton și, agitat la culme, ardeam de nerăbdare să-i comunic minunata mea veste.

În tot cursul acestei veri târzii, care, prin frumusețea de vis a zilelor ei, contribuia să învingă puterea rațiunii, ne apropiasem mai mult între noi. În ce mă privește, eram poate o victimă involuntară, partenera mea însă era mai aptă, prin temperamentul ei, prin confesiunea căreia îi aparținea, prin fiecare pulsație a vieții

ei de familie, să măsoare bariera care stătea în calea afecțiunii noastre ce se revelase în chip atât de orbitor în acea seară la Markinch. Încătușată de tot șirul legăturilor părintești, închisă în limitele implacabile impuse de crezul ei, niciun coșmar nu era mai înspăimântător pentru dânsa decât spectrul sinistru al religiei mele. Nu numai o dată ea îmi declarase printre lacrimi că legătura noastră era un lucru imposibil. Dar de câte ori, după o despărțire tristă, mă întorceam la Dalnair, telefonul din camera mea suna și auzeam la celălalt capăt al firului vocea ei tremurătoare:

— O, nu, Robert, nu... e cu neputință să renunțăm unul la altul!

Copleșiți de miracolul acestei noi emoții, prinși ca într-un vârtej, eram îndrăgostiți fără scăpare.

O ploaie de toamnă cădea când coborâi din tren la Winton, după o jumătate de ceas. Mă îndreptai în grabă către liniștita cafenea, pe care o descoperisem în apropierea Gării centrale. Mă aștepta acolo – figură solitară – în fundul sălii aproape pustii.

— Jean – exclamai eu, înaintând spre dânsa și apucând-o de amândouă mâinile – în sfârșit, l-am descoperit!

Așezându-mă lângă ea pe canapeaua de lângă perete, îi descriei amănunțit succesul meu.

— Îți dai seama de imensa lui însemnătate? Nu laptele de capră... pe insula Malta, ci lapte de vacă, pretutindeni! Laptele de vacă, brânza, untul, toate produsele lactate... cele mai răspândite alimente din lume... iată cum se transmite acest germene. Și pot să-ți spun mai mult. Am telefonat azi de dimineață lui Alex Duthie. Mi-a spus că au avut o mulțime de necazuri cu cireada lor de vaci tocmai înainte de molimă. Câteva vite au murit. Aici nu e la mijloc o simplă coincidență... trebuie să existe o legătură. De fapt, după spusele sale, a fost o epizootie gravă în toată țara... 35 la sută din vite atinse. Dacă mai găsește vreo vacă bolnavă la Dreem, Alex o să-mi trimită probe de lapte, înțelegi posibilitatea, Jean... Doamne, dacă există o relație între cele două boli...

Mă oprii fierbând de emoție, în timp ce ea mă privea cu calmă simpatie.

— Nu știi cât mă bucur, Robert, îmi spuse, adăugând cu un surâs timid, după o clipă de șovăială: Nu m-aș supăra dacă mi-ar da acest subiect la examenul meu de mâine.

Urmă o pauză, în timpul căreia agitația mea se potoli treptat. Uitasem, într-adevăr, că eram în preziua acestui eveniment important – examenul ei de doctorat – și îngrijorarea ei față de încercarea ce avea să înceapă pentru ea a doua zi și să se prelungească timp de cinci zile era atât de vădită, încât dezlănțui brusc în mine un val de remușcări. Îmi continuasem cercetările, noapte de noapte, împingându-le

înainte cu nesecată energie și evitând, printr-un fel de magie, orice capcană. Dar cu ea ce se întâmpla? Când îmi vorbise cu voce înceată despre clipele ei de îngrijorare în privința viitorului, îmi dădusem seama că și ea își avea munca ei și că, ce e drept, îi explicasem, din când în când, la Dalnair anumite probleme de care, după socotința mea, avea să se ciocnească în lucrările ei. Dar n-aș fi putut oare s-o prepar mai temeinic și cu mai multă răbdare, decât s-o distrag neîncetat de la preocupările ei?

— O să meargă bine, îi spusei pe un ton încurajator. Ai muncit destul de intens.

— Așa cred, răspunse ea cu un zâmbet trist. Dar nu am prea multă încredere. Dau examen cu profesorul Kennerly... și e foarte sever.

Din nou mi se strânse inima și mă năpădiră remușcărilor. Era oare ea una și aceeași cu neofita strălucită și harnică, care, plină de aprindere pentru misiunea ei și entuziasmată de gândul că va putea aduce oamenilor vindecare, venise în camera mea spre a adânci tainele pasionante ale tripanosomelor?

— Jean — îi spusei cu glas scăzut — am fost o brută egoistă.

Ea negă din cap cu apatie, lăsându-și buza în jos.

— Sunt tot atât de vinovată ca și tine.

Mă aplecai în tăcere spre dânsa, strângând-o de mână. Îmi șopti:

— Ne avem măcar unul pe altul.

Când părăsirăm cafeneaua, continuam să mă acuz și, în efortul meu de a-i da curaj și, poate, de a liniști simțământul meu de vinovăție, mă oprii, în drumul nostru spre gară, la un mic magazin de antichități, la colțul străzii Woolmarket. În peregrinările mele prin această stradă dosnică, observasem în vitrină un colier verde, extrem de simplu, căci mărgelile erau doar de sticlă, dar frumoase, de bun gust și cu adevărat vechi. Înainte ca tovarășa mea de drum să-mi ghicească intenția, o rugai să mă aștepte, intrai în prăvălie și cumpărai colierul. O clipă mai târziu, când intrarăm în gară, oprindu-ne sub ceasul de lângă standul de cărți, unde ne luam de obicei rămas bun, îi dădui mărgelile.

— Să-ți poarte noroc, îi spusei. Verdele e culoarea ce-mi aduce noroc.

Se îmbujoră de surpriză, și fața ei, pierzându-și expresia de descurajare, se lumină încet de plăcere. Nu-i făcusem niciodată vreun dar până atunci.

— Sunt frumoase, spuse ea.

— Aș! Un fleac! Dar lasă-mă să ți le pun.

Luai mărgelile și i le prinsei în jurul gâtului; pe urmă, transportat de acest nou val de tandrețe, o strânsei în brațe și o sărutai, fără a ține seama de lumea ce trecea și de locul unde ne aflam.

Jean fu obligată să se despartă imediat de mine spre a prinde trenul. Când mă pregătii să plec, zării deodată figura înaltă și distinsă a unei doamne care stătea ca împietrită, privindu-mă indignată și uimită. O recunosci și înțelesei imediat că ne

văzuse, pe Jean și pe mine, când îi dăruisem colierul și o îmbrățișasem. Făcui un pas către dânsa. Cu o privire sticloasă și înclinându-și rece și aproape imperceptibil capul, ea începuse însă a se depărta. Era domnișoara Beth Dearie.

În tot restul săptămânii, potrivit înțelegerii noastre, nu făcui nicio încercare de a intra în legătură cu Jean. Lucram intens la Dalnair, gândindu-mă însă mereu la ea. În luna următoare mă sculai devreme și alergai spre loja portarului, spre a prinde ziarul *Herald* înainte de a fi trimis în apartamentul domnișoarei Trudgeon. Promoțiile medicale apăreau totdeauna în fruntea ultimei pagini. Stând pe alee cu pardesiul pus peste pijama, îmi aruncai în grabă privirea peste lista publicată. O parcursei apoi din nou cu mai mare atenție, dar cu o teamă sporită. Numele Jeanei nu figura pe listă. Nu-mi venea să cred. Căzuse.

Cu toate că mă prevenise să n-o chem la telefon, mă simții împins, în adâncă mea compătimire, să-i vorbesc. Mă dusei la aparatul din hol și, în timp ce sora Peek își făcea de lucru pe acolo ciulind urechile, cerui numărul de la Blairhill.

— Alo! Aș vrea să vorbesc cu domnișoara Law.

O voce de femeie – vai! nu a ei, ci aproape sigur a maică-si – îmi răspunse.

— Cine întreabă?

Șovăii.

— Un prieten.

Urmă o pauză, apoi vocea reveni.

— Îmi pare rău. Domnișoara Law nu e acasă.

— Dar vă rog să mă ascultați! zisei eu. Apoi mă oprii, căci sunetul tăios care-mi izbi timpanul îmi arătă că la celălalt capăt telefonul fusese închis.

Toată ziua aceea mă simții apăsător de gânduri triste, neștiind ce să fac. După cină, când sună ora șapte, mă pregăteam să mă refac printr-o ședință nocturnă de lucru în laborator, când Katie, îngrijitoarea, care tocmai strânsese masa, bătui la ușa mea.

— Un domn vrea să vă vadă.

— E un pacient?

— O, nu, domnule doctor.

— O rudă?

— Nu am impresia.

Mă uitai perplex la ea; nu eram obișnuit cu vizite la această oră.

— Ei bine... poștește-l să intre.

Cred că mintea mi se întunecase în seara aceea. Încremenii văzându-l intrând cu pași hotărâți în camera mea pe Daniel Law.

Când ușa se închise în spatele său, el își îndreptă către mine privirea lui gravă și fixă.

— Sper că nu sosesc la o oră nepotrivită, doctore? Dacă nu ai nimic împotrivă, aș

dori să stau puțin de vorbă cu dumneata.

— Cum să nu... desigur, mă bâlbâii eu.

La aceste cuvinte, el se înclină și își scoase paltonul negru, pe care-l împături meticulos, punându-l, împreună cu pălăria, pe canapea. Își trase pe urmă un scaun lângă mine, se așează foarte solemn, îmbrăcat cum era cu cel mai bun rând de haine negre al său, plastron alb scrobit și un nod mic de cravată, își sprijini mâinile pe genunchi și mă străpunsese din nou cu o privire neșovăielnică.

— Doctore – începu el liniștit – nu a fost un pas ușor pentru mine să vin la dumneata în acest chip. Înainte de a-l face, m-am gândit mult. Se opri un moment. Ai văzut-o des pe fiica mea în ultimul timp?

Mă făcui roșu ca racul.

— Cred că da.

— Îmi dai voie să te întreb de ce?

— Ei bine... adevărul e că țin foarte mult la ea.

— Ah! Nu era nici ironie, nici reprobare în această simplă exclamație, ci numai o îngrijorare sumbră și puțin cam rece. Și noi ținem la ea, doctore. Într-adevăr, de când a devenit un copil al Domnului, ea a fost pentru noi ca mielul pentru păstor. Vei înțelege, de aceea, cât de mare a fost decepția noastră când am aflat astăzi că a căzut la examenul de diplomă. Și mi-e teamă că principala cauză stă în faptul că, în loc de a lucra, și-a pierdut vremea cu treburi frivole.

Tăceam.

— Firește – urmă el cu un aer iluminat – am toată încrederea în fiica mea. Suntem datori să suferim mâna Domnului, când se lasă grea asupra noastră, iar dânsa va fi sfințită prin această durere. Sfânta mea soție și cu mine ne-am sfătuit cu dânsa. Va încerca din nou, după câteva luni de studiu neîntrerupt. Ceea ce ne preocupă este o problemă mult mai serioasă. Nu știu, doctore, cât de departe a mers cunoștința dintre dumneavoastră, nu reușesc să aflu nimic despre aceasta de la fata mea și sunt îndatorat domnișoarei Dearie pentru puținele informații pe care le am, în orice caz însă cred că vei fi de acord cu mine că, în împrejurările date, ea a mers destul de departe.

— Nu înțeleg, spusei eu în grabă. De ce vă opuneți la prietenia dintre mine și fiica dumneavoastră?

Nu-mi răspunse imediat. Cu vârfurile degetelor împreunate, medita adânc.

— Doctore, spuse deodată, cu mai multă fermitate. Sper că fiica mea se va mărita. Va ajunge, nădăjduiesc, într-o zi o soție fericită. Dar nu va găsi niciodată această fericire decât alături de un om de aceeași confesiune cu ea.

Eram încolțit acum, dar fără a-mi pierde cumpătul, mă aruncai înainte.

— Nu sunt de acord cu dumneata, spusei eu. Religia e o treabă personală a

fiecăruia. Nu suntem vinovați de credința în care ne naștem. E perfect posibil ca doi oameni să fie toleranți în ce privește credința celuilalt dintre ei.

El se opuse, scuturând din cap cu un zâmbet rece și derutant care, dacă avea vreun sens, părea să indice că nimeni nu era mai familiarizat decât dânsul cu căile și poruncile unui Dumnezeu atotștiutor.

— Țin seama de tinerețea și lipsa dumitale de experiență. Dar nu poate exista decât o singură mărturisire adevărată a credinței, o singură adunare adevărată a sfinților. În această adevărată congregație a unșilor Domnului a fost crescută fiica mea. Ea nu se poate amesteca niciodată cu apele Babilonului¹.

Printr-o ciudată antiteză, în timp ce el vorbea, gândurile mele zburară deodată spre apele încântătoare de la Markinch, pe marginea cărora Jean și cu mine ne plimbaserăm, spre a gusta, sub bolta catifelată și îngăduitoare a cerului, dulceața primului nostru sărut.

Observându-mi amărăciunea și semnele de împotrivire de pe obraz, el adoptă un ton mai aspru:

— Tinere, îți doresc tot binele și nădăjduiesc că într-o zi lumina va pogorî și asupra dumitale. Dar trebuie să înțelegi, în sfârșit, că fata mea nu e pentru dumneata. În comunitatea noastră e un frate care și oficiază și cu care fiica mea este virtual logodită. Mă refer la Malcolm Hodden. L-ai întâlnit în casa mea. În prezent e învățător, dar aspiră să devină într-o zi predicator al evangheliei și să ducă torța luminii printre sălbatici. Prin toate afinitățile minții și ale spiritului, el s-a arătat demn să o conducă pe cărările acestei vieți pământești.

Urmă o tăcere. Părea să se aștepte ca să-i răspund. Dar cum rămăsei cufundat în fotoliul meu fără a scoate o vorbă, se sculă, liniștit ca totdeauna, și își puse tacticos paltonul. Când ultimul nasture fu încheiat, el îndreptă către mine o privire care oscila între o mâhnită indulgență și o rece mustrare.

— Sunt bucuros, doctore, că întrevăderea noastră a fost salutară. Trebuie să învățăm cu toții să ne supunem Domnului... să ajungem la o adevărată înțelegere a voinței lui... Plecând de aci, te încredințez pazei sale.

Apucându-și pălăria, ieși pe ușă cu pași siguri și cu acel aer de disciplină senină și inalterabilă.

Rămăsei multă vreme nemișcat. În ciuda vederilor sale rigide și înguste, eram nevoit să recunosc cinstit că proceda așa cum îl tăia capul. Dar acest lucru nu mă ajuta. Tonul vorbirii sale, în care fiecare cuvânt voia să pară sfânt și profetic, ca scos din scriptură, mă rănise adânc. Iar Hodden... ah, iată un hap amar de înghițit!

Plin de dragoste jignită și întărâtată, mă gândeam la Jean. Scrâșnii din dinți cu

¹ Nume dat de puritani bisericii catolice. (n.t.)

îndârjire. Cel puțin nu promisesem că n-o voi mai vedea.

CAPITOLUL VII

În această dispoziție neliniștită și stânjenită, îmi făcui vizita de seară în pavilioane. După ce dădui infirmierei Peek instrucțiunile, trecui, ca de obicei, în pavilionul de izolare, fără însă a mă putea concentra. Cercetările științifice cărora mă dedicasem cereau o detașare deplină de toate complicațiile vieții. Acum însă, acest legământ solemn nu mă interesa câtuși de puțin. O vedeam în fața ochilor pe Jean, zveltă și plină de prospețime, cu ochii ei căprui încețosoși de suflul tinereții. O iubeam. Trebuia s-o văd.

În după-amiaza următoare, de îndată ce fui liber, alergai spre garaj. Telefonasem de două ori la vila „Siloam“, dar de fiecare dată îmi răspunsese vecea doamnei Law; fără a rosti un cuvânt, pusesem în grabă receptorul pe furcă, ca și cum ar fi fost de fier înroșit. Acum, în ciuda burniței, pornii pe motocicletă spre Blairhill.

În spatele vilei „Siloam“, mă apropiai cu emoție de chioșcul din grădină. Era gol, scaunul neocupat, iar de pe masa rustică lipsea *Practica medicinei* a lui Osler. Mă așezai nehotărât pe zid, urmărind cum ploaia picura de pe bolta vopsită în verde; apoi, lăsându-mă în jos în partea dinăuntru, ocolii grădina, trecând în fața casei. Stătui aproape o jumătate de ceas la adăpostul boschetelor, cu privirea ațintită asupra misterioaselor ferestre cu perdele de horbotă. Dar cu toate că o zării de câteva ori pe maică-sa mișcându-se încoace și încolo în lumina slabă a camerei din față, nu avui nici măcar o dată satisfacția de a o zări pe Jean.

Pe neașteptate, auzii zgomot de pași pe alee. Crezui întâi că era Daniel Law; după o clipă însă, de după colț apărură figura lui Luke. Ieșii din ascunziș.

— Luke! exclamai eu. Nu știam că te-ai întors!

— Da, m-am întors, zise el.

— De ce nu mi-ai dat de veste? Ești singurul care mă poate ajuta.

— Crezi?

— Da, Luke. Ascultă-mă! Vorbeam cu înfrigurată insistență. Trebuie să o văd imediat pe Jean!

— N-ai să faci asta, răspunse el șovăind, uitându-se de la mine spre fațada liniștită a casei. Părând apoi să se hotărăscă în favoarea mea, adăugă: Nu putem sta de vorbă aci. Hai cu mine pe stradă!

Porni înapoi spre oraș, aruncând din când în când o privire peste umăr, iar când ajunserăm la un colț mai degrabă deocheat, aproape de piață, intră brusc într-un local cu fațada vopsită în culori țipătoare și care purta firma: „Barul sportiv din Blairhill“. Ne așezarăm într-o boxă în fundul acestui local deprimant, care, judecând după desfășurarea de mașini de joc, era locul de petrecere al tineretului cu dare de

mână din Blairhill. Luke comandă două pahare de bere. Apoi se uită îndelung și în chip echivoc la mine.

— Ai făcut-o, de astă dată! spuse el în cele din urmă. Dacă mă întrebi pe mine... cred că totul s-a sfârșit.

Mă aplecai repede spre el.

— Ce s-a întâmplat?

— Tot ce-am văzut mai rău în viața mea. Când mama a aflat de la domnișoara Dearie, vreau să spun despre tine, a luat-o pe Jean deoparte cu multă liniște și mâhnire, făcând-o să plângă prin toată casa. La întoarcerea tatii, avu loc o lungă consultație. Pe urmă, în vreme ce mama se duse să-l aducă pe Malcolm, tata se urcă cu Jean în camera ei și se închină cu ea timp de aproape o oră. Chiar și din bucătărie o auzeam hohotind de plâns, ca și cum inima ei ar fi stat să se frângă. Când coborâră, se oprise. Era albă ca varul, dar liniștită. Înțelegeți? Totul se sfârșise atunci.

— Luke! Ce vrei să spui?

— Cred că au făcut-o să promită că nu te va mai vedea niciodată.

Îmi trebui un minut ca să-i înțeleg pe deplin cuvintele, dar îndată se înrădăcină în mine convingerea nestrămutată că spunea adevărul. Cu toate că în această eră a progresului lucrul era de necrezut, exista în această familie o autoritate care își avea originea în acele vremuri ale vechiului testament, când triburile lui Galaad și Gad își urmau destinul prin șesurile Moabului, păzindu-și turmele și cirezile, supunându-se celor mai bătrâni și încrezându-se orbește în Dumnezeu.

Daniel Law era un astfel de patriarh. Trăia încă în și prin Cărțile regilor, Numerii și Deuteronom. Și în mijlocul vacarmului erei mașinilor, sunetelor înnebunitoare ale jazului și sclipirilor seducătoare ale cinematografului, el își crescuse copiii în această tradiție. Aceasta explică cum ani de zile o menținuse pe fiică-sa pe drumul spinos, ferind-o de viciile dansului, jocului de cărți și teatrului, mărgininu-i lectura la *Cuvinte bune* și *Călătoria pelerinului*, și cum, prin rugăciuni și presiuni, storsese acum de la ea, printre lacrimi, promisiunea de a renunța la nedemnul ei iubit.

Toate acestea îmi fulgerară prin minte pe când ședeam în fața lui Luke în acea friguroasă berărie populară. Dar, deși gândurile mele îmi dădeau senzația vagă că mă ciocnisem de un zid de piatră, și deși faptul că Jean mă jertfise trezea în mine un chinuitor resentiment, nu puteam, pur și simplu nu puteam să renunț la ea.

— Luke – spusei cu nervii încordați – trebuie să mă ajuți!

— Da? Întrebă el fără multă convingere.

— Trebuie neapărat s-o văd pe soră-ta!

Rostii aceste cuvinte cu oarecare desperare.

Nu-mi răspunse. Ștergându-se pe buze cu mâneca plină de făină, se uită la mine cu un zâmbet trist.

— Poți s-o faci, știi bine, urmai eu. Aștept aici până când te întorci acasă și-i spui Jeanei să iasă ca să se întâlnească cu mine.

Tot tăcut și cu o expresie de milă, Luke clătină din cap:

— Jean nu e acasă. A plecat.

Mă uitai cu ochi mari la el, înmărmurit, în timp ce dădea încet din cap.

— Se vede că nu-l cunoști pe tata. A trimis-o aseară la mătușa noastră Elisabeth din Bethnal Green. Va rămâne acolo patru luni, ca să învețe până când se va prezenta din nou la examen. Se opri. Și doamna Russell, asta-i mătușa noastră, are instrucțiuni să deschidă toate scrisorile ei.

Bethnal Green, o suburbie a Londrei, la distanță de sute de kilometri – loc inaccesibil pentru infamul de Shannon! Și corespondența interzisă! O, înțeleptul, ingeniosul Daniel! Ședeam acolo, amuțit și nenorocit, cu privirea în pământ.

După o tăcere prelungită, fui trezit de glasul lui Luke, care, ca să mă consoleze, mă întrebă:

— Mai iei o bere?

Îmi ridicai capul.

— Nu, mulțumesc, Luke. Măcar era bine intenționat. Mă faci tocmai să-mi aduc aminte. Nu vrei să-ți restitui motocicleta?

— A, nu-i nicio grabă!

— Ba da, ai desigur nevoie de ea. Îmi dădeam seama că protesta numai din politețe. E pe stradela din spatele casei voastre. Am întreținut-o bine. Uite cheia!

Acceptă cheia de contact fără alte proteste; apoi ne ridicară și ieșirăm. Pe stradă, după ce aruncă o privire la deal și la vale, îmi strânse mâna cu un soi de camaraderie melancolică. Pornii imediat spre gară.

Ploaia se întetise, umplând rigolele, acoperind de noroi strada îngustă și dând tuturor lucrurilor un aspect cenușiu și mizer.

O, Doamne, îmi spusei eu, simțind brusc un junghi la inimă, ce caut oare în acest orașel trist și părăsit? Aș vrea să fiu în soare, departe de aceste încurcături, de această nesiguranță, de această luptă fără sfârșit. Mi-ar plăcea să plutesc pe o barcă în josul Nilului, sau să mă aflu pe colinele luminoase de la Sorrento, încălzindu-mă la soare deasupra Mării Tirenene. Ba nu, la naiba, aș prefera să fiu în ceața și fumul de la Bethnal Green.

Știam însă că nu puteam fi acolo.

CAPITOLUL VIII

După aceasta, totul se prăbuși deodată peste mine... Voi încerca totuși să expun lucrurile cu calm, în ordinea lor. Nu vreau să insist asupra stării mele de spirit. Era asemenea vremii: ploaie fără sfârșit și vuituri puternice de echinoctiu, care

smulgeau de pe copaci frunze și crenguțe ce nu muriseră încă, împrăștiind pe alee un covor îmbibat de apă.

Eram extrem de ocupați acum în saloane, mai ales cu cazuri de difterie, căci o epidemie izbucnise în districtul apusean al comitatului Winton. Suferisem eu însumi pe vremuri de această boală, împrejurare care, mărturisesc, îmi inspira simpatie pentru copiii bolnavi ce soseau. Până acum ne puteam lăuda că nu avusesem niciun deces, iar domnișoara Trudgeon se plimba mândră prin tot spitalul, ca și cum ar fi fost meritul ei personal. Și poate că și era. Mă impresiona din ce în ce mai mult și, în sinea mea, începusem, împotriva voinței mele, s-o admir pe această veterană conștiincioasă, capabilă și neobosită, ale cărei calități ascunse covârșeau cu mult attributele ei vizibile și mai puțin atrăgătoare. Aveam însă grijă să nu-i spun acest lucru. În dispoziția mea sufletească din zilele acelea, eram ursuz și aspru cu toată lumea.

Atunci, în seara de 3 noiembrie – această dată exactă și fatală a rămas întipărită cu litere neșterse în memoria mea – mă întorsei cu capul plecat și cu genunchii moi de la pavilion la locuința mea, aruncându-mă într-un fotoliu.

Nu șezusem acolo nici zece minute, când un bâzâit stăruitor îmi izbi auzul. Era telefonul de pe masa mea de noapte, a cărui sonerie se auzea încet, fiindcă uitasem să mut înapoi comutatorul înainte de a părăsi pavilionul. Trecui în dormitor și ridicai obosit receptorul.

— Alo!

— Alo! Dumneata ești, doctore? Îmi pare bine că te gălesc. Cu toată legătura defectuoasă, ușurarea din acel glas se distinge limpede. Aici e Duthie, Alex Duthie! Îți vorbesc de la Dreem. Doctore... Robert... trebuie să faci ceva pentru mine!

Înainte de a-i putea răspunde, el urmă:

— E vorba de Sim al nostru. E bolnav de o săptămână de difterie și nu-i merge mai bine. Vreau să-l aduc la spitalul dumitale.

Nu ezitai nicio clipă. Spitalul era plin, iar Alex, care locuia dincolo de limita comitatului, nu avea dreptul la îngrijirile noastre. Nu-l puteam însă refuza cu niciun chip.

— E în regulă. Cere un certificat medicului dumitale și voi trimite mâine dimineață ambulanța, în prima cursă.

— Nu, nu! răspunse el grăbit. Băiatul e în stare gravă, Robert. Avem o mașină la poartă și l-am învelit de sus până jos în păături. Vreau să ți-l aduc acum.

Nu eram sigur dacă era corect să fac atât de repede această internare nereglementară. Totuși, datorită stimei adânci pe care o aveam pentru Alex, trebuia să-mi asum acest risc.

— Pornește, atunci! Te aștept cam peste o oră. Ai grijă să nu-i fie frig pe drum!

— O să am. Și-ți mulțumesc, băiete... îți mulțumesc!

Așezai receptorul la loc și mă îndreptai pe coridor, spre camera infirmierei-șefe. Acolo însă luminile erau stinse, astfel că fui nevoit să apăs pe butonul soneriei de noapte, care o chema pe sora Peek. Când sosi, îi dădui, pe un ton sec, instrucțiuni să pregătească un pat în camera de lângă salonul B, o mică anexă rezervată de obicei pentru pacienți particulari și care acum era singurul spațiu rămas neocupat. După aceea, rămăsei în așteptare.

Veghea mea nu fu lungă. Puțin înainte de miezul nopții, o mașină închisă, închiriată, trase la intrarea principală și, când împinsei ușa împotriva vântului și a rafalelor de ploaie, Alex intră purtându-și în brațe băiatul, complet învelit în cuverturi. Îl condusei în camera de primire. Era alb și tras la față.

După ce depuse copilul pe canapea, unde sora Peek începu să-l pregătească pentru examinare, Alex se șterse pe frunte cu dosul palmei și stătu liniștit deoparte, îndreptând spre mine o privire întrebătoare și plină de spaimă.

— Nu te frământa atâta. Când s-a îmbolnăvit Sim?

— La începutul săptămânii.

— Și i s-au făcut injecțiile de antitoxină?

— Două. Dar n-au avut mare efect. Duthie începu să vorbească mai repede: Infecția e în fundul gâtului. Când am văzut că din minut în minut îi merge mai rău, nu mi-a rămas decât să-l aduc aici. Avem încredere în dumneata, Rob. Uită-te la el, te implor!

— Bine. Dar nu te agita.

Mă întorsei spre canapea și îndată expresia liniștitoare pe care o luasem, de dragul lui Duthie, îmi pieri din obraz. De fapt, când îmi aruncai privirea asupra palidului copil, care, cu ochii închiși și mâinile crispate, se lupta pentru fiecare răsuflare, simții în piept o înțepătură dureroasă. Continuai să-l examinez în tăcere. Temperatura era de 39,9°, pulsul atât de slab, încât abia se simțea. Nu încercai să număr respirațiile. O membrană falsă, groasă și galbenă, acoperea amigdalele și se întindea cu perfidie până în faringe. Copilul era evident la capătul puterilor, aproape muribund.

Mă uitai la Duthie, care, stând tăcut lângă mine, încerca cu și mai mare îngrijorare să-mi citească în privire. Deși cuprins de milă, simțeam o furie sălbatică împotriva lui din cauza situației grele în care mă pusese.

— N-ar fi trebuit să-l scoți din casă pentru nimic în lume! E într-o stare desperată.

Înghiți un nod.

— Dar ce e cu el?

— Difterie laringeană. Membrana blochează traheea... împiedicându-l de a

respira.

— Nu se poate face nimic?

— Traheotomie... și anume imediat. Dar n-o putem face aici. N-avem sală de operații și nici echipamentul necesar. Trebuia dus de mult la unul din marile spitale de boli infecțioase din oraș. Mă îndreptai spre telefon. Am să sun la spitalul Alexandra și voi aranja ca să fie primit imediat acolo.

Începusem să formez numărul serviciului de urgență, când, deodată, copilul începu să scoată un șuierat subțire, desperat, care răsună în toată camera.

Alex mă trase de mânecă.

— N-o să putem ajunge cu el la alt spital. A fost destul de greu să-l aduc până aici. Fă singur ceea ce trebuie!

— Nu pot! E o treabă de specialist.

— Haide, fă-o, fă-o!

Impresionat de cuvintele lui, mă uitai la el speriat și dezorientat ca un netot. După cum am explicat în alt loc, aveam o foarte slabă experiență în practica medicinei și nu încercasem niciodată în viața mea o operație serioasă. Menținându-mă pe înălțimile luminoase ale cercetărilor științifice, îmi dădusem totdeauna aerul de a disprețui pe practicienii aferați, care la nevoie abordează orice problemă. Aici însă, înspăimântătoarea urgență a cazului nu putea fi tăgăduită. Era într-adevăr o chestiune de minute – căci acum îmi dădeam seama că dacă m-aș sustrage răspunderii sub pretextul de a transfera cazul la spitalul Alexandra, copilul n-ar ajunge viu acolo. Conștient de nepriceperea mea iremediabilă, îmi innăbușii un geamăt.

— Scoală pe infirmiera-șefă! îi spusei surorii Peek. Și du imediat pacientul în camera de rezervă!

Șase minute după aceea, ne aflam și noi acolo – domnișoara Trudgeon, sora Peek și cu mine – adunați în jurul mesei simple pe care, într-o cămașă de noapte curată a spitalului, era întins trupul fără cunoștință al copilului, care abia mai răsufla. Afară de această respirație convulsivă, domnea o tăcere mormântală în mica încăpere în care ne înghesuiam. Îmi suflecaser mânecile, mă spălaser în grabă pe mâini cu acid fenic, iar acum eram atât de cuprins de teamă, încât mă uitam instinctiv la infirmiera-șefă, căutând în chip aproape de necrezut sprijin la dânsa.

Era de un calm admirabil, impersonală, pricepută, și deși abia se trezise din somn și își pusese în mare grabă uniforma, avea o ținută corectă. Chiar și boneta ei scrobită era bine potrivită, astfel că niciun fir de păr nu părea deplasat de la locul lui. Cu tot conflictul dintre noi, nu putui innăbuși în mine un sentiment de admirație și de invidie. Își cunoștea meseria de-a fir-a-păr, iar curajul ei era minunat.

— Nu vrei să-i administrezi un anestezic? mă întrebă ea cu jumătate glas.

Scuturai din cap. Starea respirației n-ar fi permis o anestezie. În orice caz, copilul era în stare cu mult prea gravă.

— Foarte bine atunci, spuse domnișoara Trudgeon cu voie bună. Îi voi ține capul și brațele. Dumneata îi imobilizezi picioarele, soră Peek.

Pe când vorbea, îmi întinse un bisturiu de pe bucată de tifon alb din lavița smălțuită, de instrumente, postându-se cu hotărâre la capătul mesei și ținând ferm brațele lui Sim. Infirmiera de noapte îl apucă molatic de glezne.

Cu toate că ezitarea mea nu ținu, desigur, decât o clipă, avui impresia că stăteam acolo de o veșnicie cu bisturiul în mână mea nedibaa și nesigură.

— Suntem gata cu toții, doctore, îmi aminti infirmiera-șefă, și, mă puteți crede sau nu, vocea ei avea din nou un ton de fermă încurajare.

Respirai adânc, îmi încheștai dinții și, ținând pielea întinsă, făcui o incizie în beregata copilului. Sângele țâșni gros și închis, acoperind rana. Tamponam tot mereu și tăiam mai adânc. Sim era fără cunoștință și sunt sigur că nu simțea nimic; totuși, la orice atingere se zvârcolea și se sucea pe masă într-un fel de teamă neputincioasă. În același timp îl apuca intermitent acel teribil efort de a respira, care-i agita tot corpul, ca un pește ce se luptă pentru aer pe o placă de piatră. Aceste mișcări subite și incontroabile îmi sporeau greutatea. Înceai să introduc un retractor în deschizătură. El intră în rană, dar imediat după aceea căzu afară, lovindu-se cu zgomot de pardoseală. Acum sângele curgea mai gros, nu sub forma unei țâșniri roșii și fluide, pe care să o pot stăpâni, ci ca o scurgere înceată și densă ce îneca totul. Nu mai puteam folosi bisturiul. Ajunsesem prea aproape de vasele groase de la ceafă. O mișcare greșită și puteam tăia vena jugulară. Înceai cu degetul mare să despart țesuturile, încurcându-mă printre ele și căutând cu desperare traheea. Dacă nu dădeam repede de ea, Sim era pierdut. Era aproape negru în obraz acum. Eforturile lui de a înghiți aer, care îi trăgeau înăuntru toate coastele și sternul, făcând pieptul lui mic și slab să apară scobit, erau mai spasmodice, dar mai rare și mai slabe. Erau intervale lungi când nu răsufila deloc. Corpul lui începea să fie rece și umed la pipăit.

Fruntea mi-era îmbrobonită de sudoare și mă simțeam atât de rău, încât mă temeam că am să leșin. Nu izbuteam să găsesc traheea. Pur și simplu nu o găseam, iar copilul era aproape mort. O, Doamne... ajută-mă să găsesc această trahee!

— Domnule doctor, nu mai simt pulsul, spuse cu glas tremurat și pe un ton de muștrare sora Peek, care din timp în timp îl pipăise pe băiat la încheietura mâinii.

La capătul mesei însă, infirmiera-șefă tot nu scotea nicio vorbă.

Nu știu ce mă apucă, dar luai bisturiul și, cu curajul pe care ți-l dă deznădejdea, tăiai adânc. Deodată, ca printr-o minune, ieși la iveală în rană – subțire, alb și lucios

ca o trestie argintie – obiectul căutării mele stângace și frenetice. Un sughiț convulsiv îmi ieși din piept și, scuturându-mi nădușeala de pe frunte, despicai traheea expusă, în aceeași clipă se produse o irupere șuierătoare de aer proaspăt, un curent binecuvântat care umplu acești plămâni sufocați. O dată, de două ori, pieptul flămânzit de aer inspiră adânc cât putea cuprinde. Apoi din nou și din nou, într-un fel de extaz al ușurării. Pe urmă, mai întâi încet, dar cu o putere ce sporea, copilul muribund începu să respire regulat. Culoarea neagră a pielii îi dispăru, buzele învinețite reveniră treptat la roșeața lor, băiatul încetă de a se mai zbate.

Cu degete tremurătoare, introdusei repede tubul dublu de traheotemie, suturai câteva puncte mici ce sângerau, cusui rana și o bandajai astfel ca orificiul îngust de metal al tubului să iasă în afară. Genunchii îmi tremurau, inima îmi bătea nebunește și ceea ce era mai rău în agitația mea e că trebuia s-o ascund. Transpirat, cu părul vâlvoi și cu degetele pline de sânge, privii istovit cum infirmiera-șefă îl instala cu pricepere pe Sim în patul de rezervă, punând în jurul lui sticle cu apă fierbinte și potrivindu-i pernele sub cap.

— Așa, observă în sfârșit domnișoara Trudgeon. Cred că o să-i fie bine. Îți încredințez acest caz, soră, și te ocupi de el în mod special toată noaptea.

Când se întoarse să iasă, îmi aruncă o privire fugară, în care nu era nici aprobare, nici dezaprobare, ci care părea să spună: totul a fost pe muchie de cuțit, dar ai avut mai mult noroc decât meriți. Pentru prima dată ne înțeleaserăm unul pe altul.

Chiar și după ce infirmiera-șefă ieșise, mă decisei cu greu să plec. Sora Peek trăsesse un scaun lângă patul copilului, pe care pusese o tăviță cu tampoane de vată spre a șterge mucusul care uneori se aduna la gura tubului. Rămăsei în spatele ei, observând băiatul care se odihnea acum, cu o culoare normală în obraz. Din pură epuizare, începuse să dormiteze; deodată însă deschise scurt ochii și, printr-o ciudată întâmplare, privirea lui se întâlni cu a mea. O clipă zâmbi, sau cel puțin umbra palidă a unui zâmbet îi mișcă ușor buzele. După aceea, pleoapele îi căzură peste ochi și adormi.

Nimic nu ar fi putut să mă miște atât de adânc ca acest zâmbet tremurător de copil. Nu-mi puteam dori vreo răsplată mai mare.

— Plec acum, soră, spusei eu pe un ton sobru. Știi ce ai de făcut!

— O, desigur, domnule doctor!

Abia când ieșii, îmi adusei aminte de Alex Duthie, care mă aștepta în camera de primire. La gândul că pot să pun capăt nesiguranței sale, iuții pasul sub bolta înstelată. Da, era acolo, așezat țeapăn pe un scaun tare, cu fața spre ușă și ținând în mână pipa lui goală și rece, ca și cum nu s-ar fi mișcat de când îl părăsisem. Când intrai, atitudinea lui deveni și mai rigidă, apoi se sculă în picioare, îndreptând spre mine o privire în care ardea întrebarea pe care nu era în stare s-o rostească.

— Îi merge bine acum.

Fața lui era atât de încordată, încât nu putu s-o destindă imediat. Îi puteam vedea sub piele tendoanele întinse ale mușchilor obrazului. Pe urmă, deodată, gura începu să-i tremure. Spuse, în cele din urmă, cu jumătate glas:

— L-ai operat?

Îi făcui semn că da.

— Acum poate respira. De fapt a adormit. Când va scăpa de difterie, peste vreo zece zile, îi vom scoate tubul și rana se va vindeca. Abia dacă o să-i rămână o cicatrice.

Duthie făcu un pas înainte și, apucându-mă de mână, o strânse cu atâta recunoștință, cu atâta căldură și simțire, încât mă făcu să tresar de durere.

— N-o să uit niciodată ce-ai făcut pentru noi în noaptea asta! Niciodată, niciodată! Ți-am spus că soția mea și cu mine avem încredere în dumneata. Dădu drumul, milos, degetelor mele zdrobite. Pot să-i telefonez? Așteaptă la locuința administratorului fermei.

O clipă după aceea se afla în hol, transmițând în chip nedeslușit buna veste. După ce termină, ieșii împreună cu el până la mașina închiriată, lângă care șoferul, dat uitării, se plimba încoace și încolo, cu șapca trasă peste urechi.

— Totul e în regulă, Joe! strigă Duthie pe un ton exaltat. Băiatul a scăpat de primejdie!

În recunoștința lui, bietul om scoase capul pe geamul mașinii, spunându-mi, cu o voce plină de simțire:

— Vin mâine din nou, băiete, aducând-o și pe nevastă-mea. Încă o dată... din adâncul inimii... îți mulțumesc!

După ce mașina plecă, hoinării prin noaptea rece și vântoasă. Pe urmă, auzind ceasul din vestibul bătând ora unu, mă îndreptai, cam amețit, spre camera mea de culcare. Eram atât de zăpăcit, încât nu voiam să mă gândesc la nimic. Printre decepțiile și îndoielile mele, simțeam totuși o liniște ciudată în inimă. Adormii îndată, gândindu-mă doar la zâmbetul lui Sim.

CAPITOLUL IX

Trebuie să fi dormit aproape patru ceasuri când fui trezit din nou de cineva care mă scutura insistent de braț. Deschisei ochii și văzui lumina aprinsă și pe sora Peek stând lângă patul meu. Cu fața înspăimântată, îmi striga isteric în ureche:

— Veniți imediat... imediat!

Mă smulse aproape din așternut și, în timp ce mă căzneam să-mi pun paltonul și papucii, îmi dădu seama, cu toate că eram încă pe jumătate adormit, că numai o catastrofă putuse împinge această ființă fricoasă să dea năvală în camera mea în acest

chip și la această oră. Într-adevăr, părea ca ieșită din minți și când porni, aproape alergând, spre salonul B, ea repeta neîncetat, ca o lecție învățată pe dinafară, ținându-se de mine:

— Nu e vina mea! Nu e vina mea!

În rezerva slab luminată și caldă, Sim stătea întins pe spate și sprijinit pe perne, liniștit, așa cum îl lăsasem. Părea însă de o imobilitate nefirească, iar când dădui brusc la o parte abajurul de pe lampa de noapte și mă uitai mai de aproape, observai tresărind că orificiul lucios lipsea din bandaj: tubul nu mai era în gâtul băiatului. În grabă apucași o pensă și curățai dopul de mucus de pe rană, apoi apucând copilul de ambele brațe, începuși să-i aplic mișcări de respirație artificială.

Mă muncii cu Sim ca un nebun timp de peste o oră. Dar încă înainte de sosirea mea, el murise, murise de-a binelea. Mă oprii, încheiai nasturii cămășii de noapte mototolite, îndreptai acest trup mărunț, care se luptase atât de greu și suferise atât de mult, și-i culcai capul la loc pe pernă.

Deodată, pe când netezeam așternutul, descoperii într-o cută a cearșafului tubul de traheotomie, complet astupat și mânjit de falsă membrană. Mă uitai înmărmurit la el, întorcându-mă apoi spre sora Peek, care în tot acest timp rămăsese cu spatele rezemat de ușă.

— E blocat, spusei eu pe un ton mirat. Trebuie să-l fi aruncat afară tușind.

Înțelesei atunci totul și înainte chiar de a putea s-o acuz, expresia feței ei îmi arată că bănuiala mea era întemeiată. Un alt gând îmi fulgeră prin minte. Trecând încet pe lângă ea, intrai în sălița de lângă salon. Da, acolo pe masă – pe aceeași masă de serviciu pe care se dăduse bătălia pentru viața lui Sim – se afla un ceainic, o farfurie de sandvișuri cu sardele și o ceașcă de ceai rece, pe jumătate golită. O mică gustare ispititoare.

Frângându-și mâinile, sora Peek, care mă urmase, izbucni:

— O, domnule doctor, n-aș fi crezut niciodată... Dormea atât de liniștit... L-am lăsat singur numai un minut.

Nu mai puteam răbda. Simțeam că mi se rupe inima. Părăsii sălița, trecui prin salon și ieșii în curte. Afară, puținele stele păleau, iar la răsărit primele licăriri ale zorilor goniseră întunecimea cerului. Lovindu-mă cu pumnii în cap, ajunsei în camera mea, unde mă aruncai într-un fotoliu lângă masă. Nu mă durea faptul că micul meu succes era distrus. Ceea ce mă ardea în piept și-mi sângera inima, otrăvindu-mi toată ființa, era absurdă transformare a victoriei în înfrângere, egoista și criminala risipire a unei vieți. Plin de stupeoare, mă lăsai pradă desperării.

Stătui probabil multă vreme nemișcat, căci atunci când Katie intră la ora nouă spre a pune masa pentru micul dejun, ședeam tot acolo în palton și pijama. Neputând suporta privirile ei îngrijorate, trecui prin odaia mea de culcare în baie,

mă răsei orbește și mă îmbrăcai. Când mă întorsei, mă aștepta un mic dejun deosebit de bun: pâine prăjită, cafea, ouă cu șuncă, sub un capac de metal. Dar cu toate că aveam nevoie de hrană, nu fui în stare să mănânc nimic; stomacul meu se revolta chiar față de câteva înghițituri de cafea. Mă apropiai de fereastră, uitându-mă afară. Era o dimineață rece și cețoasă, prevestitoare a umezelii sumbre de iarnă.

O bătaie în ușă. Când mă întorsei cu fața într-acolo, domnișoara Trudgeon intră în cameră, calmă ca de obicei, dar cu semne de oboseală în ochi. Atitudinea ei era prietenoasă. Străbătu camera până la cămin, unde câteva lemnișoare verzi fâsâiau, scoțând mici vârtejuri de fum umed.

Începu să vorbească pe un ton serios și măsurat:

— Sora Peek a venit să mă vadă. E foarte deprimată.

— Nu mă mir, spusei eu cu amărăciune.

— Îmi dau seama, doctore, ce se petrece în sufletul dumitale. Mai ales după toate eforturile pe care le-ai făcut. Întreaga afacere e profund regretabilă. Făcu o pauză. În ce mă privește, o regret adânc, căci nimănui nu-i stau mai aproape de inimă interesele acestui spital. Dar asemenea accidente se întâmplă, doctore, chiar și în instituțiile cele mai bine organizate. Și o lungă experiență m-a învățat că în privința lor nu e decât un singur lucru de făcut.

Nu mă putui împiedica să întreb:

— Și care anume e acest lucru?

— A le trece cu vederea.

Mi se curmă respirația.

— Cele întâmplăte nu se pot trece cu vederea. Nu a fost un accident. A fost un caz de neglijență gravă, care trebuie pedepsit.

— Presupune că vom face ceea ce sugerezi. Ce se va întâmpla? Sora Peek va fi concediată, se va stârni vâlvă și scandal, numele spitalului va fi compromis și nimeni nu va avea vreun avantaj de pe urma acestui lucru.

— Trebuie să plece! răspunsei eu neclintit. E o infirmieră slabă și din cauza ei copilul acesta și-a pierdut viața.

Domnișoara Trudgeon făcu un gest liniștitor.

— Îți înțeleg punctul de vedere, doctore, și îl apreciez. Dar... în acest spital... sunt alte considerații cu caracter practic, care nu trebuie pierdute din vedere.

— Nu o putem lăsa să rămână aci, ca să repete acest lucru.

— N-o să-l repete, spuse repede domnișoara Trudgeon. A primit o lecție pe care n-o va uita toată viața! Îți garantez acest lucru. Te pot asigura, doctore, că sora Peek are multe însușiri bune și cred că ar fi în fond neînțelept, nu vreau să spun nedrept, să i se distrugă cariera, căci acesta ar fi rezultatul, din cauza unui singur incident.

Mă uitai atent la ea, amintindu-mi cum se abatea în general de la felul ei de a fi,

tratând-o pe infirmiera de noapte ca pe favorita ei. Mă întrebam dacă o vagă idee de privilegiu nu era legată de persoana lui Effie Peek. Eram pe punctul de a-i răspunde, când auzii o bătaie discretă în ușă. Katie apăru din nou în prag.

— Domnul și doamna Duthie vă așteaptă în camera de primire, domnule doctor.

Un fior involuntar îmi trecu prin tot corpul. Răspunsul ce mă pregăteam să-l dau infirmierei-șefe îmi îngheță pe buze. Mă uitai o clipă în jos cu ochi triști; pe urmă, adunându-mi puterile, mă îndreptai spre ușă.

Când ajunsei lângă ușă, domnișoara Trudgeon se apropie de mine și mă îndemnă, cu un accent de vădită sinceritate:

— Fii precaut, doctore! În propriul dumatăle interes... și în al meu.

Vederea mi-era atât de tulbure și nesigură, încât coridorul mi se păru plin de ceață; când însă ajunsei poticnindu-mă în camera de primire, văzui destul de limpede că Duthie și soția sa zâmbeau, neputându-și parcă stăpâni adânca și intima lor fericire. La intrarea mea, Alex se sculă în picioare cu fața radioasă și mă apucă de mână.

— Sper că nu te deranjăm prea devreme, flăcăule! Dar nu era chip să ne mai amânăm plecarea azi de dimineață. Ne venea să cântăm pe drum până aici.

— Adevărat, doctore! Alice Duthie se ridicase și stătea lângă bărbatul ei. Fața ei simplă și roasă de griji strălucea de fericire. Și datorăm toate astea priceperii și deșteptăciunii dumatăle!

Căutai să mă sprijin de masă. Genunchii mi se muiau, aveam senzația că mi-e plin de câlți capul și, ceea ce era mai grav, simțeam ca dintr-o clipă într-alta aveam să mă prăbușesc plângând.

— Hei, băiete! exclamă Alex. Ești la capătul puterilor. Dar nu-i de mirare, după ce ți-ai pierdut noaptea pentru noi. Dar n-o să te plictisim prea mult. Vrem numai să intrăm și să-l vedem un moment pe Sim.

— Stați..., băiguii eu cu glas slab și frânt.

Se uitară la mine întâi mirați, apoi cuprinși de grijă și, în sfârșit, cu vie neliniște.

— Ce s-a întâmplat? făcu Alex cu o voce alterată. Pe urmă, după o pauză, adăugă parcă silit: Îi e rău din nou băiatului?

Dădui orbește din cap.

— Mult mai rău? Pentru Dumnezeu, omule, nu sta așa! Spune-ne, cum îi merge?

Nu eram în stare să mă uit la Alice; vederea feței lui Alex, din care lumina pierise, dându-i un aspect cenușiu și demn de milă, era tot ce puteam îndura.

— Doamne sfinte! spuse el cu glas stins. Ce să fie asta?

Urmă o lungă tăcere, nu-mi dau seama cât de lungă. Timpul înceta de a avea vreun înțeles, totul era confuz și gol. Puteam însă vedea că Alice plângea și că Duthie o sprijinea cu brațul. Când vorbi, într-un târziu, glasul lui era rece și aspru:

- Putem merge să-l vedem?
- Da, murmurai eu. Vreți să vă însoțesc?
- Dacă ne dai voie, o să ne ducem singuri.

În drum spre ușă, se întoarse către mine ca spre un străin.

— Vestea asta ne-ar fi fost mai ușoară dacă nu m-ai fi făcut să cred astă-noapte că mi-ai salvat băiatul. Nu vreau să te mai văd niciodată!

Mă întorsei în camera mea, plimbându-mă prin ea fără rost, ridicând câte un lucru și așezându-l din nou la loc.

Apoi, când mă uitai pe fereastră, îi văzui pe Alex și pe doamna Duthie apărând de după colțul clădirii și coborând încet pe alee. Mergea aplecat, parcă zdrobit. Brațul său era tot petrecut după umărul soției sale, ținând-o strâns și sprijinind-o pe când înainta nesigură, cu privirea împăienjenită de lacrimi.

Atunci totul se răsculă în mine. Mă întorsei brusc și străbătui coridorul până la camera de odihnă a infirmierelor. După cum ghicisem, sora Peek era singură acolo. Ședea într-un fotoliu confortabil, în fața unui foc bine încins; ochii îi erau înroșiți, dar expresia ei părea oarecum ușurată, ca și cum, după „un plâns bun“, ar fi simțit acum că partea cea mai rea trecuse. Își terminase tocmai dejunul, această masă timpurie, pe care o lua înainte de a se retrage, și pe farfuria ei deslușii două oase de cotele bine curățate de carne.

Un spasm de turbare, de furie sălbatică și dementă mă sugrumă.

— Netreblico, nesimțito, ticăloasă, târâtură ce ești! Cum poți sta aici, îndopându-te și încălzindu-te, după isprava ce-ai făcut-o? Nu-ți dai seama că din cauza neglijenței și egoismului dumitale bietul copil și-a pierdut viața? E vina dumitale, afurisita dumitale vină că zace acum mort aici!

Expresia feței mele trebuie să o fi speriat. Se strecură de pe scaun, retrăgându-se în colțul camerei. O urmași până acolo, apucând-o de umeri și scuturând-o până când clănțâni din dinți.

— Infirmieră ești dumneata? Ar fi de râs, dacă nu mi-ar veni să plâng. Dacă mai rămâi aici, am să te învăț eu minte! Ai merita să fii spânzurată pentru ce-ai făcut! Gândește-te la asta, când ți-o mai veni pofta să o ștergi de lângă bolnav ca să bei un ceai.

Nu încercă să-mi răspundă. Stând acolo ghemuită, pleoștită și zguduită, ochii ei verzi scânteiară furioși spre mine.

Mă întorsei și ieșii. Deși nu regretam, aveam senzația penibilă că izbucnirea mea fusese greșită și stupidă. Dar abia mai târziu aveam să-mi dau seama într-adevăr cât de stupidă fusese.

CAPITOLUL X

Trecuseră trei săptămâni, când, în timp ce ne beam cafeaua după dejun, domnișoara Trudgeon scoase, cu un aer prietenos, o scrisoare. Noaptea aceea a traheotomiei marcase sfârșitul conflictului nostru. Ea nu mă mai irita și eram gata să contez pe cinstea și corectitudinea ei. Într-adevăr, aveam aproape impresia că, împotriva voinței ei, începuse să prindă simpatie pentru mine.

— Astăzi, după-amiază, vom avea vizita anuală a comitetului de conducere.

Examinați comunicarea scrisă la mașină, pe care mi-o întinse.

— Cred că trebuie să-mi pun un guler curat în cinstea acestui eveniment.

— Te-aș sfătui s-o faci, spuse ea clipind din ochii ei mici. Nu sunt decât trei membri... Masters, Hone și Gloag. Dar sunt foarte exigenți și meticuloși. Anul ăsta vin mai devreme decât de obicei.

— Care e procedura?

— Le dăm de mâncare, asta reprezintă jumătate din bătălie, apoi facem cu ei turul spitalului. Se uită la mine strâmbând din nas. Nu trebuie să-ți faci griji. Eu sunt aceea care va fi frecată.

Nu acordai multă atenție vizitei anunțate. Eram încă deprimat și sub influența unei reacții dureroase – și nu începusem decât de curând să reiau firul cercetărilor mele. Nu promisem nicio veste de la Jean și două scrisori pe care i le trimisesem se înapoiaseră cu adresa mea scrisă de o mână străină. În tot timpul după-amiezii simții vag o atmosferă de pregătire în spital. Se măturau și se frecau coridoarele, se dădea un ultim luciu pardoselilor și pereților, care și așa erau imaculați. În camera mea, o garnitură de sticle cu băuturi alcoolice fu așezată pe bufet, în timp ce masa fu lungită cu scânduri suplimentare, decorată apoi cu un vas mare cu flori și pusă pentru un ospăț copios.

La patru și jumătate, un automobil închis trase la ușa din față, iar după câteva minute de conversație și râsete în hol, infirmiera-șefă, toată numai zâmbete și îmbrăcată cu cea mai bună uniformă a ei, își făcu apariția introducând în cameră pe membrii comitetului.

— Doctorul Shannon... domnul Ben Masters... domnul Hone... și domnul Gloag.

Mă prezentă cu o sclipire plină de cordialitate în ochi și aproape cu timiditate, ca și cum n-am fi fost niciodată decât cei mai buni prieteni și am fi trăit totdeauna în cea mai deplină armonie. Apoi se apucă imediat să toarne pentru noii sosiți pahare mari de whisky, pe care le acceptară cu un aer demn, ca un lucru ce li se cuvenea.

Conducătorul grupului, domnul Masters, era un bărbat înalt și uscățiv, de vreo cincizeci de ani, cu înfățișare grosolană, trăsături aspre, fața bronzată, ochi adânciți în orbite și glasul zgomotos și tăios al unui om obișnuit să-și strige poruncile în aer liber. Îmi făcu impresia unui șef de echipă și era de fapt, după cum descoperii mai târziu, antreprenor de construcții și lucrări publice în orașul Prenton, din apropiere.

Pe când își bea paharul de whisky, ascultând fără comentarii suvoiel de banalități al infirmierei-șefe, simții cum se uita la mine pe deasupra ochelarilor cu un aer meditativ.

Între timp fusesem acaparat de al doilea membru al comitetului, domnul Hone, un personaj rotunjour, cochet, cu mustățile date cu ceară și purtând un costum albastru strâns pe corp, și ghetre. Părea meticulos și vorbăreț, dar purtarea sa, deși cam negustorească, nu era neplăcută.

— Știi, doctore – mi se destăinui el – nimic nu se potrivește mai bine unui bărbat decât să-și servească semenii ca membru în comitetul unui spital. Îți ia timp, vezi bine, și timpul înseamnă bani în ziua de azi, mai ales dacă ai propriile tale afaceri, mă ocup de comerțul de stofe și de tapițerie, dar uită-te la binele pe care-l faci... Mulțumesc, soră-șefă, nu vă refuz. Fiecare muncă își merită răsplata. Foarte bun whisky-ul acesta. Mă întreb cât ne costă... Și unde mai pui avantajele, doctore... Nu-ți închipui câte lucruri am învățat despre medicină. Nu mai departe decât zilele trecute, soția mea mi-a arătat o erupție la mezinul nostru, o minune de copil, deși nu mie mi-ar reveni s-o spun, iar când i-am răspuns să nu-și facă griji, erupția venea numai din sânge, mă înțelegeți? ea mi-a zis: „O, Albert, trebuie să te complimentez, chiar dacă ești bărbatul meu, căci cunoști toate felurile de friguri și te pricepi tot așa de bine ca și un doctor!” Am să-ți las acest carton. Și scoțând din buzunarul hainei o carte de vizită comercială, mi-o puse discret în mână. După cum poți vedea, mă ocup pe de lături și cu pompele funebre. În cazul că rubedeniile nemângâiate ale pacienților dumitale mai cu stare ar avea nevoie de serviciile mele, e bine să-mi știi adresa. Facem totul în chip foarte demn, doctore, și cu prețuri rezonabile.

Până atunci, domnul Gloag, ultimul membru al comitetului, un om mărunțel, între două vârste, cu ochi pătrunzători, rămăsese mut; cu toate acestea, își ridica mereu capul către cei ce vorbeau, hotărât parcă să nu scape nimic, iar din când în când, spre a manifesta că era de acord cu colegii săi, scotea câte o exclamație pe jumătate aprobatoare.

— Ei bine, domnilor – observă domnișoara Trudgeon pe tonul ei cel mai suav – sper că nu v-ați lăsat acasă pofta de mâncare. Vă rog deci să luați loc.

Oaspeții noștri nu șovăiră mult să accepte invitația. Veniseră, fără îndoială, pregătiți să se înfrupte din această masă gratuită anuală și, cu toate că domnul Masters, care ședea în capul mesei, debita din când în când câte o glumă grosolană, nu se auzi aproape tot timpul ospățului nimic altceva decât clinchetul cuțitelor și furculițelor și zgomotul neîncetat al fălcilor care mestecau.

În cele din urmă, cu toate îmbierile domnișoarei Trudgeon, eforturile comitetului slăbiră și apoi încetară. După o pauză, domnul Masters își împinse scaunul înapoi și se ridică în picioare, scuturându-și firimiturile de pe haină cu un aer competent.

— Acum, soră-șefă, dacă sunteți de acord, am vrea să vizităm spitalul cu dumneavoastră. Și cu doctorul.

Aerul său oficial dădu tonul general când comitetul își începu turul de inspecție și, judecând după expresia încordată a infirmierei-șefe și ușoara roșeață din obrazul ei, îmi dădui seama curând că această inspecție era pentru ea o încercare mai grea decât fusese gata să recunoască față de mine.

În clădirea administrației, membrii comitetului inspectară sistematic oficiul, spălătoria și bucătăria, unde mai ales domnul Gloag dădu dovadă de un talent remarcabil de a scotoci prin dulapuri, de a-și băga nasul în colțurile mai întunecoase, de a ridica capacele de pe oale și cratițe și de a gusta mâncarea de seară a personalului.

După aceea, grupul nostru trecu la saloanele bolnavilor. Abordând astfel sarcina lor principală, membrii comitetului începură să înainteze încet și cu o solemnitate aproape regală. Hotărât să nu scape din vedere nimic, Gloag se ducea în toate părțile, uitându-se chiar sub paturi în eforturile sale de a descoperi vreo urmă ilicită de praf. Odată îl pierdurăm în closetul salonului B, dar reapăru cu o expresie de om înfrânt, căci găsise totul în stare perfectă. Masters era tot atât de meticulos, interogând pe pacienți, întrebându-l pe fiecare, cu șoapte răgușite, care se auzeau în tot salonul, dacă avea vreun motiv de a se plânge. Între timp, Hone își luase sarcina de a descoase pe membrii personalului și mai ales pe infirmierele mai tinere, interesându-se cu onctuoasă familiaritate de sănătatea și deprinderile lor. Odată se opri și, arătând cu degetul un caz bine pronunțat de pojar, observă peste umăr către mine, cu un aer de cunoscător:

— Frumoasă erupție, doctore! Varicelă, eh? Aș fi recunoscut-o cale de-o poștă.

Nu-l contrazisei. De fapt, căutam să rămân cât mai mult în umbră. Toate aceste lucruri cădeau evident în sarcina infirmierei-șefe, și, neputând decât să simpatizez cu ea, nu doream câtuși de puțin să atrag focul inamicului asupra mea.

Poate că aveam o părere preconcepută, și comitetul nu era în realitate condus decât de cele mai înalte motive în îndeplinirea datoriei sale. Totuși, nu puteam scăpa de gândul că acești trei bărbați nu erau decât niște oameni neinformați și lipsiți de maniere, care își dădeau importanță, niște politicieni de provincie de tipul celor ce se vârbă în treburile publice spre a-și asigura anumite avantaje personale și, odată investiți cu o neînsemnată autoritate, au grijă să o exercite pe deplin.

În sfârșit, totul se terminase și ieșirăm din ultimul pavilion în aerul răcoros de noiembrie. Mă pregăteam cu un sentiment de ușurare, să-i văd plecând pe oaspeții noștri nedorți, când deodată Masters exclamă pe un ton hotărât:

— Acum o să ne aruncăm ochii în pavilionul E.

O clipă, rămăsei nedumerit și, într-adevăr, întregul grup luă un aer surprins; apoi,

tresărind, observai direcția în care se îndrepta privirea lui Masters.

— Vreți să spuneți vechiul pavilion de variolă? Întrebă domnișoara Trudgeon pe un ton nesigur.

— Dar ce altceva? răspunse Masters iritat. Face parte din clădirile spitalului. Vreau să-l vizitez, așa cum am făcut cu celelalte. Ezită un moment. Mă gândesc că am putea să-l reconstruim.

— Bineînțeles – spuse infirmiera-șefă fără a se mișca – n-a fost folosit de multă vreme.

— Da, e adevărat, intervenii eu în grabă. E cu totul părăsit.

— Vom aprecia noi singuri. Hai să-l vizităm!

Mă lăsaî dus de mișcarea celorlalți, neînțelegând cum mi se cășunase acest necaz. După surprinderea și plictiseala ei vădită, eram perfect convins că infirmiera-șefă nu avea niciun amestec. Masters ajunsese la ușă acum, apăsând pe clanță și izbînd cu umărul în panou. Cum acesta rezista, luai o hotărâre cu totul greșită.

— E probabil bătută în cuie. N-o să putem intra niciodată.

Urmă o tăcere ciudată. Atunci Hone observă cu blîndețe:

— Dorești să nu intrăm, doctore?

Între timp, Masters aprinsese un chibrit de ceară și, aplecându-se, umbla la gaura cheii. Cu satisfacția unei descoperiri, exclamă:

— E o broască nouă... absolut nouă! Se îndreptă din șale. Ce se petrece aici? Gloag, du-te și spune-i lui Pim să aducă o rangă!

Înțelesei atunci că trebuie să privesc primejdia în față. Nu voiam ca Pim să fie amestecat în această treabă, iar infirmiera-șefă părea îngrijorată. Mă scotocii deci în buzunar și scosei la iveală cheia.

— Pot să vă deschid. Căutând să fac față, de bine de rău, acestei situații penibile, descurai ușa și aprinsei lumina.

Cu instinctele lor de cercetare complet dezlănțuite, toți trei dădură buzna înăuntru și își holbară scandalizați ochii la aparatul meu. După plimbarea infructuoasă de până atunci, era o adevărată desfătare pentru ei să descopere această nelegiuire.

— La naiba! exclamă Masters. Ce înseamnă toate astea?

Le zâmbii ca pentru a-i îmbuna.

— E foarte simplu, domnilor. Lucrez la niște cercetări și cum pavilionul era complet neocupat, mi-am permis să-l folosesc ca laborator al meu.

— Cine te-a autorizat?

În ciuda hotărârii mele de a mă arăta supus, tonul lui Masters îmi făcu sîngele să mi se urce în obraz.

— Era nevoie de o autorizație?

Masters își încruntă sprâncenele, uitându-se furios la mine.

— Nu-ți dai seama că ești răspunzător față de comitet pentru tot ce faci? Nu aveai niciun drept să-ți iei o asemenea libertate.

— Nu înțeleg punctul dumneavoastră de vedere. Îmi iau oare vreo libertate ocupându-mă de o cercetare științifică?

— Bineînțeles. Ești medicul acestui spital de boli infecțioase, iar nu un afurisit de experimentator.

Hone tuși încet cu mâna la gură.

— Ne dai voie să întrebăm al cui timp îl foloseai pentru aceste pretinse cercetări ale dumatiale? Bănuiesc că le făceai în timpul când trebuia să te afli în pavilioane, îngrijindu-te de bolnavii noștri.

— Lucram în timpul meu liber, noaptea, după ce terminasem cu obligațiile mele oficiale.

— Obligațiile dumatiale oficiale nu se termină niciodată, interveni Masters cu grosolănie. Serviciul dumatiale e permanent. Te plătim ca să stai la dispoziție douăzeci și patru de ore pe zi, iar nu să pleci în ascuns și să te încui cu o mulțime de microbi. Ce naiba făceai cu ei?

Uitând de pilda înțeleaptă a infirmierei-șefe – că singurul mod de a te purta cu o persoană oficială convinsă de importanța ei este de a o măguli și liniști – îmi ieșii din fire.

— Ce naiba crezi că făceam cu ei? Că-i țineam ca pe niște animale de casă?

Sincer scandalizat, Hone interveni:

— Insolența nu te poate ajuta, doctore. E cu totul nelalocul ei. Afacerea asta e urâtă, foarte urâtă. Cine crezi că plătește electricitatea pe care o consumi și gazul pentru aprinderea acestor becuri? Reprezentăm pe contribuabilii districtului. Nu poți exercita o activitate particulară în timpul datorat serviciului și pe banii publici.

— Trebuie să raportăm toată afacerea comitetului principal, declară Masters. O voi ridica chiar eu.

— Îhî! adăugă Goag.

Îmi mușcam buza, dezarmat. Grăuntele de adevăr din observațiile lui Hone le făcea și mai neplăcute. Deși nu-mi trecuse niciodată prin gând că o autorizație putea fi necesară, înțelegeam acum că ar fi fost mai înțelept, în primul rând pentru mine, să o obțin. Nu puteam decât să scrâșnesc din dinți cu o furie neputincioasă. Suferința mea fu sporită de ciudata privire compătimitoare pe care domnișoara Trudgeon mi-o azvârli când închisei ușa acestui pavilion fatal și-i urmași pe ceilalți spre clădirea principală, unde, după o scurtă înghițitură de alcooluri spre a se înarma împotriva frigului, cei trei prigonitori se înfodoliră în paltoanele și fularele lor, pregătindu-se de plecare.

Despărțirea lor de infirmiera-șefă fu cordială, mie însă abia îmi dădură bună ziua, și asta cu cea mai rece dintre priviri.

Mă întorsei amărât în camera mea. Nenorocul meu era imens; totuși, nu-mi venea să cred că-mi vor aplica o sancțiune severă. În definitiv, nu săvârșisem nicio crimă, iar atunci când aveau să examineze problema cu mai mult calm, nu puteau să nu recunoască onestitatea motivelor mele. Hotărât să nu las nimic la voia întâmplării, mă așezai imediat la biroul meu și întocmii o dare de seamă completă despre tot ce urmăream prin cercetarea mea. Mă simții mai încrezător după ce o expediai.

În seara aceea, întorcându-mă de la ultima mea vizită în pavilioane, o întâlnii pe sora Peek pe coridor. Nu-și începuse serviciul – registrul de rapoarte de noapte era înfipt sub brațul ei. De bună seamă mă așteptase pe mine. Când mă văzu, respiră scurt și-mi spuse:

— Bună seara, domnule doctor Shannon. Sper că ai petrecut bine azi după-amiază.

— Ce spui? o întrebai.

— Sper că ți-a plăcut vizita de astăzi.

Vocea ei era ciudat de stridentă și însuși faptul că mi se adresa în chip direct era destul de straniu spre a-mi reține atenția. În timpul din urmă, se ferise de mine și când o întâlnisem trecuse pe lângă mine fără a-și ridica ochii. Uitându-mă atent la ea în lumina slabă de pe coridor, observai că stătea aproape ghemuită lângă perete. Dar cu toate că se trăgea înapoi, continuă să vorbească pe un ton precipitat:

— Trebuie să fi fost amuzant pentru dumneata când au intrat în pavilionul de izolare și au descoperit minunatul dumitale laborator. Sunt sigură că ți-a făcut o plăcere enormă.

Stăteam uitându-mă la obrazul ei. Mă surprinse cât de mult mă ura.

— O da, desigur, admirabilul meu doctor Shannon, nu eu sunt aceea care va fi dată afară. Asta s-o știi! Și poate că ai să te înveți minte să nu insulti o doamnă. Căci, dacă cumva nu știi – izbucni ea triumfător – *președintele comitetului, domnul Masters, e cumnatul meu*.

Înainte să pot scoate un cuvânt, parcă temându-se că aș putea s-o lovesc, se întoarse și o șterse.

Stătui înmărmurit... multă vreme după ce plecase.

Înțelegeam totul acum. Era ultimul lucru la care m-aș fi așteptat pe lume. Mă temusem la un moment dat că infirmiera-șefă ar fi putut să mă reclame, dar niciodată, niciodată nu o bănuisem pe Effie Peek. În timpul serviciului ei de noapte mă văzuse părăsind pavilionul și, după ce mă spionase mai departe, îl informase despre mine pe vrednicul ei cumnat. Era o dulce răzbunare. După ce accesul meu de

furie se potoli, fui cuprins de durere și deznădejde. Cum puteai să te lupți împotriva unui lucru ca acesta? Îi jignisem dincolo de orice puțință de iertare susceptibilitatea ei refulată. Nu era la mijloc un spirit vindicativ obișnuit sau un simplu resentiment. Era mai mult decât atât: Effie Peek era probabil victima unei nevroze, care era mai tare decât ea, iar eu nu puteam îndrepta lucrurile. Acum, după cele aflate, nu mai vedeam nicio rază de speranță.

În ultima zi a lunii, primii din partea comitetului de conducere o adresă oficială, semnată de Ben Masters, prin care mi se cerea demisia din postul de medic al spitalului din Dalnair. Citii scrisoarea cu fața împietrită.

Personalul spitalului îmi arătă multă simpatie. În frunte cu infirmiera-șefă, organiză o subscripție și, în cadrul unei mici ceremonii, la care se rostiră câteva cuvântări plăcute, îmi oferiră o frumoasă umbrelă. Pe urmă, Pim mă conduse la gară în străvechea ambulanță, cu un aer melancolic, care căuta parcă să mă disculpe. Eram din nou fără căpătâi și cu perspectiva de a-mi continua experiențele în stradă. Și, ca un început, coborând orbește pe peronul gării din Winton, îmi uitai în tren noua mea umbrelă, pierzând-o.

CARTEA A TREIA

CAPITOLUL I

La hotelul „Globe Commercial”, pe o stradă principală din centrul plin de zgomot al orașului, găsii o cameră fără covor, mirosind închis din lipsă de aerisire, cu tapetul decolorat și lavoarul de lemn ars de mucuri de țigară. Camera aceasta, care părea străină și purta urmele nenumăraților călători ce o ocupaseră, îmi dispăcea. Era însă ieftină.

După ce luai o ceașcă de ceai în cafeneaua soioasă de la parter, pornii spre Parkside Crescent, la capătul Wintonului. Când ajunsei în acest liniștit cartier de locuințe confortabile, aflai cu ușurare că profesorul Challis era acasă și dispus să mă primească.

Intrai aproape imediat în biroul său întunecos, cu perdele cafenii și pereții căptușiți de cărți. Mișcându-se cam nesigur, îmi întinse tremurând mâna lui mică brăzdată de vine albastre, cu o expresie de mulțumire în ochii lui cenușii, care, deși limpezi, trădau oboseala vârstei sale.

— Ce plăcere neașteptată, Robert! M-ai căutat acum câteva luni. Mi-a părut rău că nu te-am putut vedea.

Wilfred Challis avea acum peste șaptezeci de ani. Mărunt, firav și adus de spate, era îmbrăcat cu o redingotă demodată, pantaloni negri strâmți și ghete cu nasturi, ținută care-i dădea aspectul înduioșător și absurd al unui om de altădată. Din cauza

sănătății sale șubrede, se retrăsese de la universitate, fiind înlocuit de profesorul Usher. În afară de un cerc limitat de specialiști din Franța și Elveția, unde desfășurase cea mai mare și mai valoroasă parte a activității sale, numele său era aproape necunoscut. Era totuși un adevărat om de știință, care, prin puritatea intențiilor sale și prin noblețea spiritului său, adusese fără nicio răsplată materială lumină în întunericul lumii. În timpul anilor mei de studenție, ajunsese idealul meu și-mi dăduse în multe chipuri dovezi de prețuire. Fața lui de om vârstnic, cu fruntea înaltă și privirea plină de distincție și de caldă omenie, era blândă și senină.

Își trase un fotoliu lângă mine, fiind urmat de bătrânul său prepelicar cafeniu, Gulliver, care se culcă imediat la picioarele sale; apoi, acordându-mi toată atenția, ascultă cu simpatie crescândă povestirea mea. După o scurtă pauză, îmi puse câteva întrebări tehnice, apoi își petrecu gânditor degetele lui sensibile prin părul alb și moale.

— Interesant — spuse el — foarte interesant. Am avut totdeauna sentimentul, Robert, că n-ai să mă decepționezi.

În chip neașteptat, simții cum îmi dădeau lacrimile.

— De-aș putea numai să obțin o subvenție, insistai eu cu seriozitate. Am, desigur, dreptul la ea. Nu vreau să mă leg cu o nouă slujbă. Știți cât de stingherit am fost din cauza lipsei de bani.

Zâmbind cu blândețe, îmi spuse:

— Dragul meu, experiența unei vieți întregi m-a învățat că cel mai greu lucru în ce privește cercetările științifice este de a obține bani pentru ele.

— Dar, domnule profesor, doar pentru asta există Consiliul de cercetări științifice... Mi-ar trebui numai un laborator și cam o sută de lire sterline. Dacă ați interveni la acest consiliu... aveți atâta influență!

Clătină din cap cu un zâmbet palid și plin de regret.

— Sunt o monedă ștearsă acum, o vechitură pusă deoparte pe un raft. Și ceea ce ceri e foarte greu de obținut. Dar te asigur că voi încerca. Nu numai să-ți obțin subvenția, ci și să te ajut în toate chipurile posibile. Se opri. Odată și odată aș dori să-ți găsesc un post pe continent. Aici suntem încă stânjeniți de prejudecăți insulare. La Paris sau la Stockholm ai avea mână mai liberă.

Nu mă lăsă să-i mulțumesc, ci mă făcu cu un cald interes să revin la subiectul cercetării mele. În vreme ce vorbeam, Gulliver, câinele, îi lingea mâna, iar focul ardea viu în cămin. De la etajul de sus se auzea trâncăneala veselă a nepoților săi. Mă simțeam atras cu tot sufletul către acest bătrân care, prin disprețul său pentru tot ce era pompos și prin blândul său simț al umorului, părea încă tânăr. Când îmi luai rămas bun de la dânsul după o jumătate de ceas, își notă cu grijă adresa mea și-mi făgădui să mă caute în curând.

Înveselit și îmbărbătat, străbătu pe jos orașul, întorcându-mă spre hotel. Era o după-amiază frumoasă, cu nori înalți și luminoși, iar trotuarele de pe Manfield Street, principala arteră comercială, erau pline de lume care profita de această vreme dulce spre a cerceta ocaziile pe care magazinele le ofereau pentru lichidarea de primăvară a stocurilor lor. Aproape de Poșta centrală, traversai spre partea de sud a străzii.

Deodată mă smulsei din speculațiile mele abstracte, simțindu-mi brusc corpul înviorându-se. Drept înaintea mea, stând lângă mama ei cu câteva pachete în brațe și uitându-se la vitrina unuia din marile magazine, se afla Jean.

Cu toate că știam că trebuia să se întoarcă pentru examen, până la care nu mai erau decât două săptămâni, revederea ei atât de neașteptată îmi tăie respirația. Inima începu să-mi bată sălbatic. Pornii către dânsa, dar mă oprii imediat. Apărat de mulțimea trecătorilor și cu bătaia pulsului răsunându-mi încă în urechi, o observam cu încordare. Arăta mai matură, mai coaptă și, cu toate că nicio tristețe aparentă nu se observa în expresia ei, nu urmărea decât cu pasivitate și supunere vorbele maică-si, care se refereau fără îndoială la un palton negru din vitrină. Din când în când, într-adevăr, atenția ei o lua razna, făcând-o să cate în jurul ei cu un aer cercetător și îngândurat, care mă cutremură din nou. De ce, o, de ce nu era singură?

După o clipă, doamna Law, dând cu înțelepciune din cap, o luă pe Jean de braț și amândouă se depărtară de vitrină. Înțelesei că-și terminaseră cumpărăturile și se îndreptau spre Gara centrală, spre a pleca acasă. Mă ținui după ele ca un hoț. Inima îmi ardea de dorința de a-i vorbi, mă simțeam împins să mă apropii de ele, dar totodată reținut de viziunea consternării pe care apariția mea ar fi produs-o.

În fața unei mici lăptării, doamna Law se opri uitându-se la ceas. După o scurtă consultare, intrară și se așezară la o mică masă cu tăblie de marmură. Chinuit de dragoste și nehotărâre, le observai de afară comandând și bând câte un pahar de lapte cald. Când ieșiră, le urmării până la gara înțesată de lume. Acolo, în mijlocul mulțimii, lângă standul de cărți care fusese atât de des locul nostru de întâlnire, mă apropiasem atât de mult, încât puteam aproape s-o ating pe Jean. De ce nu se întorcea să mă vadă? Îmi concentram cu desperare toată voința ca să-i atrag privirea. Dar nu, braț la braț cu maică-sa, ea trecu încet prin bariera de control, se urcă în trenul ce aștepta și dispăru.

Îndată după ce plecase, mă mustrai amarnic pentru felul stupid în care pierdusem această ocazie. Întorcându-mă grăbit în camera mea sărăcăcioasă, mă plimbai agitat în spațiul ei îngust, apoi, luând o foaie de hârtie și condeiul, mă așezai pe pat, care scârțâi. Voiam să-mi revărs într-un potop de cuvinte simțămintele înnăbușite atâta vreme, dar gândul că scrisoarea putea fi interceptată, mă reținui. În cele din urmă, într-un plic adresat lui Luke, expediai această misivă:

„Dragă Jean, te-am văzut astăzi la Winton fără a avea posibilitatea de a-ți vorbi. Știu că în curând te prezinți din nou la examen și nu doresc nicidecum să te tulbur înainte sau în timpul acestui eveniment. Dar după examen vreau negreșit să ne întâlnim. Mi-ai lipsit teribil și am atâtea lucruri să-ți spun! Răspunde-mi, te rog, la această adresă. Îți doresc mult noroc la examen.

Al tău,
Robert“.

În zilele care urmară, controlai cu înfrigurare raftul de scrisori al hotelului, în așteptarea unui răspuns. Dragostea mea pentru ea se redeșteptase și se înnoise. Trebuia să-mi răspundă! Dorința mea de a fi cu ea era de neînvins.

Cum fondurile mele scădeau în chip atât de primejdios încât trebuia să ajung curând la o hotărâre în privința viitorului, doream totodată să primesc o veste de la profesorul Challis. Nu voiam să mă angajez în altă parte, gândindu-mă că subvenția din partea Consiliului de cercetări științifice ar putea lua o formă concretă. Dar cum începui să-mi restrâng cheltuielile de mâncare, consumând la dejun un singur pateu cu cârnat și suprimând, puțin mai târziu, cu totul masa de seară, apucaii să regret că nu-i lămurisem mai categoric bătrânului profesor cât de critică era situația mea. Fusesse oare în stare să uite, oare principalul scop al vizitei mele scăpase memoriei sale slăbite? Ca măsură de precauție, mă dusei la Agenția medicală de plasare, lăsându-mi numele acolo; dar în cursul acestei proceduri avui o neînțelegere cu funcționarul de serviciu, un schimb de cuvinte care nu avea să contribuie, desigur, să-mi sporească șansele. Lipsa de vești din partea lui Challis, tăcerea prelungită a Jeanei, condițiile mizerabile în care trăiam și, mai presus de orice, sentimentul crescând că stăteam pe loc cu cercetările mele începură să mă apese în chip intolerabil.

În culmea desperării, aleasei o cutie Petri din echipamentul care umplea tot spațiul de la picioarele patului meu și mă apucaii să încerc asupra mea însumi o serie de reacții intradermice cu suspensii de bacili inactivați prin încălzire; îmi zgâriam pielea de pe braț și inoculam în acel loc diluții de culturi atenuate. Spre bucuria mea, se formară o serie de ulceratii tipice, ceea ce îmi dădu putința să studiez importante procese ale cuti-reacției. Le urmării cu atenție și, neputând face mai mult, luai note și făcui schițe pe măsura desfășurării lor.

Între timp, băteam interminabil străzile și începusem să dau târcoale Gării centrale, în dorința de-a o zări pe Jean ieșind după sosirea trenului din Blairhill. De câteva ori văzui în mulțime câte o fată care semăna atât de mult cu dânsa, încât inima îmi înceta să bată. Dar când mă grăbeam să mă apropii de ea, înfrigurat și plin

de neliniște, mă trezeam uitându-mă în ochii unei ființe cu totul străine.

Într-o seară umedă, când hoinăream în zadar prin fața gării, după o zi deosebit de nenorocită, simții o mână punându-mi-se pe umăr.

— Ce faci, Robert?

Mă întorsei imediat, cu fața luminată de o speranță plăcută. Era însă Spence. Purta un impermeabil încheiat până la gât și ținea strâns sub braț ziarul de seară, pe care tocmai îl cumpărase. Îmi lăsaî repede capul în jos, bucuros, firește, de a-l vedea, dar încurcat de faptul că mă surprinsese aici, fără rost.

Urmă o tăcere. Neil nu prea avea darul conversației, totuși, după un moment de jenă, mă întrebă cu obișnuita lui șovăială:

— Ce cauți la Winton? Ai o zi liberă?

Continuai să mă uit în altă parte, temându-mă de a provoca mila lui.

— Da, tocmai am sosit de la Dalnair.

Mă măsură cu privirea lui piezișă, care parcă se scuza.

— Vino să cinezi la noi.

Ezitai. N-aveam nimic în perspectivă decât încă o seară tristă, pierdută la hotelul Globe, unde, dacă nu voiam să ascult în holul expus curentului conversațiile zgomotoase ale voiajorilor comerciali, trebuia să mă închid în camera mea. Eram ud de ploaie, înghețat și flămând. Capul îmi vâjâia după o zi întreagă petrecută pe străzi și simțeam o zvâcnală dureroasă în braț. Nu luasem o masă cumsecade de o săptămână, iar în ultimele douăzeci și patru de ore nu mâncasem practic nimic. Mă simțeam slăbit și bolnav. Tentația era mare.

— S-a aranjat, spuse el, înainte să pot refuza.

Luarăm autobuzul care mergea la Mount Pleasant, un cartier depărtat, unde, încă de la căsătoria lor, Spence și soția lui închiriaseră o vilă construită pe jumătate din lemn, într-un șir întreg de case identice, situate pe o modestă alee periferică. Pe drumul până acolo nu ne vorbirăm. Părând să-și citească ziarul, Spence mă lăsă în pace, dar de câteva ori simții privirea lui furișându-se spre mine. Când coborârăm și ne apropiarăm de casa lui, îmi spuse ca pentru a mă face să mă simt la largul meu:

— Muriel o să se bucure mult că ai venit.

Casa, deși nu era spațioasă, avea toate luminile aprinse și era bine încălzită. Când intrarăm, tranziția de la frigul de afară îmi dădu puțină amețeală, silindu-mă să mă sprijin de perete. Înainte de a se dezbrăca, Spence mă duse prin vestibul în biroul său, și instalându-mă în fața căminului, îmi oferî insistenț un pahar de vin de Xeres și un biscuit. Fața lui onestă căpătase o expresie îngrijorată, care mă făcu să mă simt extrem de jenat.

— Ești sigur că nu ți-e rău?

Râsei forțat.

— De ce să-mi fie rău?

Câteva clipe își făcu de lucru prin cameră, dându-și aerul că nu mă observă, pe urmă mă părăsi spunând:

— Consideră-te la tine acasă... Muriel o să coboare îndată.

Mă rezamai în fotoliu închizând ochii; mă simțeam încă slab și mă luptam cu impulsul stupid de a izbucni în plâns față de bunătatea pe care Spence mi-o arătase. Curând, mă destinsei puțin; vinul de Xeres mă înviorase, iar fotoliul confortabil în care ședeam mă făcea aproape să ațipesc. După zece minute mă trezii brusc și o văzui pe d-na Spence stând în ușă.

— Nu te scula! spuse ea, oprindu-mă cu un gest pe când intra în cameră.

În ciuda asigurării lui Neil și zâmbetului ei politicoș, nu părea deosebit de bucuroasă de a mă vedea. Era tot atât de seducătoare, ba mi se păru chiar mai seducătoare decât înainte. Purta o rochie roz, decoltată, cu un corsaj strâns pe corp, acoperit cu paiete, care îi dădea un aer tineresc. Părul ei era proaspăt ondulat și avea reflexe roșiatice pe care nu le observasem înainte. Își pusese mult fard pe obraz, iar rujul intens dădea buzelor ei subțiri o căldură artificială.

— Sper că nu vă deranjez, spusei eu jenat.

— O, nu! răspunse ea scuturând din cap și aprinzându-și o țigară cu mici gesturi afectate. Îl poftisem deja pe domnul Lomax. Vă veți simți ca altădată întâlnindu-vă toți trei.

Apoi se făcu tăcere, care, după un timp, începu să devină neplăcută, când Spence apărui, spălat și cu hainele schimbate. Își pusese smochingul și cravată neagră.

— Îți cer scuze pentru găteala asta, Shannon, spuse el și, zâmbind împăciuitor soției sale, adăugă: Muriel ține la ea.

— Nu primim mult, spuse doamna Spence înțepată. S-o facem măcar ca oameni de lume.

Spence se înroși puțin, dar își făcu de lucru umplând carafele de cristal, fără a scoate un cuvânt. Muriel, cu ochii la ceas, se ocupa, cu o ușoară încruntare, să aranjeze din nou șirul de elefanți de fildeș în miniatură care stăteau pe placa de sus a căminului.

— Vrei să te ajut, draga mea? o întrebă Spence. Lucrurile astea nu vor să stea niciodată în picioare.

Ea clătină din cap.

— Aș vrea să avem câteva bibelouri mai ca lumea.

Mă duru oarecum să-l văd pe Spence atât de grijuliu și de dornic până la exagerare de a-i intra în voie soției sale; observai, de asemenea, că își turnă un al

doilea whisky, mult mai mare ca de obicei.

Pe la ora opt, când masa era gata de o jumătate de ceas, se auzi zgomotul unui taxi și Lomax intră, cerându-și scuze pentru întârziere. Era fermecător, degajat și calm. Se declară încântat de a mă revedea. Îmbrăcămintea și manierele lui erau deopotrivă de desăvârșite.

În sufragerie, masa era acoperită cu o față de masă cu margine de dantelă și luminată cu lumânări verzi, cu mici abajururi de hârtie plisată. De câte ori îl vizitasem pe Spence înainte, masa fusese de obicei simplă; acum însă dineul era pretențios, cu o mulțime de feluri și nimic substanțial de mâncare. Acest lucru nu mă incomoda, căci, deși cu o oră înainte mi-era o foame de lup, acum stomacul meu refuza mâncarea și nu mai aveam nicio poftă. Fata din casă, care servea la masă și pe care doamna Spence o instruisese minuțios despre obiceiurile „lumii celei mai bune”, stătea dreaptă lângă ușă în intervalele când nu servea și, răsuflând pe gură, holba ochii la noi în timp ce mâncam. Spence vorbea foarte puțin, dar Muriel flecări tot timpul, adresându-se mai ales lui Lomax cu multă veselie și vioiciune. Discuta în cunoștință de cauză diferite noutăți din societate, culesese desigur din jurnalele de modă, pe care le studia cu atâta aviditate, și acoperea întârzierile între diferitele feluri de mâncare printr-o exagerare a prea distinselor ei maniere mondene, care mă exasperau.

În cele din urmă, masa se sfârși, zgomotul de vase din bucătărie încetă, fata din casă dispăru, iar doamna Spence ni se adresă cu drăgălășenie:

— Puteți merge toți trei să vă fumați pipele în birou. Vă aștept într-o jumătate de ceas în salon. La ușă îl opri pe Lomax cu râsul ei ușor. Dar mai întâi, trebuie să mă ajuți să sting lumânările.

Spence și cu mine trecurăm în birou. Ațâță focul în tăcere, turnă whisky în pahare și-mi oferă o țigară, uitându-se apoi pe tabla căminului și căutându-se în buzunar.

— Ai un chibrit, Robert?

— Mă duc să aduc, spusei eu.

Mă întorsei în hol, și acolo, prin ușa deschisă a sufrageriei, îi văzui pe Lomax și pe doamna Spence. O cuprinsese cu brațele, iar ea stătea lipită de el, cu mâinile pe umerii lui și privindu-l cu adorație în ochi. Nu numai atitudinea ei, ci expresia de nemărginită pasiune de pe fața ei fu ceea ce mă ului. Mă oprii o clipă, apoi, când buzele lor se întâlniră, mă întorsei, găsii o cutie de chibrituri în buzunarul paltonului meu și mă înapoiai în birou.

Spence ședea aplecat în fotoliu, cu ochii la focul din cămin. Își aprinse încet pipa.

— Aceste seri o înseninează pe Muriel, spuse el, fără a se uita la mine. Cred că

prezența lui Lomax îi face bine.

— Firește, confirmai eu.

— Regret uneori, Robert, că sunt un om atât de plicticos. Încerc să fiu mai amuzant, dar nu sunt în stare. Nu am deloc darul conversației.

— Fii bucuros de acest lucru, Neil.

Îmi aruncă o privire recunoscătoare.

Un moment după aceea, Lomax intră în birou. Apariția sa fu urmată de o scurtă tăcere, care însă nu-l deconcertă de fel; nimic nu părea să-l pună vreodată în încurcătură pe Adrian Lomax. Luându-și o țigară din tabachera lui, se instalează pe covorul din fața căminului și începu să descrie conversația lui cu șoferul care-l adusese până acolo. Era grațios și amuzant, și nu după mult timp Spence, care se uitase întâi la el cu o privire îngândurată, îl asculta zâmbind. Eu însă nu eram în stare să zâmbesc. Nu mă dezgustam ușor și-l bănuisem de mult pe Lomax, cel puțin pe jumătate, dar chiar și așa simțeam în mine o greață care mă ardea. De-ar fi fost oricine altul afară de Spence... îmi spuneam mereu în gând.

Nu mă putui stăpâni. În timp ce Lomax continua să povestească, mă ridicai, ieșii din birou mormăind o scuză și traversai holul spre salon.

Doamna Spence stătea lângă cămin, cu un picior pe apărătoarea de alamă și cu cotul sprijinit pe tăblie, uitându-se cu un zâmbet absent la chipul ei din oglindă. Părea mulțumită de sine, dar cuprinsă de o neliniște interioară care nu-i dădea pace. Când intrai și închisei ușa după mine, se întoarse brusc.

— O, dumneata ești? Unde sunt ceilalți?

— În birou.

Trebuie să fi ghicit din tonul meu că ceva nu era în regulă. Ridicându-și brusc genele, îmi aruncă o privire rapidă.

— Doamnă Spence – îi spusei în sfârșit, pe un ton glacial – v-am văzut împreună cu Lomax acum câteva minute.

Păli ușor, apoi se roși adânc, căpătând o expresie furioasă.

— Așadar, ne-ai spionat!

— Nu. V-am văzut dintr-o pură întâmplare,

Cu obraji aprinși de indignare, nu-și găsea cuvintele.

Continuai:

— Soțul dumitale e cel mai bun prieten al meu. Și omul cel mai de treabă din lume. Nu te pot sili în niciun chip. Dar te rog să te gândești la el.

— Să mă gândesc la el! exclamă ea. Dar, te-ntreb la rândul meu: de ce nu se gândește nimeni la mine? Se sufocă, năpădită brusc de un resentiment violent. Ți dai seama prin câte am trecut în ultimii cinci ani?

— Ai fost destul de fericită până la ivirea lui Lomax.

— Așa crezi dumneata. Eram nenorocită.

— De ce te-ai măritat cu Neil?

— Pentru că am fost o proastă, lăsându-mă antrenată de sentimentalism, de milă și de aprobarea lumii... Ce fată drăguță! Auzi dumneata, să facă un lucru atât de admirabil, atât de nobil! Strâmbă din buze. Nu-mi dădeam seama la ce mă angajam. A mers bine la început, în timpul războiului. Era multă animație atunci. Muzicile cântau și steagurile fâlfâiau. Lumea se ridica chiar în picioare și-l aplauda când mergeam la teatru. Dar toate astea au trecut și sunt date uitării acum. Nu mai e erou. E o figură caraghioasă. Oamenii cască ochii la el pe stradă. Copiii se țin strigând după el. Îți poți închipui sentimentele mele? Nu mai departe decât zilele trecute, când ne aflam într-un restaurant, un grup de la masa vecină începu să râdă de el în spatele lui. Îmi venea să intru în pământ!

Mă uitai la ea, înmărmurit de micimea concepțiilor ei, dar nu renunțai.

— Oamenii sunt uneori teribil de cruzi. Dar cine vă obligă să ieșiți? Aveți o locuință plăcută.

— O casuță de nimic, la periferie, îmi ripostă ea cu dispreț. Nu pentru asta am fost crescută. Mă plictisesc, da, mă plictisesc de moarte. Șezând aici seară de seară, aș fi în stare să urlu. Când m-am logodit cu el, am proiectat să devină medic consultant. Îl vezi acum într-un cabinet medical elegant, cu înfățișarea lui? Odată a fost chemat la căpătâiul unei fetițe de pe strada noastră și când s-a aplecat deasupra patului, copilul era cât pe-acți să capete un acces de spaimă. Nu va fi niciodată bun de altceva decât să muncească pentru alții într-un laborator.

— Asta ar trebui să te facă să fii bună cu el.

— O, mai slăbește-mă! se răsti ea la mine. Voi, idealistii ăștia fără experiență, sunteți toți la fel. I-am dat destul. M-am saturat să pregătesc marmelade și supe pentru el. Nu pot să-mi irosesc mai departe anii cei mai buni ai vieții.

— Te iubește, spusei eu. Asta ar trebui să valoreze ceva și pentru el, și pentru dumneata. Nu sacrifică dragostea asta!

Privirea ei se întâlnește cu a mea, violentă, ca o lovitură. Mă așteptai la o izbucnire de furie. În loc de aceasta, ea se întoarce, uitându-se la focul din cămin. Tic-tac-ul încet al ceasornicului răsună în încăperea ca bătăile inimii unei păpuși mecanice. Când își îndreaptă din nou fața spre mine, expresia ei era calmă, privirea deschisă și insinuantă.

— Ascultă, Robert. Te agiți pentru nimic. Între Adrian și mine nu e decât un flirt. Îți jur că nu e nimic rău în el.

Se apropie de mine și își puse ușor mâna pe brațul meu.

— Viața e destul de monotonă în această oribilă suburbie. Merităm să ne mai distrăm puțin uneori. Fiecărei femei îi place să fie flatată și făcută să... să simtă că

are oarecare farmec. La asta se reduce tot. N-ai să-i spui lui Neil, nu-i așa?

Clătinai plin cap, privind-o drept în ochi și întrebându-mă dacă în cuvintele ei era vreun găunte de adevăr.

— M-am obișnuit cu el. Mă arăt într-adevăr drăguță față de el. Zâmbea persuasiv, bătându-mă mereu pe braț. Promite-mi că n-ai să spui niciun cuvânt!

— Nu – răspunsei – n-am să-i spun. Plec acum. Noapte bună, doamnă Spence.

În birou, invocai pretextul că trebuie să prind trenul de la ora zece spre Dalnair și îmi luai rămas bun de la Lomax. Spence mă însoți până la ușă, oarecum încurcat de plecarea mea bruscă. În ușă, mă apucă de umăr, fixându-mă cu ochii lui întunecați.

— Îmi pare rău că pleci atât de repede, Robert. De fapt... aveam de gând să-ți propun să stai câteva zile la noi... dacă lucrurile merg greu pentru tine.

— Greu? Îngânai eu.

Se uită în altă parte.

— Am telefonat la Dalnair săptămâna trecută și mi s-a spus că plecaseși. Își căuta cuvintele, care păreau să vină din adâncul sufletului său altruist. Înțelege, aș vrea să-ți fiu de ajutor... Trăiesc așa de bine aici... Nu-mi place să te știu bătând drumurile fără rost.

— Îți mulțumesc, Spence, îți mulțumesc! N-am nevoie de nimic!

Copleșit de sentimente, nu fui în stare să continuu. Îi strânsei cu căldură mâna și coborâi repede treptele în întunecimea umedă a nopții.

Făcui pe jos tot drumul până în oraș, silindu-mă să-mi revin. Brațul mi-era fierbinte și umflat, dar această durere era mai mică decât cea care mă ardea în piept. Mă simțeam covârșit de necruțătoarea asprime a vieții.

Era ora unsprezece când ajunsei la hotelul Globe și intrând în hol, zării o scrisoare pentru mine în raft. O apucaai grăbit.

„Dragul meu Shannon,

Îmi pare rău să te anunț că, în ciuda celor mai stăruitoare demersuri ale mele, Consiliul de cercetări științifice a refuzat să acorde o subvenție pentru lucrarea dumitale. Mă tem că această hotărâre e definitivă. Voi continua totuși să mă gândesc la nevoile dumitale. Dacă între timp îți trebuie o cameră pentru aparataj, am aranjat ca s-o poți obține la vechea Casă a farmaciștilor de pe calea St. Andrew. Nu te descuraja.

Cu sincere sentimente,

al dumitale

WILFRED CHALLIS.”

Nu mai puteam citi, pur și simplu nu vedeam cuvintele. Îmi încleștai fălcile spre a împiedica lacrimile să mi se reverse pe obraz.

CAPITOLUL II

În dimineața următoare, asemenea unui boxer fără experiență, care, deși doborât la pământ, trebuie să se silească a se scula, mă dusei fără prea multă speranță la Casa farmaciștilor. Era o veche clădire întortocheată, situată lângă Wellgate, care adăpostea o secție a Colegiului farmaceutic, la care cei ce studiau pentru titlul de licențiat al Societății farmaciștilor își urmau cursurile. Era în toate privințele o școală inferioară universității.

Portarul fusese anunțat de sosirea mea și când îi spusei numele meu, mă duse la o încăpăre de la parter, o cameră lungă, joasă și cam întunecoasă, cu o masă, o canapea tapițată cu piele, o balanță cu talere de agat într-o cutie de sticlă, un stelaj de eprubete și două rafturi mici cu reactivi chimici simpli. Era, de fapt, soiul de cameră pe care mă temusem să-l găsesc, o încăpăre potrivită pentru un student în farmacie. Examinându-i lipsurile, mă întrebam dacă voi reuși vreodată să-mi asigur cadrul potrivit pentru cercetările mele. Aici, prin îmbunătățiri neîncetate și prin încordarea tuturor nervilor, puteam să înaintez. Dar muncind singur, fără bani sau un ajutor adecvat, acest progres avea să fie lent.

Dădui portarului un șiling, rugându-l să treacă pe la hotelul Globe cu un cărucior de mână spre a-mi aduce de acolo aparatajul. Aveam să dispun măcar de un depozit gratuit pentru lucrurile mele. Cum nu știam câtă vreme voi fi în stare să rămân la hotel, acest fapt prezenta un oarecare avantaj. Nu eram încă în stare, în momentul acela, să decid dacă aveam să fac aci efortul de a-mi continua lucrările. Când ieșii prin portalul boltit și acoperit de iederă al clădirii, mă gândii, cu un ușor resentiment, la profesorul Challis. Nu puteam totuși crede că-mi va înșela cu voință speranțele.

Frământat de aceste gânduri, mă întorceam la hotel, trecând pe lângă Trongate Cross – o piață triunghiulară, zgomotoasă și congestionată, formată din intersecția a trei străzi înguste și cu circulație intensă, din partea săracă a orașului. Acest triunghi era mărginit de prăvălii simple și de case de raport înalte. Toată circulația dinspre docuri se scurgea pe aici; era un fluviu neîntrerupt de căruțe și camioane, care se amestecau și se încurcau cu tramvaiele și autobuzele venind de pe Old High-Street.

Eram pe punctul de a coti spre Trongate Street când, deodată, prin negura preocupărilor mele, simții acea stranie fulgerare care prevestește un dezastru. În mijlocul mulțimii de pe trotuarul opus, o elevă de vreo paisprezece ani, cu ghiozdanul sub braț, se oprise cu o colegă, așteptând o posibilitate de a traversa strada. Părându-i-se la un moment dat că intersecția e liberă, își luă răzând rămas

bun de la prietena ei și coborî de pe bordură. În clipa aceea, un autocamion coti dinspre Old High-Street cu o viteză neașteptată. Copila îl văzu și alergă înainte. Se părea că avea să scape. Dar în aceeași secundă, un camion greu se ivi din direcția opusă. Intervalul dintre cele două vehicule se îngustă. Fata se opri zăpăcită, văzu că e prinsă, făcu un efort stângaci de a o lua înapoi și, alunecând pe asfaltul ud, se lungi pe jos. Ghiozdanul ei zbură peste stradă, împrăștiindu-i cărțile la picioarele mele. Se auzi un scârțâit de frâne, un țipăt strident de groază și, scrâșnind, roata camionului încărcat până sus cu fier vechi de la docuri trecu peste trupul ei.

Un strigăt general de spaimă răsună, lumea dădu năvală și imediat o mulțime deasă înconjură victima. Nu mă putui opri. Deși tot instinctul mă împingea să evit expunerea publică a profesiei mele, îmi făcui loc prin mulțimea agitată și îngenuncheai lângă copila rănită. Sub stratul de noroi care-i mânjea fața, era îngrozitor de palidă și inertă. Scotea doar un geamăt slab. Un polițist îi sprijinea capul pe brațele sale, înghesuit de persoane bine intenționate, care se îndesau oferindu-și sfaturile.

— S-o ducem într-o casă, spusei eu. Sunt medic.

Fața roșie și iritată a polițistului se însenină imediat. Mâini binevoitoare întinseră o scândură de pe camionul oprit. În mijlocul unor noi țipete și unei noi zăpăceli, fata fu așezată pe această targă improvizată și dusă în încăperea din spate a unui mic cabinet de consultații medicale situat printre prăvăliile de peste drum. Acolo, o culcară pe o canapea. Un grup de indivizi curioși intră după noi. Polițistul telefonă imediat după o ambulanță. Dar întorcându-se lângă canapea, îmi spuse:

— O să dureze mai bine de zece minute, din cauza circulației ăsteia!

— Te rog, scoate oamenii de aici! îi răspunsei.

În timp ce evacua lumea din sărăcăcioasa camera de consultații, mă aplecai și desfăcui bluza pătată și sfâșiată a fetei. Flanela de dedesubt, ruptă și ea, căzu la o parte, dezvelind pieptisorul ei plat. Văzui imediat că avea o fractură complicată cu impacție a humerusului stâng. Brațul rupt îi atârna strâmbat și moale. Mai gravă decât aceasta era însă umflătura vânătă care creștea din ce în ce la subsuoara stângă. Urmărindu-i neîncetat pulsul, aruncai o privire îngrijorată spre obrazul ei, care era complet alb acum, cu ochii ficși și puțin dați peste cap.

Polițistul era din nou lângă mine. Intrase și infirmierul, un bătrâior îmbrăcat într-o scurtă jachetă albă.

— Al cui e cabinetul acesta? întrebai eu.

— Al doctorului Mathers. Păcat că nu e aici!

— Fetița nu arată prea bine, spuse polițistul cu voce scăzută.

Cu privirea ațintită asupra umflăturii care zvâcnea, chibzuiam grăbit. Fără îndoială, artera brachială era ruptă, dar ruptura era prea sus spre a putea aplica un

garou, iar hemoragia atât de tare, încât putea ușor să ducă la un deznodământ fatal înainte de sosirea ambulanței.

Nu puteam ezita. Fără a spune vreun cuvânt celorlalți, trăsei canapeaua la fereastră, mă dusei la micul dulap cu instrumente din colț, scosei un bisturiu, o pensă hemostatică și un vas de sticlă cu fire de catgut. Sticla cu eter era pe raftul de jos. Turnai puțin pe un tampon de tifon, punându-l pe nasul copilei. Scânci ușor, apoi rămase liniștită.

Nu aveam timp pentru antisepsia obișnuită. Îmi stropii mâinile cu puțină tinctură de iod și unsei subsuoara umflată cu același lichid astringent. Ceilalți doi mă observau cu ochi mari. În ușă mă mai urmăreau un grup de spectatori tăcuți. Neținând seama de ei, luai bisturiul și făcui o incizie în brațul umflat.

Imediat, un cheag gros de sânge fu împins afară. Sub el, zării deschizătura arterei rupte, prin care sângele continua să țâșnească. Într-o clipă prinsei de ea pensa hemostatică. Pe urmă, făcui cu calm și fără multă grabă ligatura vasului. Totul era foarte simplu și se termină în cinci minute. Scoțând masca de eter de pe fața copilului, desprinsei pensa, pansai ușor rana aplicând un bandaj în spică, spre a-i da un aspect deosebit de îngrijit. Pulsul devenise mai puternic, respirația mai adâncă și mai regulată. Luai pătura aspră, cenușie de la piciorul canapelei și o înfășurai strâns în jurul trupului firav al fetei. Avea să i se facă la spital o transfuzie de sânge sau o injecție intravenoasă de ser fiziologic, dar primejdia imediată trecuse.

— O să reziste acum, spusei scurt.

Polițistul oftă satisfăcut, iar de la ușă se auziră murmure de aprobare. Când mă întorsei, observai însă prezența unui bărbat scund și vânjos, cu obrazul rumen și părul stufoș și creț. Se uita la mine cu o expresie dușmănoasă.

Acest personaj, care distona față de ceilalți, mă plictisea.

— Cred că am spus ca persoanele străine să părăsească camera.

— Prea bine – spuse el cu bruschețe – atunci ieși afară!

— Ba ieși dumneata! îi răspunsei destul de iritat.

— De ce să ies? E cabinetul meu.

Înțelesei că mă găseam în fața doctorului Mathers.

În momentul acela ambulanța sosi, diversiune care provocă multă agitație. Când, în cele din urmă, mica pacientă fusese scoasă cu toată grija și instalată bine în ambulanță, polițistul închise carnetul său de însemnări, îmi strânse mâna solemn și se retrase. Infirmierul trecu în încăperile din față, restul mulțimii se împrăștie, iar circulația își relua huruitul. Rămăsesem singur cu doctorul Mathers, care se porni din nou.

— Ești cam îndrăzneț dumneata! Intri în camera mea de consultații. O murdărești toată de sânge. Și nici nu capăt măcar vreo plată pentru asta!

Îmi îndreptai mânecile cămășii și-mi pusei haina.

— Când voi da de bani, îți voi trimite un cec de zece lire.

Își roase un moment unghia de la degetul mare, rumegându-și parcă răspunsul. Toate unghiile lui erau roase.

— Cum te cheamă?

— Shannon.

— Bănuiesc că ești un fel de doctor.

Mă uitai la diploma lui, care atârna încadrată pe peretele din spatele său. Era certificatul Comisiei unite, cea mai modestă calificare cu care un om avea dreptul să exercite profesiunea de medic.

— Da, spusei eu. Dar d-ta ești?

Se roși ușor în obraz și, cu aerul de a descoperi pe un șarlatan, se întoarse brusc spre masa lui și apucă „Anuarul medical.” Răsfoind paginile cu energia ce-i caracteriza toate mișcărilor, dădu repede de numele meu.

— Shannon, spuse el. Robert Shannon. O să vedem îndată. Dar când citi lista titlurilor mele și a premiilor pe care le obținusem, fața i se lungi. Închise anuarul, se așeză pe scaunul turnant tapisat cu imitație de piele, își împinse pe ceafă melonul pe care-l păstrase pe cap și se apucă să mă studieze într-un chip nou.

— Ai auzit de mine? spuse el în cele din urmă.

— Niciodată.

— Trebuie să fi auzit: James Mathers. Am cea mai mare clientelă în tot orașul. Trei mii de oameni înscriși pe rolul meu de asigurări sociale, ceea ce e maximum. Toți ceilalți medici mă urăsc. Le iau pâinea de la gură. Sunt foarte popular în rândurile publicului.

Continuând să mă observe, își răsuci îndemânatic, cu mâna stângă o țigară, lipindu-și-o de buză. Cutezanța lui era extraordinară. Era îmbrăcat într-un stil profesional bătător la ochi: pantaloni largi, vârgați, haină neagră, guler scrobit cu colțurile răsfrânte și o cravată lată în care era înfipt un ac cu diamant. Dar bărbia îi era vânăță: avea nevoie să fie ras.

— Așadar, ești fără slujbă? mă întrebă brusc. Din ce pricină... băutura, sau femeile?

— Și una și alta, spusei eu. Pe deasupra, sunt și morfinoman.

Nu-mi răspunse – apoi se îndreptă pe scaun, cu o mișcare bruscă.

— Ți-ar conveni să lucrezi pentru mine? Trei seri pe săptămână. Chirurgie și cazuri de urgență. Am nevoie de puțin timp liber. Practica mea mă omoară.

Reflectai un moment, mirat.

— Cât ai plăti?

— Trei guinee pe săptămână.

Chibzuii din nou. Era o ofertă destul de generoasă, care mi-ar fi permis să-mi plătesc camera de la hotel și m-ar fi ferit de umilirea de a mă așeza la coadă la Agenția medicală. Mi-ar fi rămas și timp pentru cercetarea mea, numai de reușeam să mă apuc de treabă la Casa farmaciștilor.

— De acord.

— Ne-am înțeles, deci. Vino deseară aici, la ora șase fix. Țin să-ți spun că am mai avut asistenți și înainte. Niciunul n-a fost bun de nimic. I-am dat afară.

— Mulțumesc pentru avertisment!

Mă îndreptam spre ușă când mă chemă înapoi cu un surâs sarcastic:

— Poftim. Am impresia că ai nevoie de un avans.

Din buzunarul din spate al pantalonului scoase o pungă de piele plină de bani și, alegând cu atenție suma necesară, îmi împinse peste masă trei monede de un șiling și trei bancnote de o liră.

Îmi mai venise mintea la cap. Fără nicio vorbă, ridicai banii cu aceeași grijă cu care el îi așezase pe masă.

CAPITOLUL III

În aceeași seară la șase, iar pe urmă câte trei seri pe săptămână lucrai la cabinetul medical de la Trongate Cross. Când soseam, sala de așteptare era totdeauna înțesată până la ușă de pacienți – femei învelite cu șaluri, copii zdrențăroși, muncitori de la docuri – și seria trepidantă de consultații care urma dura adesea până la ora unsprezece, după care, de obicei, mai erau de făcut una sau două vizite urgente la domiciliu, ale căror adrese mi le dădea Thompson, infirmierul, când închidea cabinetul. Era o muncă obositoare. Doctorul Mathers nu exagerase când îmi vorbise de enorma lui clientelă. Aflai curând că se bucura de o reputație extraordinară printre oamenii nevoiași care formau populația acestui cartier sărăcăcios.

Chiar numai firea lui impetuoasă îi dădea un mare prestigiu, iar metodele lui erau bruște, energice și dramatice. Avea un instinct al diagnosticului și nu șovăia de a-și da părerea, de obicei în pur dialect scoțian. Nu-și cruța niciodată puterile, muncind ca un sclav de galeră și repezindu-și fără jenă pacienții. Din cauza asta țineau la el. Prescripțiile sale erau drastice. Folosea la toate medicamentele doza maximă. Câte un pacient, căruia îi administrase un purgativ violent sau pe care-l făcuse să transpire intens, observa, dând din cap ca un cunoscător: „Da, da, e *ceva* în medicamentele doctorașului nostru“.

Mathers suferea din cauza staturii lui mici, dar avea în același timp toată trufia omului scund și se bucura nespus de succesele sale. Îi plăcea să vadă că putea triumfa acolo unde medicii din vecinătate eșuau și râdea pe înfundate despre câte

un caz în care se dovedise mai tare decât vreun coleg. Dar mai mult decât orice îl satisfăcea faptul că de pe urma acestui modest cabinet dintr-un cartier de oameni săraci și neposedând el însuși decât o diplomă a Comisiei unite era în stare să locuiască, cu tot fastul, într-o vilă mare din cartierele mărginașe selecte, să-și țină un automobil Sunbeam, să crească cu multă largheță pe singura lui fiică, să-i cumpere nevastei sale blănuri scumpe – într-un cuvânt, să trăiască, după cum zicea el, ca un lord. Avea un simț al banilor extrem de dezvoltat. Cu toate că cerea numai onorarii mici – de la un șiling până la doi șilingi și jumătate – insista ca să fie plătit imediat.

— De îndată ce oamenii simt că pot scăpa pe gratis, ești pierdut, doctore, mă avertiza el.

Într-un sertar al biroului său ținea un săculeț lung de piele de căprioară, care conținuse pe vremuri un forceps pentru nașteri, și în care punea acum toate onorariile. Către sfârșitul orelor de consultații, acest săculeț era doldora de bani. În prima seară, când eram pe punctul de a închide cabinetul, doctorul Mathers intră pe neașteptate, ridică săculețul și-l cântări în mână ca un om cu experiență. Se uită la mine, dar nu scoase o vorbă. Deși căuta să nu-și trădeze gândul, îmi dădui seama că era mulțumit.

Când sosii în seara de luni, la începutul săptămânii a doua, spre a-mi începe consultațiile, scosei din buzunar o bancnotă de o liră sterlină.

— E a duminică, îi spusei, iar cum se uita întrebător la mine, adăugai: Fetița care a fost călcată săptămâna trecută se întreamează de minune. Tatăl ei a trecut pe aici vineri și a insistat să plătească acest onorariu. E un om cumsecade și plin de recunoștință.

Fața lui Mathers luă o expresie extrem de curioasă. Își răsuci o țigară, mușcând cu dinții firele de tutun ce treceau de capăt și scuipându-le apoi pe jos.

— Păstrează banii, spuse el în cele din urmă.

Refuzai iritat.

— Îmi plătești un salariu. Tot ce câștig îți aparține.

Urmă o pauză. Merse până la fereastră și se întoarse înapoi, uitând să-și aprindă țigara.

— Vrei să-ți spun ceva, Shannon? rosti el încet. Ești primul asistent cinstit pe care l-am avut vreodată. Hai să luăm lira asta și să-i trimitem fetei niște struguri negri și câteva flori.

Da, lucrul ciudat la acest om mărunțel era că ținea la bani, fără însă a fi meschin. Era în stare să cheltuiască larg pentru sine și pentru alții.

După această întâmplare, atitudinea doctorului Mathers fu mult mai cordială. Într-adevăr, deveni destul de intim, arătându-mi cu mândrie instantanee ale soției sale și ale fiicei sale, Ada, care avea șaptesprezece ani și își termina acum studiile la

selecta și costisitoare școală din Grantley a ordinului „Sacré Coeur”. Îmi arată, de asemenea, o fotografie a vilei sale grandioase, în fața căreia era trasă marea lui limuzină, dându-mi să înțeleg că mă va invita în curând acolo. Din când în când îmi dădea sfaturi asupra felului cum trebuie exercitată practica unui medic de cartier, iar într-o zi, când fu mai expansiv ca de obicei, îmi mărturisii că realiza efectiv trei mii de lire sterline pe an. Nespun de dornic de a ști cum îmi petreceam restul timpului, el încerca deseori să stoarcă de la mine vreo informație. Păstram însă totdeauna o discretă rezervă. Cu toate că munca mea îmi plăcea, eram bine dispus, căci aveam o ciudată presimțire că norocul începea, în sfârșit, să-mi suradă. Și așa părea a fi într-adevăr.

În joia din aceeași săptămână, întorcându-mă târziu după-amiază la hotelul Globe, deslușii pe celălalt trotuar, în lumina palidă a amurgului, silueta unui bărbat, care mi se părea familiară. Când apărui, el tresări din atitudinea lui de răbdătoare așteptare și se apropie încet de mine. Amintindu-mi de împrejurările în care ne despărțisem, tresării și eu, recunoscându-l pe Alex Duthie.

Întâlnirea noastră fu urmată de o lungă tăcere și, spre surprinderea mea, observai că era mai șovăitor și mai emoționat decât mine. În cele din urmă, spuse cu voce scăzută:

— Aș vrea să stau puțin de vorbă cu dumneata, Robert. Putem să intrăm?

Trecui împreună cu el prin ușa turnantă și-l condusei în camera mea. Punând pe pardoseală cutia pe care o purtase sub braț, se așeză pe marginea unui scaun. Își învârtea în mâinile lui harnice șapca rotundă și tare, fixând asupra mea privirea-i tulburată și plină de candoare.

— Rob... am venit să-ți cer iertare.

Îi trebui un efort ca să scoată aceste cuvinte, dar după ce le rosti, respiră ușurat.

— Săptămâna trecută ne-am dus la Dalnair. Adunasem din pod toate jucăriile lui Sim și nevastă-mea se gândi să le ducă la spital, pentru copiii bolnavi. Cât stăturăm acolo, am avut o convorbire cu infirmiera-șefă. În mod confidențial, ne-a povestit totul. Îmi pare rău că te-am acuzat, Robert. Aș fi în stare să-mi tai limba acum.

Nu prea știam ce să spun. Recunoștința, manifestată în orice chip, mă stingherea peste măsură. În același timp, ruperea prieteniei dintre mine și Duthie mă duruse și văzând acum că nu mă mai înțelegea greșit, simțeam o ușurare. Fără a rosti vreo vorbă, îi întinsei mâna. Mi-o strânse ca într-o menghină și un surâs lent și grav scălda fața lui rumenă.

— Ne-am împăcat, așadar, băiete?

— Firește, Alex!

— Vii să pescuiești cu mine la toamnă?

— Dacă ai poftă de asta...

— O să am poftă, răspunse el încet. Lucrurile se uită cu timpul, Robert.

Tăcurăm amândoi. Frecându-și mâinile, el își aruncă privirea prin odaie, cu un aer iscoditor.

— Tot te mai ocupi cu cercetarea dumatăle?

— Da.

— Îmi pare bine. Ții minte că mi-ai cerut niște probe de lapte? Ți le-am adus acum.

Tresăltai ca electricizat.

— Ați avut o recrudescență a molimii la vite?

Confirmă din cap.

— Violentă?

— Destul de violentă, Rob. Cinci din juncanele noastre și-au lepădat vițeii și au murit, în ciuda îngrijirilor noastre.

— Și mi-ai păstrat probe de lapte? Întrebai cu aprivire.

— De la toate. În vase sterile. Se aplecă spre pachetul pe care-l așezase jos. În această cutie căptușită cu zinc.

Îl privii înduioșat și recunoscător. Mă ciocnisem de atâtea piedici, încât această norocoasă întâmplare mi se părea de necrezut.

— Alex – spusei cu entuziasm – nu-ți închipui cât de mult înseamnă acest lucru pentru mine! E tocmai ce doream...

— Serviciul meu nu e chiar atât de dezinteresat, răspunse el cu seriozitate. Îți spun sincer, Rob, suntem foarte îngrijorați de treaba asta la ferme. Cele mai bune cirezi par să fi luat boala. Directorul spune că ți-ar fi foarte recunoscător dacă ai putea să ne ajuți în vreun fel.

— O să încerc, Alex. Îți promit că o să încerc. O clipă, nu fui în stare să continuu. Dacă aveam nevoie de ceva spre a-mi putea duce mai departe lucrarea, asta era... n-ai fi putut alege un mijloc mai bun...

— Dacă ești mulțumit, nu pot decât să fiu mulțumit și eu. Se uită la ceasul lui de argint. E timpul s-o iau din loc.

— Mai stai puțin, insistai eu. Dă-mi voie să-ți ofer ceva de băut.

I-aș fi dat cu bucurie tot ce posedam.

— Nu, băiete... Trebuie să prind vechiul autobuz de la șase și un sfert, îmi spuse, cu zâmbetul său potolit. Am așteptat peste o oră afară, până să dau ochii cu dumneata.

Îl însoții până jos, despărțindu-mă de dânsul cu cele mai calde mulțumiri. După ce silueta lui masivă dispăru în întuneric, reintrai în hotel, agitat și fericit.

Eram pe punctul de a mă repezi sus la lădița de la fermele din Dreem, când zării

pe raftul din hol o scrisoare pentru mine.

Cunoșteam bine scrisul, era al Jeanei. Ținându-mi respirația și strângând în mână scrisoarea, urcai repede scara, închisei ușa și, cu degete tremurânde, deschisei plicul:

„Dragă Robert,

Luke a fost plecat în ultimele trei săptămâni la Tynecastle. De aceea n-am primit scrisoarea ta decât azi după-amiază și nu prea știu cum să-ți răspund. Ca să fiu sinceră, nu pot nega că m-am bucurat să am vești de la tine și că mi-ai lipsit foarte mult. Poate că greșesc spunându-ți acestea. Poate că n-ar trebui să-ți scriu deloc. Dar am să-ți dau unele știri și asta îmi va servi drept scuză.

În ultimele zile m-am prezentat din nou la examen și, cu toate că am făcut unele greșeli, sunt fericită să-ți comunic că n-am răspuns prea rău. Ca prin minune, profesorul Kennerly a fost destul de amabil. Și ieri, după ultimul meu examen oral, m-a luat deoparte și m-a informat că am trecut cu distincție la toate materiile. O întâmplare fericită, desigur, și ce ușurare!

Înmânarea diplomei nu va avea loc decât la sfârșitul semestrului, adică la 31 iulie. Până atunci vreau să urmez un curs de medicină tropicală, care începe săptămâna viitoare la Institutul Sanderson. Prelegerea are loc în fiecare dimineață la ora 9 și durează un ceas.

A ta,

Jean Law”.

Reușită... reușită... cu distincție... și ducându-mi lipsa... resimțind-o mult. Ochii îmi luceau citind aceste cuvinte care, după luni nesfârșite de tristețe și decepții, erau ca un balsam divin pentru inima mea stingheră. Odaia mea mizeră îmi apărui transformată. Îmi venea să sar în sus, să râd, să cânt. Recitii iarăși și iarăși aceste rânduri care, fiind scrise de ea, păreau înzestrate cu o unică și gingașă frumusețe.

Era în această scrisoare o notă ascunsă de dor, care provocă în mine un fel de extaz, sugerându-mi brusc o idee, un plan de acțiune viitoare, făcând sângele să mi se urce la cap într-un fior de încântare. Luai scrisoarea, pe care mâna ei o atinsese de puțină vreme, și-mi apăsai buzele pe ea.

CAPITOLUL IV

Institutul Sanderson se afla pe celălalt mal al fluviului, într-o parte aproape uitată a orașului, între Azilul veteranilor și vechea biserică Sf. Enoch. Era un cartier liniștit, iar grădina din Piața Sf. Enoch îi dădea un aspect rustic. Plouase în noaptea precedentă – o ploaie ușoară de primăvară – și trecând pe pavajul cu lespezi late al

străzii Old George, simțeam în aer un miros de sevă și de iarbă proaspătă. O briză caldă sufla dinspre fluviu, legănând crengile înmugurite ale ulmilor înalți, pe care vrăbiile ciripeau voioase. Gheara rece a iernii părea să fi slăbit, iar pământul umed, încălzit de razele soarelui, degaja efluvii dulci și îmbătătoare, umplându-mi inima de dor și de o nostalgie fără margini, ce lua aproape proporții de suferință.

În fața azilului, o femeie bătrână vindea flori. Mă oprii brusc și cumpărai, pe o jumătate de șiling, o legătură de ghiocei care atârna peste marginea coșului. Sfiindu-mă să-i port fățiș, înfășurai fragedele floricele cu batista, punându-le în buzunar. Când intrai cu pași grăbiți în curtea institutului, postându-mă în fața sălii de cursuri, vechiul orologiu al bisericii Sf. Enoch, îmbătat parcă de aerul înmiresmat, făcu să răsunе zece bătăi.

Câteva minute după aceea, sala de cursuri a institutului începu să se golească. Nu erau mai mult decât șase studenți. Ultima din ei, ieșind singură și cu un aer absent, fu Jean. Era îmbrăcată în gri, culoare ce-i stătea totdeauna bine, și vântul răcoros mula liniile trupului ei gingaș și subțire. Gura îi era ușor deschisă. Măinile, îmbrăcate cu mănușile ei uzate, strângeau un caiet. Blânzii ei ochi căprui eătau acum în jos.

Deodată, îi ridică și privirile noastre se întâlniră. Înaintând spre ea, îi prinsei amândouă mâinile într-ale mele.

— Jean... în sfârșit!

— Robert!

Îmi rostise numele șovăind, înfruntând parcă, încurcată, o mustrare a conștiinței ei. Acum însă, se lumină la față și un val de căldură îi aprinse obraji. Îmi venea s-o strâng în brațe. Dar nu, nu îndrăzneam. Spusei cu glas răgușit:

— Ce fericit sunt să te revăd!

O clipă, uitându-ne unul în ochii celuilalt, într-un fel de extaz, nu furăm niciunul în stare să scoatem o vorbă. În spatele nostru, vrăbiile ciripeau în ulmi, iar în josul fluviului un câine lătra în depărtare. În sfârșit, tot cu răsuflarea tăiată, exclamai:

— Și ai trecut... cu distincție... te felicit!

— Nu e cine știe ce, spuse ea zâmbind.

— Ba e minunat! Ai fi trecut și înainte, dacă n-ar fi fost influența mea dăunătoare.

Râse cu sfială. Râserăm amândoi. Tot o mai țineam de mâini, ca și cum aș fi avut de gând să nu le mai dau drumul niciodată.

— Ai plecat de la Dalnair? întrebă ea.

— Da, răspunsei eu vesel. M-au dat afară. Vezi cu ce terchea-berchea ai de-a face! Acum lucrez o parte din săptămână ca asistent al unui doctor de mahala de pe Trongate.

— Dar cercetarea ta? spuse ea repede.

— A, tocmai despre asta vreau să-ți vorbesc.

O condusei spre grădina de peste drum. Ne așezarăm pe o bancă verde ce înconjură trunchiul unui copac noduros. În fața noastră, porumbeii scuturau din aripi și se păuneau, amețiți ca și celelalte păsări de plăcuta năvală a primăverii. Nu se vedea niciun om, afară de un bătrân care trecea șchiopătând pe o alee, purtând șapca neagră cu cozoroc și haina stacojie de pensionar militar. Scosei din buzunar mănunchiul de ghiocei și-l dădui Jeanei.

— O! exclamă ea încântată, oprindu-se imediat, de teamă ca vorbele sau privirea ei să nu spună prea mult.

— Poartă-i, Jean! spusei eu cu glas scăzut. Nu e nicio crimă. Spune-mi: te-au făcut să promiți că n-ai să mai dai ochii cu mine?

— Nu, zise ea încet. Dacă aș fi făcut-o, nu m-aș putea afla aci.

O observai pe când, cu o umbră de tristețe, inspiră adânc parfumul gingaș al acestor flori albe și fragile, care i se potriveau atât de minunat. Le prinse apoi de corsajul ei, dedesubtul gulerașului moale de blană, cu miros de camfor, pe care-l purta în jurul gâtului. Șezând lipit de ea, simții o dogoare revărsându-mi-se în tot trupul; fruntea și obrajii mi-erău înfierbântați. Îmi dădui seama că dacă nu intram imediat în materie, această teribilă emoție avea să pună cu totul stăpânire pe mine.

— Jean, îi spusei, luptându-mă spre a-mi ține cumpătul. Afară de aceste prelegeri, ești liberă acum toată ziua... vreau să spun că după ora zece nu ai nicio treabă?

— Da, răspunse cu un aer întrebător și cum nu spusei nimic, adăugă: De ce mă întrebi?

— Am nevoie de ajutorul tău, zisei cu hotărâre și sinceritate, conștient că spun adevărul. Uitându-mă fix la ea, urmai: Am terminat jumătate din cercetarea mea și mă pregătesc pentru partea următoare. Nu pot să-ți spun cu câtă pasiune aștept să încep. Cunoști greutățile pe care le-am întâmpinat lucrând de unul singur... O, nu mă plâng; acum însă, pentru faza aceasta nouă, nu mă pot lipsi de un oarecare sprijin. Sunt testuri care mi-e imposibil să le fac singur. Profesorul Challis mi-a dat o cameră. Mă oprii o clipă. Ai fi dispusă... vrei să lucrezi cu mine?

Se îmbujorase ușor și după ce mă privi un moment cu aprindere, își lăsă încet ochii în jos.

— O, Robert, desigur că aș vrea! Dar mi-e cu neputință. Probabil că știi cum stau lucrurile cu mine acum. Părinții mei... le datorez atât de mult... iar ei și-au pus toată încrederea în mine... îi iubesc... pe mama mai ales... e cea mai bună mamă de pe fața pământului. Iar ei... deși, la drept vorbind nu m-au silit – părea să-și caute cuvintele spre a atenua lovitura – nu doresc ca să mă întâlnesc cu tine. Chiar în clipa

aceasta... sunt neascultătoare față de ei.

Îmi mușcai buza. În ciuda firii ei blânde, avea în ea ceva inflexibil, o fidelitate adâncă, devotamente de care eram lipsit și un simț al datoriei care o făcea să aibă oroare de ipocrizie.

— Trebuie să mă urască nespus.

— Nu, Robert. Ei sunt de părere pur și simplu că drumurile noastre trebuie să fie deosebite.

— Dar aici nu e vorba de o treabă personală, izbucni eu. Ai titlul de doctor acum, iar ceea ce îți cer e o muncă științifică.

— Mi-ar plăcea s-o fac. Mă interesează mult. Dar nu e posibil.

— Ba e perfect posibil, stăruii eu. Nimeni nu trebuie să știe. Familia ta ar crede doar că faci unele lucrări practice de medicină tropicală...

Îmi impuse tăcere cu o privire chinută.

— Nu de asta mi-e teamă, Robert.

— Atunci, de ce?

— De faptul că am fi împreună.

— Și lucrul ăsta ți se pare atât de teribil?

Își ridică genele ei negre, privindu-mă cu tristețe.

— Știu că vina e a mea... Nu mi-am dat seama la început că simțămintele noastre reciproce erau... atât de adânci. Și dacă vom continua, vor deveni și mai adânci, iar asta nu va face decât să agraveze lucrurile pentru noi.

Această declarație atât de naturală mă încălzi din nou la inimă. Respirai scurt, hotărât s-o conving cu orice preț.

— Ascultă, Jean. Dacă îți promit, dacă îți jur că nu voi face niciodată vreun gest de dragoste, că nu voi rosti măcar acest cuvânt, ești dispusă să mă ajuți? Am atâta nevoie de acest ajutor! Fără el, sunt pierdut!

Urmă o tăcere prelungită. Se uită la mine cu ochi plini de îndoială, pălind și roșind rând pe rând, pradă unei cumplite nehotărâri. Mă grăbii să-mi folosesc pe deplin avantajul.

— E o ocazie atât de minunată! Sunt la doi pași de un rezultat senzațional. Vino să te conving!

Sării în sus transportat, întinzându-i mâna. După un moment, se ridică încet de pe bancă.

Nu aveam mult de mers pe jos până la Casa farmaciștilor. Ajunserăm acolo în zece minute. O dusei direct la camera mea de lucru și scoțând din micul meu termostat una din cutiile de cultură pe care le inoculasem cu probele recente aduse de Duthie, i-o ținui cu entuziasm în fața ochilor.

— Uite — îi spusei — am pus mâna pe el. Și crește destul de repede. Nu-l

recunoști?

Clătină din cap, uitându-se scurt la mine cu o expresie întrebătoare în ochii ei mari și întunecați. Interesul i se trezise.

Reașezai cutia în baia de apă, aruncând o privire asupra regulatorului și închizând ușa de zinc. După aceea, îi explicai foarte simplu ce aveam de gând.

Un val de entuziasm îi coloră obrazii. Își plimbă privirea strălucitoare, dar adânc tulburată, în jurul camerei și înapoi spre termostat, iar pe urmă din nou spre mine. Inima îmi bătea mai repede. Spre a-mi ascunde emoția, mă dusei la fereastră și o deschisei brusc, lăsând razele soarelui să năvălească înăuntru. Afară, nori pufoși goneau pe cerul albastru. Mă întorsei către dânsa.

— Robert – spuse ea încet – dacă lucrez cu tine... pentru că sunt convinsă că cercetarea ta e importantă... îmi promiți cinstit că te vei ține de cuvânt?

— Da, îi răspunsei.

Îi văzui pieptul umflându-se de un oftat adânc. Și în timp ce-mi țineam ochii ațintiți asupra ei, își așează caietul pe masă, își scoase pălăria și, începând să-și tragă mânușile din mâini, zise scurt:

— Prea bine. Să începem!

CAPITOLUL V

În fiecare dimineață, curând după ora zece, când cursul ei se termina, Jean sosea cu regularitate în cameră, unde mă găseam dinainte lucrând. Luându-și halatul din cuierul de după ușă, și-l îmbrăca și se apuca metodic de lucru la celălalt capăt al mesei. Schimbam cel mult câteva cuvinte sau chiar numai un zâmbet de salut. Uneori, când eram ocupat cu un calcul, mă prefăceam că nu observ sosirea ei, socotind că această atitudine impersonală o putea liniști. Ea însă se afla acolo, iar mai târziu, când îmi ridicam cu precauție ochii, o vedeam măsurând și titrând pe după biuretele prinse de stative și înscriind cu o expresie serioasă și concentrată fiecare citire în registrul meu negru, terfelit.

După cum prevăzusem, dexteritatea și acuratețea ei îmi fură de cel mai mare ajutor, mai ales la prepararea sutelor de lame care trebuiau examinate. Era o tehnică dificilă și primejdioasă de colorare, căci aceste culturi masive în bulion erau extrem de virulente. Lucrând însă liniștită, cu mâna sigură, cu trăsăturile feței absorbite, cu ochi care nu tremurau, ea nu făcu niciodată nici cea mai mică greșală. Când simțea că privirea mea era ațintită asupra-i, se oprea o clipă din lucru, aruncându-mi o uitătură tăcută, dar grăitoare, care ne lega și mai strâns în acest efort comun la care ne angajasem. Briza proaspătă a primăverii pătrundea prin fereastra larg deschisă în mica noastră încăpere întunecoasă, aducând cu ea ecoul slab al sunetelor unei alte lumi – zumzetul circulației, sirena unui vapor,

zdrăgănitul muzicii unei flașnete din depărtare. Prezența Jeanei, cu tot ce însemna ca liniște și stăpânire de sine, îmi dădea un elan pe care nu-l cunoscusem niciodată până atunci.

La ora unu ne opream spre a dejuna. Cu toate că în apropiere se aflau câteva cafenele bune, era mai ușor, mai plăcut și mai ieftin să luăm masa în laborator. În acest scop, ne puneam banii în comun, iar Jean aducea în fiecare zi, din piața prin care trecea în drumul ei de la gară, proviziile necesare. După ce ne spălam mâinile timp de trei minute într-o soluție de sublimat coroziv – precauție asupra căreia insistam cu inflexibilă fermitate – ne așezam pe pervazul ferestrei și, ținând câte o farfurie în echilibru pe genunchi, gustam plăcerile unui picnic în aer liber. Când vremea era înnorată și răcoroasă, mâncam supă, încălzită pe becul Bunsen. De obicei însă, meniul nostru consta în pâinișoare cu unt proaspete, felii de cârnaț rece și brânză de Dunlop, cu un măr sau o pungă de cireși ca desert. În curtea spre care dădea fereastra era un mierloi, care venea cu fidelitate în fiecare zi spre a se înfrupta din bunătățile noastre. Când vedea că aveam cireși, se așeza pe brațul Jeanei, ciripind din toată inima de lacomă bucurie.

În după-amiaza a șaptea, pe când lucram amândoi în tăcere, auzii un pas și întorsei capul. Profesorul Challis stătea pe prag, adus de spate și strâns în redingota lui decolorată, încheiată până sus. Își mângâia mustața argintie, uitându-se cu ochii mici la noi.

— M-am gândit să-ți fac o vizită, Robert – spuse el – spre a vedea cum progresezi.

Mă sculai imediat și-l prezentai Jeanei, în fața căreia se înclină cu solemnitatea lui demodată. Îmi dădeam seama de surprinderea lui, ca și de curiozitatea și neîncrederea pe care o simțea, cu toate că era prea politicos, spre a lăsa să se vadă ceva. Curând însă deveni evident că Jean îi făcea o impresie bună și, liniștit în această privință, îmi zâmbi, clipind vesel din ochi.

— Jumătate din izbândă în cercetările științifice, Robert, e să ai un bun asistent.

Râse pe înfundate la aceste cuvinte, ca și cum ar fi făcut o glumă excelentă. Pe urmă se plimbă prin cameră, agitând culturile, examinând lamele, aruncându-și ochii peste paginile noastre de notițe, toate acestea în tăcere, dar cu un aer de calmă aprobare, care era mai emoționant pentru noi decât orice cuvânt.

După ce trecu totul în revistă, se întoarse și se uită la noi.

— Am să vă procur mai multe probe, mai multe specimene din alte locuri... de pe continent... unde mă mai bucur de oarecare considerație. Se întrerupse, întinzându-și brațele. Continuați, continuați! Nu vă uitați la o bătrână fosilă ca mine! Continuați neabătut!

Cuvintele sale nu spuneau mare lucru, dar în ochii săi observai o sclipire vioaie,

pe care nu o avuseseră înainte.

După aceasta, începu să ne viziteze regulat, adesea la era dejunului, aducând nu numai speci­me­nele promise, ci, uneori, și câte o contribuție la masa noastră. Șezând într-un fotoliu cu bastonul între genunchi, se apleca tremurând pe mânerul de os și ne observa cu ochi ce străluceau de mulțumire pe sub sprâncenele sale stufoase, pe când împărțeam o plăcintă cu carne sau un borcănaș cu pateu de ficat de gâscă. Simpatia lui pentru Jean crescuse neîncetat și purtarea lui față de ea era fermecătoare și cavale­rească, având însă în ea ceva din bunăvoința ștregărească a unui școlar. Nu mânca niciodată nimic, dar când Jean făcea cafea, primea cu plăcere o ceașcă și, cerându-i voie cu acea galanterie deosebită pe care și-o manifesta acum, își aprindea câte o mică țigară de foi după ce o cresta ușor la capăt. Era o plăcere pe care și-o mai permitea din când în când. În timp ce fumul albastru se ridica în spirale și se împrăștia, ne povestea amintiri din vremea când, ca tânăr student, făcea cercetări la Sorbona, lucrând sub îndrumarea marelui Duclaux¹.

— Nu aveam bani pe atunci, ne spuse, râzând pe înfundate, după ce ne descrisese o duminică petrecută la Barbizon. Și nu am nici acum. Dar am fost totdeauna fericit îndeplinind o muncă ce nu seamănă cu nicio alta pe lume.

După plecarea lui, Jean suspină, spunând cu un foc în privire:

— E adorabil, Robert! Și ce om de seamă! Îl iubesc.

— Pe cât pot aprecia, moșneguțul te iubește și el, îi spusei cu un zâmbet cam forțat. Dar crezi că familia ta nu va avea nimic împotriva lui?

Își lăsă ochii în jos.

— Să ne întoarcem la lucru.

Ajunsesem în vremea aceea să izolăm în stare pură, din numeroasele probe de lapte, un microorganism gram-negativ, pe care-l identificai drept bacilul Bang, descoperit de savantul danez cu acest nume, care demonstrase că bacilul este agentul unei boli acute a vitelor, răspândită în toată lumea. Aceasta era așadar cauza epizootiei ce izbucnise în turmele fermelor. Într-adevăr, pe baza calculelor mele, apreciarăm că probabil 35 la sută din totalul bovinelor din țară, fără a mai vorbi de oi, capre și alte animale de fermă, erau purtătoare ale acestui bacil, pe care îl cultivasem acum în cantități masive într-un mediu special de bulion.

Posedam, de asemenea, în stare pură bacilul Bruce al febrei de Malta, pe care, firește, în timpul șederii mele la Dalnair, îl obținusem din sângele unor oameni ce fuseseră atinși de așa-zisa epidemie de gripă. Același bacil îl izolasem în multe cazuri și din speci­me­nele umane procurate recent de Challis. Eram astfel în măsură să comparăm aceste două microorganisme, obținute unul de la vite altul de la oameni,

¹ Emile Duclaux (1840-1904) – fizician și biolog francez. Urmașul lui Pasteur. (n.t.)

să analizăm diferitele lor reacții și să descoperim legătura posibilă dintre ele.

Testurile pe care le întrebuițam erau extrem de complicate și, la început, valoarea lor era greu de apreciat. Treptat însă, pe măsură ce rezultatele pozitive se succedau, se născu în mintea noastră o presupunere, bazată la început pe o coniectură, dar ulterior pe dovezi certe, care ne uluira.

— Nu se poate, spusei eu încet. E imposibil!

— Ba s-ar putea, răspunse ea cu logică. Și tocmai că e posibil.

Îmi strânsei capul între mâini, iritat de astădată de candoarea și calmul ei. Doctorul Mathers mă ținuse în ajun până noaptea târziu în cabinetul lui; devenise mai exigent față de mine și începeam să mă resimt de acest dublu efort.

— Pentru Dumnezeu – spusei eu – să nu vindem pielea ursului din pădure! Mai avem de lucrat săptămâni întregi înainte de a face proba finală a antigenului.

Dar dovezile continuau să se acumuleze și, după trei luni, când ne apropiam de acest test crucial, o agitație crescândă puse stăpânire pe noi. În orele când eram obligați să așteptăm până ce procesul de aglutinare avea loc, această tensiune nervoasă ni se părea de nesuportat și, cum nu era necesar să rămânem în laborator, căutam o destindere evadând pentru vreun ceas în împrejurimile imediate ale Wintonului.

Nu putea fi vorba acum de plimbări cu motocicletă, căci nici chiar Luke nu știa că eram împreună; dar tramvaiul era un mijloc comod, cu care ajungeam în douăzeci de minute la punctul nostru favorit, colina Longcrag, o înălțime păduroasă, lipsită încă de clădiri, care domina fluviul. Aici ne așezam pe câte o stâncă acoperită cu mușchi, urmărind cu privirea feriboturile și micile vapoare cu zbatouri, care brăzdau în sus și în jos marele fluviu. Departe, în vale, la picioarele noastre, se întindea, pierdut într-o ceață aurie, orașul, a cărui prezență o revela doar câte o cupolă strălucitoare sau săgeata fină a unei turle. Uneori, istovit, dar cucerit de vraja acelei clipe, mă întindeam pe spate, închizând ochii, și visam cu întreaga nostalgie a sufletului meu provincial, visam cu glas tare despre Sorbona, pe care Challis o descrisese în culori atât de vii, visam despre o viață de cercetare nestingherită de nimic.

Credincios cuvântului dat, deși lucrul nu-mi venea ușor, nu-i vorbii niciodată despre dragoste. Îmi dădeam seama de scrupulele ei, de îndemnurile conștiinței ei, pe care le nesocotise spre a mă ajuta și eram hotărât să-i dovedesc cât de greșită fusese bănuiala ei că nu putea avea încredere în mine. Numai în acest fel mă puteam justifica în ochii ei și ai mei.

Când ziua hotărâtoare sosi, așezarăm ultima serie de tuburi de aglutinare și ieșirăm. Era într-o joi, la sfârșitul lui iunie, zi neobișnuit de frumoasă, și temându-ne aproape de ceea ce vom găsi la întoarcere, ezitam să părăsim colina. Pe când

ședeam acolo, un vaporeș trecu departe, sub noi, într-o excursie de seară până la insulele de la gura estuarului. Pe puntea din spate puteam distinge micile siluete ale unei orchestre ambulante. Cânta un vals de Strauss. Micul vas, cu pavilioanele fluturând în vânt și zburările învolburând apa, alunecă vesel în josul fluviului, dispărând din ochii noștri. În urma lui stăruia însă un ecou al melodiei, ajungând până la noi, palid, dar dulce și blând ca o mângâiere. Era un moment plin de farmec. Nu îndrăzneau să mă uit la tovarășa mea de lucru, dar într-o fulgerare orbitoare simții toată exaltarea acestor zile de străduințe comune, care aproape fără să-mi dau seama adânciseră și întăriseră intimitatea dintre noi. Știam acum că în toate privințele nu mă mai puteam lipsi de ea.

Ne ridicarăm să plecăm. Nu aveam de lucru la cabinetul medical în seara aceea, iar Jean aranjase cu acest important prilej să rămână la Winton până la ora opt.

Bătea ora cinci când ajunserăm la micul nostru laborator. Era clipa decisivă. Mă apropiam de termostat și, deschizând ușa, făcui un semn brusc colegei mele să scoată stativul cu eprubete. Erau pe acest stativ douăzeci și patru de eprubete, conținând fiecare un lichid ce fusese perfect limpede cu câteva ceasuri înainte, dar care, dacă experiența reușise, avea să prezinte acum un depozit tulbure. Ținându-mi respirația, o urmărim pe când dădu la iveală cu teamă stativul. Atunci scosei un scurt sughiț.

Fiecare eprubetă de pe stativ avea pe fund un precipitat alb. Glasul îmi pierise. Apucat de o bruscă amețală, mă așezai pe canapeaua de piele, în timp ce Jean, ținând încă în mâini stativul cu eprubete, continua să se uite la mine transfigurată.

Era deci adevărat: cele două microorganisme, primate douăzeci și unu de ani ca specii separate și neînrudite, erau identice! Da, o dovedisem! Din punct de vedere morfologic, din acela al culturii și prin probe de aglutinare, această identitate era confirmată. Răspândita boală a vitelor era extrem de transmisibilă la oameni, nu numai prin contact direct, ci și prin lapte, unt, brânză și toate felurile de produse lactate. Boala lui Bang la animale, febra de Malta a lui Bruce și epidemia de „gripă” erau identice, fiind provocate toate de același bacil, pe care-l cultivasem aci, în laborator. Închisei ochii, amețit. Stabilisem efectiv existența și cauza unei noi boli la oameni, care nu era o maladie minoră, de interes local, ci o infecție serioasă, în stare să provoace epidemii grave ca și indispoziții mai ușoare cu caracter cronic. Ea număra, desigur, sute de mii de victime în toate țările de pe glob. Gândindu-mă la aceste ramificații, un nod mi se puse în gât. Ca și Cortez pe vârful lui de munte, vedeam cu uimitoare claritate toată amploarea descoperirii noastre.

În cele din urmă, Jean întrerupse tăcerea:

— E minunat! zise ea cu glas domol. O, Robert, poți publica totul acum!

Clătinai din cap. În fața ochilor îmi apărea într-o lumină strălucitoare o viziune și mai splendidă. Stăpânindu-mi agitația ce creștea în mine și căutând să-mi impun

atitudinea modestă și demnă a unui adevărat om de știință, răspunsei:

— Am descoperit boala și germenele care o cauzează. Acum trebuie să producem vaccinul care o va vindeca. Când îl vom avea, toată lucrarea va fi perfectă și completă.

Era un gând minunat, amețitor. Ochii îi sticleau.

— Ar trebui să telefonăm profesorului Challis.

— Măine, făcui eu. Simțeam, în chip egoist, că pentru moment triumful nostru trebuia să ne aparțină numai nouă.

Părea să înțeleagă și, văzând-o zâmbind, un nou val de exaltare se ridică în mine, dându-mi peste cap demnitatea și subminând pretinsul meu calm.

— Scumpa mea domnișoară doctor Law – îi spusei, întorcându-i surâsul – evenimentul acesta va trece în istorie. Se cuvine într-adevăr să-l serbăm. Vrei să cinezi cu mine astă-seară?

Ezită. Cu obraji încă aprinși, se uită la ceas.

— Mă așteaptă cei de acasă.

— Hai, vino, insistai eu cu ardoare. E devreme. Ai să prinzi la timp trenul!

Se uită la mine cu ochi luminoși, în care era și o ușoară implorare. Sării în picioare, plin de încredere și bucurie și, ținându-i paltonul, îi spusei râzând:

— Am muncit din greu. Merităm o masă bună.

O luai vesel de braț când ieșirăm.

CAPITOLUL VI

Pe Old George Street, nu prea departe, se afla un mic restaurant francez – „Continental” – pe care-l frecventasem uneori împreună cu Spence și care mi se păru tocmai indicat pentru ospățul nostru. Era un local modest, dar curat, ținut de o alsaciană, Madame Brossard, al cărei soț, acum decedat, predase limbi străine la liceul din apropiere. Se mânca bine acolo, și restaurantul păstrase chiar în acel mediu nordic ceva din atmosfera specifică țării de origine a patroanei. Pardoseala era presărată cu nisip, șervețele de pânză groasă, cadrilată, erau împăturite ca niște evantaie și înfipite în pahare de vin colorate. Pe fiecare masă era așezată câte o mică lampă cu abajur roșu, care arunca o lumină romantică asupra tacâmurilor cu mânere de os.

Când intrarăm, Madame Brossard, care trona la casă, ne salută înclinându-se, iar un chelner tânăr, purtând un frac uzat și prea larg pentru el, ne conduse la o masă din colț. Sosisem devreme și, afară de câțiva clienți obișnuiți, care mâncau la o masă mare din mijlocul încăperii, localul era gol, lucru foarte plăcut pentru noi. Bine dispuși amândoi, consultarăm lista de bucate, scrisă cu cerneală violetă de copiat, într-o caligrafie colțuroasă, și aleserăm următoarele feluri: *soupe aux oignons*,

*escalope de veau, soufflé à l'orange*¹ și cafea.

— E colosal de plăcut aici, te-ai putea crede la Paris — spuse Jean, uitându-se cu vioiciune în jurul ei și adăugând cu o grimasă, ca pentru a se scuza — ...pe cât pot pretinde că-l cunosc.

— Să ne închipuim într-adevăr că suntem acolo, răspunsei eu cu veselie. Sosim de la Sorbona... așa cum ne-a descris-o prietenul nostru Challis. Suntem niște sa-
vanți imens de celebri... nu-mi vezi barba?... Și tocmai am făcut o descoperire
senzațională, care ne va aduce o glorie neștearsă.

— Așa și e, exclamă ea cu seriozitate.

Izbucnii în râs. Sub emoția triumfului și senzația de a fi scăpat de disciplina rigidă
impusă de aceste lucrări, rezerva mea obișnuită dispăruse, eram beat de fericire.
Când chelnerul ne aduse supa, îi vorbii pe franțuzește, el însă clătină din cap cu un
aer jenat, răspunzându-mi în dialect scoțian. Jean izbucni într-un hohot de râs.

— Ce i-ai spus bietului băiat? mă întrebă, după ce el se depărtase.

— Un lucru pe care e prea tânăr ca să-l înțeleagă. Mă aplecai către dânsa. Îți voi
spune mai târziu.

Începurăm să mâncăm supa. Era delicioasă; plină cu bucăți subțiri de ceapă
prăjită și presărată cu un strat gros de brânză uscată rasă. În exaltarea ce ne
stăpânea, ne simțeam ca înălțați deasupra noastră, plutind pe culmile succesului
nostru. Chelnerul, cu care acum ne împrietenisem, ne aduse solemn carafa de vin
roșu care era cuprinsă în prețul meniului. Tremurând de agitație, cu inima cântând
de fericire, turnai două pahare din acest vin simplu, care mai spumega de la butoi.

— Să bem pentru succesul nostru!

O ușoară șovăială i se citi pe față, dar ținu numai o clipă, căci, antrenată parcă de
conștiința însemnătății evenimentului, ea înghiți întâi puțin, bând apoi tot paharul.

— Bravo! spusei eu, dând din cap în semn de aprobare. Când ești la Paris,
trebuie să te porți ca parizienii. Și afară de asta... adu-ți aminte că ești acum o
femeie între două vârste, plinuță, dar încă atrăgătoare, care are în urma ei o zi grea,
cheltuită la Sorbona cu căutarea unor substanțe aglutinante. Așa cum a sugerat
Sfântul Paul, puțin vin face bine stomacului.

Se uită la mine cu un aer muștrător; după aceea, pe neașteptate, seriozitatea ei
făcu loc unui zâmbet, iar cu o clipă mai târziu, unor hohote de râs vesele și jucăușe,
care nu izvorau decât din bucuria curată ce-i umplea sufletul.

— O, Robert, nu mai vorbi așa..., strigă ea, ștergându-se la ochi. Ne purtăm ca
niște copii!

De la locul ei din spatele casei înregistratoare, Madame Brossard, o figură

¹ Supă cu ceapă, șnițel de vițel, sufleu de portocale. (n.t)

impunătoare, se uita la noi cu blândețe și simpatie.

Când șnițelul sosi, reumplui paharele și, dintr-un impuls irezistibil, începurăm să discutăm întâmplările prin care trecuserăm în cursul ultimelor trei luni. Râdeam de greutățile ce le întâmpinasem și gustam din nou în toate amănuntele splendoarea realizării noastre.

— Îți aduci aminte, Robert, de ziua aceea când ți-ai ieșit din sărite?

— Contest solemn a-mi fi ieșit vreodată din sărite.

— Ba da, e adevărat! Când am stricat centrifuga. Erai aproape să mă iei de urechi.

— Îmi pare rău acum că nu am făcut-o!

Cuvintele acestea fură de ajuns ca să ne pornească din nou.

Când mă aplecai peste masă spre colaboratoarea mea, care acum era atât de radioasă și de vioaie, cu obraji îmbujorați și cu ochii zâmbind ștremgărește, înțelesei mai limpede decât oricând dualitatea personalității ei. Mica și grava calvinistă dispăruse, iar de sub acest înveliș al educației primite de ea ieșea la iveală o făptură vie și caldă, care, după ce-și scoase pălăria, se sprijini în chip familiar cu coatele pe masă, dându-se pradă fără știință instinetelor ei femeiești.

Un val de emoție mă cuprinse: O viziune fulgerătoare a legăturii dintre noi mi se desfășură înaintea ochilor și simții deodată că nu mai puteam îndura alternanța de momente de suferință și bucurie din care fusese alcătuită. Mă ținusem de cuvânt în această stranie camaraderie dar, fără ca să-mi dau seama, farmecul adânc și chinuitor al prezenței ei în laborator mă distrusese. Eliberat de obsesia lucrării mele, nu mai puteam înnăbuși pornirea firească a inimii mele. Înghiții restul cafelei spre a mă scăpa de nodul ce mi se pusese brusc în gât.

— Jean — îi spusei — m-ai ajutat atât de mult în ultimele trei luni. De ce?

— Simțul datoriei, răspunse ea zâmbind.

— Atunci nu ți-a fost neplăcut să lucrezi cu mine?

— Dimpotrivă, mi-a plăcut foarte mult, exclamă ea, adăugând preocupată: Experiența câștigată îmi va fi de mare folos când voi ajunge la colonia de la Kumasi.

— Te rog... pentru nimic în lume... nu astă-seară!

— Nu, Robert, făcu ea, uitându-se scurt la mine cu ochii umeziți.

Urmă imediat o tăcere. Parcă temându-se de a se fi trădat pe sine, își aplecă privirea în jos.

Era în seara aceea în ea o căldură, o pulsație de viață intensă și vioaie care îmi tăia respirația. Topindu-mă de dragoste, mă luptam spre a-mi păstra mintea întreaga față de vraja ce ne învăluia. Era zadarnic, totul ceda în fața dulceții sălbatice a acestor clipe. Simțeam în piept o durere vie, înțetită de apropierea noastră, un dor nespus, care-și găsi o ușurare trecătoare când o prinsei involuntar

de mână, ținând-o strâns.

Nu făcu niciun efort spre a-și desprinde degetele captive, dar, ca și cum și dânsa s-ar fi luptat să rămână calmă, sfârși prin a spune cu un oftat:

— Cred că ar trebui să plecăm.

În cursul acestor momente de tăcere, care ne apropiară între noi mai mult decât oricând și păreau alcătuite din însăși dorința ce ne ținea prinși pe amândoi ca într-un vârtej, pierdusem cu totul noțiunea timpului. Acum, când cerui chelnerului să aducă socoteala, în timp ce Jean își puneă încet pălăria cu un aer preocupat, privirea mi se opri la ceasul din peretele de deasupra casei. Arăta ora opt și cinci minute.

— E mai târziu decât credeam, spusei cu voce joasă. Mă tem că ai pierdut trenul.

Se întoarse spre a se uita la ceas, pe urmă își îndreptă din nou privirea spre mine. Obrajii ei erau și mai înfierbântați, ochii îi străluceau ca niște stele, străluceau atât de tare, încât își plecă iarăși genele, ca pentru a se apăra.

— Cred că nu face nimic.

— La ce oră e trenul următor?

— Nu mai devreme de zece fără un sfert.

Urmă o pauză. Începuse, aproape agitată, să firimițeze o bucată de chiflă. Mișcarea nervoasă a degetelor ei, privirea lăsată în jos, bătaia iute a pulsului de la gât, îmi umplură inima de o vie emoție.

— Să mergem, atunci!

Plătii consumația și ieșirăm. Pe stradă domnea liniște, cerul era înnorat, aerul serii cald și calm.

— Ce facem acum? întrebai doar pentru a spune ceva. Ne plimbăm puțin în parc?

— Dar nu se încheie la ora opt?

— Uitasem, murmurai eu. Cred că da.

Stăteam sub un felinar pe strada pustie. Un val de îndrăzneală mă năpădi. O simțeam aproape, atât de aproape, încât toate hotărârile mele fură măturate de torentul unei dorințe sălbătice. Inima îmi bătea nebunește. Abia mai puteam vorbi.

— Hai să ne întoarcem un moment la laborator!

Când pornirăm într-acolo, o luai de braț. Tăceam amândoi. Ajungând în vechea clădire, descuiai cu cheia mea ușa camerei noastre de lucru. Era întuneric, dar de la vechea lampă de gaz aerian din curte se furișa înăuntru o licărire slabă, aruncând pe fața ei, îndreptată spre mine, un reflex ce apărea ca pecetea unui destin prestabilit și de neînlăturat. Ținea ochii închiși și prin pleoapele ei diafane răzbătea parcă așteptarea, supunerea față de acel destin. Simții dulcea ei răsuflare pe obrazul meu. Ca pentru a-și opri tremurul membrelor, se agăță de mine, apoi ne aflarăm unul în brațele celuilalt, pe canapeaua mică.

În semiobscuritatea plină de vrajă, în care timpul se oprise, o dulce amorțeală îmi cuprindea mădularele, fericirea mă toropea. Nu mai știam de trecut, viitorul era desființat, clipa de față însemna totul. Capul ei era lăsat pe spate, descoperind arcuirea fină a pieptului și scobitura gingașă a gâtului. Ochii îi erau tot închiși, ca pentru a se apăra de lumina lugubră, și o încrețitură stranie și adâncă brazda fruntea-i palidă, ca sub efortul unei dureri. Atunci, sub respirația ei precipitată și zvâcneala grăbită a inimii, care, ca o pasăre speriată, agita bluza subțire, descheiată, simții întreaga-i ființă avântându-se și unindu-se cu a mea într-un elan de totală uitare. Nimic, nicio legătură din cer sau de pe pământ nu stăvili această extatică înălțare.

CAPITOLUL VII

Patru zile după aceea, luni după-amiază, profesorul Challis veni să mă vadă. Își petrecuse duminica la băile din Bute, pe care le frecventa uneori spre a-și trata artrita, care-l schilodea încetul cu încetul. Găsind la întoarcere scrisoarea mea, luase o trăsură de la locuința lui până la laborator.

După ce ne dădurăm mâna, își puse jos pălăria și, scuturând picăturile de ploaie de pe umbrelă, își plimbă privirea în jurul camerei, cu un aer blajin și cercetător.

— Unde ți-e tânăra prietenă?

Cu toate că eram pregătit pentru această întrebare, simții, spre stinghereala mea, o ușoară rumeneală ivindumi-se în obraz.

— Nu vine azi.

Stând lângă mica sobă de cărbuni și încălzindu-și mâinile, mă privi cu o ciudată expresie întrebătoare, mirat parcă de a mă găsi singur și cam taciturn.

— Va să zică, totul a ieșit bine.

— Da.

Dădu din cap.

— Cred că suferi de o reacție, Robert. Ești obosit. Stai liniștit și lasă-mă să mă uit singur.

După câteva minute se întoarse spre masa de laborator și se concentră timp de o jumătate de oră asupra raportului pregătit de mine, făcând calcule cu creionul pe marginea filelor. Pe urmă examinează cu multă atenție toate culturile mele. Stătu multă vreme aplecat asupra microscopului și, în cele din urmă, se întoarse spre mine țeapăn, pe taburet. Părea îmbătrânit, obosit și cam îngândurat, iar obrații îi erau mai subți decât înainte. Vedeam că era deosebit de emoționat.

— Robert..., spuse el fixându-și asupra mea privirea lui blândă. Nu trebuie să te îngâmfezi. Cu niciun preț. În știință nu e loc pentru vanitate și egoism. Și, în fond, nu ești decât la începutul carierei dumitale. Ai avut noroc. De altminteri, mai ai mult de

învățat, ba chiar aproape totul. Ceea ce ai realizat îmi încălzește însă inima mea de om bătrân.

După un moment de tăcere totală, continuă:

— Firește că ți-ai putea anunța imediat descoperirea. E, fără îndoială, de imensă însemnătate. Dar sunt de acord că ar fi mai bine, mai desăvârșit, și mai științific să mai sacrifici trei luni pentru a termina complet lucrarea, producând un vaccin eficace pentru combaterea acestei noi maladii. Asta e intenția dumitale?

— Da.

— Atunci, fă-o! Și rotindu-și privirea în jurul său, adăugă: Nu poți însă duce la capăt lucrarea aci.

Cum însă mă uitai surprins la el, îmi confirmă cele spuse dând din cap:

— Ar fi cu totul imposibil să execuți fazele finale de mare tehnicitate ale cercetării dumitale în aceste condiții improvizate. Nu vreau să mă scuz, Robert; e tot ce am putut face pentru dumneata în momentul acela. Acum însă trebuie să fac mai mult. Ai neapărată nevoie de un laborator modern și bine echipat. Există trei căi posibile pentru a ți-l asigura.

Cu toată suferința mea, îl ascultam cu atenție.

— În primul rând, te poți adresa uneia din marile întreprinderi producătoare de medicamente, cum ar fi Wilson sau Harlett. Față de descoperirile dumitale actuale, fiecare din aceste firme ar fi, fără îndoială, încântată să-ți pună la dispoziție toate mijloacele ei, un personal de înaltă calificare și un salariu ridicat, pentru a produce în masă vaccinul dumitale în vederea comercializării. Soluția aceasta – adăugă el – ar fi foarte avantajoasă pentru toate, părțile interesate.

Rămase în așteptare. Cum continuam să mă uit la el fără a încerca să răspund, un zâmbet ușor îi scălda fața zbârcită.

— Cu prima am terminat, spuse el. A doua posibilitate: să te duci la profesorul Usher.

De astă dată tresării fără să vreau, dar înainte de a putea spune ceva, mă opri cu un gest al mâinii lui mici și brune.

— Bietul profesor începe să regrete că te-a lăsat să pleci, rosti el râzând pe înfundate, mai degrabă glumeț decât malițios. Din când în când am trezit în el oarecare curiozitate... ca să nu zic mâhnire... vorbindu-i de lucrarea dumitale.

— Nu, spusei cu glas scăzut și toată neliniștea tainică de care eram cuprins în clipa aceea își găsi expresia în acest singur cuvânt.

— De ce nu? Te asigur că te-ar reprimi cu plăcere în secția lui.

— Doar m-a dat afară de acolo! răspunsei cu fălcile încleștate. Trebuie să termin lucrarea asta pe cont propriu.

— Prea bine, făcu Challis. Mai rămâne... ospiciul Eastershaws.

Uitând pentru o clipă zbuciumul din pieptul meu, îl privii cu ochi mari, complet uluit. Oare glumea? Sau își pierduse deodată mințile?

— Cunoști instituția?

— Bineînțeles.

Din nou schiță im surâs plin de gravitate.

— Vorbesc foarte serios, Robert. Au un post vacant de medic intern. Am vorbit cu directorul, doctorul Goodall, care e de acord ca să ocupi pentru câteva luni acest post. E o instituție veche, dar pricepi, i-au adăugat de curând un laborator modern, complet echipat, în care vei avea posibilitatea deplină și neîngrădită de a-ți termina cu desăvârșire lucrarea.

Nu răspunsei imediat. Îmi plimbai ochii prin micul meu laborator improvizat, pe care-l disprețuisem la început, dar de care mă atașasem acum în toate privințele. Altă schimbare, îmi spusei; de ce oare nu pot fi lăsat odată în pace?

— Aș prefera să nu plec, spusei eu încet. M-am deprins cu locul ăsta.

Clătină din cap.

— E o necesitate, dragul meu, care trebuia neapărat să se ivească. Nici chiar Pasteur n-ar putea produce un vaccin cu acest utilaj. ăsta-i motivul pentru care am căutat toată vremea o altă posibilitate de lucru pentru dumneata. Și cum tot mai sovăiam, mă întrebă cu blândețe: Poate că nu-ți convine să trăiești într-un loc cum e Eastershaws?

— Nu, răspunsei eu după un moment. Cred că aș suporta.

— Atunci reflectează și dă-mi un răspuns astă-seară. Fără îndoială că e un laborator cum nici nu-l poți visa. Se ridică, mă bătău pe umăr și-puse mânușile de piele galbenă. Trebuie să plec acum. Încă o dată, felicitările mele. Își luă umbrela, uitându-se la mine peste umăr. Și nu uita să transmiți salutările mele domnișoarei doctor Law.

Mormăii un răspuns nedeslușit când ieși pe ușă.

Nu mă putusem hotărî să-i spun că nu o văzusem pe Jean de patru zile, că în buzunarul meu se afla, arzătoare, o scrisoare de la dânsa, o însemnare ce stârnea milă, pătată de lacrimi, plină de muștrări de sine, de cele mai adânci, mai deznădăjduite, mai chinuitoare remușcări.

O, Doamne, ce nebun fusesem! În delirul fierbinte al acelor clipe ireparabile, nu mă oprisem spre a cugeta la rana adâncă pe care sentimentul de vinovăție o va pricinui acestui suflet candid și neprefăcut. O mai vedeam încă așa cum mă părăsise târziu în seara aceea, cu fața albă și jalnică, cu buze tremurătoare și cu o privire de pasăre rănită, o privire atât de tristă și de desperată, încât mi se sfâșia inima.

Bunătatea e un lucru la care nu ne gândim niciodată, de care poate și râdem. Ea

constituia însă substanța însăși a acestei făpturi.

Odată, în copilăria mea, spărsesem un vas fragil de cristal. Același simțământ crud de durere fără leac, pricinuit de acele cioburi împrăștiate, mă chinuia și acum. Știam că erau unii care treceau cu deplină nepăsare peste „o aventură”. Noi însă, vai! deși atât de deosebiți în toate privințele, aveam acest lucru în comun: nu eram capabili să aplicăm pe rănilor noastre balsamul indiferenței. O frază din scrisoarea ei îmi revenea neconținut în minte:

„Greșeala noastră a constatat în faptul că am crezut că putem fi împreună. Nu trebuie să repetăm niciodată această greșeală. Nu pot, nu trebuie să te revăd”.

Oftai adânc. Plin de deznădejde, aveam sentimentul de a fi aruncat și pierdut pentru totdeauna un mărgăritar de mare preț. Descurajat și neliniștit, cu o durere arzătoare în inimă, îmi făceam amare muștrări. Totuși, trecusem peste acea limită invizibilă nu pentru că eram împreună, ci din pricina acelor forțe care ne-ar fi despărțit. Și acum? Sfârșitul încântării... moartea inimii? Nu. Mi-era dor de ea mai tare decât oricând, o doream din tot sufletul.

Mă ridicai brusc. Cu toate că de la primirea scrisorii ei nu mă gândisem la nimic altceva, făcui acum un mare efort spre a-mi învinge descurajarea și a mă concentra asupra propunerii făcute de Challis. Deși dispoziția mea sufletească nu era prielnică ideii, trebuia să recunosc temeinicia argumentelor sale. Și după ce rumegai agitat acest gând, plimbându-mă poate un ceas prin cameră, mă hotărâi să accept. Cum era aproape de cinci și jumătate, îmi încheiai odaia și pornii spre cabinetul de consultații de pe Trongate.

Sala de așteptare era, ca de obicei, încinsă și înțesată de lume, plină de un miros specific, de murmur și șoapte, accese de tuse, respirații grele și târșâit de picioare pe pardoseala goală. Umezeala condensată curgea pe pereții vopsiți în cafeniu. Când mă așezai la birou, doctorul Mathers intră aferat, ținând o bucată de hârtie în mână.

— Lume multă astă-seară, Shannon. Afacerile merg bine. Sper că n-ai să te superi dacă am să te rog să faci aceste vizite în locul meu după ce termini aici.

Pe foaia de hârtie pe care mi-o înmână, erau însemnate cinci adrese de bolnavi. Treptat, cu dezinvoltură și jovialitate, îmi sporise munca, astfel încât făceam acum mult mai mult decât stabilisem inițial între noi.

— De acord, spusei eu cu voce stinsă. Dar aș dori să stau de vorbă cu dumneata.

— Dă-i drumul!

— Mi-e teamă că am să te părăsesc.

Potrivit obiceiului său, începuse să mute, cu pumnii plini, din buzunarele pantalonilor în punga de piele de căprioară, onorariile încasate la consultațiile sale de după-amiază. Acum însă, se opri, uitându-se atent la mine. După o clipă, izbucni

în râs:

— Mă întrebam câtă vreme o să mai treacă până îmi vei cere să-ți măresc salariul. Cât vrei?

— Nimic.

— Fleacuri, Shannon! Nu ești băiat rău. Îți mai dau o liră pe săptămână.

— Nu, spusei eu, privind în altă parte.

— La naiba! Atunci, două lire!

Când scuturai din cap, expresia lui deveni serioasă. Închise cu piciorul ușa în nasul pacienților care așteptau și se așeză pe muchia mesei, scrutându-mă.

— Frumos te porți cu un om care se pregătește să plece ca să-și petreacă seara cu ai săi! Merg cu soția mea și cu Ada la circul Hengler. Nu-ți închipui ce mult le-ai plăcut când te-au întâlnit săptămână trecută! Spune acum: de fapt, cât vrei?

Făcui un efort ca să mă stăpânesc. În starea mea de spirit din acel moment, felul în care reducea totul la numitorul comun al banilor mă revoltă.

— Banii nu au nicio legătură cu asta.

Nu mă credea – era cu neputință să nu-mi pese de prețioasa materie. Își mușca unghiile, măsurându-mă tot timpul cu privirea și făcându-și socoteli în cap.

— Ascultă, Shannon, spuse el brusc. Am prins simpatie pentru dumneata. Ne ești simpatic tuturor. Nu vreau să spun că ești mare doctor, dar aş putea să te învăț. Ceea ce contează e că ești demn de încredere. Ești un om cinstit. Nu lași banii să se lipească de degetele dumitale. M-am gândit de mult să-ți fac propunerea asta. Ascultă! Intră la mine ca asistent permanent cu două sute cincizeci, ba chiar trei sute de lire sterline pe an. Dacă lucrezi bine, te iau peste un an ca asociat, cu drept de a reține tot ce încasezi. Pot exista oare condiții mai bune? Cabinetul ăsta e o mină de aur. Îl vom conduce împreună. Ei, și dacă Ada și cu dumneata v-ați înțelege, am face din el o întreprindere de familie, iar când va bate ceasul vei deveni succesorul meu.

— O, du-te la naiba! exclamai eu, nemaiputându-mă stăpâni. Nu doresc să fiu urmașul dumitale! Nu-ți doresc banii și nici altceva.

— Haide, haide! murmură el complet deconcertat. Nu uita că ți-am dat de lucru când n-aveai ce mânca.

— N-am uitat – îi răspunsei aproape țipând – și îți sunt recunoscător pentru lucrul ăsta. De aceea te-am lăsat să storci toată vlaga din mine în ultimele trei luni. Acum însă, îmi ajunge! Sunt sătul să adun monede de doi șilingi și jumătate de la toți nenorociții, pentru ca să le strângi în punga dumitale de piele de căprioară. Păstrează-ți mina de aur pentru dumneata! Nu vreau nicio parte din ea!

— E de necrezut! făcu el căscând ochii la mine. Ți-am făcut o propunere strălucită și mi-o arunci în obraz. Trebuie să fii nebun!

— Prea bine, spusei eu. Fie și așa. Acum însă, lasă-mă să mă apuc de lucru!

Apăsai pe clopoțelul de pe birou și imediat primul pacient, un om bătrân, intră târându-se pe picioare. Pe când începui să-l examinez, doctorul Mathers, cu pălăria împinsă pe ceafă, continua să se uite cu ochi mari la mine, complet derutat. La urmă, ridică de pe masă punga de bani, înclud-o cu grijă în casa de fier și, fără a mai scoate o vorbă, ieși pe ușă. Îndată după ce plecă, îmi regretai ieșirea. Dar nu puteam suferi neostoita lui goană după bani.

Trecuse de ora unsprezece când terminai ultima vizită. Mă îndreptai spre hotelul meu, mort de oboseală, dar știind bine că nu voi putea dormi. Acum, că nu mai eram ocupat, durerea îmi reveni, începând să-mi roadă pieptul ca o fiară cu dinți ascuțiți. Totuși, străbătând străzile umede, mă apucă râsul față de această suferință. Ce minunat model puteam fi pentru veselul, cuceritorul Lothario¹! Romeo... Casanova... acestea erau numele pe care mi le aruncam, bătându-mi joc cu amărăciune de mine însumi.

Când ajunsei în camera mea de hotel, îmi smulsei hainele de pe mine, trântindu-mă în pat. Stăteam întins acolo, în beznă, țeapăn și cu ochii strânși. Dar când încercai să adorm, aceste cuvinte mi se întipăriră cu litere de foc în creier: *Nu trebuie să te revăd... niciodată... niciodată!*

CARTEA A PATRA

CAPITOLUL I

O săptămână după aceea, către ora nouă seara, îmi căram geamantanul pe un drum pustiu de țară, încordându-mi privirea în întunericul cețos spre a da de ospiciul Eastershaws, încă invizibil în pustiu aluzoriu al nopții. Pierdusem trenul la Winton și sosisem astfel cu o întârziere de o oră la stația de joncțiune Shaws, situată în mijlocul pășunilor singuratice și păduroase de la Lothian, la vreo șaiszeci de kilometri de oraș. Firește că nu găsii niciun mijloc de locomoție care să mă aștepte. La gara satului mi se dăduseră indicații asupra drumului, dar în aceste locuri deșerte m-aș fi rătăcit aproape sigur dacă n-aș fi nimerit lângă un zid înalt și masiv, având deasupra un rând de țepi de fier. Mersesem în lungul acestui zid timp de zece minute, când, după o cotitură bruscă, mă văzui în fața porții de intrare, străjuită de un pavilion de piatră, cu un turnuleț și un felinar la fereastră.

Așezându-mi jos geamantanul, bătui în ușa grea și ferecată a pavilionului. După un scurt interval, cineva luă felinarul din fereastră și ieși din pavilion. O figură ne-

¹ „Mândrul, galantul, veselul Lothario“, personaj devenit proverbial din tragedia „Frumoasa penitentă“, scrisă de poetul englez Nicolas Rowe în 1703. (n.t.)

văzută, privindu-mă de după poartă întrebă:

— Cine e?

Îmi rostii numele, adăugând:

— Cred că sunt așteptat.

— Nu știu nimic despre dumneata. Unde ți-e legitimația de intrare?

— N-am legitimație. Dar ai fost, desigur, anunțat despre sosirea mea.

— Nu mi s-a spus nimic.

Portarul părea gata să se întoarcă în pavilionul său, lăsându-mă în întunericul de afară. Dar în clipa aceea, un alt felinar se ivi de după un colț și un glas ascutit de femeie, cu accent irlandez și oarecare pretenție de distincție, se auzi în spatele portarului:

— Cine-i? Doctorul Shannon? E în regulă, Gunn. Deschide și lasă-l să intre!

Cel apostrofat deschise poarta de fier forjat, nu fără a-și însoți mișcarea de un mârâit. Îmi apucau geamantanul și intrai.

— Ți-ai adus și bagajul? Foarte bine. Vino cu mine!

Călăuza mea, pe cât puteam desluși la lumina palidă a felinarului, era o femeie de vreo patruzeci de ani. Era cu capul gol și purta ochelari albaștri și un pardesiu larg de tweed gros. După ce poarta se închise cu zgomot și începurăm să urcăm pe o alee lungă și întunecoasă, ea se prezentă:

— Sunt doamna doctor Maitland și mă ocup de secția de femei.

Mă împiedica de un boschet, fiind cât pe-acți să cad.

— Doctorul Palfrey ar fi vrut să te primească el... se ocupă de pavilioanele de est și vest pentru bărbați, dar azi e tocmai după-amiaza lui liberă și a plecat la Winton. După o pauză, adăugă: Aici, drept în față, se află clădirea noastră principală.

Îmi ridicai ochii. La oarecare distanță înaintea noastră, pe un loc puțin mai ridicat, se vedea forma estompată a unei clădiri cu aparență de castel. Lumina de la ferestre plutea vagă în beznă umedă. Cernute prin ceață, aceste lumini păreau difuze și înșelătoare. În fața ochilor mei, pe când înaintam cu pași mari, unele lumini se stinseră, iar altele se aprinseră, ceea ce făcea întreaga constelație să joace și să tremure.

Ajungând la capătul aleii, ne văzurăm, în sfârșit, în fața înaltei fațade, iar doamna Maitland înaintă către un portic de piatră deasupra căruia era aprinsă o lampă într-o lanternă de metal. Oprindu-se cu cheia în mână în capul scării, largi și cu trepte joase de granit, ea îmi explică:

— Acesta e pavilionul de sud pentru bărbați. Locuința dumată e aici.

Pătrunserăm într-un hol mare și înalt, pardosit cu dale de marmură albă și neagră. La capătul lui se afla o statuie de alabastru, iar pe pereți, trei peisaje enorme în ulei, cu rame grele, aurite. Două scrinuri Boulle, flancate de fotolii

pompoase, aurite și tapițate cu mătase verde înflorată, completau acest tablou, care-ți ametea simțurile prin splendoarea lui barocă.

— Sper că-ți place, spuse doamna Maitland părănd să ascundă un surâs. Intrarea în Valhalla, nu-i așa?

Fără a aștepta un răspuns, urcă scara largă, acoperită cu un covor, până la etajul al treilea. Folosind aci cu remarcabilă îndemânare aceeași cheie, legată, cum observai acum, de mijlocul ei cu o sârmă subțire de oțel, deschise ușa unui apartament separat.

— Iată-ne ajunși. Cunoști acum partea cea mai rea: dormitor, salon și baie. Totul, complet, stil gotic-victorian.

În ciuda ironiei ei reci, camerele, deși cam vetuste în ce privește stilul mobilierului, erau neobișnuit de confortabile. În salonaș, unde perdelele de pluș erau deja trase, un foc de cărbuni arunca o roșeață caldă asupra apărătoarei de bronz din fața căminului și asupra unui covor gros. Erau două comode și o sofa, o lampă înaltă de citit lângă un secretar, care conținea rafturi de cărți, legate în piele. În dormitorul de alături se afla un pat îmbietor din lemn de mahon; cada din odaia de baie era de porțelan gros și rotunjit. Simțeam cu oarecare amărăciune tentația de a spune ironicei mele colege că, în comparație cu lipsa de confort pe care o cunoscusem la hotelul „Globe”, locuința de aici era de-a dreptul luxoasă.

— Vrei să-ți despachetezi lucrurile? întrebă ea rămânând lângă ușă. Sau poate dorești să ți se aducă de jos puțină mâncare?

— Da, aș vrea, dacă nu e prea complicat.

Îmi așezai geamantanul în spatele sofalei și, în timp ce doctorița apăsă pe soneria de lângă cămin și comandă ceva pentru mine, mă uitai bine la ea. Avea o figură extrem de neatrăgătoare. Tenul ei roz era pătat și lucios, părul, de culoare indecisă, adunat în dezordine într-un coc la spate, ochii nu vedeau bine, căci chiar și sub ochelarii aceia violeți, pleoapele îi erau roșii și umflate. Voind parcă să-și accentueze urâtenia, era prost îmbrăcată, purtând sub pardesiu o bluză de flanelă cu dungi roz și o fustă de tweed ca un sac.

În cinci minute, o femeie de serviciu într-o uniformă largă, neagră și cu un șort alb, scrobî, intră fără zgomot cu tava. Era mică și îndesată, aproape ca o pitică. Avea pulpe musculoase sub ciorapii ei negri și o față cenușie, inexpressivă.

— Îți mulțumesc, Sarah, spuse doctorița Maitland cu amabilitate. Cred că e perfect. Ah, am uitat să te prezint doctorului Shannon. Sunt sigură că ai să ai grijă de el.

Femeia stătea cu ochii în pământ, fără vreo schimbare în înfățișarea-i obtuză și neajutorată. Deodată însă făcu în mod automat o mică reverență și ieși fără a scoate un cuvânt.

O urmărire cu privirea, întorcându-mă apoi către colega mea cu un aer semnificativ și întrebător.

— Da, spuse ea dând din cap cu nepăsare.

Mă observă, cu zâmbetul ei sfidător și cam batjocoritor, în timp ce-mi turnai o ceașcă de cafea și începeai să mănânc un sandviș.

— Suntem destul de bine îngrijiți aici. Domnișoara Indre, care se ocupă de gospodărie, e foarte capabilă. Apropo, nu am de gând să te plimb peste tot spre a-ți face cunoștință cu personalul. Palfrey e omul pe care ai să-l vezi mai mult; iei în fiecare dimineață micul dejun cu el în pavilionul de est al bărbatilor. Mai e apoi doctorul Goodall... șeful nostru... locuiește în casa cu obloane roșii pe lângă care am trecut, în stânga intrării.

Mă uitai la ea:

— N-ar trebui să mă prezint la el astă-seară?

— Am să-i dau de veste că ai sosit, îmi răspunse doamna Maitland.

— Care sunt obligațiile mele?

— Vizita de dimineață și cea de seară. Ții locul lui Palfrey în ziua când e liber și tot așa pe al meu. Asști în refectoriu la masa pensionarilor. Din când în când, eliberezi medicamentele la farmacie. Afară de asta, ai datoria de a fi, în general, util și agreabil oamenilor din mica noastră lume. E destul de simplu. Am aflat că te ocupi cu unele cercetări. Vei avea timp suficient pentru ele între obligațiile de serviciu. Asta-i cheia dumitale, care se potrivește peste tot.

Scoase din buzunarul pardesiului o cheie asemănătoare cu a ei, de care era atașat un lanț lung și subțire de oțel.

— Ai să te deprinzi repede să umbli cu ea. Te avertizez că aici, la Eastershaws nu poți să intri nicăieri fără ea. Ai grijă să n-o pierzi!

Nu era nicio umbră de bătaie de joc în atitudinea ei când îmi înmână acea cheie mare, de tip vechi, extraordinar de netedă și lustruită ca argintul de pe urma neîncetatei folosiri.

— Cred că asta ar fi totul. Mă duc acum să o vizitez pe ducesă. A fost destul de turbulentă astăzi și are nevoie de o morală bună și de puțină heroină.

După ce plecă, îmi terminai masa de seară, care era foarte deosebită de mâncarea obișnuită de spital și, în general, corespunzătoare acestui somptuos așezământ. Mă întrebam dacă n-ar fi cazul să fac un scurt tur de inspecție cu noua, indispensabila mea cheie. Pe când urcasem scara cu doamna Maitland, observasem pe fiecare palier câte o ușă de lemn de mahon, cu o inscripție cam ștearsă deasupra ei și cu geamuri groase prin care se vedea o galerie lungă și slab luminată, ce se întindea misterios până la altă ușă și altă galerie.

În ciuda asigurării profesorului Challis, pe care cele văzute până acum o și

confirmau, cum că această instituție era una din cele mai bune în genul ei, o vagă neliniște mă tulbura. Printre medici există totdeauna tendința de a privi cu neîncredere munca în ospiciile de alienați ca fiind oarecum în afara drumului normal. Sunt, firește, în această ramură unii oameni admirabili, dar pe de altă parte și unii cu totul ciudați – și care devin și mai ciudați pe măsură ce timpul trece. E o muncă ușoară și multe ciurucuri ale profesiei medicale își găsesc refugiul în ea. În afară de aceasta, odată intrat, e oarecum mai greu să ieși din ea. Spre a vorbi pe șleau, unele din aceste afecțiuni mintale sunt tot atât de contagioase ca și bolile infecțioase.

Totuși, trebuia să accept aceste riscuri. Mă ridicai brusc. Patul meu fusese desfăcut cu grijă, lăsând să se vadă o rufărie mai albă și mai fină decât tot ce cunoscusem până atunci. Scoțându-mi geamantanul de după sofa, îl deschisei, distribuind, în modul cel mai prezentabil, caietele, hârtiile și cele câteva lucruri sărăcăcioase care constituiau avutul meu.

Predecesorul meu, nume necunoscut, nu se ostenise să-și ia toate lucrurile. Lăsase o jumătate de cutie de țigări, un vechi halat de baie cu dungi roșii, câteva romane și diferite nimicuri împrăștiate neglijent.

Aveam doar o singură mică fotografie în sepia, încadrată într-o ramă veche. Era un instantaneu luat într-o zi cu soare pe platoul mlăștinos de la Gowrie; o fată mică, naturală, deschisă, cu cârlioni răvășiți de vânt și o bărbie ascuțită, curajoasă... cu ochi zâmbitori, închiși la culoare... da, era oare de crezut?... zâmbind într-adevăr, plini de o stranie fericire. Mai zâmbeau ei oare și acum? Eu, cel puțin, nu le răspunsei zâmbind când așezai fotografia pe polița căminului, alături de ceas. În schimb, mă dusei la calendarul de pe secretar și, cu o ciudată expresie rigidă, făcui un semn în dreptul datei de 31 iulie.

În momentul acela, un scurt ciocănit în ușă mă făcu să tresar instinctiv și zăbind silueta înaltă și osoasă care stătea pe prag, înțelesei că vizitatorul meu era directorul.

— Bună seara, doctore, spuse el cu un glas blând și șovăitor. Bine-ai venit la Eastershaws!

Lung, uscățiv și frânt de mijloc, doctorul Goodall avea un aer lugubru. Părul său cărunț era netuns și-i atârna în dezordine peste guler. Avea un obraz lunguiet și plumburiu, cu un nas cam mare, o bărbie ieșită înainte și ochi injectați de bilă și cu pleoape grele. Dar cu toată expresia lor rezervată, acești ochi aveau ceva adânc omenesc, o privire caldă și plină de înțelegere, o stranie profunzime hipnotică.

— Profesorul Challis mi-a vorbit mult despre dumneata. Zâmbi cu un aer meditativ. M-am gândit că trebuie să fii nerăbdător să-ți vezi laboratorul.

Îmi făcu semn să-l însoțesc. Coborârăm scara, iar pe urmă mă conduse pe o

distanță considerabilă, pe sub clădirea principală, printr-un culoar subteran pardosit cu faianță și luminat cu plafoniere mate, de unde ne urcarăm pe un plan înclinat într-o mică curte interioară înconjurată de pereți înalți. Descuind în tăcere o altă ușă, aprinse lumina.

— Iată laboratorul, doctore. Sper că-l vei găsi mulțumitor.

Rămăsei mut. Priveam, minunându-mă, copleșit de emoție. Bineînțeles, nădăjduisem să găsesc o cameră de lucru destul de bună, cu toate că, în lumina experiențelor mele trecute, nu cutezasem să mă bizui prea mult pe această speranță. Ceea ce vedeam acum depășea însă cele mai extravagante așteptări. Era cel mai minunat laborator de proporții mici pe care-l văzusem vreodată, mai bun chiar decât cel de la Secția de patologie a universității. Avea rafturi peste rafturi de flacoane cu reactivi, un scopometru Exton, nișe bine amenajate, un agitator electric, o instalație de sterilizat – totul montat, începând de la pereții cu plăci de faianță și până la ultima pipetă, fără a cruța cheltuielile.

— Mi-e teamă că n-a prea fost folosit, observă Goodall oarecum jenat. O parte din aparataj ar putea avea nevoie să fie pusă la punct.

— Dar e perfect, spusei eu, abia găsindu-mi cuvintele.

Un zâmbet vag îi apărură pe buze.

— E o completare recentă a instituției noastre. Și am avut cele mai competente avize tehnice pentru instalarea lui. Mă bucur gândindu-mă că va fi folosit.

În acest chip măsurat, dar simpatic, el conchise:

— Așteptăm lucruri mari de la dumneata. Sunt un holtei singuratic, doctore. Așezământul acesta e copilul meu. Dacă ai să-i sporești reputația, ai să mă faci fericit.

Pornirăm înapoi. În holul de la intrare, lângă scara ce ducea la apartamentul meu, se opri și, de sub pleoapele-i grele, privirea lui se întâlni scurt cu a mea.

— Sper că ești mulțumit cu ceea ce Eastershaws îți poate oferi. Locuința dumitale e destul de confortabilă?

— Mai mult decât confortabilă.

Tăcurăm din nou.

— Noapte bună deci, doctore Shannon!

— Noapte bună.

După ce plecă, mă suii în camera mea. Capul mi se învârtea de impresia ce mi-o făcuse această stranie și captivantă personalitate.

Mă dezbrăcai încet, făcui o baie fierbinte și mă culcai. Pe când mă pregăteam să adorm, un vaiet prelung răsună brusc în tăcerea adâncă. Semăna cu țipătul sălbatic și jalnic al unei bufnițe. Știam însă că nu era o bufniță, dar nu mă sinchisii. Spaima nu găsea acum teren propice la mine.

Urletul se repetă, pierzându-se încet în întunericul de afară.

CAPITOLUL II

În dimineața următoare, de pe micul balcon de fier care înconjura cornișa de sub fereastra mea, fui în măsură să îmbrățișez cu privirea impresionanta panoramă a așezămintelor Eastershaws.

Clădirea principală, toată din granit cenușiu, care lucea în lumina dimineții, era construită în stil de castel feudal, cu frontoane crenelate și patru turnulețe masive. În fața ei se afla o terasă lată cu balustradă, având în mijloc o fântână înconjurată de grupuri decorative de tufe de buxus. O peluză tivită cu brazde de trandafiri se întindea dincolo de terasă, prelungindu-se cu o pajiște de jocuri deservită de o căscioară în stil tirolez. Întinderile de gazon erau brăzdate de alei, iar zidul înalt de piatră ce înconjura întinsa proprietate îi dădea un aspect izolat, ca și cum ar fi fost vreun domeniu nobiliar.

Mă răsei și mă îmbrăcai, iar când bătu ora opt pornii spre a-mi lua micul dejun cu doctorul Palfrey. În salonașul de la ultimul etaj al pavilionului de est al bărbaților dădui de un om de vreo cincizeci de ani, scund, grăsuț, rumen și chel. Ședea la masă citindu-și ziarul și mâncând cu poftă. Privirile noastre se încrucișară.

— Vino, dragul meu, ia loc, rosti el continuând să mănânce și ridicându-și mâna spre a-mi ura bun sosit. Își completează apoi gestul umplându-și gura cu pâine prăjită unsă cu unt. Ești, desigur, doctorul Shannon. Sunt Palfrey, doctor de la Edinburgh, promoția 99. Servește-te! Ai acolo kidgere¹, ochiuri cu slănină... și aici... cafeaua. E o vreme minunată... cer albastru și aer limpede... ceea ce numim o adevărată zi de Eastershaws!

Palfrey avea un aer cordial, inofensiv și puțin zăpăcit. Fața îi era moale și durdulie; de câte ori se mișca, obrații săi tremurau ca o piftie. Era curat, îngrijit și cu unghiile manichiurate. Purta manșete scrobite, iar ochelarii cu cadru subțire de aur erau atârnați în chip distins de un fir invizibil petrecut pe după gât. Câteva șuvițe de păr cu palide reflexe roșii erau aduse cu grijă de la smocul de după urechi peste chelia lui trandafirie. Își tampona într-una cu șervetul buzele roze și mustața albă.

— Ar fi trebuit să fac de aseară cunoștința cu dumneata. Dar ieșisem, dincolo, în lume, cum avem obiceiul să spunem. La operă. *Carmen*. Ah, minunatul și nefericitul Bizet! Când te gândești că a murit de inimă rea după insuccesul premierii de la Opera Comică, fără să bănuiască măcar gloria pe care avea s-o câștige mai târziu. Am văzut această operă exact de treizeci și șapte de ori. Am auzit pe Bressler-Gianoli, Lehmann, Mary Garden, Destinn... pe de Reszke ca Don José, pe Amato ca

¹ Fel cald de mâncare preparat din bucăți de pește cu orez, ouă și unt. (n.t.)

Escamillo. E o mare șansă că avem o stagiune a lui Carl Rosa la Winton. Fredonă câteva măsuri din Aria toreadorului, bătând ritmul cu degetele pe ziarul din fața lui. În critica de aici se spune că Scotti a fost în voce aseară. Ba bine că nu! Ah, momentul acela când Michaela, adevărat simbol de gingășie, intră în defileul sălbatic și stâncos al taberei contrabandiștilor: *Încerc să ascund că mi-e frică*. Încântător... melodios... superb! Îți place muzica?

Scosei un mormăit nearticulat.

— A! Trebuie să vii cu mine jos, la pianul din auditoriu. Mă duc acolo aproape în fiecare seară ca să parcurg câteva bucăți. Trebuie să-ți mărturisesc că muzica e pasiunea mea. Am cunoscut trei momente mari în viață... când am auzit-o pe Patti în „Vecernia siciliană”, pe Galli-Curci cântând „Frumoasa păsărică” din „Perla Braziliei” și pe Melba interpretând „Sevillana” lui Massenet.

Continuă în acest chip până când îmi terminai micul dejun; pe urmă se uită la ceasul cu brățară, cu un gest feminin.

— Șeful mi-a cerut să fac cu dumneata turul instituției. Să mergem!

O luă înainte, cu un aer important. Picioarele sale scurte și groase înaintau cu nevănuță repeziciune de-a lungul pasajului. Apucând după aceea la stânga, pe o mică pantă cimentată, ajunserăm pe neașteptate la lumina zilei, în coridorul de dedesubtul propriului meu apartament.

Aici, un bărbat obez, între două vârste, cu o expresie stupidă, se plimba zelos încoace și încolo. Purta o uniformă neîngrijită și cu pete de grăsime, iar în picioare ghete cu talpă de cauciuc. Zărindu-l pe Palfrey, își scoase pânțele înainte și salută cu un amestec de supunere și solemnitate.

— Bună dimineața, Scammon. Domnule doctor Shannon, îți prezint pe Samuel Schammon, îngrijitor-șef... și totodată, îmi permit să adaug, capelmaistrul apreciat al fanfarei așezământului nostru.

Însoțiți de adjunctul lui Scammon, îngrijitorul Brogan, un tânăr chipeș, cu ochi albaștri, plini de agerime, ne îndreptarăm spre prima galerie, deasupra căreia deslușii acum, în litere aurii cam șterse, numele de BALACLAVA. Scammon manipulă cheia ca un scamator. Intrarăm înăuntru.

Galeria era lungă, înaltă și liniștită. Într-o parte avea un rând de ferestre mari prin care se revărsa lumina, în cealaltă parte, un șir de vreo douăzeci de uși care dădeau în dormitoarele individuale.

Mobilierul, la fel cu cel din holul de la intrare, era de tipul Boulle, iar covoarele și perdelele, deși decolorate, erau bogate. Se mai găseau numeroase fotolii, rafturi cu cărți și reviste, iar într-un colț, un mare glob pământesc, care se putea roti pe o axă. Atmosfera ce domnea acolo se asemena cu aceea a unui club confortabil, dar demodat, mirosind a lucruri vechi, a săpun, a piele, a ceară de lustruit mobilierul, cu un

foarte discret adaus de miros propriu măsuțelor de noapte.

Vreo douăzeci de bărbați stăteau așezați, folosindu-se în liniște de agrementele pe care le oferea galeria. În față, doi din ei jucau o partidă de șah. Un altul, în colț, învârtea meditativ, cu degetul, globul pământesc. Câțiva citeau ziarele de dimineață. Alții nu făceau nimic, dar ședeau tăcuți și foarte băgoși în fotolii.

După ce-și aruncă ochii pe raportul pe care Scammon i-l înmână, Palfrey înaintă cu vioiciune.

— Bună dimineața, domnilor. Cum merge partida? Cu un aer radios, își puse prietenește mâna pe umărul fiecăruia din jucătorii de șah. E o vreme splendidă afară. Veți fi încântați, vă asigur, de mica dumneavoastră plimbare. Îmi termin vizita într-un moment... pe urmă puteți ieși.

Parcurse galeria, oprindu-se din când în când, plin de bună dispoziție și de sfaturi prietenoase. Flecăreala sa, deși cam stereotipă, nu înceta o clipă. Asculta plângeri cu un aer îngăduitor și liniștitor. Fredona din când în când. Nu-și pierdea însă niciun minut în această trecere rapidă.

Galeria următoare purta numele de ALMA; venea apoi galeria INKERMANN¹. Erau șase în total și când, în cele din urmă, ajunserăm în vestibulul de la parter, după ce terminasem întregul circuit, se făcuse aproape ora unu. Fără a zăbovi, Palfrey mă scoase în aerul proaspăt de afară, străbătând cu mine terasa spre aripa de vest, ca să dejunăm.

— Apropo, Shannon, ar trebui poate să te pun în gardă... Maitland și cu domnișoara Indre, intendentă noastră, formează o mică asociație foarte strânsă de admirație reciprocă. Nu mă iubesc prea mult. Adăugă apoi pe un ton degajat: Puțin îmi pasă de asta! Dar e un motiv în plus ca să ne susținem între noi.

Într-un salonaș de lângă vestibulul pavilionului de vest al femeilor, amenajat cu gust ca sufragerie, domnișoara Indre și cu doctorița Maitland ne și așteptau la o masă pătrată, aranjată cu față de masă și șervete de olandă fină și cu argintărie strălucitoare pentru patru persoane. Intendentă mă salută cu o ușoară și calmă înclinare a capului. Era o femeie de peste cincizeci de ani, subțire și ofilită, dar cu un aer distins. Avea o înfățișare imaculată în uniforma ei de stofă subțire, albastră, cu guler și manșete albe înguste.

În timp ce ne așezam, cele două femei schimbă pe ascuns priviri de înțelegere între ele, șoptindu-și discret unele reflecții. O atmosferă neplăcută de jenă domni în tot timpul mesei. După supă, fu adus un mușchi fript și așezat în fața lui Palfrey, care îl tăie cu stângăcie și se încordă bolborosind când împărți feliile pe diferitele farfurii. Din când în când, doctorița Maitland îmi adresă cu dezinvoltură masculină

¹ Balaclava, Alma, Inkerman – nume de bătălii din războiul Crimeei. (n.t.)

câte o remarcă veselă. Mă întrebă dacă aş vrea să eliberez după dejun calmantele pentru sora de serviciu din secția ei. De câteva ori, când Palfrey spuse ceva, ea aruncă priviri ironice domnișoarei Indre.

Deprimat de cele văzute în cursul dimineții și de neașteptata greutate de a mă adapta la această ambianță stranie, rămăsei tăcut tot timpul. Când Palfrey se ridică după desert mormăind o scuză, îl urmai spre terasă.

— O, femeile astea! exclamă el. Nu ți-am spus eu? Nu pot să le sufăr pe astea două, Shannon. De fapt, detest toate femeile. Slavă Domnului, n-am avut a face cu niciuna de când m-am născut!

Plecă indignat spre a-și vedea de obligațiile sale din refectoriu, lăsându-mă să-mi continui, cu sentimente confuze, drumul spre farmacie.

Aici, supraveghetoarea-șefă Shadd, și o infirmieră mă așteptau cu un aer oficial. Sora Shadd era o persoană de vârstă mijlocie, cu un bust voluminos și o privire prietenoasă. Când intrai, se uita tocmai la ceas, pe care-l purta prins de uniformă.

— Bună ziua, domnule doctor. Îți prezint pe infirmiera Stanway. Putem primi proviziile noastre?

Pe când supraveghetoarea Shadd așeza coșul gol pe tejghea, infirmiera se uita pieziș la mine și un zâmbet discret se furișă peste fața ei turtită, palidă și calmă. Era o femeie de vreo douăzeci și cinci de ani, cu părul negru și un aer nepăsător. Purta la mână dreaptă o verighetă.

— Dă-mi voie să-ți arăt unde sunt așezate lucrurile, zise supraveghetoarea Shadd. Prietenul la nevoie se cunoaște.

Aveam să descopăr că sora Shadd avea o colecție întreagă de proverbe și zicale cum ar fi: „ce mi-e una, ce mi-e alta“, „o nenorocire nu vine niciodată singură“, „nu lăsa pe mâine ce poți face azi“, pe care le cita în orice ocazie, cu un aer de înțelepciune. Acum mă ajută cu multă voie bună să-i umplu coșul cu medicamentele curente, în cea mai mare parte somnifere; uitându-se apoi din nou la ceasul prins de uniformă, se puse în mișcare și, ajunsă la ușă, spuse peste umăr, pe acel ton prietenos pe care-l folosea față de infirmiera Stanway:

— Ia de la doctorul Shannon pansamentele pentru pavilionul de est și vino să mă ajuți în camera de rufărie.

Când rămăsei singur cu infirmiera Stanway, interveni o pauză, o schimbare de atmosferă, o imperceptibilă scoborâre de pe planul oficial. Împingându-și înainte coșul, mă privi în chip degajat.

— Nu vă supărați dacă stau jos.

Nu făcui nicio obiecție. Bănuiam că voia să intre în vorbă cu mine, dar cu toate că principiul meu era de a nu da atenție infirmierelor, așezământul acesta mă irita, sincer vorbind, atât de mult, încât simții că o scurtă conversație omenească nu mi-ar

strica.

Așezându-se pe tejghea, se uită la mine impasibil, dar cu un vag aer batjocoritor. Nu era tocmai frumoasă; fața îi era prea palidă, buzele lipsite de sânge și groase, pomeții plați și ridicați, iar nasul turtit. Totuși, avea ceva atrăgător. Sub ochi avea o ușoară umbră vânătă, iar pielea obrazului era întinsă în acel loc. Părul negru, tăiat în linie dreaptă deasupra frunții, avea un reflex albastru.

— Spuneți-mi, ce v-a adus la Eastershaws? Întrebă ea pe un ton rece.

Îi răspunsei în același chip:

— Am venit să mă odihnesc.

— De odihnă n-o să duceți lipsă. Ospiciul ăsta e un fel de morgă.

— Multe lucruri de-aici par demodate de tot.

— Ospiciul a fost clădit acum peste o sută de ani. Nu cred să se fi schimbat mult de atunci.

— Nu se folosește nicio metodă modernă aici?

— Ba da. Nu Palfrey, firește! Drăguțul de el, se mulțumește să mănânce, să doarmă și să fredoneze. Dar Maitland își dă multă silință cu hidroterapia, tratamentul prin șoc și psihoanaliza. E extrem de serioasă, plină de bune intenții și foarte cumsecade, în fond. Ideea lui Goodall e cea mai bună. Nu caută schimbări cu orice preț, dacă lucrurile merg bine și așa. Veghează însă ca pacienții să fie îngrijiți cu atenție și îi ajută, într-un fel, făcându-i să creadă că sunt normali.

— Goodall îmi place. L-am văzut aseară.

— E un om de treabă. Dar e puțin cam țințit și el. Se uită ironic la mine. De altfel, cam la toți ne lipsește o doagă.

Îi dădui toate lucrurile de pe lista pentru pavilionul de est: tifon, vată, soluții de valeriană, bromură și cloral. Nu lucrasem niciodată până atunci cu paraldehydă și când scosei dopul de sticlă al flaconului, mirosul ei de eter aproape că mă ameți.

— E o substanță tare asta.

— Da. Biciuiește nervii. Nu e rea când ești mahmur.

Râse scurt văzându-mi privirea surprinsă și își atârână coșul de braț. Îndreptându-se spre ușă, îmi adresă, privindu-mă cu ochii ei oblici, acel vag surâs, straniu și direct.

— Nu e chiar așa de rău aici, dacă știi să te descurci. Unele din noi reușim să ducem o viață destul de plăcută. Veniți să ne vedeți în salonașul nostru comun când vă plictisiți!

Mă încruntai puțin când ieși pe ușă. Nu că aș fi fost intrigat. Cu toate că era foarte tânără, aerul ei de femeie cu experiență, umbra vânătă și pielea întinsă de sub ochi, acea față turtită și fără expresie care nu trăda nimic lăsau să se întrevadă un trecut cam agitat.

Când terminai lucrul în farmacie, era abia ora trei. Eram liber acum să mă apuc de lucrarea mea proprie. Oftând ușurat, ieșii în parc. Acolo însă mă oprii brusc, izbit de scena ce se desfășura în fața mea.

Pe peluza de sub terasă, un grup de bărbați fuseseră adunați de către supraveghetorul-șef Scammon pentru o partidă de bile, care, judecând după deselexclamații, se dovedea foarte pasionantă. Terenurile de tenis din cealaltă parte a pavilionului tirolez erau în plină activitate, un meci fiind arbitrat de Palfrey. Dinăuntru pavilionului se auzeau sunetele unor instrumente de suflat: mici fragmente plăcute, mai repezi sau mai încete, dintr-un marș de Sousa, dovadă că fanfara ospiciului făcea repetiții. Ceea ce dădea și mai multă culoare tabloului era un cârd de doamne care se plimbau în chip elegant prin livadă, sub conducerea supraveghetoarei Shadd, unele din ele fandosindu-se chiar cu umbrele de soare. De altfel, nu toată lumea se deda distracțiilor. În grădina de zarzavat, un numeros detașament de bărbați din aripa de est, așezați la intervale regulate, lucrau de zor, cu lovituri dibace de sapă, la plivitul brazdelor proaspăt sădite.

Contemplai îndelung toată scena; pe urmă, treptat, un ciudat sentiment de spaimă puse stăpânire pe mine, o reînnoire, o intensificare a senzației care mă tulburase neîncetat de la sosirea mea în acest loc. Priveliștea era plăcută, atrăgătoare, dar vai! era aproape peste puterile mele să o suport. Poate că nervii mei erau cam zdruncinați, dar pentru moment eram sătul de Eastershaws, cu galeriile lui botezate după războiul Crimeei, cu bărbații ce ședea în ele, cu Palfrey, cu cheia pentru toate ușile și lanțul atașat de ea, cu ușile fără clanțe, cu mirosul de dezinfectant și toate celelalte. Simțeam cum mă apucă o ciudată amețală. Mă întorsei brusc, ducându-mă direct la laborator, unde încui ai ușa pe dinăuntru. Închisei fereastra, spre a nu mai auzi strigătele depărtate ale jucătorilor de bile, cuprins de o nemărginită dezolare, doborât de un teribil simțământ de singurătate. Deodată, se aprinse în mine un dor nestăpânit de a o revedea pe Jean. Ce căutam oare în acest loc blestemat? Ar fi trebuit să fiu cu ea. Ar fi trebuit să fim împreună. Nu puteam răbda să mă găsesc aci... singur, departe de dânsa.

Totuși, în cele din urmă, ajunsei să mă stăpânesc, apucându-mă, la masa laboratorului, de ultima fază a cercetării mele.

CAPITOLUL III

La 31 iulie, dată pe care o așteptasem cu atâta nerăbdare și bucurie, obținui învoirea doctorului Goodall și pornii devreme, spre a asista la ceremonia remiterii diplomelor de la universitate. Cu toate că Palfrey încercase din când în când să mă convingă să-l însoțesc la vreunul din spectacolele sale favorite de operă, iar doamna Maitland îmi sugerase de câteva ori „să mai ies“, munca mea în laborator mă

împiedicase să trec dincolo de zidurile ospiciului de când sosisem aci. Începusem să mă deprind cu această viață. Fapt e că mi se păru ireal să mă găsesc din nou într-un tramvai și să văd mașini și oameni mișcându-se în voie pe străzi.

Ajunsei aproape de ora unsprezece pe culmea dealului Fenner. Sala Moray se și umpluse de studenți și de rudele lor și răsuna de zumzetul obișnuit al convorbirilor febrile. Din când în când, atmosfera de mucedă demnitate era tulburată de demonstrațiile studenților mai tineri și mai exuberanți, care intonau cântece studențești, goneau pe laturile libere ale sălii, strigau și şuierau aruncând serpentine. Totul mi se părea copilăros și stupid. Nu intrai în sală, ci rămăsei în mulțimea de oameni care stăteau lângă ușă. Speram să-l întâlnesc pe Spence sau pe Lomax. În același timp, scrutam cu o privire încordată și agitată sala și balcoanele.

Nu o vedeam pe Jean. Deodată însă zării, în marea de capete, pe părinții ei și pe Luke stând așezați în rândul al doilea al balconului din stânga. Malcolm Hodden era lângă ei. Toți purtau haine de sărbătoare și se aplecau înainte cu atâta animație și nesaț, atât de bucuroși, de mândri și de nerăbdători, încât mă văzui silit să înnăbuș în mine o instinctivă reacție ostilă. Mă ascunsei după coloana cea mai apropiată.

În clipa aceea, folosindu-și cu dibăcie umbrela, un spectator corpulent reuși să se strecoare lângă mine, acostându-mă cu un oftat triumfal:

— Ce faci, scumpul meu doctor Robert Shannon?

Mă trezii în fața aceluia izvor nesecat de flecăreală și bună dispoziție care nu era altul decât veșnic surâzătorul Babu Chatterjee.

— Ce imensă plăcere să te întâlnesc, domnule! Ne lipsești mereu la pensiunea Rothesay. Firește însă că îți urmărim cu interes cariera. Nu găsești că e o splendidă adunare aici?

— Splendidă! confirmai eu fără entuziasm.

— Haide, domnule! Hi-hi! Nu deprecia pe scumpa Alma Mater¹. Cuvintele sale erau însoțite de scurte mormăituri de câte ori lumea ce se înghesuia îl lovea cu cotul în pânțele. Cu toate că nu sunt printre cei ce își iau diploma, sper însă că o voi lua în curând, admirabila ceremonie îmi place enorm. N-am lipsit niciodată de la ea în ultimii zece ani. Hai, doctore! Nu vrei să ne strecurăm până în față și să ocupăm două locuri învecinate?

— Cred că am să aștept aici. Îi caut pe Spence și pe Lomax.

În clipa aceea, marea orgă de deasupra noastră începu să duduie acoperind toate celelalte zgomote. Văzând că solemnitatea începuse, un val proaspăt de oameni dădu buzna, despărțindu-ne și împingându-l pe Babu pe intervalul de la

¹ Alma Mater – Mama dăruitoare de hrană (lat.) – denumire dată universităților. (n.t.)

mijloc.

Mă menținui câteva clipe pe poziție, în vreme ce decanul ținu o scurtă cuvântare; apoi, ajutat de profesorul Usher, care stătea lângă el cu diplomele de pergament, începu ceremonia obișnuită a înmânării lor lungului șir de absolvenți. Înghesuiala era însă prea mare ca să pot vedea spectacolul; de altfel, nici nu doream să-l urmăresc în întregime. Și cum privirea mea lipsită de țință se furișa mereu în sus, spre balcon, îl văzui pe Hodden și familia Law surâzând și aplaudând. Era mai mult decât puteam suporta. Înfruntând protestele și opunerea oamenilor, îmi croii drum spre ieșirea sălii. O cabină de telefon public se afla într-un colț al incintei. Cedând unui impuls, intrai în ea și cerui secția de patologie. Dar Spence nu era acolo. Nu-l găsii nici acasă la el. Telefonul suna, însă nu răspundea nimeni.

Deceționat, ieșii din cabină și urcai încet scara veche de piatră, străbătând apoi coridorul spre încăperea unde absolvenții își îmbrăcau robele. Aci se închiriau, în schimbul sumei de vreo zece șilingi, togele și beretele. Știam că după ceremonie Jean se va întoarce aici, spre a înapoia veșmintele tradiționale împrumutate. Era singurul loc unde puteam fi sigur că o voi întâlni singură. Mă așezai într-un colț, lângă lunga tejghea de lemn, așteptând-o.

Deprimat de aplauzele forțate ce răpăiau sub mine, la fiecare treizeci de secunde, o adâncă amărăciune mă cuprinse. Întoarcerea grăbită a unui grup de absolvenți mă făcu să-mi ridic brusc capul și imediat o zării printre ceilalți pe Jean, care străbătea, cu pași repezi, coridorul. Sub roba de doctor, purta un nou costum cafeniu, ciorapi noi de aceeași culoare și pantofi maro. Era aprinsă la față și vorbea cu fata de lângă ea cu un aer agitat și vesel, care, după aceste săptămâni de despărțire, mă făcu să simt un junghi în inimă. Pentru că o iubeam, doream să o găsesc scăldată în lacrimi.

Nu mă observase. Mă ridicai încet și cu precauție, postându-mă drept lângă dânsa în fața tejghelei. Eram lipit de ea, dar nici prin gând nu-i trecea că eram acolo; eu însă nu scosei niciun cuvânt.

Timp de câteva secunde, nimic nu se întâmplă; pe urmă, deodată, ea rămase nemișcată, oprindu-și gestul de a preda roba. Nu putuse să mă vadă, dar sângele ei cald îi pieri încet din obraz și deveni foarte palidă. O clipă lungă, foarte lungă, rămase ca neînsuflețită apoi, cu prețul parcă al unui efort nemăsurat, aproape supraomnesc, se sili să-și întoarcă capul.

O privii drept în ochi. Părea o stană de piatră.

— N-am fost invitat, dar totuși am venit.

Urmă o lungă tăcere. Buzele ei palide căutau parcă să închege un răspuns. Dar nu-l putu rosti. Urmai:

— Aș vrea să-ți vorbesc. Ai putea să-mi acorzi câteva minute? Dar singură.

— Sunt singură acum.

— Da, dar aici vom fi întrerupți cu siguranță. N-am putea să ne plimbăm puțin undeva? Parcă-mi amintesc că am mai făcut acest lucru.

— Sunt așteptată jos de ai mei. Trebuie să mă întorc îndată la ei.

Cu toate că mă topeam de dragoste pentru ea, îi răspunsei pe un ton amar:

— M-am ținut patru săptămâni departe de tine, pentru a nu te supăra cu prezența mea. Cred că am dreptul la o scurtă conversație cu tine.

Își umezi buzele palide și uscate.

— La ce bun?

Mă uitai cu cruzime la dânsa. Dorisem din toată inima s-o văd, iar acum, când în sfârșit eram împreună, singura mea pornire era de a o răni cât mai adânc. Căutai cuvintele cele mai dure și mai usturătoare.

— Am avea măcar puțința să ne luăm rămas bun unul de la altul. Acum, că ți-ai luat diploma, nu mă îndoiesc că ai să fii încântată de a scăpa de mine. Probabil că ai aflat că lucrez la Eastershaws. Da. La ospiciul de alienați. Am decăzut chiar mai mult.

În timp ce-i vorbeam mai departe în acest chip, făcând durerea ce se citea în ochii ei să crească, văzui deodată o siluetă vânjoasă înaintând spre noi. Mă aplecai repede spre ea, spunându-i pe alt ton:

— Jean! Vino să mă vezi la Eastershaws... într-o după-amiază... numai o dată... de dragul trecutului.

Citeam pe fruntea ei palidă și crispată cum continua să se zbuciume. Și când îmi șopti doar: „Joia viitoare, atunci... poate că voi veni” — înțelesei cât o costa acest lucru.

Abia rostise aceste cuvinte și Malcolm dădu peste noi, răsuflând cam greu de pe urma grabei cu care urcase scara. O apucă după umeri pe Jean, ca pentru a o apăra de lumea ce se înghesuia, făcându-mi liniștit un semn de recunoaștere cu ochii lui albaștri.

— Vino, dragă Jean, insistă el, dar fără a o mustra. Ne întrebam cu toții de ce întârzii.

— Am întârziat? Întrebă ea speriată.

— O, nu! Îi surâse calm pentru a o liniști, conducând-o spre scară. Am reținut masa pentru ora unu. Avem timp destul. Dar profesorul Kennerly stă de vorbă cu tatăl tău și a întrebat de tine.

În josul scării, în vreme ce Jean se strecură, fără măcar a-mi arunca o privire, spre părinții ei, care stăteau într-un grup lângă curtea de onoare, Malcolm își întoarse spre mine privirea lui serioasă, dar nedușmănoasă.

— Nu te uita așa la mine, Shannon. Nu suntem vrăjmași. Și pentru că dispunem de câteva minute, hai să discutăm lucrurile cu înțelegere.

Mă conduse prin arcada de piatră de la intrare spre terasa din față, unde, lângă stâlpul drapelului universității, pe un spațiu liber din vârful dealului, se afla o bancă circulară de fier. Se așeză făcându-mi semn să-i urmez exemplul. Liniștea lui era admirabilă. Avea într-adevăr toate însușirile ce-mi lipseau. Puternic, practic, demn de încredere, chipeș și cu privirea limpede, conștient de echilibrul său interior, el nu dădea dovadă de ezitări sentimentale. Sufletul lui nu ascundea îndoieli tainice sau colțuri întunecoase. Îl invidiam din toată inima mea imperfectă și înfrigurată.

— Avem măcar un lucru comun, începu el citindu-mi parcă gândurile. Dorim amândoi ca Jean să fie fericită.

— Da, făcui eu cu buzele strânse.

— Atunci gândește-te, Shannon, pleda el cu logică. Nu-ți dai seama că e cu neputință? Dumneata și cu ea sunteți nepotrivți din toate punctele de vedere.

— O iubesc, spusei eu cu îndărătnicie.

— Dar dragostea nu înseamnă căsătorie, răspunse el repede. Asta e o treabă serioasă. Nu poți să te arunci așa, pur și simplu, în ea. Ați fi nenorociți în căsnicie.

— De unde poți să știi? Ne-am încerca norocul. Căsătoria e un lucru inevitabil... o calamitate, poate, de care nu putem scăpa... dar nu e un proiect pentru o nouă casă de rugăciuni!

— Nu, nu, Shannon. Îmi întâmpină ironia cu și mai multă seriozitate. Căsătoria trebuie să întărească, nu să zdrobească două vieți. Înainte ca să te ivești în calea Jeanei, totul era aranjat ...activitatea ...viața ei. Era liniștită, împăcată cu sine. Și acum îi ceri să renunțe la toate, să se înstrăineze de familie, să se despartă de însăși sursele existenței ei.

— Nimic din toate astea nu trebuie să se întâmple!

— A, așa crezi dumneata! Dă-mi voie să-ți pun o singură întrebare: Ai fi dispus să asisti la slujbele religioase de la templul Jeanei?

— Nu.

— Exact! Atunci cum poți aștepta de la ea ca să meargă la biserica dumitale?

— Tocmai aici nu ne înțelegem. Nu aștept așa ceva de la ea. Nu doresc să-i impun nimic. Am avea fiecare libertate deplină de gândire și acțiune.

Clătină din cap, neconvins.

— Astea sunt pure teorii, Shannon. În practică, lucrurile nu s-ar petrece așa. Sunt zeci de prilejuri de fricțiuni. Și ce s-ar întâmpla cu copiii? Întreabă-l pe preotul dumitale. Îți va răspunde că am dreptate. Biserica dumitale a privit totdeauna cu ochi răi căsătoriile mixte.

— Unele au reușit, susținui eu cu încăpățănare. Am fi fericiți împreună.

— Poate, dar pentru scurtă vreme, zise el aproape cu milă. Dar după cinci ani, dă-ți doar seama... un imn religios auzit din întâmplare, o întrunire pe stradă pentru

întărirea credinței, vreo amintire din copilărie, evocarea tuturor lucrurilor la care a renunțat... se va uita la dumneata și te va urî.

Cuvintele lui îmi răsunară în ureche ca un dangăt funebru. În tăcerea care urmă, auzii fâlfâitul greu al drapelului, transmis prin prăjină, ca și cum lemnul ce vibra s-ar fi luptat să învie.

— Crede-mă, Shannon, caut să mă gândesc numai la Jean! Astăzi își regăsisese aproape fericirea, când iată că ai reapărut. Vrei s-o faci mereu să sufere? A, știi că nu dorești asta! Îți vorbesc de la bărbat la bărbat: sunt sigur, Shannon, că ce e mai bun în dumneata va învinge.

Își scoase ceasul închis într-o cutiuță de os, se uită cu atenție la el, declarând pe un ton mai ușor:

— Dăm o mică serbare pentru Jean. O masă la hotel Windsor. Făcu o pauză. Dacă împrejurările ar fi diferite, aș dori ca să fii cu noi. Aș putea să-ți spun ceva mai mult?

— Nu, răspunsei.

Se ridică și, după ce mă strânse mărinimos de braț, se depărtă cu pași fermi. Rămăsei așezat acolo, auzind steagul fâlfâind și cântând. Izolat prin propriile mele fapte și căutând să nu-l urăsc pe Malcolm, mă simțeam din ce în ce mai mult ca un proscris. Un grup de vizitatori bine îmbrăcați trecu, uitându-se plini de curiozitate la mine și întorcându-și pe urmă cu discreție privirile.

CAPITOLUL IV

Punând capăt unei lungi perioade de vreme frumoasă, ziua de joi se anunță ploioasă și cețoasă. Așteptam cu îngrijorare să se însenineze, dar la amiază soarele era încă ascuns de nori. Cu toate că nu ploua tare, peluzele erau muiate, iar pe alei picuri de apă cădeau neîncetat din copaci.

Îndată după dejun, mă îndreptai spre poartă plin de nerăbdare și neliniște. Nu eram în întârziere, ea însă sosise înainte și ședea, neluată în seamă și pierdută, în camera de așteptare, care, în această zi de vizitare a pacienților, era înțesată de rudele zgomotoase ale pensionarilor din pavilionul de est.

Înaintai îngrijorat spre ea prin abureala ce umplea încăperea și aș fi apucat-o de mână dacă nu s-ar fi ridicat în picioare.

— De ce n-ai cerut portarului să mă anunțe prin telefon?

Îmi răspunse, zâmbindu-mi rezervat, cu buze ce tremurau:

— E vina mea. Am luat un tren care pleca mai devreme. A mers cam greu acasă... și cum nu aveam nimic altceva de făcut, am venit direct aici.

— De-aș fi știut!...

— Nu face nimic. N-am vrut să te deranjez. Dar ar fi putut să-mi dea voie să mă

plimb prin grădină.

— Știi — îi explicai eu — e nevoie de unele precauții aici. E ca și cum ai trece dintr-o țară în alta. Suntem un soi de oameni cam retrași. Dar dacă i-ai fi spus lui Gunn că ești doctoriță, ți-ar fi dat voie să intri imediat.

Deși căutam să o scot din deprimarea ei, rămase tăcută și distantă. Părea mică și nenorocită în pardesiul ei de ploaie și sub pălăria moale, garnisită cu o pană cenușie, presărată toată cu picături de ploaie. Eram chinuit de dorința ce mă împingea spre ea, dar căutam să dau trăsăturilor rigide ale feței mele o aparență de liniște.

— Eh, să uităm asta! spusei eu, reluând lucrurile de la început. Ești aici... și suntem împreună.

— Da, răspunse ea cu jumătate glas. Păcat că vremea e atât de urâtă.

Urcaram tăcuți aleea de sud, pe lângă cabana tiroleză și pe sub copacii ce picurau aplecându-se în tăcere peste cărarea udă, descurajați parcă de atâta ploaie. Tristețea vremii, care estompa toate contururile în această incintă pierdută și cufundată în liniște, ne învăluia. Avea oare Jean să continue a nu vorbi?

Deodată, pe când ne apropiam de clădirea principală, își ridică încet privirea; atunci, speriată de ceea ce zărise în spatele meu, scoase un țipăt.

Un grup de bărbați încolonați se ivise din ceață dinspre aripa de vest și se apropia în pas forțat, sub conducerea lui Scammon și a asistentului său, Brogan. Nu era decât un exercițiu, dar când siluetele lor sumbre se apropiară de noi în rânduri strânse, tropăind ritmic pe pietrișul moale, Jean închise ochii rămânând nemișcată până când trecură și zgomotul greu al pașilor lor se pierdu în pâcla cenușie.

— Iartă-mă, spuse ea în sfârșit, pe un ton jenat. Știu că e absurd din partea mea, dar nervii nu mă mai țin.

Total îmi mergea pe dos. Mă blestemam în sinea mea. Un ropot de ploaie se porni.

— Hai să intrăm, spusei eu. Vreau să-ți arăt laboratorul.

După vremea aspră de afară, atmosfera laboratorului era plăcută, dar, cu toate că-și scoase mănușile, Jean nu-și descheie gulerul impermeabilului. Stăturăm unul lângă altul în fața mesei de experiențe și, după ce își plimbă privirea în jurul încăperii, examinează una câte una toate culturile, îmbospătându-și parcă amintirea unui lucru trecut, aproape șters din memorie și sortit să nu fie reluat niciodată.

— Ia seama! murmurai eu, când atinse dopul celei mai virulente culturi.

Se întoarse spre mine și privirea ei căpătă o expresie puțin mai caldă. Nu spuse însă nimic. Nu era nimeni acolo, eram împreună și totuși nu eram singuri.

— Am preparat un vaccin, îi spusei eu cu glas stins. Acum însă am o idee mai bună: să extrag și să concentrez nucleoproteina. Challis e de acord că ar fi mult mai

eficace.

— L-ai văzut acum în urmă?

— Nu. Din păcate e din nou bolnav în pat, la Bute.

Urmă o pauză. Calmul ei aparent, acest pretins aer normal făcea ca totul să pară ireal. Stăteam și ne uitam unul la altul ca hipnotizați. Deodată răceala încăperii se făcu simțită.

— Ți-e frig, îi spusei.

O condusei în apartamentul meu, unde Sarah avusese grijă să aprindă un foc bun. Sunai și aproape imediat ea aduse tava bine încărcată, pe care îi cerusem să o pregătească.

Cufundată într-un fotoliu larg și încălzindu-și mâinile la foc, Jean bău cu plăcere o ceașcă de ceai, mâncând una din prăjiturelele pe care le adusesem anume de la cofetăria Grant. Părea descurajată, ca și cum viitorul i-ar fi apărut ca o povară în fața căreia se dădea înapoi. Nu găseam mijlocul de a învinge stinghereala și răceala ce se așternuse între noi. Văzând însă sângele revenind încet în fața ei imobilă, începui să sper că gheața se va rupe. Părea impresionant de mică și subțire. Când obrazul își reluă culoarea proaspătă și gingașă, simții o dogoare în inimă. Mândria mea nu-mi îngăduia totuși să o dezvălui. Îi spusei pe un ton silit:

— Sper că te simți mai bine.

— Da, mulțumesc.

— Nu e ușor să te deprinzi cu atmosfera de aici.

— Îmi pare rău că m-am purtat atât de stupid afară. Dar aici... ai impresia că cineva te observă tot timpul.

Din nou se așternu o tăcere, în care tic-tac-ul încet al pendulei răsună ca destinul. Încăperea începu să se întunece. Afară de o licărire ce venea din cămin, lumina abia ajungea ca să-i pot vedea fața. Era liniștită, ca în somn. Un tremur nervos mă apucă.

— N-ai scos aproape niciun cuvânt toată după-amiaza. Nu-mi poți ierta... cele întâmplăte...

Nu-și ridică capul.

— Mi-e rușine, urmași eu. Dar nu puteam face altfel.

— E teribil să te îndrăgostești împotriva voinței tale! spuse ea în cele din urmă. Când sunt cu tine, simt că nu-mi mai aparțin.

Această mărturisire trezi în mine o speranță, care crescuse treptat, dându-mi o ciudată senzație de putere. Mă uitai la ea în semiobscuritatea ce ne învăluia.

— Vreau să-ți cer ceva.

— Ce? Fața ei avea o expresie încordată, expresia cuiva care se așteaptă la o lovitură.

— Hai să ne căsătorim! Imediat! La oficiul stării civile.

Părea să mă simtă mai curând decât să mă audă. Ședea tăcută și mâhnită, cu capul întors, ca și cum ar fi vrut să plece.

Văzând-o atât de dezorientată, o imensă bucurie mă cuprinse brusc.

— De ce n-am face-o? insistai eu cu blândețe. Spune că vrei să te măriți cu mine! Chiar azi!

Așteptam cu nerăbdare răspunsul ei. Stătea cu pleoapele lăsate, cu fața pe jumătate năucită, ca și cum pământul s-ar fi clătinat în jurul ei și s-ar fi simțit pierdută.

— Spune da!

— O, nu pot! murmură ea nedeslușit și chinuit, cu tonul unei muribunde.

— Ba poți!

— Nu! strigă ea, întorcându-se cu emoție spre mine. E cu neputință!

Urmă o pauză lungă și apăsătoare. Strigătul ei brusc făcuse din mine un dușman – dușmanul ei, dușmanul familiei ei. Încercai să mă liniștesc.

— Pentru Dumnezeu, Jean, cum poți fi atât de lipsită de inimă?

— Trebuie. Am suferit amândoi de ajuns. Și alții pe lângă noi. Maică-mea umblă agitată prin casă, uitându-se la mine fără a spune un cuvânt. E și bolnavă. Sunt datoare să ți-o spun, Robert: plec definitiv.

Tonul ei hotărât mă buimăci.

— Totul e aranjat. Un grup al nostru pleacă în Africa de vest cu prima cursă a noului pachebot al liniei Clan: vasul *Algoa*. Ne îmbarcăm peste trei luni.

— Trei luni, îngânai eu. Cel puțin nu era mâine. Ea însă clătină tristă din cap, cu o liniște silită.

— Nu, Robert... Am să fiu ocupată tot timpul... cu un serviciu temporar.

— Unde?

Se înroși puțin, dar privirea ei rămase fermă.

— La Dalnair!

— Spitalul de țară?

Mirarea îmi învinse o clipă disperarea.

— Da.

Stăteam mut și zdrobit de durere. Ea urmă:

— Locul de medic e din nou vacant acolo. Vor de astă dată să facă o încercare cu o femeie... e o numire experimentală, pe termen scurt. Infirmiera-șefă m-a recomandat comitetului.

Copleșit de vestea plecării ei, încercam totuși în chip stupid să mi-o închipui în cadrul familiar al spitalului, traversând saloanele și coridoarele, ocupând chiar locuința pe care o folosisem eu. În cele din urmă, mormăii sacadat:

— Ai să te înțelegi bine cu infirmiera-șefă. Te înțelegi bine cu oricine, în afară de mine.

Oftă adânc și-mi spuse cu un zâmbet straniu:

— Dacă nu ne-am fi întâlnit niciodată... ar fi fost mai bine. Așa, ne primim pedeapsa pentru toate.

Ghicii ce voia să spună. Dar cu toate că ochii mă usturau, iar inima mi se frângea, îi întorsei lovitura cu amărăciunea disperării:

— Nu renunț la tine!

Era tot calmă, dar lacrimi i se prelingeau pe obraz.

— Robert... mă mărit cu Malcolm Hodden.

Mă uitai la ea înghețat. Șoptii cu greutate:

— O, nu... nu... nu ții la el!

— Ba da, țin. Palidă și îndurerată, se apăra tremurând de emoție: E un om onorabil și demn. Am crescut împreună, am mers la școală împreună, da, la școala de catehizare de duminică. Ne închinăm în aceeași biserică. Avem aceleași țeluri. Va fi bun cu mine în toate privințele. De fapt, după nuntă, vom pleca împreună pe vaporul *Algoa*, eu ca medic, iar Malcolm ca institutor-șef al școlii din așezarea colonială de acolo.

Înghiții nodul enorm ce mi se pusese în gât.

— Nu poate fi adevărat! murmurai eu într-un chip de neînțeles. Totul nu e decât un vis.

— Tu și cu mine suntem visul, Robert. Trebuie să ne întoarcem la realitate.

Îmi strânsei fruntea între pumni, descurajat, în vreme ce ea izbucni de-a binelea în plâns.

Era mai mult decât puteam îndura. Mă ridicai în picioare. În aceeași clipă se sculă orbește și ea, împinsă parcă de dorința instinctivă de a scăpa de acolo. Ne găsirăm față în față. Atunci, pentru o clipă, îmi căzu în brațe. Plângea ca și cum inima stătea să i se rupă, în timp ce a mea era prinsă într-un vârtej de amețitoare plăcere. Când însă o strânsei mai tare, păru deodată să-și adune toate puterile. Brusc și pătimaș, se desprinsese.

— Nu... Robert... nu!

Teama întipărită pe obrazul ei și în fiecare linie a trupului ei fragil, care se trăgea înapoi, mă pironi pe loc.

— Jean!

— Nu, nu... niciodată iarăși... niciodată!

Nu-și putea opri sughițurile de plâns care îmi sfâșiau inima și îmi dădeau dorința de a o liniști strângând-o la piept. Dar privirea din ochii ei ce luceau, o privire îndurerată și chinuită, dar neclintită într-o dârzenie ce pornea din adâncul sufletului,

stinse încet în mine orice nădejde. Arzătoarele cuvinte de dragoste pe care mă pregăteam să le rostesc, mi se opriră pe buze. Brațele ce le întinsesem spre ea îmi căzură în jos. Simțeam în cap o zvâcneală surdă și grea.

În cele din urmă, își șterse stângace, cu dosul palmei, lacrimile de pe obraz, apoi buzele. Cu fața dură, ca de fier, o ajutai să-și pună impermeabilul.

— Te însoțesc până la poartă.

Pe drumul spre pavilionul de la intrare nu scoaserăm nicio vorbă. Micile pârlăieș formate pe alee șopteau aproape ca niște ființe vii, dar pașii noștri pe solul îmbibat de apă erau morți. Ne oprirăm în fața porții. Îi apucaî mîna udă de ploaie și de lacrimi, dar ea și-o trase repede înapoi.

— Adio, Robert!

Mă uitai la ea ca pentru ultima oară. O mașină trecu pe șoseaua de afară.

— Adio!

Șovăi atunci o clipă, dar își reveni cu un fior și, ținându-se să nu plângă din nou, porni repede, fără a se uita înapoi. În minutul următor, poarta de fier se închise cu zgomot. Plecase.

Mă întorsei pe alee, posomorât și zdrobit. Amurgea, iar ploaia încetase în sfârșit. Deasupra orizontului, la apus, cerul era vînat, ca și cum soarele, apunând, ar fi săvârșit un măcel sângeros printre nori. Deodată, în incinta cufundată în tăcere răsună semnalul de seară din trâmbiță, iar de pe stîlpul înalt din vârful dealului drapelul coborî încet-încet, în vreme ce lângă el se profila, rigidă, pe creastă, în poziție încordată de salut, silueta dreaptă și singuratică a pensionarului căruia îi revenea această sarcină.

„Trăiască ospiciul Eastershaws!” îmi spusei în gând, cu amărăciune.

Ajuns în camera mea găsi focul aproape stins. Rămăsei îndelung cu ochi pierduți la cenușa moartă din cămin.

CAPITOLUL V

Era duminică și clopotele bisericii, îmbrăcată toată în iederă, răsunară brusc în întregul ospiciu. Ca pentru a spori gândurile mele negre, dimineața era iarăși însorită și caldă. Fructele atârnav grele pe pomii din livadă, iar pe platbandele îngrijite de pe terasa cu balustradă, mușcatele și begoniile formau arabescuri de culori vii.

Pe când mă îmbrăcam alene, încă pe jumătate adormit, vedeam de la fereastră pe pensionarii ospiciului îndreptându-se spre biserică, o clădire gotică în cărămidă aparentă, de proporții potrivite, umbrită de un șir de ulmi înalți.

Bărbații din pavilionul de est, formând un grup numeros și compact, veneau cei dintâi, flancați de Brogan și de trei oameni din echipa lui Scammon. Cei mai mulți

dintre ei lucrau pe terenurile de cultură sau în atelierile de meserii. Purtau costume gri bine croite, ghete solide și șepci obișnuite. Unii erau veseli și zâmbitori, alții tăcuți, câțiva morocănoși – căci printre acești oameni slabi la minte, alături de cei „buni” se găseau unii „răi”, care deseori erau în dezacord cu cei ce-i conduceau. Un alt grup de bărbați aveau un aer superior celorlalți, deși erau mai puțin robuști. Purtau haine mai închise și gulere albe scrobite. Aceștia erau oameni care avansaseră și aveau sarcini speciale, cum ar fi controlul încărcăturilor de cărbuni de lemn la basculă sau sortarea rufăriei date la spălat și înscrierea ei cu cerneală pe coli de hârtie. Palfrey, postat la intrarea bisericii, îi mâna înăuntru, cu un zâmbet blajin pe fața lui roză și cu saluturi amabile de bun sosît.

După un minut, se apropiară femeile din pavilionul de nord, purtând rochiile lor negre de sărbătoare. Printre ele se aflau și cele ce lucrau ca femei de serviciu, și chelnerițele ospiciului. Intrau toate în aceeași categorie, ca și bărbații.

Urmară la rând domnii din ospiciu. Îi însoțea Scammon care, în toată splendoarea celei mai bune uniforme pe care o avea, dădea tonul perfecției vestimentare. Cel puțin doisprezece bărbați din acest grup arborau jachete și joben. Aici, dacă vrei, se afla „protipendada” ospiciului Eastershaws.

După ce străbătură peluza, urmă o scurtă pauză. În biserică, orga începuse să cânte o bucată premergătoare serviciului; atunci, conștiente parcă de a da prin apariția lor tușa finală tabloului, se iviră doamnele din pavilionul de vest, nu într-un grup compact, ci mergând izolate, câte una sau câte două, sub ocrotirea surorii Shadd. Veneau agale, în toată găteala lor, îngrijindu-se ca fustele lor să nu atingă praful. În centrul grupului, o doamnă distinsă, înconjurată de clică ei de adulatoare, înainta cu multă demnitate către portalul bisericii. Mică și subțire, cu părul cărunț, un nas mic și coroiat, ochi luminoși care săgețau și un obraz de pergament, ea era gătită cu o rochie de mătase de culoarea levănțicăi, jabou de dantelă la piept și pe cap o pălărie mare cu pene de struț.

Intraseră acum cu toții în biserică, și clopotele încetară să sune. Urcând cu vioiciune pe cărare, într-un costum simplu de fiecare zi, Goodall sosea spre a conduce slujba. După ce dispăru în biserică, plecai de la fereastră cu o mutră amară, îmi prinsei cheia de lanț și coborâi.

Era a treia duminică a lunii, în care eram de serviciu toată ziua, cel puțin până la ora șase. Mă dusei însă întâi la laborator, de unde plecasem abia cu șase ore înainte. Voiam să controlez punga de colodiu folosită de mine ca membrană dializantă. Da, funcționa perfect. Mă deprinsesem de altfel acum cu acest lucru. Totul mergea bine cu lucrarea. Luai stativul cu douăzeci de eprubete sterile parafinate și turnai în fiecare un centimetru cub de lichid dializat, astupai cu grijă eprubetele, le numerotai, așezându-le apoi în termostată.

Mă oprii un moment, îngândurat și posac, simțind la ceafă acea durere acută provocată de surmenaj. Aveam poftă de o cafea, dar nu mă puteam decide să mă duc ca s-o iau. Da, de astă dată nu încăpea nicio îndoială. Nu eram departe de a izola nucleoproteina, care urma să se dovedească mult mai eficace decât vaccinul inițial. Atunci lucrarea avea să fie gata, complet gata. Nervii mi se încordau la acest gând. Dar nu simțeam un entuziasm adevărat, ci numai un soi de satisfacție îmbufnată și amară.

În salonul de dejunat din pavilionul de nord al bărbatilor, mâncai o felie de pâine prăjită și băui trei cești de cafea neagră. Mă simțeam bine singur, deși Palfrey nu mă prea incomoda. Era o ființă prietenoasă și inofensivă. Versul pe care i-l făcuse infirmiera Stanway i se potrivea perfect:

*Mi-e drag micul Palfrey, e gras și e chel,
Și dacă-i dai pace, te lasă și el.*

Aprinsei o țigară și trăsei adânc fumul în piept, ca pentru a potoli durerea continuă pe care o simțeam într-o parte. Totul se terminase între mine și Jean, dar survenea neîncetat câte un moment de neatenție când o simțeam pe Jean lângă mine și când, cu un spasm dureros, trebuia să o împing în lături ca un sălbatic. La început, în mâhnirea mea, mă înduioșam de propria mea suferință. Treptat, un resentiment fierbinte se amestecase însă cu durerea, călindu-mă ca un oțel. Eram răscolit de o furie nestăpânită și mistuitoare împotriva vieții.

Mă sculai și coborâi în farmacie, apucându-mă să prepar provizia de soluții de bromură și cloral pentru pavilioane. Farmacia se afla într-o încăpere liniștită, fără multă lumină, cu lambriuri de mahon închis și îmbâcsită de un miros aromatic de droguri, lemn vechi și ceară roșie, care calmă oarecum simțurile mele rebele. În ultima vreme, ospiciul începuse să-mi placă. Senzația supărătoare de la început dispăruse. Acceptam acum fără vreo reflecție obligația de a folosi cheia aceea generală, nu mă mai șocau galeriile călduroase cu decorul lor rococo, nici structura socială a acestui mic univers izolat de restul lumii.

Se auziră pași pe culoar și o clipă după aceea capacul ghișeului din ușă fu împins în sus, iar în deschizătură se iviră capul și umerii infirmierei Stanway.

— Gata? întrebă ea.

Răspunsei scurt:

— Într-un minut.

Mă observă în timp ce pregăteam ultimele lucruri de pe lista pavilionului de vest.

— Nu te-ai dus la biserică?

— Nu, zisei eu. Dar dumneata ai fost?

— E o zi cu mult prea frumoasă. În plus, nu intră în obiceiurile mele.

Mă uitai la ea. Îmi înfruntă privirea fără vreo schimbare perceptibilă în expresia feței ei impasibile.

Părul lucios, cu reflexe albastrii, care apărea de sub boneta uniforme ei, era retezat drept pe fruntea-i albă. Știam acum că în timpul războiului se măritase cu un ofițer de aviație, care divorțase mai târziu de ea. Nu părea să-i pese. Era imposibil de deslușit ce simțea. Nimic nu părea să poată tulbura aerul ei nepăsător, totala ei indiferență. S-ar fi zis că viața e pentru ea un lucru fără valoare, menit să fie irosit fără nicio grijă sau pur și simplu aruncat.

— N-ai venit încă în camera noastră de odihnă! Rostea cuvintele rar, aproape ca o batjocură. Sora Shadd e foarte jignită de acest lucru.

— N-am avut timp, mă scuza eu cu bruschete.

— De ce nu vii astă-seară? Poate că o să te amuze. Nu poți să știi niciodată.

Tonul ei avea o ușoară nuanță malițioasă și provocatoare, care-mi biciui ca un curent electric nervii oboșiți. Mă uitai iritat la ea. Ochii ei, mai degrabă mari, aveau încă expresia aceea batjocoritoare, dar mai era în ei o licărire plină de înțeles.

— Bine, spusei eu deodată. Am să vin.

Zâmbi imperceptibil și, continuând să mă privească, luă doctoriile pe care le așezasem pe scândura ghișeului. Pe urmă, fără a scoate un cuvânt, se întoarse și plecă. Mișcările ei lente aveau o indiferență animalică, o grație senzuală.

În tot restul zilei mă simții tulburat și prost dispus. După dejun, completeai registrul de observații pentru pavilionul de est al bărbaților și la ora trei mă dusei să-l predau la locuința doctorului Goodall, casă care făcea corp cu clădirea principală.

Sunai. Îmi deschise o femeie de serviciu între două vârste și, ducându-se să întrebe, se întoarse după o clipă, spunându-mi că doctorul se odihnește, dar e gata să mă primească. Mă conduse în biroul său, o încăpere mare, în dezordine, căptușită cu lambriuri de lemn cafeniu și luminată slab printr-o fereastră gotică de sticlă gălbuie, în care era inserat un vitraliu reprezentând un blazon. Doctorul stătea întins și acoperit cu un pled pe o sofa de lână vastul cămin. Ochii îi erau cerniți, iar fața gălbuie și obosită.

— Te rog să mă scuzi, doctore. Trebuie să-ți spun că după slujba de la biserică, nu m-am simțit bine și am luat o doză masivă de morfină. Proclama cu simplitate acest fapt. Mi se pare că Montaigne a comparat colicile biliare cu chinurile iadului. Sunt și eu unul din acești chinuiți.

Lăsa jos registrul pe care i-l predasem, uitându-se fix la mine pe sub pleoapele lui grele.

— Am impresia că te-ai acomodat destul de bine cu viața de aci. Mă bucur. Nu-mi plac schimbările în personalul meu. Când vei termina cercetarea dumatile

actuală, pot să-ți deschid un câmp de activitate științifică de amploare nebănuită. Suntem abia pe pragul înțelegerii bolilor de care suferă oamenii noștri. Creierul, doctore Shannon, creierul omenesc, în tot misterul și maiestatea lui, roz și translucid, strălucind ca un fruct minunat sub membranele lui delicate, în scrinul lui cranian... Ce subiect de cercetări... ce enigmă fascinantă de dezlegat!

Vocea lui era exaltată și crezui o clipă că era pe punctul de a se avânta la înălțimi mai ametoare. Dar, cu un efort, se reculese. Îmi aruncă o privire fugară și, după un moment de tăcere, mă concedie cu zâmbetul lui sumbru, dar cuceritor.

— Nu te omorî cu lucrul, doctore! Din când în când trebuie să dăm și simțurilor noastre ce e al lor.

Plecai din casa lui și mai zbuciumat – atras pe de o parte, dar totodată agitat și săpăcit. Avea totdeauna acest efect asupra mea.

Nu mă puteam liniști. O efervescență violentă îmi umfla vinele, gata să izbucnească. Trebuie din când în când să dăm simțurilor noastre ce e al lor, spusese el.

Cu toate că îmi zisesem de câteva ori că nu mă voi duce, bătui, către ora opt, la ușa camerei de recreație a infirmierelor și o deschisei. Trebuia să găsesc o cale de scăpare de aceste gânduri înfierbântate și chinuitoare.

La capătul mesei, care era foarte lungă, ședeau sora Shadd, în uniformă, domnișoara Paton, dieteticiana, și infirmiera Stanway, îmbrăcată cu fustă albastră și bluză albă de mătase, ca una ce nu era de serviciu. Stăteau de vorbă toate trei, pe un ton de intimitate. Se vedea că cea mai mare parte a infirmierelor își luaseră masa de seară și părăsiseră camera. Shadd, ridicându-și capul, fudulă ca un porumbel gulerat, fu prima care mă văzu.

— Ia te uită, Mahomed a venit la munte! Rosti zicala pe un ton satisfăcut. Ne simțim foarte onorate, crede-mă!

Miss Paton, o femeie între două vârste, rumenă la față, mă salută cu o înclinare a capului. Infirmiera Stanway era calmă și indiferentă. Pentru prima oară o vedeam fără uniformă. Bretonul lucios îi ieșea mai mult în evidență pe frunte, iar mătasea moale a bluzei flutura slobod pe sânii ei plați.

— N-ați terminat? Întrebai eu.

Sora Shadd îmi întâmpină privirea întrebătoare cu un râs robust:

— Adevărul e că nici n-am început. La urma urmei, îți putem spune... de vreme ce faci parte acum din cercul nostru. Uneori suntem sătule de mesele noastre obișnuite. Am da însă dovadă de indisciplină dacă ne-am plânge față de celelalte. De aceea așteptăm să fim singure, noi trei, și mergem să cinăm jos, în bucătărie.

— A, înțeleg!

O ușoară roșeață pătrunse prin epiderma nu tocmai subțire a surorii Shadd. Se

ridică.

— Dacă suflă un cuvânt despre asta, nu mai vorbesc niciodată cu dumneata.

Bucătăriile, la care se ajungea prin pasajul subteran, erau toate la subsol, dar înalte, răcoroase și plăcut luminate de o mulțime de plafoniere de sticlă mată. Lângă unul din pereții acoperiți cu faianță albă se afla un rând de mașini de gătit de modă veche, pe altul erau atârinate vasele de bucătărie, în timp ce în lungul celui de-al treilea se înșirau câteva uși albe izolate, care dădeau spre frigorigere. În fund se găseau trei copăi de frământat, o mașină de tăiat pâine și alta de tăiat șuncă, cu un cuțit greu, circular. Lângă ele era o masă de lemn de brad bine spălată cu peria, pe care o mare tingire cu fulgi de ovăz era pusă la muiat pentru porridge-ul din dimineața următoare. Un huriu încet, venind de la sistemul de ventilație, umplea aerul acestei vaste încăperi de o imaculată curățenie.

Aici, în propriul ei domeniu, domnișoara Paton se înviorase. Înaintă către frigorigerul cu inscripția „Vest-Femei” și, răsucind cu o mișcare a mâinii mânerul de nichel, deschise ușa lui masivă, dând la iveală un asortiment de carne rece – limbă, șuncă, sardele într-un vas de sticlă, creme, jeleuri și compoturi.

Sora Shadd plescăi din limbă.

— Mi-e foame, spuse ea.

După ce ne împărțirăm farfurii și furculițe, începurăm să mâncăm ca la un picnic. O văzui cu coada ochiului pe Stanway, cocoțându-se pe masa de lemn cu o dezinvoltură și siguranță care făcure să crească forțele sumbre ce se agitau în mine exasperându-mă. Stătea picior peste picior astfel încât unul se legăna liber, scoțând în evidență, sub ciorapul de mătase, zveltețea lui. Se lăsase ușor pe spate, ceea ce sublinia linia coapselor, a taliei și a sânilor.

Simțeam că mă sufoc. Dorința de a o supune, de a frânge barierele care mă rețineau, de a distruge și profana mă stăpânea ca o febră. Nu-i dădai atenție, ci rămăseai lângă sora Shadd, reumplându-i din când în când farfuria și purtând cu ea o conversație stupidă. Mă prefăceam că o ascult, dar mă uitam pe furiș la Stanway, care balansa pe genunchi o farfurie de salată. Ochii îi erau plini de perfidă și tainică ironie.

În sfârșit, isprăvindu-și desertul, sora Shadd scoase un oftă de regret.

— Eh! Toate lucrurile bune se termină odată și odată. Trebuie să mă duc acum spre a face ordine în nenorocita mea cameră de rufărie. Hai, fii drăguță, Paton, și vino cu mine. Terminăm într-o jumătate de ceas, dacă mă ajuți.

Pe drumul nostru de întoarcere prin pasajul subteran, cele două femei mai în vârstă apucară pe panta dinspre pavilionul de vest. Eu însă mersei mai departe cu infirmiera Stanway, spre vestibulul pavilionului de nord. Ne oprirăm acolo.

— Și acum?

— Cred că am să mă plimb puțin, spuse Stanway cu nepăsare.

— Te însoțesc.

Ridică cu indiferență din umăr, împinsă de instinctul ei de cruzime, dar flatată totuși în chip felin de atenția mea.

Era o noapte întunecoasă afară, fără lună. Se zăreau doar câteva stele. De îndată ce ieșirăm din dreptul clădirilor, Stanway se opri spre a-și aprinde o țigară. Flacăra, apărută de mână ei, luminează o clipă obrazul ei inexpressiv, cu pomeții pronunțați și nasul turtit. De ce, mă întrebai eu, mă țin de ea? Nu știam, propriu-zis, nimic despre dansa și mă sinchiseam și mai puțin. O străină nu prea dificilă, gata să mă ajute să mă tăvălesc în noroi, să evaderez. O îndârjire mai mare puse stăpânire pe mine. Controlându-mi vocea, întrebai:

— Încotro?

— În jos, spre fermă. Părea să zâmbească. Și înapoi.

— Cum dorești.

Pornirăm pe alea de vest. Țineam pasul cu ea, păstrând o distanță între noi și privind drept înainte. Dar în întuneric, simțul ei de orientare era mai puțin sigur, astfel că din când în când corpul ei mă atinge ușor. Ciocnirea moale a șoldului ei când venea în contact cu al meu, sporea vehemența torturată a gândurilor mele.

— De ce nu vorbești? mă întrebă ea râzând scurt.

Era ca o pisică, căci noaptea părea s-o aprindă și să-i dea mai multă tărie.

— Despre ce?

— Despre orice. Mi-e egal. Ce stea e aceea din fața noastră?

— Steaua polară. Trebuie să te orientezi după ea dacă te rătăcești în pădure.

Râse din nou, mai puțin disprețuitor decât de obicei.

— Crezi oare că o să ne rătăcim? Nu vezi și pe Venus din întâmplare?

— Nu chiar în clipa asta.

— Ei..., continua să râdă. Mai sunt speranțe.

Nu spusei nimic. Mă simțeam mai dur și mai lipsit de scrupule acum. Mă disprețuiam pe mine la fel ca pe dansa. Râsul acesta ascuțit, lipsit de siguranță, o trădase, arătând că aerul ei indiferent fusese o prefăcătorie, o invitație ascunsă, încă de la început.

La cotitura drumului, sub ulmii fermei, se afla o poartă cu cinci zăbrele între două ziduri de turbă. Mă oprii.

— Până aici ai vrut să mergi?

Își stinse țigara pe poartă. O apuca de umeri și-i spusei:

— Îmi vine să-ți succesc gâtul.

— De ce nu încerci?

Stătea proptită de zidul de turbă. Fața îi era albă ca varul, pielea întinsă de sub

ochii ei mai vânăta ca oricând, nările ușor dilatate. Surâsul îi înghețase, aproape ca o grimasă. O vie repulsie mă apucă, dar dorința mea de uitare mersese prea departe spre a mai putea fi stăpânită.

Buzele ei erau uscate și puțin amare de pe urma țigării. Se deschiseră în chip expert. Simții un firișor de tutun pe limba ei. Respira mai iute decât mine.

Pentru o clipă, chipul Jeanei îmi apără în fața ochilor, pe urmă luna dispăru după un nor și se făcu întuneric sub ulmi, unde nu rămase nimic decât dezamăgire și deznădejde.

CAPITOLUL VI

O căldură înnăbușitoare domni toată luna august. Cu toate că căruța de stropit făcea ocolul parcului în fiecare dimineață, nori de praf se ridicau de pe alei. Frunzele atârnavu molatic de crengile copacilor. Soarele, năvălind prin ferestrele mari, pe care o muscă bâzâia încet, dădea galeriilor întunecoase un farmec dulce și nostalgic.

În ultima seară a acestei luni toride, aerul laboratorului era așa de închis, încât lăsa ușa pe jumătate deschisă. Pe când mă aplecam peste colorimetrul Duboscq, cu mânecile cămășii suflecate până la cot și simțind cum nădușeala îmi curgea sub gulerul desfăcut, auzii un pas în spatele meu.

— Bună seara, Shannon. Recunoscui cu surprindere vocea colegei mele Maitland. Nu, te rog să nu te deranjezi!

Nu mă vizitase aci niciodată până atunci. Judecând după sacul de lucru plin de lână atârnat de brațul ei, venea de la una din lungile ședințe închise cu domnișoara Indre, în cursul cărora cele două femei, tricotând împreună, treceau confidențial în revistă problemele instituției. Trăgându-și un scaun, se așeză acum lângă mine.

— Cum merg lucrurile?

Îmi pusei tocul jos, frecându-mi ochii obosiți și ușor injectați. Simțeam cum îmi zvâcnea nervul supraorbital din partea stângă. Răspunsei scurt:

— În câteva ceasuri, totul va fi terminat.

— Îmi pare foarte bine. Bănuiam că ești aproape de sfârșit.

Nu se supărase de bruschețea mea. Doctorița Maitland nu mi-era antipatică, dar faptul că-mi stătea în drum tocmai în momentul acela mă plictisea. O vedeam mai bine acum. Fața ei pătată avea o expresie serioasă. Se uita fix la mine prin ochelarii violeti, observându-mă și adunându-și curajul spre a-mi vorbi.

— Nu-mi place să mă amestec în treburile altora, Shannon... Sub aerul meu de bravadă, sunt de fapt o ființă slabă și demnă de milă. Mă întreb dacă pot să-mi permit a-ți da unele sfaturi.

Mă uitai la ea nespun de uimit. Pe un ton grav, care-mi spori iritarea, ea urmă:

— E extrem de important, Shannon, să ne găsim locul potrivit în viață. În cazul

meu, de pildă, oricât de puțin interesant ar fi. Sunt irlandeză, după cum știi, de fapt însă familia mea e engleză, fiind stabilită la Wexford pe o proprietate acordată de Cromwell. Timp de peste trei sute de ani, noi, cei din neamul Maitland, am trăit acolo, izolați, străini, despărțiți de ceilalți oameni prin sânge și lacrimi. Casa noastră a ars de două ori în cinci generații. Viclenia sorții a făcut familia mea să decadă încet și fără iertare, așa cum ceața pe mare distruge sufletele.

Tăcu. Mă uitai rece la ea.

— Am impresia că ai scăpat de acest destin nefericit.

— Da, Shannon. Am scăpat, dar numai fugind de acolo.

Privirea ei era atât de plină de înțeles, încât îi spusei enervat:

— Sincer vorbind, nu știu ce vrei să spui.

— Nu poți ghici?

— Nu, nu pot. Îmi ieșii brusc din sărite; vocea mea era supărător de stridentă.

Unde vrei să ajungi?

Își scoase ochelarii și și-i șterse încet. Pe urmă, distrată, îi lăsă să-i cadă în poală, uitându-se la mine cu ochii ei miopi și fără sprâncene.

— Shannon... ar trebui să pleci de la Eastershaws.

Eram complet uluit.

— Ce? Să plec?

— Da – repetă ea – de îndată ce îți termini cercetările.

Simții tot sângele suindu-mi-se în obraz. Plin de furie și refuzând să cred cele auzite, mă uitai cu ochi mari la ea.

— E o glumă admirabilă. Crezusem un moment că vorbești serios.

— Sunt complet serioasă... La fel e și sfatul meu.

— Atunci așteaptă până când ți l-oi cere. Din întâmplare, mă simt tot atât de bine aici ca și dumneata. Și am și eu prieteni.

— Pe infirmiera Stanway, poate? Strâmbă din nas. A mai avut și alți admiratori. Pe supraveghetorul Brogan, de pildă... și pe predecesorul dumitale.

— Asta nu te privește. Am fost tratat destul de rău în alte slujbe. N-am de gând să renunț la un serviciu bun și la un laborator de mână întâi din cauză că ți-ai băgat în cap vreo idee năstrușnică.

Văzui că răspunsul meu îi astupase gura.

Stătu liniștită câteva clipe, apoi se sculă.

— Bine, Shannon. Să uităm de asta. Noapte bună.

Zâmbi și plecă imediat.

Mă întorsei furios la masa mea de laborator. Îmi dădeam seama cât de mult mă cheltuisem în acest ultim efort. Slăbisem și eram supt la obraz; când îmi zăream chipul în oglindă, mi se părea că am în față un străin. În trecut reușisem să-mi reduc

somnul la trei sau patru ore. Acum însă nu mai puteam dormi deloc. Insomnie totală. Spre a-mi calma nervii în timpul acestor lungi nopți de muncă, fumam atât de mult, încât îmi tăbăcisem limba și gâtulejul. Mai erau și acele ciudate deprinderi și trăsni – fetișe, de fapt – pe care le adoptasem în cursul acestei încordări crescânde. De câte ori părăseam masa de experiențe, trebuia să revin de trei ori spre a mă convinge că întorsesem efectiv robinetul biuretei. Luasem obiceiul de a închide ochiul stâng când citeam măsurătorile și scriam cifrele de-a-ndăratelea. În fiecare zi, înainte de-a începe lucrul, număram toate plăcile de faianță din secțiunea peretelui de deasupra termostatului. Era și o vorbă, „abracadabra“, care, într-un fel oarecare, îmi intrase în cap și pe care mă trezeam șoptindu-mi-o ca un fel de invocație, ca un stimulent și ca o înceată exclamație de triumf ori de câte ori făceam un nou pas înainte în experiențele mele. Și totuși continuam ca un automat, încercând și titrând, împingând înainte, înainte... Trebuia să merg mai departe. Înaintasem prea mult spre a mai putea da înapoi. Era vorba acum de a obține tot sau nimic... da, tot sau nimic!

La ora opt pusei extractul de vaccin la filtrat și cum acest proces avea să dureze o oră, mă ridicai, stinsei lumina și părăsii laboratorul, spre a răsufla puțin în camera mea.

Afară, azeam acordurile preliminare din sala de spectacole, unde, la sfârșitul fiecărei luni, avea loc o festivitate, jumătate concert, jumătate dans, organizată de Palfrey așa-zicând pentru plăcerea pacienților, dar în primul rând pentru a permite micului *maestro* să cânte cu mâna pe piept „Chiar și-o inimă vitează...” de Gounod.

Mă duceam rar la aceste petreceri, iar în seara aceea aveam să mă abțin cu siguranță.

Nerăbdător de a mă întinde puțin pe canapea, mă îndreptai spre camera mea, dar, deschizând ușa, descoperii că nu eram singur. Lângă fereastra deschisă, cu capul vârat între umeri și o curioasă fixitate în privire, se afla Neil Spence.

— O, Spence! exclamai eu. Ce plăcere să te revăd!

Răspunse primirii mele cu un zâmbet stins în ochii lui mari și nemișcați, iar după ce ne strânserăm mâna, se cufundă din nou în fotoliu. Fața îi era umbrită de perdea.

— Nu pot sta mult, Robert. Dar mi-a trecut prin gând să vin să te văd. Sper că nu te plictisesc.

— Desigur că nu! Îl îndemnasem de multe ori să mă viziteze, dar acum mă întrebam în chip ciudat de ce venise. Bei un whisky?

Se uită la mine îngândurat, cu același zâmbet stins în ochii lui negri.

— Te rog!

Observai atunci că mai băuse înainte, dar asta n-avea importanță. De altfel,

doream și eu să iau un pahar. Era ușor să-ți ridici moralul cu ajutorul sticlelor din dulăpiorul stimulant și, în ultima vreme, recusesem des la rezervele din acest mic depozit. Abia dacă mai mâncam ceva în zilele acelea, în schimb mă mențineam cu cafea, whisky și țigări. Umplui bine două pahare.

— Noroc, Robert!

— Să trăiești!

Își strânse paharul între mâini, plimbându-și privirea în jurul camerei. Liniștea lui avea ceva tulburător.

— Ce face Muriel? Întrebai eu.

— Îi merge foarte bine, cred.

— Trebuia să vii cu ea.

Stătea nemișcat; strania lui imobilitate mă înspăimântă.

— Muriel m-a părăsit săptămâna trecută. E cu Lomax, la Londra.

Făcu această declarație pe un ton atât de impersonal, încât mi se tăie respirația. Urmă o pauză. Nu bănuisem că lucrurile erau atât de grave.

— Ce urâtă farsă...

— O, nu știi! Răspundea logic, cu acea stăpânire de sine aproape neomenească. Lomax e un băiat chipeș, iar Muriel e încă extrem de atrăgătoare. Și, în definitiv, nu e prea amuzant să trăiești cu mine.

Mă uitai nedumerit la el. Urmă îngândurat, cu aceeași voce surdă:

— Cred că s-a silit cât a putut să rămână lângă mine, înainte de a se îndrăgosti de Lomax.

Nu mă putui reține să exclam:

— Ce mizerabil!

Spence clătină din cap. În ciuda whisky-ului, era complet treaz.

— Nu e mai rău, probabil, decât noi toți. Oftă adânc și îndelung. În primul rând, n-ar fi trebuit să mă însor cu ea. Dar țineam atât de teribil la dânsa! Și Dumnezeu știe că am făcut tot ce am putut. Ieșeam cu ea în fiecare vineri seara. Repetă aceste cuvinte, ca și cum l-ar fi ușurat. În fiecare vineri seara, fără excepție!

— O să se întoarcă la tine, spusei eu. O să vă refaceți viața.

Se uită în ochii mei cu un zâmbet tragic în privire.

— Nu fi prost, Robert! S-a terminat. Se opri o clipă meditând. A cerut divorțul. Vrea să fie liberă. Ei bine, o să-i fac pe plac. Nu e extraordinar?... Îmi dau seama acum că e frivolă și netrebnică... dar nu o pot urî.

Îi turnai încă un pahar, luându-mi și mie unul. Nu prea știam ce să-i spun. Într-un efort zadarnic de a-i schimba gândurile, îl întrebai:

— Ai continuat să mergi la Secția de patologie?

— Da. Nimeni nu știe încă de aceste lucruri. Lomax e în concediu... Despre

Muriel se crede că a plecat s-o viziteze pe soră-sa. Dar ce folos? Am pierdut orice interes pentru munca mea. Nu sunt ca tine, Robert. N-am vocație pentru cercetări. Adăugă, cu un glas stins: N-ar fi fost atât de dureros dacă atunci când mi-am dat seama cum stau lucrurile și i-am vorbit nu mi-ar fi răspuns: „Dă-mi pace! Nu pot să te văd în ochi!”

Urmă o tăcere prelungă. Pe urmă, sunetele unui foxtrot străbătură aerul liniștit al serii, furișându-se prin fereastra deschisă până în cameră. Spence se uita la mine, întrebător.

— E o reuniune dansantă pe care o organizează o dată pe lună personalul și unii din pacienți, îi explicai eu.

Reflectă un moment.

— Lui Muriel i-ar fi plăcut lucrul ăsta... Dansam și noi uneori vineri seara. Sunt convins că Lomax o să iasă mult cu ea.

Trase cu urechea până când foxtrotul se termină, apoi își puse jos paharul golit.

— Trebuie să plec acum, Robert.

— Fii serios! E încă devreme.

— Sunt obligat. Am o întâlnire. La nouă e un tren bun.

— Mai ia un pahar, atunci.

— Nu, mulțumesc! Vreau să am capul limpede la întâlnire.

Bănuii că trebuia să discute cu avocatul lui despre procesul de divorț. Îmi părea rău de el, dar nu vedeam ce i-aș fi putut spune. Era ora nouă fără douăzeci de minute.

Îl însoții până la loja portarului și-i deschisei chiar eu poarta, deoarece Gunn se dusesese la serată.

— Vin până la gară cu tine.

Scutură din cap.

— Dacă sunt sigur de un lucru, e că vrei să te întorci în laboratorul tău.

O ușoară roșeață se ivi în obrazul lui slăbit. Expresia frumoșilor săi ochi negri mă sperie.

— Te simți bine, Spence?

— Perfect.

În glasul său se simțea ecoul vag al unui râs sinistru.

Se așternu tăcere.

Ne strânseram mâna. Când mă uitai neîncrezător la el, îmi zâmbi cu adevărat. Era zâmbetul schimonosit pe care-l cunoșteam.

— Noroc, Robert... Dumnezeu să te păzească.

Mă întorsei încet pe alee. Ceea ce spunea era exact. Trebuia să termin neapărat, altminteri s-ar fi isprăvit cu mine. Apropiindu-mă în întuneric de laborator, auzeam

încă ecoul surd al muzicii. Ceața nocturnă, atât de frecventă aci, începea să se lase.

Când intrai, vasta încăpere răcoroasă era cufundată în tăcere, exceptând bătăile încete și voalate ale ritmului muzicii. Mă lepădai de orice gând străin de lucrul meu. În ciuda ferestrelor duble de geam mat, zăbrelite, ceața pătrunzătoare se furișase înăuntru și plutea într-un strat subțire, ca un spirit fără trup, sub tavanul boltit. Dedesubt, în centrul pardoselii de plăci de ceramică, stătea, pe masa mea de laborator, aparatul de filtrare. Văzui că flaconul se umpluse aproape cu un lichid limpede, translucid. Îmi trebui numai o clipă ca să-mi scot haina, să-mi suflec mânecile cămășii și să-mi pun halatul murdar. Ducându-mă la masa de laborator, ridicai flaconul, examinându-l cu înfrigurată emoție. După aceea mă apucau cu pasiune de lucru.

Etalonarea și încapsularea produsului final nu-mi luă mult timp. La zece fără un sfert terminasem cu acest proces. În ciuda tuturor greutăților, ajunsesem în cele din urmă la capătul nesfârșitei ascensiuni și priveam de pe culme împărățiile ce se întindeau la picioarele mele.

Eram atât de amețit, încât fui nevoit să mă țin de marginea mesei. În starea mea de exaltare, urechile îmi vâjâiau transformând muzica din depărtare. În chip nedeslușit, dar apoi mai clar, acordurile îmi apărură ca o simfonie cerească, cu glasuri înalte, angelice, cu trâmbițe și clopote și un contrapunct sonor de tobe. În timp ce aceste armonii extatice creșteau, îmi șopteam neîncetat, cu încordare:

— Mi-am atins ținta... Am terminat, în sfârșit!

Cu un efort, mă oprii, așezai cu grijă fiolele în refrigerator, încheiai laboratorul și ieșii.

Îmi îndreptai pașii obosiți spre camera mea. Ajungând în vestibul, auzii pe cineva strigându-mă pe nume. Mă întorsei și-l văzui pe Brogan, supraveghetorul, alergând spre mine.

Mă oprii, lăsându-l să se apropie. Era alb în obraz și respira precipitat.

— Domnule doctor, v-am căutat peste tot! Glasul i se îneca. S-a întâmplat un mic accident.

Stăteam nemișcat, privindu-l cu ochi mari.

— Să vedeți, domnule doctor. În ciuda experienței lui, se înfioră. E vorba de prietenul dumneavoastră... tocmai ni s-a comunicat de la gară.

Spence! Simțeam că-mi vine rău. O sudoare rece îmi îmbroboni fruntea. Înghiții cu un efort.

— A alunecat și a căzut, domnule doctor. Tocmai când trenul de ora nouă intra în stație. Totul s-a petrecut fulgerător.

CAPITOLUL VII

Următoarele câteva zile fură înnorate și cețoase. Răcoarea și adierea timpurie de toamnă prevesteau cu melancolie apropierea iernii și o presimțire la fel de tristă se furișă rece în sufletul meu. Înarmorantarea lui Spence avusese loc în orașul său natal, Ullapool, din depărtatul comitat Ross, și nu putusem să asist la ea. Într-o scrisoare către părinții săi încercasem însă a le ușura lovitura, lăsându-i să creadă că era vorba doar de un accident nenorocit. Nu auzisem nimic despre Lomax și Muriel.

Laboratorul era încuiat, iar cheia în buzunarul meu. Părea ciudat că nu mai intram acolo. Profesorul Challis urma să se înapoieze la Winton către sfârșitul săptămânii și aveam intenția să las în mâna lui toate aranjamentele privitoare la anunțarea descoperirii mele. În mod inevitabil, vestea realizării mele se răspândi la Eastershaws și fui obligat să îndur plictiseala felicitărilor – rezervate din partea doctoriței Maitland și a domnișoarei Indre, exuberante din partea lui Palfrey, călduroase și demne din partea doctorului Goodall. Marea întreprindere farmaceutică Wilson din Londra ceru, de asemenea, o comunicație interurbană urgentă cu mine, dar refuzai să răspund înainte de a fi primit sfaturile lui Challis.

Joi însă primii o vizită la care mă așteptasem cel mai puțin. După cină, pe când mă plimbam în lung și în lat prin camera mea, fumând o țigară după alta și încercând să-mi adun gândurile împrăștiate și să-mi potolesc nervii încă zbuciumați, mă trezii cu profesorul Usher, care fusese condus până la ușa mea.

Mă uitai nedumerit la figura lui înaltă și distinsă, în timp ce înaintă spre mine și-mi strânse mâna cu un zâmbet cordial.

— Ce mai faci, dragul meu Shannon? Sper că nu sosesc la un moment nepotrivit.

— Nu..., spusei eu reținut. Nicidecum.

— Îmi dai voie să stau jos? Își luă un scaun și se așeză picior peste picior. Fără îndoială că ar fi trebuit să te previn despre sosirea mea, dar îmi place să iau hotărâri pe moment. Și voiam să fiu printre primii ca să te felicit.

— Vă mulțumesc.

— Eram în biroul meu când profesorul Challis mi-a telefonat de la Bute, împărtășindu-mi o mică idee a lui. Surâse, mângâindu-și barbișonul bine îngrijit. În ciuda grelelor mele sarcini administrative, caut să mă consacru din când în când unor cercetări efective. Ei bine, n-am ezitat niciun moment.

Nu-mi veni în gând niciun răspuns potrivit; păstrai deci tăcerea.

— Firește, știam că acest lucru o să se întâmple. Am pretenția că stau cu urechea destul de aproape de pământ. În definitiv, principalul scop al secției mele este de a promova tot ce e demn de acest lucru în materie de progres științific și, în ciuda micii noastre neînțelegeri, mi-am dat seama că într-o bună zi vei justifica încrederea mea în dumneata.

Mă stăpânii cu greu în fața acestei dezinvolve fățărnicii.

— Aș fi fost scutit de multe neazuri dacă ați fi procedat în consecință.

— Da, recunosc el în chipul cel mai captivant. Sunt gata să admit sincer că m-am cam pripit. Și acum, după ce ți-am mărturisit acest lucru, sper că ai să faci și dumneata un pas, dând uitării întâmplările trecute.

Capul mă durea mai tare ca oricând. Nu înțelegeam unde voia să ajungă. Tonul său deveni mai confidențial:

— Ascultă, Shannon. Vreau să fiu absolut sincer față de dumneata. În ultimul timp am avut o serie de ghinioane oribile la Secția de patologie. N-am obținut rezultate mulțumitoare. Ca să nu lungesc vorba, vreau să te întorc.

Făcui un gest instinctiv de refuz, el însă mă opri cu o privire solemnă.

— Nu vreau să mă înțelegi greșit. Am în vedere ceva mult mai important decât reintegrarea în vechiul dumatăle post. Schimbări însemnate sunt pe punctul de a lua o formă concretă la universitate. Am fost în sfârșit câștigat pentru ideea de a încorpora un laborator biochimic clădirii Secției de patologie, iar consiliul de conducere a hotărât să înființeze o catedră de cercetări experimentale în acest domeniu. Salariul a fost fixat la șapte sute de lire sterline pe an, iar sarcina noului director, bineînțeles cu cel mai cordial sprijin din partea mea, va fi de a organiza și dezvolta activitatea laboratorului. Va avea situația unui profesor agregat, cu dreptul de a face în fiecare semestru o serie de prelegeri. Ei, Shannon – respiră adânc ca pentru a se pregăti să spună ceva important – aș vrea să te gândești la rezultatele pe care un tânăr și strălucit cercetător, ajutat de tehnicieni bine pregătiți și de studenți entuziaști, le poate obține. Se aplecă spre mine și mă bătu pe genunchi. Ce-ai zice dacă această posibilitate ți-ar fi oferită dumatăle?

Încercai să rămân liniștit în fotoliul meu. Propunerea îmi tăia răsuflarea. Nici nu cutezasem măcar vreodată să mă gândesc la o asemenea ocazie. Îmi dădeam seama că motivele lui Usher erau complet egoiste. Avea nevoie de mine în interesul secției sale, ca și în propriul său interes. Vâlva pe care publicarea descoperirii mele avea s-o stârneasă în lumea științifică și în cercurile largi populare, elogiile presei, noua legislație sanitară care avea să fie supusă parlamentului, toate acestea prețuiam cu mult prea mult pentru el ca să le scape din mână. În perplexitatea și istovirea mea, îmi dusei mâna la frunte, neștiind ce să-i răspund.

— Ei, ei! făcu Usher pe un ton ușor. Îmi dau prea bine seama cât de mult te-ai obosit cu lucrarea asta. Nu vreau să-ți mai bat capul acum. Ceea ce-ți propun e următorul lucru: Vii luni seara să iei masa la mine acasă. Cancelarul universității va veni și el, împreună cu câțiva colegi ai mei, membri ai senatului universitar, care țin foarte mult să te cunoască și să te felicite. Va mai fi poate de față, dar să nu scapi cumva vreo vorbă despre asta – și își luă un aer malițios – un redactor sau poate chiar doi distinși reprezentanți ai presei. Cred că-ți pot promite o seară interesantă.

Încercai să-i exprimi mulțumirile mele, dar mă opri cu un gest.

— Niciun cuvânt, dragul meu. Trebuie să accepți asta ca amendă onorabilă din partea mea. Luni seara, deci, la opt fix, la locuința mea. Admirabil. Încă o dată, felicitările mele, unite cu speranța că în viitor vom putea servi împreună nobila cauză a științei.

Se ridică, îmi strânse mâna cu zâmbetul lui de cabotin și ieși.

Mă cufundai iarăși în fotoliul meu. Această strălucită întorsătură a lucrurilor era mai mult decât putea îndura biata mea minte obosită. De-abia înțelegeam despre ce e vorba. După ce prima emoție trecu, nu simții nici exaltare, ci doar o ciudată încordare. Aceasta era deci răsplata târzie acordată sânguinței, perseverenței și efortului neabătut. Eram studentul laureat acum, cel din capul listei. Toți își mărturiseau prietenia, erau dornici să dea mâna cu mine; chiar și comitetul spitalului din Dalnair era gata, desigur, acum să se laude că mă cunoaște. Toți fuseseră însă împotriva mea atunci când mă luptam într-adevăr, înămolit în mlaștinile adversităților.

Simțeam totuși că nu aveam să fiu atât de eroic, încât să dau cu piciorul succesului meu. Suferisem prea mult de pe urma grijilor chinuitoare și a efortului nimicitor al unei cercetări independente. Desigur că Usher nu avea să se amestece prea mult. Iar banii... șapte sute de lire pe an... Nu mă gândisem niciodată la asta, dar acum, fără voia mea, aveam să fiu bogat, aveam chiar să mă pot îmbrăca ca un practician cu vază, ca un domn... La urma urmei, totul avea să se isprăvească cu bine.

Viitorul meu nu păruse niciodată mai strălucit și totuși simțeam o amărăciune pe care nu o puteam stăpâni. Un linioliu părea întins peste bucuria mea. O singură ființă era în stare să arate un interes real, să se bucure sincer de succesul meu. Îi vedeam obrazul în acel moment. Timp de săptămâni întregi îngropasem acest chip în ascunzișurile tainice ale minții mele; acum însă nu puteam scăpa de el. Și, pe neașteptate, un dor molcom și duios își croi drum prin îndârjirea de care eram cuprins. Ea se rupsesse de mine. Tăcerea ei prelungită dovedea acest lucru. Iar eu o trădasem. Dar doream să-i vorbesc fie chiar numai o clipă, să-i spun că cercetarea mea era încheiată; numai o clipă să-i mai aud glasul.

Și astfel, împotriva bunului simț, împotriva mândriei mele, împotriva tuturor considerațiilor, mă sculai, îndreptându-mă spre telefon, și, după un ultim moment de șovăială, cerui legătura cu spitalul rural din Dalnair.

Era o convorbire interurbană și fui nevoit să aștept câțva timp; în cele din urmă izbucni însă să obțin legătura. Vocea mea suna aspru și forțat:

— Aș vrea să vorbesc cu domnișoara doctor Law.

— Îmi pare rău, domnule, dar nu se poate.

Refuzul brusc mă surprinse și mă nedumeri.

— Nu e acolo? Întrebai eu.

— Ba da, e aici.

— Vrei să spui că e ocupată?

— O, nu, domnule, nu-i ocupată.

— Atunci ce vrei să spui? Du-te la camera ei, te rog, și spune-i că vreau să-i vorbesc.

— Nu e în camera ei, domnule. E în saloane.

Cine era oare la celălalt capăt al firului? Încercam să recunosc vocea, dar nu reușeam. Afară de aceasta, centrala interurbană începu, după obiceiul ei, să țiuie și să pârâie. Stăpânindu-mi nerăbdarea, schimbai receptorul la urechea cealaltă.

— Alo, alo... Cine e la aparat?

— Îngrijitoarea, domnule.

— Katie?

— Nu, domnule, subîngrijitoarea. Sunt nouă aici.

Nervii îmi erau atât de încordați acum, încât fui nevoit să închid ochii.

— Cheamă, te rog, pe infirmiera-șefă. Spune-i că doctorul Shannon vrea să-i vorbească.

— Prea bine, domnule. Rămâneți la aparat, vă rog.

Din ce în ce mai iritat și mai îngrijorat, rămăsei atârnat de receptor un timp ce mi se păru interminabil. În cele din urmă însă, auzii cu ușurare un pas sonor și imediat după aceea glasul caracteristic al domnișoarei Trudgeon:

— Da, doctore?

— Îmi pare rău că te deranjez – exclamai eu – dar aș fi vrut să schimb un cuvânt cu domnișoara doctor Law. Ai fi bună să o chemi la telefon?

— Mi-e teamă că nu poți vorbi cu ea, doctore. N-ai aflat vestea?

— Nu.

Urmă o pauză apreciabilă, după care continuă:

— Domnișoara doctor Law e bolnavă, grav bolnavă, de trei săptămâni.

În timp ce inima mi se zbătea în piept, telefonul începu să trosnească, ceea ce făcu cu neputință continuarea conversației. Auzisem însă de ajuns pentru ca bănuiala mea subită să se transforme în certitudine. Agățai la loc receptorul. Era o greșală permanentă a mea de a trage concluzii premature, și tocmai asta fu lucrul pe care-l făcui și acum.

CAPITOLUL VIII

În dimineața următoare mă dusei devreme la laborator, apoi la locuința doctorului Goodall. Nu se sculase din pat, dar când îi trimisei vorbă că aveam nevoie

să lipsesc toată ziua, îmi dădu aprobarea lui.

Cerul era încă cenușiu când coborâi pe alee și ieșii pe poarta mare. După șederea îndelungată și neîntreruptă între aceste ziduri înalte, mi-era penibil să fac această călătorie la Dalnair. Ajunsei la Winton la ora zece. Orașul zăcea umed și cald sub un vâl de fum. Zgomotul și agitația de pe străzi, lumea ce se îmbulzea cu bagaje spre peroanele Gării centrale, toate acestea mi se păreau ciudat de supărătoare în comparație cu ordinea și liniștea de la Eastershaws. Era însă necesar s-o văd pe Jean. Da, trebuia s-o văd cu orice preț.

Pe când însă îmi rumegam gândurile în trenul ce se legăna, iar câmpurile și gardurile înnegrite de fum se perindau prin fața geamului, eram cuprins nu atât de milă, cât de un simțământ mocnit de furie. Eram obsedat din ce în ce mai mult de viziunea degetelor ei – atingând culturile... rupând un biscuit și ducându-l la gură.

La gara Dalnair nu găsii nicio trăsură. Pornii deci pe jos, sub cerul cenușiu și umed, spre spital, apucând pe cărarea abruptă pe care o foloseam odinioară spre a sui dealul în goana mare. Acum însă urcai încet, regretând că nu mă oprisem la bufetul gării spre a bea un whisky. Ajunsei gâfâind pe culmea dealului și, străbătând aleea, sunai la ușa din față.

Katie îmi deschise fără întârziere. Cum nu-mi anunțasem sosirea, se uită curioasă la mine. Îmi arătase însă totdeauna simpatie și, cu un salut reținut, mă introduse în camera de primire. Un moment după aceea, domnișoara Tmdgeon apărui.

— Ei! exclamă ea, intrând impetuos, cu zâmbetul ei vioi și energic pe buze. Ce surpriză! Îmi pare foarte bine că te revăd.

Uitându-mă atent la ea, înțelesei că vorbea foarte sincer; dar cu toată recunoștința mea pentru primirea ei prietenoasă, nu mă lăsai înșelat de voioșia ei aparentă, în care recunoscui imediat obișnuita mască profesională, deghizarea ce o văzusem adesea folosind-o în conversațiile ei cu rudele îngrijorate ale bolnavilor.

— Am impresia însă – continuă ea privindu-mă dintr-o parte – că nu te prea poți lăuda cu noua dumitale slujbă. Ești slab ca un ogar. Ce-au făcut din dumneata? Arăți ca și cum te-ar fi trecut prin storcătoarea de rufe.

— O, mă simt foarte bine!

— Nu-ți dau de mâncare acolo?

— Ba da... Hrana e excelentă.

Scutură ușor din cap, ca și cum s-ar fi îndoit de adevărul cuvintelor mele.

— Ai avea nevoie de o serie din bunele mele mâncăruri hrănitoare cu curry¹.

Urmă o tăcere jenată, în timpul căreia, întrucât nu mă invitase să mă așez, rămaserăm amândoi în picioare. Surâsul vesel și mai degrabă încurajator, pe care,

¹ Condiment picant din India, mult folosit în Anglia. (n.t.)

datorită practicii îndelungate, puternicii ei mușchi faciali păreau în stare să-l mențină la infinit, pierduse ceva din scânteierea lui.

Îmi umezii buzele.

— Cum îi merge?

— Atât de bine cât putem pretinde. Sunt trei săptămâni de când e bolnavă. Infirmiera-șefă ezită; pe urmă, văzând că așteptam amănunte, continuă pe același ton optimist, alegându-și cuvintele astfel încât să nu se angajeze: La început părea să reziste. Dar în ultimele câteva zile a pierdut puțin teren.

Simții cum mi se strânge inima. Cunoșteam prea bine această frază.

— Cine o îngrijește?

— Doctorul Fraser, medicul districtului.

Îl revăzui în gând pe acest bărbat între două vârste, cu părul blond-roșcat care i se rărea, sprâncenele stufoase și fața lipsită de frumusețe, pătrată, zbârcită și rumenită grosolan de o rețea de vinișoare roșii, de pe obraji.

— E un om capabil.

— Excelent!

— Spune-mi adevărul! Ce zice doctorul?

Infirmiera-șefă tăcu. Strâmbă ușor din umeri.

— E grav bolnavă. Dacă măcar ar fi stat în pat de la început, ar fi fost mai ușor. A continuat însă să lucreze timp de o săptămână, cu dureri de cap permanente și temperatură ridicată, înainte de a se prăbuși. Dar asta se întâmplă des la scarlatină.

— Scarlatină! exclamai eu pe un ton de nedescris.

— Da, bineînțeles, spuse domnișoara Trudgeon surprinsă. Ți-am spus-o doar aseară, la telefon.

Urmă o tăcere plină de zbucium. Respirai repede și adânc, simțind o dogoare până în vârful degetelor. Ideea mea era atât de înrădăcinată, încât nu mă putui decide să o jertfesc. Spusei:

— Aș vrea s-o văd.

Privirea domnișoarei Trudgeon se pierdu în gol.

— Nu e complet conștientă.

— Țin totuși s-o văd.

— La ce-ar servi?

— Indiferent...

Infirmiera-șefă părea extrem de stingherită. Îmi spuse direct:

— Părinții și fratele ei sunt aici... în salonaș. E și logodnicul ei. Fără consimțământul lor, doctore, nu-mi pot lua răspunderea.

Simții o sfârșeală în inimă. Era un lucru la care nu mă gândisem, o dificultate de învins, o penitență de îndurat. Pentru nimic în lume nu trebuia totuși să renunț la

scopul care mă adusese acolo. Oftai.

— Mă voi duce să vorbesc cu ei.

Iarăși ridică din umeri.

— Cum vrei. Știi cel mai bine ce ai de făcut. Dacă ai nevoie de mine, mă găsești în salonul bolnavilor.

Fără alt comentariu, domnișoara Trudgeon dădu scurt din cap, se întoarse repede și plecă, lăsându-mă să nimeresc pe coridor, așa cum mă pricepeam, drumul spre fostul meu salonaș. Stătui un minut întreg în fața ușii, auzind dinăuntru ecoul unei voci joase; apoi, adunându-mi tot curajul, apăsai pe clanță și intrai.

Daniel Law, avându-l lângă sine pe Luke, ședea în fața mesei citind cu glas tare dintr-o biblie. În deschizătura ferestrei, cu fața spre mine, stăteau așezați doamna Law și Malcolm Hodden. Mă oprii la ușă, cu un aer vinovat, ținându-mi răsuflarea până când lectura se termină.

Urmă o tăcere solemnă. Daniel își scoase ochelarii, îi șterse cu batista, apoi se întoarse pe jumătate în fotoliul său. Cu toate că atitudinea lui era rigidă, fața gravă, îngrijorată nu arăta niciun semn de indignare sau acuzare. Se uita pur și simplu la mine cu tăcută demnitate.

Malcolm însă se ridicase în picioare. Se îndreptă spre mine. Glasul lui înnăbușit putea fi auzit în toată această tăcută încăpere.

— Cum îți permiți să ne deranjezi într-un moment ca acesta? Ochii lui rotunzi, apropiați de obrazul meu, erau injectați. Nu ești în stare să respecti intimitatea noastră... Te impui cu de-a sila...

— Nu, Malcolm, interveni mama Jeanei cu glas scăzut.

Îmi țineam privirea în podea și tot ce aveam de gând să spun îmi înghețase pe buze.

— Nu are niciun drept să fie aici! strigă Hodden deodată, cu voce sugrumată.

— O, mai taci! murmură Luke.

— Sst, fiule! șopti domna Law. Cu ochii ținți la mine, ea se ridică. Mă duc acum s-o văd pe fata noastră. Vrei să vii cu mine?

Fără a fi scos un cuvânt și incapabil de-a vorbi, ieșii cu ea din odaie, însoțind-o pe alee până la rezerva din micul pavilion. Valuri de lumină unduiau pe pietrișul curat al curții, o infirmieră tânără trecu pe dinaintea noastră, sub o verandă un grup de copii convalescenți, purtând halate roșii, se jucau cu o minge.

Inima îmi ciocănea în piept gata să-l spargă când infirmiera-șefă ne deschise ușa și intrărăm în camera vopsită în alb. Numai unul din cele trei paturi era ocupat, fiind pe jumătate înconjurat de un paravan. Lângă pat se afla un scaun de email alb, iar pe el, aplecată într-o atitudine de observare, ședea sora Peek. Urmând-o pe infirmiera-șefă, ocolii încet marginea paravanului, oprindu-mă la picioarele patului,

dar nu îndrăzneam să-mi ridic ochii. Doar cu prețul celui mai mare efort de voință reușii să-mi înalț capul încet-încet, până când privirea mea, plimbându-se peste cuvertura albă, se opri asupra Jeanei.

Era culcată pe spate, cu ochii larg deschiși, murmurând mereu, cu mișcări tremurate ale buzelor și limbii ei uscate, în timp ce degetele-i subțiri se prindeau tot timpul de cearșafuri. Sub părul pieptănat în sus, conturul feței ei slăbite se detașa, marcat și fin, pe perna joasă și albă. Pe obraji ei, în locul obișnuitelor pete de un roșu viu, provocate de febră, se vedea o rumeneală închisă și stinsă, în timp ce o mulțime de puncte roșiatice, din care unele păliseră, lăsând urme ce băteau în cafeniu, desfigurau fruntea ei trasă... Era roșul tipic al scarlatinei.

Urechile îmi vâjâiau; simțeam bănuiala mea destrămându-se.

Deasupra patului, la o înălțime unde mâinile ei ce se crispau nu puteau ajunge, se afla foaia de observație, pe care erau trasate crestele ascuțite, coborâșurile și contururile muntoase ale curbei de temperatură. Îmi încordai privirea spre a o examina. Da, îmi spusei după un moment prelung, nu încape nicio îndoială. Ce nebun fusesem, ce nebun eram totdeauna... Suferea fără doar și poate de scarlatină.

Doamna Law și infirmiera-șefă începură să vorbească între ele în șoaptă. Parcă nici n-aș fi fost acolo. Inutil, ca o mobilă nedorită, stăteam neluat în seamă. Nu existam. Încurcat și neliniștit, îmi lăsaî privirea în jos, plimbând-o asupra accesoriilor clinice, ordonat așezate pe masa de noapte: sticle de medicamente, o ceașcă de hrănit în pat, o seringă, eter și ulei camforat. Dacă lucrurile ajunseseră până aci, situația era destul de gravă.

Toată scena era suspendată parcă de un fir necruțător al vremii, ce se legăna ușor încoace și încolo, atenuându-și încet mișcarea și subțindu-se pe măsură ce secunde se succedau, aruncate una câte una în necunoscut. Era cu neputință să suportî mai mult timp acest spectacol. Ieșii și traversai culoarul îngust până la rezerva din față, care era goală. Mă așezai pe marginea unui pat, uitându-mă rătăcit, cu ochii nemișcați și holbați, la peretele gol, spoit în galben. Sperasem să fac atât de mult, iar acum nu puteam face nimic... niciun act dramatic și pasionant prin care să mă afirm, să stabilesc rațiunea mea de a exista... nimic. Din ce în ce mai plin de dispreț față de mine însumi, contestându-mi orice valoare, scosei din buzunar fiola mare pe care o învelisem în vată în dimineața aceea. Sub presiunea inconștientă a degetelor mele, ea se sparse, iar sunetul sticlei fragile câștigă în urechea mea rezonanța unui clopot. Ghemotoace de vată udă se lipiră de degetele mele. Mi-e cu neputință să descriu dogoarea care-mi încingea creierul, simțământul dureros de incapacitate ce mă apăsa, șirul de ecouri batjocoritoare pe care le percepeam în tăcerea din jurul meu.

Dar timpul continua să se scurgă, iar secundele să cadă, ușoare ca niște fulgi. Cum de-o lovise asta? Ah, când ești obosit sau pierdut, împotriva voinței tale, într-o visare melancolică, nu e oare ușor să uiți de acele precauții simple care decid între sănătate și boală? Prin vidul glacial din cugetul meu, un sunet de voci îmi izbi timpanul. Doamna Law și infirmiera-șefă ieșiseră din cameră și treceau pe culoare. Domnișoara Trudgeon încerca s-o liniștească pe îngrijorata mamă.

— Fiți siguri că facem tot ce se poate. Peste douăzeci și patru de ore vom ști. Doctorul Fraser dă toată atenția acestui caz. Cât despre sora Peek, nimic n-ar putea întrece devotamentul ei față de bolnavă. De peste trei săptămâni nu se ocupă decât de ea și adesea a stat lângă ea de două ori mai multe ore decât era obligată. N-am întâlnit niciodată atâta jertfire de sine.

Așadar, mă înșelasem și aci. Era felul meu de a crede ce e mai rău despre toată lumea. O judecasem greșit și pe infirmiera-șefă, mă războisem cu ea și nu avusesem încredere într-însa. Asta era însușirea mea specială: a judeca greșit oamenii, a contraveni uzanțelor și buneicuviiște, a mă împotrivi lumii întregi, a nu ține de nimic și de nimeni, afară de mine însumi.

Un gong vibră în clădirea principală, anunțând dejunul infirmierelor. Era un semn de viață normală, care spori golul din sufletul meu. Cele două femei ieșiseră acum pe ușa dinspre curte, iar glasurile lor, stinse și triste, se pierdură cu totul. Mă ridicai ca un automat și, asemenea unei marionete mișcate de sfori, părăsii pavilionul. Nimeni nu se vedea nicăieri. Cu pași grei, ca și cum aș fi avut cătușe la picioare, coborâi dealul spre gară. Ghemuit într-un compartiment gol al trenului de întoarcere, eram însă cu gândul în salon, acolo sus, pe dealul unde începea să se lase întunericul.

CAPITOLUL IX

Cânci sosii din nou la Eastershaws, găsii o însemnare care arăta că profesorul Usher mă căutase de două ori la telefon, lăsând vorbă ca să-l chem când mă voi întoarce. Șovăii, hotărându-mă să fac acest lucru mai târziu. Aveam o durere de cap îngrozitoare; doream să fiu lăsat în pace, să mă izolez, să-mi rumeg în taină tristețea și temerile.

La ora cinci luai un ceai care-mi făcu bine. Toate facultățile mele păreau amortite. Pe tavă se afla un nou bilețel.

„Dl. Smith de la Secția de patologie v-a căutat la telefon la ora 3 d.a. Urgent.”

Aveam destul de furcă cu mine însumi pentru ca aceste insistențe să nu mă plictisească. Eram totodată intrigat, dar îmi adusei aminte că Usher făcuse aluzie la trimiterea unui reporter de la ziarul *Herald*. Smith fusese probabil însărcinat să aranjeze întâlnirea. Nu puteam suporta această idee tocmai acum. Era timp destul

la dineul de luni seara. Mototolii bilețelul și-l arunca în foc.

Goodall mă învoise pentru toată ziua. Nu eram deci obligat să ies din camera mea. Stătui amorțit, numărând ceasurile ce mai rămâneau până la ora nouă; atunci, scuturându-mă din toropeală, telefonai la spitalul din Dalnair. Starea Jeanei era neschimbată. Nu-mi puteau spune nimic mai mult.

Mort de oboseală și frământat de grijă, socotii că cel mai bun lucru era să mă culc, dar durerea de cap era atât de violentă, încât înțelegeai că nu voi putea dormi. Flaconul de aspirină, care-l țineam în dulăpiorul din camera de baie, era gol. Coborâi până în farmacie și luai puțin piramidon. Întorcându-mă prin pasajul subteran central, o văzui apropiindu-se pe una dintre infirmiere. Era Stanway.

Se îndrepta cu pași rari spre căminul infirmierelor. Când mă observă, se opri, rezemându-se în voie de peretele pasajului până când mă apropiai.

— Unde ai fost?

— Nicăieri mai special.

— Nu te mai arăți deloc.

Cu toate că vorbea cu un aer indiferent, mă observa de aproape. Adăugă:

— Sper că nu-ți închipui că mi-ai lipsit.

— Nu, spusei eu.

— Sunt mulți alții cu care pot ieși.

— Da.

Tăcu. Mă uitai la ea, întorcându-mi însă îndată ochii în altă parte, cuprins de un simțământ potrivit, amestec de răceală și dezgust. „Există o pedeapsă pentru fiecare lucru” – îmi spusei în gând, regretând amarnic numeroasele nopți lugubre în care, furișându-mă de-a lungul pereților, ca un hoț, mă dusesem în camera ei. Promiscuu lucru și vulgar... cu totul lipsit de înțeles... sau de vreun gând duios. Lămpile mate sfârâiau deasupra noastră, artificiale și ireale. N-avea niciun sentiment pentru mine, iar eu – o, Doamne! – ce sătul eram de ea!

— Ce-i cu tine? vorbea pe un ton tăios, continuând să-mi urmărească expresia feței.

Eu însă nu-i răspunsei. Înșelându-se asupra ezitării mele, pe buze îi apărură un zâmbet destul de provocator.

— Mi-am terminat serviciul acum. Mă privi cu indolență. Dacă vrei să vii la mine...

— Nu, spusei eu cu hotărâre, uitându-mă drept înainte.

Nespus de surprinsă, se înțepeni rănită în vanitatea ei și, pentru prima dată, obrazul ei palid se înroși de furie. Urmă o pauză. Pe urmă, strâmbând din umeri, îmi spuse:

— Bine. Să nu crezi că-mi pasă. Dar nu cumva să vii să mă deranjezi, dacă din

întâmplare ți-ai schimba gândul.

Holbă ochii la mine cu fățiș dispreț. Capul ei, mic cum era, se profila ca un craniu contra luminii. Se întoarse apoi brusc, pornind în lungul pasajului. Tocurile îi țâcăniră pe ciment până când zgomotul lor se stinse.

Slavă Domnului, asta însemna sfârșitul! Pornii în direcția opusă, spre camera mea, și mă trântii pe pat. Curând, piramidonul își produse efectul și mă cufundai într-un somn adânc.

A doua zi de dimineață însă, când mă deșteptai, mă simțeam mai rău ca oricând. Somnul mă pregătise doar pentru cele ce aveau să vină în ziua aceea.

În cursul dimineții, îmi îndeplinii, de bine, de rău, serviciul, fără a-i întâlni pe doamna Maitland și pe Palfrey, căci în ultima vreme luasem obiceiul de a-i evita pe ceilalți membri ai personalului.

La ora unu, după ce-mi amânasem intenția până la ultima limită suportabilă, telefonai din nou la Dalnair, cu un presentiment apăsător. Îmi răspunse sora Cameron. Vorbea pe un ton vesel, dar era, de fapt, totdeauna veselă. Răspunsul ei fu același. Nicio schimbare. Organismul se apăra. Absolut nicio schimbare.

Plină de bunăvoință față de mine, încercă să mă încurajeze:

— În orice caz, ireparabilul nu s-a produs încă. Și cât timp e viață, e speranță.

Afară cădea o ploaie torențială, întunecând cerul și aruncând o umbră vijelioasă peste întregul teren. Urcai încet scara spre camera mea. Când intrai, observai în lumina confuză că cineva ședea pe canapea, în cealaltă parte a căminului. Aprinsei lampa cu abajur de lângă raftul de cărți și recunoscui cu sumbră surpriză în vizitatorul meu pe Adrian Lomax.

Fără a-și schimba poziția, întâmpină privirea mea îndelungă și atentă într-un chip ce simula obișnuitul său calm, dar sub care se simțea totodată nesiguranța în ce privește felul cum aveam să-l primesc.

— Lomax! spusei eu în sfârșit, cu glas pierdut. Ești ultimul om pe care-l așteptam aici.

— Nu pari prea încântat să ma vezi.

Nu dădui niciun răspuns. Ne uitam tăcuți unul la altul. Nu se schimbaseră mult, ba chiar deloc. Îmi închipuisem că după întâmplările prin care trecuse, trebuia să fie copleșit de un simțământ de responsabilitate și vinovăție. Dimpotrivă, arăta tot atât de bine ca altădată, poate puțin mai palid și cu o expresie mai abătută în jurul gurii, dar perfect liniștit și gata de a se apăra.

— N-ai știut că m-am întors?

— Nu.

Cu toate că, de fapt, afacerea stârnise puțină vâlvă, înțelesei că mândria lui îl

împinsese să se întoarcă. Își aprinse o țigară, căutând să-și dea aerul detașat de odioasă. Da, era jenat și încerca să ascundă faptul prin această bravadă.

— Cred că ești pornit împotriva mea. Dar nu sunt chiar atât de vinovat.

— Nu ești?

— Nicidecum. Încă de la început, Muriel s-a ținut de capul meu. Nu mă slăbea. O, fără îndoială, a fost o nebunie din partea mea, dar pur și simplu nu puteam să scap de ea.

— Unde e acum?

— I-am propus s-o iau de soție. Voiam să procedez cum trebuie. Dar s-a iscat între noi o ceartă dezgustătoare. S-a întors la neamurile ei. Nu-mi pare rău. Ar fi fost de nesuportat.

— Ai ieșit destul de bine din încurcătură. Mai bine decât Spence.

— Știi bine că a fost un accident. Era o seară cețoasă. A călcat greșit pe peron. Totul a fost stabilit cu prilejul anchetei judiciare.

— Pentru Dumnezeu, nu te scuza! Vorbești ca și cum ai avea sentimentul de a-l fi împins în fața trenului.

Sângele îi pieri din obraz.

— Nu crezi că vorbele astea au fost cam deplasate? În orice caz, am intenția să arăt că nu sunt chiar atât de stricat cât se spune despre mine. Am să încep să lucrez, să lucrez cu adevărat, la Secția de patologie, să realizez de astă dată un lucru care să-i uimească pe toți.

Căuta să dea impresia că fusese victima unor împrejurări mai tari decât voința lui și că viitorul îi va da deplină dreptate. Știam că nu va fi niciodată în stare să realizeze ceva și că, sub aerul său de strălucită superioritate, era slab, insipid și avid de plăceri. Prezența lui mă indispunea. Mă ridicai și ațâțai focul, sperând că va înțelege și va pleca.

Dar nu plecă. Continua să mă privească în chip straniu.

— Ai făcut treabă în ultimul timp!

Ținându-mă la distanță de el, făcui un gest negativ.

— La Secția de patologie s-a făcut mare caz de asta.

Îmi ridicai încet privirea. Prin negurile ce-mi învăluiau mintea, faptul că vorbea la timpul trecut mi se păru curios. Urmă un moment de tăcere.

Se îndreptă pe canapea, întinzându-și gâtul spre mine. Ciudatul și palidul zâmbet de compătimire de pe buzele sale deveni mai pronunțat.

— Usher m-a însărcinat să vin să te văd, Shannon... ca să-ți aduc o veste rea. Ai fost întrecut. Cineva a publicat înaintea ta descoperirea pe care ai făcut-o.

Căscăi ochii la el, întrebându-mă, confuz, unde voia să ajungă; pe urmă izbucnii deodată.

— Ce vrei să spui? Abia puteam rosti cuvintele. Am controlat toată literatura înainte de a porni la lucru. Nu se găsea nimic.

— Nu, Shannon, nu se găsea. Dar acum se găsește. O cercetătoare din America, o doctoriță cu numele de Evans, a publicat în *Medical Review*¹ din luna asta un raport complet despre experiențele ei. Lucrarea i-a luat doi ani. Concluziile ei sunt practic aceleași cu ale tale. A izolat bacilul, a arătat marea răspândire a bolii pe tot globul – cifrele sunt impresionante – a identificat infecția la vacile de lapte, într-un cuvânt, totul.

Lungă tăcere. Toată încăperea se învârtea cu mine.

Lomax reîncepu să vorbească, cu un tact prea evident:

— Smith a fost primul care ne-a vorbit de asta. Urmărea de luni de zile lucrarea doctoriței Evans. A avut, de fapt, în mână o corectură prealabilă a raportului. Ne-a adus-o ieri în secție.

— Înțeleg.

Buzele îmi erau reci și țepe. Mă simțeam ca o stană de piatră. Optsprezece luni de eforturi neprecupețite, de muncă înfrigurată depusă ziua și noaptea, de înfruntare a tuturor greutăților – totul pierdut și zadarnic. Dacă rezultatele dovedite și publicate se găseau încă de pe acum sub ochii lumii științifice, nu puteam revendica meritul celor săvârșite de mine, meritul rezolvării acestor probleme cu prețul atâtor jertfe. Lucrul se întâmplase, firește, și înainte; ca printr-o stranie telepatie, un curent trece prin doi oameni din continente diferite, făcându-i să pornească, fără a ști unul de altul, la aceeași cercetare. Și fără îndoială că se va întâmpla și în viitor. Dar aceasta nu-mi ușura cu nimic îngrozitoarea decepție de a găsi la țintă pe altul sosit mai devreme și nici nu atenua ucigătoarea amărăciune a înfrângerii.

— Ce afurisit lucru! spuse Lomax, fără a se uita la mine. E de prisos să-ți spun cât de rău îmi pare.

Această compătimire afectată era mai nesuferită pentru mine decât indiferența. Se sculă de pe canapea.

— Apropo, dacă cumva dorești să citești articolul, ți-l pot lăsa. L-am adus cu mine. Scoase câteva foi tipărite din buzunarul paltonului său și le puse pe masă. Acum am s-o șterg. Noapte bună, Shannon.

— Noapte bună.

După ce plecă, rămăsei pironit cu ochii în gol, într-un calm mocnit și fără speranță. Apoi, cu un oftat adânc care părea să-mi izvorască din fundul inimii, mă sculai, mă apropiai de masă și, luând raportul, mă înarmai cu curaj ca să-l citesc.

¹ Revistă medicală (n.t.)

După cum spusese Lomax, era o cercetare magistrală asupra bolii ce avea să primească mai târziu numele de bruceloză. Această cercetare a ajuns a fi privită ca o lucrare monumentală. După ce o parcursei de două ori cu atenție, mă văzui obligat să recunosc, cu un fugar sentiment de gelozie, că doctorița Evans era o strălucită și ingenioasă cercetătoare științifică, a cărei lucrare era poate mai bună decât a mea.

Îndoiile filele cu mult calm și mă ridicai. Această nouă liniște lăuntrică, oricât de iluzorie ar fi fost, era ca o beție care trezea brusc în capul meu o senzație de putere și lumină. Era ora trei acum, timpul potrivit ca să telefonez din nou la Dalnair. Fără emoție, mă îndreptai spre telefon. Dar înainte de a putea apuca receptorul, servitoarea bătu la ușă și-mi înmână o telegramă. O desfăcui cu mână sigură.

„PRIMEȘTE SIMPATIA MEA SINCERĂ PENTRU PUBLICAȚIA DIN REVISTĂ, CARE NU REDUCE ÎNTRU NIMIC MERITUL INTRINSEC AL STRĂDUINȚELOR DUMITALE. SUNT TOT INCAPABIL DE A CALATORI, DAR SPER SĂ TE VĂD ÎN CURÂND SPRE A ARANJA ACTIVITATEA VIITOARE. SALUTĂRI,
WILFRED CHALLIS“

Dacă reacția mea întârziase, acum ea puse stăpânire pe mine cu îndoită forță. Mă bizuisem pe Challis, uitând de vârsta lui și de scăderea progresivă a puterilor sale. Acest mesaj de condoleanțe înlătura ultimul meu sprijin. Uitându-mă la cuvintele lui palide, simții brusc o ciudată plesnitură după frunte, ca și cum o bandă elastică întinsă peste măsură, ar fi cedat în cele din urmă. În aceeași clipă nu-mi putui controla nervii, pământul se învârti cu mine și comicul irezistibil al întregii afaceri îmi apărui într-o fulgerare. Zâmbii nehotărât la început, apoi cu convingere crescândă, până când, deodată, izbucnii într-un hohot de râs. Râdeam de mine, de situația mea actuală – pe urmă, asemenea unui transformist, obligat să-și schimbe rolul, devenii deodată calm, serios și stăpân pe mine.

Cu un aer hotărât, mă uitai la ceas, nesocotind faptul că mai făcusem acest lucru cu câteva minute înainte. Era abia trei și un sfert, ceea ce mă mai liniști, căci pe neașteptate mă apucase o dorință imperioasă de acțiune. Orice urmă a dezamăgirii mele dispăruse, iar indiferența totală care mă cuprinsese îmi dădea o vagă stare de euforie, făcându-mă să recunosc că ceea ce se petrecea afară, la Secția de patologie sau la Dalnair, avea prea puțină importanță pentru întregul curs al vieții mele. Nu eram oare în siguranță aci, nu eram bine găzduit și hrănit, ferit de loviturile și tristețea lumii exterioare, în acest splendid refugiu, bine apărat? De altfel, nu depindea decât de mine ca să rămân pe vecie aci.

Îmbărbătat de acest gând, pornii cu vioiciune spre pavilionul de vest, căci era

ziua liberă a doamnei Maitland și-mi revenea sarcina de a face contravizita de după-amiază în locul ei. În ultima vreme, cam neglijasem această obligație și poate că, în general, nu muncisem cu multă trageră de inimă în ospiciu. Lucrul acesta nu se cuvenea, era lipsit de loialitate față de doctorul Goodall, nu corespundea regulilor respectate la Eastershaws. Mă mustream în gând, propunându-mi să repar aceste greșeli. Erau multe lucruri de care puteam să mă îngrijesc înainte de sfârșitul zilei.

În vestibulul pavilionului de vest mă întâlnii cu sora Shadd și făcui cu ea o vizită conștiincioasă în cele șase galerii. Nu mă grăbii și nu făcui treabă de mântuială. Dimpotrivă, mă arătai atent și plin de grijă. Liniștea ce domnea în galerii avea un efect calmant. Stătui îndelung de vorbă cu unele din pensionare, ba chiar luai o ceașcă de ceai cu ducesa, în camera ei – o încăpere înaltă, cu perdele verzi decolorate, o blană de urs în fața căminului și un candelabru aurit. Ducesa purta o rochie de catifea mov și numeroase bijuterii încărcate, iar în jurul gâtului, câteva coliere de sâmburi de pepene proaspăt înșirați.

La început mă scrută, neîncrezătoare, cu ochii ei mici ca două gămălii, dar după ce îmi dădui silința să-i plac, se destinse treptat, iar când mă ridicai să plec, îmi întinse cu cochetărie mâna ei galbenă ca pergamentul.

Destul de amuzat de succesul meu, mă adresai surorii Shadd, când ne oprirăm amândoi la ușa dinafară:

— E curios, soră, nu-i așa... cum ducesa, în ciuda extravaganțelor ei, rezumă în persoana ei unele fenomene ce se observă la cucoanele dumitale de aci.

— Foarte curios.

În tot timpul vizitei mele, ea fusese rezervată și tăcută. Acum îmi adresă o privire bizară, categoric dezaprobatore.

— Vreau să spun – urmai eu zâmbind – că toate se interesează de îmbrăcăminte. Chiar și cea mai bătrână dintre ele încearcă mereu să apară cu ceva nou, aici adăugând o panglică, dincolo schimbând un volan, într-un efort de a le întrece pe celelalte. Adesea, creațiile lor sunt grotești, și totuși, dacă sunt suficient de deosebite, devin o modă. Firește că bogata garderobă a ducesei îi dă puțința să domnească în chip suprem.

Sora Shadd, cu ochii tot la mine, căscă gura, apoi o închise iarăși, strângând din buze profund nemulțumită.

— Atitudinea lor față de sexul opus e și ea interesantă..., continuai eu. Să luăm, de pildă, fecioarele pasive, care pălesc de spaimă chiar numai când zăresc un bărbat... sau pe celelalte, cu o blândă fire romanțioasă, care, plimbându-se în parc, aruncă priviri timide masculului pe care-l plac... Și acele făpturi desperate, care se roagă sau se plâng alternativ de a fi fost siluite de trăsnet, de fulger, de unde electrice, de raze solare și lunare, sau chiar prin apariția supranaturală a lui Goodall

însuși.

— Scuză-mă, doctore, mă întrerupse brusc sora Shadd. Domnișoara Indre mă așteaptă. Trebuie să plec. Când se depărtă, cu un aer furios, adăugă: Sunt foarte surprinsă. De ce nu te duci să te culci puțin?

Așadar, mă credea beat, bat-o s-o bată! În orice caz, îmi pierdusem vremea căutând să fac filozofie cu dânsa. Eram indignat de plecarea ei, dar hotărât să nu îngădui ca acest fapt să-mi strice dispoziția. Cu un nou elan, mă întorsei, îndreptându-mă spre farmacie.

Rezerva de soluții calmante scăzuse mult și reumplerea sticlelor îmi luă un ceas întreg. În timp ce cântăream cristalele de hidrat de cloral, turnându-le în flacoanele de sticlă albastră, mă trezii fredonând fraza favorită a lui Palfrey din *Carmen...* a bietului și nefericitului Bizet. Dacă n-aș fi fost atât de buimăcit, ca și cum cineva mă lovise cu ciocanul în cap, m-aș fi simțit perfect la largul meu.

Deodată, telefonul interior sună. Tonul acut și strident mă făcu să tresar de emoție. Ridicai însă cu calm receptorul.

— Domnul doctor Shannon?

Era portarul.

— Da.

— V-am căutat în toată clădirea. E aici un tânăr care vrea să vorbească cu dumneavoastră.

— Cu mine? Mă uitai absent la peretele din față. Cum îl cheamă?

— Law... Luke Law.

O, firește că-mi aminteam de Luke, de tânărul meu prieten cu motocicletă. Ce putea să vrea de la mine la ora asta?

Abia avusei timp să reîncep a fredona, că auzii la capătul firului vocea aprinsă și agitată a lui Luke, ale cărui cuvinte se încălecau între ele.

— Tu ești, Robert?... Coboară imediat la poartă... Vreau să te văd.

— Ce s-a întâmplat?

— Nimic... totul... am vești bune... Jean e mult mai bine.

— Poftim?

— E afară de primejdie. Azi la ora două după-amiază a avut criza. Acum e conștientă. A vorbit cu noi. Nu e minunat?

— Exact cum spui. Sunt încântat!

— Am sărit imediat pe motocicletă și am gonit până aici ca să-ți dau vestea. Vino până la poartă! Vreau să te văd!

— Îmi pare rău, băiete dragă. Tonul meu exprima regretul politicos al unui om ocupat cu multe treburi. Mi-e imposibil pentru moment.

— Cum? O pauză. După ce-am făcut drumul ăsta...? Robert... alo... alo...

Deși faptul mă dureau oarecum, întrerupsei convorbirea așezând la loc receptorul, cu un zâmbet liniștit. Oricât de mult aș fi ținut la Luke, nu aveam timp de pierdut cu plimbări inutile. Bineînțeles, era o mare ușurare că domnișoara Law era mai bine, fapt, fără îndoială, foarte plăcut pentru rudele ei. Era un gen de fată liniștită, cu ochi căprui și păr castaniu. Îmi reaminteam cântecul... *Jeannie cu părul castaniu deschis*... Drăguță melodie, trebuie să-i pomenesc lui Palfrey de ea. Îmi aduceam vag aminte de dânsa ca studentă la cursul meu. Deșteaptă, dar cam pisăloagă. Firește, nu aveam nicio pică pe ea, nici cel mai mic resentiment.

Bizet, iarăși... bietul, nefericitul Bizet!... *Încerc să ascund că tremur*... Isprăvii să prepar soluțiile calmante, făcui ordine în farmacie și din nou descifrai, plin de zel, cu o privire voalată, ora de la ceasul meu.

Șapte. Serviciul în refectoriu îmi displăcuse totdeauna, acum însă, în pofida durerii mele de cap, îmi apărea ca o necesitate agreabilă și logică.

Cina începuse când intrai în sala de mâncare, și chelnerițele aduceau, tavă după tavă, diferite feluri la mesele lungi, unde, în mijlocul zdrăngănitului de farfurii și pahare, a scârțâitului de scaune și al glasurilor ce trăncăneau, fiecare se apucase să mănânce.

Statui un moment pe loc, pe urmă, fără a mă urca pe estradă, mă plimbai încoace și încolo, urmărind desfășurarea cinei cu un interes blând și ocrotitor. Norii de aburi ce se ridicau din farfurii și mirosul aromat al mâncării mă făcură să-mi simt oboseala și, în timp ce gândurile mele rățăceau, scena luă un aspect amplu și cald, aproape feudal prin diferențierea celor adunați aci în privilegiați și oameni de rând și prin mișcarea continuă a slujitorilor. Semăna, în mișcarea și culoarea ei, în diversitatea bizară a fizionomiilor umane, în densitatea, animația și hărmălaia ei, cu un tablou de Breughel...

Ah, ajunsesem din nou în pasajul subteran, întorcându-mă cu pași măsurați în camera mea. În fața oficiului galeriei Balaklava, supraveghetorul de noapte, care tocmai își începuse serviciul, pregătea porțiile de cacao pentru seară.

— Am adus corespondența, domnule doctor. E și o scrisoare pentru dumneavoastră.

— Îți mulțumesc, dragul meu.

Apucai, fără să mă opresc, plicul scortșos, purtând emblema universității. Zâmbetul meu încremenise acum de parcă mi-ar fi fost imprimat pe obraz – o mască pentru vârtoarea haotică din spatele lui. Ciocanele grele izbeau mai tare în țeasta mea, transpiram brusc prin toți porii și într-o fugară licărire îmi dădui seama cu spaimă că sunt bolnav. Dar tot atât de repede lumina se stinse, iar eu, avid de a continua și știind că mai am diferite lucruri de făcut, trecui cu un surâs și mai țeapăn în vestibul, unde deschisei scrisoarea.

Universitatea din Winton. Secția de patologie. Din partea lui Usher, profesorul Usher, șeful acestei preailustre instituții. O scrisoare amabilă, da, negreșit, o scrisoare fermecătoare. Bunul profesor regreta, regreta în fond adânc că în împrejurările date îi era cu neputință să mai păstreze vreo speranță în noua numire. Dacă rezultatele ar fi fost măcar publicate mai devreme! Întârzierea era tragică, dezamăgirea profundă, iar sentimentele sale cu totul de înțeles. Un post-scriptum era adăugat în partea de sus a paginii. A, da, dineul era contramandat și el. Când făcuse invitația pentru luni, trecuse, din păcate, cu vederea că avea un alt angajament anterior pentru aceeași seară. Mii de scuze. Rămânea pe altă dată. Ei da, totul era perfect, plăcut și corect. Vino înapoi la masa duminică din laborator! Lucrează sub conducerea mea într-un spirit mai puțin refractar și cu o sinceră voință de colaborare și de respectare a îndrumărilor. Generoasă ofertă, desigur, dar mulțumesc, nu.

Sub candelabrele din vestibul, lângă statuia zeiței Demeter și scrinurile înalte în maniera lui Boulle, rupsei cu grijă scrisoarea în patru. Îmi venea deodată să strig în gura mare. Dar buzele îmi erau prea țepene, ca și cum ar fi fost lipite cu clei, iar durerea mea de cap sporise și devenea tot mai intensă, într-un crescendo de zgomote și vibrații, de parcă cineva ar fi spart cu topoare tocite lemne pe ceafa mea. Totuși, avui în sfârșit în fața ochilor tremurători și halucinați viziunea lucrului pe care voiam să-l fac. Esențial și important. Înainte, înainte... nu te opri... niciun moment de pierdut.

Leșii în curte și mă îndreptai repede spre laborator. Se întunecase de-a binelea acum și vântul se pornise, legănând copacii și tufișurile și răspândind șoapte stranii prin noapte. O frunză care-mi atinse ușor obrazul ca niște degete de stafie mă făcu să-mi iutesc pașii lânzezi, până când începui să alerg, poticnindu-mă.

Ajunsesem în laborator. Contemplând cu o privire lipsită de expresie, dar torturată, locul eforturilor mele, înaintai fără voie și deschisei dulapul cu colecția de culturi. Flacoanele rotunde, astupate cu vată, stăteau înșirate acolo, opalescente și sclipitoare ca niște sori luminoși. Orbit de această priveliște, mă clătinaii și șovăii. Dar slăbiciunea aceasta dură numai un moment. Reculegându-mă, luai prețioasele flacoane, spărgându-le liniștit și cu grijă în chiuveta de porțelan. Deschisei ambele robinete. Când ultima picătură de lichid se scurse în canal, strânsei teancul de hârtii de pe masă, foile acelea umplute cu calculele și concluziile mele, rezultat al multor nopți jertfite. Liniștit și atent de astă dată, aprinsei un chibrit ca să le dau foc și să le țin arzând deasupra chiuvetei, până când ultimul petic carbonizat va fi fost distrus. Înainte însă de a fi putut proceda în acest chip, un zgomot de pași grăbiți mă făcu să mă întorc încet, legănându-mi capul insuportabil de greu. Doctorița Maitland stătea în ușă.

— Oprește-te, Shannon! strigă ea, alergând spre mine.

Chibritul îmi fripse degetele și se stinse. Loviturile de ciocan răsunau mai tare în creierul meu. Îmi dusei amândouă mâinile la frunte. Pe urmă totul se năru.

capitolul X

Era o după-amiază de octombrie, calmă și aurie. În vechea mea cameră din vilișoara Lomond View, razele oblice ale soarelui formau o pată luminoasă pe tapet, înviorându-i trandafirii decolorați, sub stratul de lac galben. Făceau de asemenea să strălucească globulețele de alamă de la capătul patului meu, pe care le turtisem cu ani în urmă, când încercasem să îndrept o patină cu vârful rotund. Recunoșteam prin fereastră, pe frunzele răsucite și purpurii ale fagului, semnele începutului de toamnă, iar în depărtare, deasupra negurii violete, spinarea vânăță, gheboasă, a Piscului Lomond. Ca băiat contemplasem adesea cu ardoare această depărtată privilegiu a muntelui. Mă uitam și azi spre el.

Stând culcat comod pe o coastă, mă simțeam relaxat, știind că trândăveala mea se bucura de aprobare, dat fiind că doctorul Galbraith, susținut de bunica Leckie, insista mereu ca să mă odihnesc. Splendoarea după-amiezei era însă irezistibilă, așa că hotărâi să mă scol. Nu eram oare practic restabilit și în stare de a mă da jos din pat în fiecare zi după dejun timp de câteva ore? Dădui la o parte cuvertura și începui să mă îmbrac, cu precauție totuși, căci nu mă simțeam încă prea sigur pe picioare și dovedisem cât de încet îți recâștigi puterile după o epuizare nervoasă totală. Ei, o meritasem. Nu fusese decât vina mea, a lipsei mele de judecată.

Coborâi scara fără a mă ține măcar de balustradă, demonstrând astfel progresul pe care-l făcusem pe calea întremării. Nu mă deprinsesem încă cu senzația ciudată de a trăi din nou în această casă, care, în timpul copilăriei mele la Levenford, fusese locuința mea. Aparținea acum bunicii și nu suferise nicio schimbare. Deși era populată doar de umbrele celor mai mulți dintre cei ce trăiseră odinioară într-însa, păstra aerul ei obișnuit de respectabilitate modestă, dar ambițioasă. Mă aduseseră aici după prăbușirea mea, iar bătrâna mă îngrijise cu un devotament dârz, care mă făcea să mă rușinez sincer de toate lucrurile aspre pe care la spuseseam despre ea. Mă pusesse astfel din nou pe picioare.

În salonaș, paravanul din fața căminului fusese îndepărtat și un foc plăcut ardea pe grătarul înnegrit cu plumbagină. Bunica îl aprinsese pentru mine înainte de a porni într-unul din pelerinajele ei de cumpărături prin oraș, de unde se întorcea agale, încărcată de pachete cu bunătăți pentru mine. Mă hrănise cu generozitate și conform preceptelor ei speciale, dându-mi să mănânc felurile întăritoare consacrate de tradițiile ei rurale. Cu zece minute înainte, când era gata să plece, îmi șoptise la ureche, cu un aer promițător:

— Un bun pui de găină fiert, pentru deseară, Robert.

Credea ferm în carnea de pasăre fiartă, servită cu zeama ei, pe care o numea „temeiul” acestui fel.

Rămânând singur în casă – această locuință liniștită, plină de amintiri din trecut – trebuia totdeauna să mă lupt împotriva reveriei și nostalgiei chinuitoare pe care le trezea în mine. Aici era sofa pe care Dandie Gow mă pusese să mă odihnesc după băătălia mea de școlar cu Gavin Blair. Acolo, pe tăblia căminului, se afla vechiul toc de lemn pe care-l folosisese la copierea de acte juridice bunicul. Pe acel scaun de lână fereastră mă pregătisem intens și zadarnic spre a obține bursa Marshall. Chiar la această masă mi se spusese că nu puteam merge la universitate spre a studia medicina. Și totuși mă dusesem. A, da, urmasem totdeauna cu îndărătnicie cărarea mea singuratică, acea cărare întortocheată care mă adusese înapoi de unde pornisem.

Mă reculesei repede și, verificând cum e vremea, mă hotărâi să fac o mică plimbare. Ajuns în vestibul și amintindu-mi că eram tuns, îmi înfundai bine șapca pe urechi, strecurai cheia sub preșul de la intrare, pentru cazul că bătrâna s-ar fi întors înaintea mea, și pornii.

Cu toate că aerul era proaspăt și răcoros, pașii mei nu prea erau vioi, ba, urcând pe drumul spre satul Drumbuck, fui nevoit să mă opresc de câteva ori. Era aceeași mică localitate liniștită, așezată la poalele unor coaste line de dealuri mlăștinoase, străbătută de un pârau ce curgea pe sub două poduri de piatră. Câțiva copii alergau bătându-și cercurile spre potcovărie și strigătele lor subțiri și ascuțite răsunau vesele peste toată întinderea. Mă odihnii pe banca de sub marele pin de Scoția care stătea de strajă de o sută de ani pe peluza comunală. Din crăpăturile de pe trunchiul său vânat-cenușiu se scurseseră și se întăriseră mici șiroaie de sevă. Îl zgâria pe unul din ele cu unghia și, frecând praful cenușiu între palme, aspirai aroma curată de rășină. Mă făcu să simt că puterea începea să-mi revină și că, la urma urmei, viața mea nu era lipsită de viitor.

După ce-mi prelungii însă plimbarea până la bariera Barloan, eram mai mult decât sătul. Mă bucurai să mă întorc la fotoliul meu, să-mi pun papucii și să-mi încălzesc picioarele la focul din cămin. Ziarul stătea împăturit pe masa de lână mine. Îl citeam totdeauna cu plăcere; era principala mea distracție în timpul convalescenței. Îl ridicai și îl pusei pe genunchi. În aceeași clipă, ușa din față se deschise, închizându-se din nou. Se auziră pași prin casă, zgomot de mișcări grăbite în încăperile din fund. Imediat după aceea, bătrâna intră în salonaș. Ne uitarăm unul la altul. Zâmbii.

— Ai luat puiul de găină?

— Am luat doi, răspunse ea. L-am chemat la masă pe McKellar.

— Parcă ai da o serată!

— Da, confirmă ea liniștit. Vine și doctorul Galbraith.

— Înțeleg.

Înainte de a putea să intru într-o discuție cu ea, schimbă vorba:

— E timpul să-ți dau o ceașcă cu lapte cald. Nu-ți prăji ghețele așa! Ai să-ți găurești tălpile!

Se întoarce și ieși, lăsându-mă îngândurat și deprimat.

Simțisem de câțeva vreme ce se pune la cale, iar acum înțelegeam că sosise sorocul. Doctorul Galbraith înainta în vârstă. Teritoriul pe care-și exercita practica și care cuprindea, pe lângă orașul Levenford, o bună parte a zonei rurale dinspre Winton, devenise prea întins pentru el. Dorea să-și ia un asociat și, spre mâhnirea mea, se sugerase că m-ar putea lua pe mine.

Da, capcana fusese pregătită îndelung și cu răbdare, iar mâinile care o așezaseră erau mâini bune și prietenoase. Dar, vai, cu toată făgăduiala mea, mă trăgeam înapoi. Eram mișcat de faptul că McKellar, cu spiritul său practic, era dispus să avanseze prețul participării la clientela doctorului Galbraith. O mie de lire sterline reprezentau o sumă considerabilă pentru un notar scoțian. Țineam destul de mult la bătrânul doctor, cu fața bronzată de vânturi, barbișonul cărunt, grimasa seacă și purtarea lui, odinioară tăioasă și irascibilă, dar îndulcită acum de vârstă. Moțând lângă foc, încercam să mă văd cutreierând cu un Ford drumurile de țară, hurducat vara de hopuri și brăzdând iarna zăpezile, făcând vizite la ferme depărtate, plimbându-mi trusa prin locuințe confortabile și prin căscioare văruițe, pierdute în mijlocul țelinelor. Dar gândurile acestea nu mă entuziasmau. Mă cunoșteam prea bine pentru ca o asemenea perspectivă să trezească în mine altceva decât repulsie. Nu eram făcut pentru a practica medicina generală, și din experiența mea trecută știam că-mi voi duce zilele fără interes și fără ambiție: mediocru, indiferent și învins.

Înnăbușind un oftat, apuca ziarul și, cu un efort de a-mi schimba gândurile, începui să-mi arunc ochii pe paginile lui. Citii ici și colo tot ce părea interesant. Nu erau multe vești. Eram pe punctul să mă întorc la articolul de fond, când o informație de pe ultima pagină îmi reținu atenția. Era o știre scurtă de numai trei rânduri, dar care mă făcu să tresar cu inima strânsă, rămânând după aceea multă vreme nemișcat.

Sub titlul *Plecări de vapoare* se găsea simpla înștiințare:

„Pachebotul *Algoa* al liniei Clan a plecat astăzi de la Winton cu destinația Lagos și Coasta de Aur. El transportă un grup de funcționari și lucrători care pleacă la așezarea colonială din Kumasi”.

Citii de câteva ori informația, ca un copil care învață o lecție, parcă aș fi fost nesigur de înțelesul ei. Încăperea încălzită mi se păru deodată rece, iar acea ușoară

înviorare instinctivă, acea sfioasă redeșteptare a încrederii în viitor, pe care le simțisem sub pinul de la Drumbuck, se stinseră din nou în mine. Așadar, se terminase și asta... se sfârșise pentru totdeauna. Cum știam de mult că Jean avea să se îmbarce pe acest vapor, mă temusem de plecarea lui. Acum era dus. Acest fapt, acea desprindere a vasului de aceste maluri, acea înceată depărtare spre orizont avea semnificația unei ultime și irevocabile separări... un far singuratic care cercetează marea pustie, dar cu licăritoare sale raze stinse. Și ea nu venise, nici nu-mi trimisese un cuvânt de adio. Această faptă care chinuie cel mai mult în dragoste, mă îndureră mai mult ca orice.

Rămăsei îndelung, poate un ceas, dar fără a ști de fapt cât timp, cu ochii ațintiți la focul din cămin. În chip vag, ca din depărtare, auzii, printre gândurile triste și dureroase, zgomotul unei sosiri, al unor pași și voci în vestibul. Îmi păstrai calmul. Fie că era McKellar, fie că era doctorul, nu mă puteam împăca cu ideea de a-l vedea pe unul sau pe celălalt din ei strângându-mi cu cordialitate mâna și exprimându-mi cu tot tactul simpatia lui.

Atunci, pe când stăteam mut și nemișcat, ușa se deschise aproape fără zgomot în spatele meu. Așteptând șocul unui glas sonor, nu mă ostenii să mă mișc; treptat însă, conștiința că cineva stătea complet liniștit acolo, după fotoliul meu, mă făcu să-mi întorc capul. Și atunci, încet, îmi ridicai privirea apatică.

Crezui la început că sunt iarăși bolnav. Aveam, de bună seamă, o nouă halucinație, încă una din acele vedenii înfrigurate de care suferisem de curând. Apoi, într-o fulgerare ce-mi luminează mintea, văzui că era ea. Găsii, de asemenea, explicația prezenței ei.

Uitasem că vasele ce plecau în larg ancorau adesea peste noapte la capătul bancului de nisip, spre a îmbarca pasageri și a aștepta fluxul. Venise totuși să-și ia rămas bun de la mine!

Zvâcnirile puternice ale biete mele inimi îmi răsunau în urechi, iar în fața ochilor mi se lăsase o ceață prin care o priveam în adâncă tăcere. Mă privea și ea tot atât de tăcută. Cu toate că era încă slabă și că o ușoară paloare îi stăruia în obraz, ochii ei căprui, tenul limpede și părul lucios nu lăsau să se recunoască aproape nimic din boala de care suferise recent. Nu putui decât să constat contrastul dintre propria mea stare sufletească și această seninătate. Ședeam ghemuit aici, istovit și cu inima frântă, în timp ce ea pornea în lumea largă, plină de zel și de hotărâre, și aproape pe deplin însănătoșită. Costumul ei, dintr-o stofă gri închis, garnisit cu un șiret de mătase mai deschis, era nou de tot și fusese cumpărat fără îndoială în vederea călătoriei. Simții iarăși un junghi în inimă când observai că purta la gât mărgelele verzi pe care i le dăruisem.

Mă îndreptai încet în fotoliu. Îi vedeam buzele pregătindu-se să-mi vorbească.

Voiam să fiu gata de a primi lovitura.

— Cum te simți, Robert?

— Mai bine ca oricând. Nu vrei să stai jos?

— Îți mulțumesc.

Vorbea cu glas stins, dar stăpânit.

Se așează în fața mea, ținându-se foarte dreaptă, cu mâinile înmănușate încheștate una într-alta, cu privirea îndreptată spre mine. O asemănai în gând cu o statueta de ghips a unei sfinte, amărât de a nu-i putea opune un calm egal cu al ei. Strânsei din dinți spre a-mi înnăbuși emoția ce stătea să izbucnească.

— Te-ai întremat repede, spusei eu.

— Am avut noroc.

— Călătoria pe mare o să-ți facă bine.

Nu luă în seamă această înțepătură. Tăcerea ei împinse din nou la paroxism mâhnirea mea. Arătai cu degetul spre pagina ziarului de pe genunchii mei:

— Din întâmplare, tocmai citisem că pleci. E drăguț din partea ta că ai venit să mă vezi. Ce face Malcolm? S-a îmbarcat?

— Da, Robert, s-a îmbarcat.

Vârful săgeții, întoarsă cu blândețe și fără resentiment împotriva mea, mi se înfipse adânc în inimă. Încercai să nu-mi trădez durerea. Din cauza mănușii, nu puteam vedea verigheta, dar de vreme ce Malcolm pleca cu dânsa, trebuia, clesigur, să fie căsătorii.

— Ei... Încercai să zâmbesc degajat, dar buzele mele palide se strâmbară într-un spasm chinuit. Trebuie să te felicit. E un băiat bun. Sper că veți avea o călătorie plăcută.

Nu răspunse imediat; pe urmă, cu o expresie serioasă, îmi spuse:

— Dar tu ce faci?

— Sunt foarte bine. Am perspectiva de a mă asocia la clientela unui practician, aici, la Levenford.

— Nu!

Acest unic cuvânt, rostit cu o explozie de căldură, mă făcu să tresar.

— Ce vrei să spui? Lucrul e ca și aranjat.

— Nu! repetă ea. Nu trebuie să faci asta!

Tăcu un moment, stingherită. Era mai puțin calmă acum, iar privirea ei căpătase brusc o expresie gravă.

— Robert — spuse ea cu seriozitate — nu e posibil, nu e admisibil să-ți bați joc de tine. Ai suferit o dezamăgire dureroasă, o înfrângere teribilă, dar asta nu înseamnă că totul s-a sfârșit. Ai să încerci din nou, ai să faci lucruri mai subtile, rmai mari. Nu ai dreptul să-ți înmormântezi talentul. Trebuie, trebuie neapărat să continui!

— Unde? Întrebai eu cu amărăciune. În altă încăpere dosnică... în alt ospiciu? Cu mai mare seriozitate, se aplecă puțin spre mine.

— Ai un dinte împotriva profesorului Challis, nu-i așa? A fost o greșeală că te-a trimis la Eastershaws. Dar e un om bătrân și nu a avut efectiv niciodată ocazia de a te plasa într-un post potrivit. Glasul îi deveni mai puternic: Ei bine, acum are această ocazie. Robert, ți-ar plăcea să ții un curs de bacteriologie la Universitatea din Lausanne?

Mă uitai cu ochi mari la ea, fără o mișcare, cu respirația aproape oprită. Continuă mai repede:

— I-au scris profesorului Challis, rugându-l să le recomande pe cel mai capabil om pe care-l cunoaște, un tânăr care să le poată organiza laboratorul. Le-a trimis un raport complet despre cercetările tale. Mi-a arătat ieri răspunsul lor. Dacă dorești, postul îți stă la dispoziție.

Îmi trecui mâna peste ochi, ca pentru a-i feri de o lumină prea tare. Un nou început, departe de îngustimea de vederi a acestei țări, la Lausanne, acel oraș încântător de pe marginea apelor scânteietoare ale Lacului Lemán. Dar nu, nu... îmi pierdusem încrederea în mine... nu îndrăzneam să mă aventurez.

— Nu pot, mormăii eu. Nu sunt apt pentru asta.

Strânse din buze. Sub aspectul ei reținut și rigid, văzui deodată un tremur plin de hotărâre.

— Trebuie, Robert! Tot viitorul tău e în joc. Nu poți să te dai învins!

Tăceam, cu ochii pierduți, lăsați în pământ.

— Dar sunt învins, spusei eu cu voce stinsă. Le-am dat cuvântul meu. Vin deseară aici. E ușor să lupți împotriva dușmanilor. Dar împotriva prietenilor... a bunătății... a propriei mele făgăduieli... nu pot pleda... nu pot lupta.

— Te voi ajuta.

Îmi ridicai încet privirea, cu surprindere.

— Tu?... Tu ai să fii plecată.

Era foarte palidă și o clipă buzele îi tremurau atât de convulsiv, încât nu fu în stare să răspundă. Ședea, uitându-se la mâinile ei încheștate.

— Nu plec.

— Dar Malcolm? strigai eu.

— *Algoa* a ridicat ancora azi la șase dimineața. Malcolm era pe bord.

Tăcere mormântală. Nu-mi credeam urechilor. Stăteam înlemnit, fără a putea înțelege. Înainte de a fi în stare să scot o vorbă, Jean continuă, cu un glas ce părea strangulat de un nemăsurat efort:

— Când am fost bolnavă, Robert... și după aceea, mi s-a părut că înțeleg unele lucruri pe care nu le pricepusem până atunci. Stătea să se prăbușească, dar se sili să

urmeze: Îmi dădusem seama totdeauna de obligațiile față de părinții mei, față de oamenii cu care aveam de gând să lucrez. Nu vedeam însă obligația mea față de tine... și pentru că te iubesc mai mult decât orice pe lume, obligația aceasta le întrece pe toate celelalte. Dacă ai fi reușit, dacă n-ai fi căzut la pat cu nervii epuizați, n-aș fi priceput niciodată acest lucru... acum însă... îl pricep.

Se opri, răsuflând din greu, privindu-mă cu încordare, apăsată parcă de nevoia arzătoare de a mă face să înțeleg gândurile complicate și nedeslușite care o frământau. În emoția ce-o stăpânea, lacrimile începură să i se prelingă pe față. Vorbele îi veneau repede acum:

— Tot timpul cât am zăcut acolo într-un soi de vis, mă întrebam neîncetat de ce am refuzat să mă mărit cu tine... Te iubeam... și mă îmbolnăvisem de fapt din pricina dragostei pentru tine, neluând seama la ceea ce făceam în saloanele bolnavilor... Dar în conflict cu această iubire veneau mândria, teama și prejudecata față de religia ta, despre care, în fond, nu știam nimic. Dumnezeu a făcut ca tu să te naști catolic, iar eu, ca membră a congregației Fraților. Înseamnă oare aceasta că l-a urât pe unul dintre noi, iubindu-l pe celălalt... că a dorit ca unul să trăiască în beznă minciunii, iar celălalt în lumina adevărului? O, Robert, ai fost mai înțelegător față de credința mea decât am fost eu față de a ta. M-am simțit atât de rușinată, încât mi-am spus că dacă mă voi face mai bine, voi veni să-ți cer iertare.

Nu-și mai putea reține lacrimile acum și, în vreme ce ședeam palid și rigid, incapabil de a-mi mișca buzele înțepenite, ea șopti:

— Robert, dragul meu Robert, trebuie să mă socoți cea mai dificilă, cea mai inconsecventă persoană din lume. Există însă în evenimente o presiune căreia nu-i putem rezista. O, iubitul meu, am plecat de la Blairhill, mi-am părăsit părinții, am părăsit totul, de-a binelea. Și dacă mă dorești încă, sunt gata să mă mărit cu tine unde și când vei voi... Vom merge la Lausanne... vom lucra împreună... vom fi buni și plini de atenție unul față de celălalt.

În clipa următoare se afla în brațele mele, cu inima lângă a mea, cu glasul înecat de sughituri. Mișcăm din buze fără a putea scoate un sunet. Pieptul meu, plin de-o imensă bucurie, părea gata să plesnească.

Ca dintr-o lume depărtată auzii ușa din față deschizându-se și, imediat după aceea, tropăitul lui McKellar și al doctorului Galbraith în vestibul. Bătrâna, care le ieșise înainte, le vorbea cu precauție, în șoapte.

Nu avea importanță acum. Nu mai eram singur. Întunericul făcuse loc luminii, viața era refăcută pentru totdeauna. Aveam să pornim împreună în necunoscut. Da, în căldura magică a acelei clipe, totul devenea posibil, nu încăpea vreun gând de insucces, iar fericirea părea veșnică.

SFÂRȘIT

Scanare și prelucrare digitală

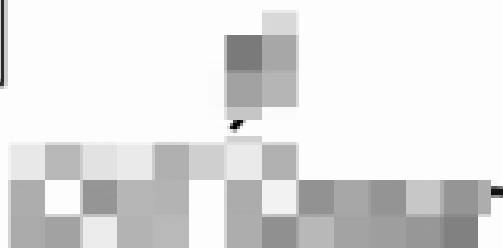
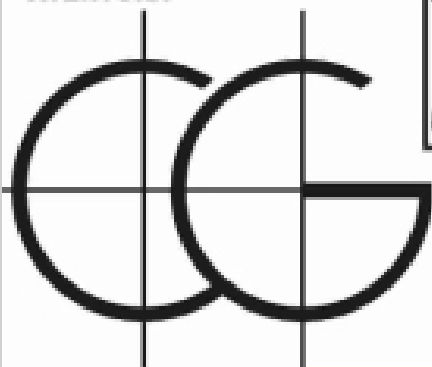

AVENTURA

EM

de

Anonim

COLECȚIA SFINX

COLECȚIA SFINX

2025

